QVĪTVS TOMVS

RERVM POLO-

NARVM

ANNOR 1524

1525

RKp. 6549.

Caisse XII.
N. 108

Vide pag. 139

Quintus ~~Sextus~~ Tomus legationum responsionū. literarū rerumq; Polonarum

Sub diuo Sigismundo primo Rege Polonie,
Per Sapientissimum Petrum Tomiczki Cpiscopū
Cracouien. Regni Polonie Vicecancellarium
consultarum · actarum · dictarum · scriptarum.

Per me Stanislaum Gorski Cracouien Et
Plocen Canonicum, eius in Cancellaria scriptorem
recollectarum: ac in Thomos Tredecim digestarum

Continet annos · 1524.
· 1525.

Annus domini
1524.

2.

Sigismundus primus, Rex Polonie Joanni Laski Archiepo Gnesnen: legato nato. primati.

Rme in Christo pater etc. Credimus quidem non immemorem esse vestram Pr̃tem vt anno pr̃terito egerunt Piotrco, vie nobiscum Nuncii terrarum de anticipanda Synodo Provinciali Conuentum generalem, vt que in eo inter alia decreta res constiterat, Sed ne quid nos pr̃termisisse videremur eorum, que sumus illis polliciti, volumus id P. vr̃e cõmemorare, et hortamur illa, vt tempori agere curet ipsam Synodum, et vna cum reliqnis Pr̃latis et Clero mutuum capiat cõsilium de hijs, que communi omnium bono Statui, et ad concilianduꝫ et vniendum fauorem omnium inter se ordinum conducere videbuntur, vt viribus Regni vsqꝫ adeo attritis, aliqua certa et firmior defensio statui possit, Secus em daretur maiorum turbarum occasio, in quibus nihil, vt prius, boni effici atqꝫ ordinari posset, omniaqꝫ in Ecclesijs et ordinem Ecclesiastic̃um redundarent, Factura P. vra officium boni erga Patriam Antistitis, nobisqꝫ tam gratam, qꝫ Reipublice necessariam. Que valeat foeliciter. Vilne M. D. XXmj

Petras Tomicki Eps Posn. primas Regni Polonie Vicecancell.

Capitulo Posnaniensj.

VEnibles dñi, fratres in Chro charmi, Commonefecit vtãs Regia Rcmum dñm Archiepum, de agenda Synodo ante Conuetu generalem, vti fuit Nobilitati promissu, ne quid ob eam rem turbe et difficultatis rebus publicis oriretur. Fuimus nos eius sentencie, magis expedire, Capitula quoq3 seorsu inter se consiliu capere de rebus nris, et Reipubce impendentibus, ac demu nobis Episcopis, cu adiunctis ex se fratribus aliquibus, resolutionem certa et secretam dare, ad quem finem res in Comentu propositas ducere, et ad quid consentire deberemus, q3 acto comuni et generali consilio nro, et vulgatis, vt nunc sunt mores, ante Comictu consiliis nris, aliqua perturbationem publicis rebus miscere, et nras magis implicare. Sed cu vti Regie necessarium videtur, iuxta promissa facta, rem exequi, scribimus nos Rcmo dño Archiepiscopo sentencia nostra de agenda ipsa Synodo Piotrcouie, vna septimana ante Comictu indictu, tunc enim et nos ad illam venire possemus. Venirent ecia vno itinere Abbates qui sunt, cu suis Primilegiis, ad ipsum Conuentu vocati, et pariter ii, quibus damna sunt per nros bellatores illata. De quibus ac omnibus aliis rebus tam Ecclesiasticis nris communibus, q3 ecia priuatis, possent omnia comodius agi sub ipso Comictu, q3 alias, si consiliu hoc nostru sequetur ipse dns Archiepus, recte quidem, sin minus, vos tempori maturu inter vos et secretu cosiliu capiatis sub conscienciis et Juramentis vris de trahetibus

nos Secularibus nr̃is, ad defensionem Reipublice iuuandam, quę vtiq3 tenuis est, et summa instant pericula, quo vobis res ducí, et ad quid consentirí per nos deberet, quia haud dubie dñi Seculares venient ad ipsu̇ Conuẽtu̇ bene instructi, quo nos suis argumentis et instancia eo adigeret, vt æqualiter cu̇ illis onus defensionis ferremus, ad qd nos non adeo sumus obligati, presertim habitis alijs oneribus nr̃is non modicis, Et quicquid inter vos decreueritis, nobis ad Conuẽtu̇ generalem, per aliquem idoneum fratrem, qui nobis adesset, significabitis. Et valete feliciter.

Petrus Tomiczki epʃs Posn: Vicecancellʒ Joanni Laski Archiepo Gnesnen: primati: legato nato.

Rme in Chro pater, et dne maior colendiſſime, Intellexera dudꝫ Capitula Prouincie vre Pretis contraria illi fuiſſe, de agenda Synodo ante Conuetꝫ generalem, eramq3 et ego eius ſententie, magis expedire Capitula quedq3 ſeorſꝫ inter ſe conſiliꝫ capere, de rebus meis et reipublice impendentibus, ac demꝫ nobis Epis, cꝫ adiunctis ex ſe aliquibus fratribus, reſolutionem ſecretaꝫ dare, ad quem finem rem ducere, et ad quid conſentire deberemus, q3 acto communi et generali conſilio mro, multas difficultates ingerere nobis et actionibus publicis vulgatis, vt nunc ſunt mores, ante Conuetꝫ conſiliis meis, prout hec lacuis vre Preti per dnm Rambieski ſignificauī. Quando vero Sacra, Utas Regia cenſet et velit Synodꝫ ipſaꝫ agi, ne quid ob hac rem, cꝫ ita ſit nobilitati ꝓmiſſꝫ, difficultatis et impedimeti oriretur, videtur mihi, vt Petas vra illaꝫ agere curet, idq3 Piotrcovie vna ſeptimana prius q3 Conuentus ſit indictus, ad quaꝫ ego ecia venire poſſem, venirent vno itinere et Abbates cꝫ Priuilegiis ad Conuetꝫ ipſꝫ vocati, et quibus damna ſunt illata, De quibus, et aliis omnibus rebus commodius eſſet agere et conſulere, ſub ipso Conuetu, et vna omnes exiſtentes, q3 alias. Hec vti ſentio, vre Preti Rme ſcribo, quę vtrůq3 ſecꝫ conſtituerit, no moretur dnis Epis et Capitulis declarare. Cui me, et mea obſequia ex animo commendo, et cupio vt ſit ſospes et incolumis.

Instructio data Nunctiis Capituli Cracouien ad Synodum Prouincialem Lancicien sem

Presentato Mandato, inprimis de Nunctiis ad Concilium mittendis, et impensis eisdem dandis dicetur, vt concluſum est, in Dioceſana Synodo, attento, q, eiſmodi Nunctii nunqz mittebantur aliquibus Cleri impensis, sed eorum tantummodo, qui ad Concilium vocantur. et dni Rmi Episcopi, puidebant de hijs, que ex vniuscuiusqz Dioceſi ad Concilium erant perferenda, nequaqz in aliquam Contributionem cō; sentire voluit, neqz consentit.

Sed etsi vellet, non potest tollerare tanta onera, granatus cō; tinuis contributionibus, et que date sunt per annos preteritos, et que restant dande, ad redimenda bona Regalia et pro expeditione Regia contra Infideles. etc.

Rogandi igr erunt cum Rndo dno Archiepo, ceteri Preſules, ne granare velint ſuum Clerum onere hoc inſueto, sed benignitate plena, et offitio ſuo dignetur vnusquisqz de neceſſitate sui Cleri, et tocius Dioc consulere in eodem Concilio.

Et licet Regia Mtas cum ſuo Senatu de hijs difficultatibus, que vniuerſum Regnum tangunt, maxime de Incurſibus cōtinuis Infidelium, et periculo Chriane religionis, per ſuos Ores ſignificatura ſit ad Concilium omnia; tamen pauca etiam nomine Cleri huius Crac Dioceſis referantur.

Et inprimis de vicinis hereticis, et ſciſmaticis, et conuerſatione continua, et valde periculoſa hominū mee fidei, cum ipſis, ac illuſione ſacramētorum cum ad Eccleſias veniunt,

proponendū erit, et rogandi dñi Prelates, vt huic malo pro-
videre velint, et cōsulere quomodo reduci possint ad vnionē
fidei, et obediencia' sancte Romane Ecclesie.

Item dicatur de hijs Coniugibus, qui abducuntur frequenter
per Infideles, nec sciri potest, de vita, vel morte eorū, cōsula-
tur si quo modo fieri possit, vt qui superstites domi sunt, ci-
tra peccatū contrahere Matrimoniū possint.

Item de hijs, qui turbantur in senectute, per impetracōes am-
bitiosas et dolosas ad inducenda' tantummodo litispendencia',
vt aliqua poena refrenetur, quia per eiusmodi Impetrationes
occupant beneficia Ecclesiastica per homines improbos, cū
magno preiuditio Ordinariorū, et Patronorū Laicorū.

Item de Religiosis exemptis, quorū vita maximū parit scan-
dalū, et bona suorū Monasteriorū distrahunt, consulatur
vt corrigantur, et reduci possint ad obseruancia'. Et pre-
terea quia ijdem Religiosi habent Priuilegia varia à Ro-
manis Pontificibus, pretextu quorū, multas inferunt iniurias
Presbyteris parochialis, prouideatur, ne excedant limites suos,
et in messem alienā falcem nō inferant.

Ante omnia vero rogetur ipsi Rcmi dñi Prelates, velint esse
vigilantes in eodem Cōcilio, vt huius Prouincie' pauper, et ni-
mis oppressus Clerus, aliquando respirare possit à tot grauā-
minibus, quē ei inferūtur per Seculares, et recuperare suā li-
bertatem, et nō subiiciantur bellicis expeditionibus, et aliis
difficultatibus, in quas conijcere eū, ipsi dñi Seculares moli-
untur, et proculdubio in ipso Concilio idē facere conabūtur.

De adulteris, qui scienter cū pluribus Matrimoniū cōtrahunt,
vt aliqua poena seuerior contra tales per Secularem potestate
cōstituatur, quia hoc scelꝰ ꝯpt impunitatē vehemēter inualuit, et
cōtinue inualescit cū magna indignatione Dei.

De Presbitericidis, vt aliqua poena in tales constituatur per Statutum Regni, vel vt Constitutio Carolina ponatur in executioez.

Item vt inhibeatur, ne venerarentur publicè imagines et sepulchra eorū, qui nō sunt Canonizati, nec asscripti Cathalogo Sanctorum.

Item de Jurisditione Eccłca, quę valde oppressa est proponatur, et imprimis de miserabilibus personis, vt more prius observato, recurrere possint, prout Juris est, ad forū Eccłcū, et similiter in defectu Judicii Secularis, vel vt saltem constituatur Judicium promptū et perpetuū, ad audiendas causas talium personarū, vt sine difficultate adeundi Principem et Dignitarios ac officiales terrestres citra impensam superfluam, ammotis dilationibus, iusticia cōsequi possint.

Item de causis Testametarijs, quas vendicare sibi Seculares Judices ex toto conātur, prouideatur, vt Ecclesia circa Jurisditionem suā in illis conseruetur.

Et quoniā forsan Seculares dni, multa proponent in Synodo Prouinciali, contra personas Spuales, et Jurisditionem Ecclesiasticā, et Articulos seu Casus, in quibus tantummodo recurri debeat ad Forū Eccłcum, rogandi erunt ijdem Rcmi dni Presules, vt dignentur esse vigiles et intenti, ne quid admittatur eisdem Seculatibus, quod vergat in prēiudicium personarū Eccłcarū, et Jurisdicōis Spualis. Et specialiter rogandi erūt, vt Clerici suos debitores, et alios iniuriantes laicos, coram Judice Eccłco conuenire possint, prout semper obseruatū est.

Item vt obseruetur Statutum Prouinciale, vt de bonis et possessionibus Ecclesię, pro quibus interdum

in controuersiam venitur cum Laicis, non cognoscat, nisi Judex Ecclesiasticus.

Item de illibertatione Decimarum, et locatione, et vendicoe earundem, et stramimbus, Item quod attinet ad Contributiones, habita intelligencia cu aliys dms Capitularibus, et Abbatibus Prouincie, agatur, vt libertas non soluendi Contributionis data vniuersitati Studii Crac renocetur, qa cu magno preiuditio tocius Cleri, eadem libertas cocessa est, cum de illa, nulla vnq3 mentio in aliqua Synodo Diocesana facta fuerit, nec Consensus ad ea huius Cleri requisitus, et nec concessus fuit. Quod si Synodus facere voluit gracia aliqua eidem Vniuersitati, ne libertas illi concessa sit in toto, frustratoria saltem Collegiatos Minoris Collegii Artistarum per se legentes à soluenda Contributione absolnat.

Item, vt, quemadmodu constitutu est in Synodo Prouinciali preterita, Clerus non cogatur per Collectores, aut Rcmos dnos Epos ad solutionem Contributionis impositi et imposterum imponendi, nisi prius ipsi Rcmi dni, quilibet in sua Diocesi eandem Contributionem soluerit, et protestentur, si id facere noluerint, q, ipse Clerus eandem Contributionem eciam non soluet.

Item petatur, vt ijdem dni Presules, qui non soluerunt priorem Contributione, soluant eam.

Item de Clero Slesie Districtus Plrinensis, Zathorien, et Bitomien, an cogi debeat ad soluendam Contributionem, que pro defensione Regni instituitur, petatur, vt Synodus determinet, Idem namq3 Clerus Slesie, retrahit se à soluendis eiusmodi Contributioibg, que fiut, vt premissu est in publica

Regni defensionem.

Item proponatur, vt ecia Clerus Rußie terrarum, contribuat cum alio Clero Regni, presertim qui non est per Thartaros destructus, Nam et in Dioc̃esi nr̃a Crac̃, ex multis terris, que fuerũt ab eisdem hostibus depopulate, Clerus Contri; butionem solvit, quod maxime necessariũ est, vt cõstitua; tur, propter summa magna, que colligi debet, ad redimeda bona Regalia.

Item, vt eadem Contributio, aliqua vtilitatem afferat eccle, rogentur dñi Presules, vt lr̃e promisse per Regiam Mtem, et eius Senatu, expediantur, cu illis conditiõibus et articulis, qui erant propositi et concessi Clero, per Regiam Mtem, cu Contributio pro redimedis bonis Regalibus, in Comento Piotrcouiensi promissa est, videlicet, vt imposterũ Clerus vniuersus sit liber, ab omni onere Contributionis, et ab omni expeditione bellica, et vt prouideatur, vt tempore alicuius expeditiõis, persone res et bona Ecclesiastica non violentur, nec diripiantur.

Item de taxis beneficiorũ Dioc Crac, vt renouetur, quia aliqua beneficia in prouentibus suis, multum decreuerũt, et aliqua adaucta sunt.

Item cõmunicato consilio cu aliis dñis Capitularibus, et Abbatibus, proponatur cu modesta querela contra Rcmos dños Presules, q, illi sine aliqua certa deliberatione, et con; sensu sui Cleri, imposuerũt maxima et grauissima onera eidem Clero. offerentes Regie Mti tã intollerabile suma pro redimendis bonis regalibus, et item aliam summam quocies Regia Mtas ad expeditionem bellica[illegible]

sine omni neceßitate etc, et rogandi erút propter Deum, vt saltem in recompensationem corw cogitent, qnomodo corw pauper Clerus à tot oppressiombg respirare poßit.

Fiat eciã mentio, qꝺ idem Rcmi dni, nullo precedente tracta; tu cw ſuis Capitulis et Clero, consenserút taxari bona suarw Ecclesiarw, vt ex illis fieret expeditio bellica, Et preterea significarút Capitulo nro Crac per dominw Phirley Palatinw Lublinew, vt bona sua Clauis Pabiani; censis, similiter taxari pezmittent ad eandem expeditioz faciendã, cw magna iniuria suarw Ecclesiarw, et nra, et exemplo pezniciosißmo.

Item rogetur Rcmus dns Archiepus, vt Synodos Prouincia; les futuras, instituere velit in propingmioribus locis, qa cw magna nra difficultate et iniuria, ad tã longam loci distanciã trabimur, et sepe tpibg minime conuenientibg etc,

Sigismundas primo regi Polonie
Chr°ferus de Siidlowec Palatinus
& Capit' Crac': regni Polonie
Cancell's.

Sacratissima Ma'tas Regia, et dne dne clementissime. Post seruitutis mee commendationem, Quemadmodu Sacratissime Mti vre bimis lris significani, de Oratore Cesaree et Catholice Mtis, ad magnum Ducem Moschou designato, ita et in presencia visum est, de ratione et modo sue legationis abundius Sacrat'me Mti vre scribere, vt premisq3 in conspectu Sacrat'me Mtis vre venerit, intelligat Mtas vra, saltem effectu Legationis sue,

Nomen Oris est Anthonius Radwe Comes, qui ecia' à Cesare Maximiliano, Orem apud eiusdem Moschou Ducem egit, sacrat'me Mti vre no ignotus, Is, vt antea scripsi, in Nouacinitate Austrie me conuenerat, et declarauerat se esse orem Cesaree Mtis ad magnu Duce Moschou, in negotio, quod attinet cofirmatione cofoederationu, inter memoratu olim Maximilianu, et ipsu Duce Moschou factoru, et q3 esset ecia illi iiunctu à Cesare, vt si possit, ordinet et faciat ppetua' pacem, inter Sacrat'mam Mtem vram, et magnu Ducem Moschou predictu. Idem Anthonius ante quadriduu huc venit, venit et alter Orator dns Jo. Snaipek, in locu dni A. Burgo. Dns Anthonius cogressus est mecu' aliq3es, et heri ad prandiu' ecu' iiuitauerat, locutus su' ecu' eo de multis rebus. Aperens em mecu' q3 antehac, ac inter coetera dixit mihi, q3 suma sue Legationis esset, vt et priores Confoederacões Dni Cees. Maximiliani, et Ducis Moschou cofirmarentur, et si fieri potest, q3 perpetua' paem inter Mtem vram, et Duce Moschou faciat. Quomodo aut Sermus dns Archidux Austrie, ta dictu dnm Anthoniu, q3 alteru do. Jo. Snaipek, qui in loco dni Andree Burgo exit, comendauit, mitto lras su' suarum exempla

sacratissime Mti vre, Sed Sacratissima Mtas vra primu sciat, q magnus Dux Moschorum, habuit nup orem sum apud Cesare. Ille aut Or vocatur Jacubus, vti ex cirographo suo colligo, cui exemplu hys incluso, Sacre Mti vre mitto. Mutuauit ille Centu florenos apud dnm Anthoniu orem Cesaris, etc, Orator magni Ducis Moschoru, vt ego ex do. Andrea Burgo accepi, roganit Cas, Item, q se interponeret, vt intas vra faceret pacem ppetuam, cu dno Duce Moschoru, Et licet istud constanter negat dns Anthonius, tame suspicor esse verum, Na et Sacra Mtas Regia Hungarie, scribes ad Sacratam Mtem vram, in comendationem prefati negocii pacis ita ait, Tempus q3 ad hac pace costituenda, hoste flagitante, Cesare mediatore, (si modo cetera congruat) et sint paria, maxime idoneu et opportunu esse videmus etc. Sed q ampliori documento, mitto Sacre Mti vre hmoi literaru copia, Vnde ego Sacratisme Rex intelligo, q magnus Dux Moschoru, medio Oris sui, egit apd Cesarem, vt sit mediator pacis predicte. Et quia ego scio, vt ats sacratme Mti vre scripsi, et coram dicto Ore Cesaq, et ubicuq3 tps et opportunitas erat, abunde declarani, q Sacratma Mtas vra, nunq3 alicui Principi Chriano, bellu offensiuu intulit, sed defensiuu egit, ac Dei opis ope vicit, Et Moscho. qui primu pacem fregit, Jusuiradu violauit, quantu lucri ex eo bello retulit, ipse, et sui Cosiliarii, qui in hucusq3 diem in copedibus vitu agut, nouerint. Et nisi Arce Smolenske per pdicto3 Prouinciaru accepisset, nunq3 caput extulisset post ea cladem, quam apud orsza passus est. Ideo Serme Rex. q pace attinet. dignabitur Sacra Mtas vra, pro sua incomparabili prudencia, ita agere cu dicto Ore, q foret cum dignitate et comodo Sacratme Mtis vre.

Ceteru idem Or, inter alia interrogabat me, an scirem, si Sacra Mtas vra vellet dimittere Arcem Smolenske aliqbus

bonis conditionibus, vel si possit aliqua quantitate pecuniaꝝ redimi, Ego respondi, vllas cõditiões, aut redemptões p Rrce Smolenske Mtém vrã S. nequaqz acceptuꝝ, si ecia bellum hoc, quod decem septem annis agitur, perpetuo durare deberet. et alia multa in eu sensu dixi, rem, quantu potui, ex difficillima, faciés multo difficilioré. Tum ille, Cæsar (inqt) Maximiliang, egit graue bellu cu Venetis, et tamé cu res Christiana postulauit, fecit pacé cu illis, cõditionibus ecia indignissimis, et suo damno. Ego rndi, Sacra Mtém vra, Smolenske dimittere nolle, neqz posse, eo p proditioé ad hostem deuenit, etc. Agit Sérme Rex Or iste, ptentat oia, tanqz is, qui velit esse vtilis et bonus Or. Videre ecia videbatur qbusda ex dnis Hungaris, vt ego efficeré. q, Sérmus dns Rex Ludouicus ecia admgeret orém sm, ad magnu Ducem Moschoru prefatu, ad agendu pariter cu Cæsareo Ore de hac pace, Sed mihi res indigna visa est, ne vbi hostis pacé flagitat, nos ea sponte offerre, vel mendicare pocius videamur. Verum si placet Sacre Mti vre, scribat Sérmo Nepoti suo, et mittat ad me lras, Ego ecia si in itinere me lrę inueniet, paruo negotio efficiaꝝ, q Mtas Regia Hungarie mittet orém suu,

Postmodu reduxit mihi in memoria illa fœdera, que intercesserunt inter Sacra Mtém vra, et Cæsarem Maximilianu, que in Nouacimitate Sérmus dns Archidux Austrie volunt cõfirmare. et cõfirmasset ea atqz auxisset, sed ego mandatu nõ habui, donec in venatione Eberstorff allatu est mihi, et iam tum Sérmg do. Archidux discessurus erat, nec Consiliarios suos secu habuit, verum p misit illa, suo et Cæsaree ac Catholice Mtis noie, cõfirmare etc et augere. Habet ecia idem Or Cæsarg referre Sacre Mti vre de Mrcomio, sed nihil aliud, nisi vt prius dns Andreas Burgo Sacratme Mti vre scripserat, ne vgt festinaret Mtas Vestra cu Mrcoio Sérme Regie Hedwigis filie sue amatsime.

Et ita spero, vt ego proximis meis lris, manu mea, sacre Mti vre scriptis significabi. Postremo narrauit mihi, q̄ habet significationem à Cæsarea Mte ad sacratma Mtem vram in re Pruthenica, quæ ad concordiā, et q̄ in ea re reddidit lras Cæsaris, Sermo dño Archiduci Austrie, inscriptas primū Sermo Regi Ludouico, deinde dño Duci Saxonie, Cardinali Zalzburgen. et Rmo dño Archiepo Strigonien, put id lacius, Sacratma Mtus vra, ex ipso cognoscere dignabitur.

Hæc sunt, quæ Sacratme Mti vre significare volui. Ego hic cū maximo tedio tpus tero. Scripsi Sacratme Mti vre ante præsentem diem Dnicū me hinc discedere debuisse, eiusq̄ fui animi, Sed per Mtem Regiā, et omnes dnos retinebor, Venerūt dicti duo oratores à Cæsare. quorū ecia aduentus moram hac peperit, nec minus illud, quod pertinet ad rationem, et meliorem ordinationē Status et vitæ Sermi dñi Regis Ludouici, Venit ecia et Rmus dñs Gorcen Epūs, qui nō nisi me alloquēdi causa venit, cū quo mduos tercios satis longo tpe, item heri, et hodie, p multas horas, de multis locutus fū, quæ ipse veniens, Sacratme Mti vre referā,

Præterea miserat ecia ad me Rmus dñs Archiepūs Strigonien. Secretariū suū do. Archidiaconū Comaronen, cū significandis secreta et necessaria, quæ veniens referā,

Insuper, Sacra Mtās Regia venatū mduis tercijs recessit, sed cras vicissim redibit, Opportune, vel importune sollicitabo vt expediar hac hebdomada, Explicare em nō possū, quāto desyderio teneor videndi faciē Sacratme Mtis vre Dni mei clemētissimi. Cuius gratiæ me, et seruitia mea Sacratme Mti vre diligentissime cōmendo, Quā ops Deus conseruet, q̄ diutissime saluā et incolumē. Datū Posonii feria secunda ante festū sancte Catharine. M°. D°. XXmj°.

hic ponantur Luc Comentus
qui circa finem anni 1543
fuit institutus Protestorum

Legatio ad palatinatus
et decreta Contributionum.

Notantur & Registra.

9.

Bone Regine Polonie
Petrus Tomicki Epus Posnan
& Regni Polonie Vicecancell.

Sacra Altas, et Domina dna mea clementissima, Post perpetue
seruitutis, et orationu mearu humilem commendationem.
Missus est non pridem Cubicularius Regie Altis in Hungariam,
per quem misse sunt ecia per me lre ad Cesaream Altem in ne-
gotio Ducatus Barien vre Mti no incognito, quas lras curabit
Magcus dns Palatinus Crac, perferri in Hispaniam, per postas
Sermi Principis Ferdinandi,

Hodie quintusdecimus agitur dies qz venimus huc cu Regia Alte,
adhuc tamen nihil est inchoatum, Hesterno die debuit fieri pro
positio super hijs, de quibus est deliberandu et consulendu in hoc
Conuentu, veru Nuncii terrestres facta inter se dissensione de
locis, impedimento fuerunt, quominus fieret ipsa propositio, et
vereor plurimu, q multe tales posthac injcientur difficulta-
tes per homines factiosos, que obstabunt consultationibus de de-
fensione Regni et Reipublice salute, Curabo tamen ego cum
alijs dnis componere has domesticas dissensiones, que manife-
stum nobis minantur excidium, nisi tempori et maturo co-
silio, simul ac auctoritate Regie Altis sopiantur.

Intellexit Altas vra Serma ex dno Carnkowski, mentem et
voluntatem Altis Regie, de leuanda de sacro fonte Illma fi-
lia Altum vrarum recens genita, et nomine illi imponendo.

Me et mea obsequia commendo iteru gracie Altis vre Serme.
Qua dns Deus, diu servet sana, sospitem et foelicem. Datu in
Protecow. die penultima Octobris. M° D°. xxiij°.

Petrus Tomiczki Eps Posn. Vicecancell
Joanni Boner Consuli. Burgrabio Zuppario Cracouiensi

Generose dne, amice charme, et fautor honoran, Putabam qd Nunctius vre D. qui eius lras mihi reddidit, redire ad illu statim deberet, Itaqz scripseram lras enestigio vre D. quibus declarari illi, quid egerim ego, et dns Palatinus Sandomirien, cu dno Sbigneo Podlodowski, et quomodo tandem cu eo conenerimus, super Jure Prepositure Izen, quas lras mitto cu pntibus,

Heri deliberauerat Ustas Regia, facere inicm consultationm, sup periculis et necessitatibus, que Regno incumbunt, verum Nunctii terrestres iniecerunt difficultatem de locis, Nam et maiores Polonie, et ij, qui missi sunt de terris, Cracouien. Sandomiriem. et aliis, contendunt primatu, seu primas partes habere, cum in loco et sessione, tum in dicendis sententiis, nec volut vt aliqd cosulatur pro bono communi, et salute Reipre, nisi prius hec illorum differencia, iusto Regie ustis decreto sopiatur. Quo aut Ustas sua dirimere illam debeat, in tanta animorum partis vtriusqz dissensione, est res non parue difficultatis, Ego certe optarem, et ita consului, vt hec differencie in aliud tempus quietius reiicerentur, et vt nunc consulerem, de imminentibus Regno periculis, Sed alia est aliorum sententia, in qua si pthinaciter perseuerauerit, vereor ne hinc Conentus hijs nris domesticis dissensionibus dissuamq, et vniuersum Regnum in graue discrimen, ne dica exitium inducat. Spem tamen habeo, qd dns Deus suggeret Ustis Regie dno nro clementissimo tale cosilium, quo hoc tantum malum intestinum, aequis et decentibus mediis vel suspendet, vel coponet. Me vre D. ex animo comendo, et valere illa foelicissime desydero. Datum.

Petrus Tomicki Epś Posn. Vicecancell.
Joanni Conarski Epō Cracouiensi.

Rme in Chro pater, et dne dne colendiſſie. Heſterno die con-
ſultabat Ats Regia cum nonnullis dns Secularibus, quid
eſſet faciendu cum focice organiſta capto per Conſules Crac.
et vereor plurimu, q mandabit Ats ſua affici illu poena
debita, eo q dni, put accepi, ita faciendu cenſuerit, preſertim
cu intellexiſſent illu, no detuliſſe unq3 tonſura, et habitum
Clericalem, et domu alienu noctu ingreſſu hoſpitem graviter
vulneraſſe, et una cu uxore illius res plurimas ſecu aſpor-
taſſe, cu quibus deprehenſus et captus eſſe dicitur, Ego curam
quantu maxime potui, vt ille remiſſus fuiſſet ad Judicium
et caſtigationem vre Bne D. verum ſi aliter Ats Regia
facere dignabitur boni conſulere nos oportet.

Nihil adhuc eſt in hoc Conuentu inchoatu quod comendari poſſit.
Cum em iam iam volumus cōſulere de periculis, que Re-
gno incumbunt, Nuncii terreſtres fecerunt inter ſe diſſenſioz
de locis. Nam et maiores Poloni et minores contendunt pri-
ma ac honoratiora loca habere, nec volunt, vt aliqd conſu-
latur de bono comuni, niſi prius hec illoru controuerſia
diſcuciatur, et iuſto Judicio terminetur. Ats Regia eſt
valde perturbata ex hys domeſticis diſſenſionibus, et putat
fieri illas ex ſuggeſtione nonnulloru inuidenciu focietati
Atis ſue, vult tamen opera et auctoritatem ſua interponere,
vt illas, quantu maxime poterit, citra prejudiciu ac inimi-
am vtriusq3 partis componat; Qua ego quoq3 una cu aliis
dns conſiliis meis adiuuabimus, modo religiu conſilia mea
non interturbent. Habet vra Rcma D. inicium huius

Conuentus satis turbulentus, quare orari faciat dnm Deum, vt inspiret nobis omnibus hic existentibus spiritum pacis et concordie. Me vrē Dnām D. et mea obsequia ex animo commendo, et valere illam foelicissime desydero. Datum.

Petrus Tomiczki Epūs Posn: Vicecancell Chrōforo de Szydlowice Palat° et capit° Crac: Regni Polo^e Cancellario. Gostinensi Sochac Zowien. Corzinen. Samborien Capit°

Magce dne, amice et fautor charme ac honoran, Quanta confusione et proteruia agatur Conuentus noster scribi satis non potest. Hec tamen eius est summa, Orta est ab initio differencia de locis, inter Nuncios Maioris et Minoris Polonie, in qua, per plures dies altercati, eo tandem venimus, vt Mtas Regia decerneret rem in aliud tempus differendam. et vt Nuncii eo interim ordine sederent, quem ipsorum Palatini inter se obtinent, Suscepta est ab vtraq3 parte causē dilatio, sed alterius nata à nris Maioris Polonie prohibitione, vt asserebant, suorum recusata, Circa hoc consultum est aliquandiu et difficulter. tandem in eo statum, vt Mtas Regia decreto suo auctoritate et Mandatum eciam adderet, edixi ego, edixit et Mtas sua ore propzio graue et seuerum mandatum, cum de obseruando decreto, tum vt reiectis hijs omnibus altercationibus, super negocijs Reipce propositis, vnanimiter consuleretur; Responderunt Poloni, se excusando, quo ad loca, q3 nullo modo aliter facere possent, q3 vt prima teneret, Ad negocia vero à Mte sua proposita, non prius accedere posse, q3 reformatio fieret eorum, que censent esse aduersus Statuta, et vt Conuentus Justicie haberetur. Responsum est illis hoc in presens esse non posse.

et rationes euidentes dare, q plures dni abessent, et is Conuetus non eo modo esset institutus, vt descriptu est per Conuentum Bidgostiew de tali Conuetu Justitie, sed nec hoc profuit. Quesiti sunt debine Cracouienses, quid ad proposita responderint. Dixerunt se de locis stare Decreto Regio, De negocijs publicis nihil respondere posse, nisi omnes vnirentur. Consultatu est iterum super hijs, et visum illis, qui has omnes technas strunt, vt proponeretur Nunctijs, q Mtas Regia contenta esset, aliqua in presens reformare, et reliqua in aliud tempus differre. Promittendo illis verbo Regio, specialem adhuc Conuentu statuere, et omnia reformare, neq id susceptu est à nris Polonis. Consultauimus iterum, et dicta sunt multa à quibusda Dnis q et Cracouie et hic omnia impediretur officijs. Ad que ego solus respondebam, nihil per officia stare, sed per hoc, vt ordine fieret omniu reformatio. Ad quod dicebatur, nos id excusationis, ad euadendum, quo minus officia nra dimitteremus, inuenisse. De quo magna mihi fuit contentio, et à nemine sustentebar. Post quam eo ventu est, et visu omnibus, vt dni Cracouienses, tentarent cu suis Nunctijs, quo absq alijs, cu toto consilio, rebus publicis consuleretur. Speraumus em, q si id effecissent, prout poterant, complures meos Nunctios, à Posnanien sibus et Calisien sibus defecturos. Venerut tande dni Cracouienses cu Nunctijs suis ad Mtem Regia, et presentibus alijs, hoc, preter omnem spem meam, proposuerunt, vt sue Mtas sua vellet, iuxta petitionem Polonoru ordiri à reformatione Statutoru, siue à consultatione de necessitatibus Reipublice, se contentos esse, neq per illos stare, quo minus hoc, vel illud fieret. Subiunxit mox dns Archiepus, vt et nos cum Nunctijs nris seorsum colloqueremur, secessimusq, nec prius inter se consulti, coacti sumus coram Nuncijs, sententias

dicere, et dño Archiepo, vt aliquorũ fieret iam in primis reformatio, censente, et aliis in eum modum, Ego nimia molestia ex tot contentionibus affectus, videnscz alios omnes captare auram popularem, et Principem ad omnia ea mitescere, quæ cõitas exigebat, eciam cũ aliis dixi, vt si aliter fieri non posset, fieret vel aliquorũ, vel omniũ reformatio, dummodo oes Nuncii, hoc est et Maiores Poloni, et Cracovienses ad hoc consentirent, et qꝑ per me nihil staret, quo minus id fieret, quod Reipublicæ expediret,

Postero die Nuncii ipsi nrei, suggestione quorũdam, qui ad Sigillaria officia aspirant, vt meã generalem oblationem arrriperent, egerunt gracias et privatim, et coram Aule Regia, cum dño Archiepo, de opera, vt satisfieret Juribus Cõibus, tum mihi et aliis de consensu et propensione ad manutenenda Jura, quibus aliqua in parte derogatũ esse videretur. Petitacz est à Aule sua eius rei exequutio; Sed ea lege, vt et alii omnes pariter sua officia resignarent, quæ contra Jura tenerent. Vnde utãs Regia colligere potest rem instructam. Nam et controuersia de locis eo spectat, vt inde maius Sigillũ maiori Polonæ cedat, De quo, quia nõ est tutũ scribere, reseruo omnia ad mutuã collocutionem nrãm, Nam iam eas omnes fabricas sum ad vnguem expiscatus

Post eas Nunciorũ Poloniæ petitiones, consilium iniimus, diuqꝫ disceptantes, tandem visũ fuit edicere, nomine et mãdato Regio, vt quo reformandis Juribus et defensioni satisfieret, reformarentur Jura ordine ab initio, et consuleretur de defensione alternatim binis diebus, nõ susceptum est id ab vtrisqꝫ Nunctijs; Polonis aperte resignacõeꝫ officiorũ,

.et Cracouienſibus generale reformationem Iurium, prius et an-
te omnia fieri exigentibus. Iterum cõſultauimus, et viſum fuit
omnibus tentari Cracouienſes ab ipsorum Dnis, vt ad ſententi-
am Regiam, et dnorum de ea alternata, conſulendi Iuribus
et defenſioni, accederent. Et hoc ſaxum volutum eſt multis die-
bus, Cracouienſibus ita repentibus, vt nec dnis deeſſe, nec à
Polonis ſe ſindere velle viderẽtur. Tandem eo ventum eſt, vt
optantibus Cracouienſibus, ſententias omnium Dnorum, coram
aũte Regia audire, vtrum concordes in ea re eſſemus, Et vt
excuſationem haberent ſequendi tõtius Senatus, et aũtis Re-
giæ ſententiæ, nos conditis prius ad vnum finem ſententijs,
quando coram aũte Regia, et vtrisq3 Nunciis, vota dicere
debuimus, orſus eſt dnis Archiepus more ſuo, illam ſylua
et Labyrintu ſuæ Sententiæ, In qua hinc et inde diuagatq,
ſubinuexit preces ad aũtem Regiam de reformandis Iurabus cõibus,
Et vbi quis ſpiritualis teneret aliquid aduerſus ipſa Iura, iube-
retur reſignare, et pariter Secularis quilibet, Et ea dicens. ve-
nit tandem ad rem, de qua omnes conuenerammus, vt fieret
conſultatio alternata binis diebus, tam de defenſione, q3 etiã
Juribus reficiendis. Arripuerunt hoc iterum mei Poloni, et
specialiter dno Archiepo ſummas egerunt grarias de opera
in ſatisfaciendo Juribus eorum, et demum toti Senatui, q3 una-
nimiter in hoc conuenissent, vt fieret reparatio Jurium ipſorum,
et q3 eam reparationem ipsi intelligant reſignatione offi-
orum, nam nulla alia reparatione indigerent Jurium, niſi
exequutione, quæ nollent pati ſibi aliter reparari, aut in-
terpretari, niſi vt ſonant, et vt ea ipſi intelligant. Quæ om-
nia poſthac coram aũte Regia iterarunt, cum ampliſſimis grati-
arum actionibus, quaſi ia omnes in hoc conuenerimus vt fie-
ret offiorum reſignatio,
Responſum eſt illis nomine Regio, ſecus illos ſententiam ſuam.

et Dnorū interpretari, q3 essent omniū vota, ea videlicet, vt Jura reformarētur, et simul defensioni consuleretur, Et proinde vt iuxta eā sententiā se conseruarent, qua iam Mtās sua inniti vellet, cerciorq3 fieri, qui ex Nunctijs essent, adherētes Mti sue, et toti Senatui, aut qui essent aduersi, Responderunt Poloni longa excusatione, se commissa fratrū suorū excedere nō posse. Cracouienses vero subiunxerūt, se hoc diu petiisse et petere, vt Jura ipsorū, equarētur, corrigerētur, et reparaxentur. Interpretantes æquationem in differencia Juridici processus, correctionem in contrarijs sibi in vicem Statutis, et reparationem in hijs que sunt et cōmittuntur aduersus Statuta, Et proinde cū viderent Mtem suā, et totum Senatū in eo constitisse, vt fieret Jurū reparatio, cū magna graciarū actione accesserunt sententiæ Regiæ et Senatus, Protestantes eā diuulsionem à Polonis, sua causa non esse, petentesq3, ne hoc postea in sequella veniret, tam illis q3 alijs terris, q; vni, absq3 aliis, consulere de re publica deberent, Acte sunt illis nomine Regio gracie, et quesiti seorsum alii Nuncij Maioris Polonie, quid in commissis haberent, et an cū Mte Regia, et toto Senatu stare vellent, qui quasi in idem commissa sua exponentes, petierunt sibi ad diem crastinā deliberationem dari. Atq3 hec die hesterna sunt acta, Quid hodie fiet adhuc sum incertus. Tamen in hoc constitimus omnes cum Mte Regia, vt siue deserant Posnanienses et Calisienses, alii Palatinatus maioris Polonie, siue non, nos absq3 illis tam in reparandis Juribus, q3 eiā de defensione consulturos, In eoq3 eardine tota Conuentualis summa nūc vertitur. Quē vtinam recte succedat.

Sacra Mtas Regia, nascente sibi pustula, ex quadā materia.

malygna, tanto dolore affecta est, vt ab initio aliquot diebus, fe-
bre agitaretur, quę iam gracia Dei cessauit, sed dolor hactenus
vtem suam afflixit, et assidue in lecto detinet, incipit tamen iam
vlcus indies magis maturari, et dolor minui. Speramusq3. q
breui vtas sua liberabitur. Quicumq3 posthac sequentur,
vestrę Magcie per omnem occasionem scribere nō negligam.
Cuius bonę gracię et fauori me commēdo, et cupio ex ani-
mo, vt sit foelix et incolumis. Datū in Piothrcow, feriá tercia
proxima ante festū sanctę Catharinę. Mº. Dº. xxiiijº.

Petrus Tomiczki Eps Posn. Vicecanæll Capitulo Posnaniensi.

Scripsimus vobis nõ ita pridem, quanto conatu impetamur hic à Secularibus, vt omnis defensionis vnacum illis ferremus. Quod tametsi omni studio, per hoc totu Conuentionis tempus declinare curauerimus, nihilq non tentauerimus, quo Jura et immunitates Ecclesiasticas illibatas conseruaremus, tamen consyderantes omniu in eo conatu pertinaciã, consyderãtes cum Regni summu discrimen ab Jnfidelibus, tum Ecclesiæ grauissimam tempestatem ab hæresibus, quæ indies magis inualescunt, timentes, ne per nos stare videretur, quominus oportuna defensio Reipublicæ constitueretur, atq inde ansa daretur improbis grassandi in bona nra, quib⁹ inbiant, coacti sumus fundos Eccl̃æ, vna cu aliis in cõmune taxandos offerre. ad nonnullasq Contributiones alias satis graues nos submittẽ., quibus tamen nõdu saciati videntur, sed vrgent nos ad decias eidem onezi mãripandas. Ad quod ingu indignu nos hactenus impellere non potuerunt, neq impellent adiutore Deo, vel nobis vnis renitentibus.

Significatu est nobis. Sigismundu Laski animã agere, iamq fortassis hactenus extinctu, Eius Canonicatu conferre statuimus, alicui viro idoneo, vt posthac Prebendam hanc Doctoralem efficiamus, nõ obstante Coadiutoria alterig, Ad quam infringẽdã, habẽg modos necessarios. Et finde curetis, ne qd in ea re nobis inscijs et inrequisitis, statuatis, pserti̇m de acceptando altero ad Eccl̃am, et possessione tradẽda. Ac valete feliciter, nosq in vris oroibg habeatis cõmendatos. Datum Piotrcouiæ.

Religionis et Reipub ce Polone Querimonia

Per Andream Cricium Cpm Premislien

Religio & Respublica Lectori.

Persuasum habeas Lector, quisquis forte in hanc querimoniã iram meidisti, nos illam non animo lacessendi quemq̃ populazim nros qui viscera nra estis: sed declarande dmtaxat calamitatis nre causa, vobis edidisse. proinde q; generatim omnia, et vt in curis fieri potuit. effusa sunt potius animo a nobis, q̃ exacte recensita. Qd si liberum est per vos fraterculis ac sacellanis quibusuis declamantibus, id exequi, ac subinde tum illis, tum vel ipsis olitoribus, si Deo placet, de Statu nro pronunziare: qui minus idem nobisipsis licere debet, quibus melius ea quae nos vrgent, q̃ aliis constant? Igitur optime lector cognita ex nobis verius malozum nrozum summa, et de reliquis quę hinc manant, conie ctura facta, cura nobis si qua parte potes opem ferre. Tibi enim ipsi paritez, cum omnium in nobis bona sita sint, cõmodatum putes. Sin vero adesse vllo pacto negnis, id quod potes, nobiscum vna de nostra, et tua ipsius in nobis calamitate ingemisce.

Res publica

Illa ego publica res: vtinam priuata vocarer
Me miseram, qualis, quo sim perducta videtis
Cum michi sit princeps, quo nil prestantius orbe,
Imperium late, celebris prudens q̄ Senatus,
Sint proceres, equites, varie dominatio gentis,
Innumeri populi, vires, animosa iuuentus,
Sint et opes, et equi, sint munera plurima terre,
Quod q̄ magis mirum, cum me florere peroptet,
De me sollicito quimis seruone loquatur
Pauper inops q̄, tamen velut emptus inuisa velut sim
Civibus ipsa meis, laceranda domiq̄ foris q̄
Hostibus exponor passim: consumor ab omni
Parte, velut cum vena nives dissolucrit auro.
Quis furor o mea gens, aut que dementia, vestris
Priuatis opibus tantas impendere curas?
Et me, qua constant communia commoda, leges,
Vxores, nati, libertas, gloria, vita,
Qua q̄ cruente cruunt hec protinus omnia, tantum
Negligere, et solis de me contendere verbis?
Ac prestare nichil factis? pretexere longis
Consiliis, vanis inventis, atq̄ chimeris
Vtile, quod nequeat recte procedere, quod q̄
Distrahit ignarum studia in contraria vulgus?
Et versare dolos: propriis q̄ intendere votis?
quid iuuat vsq̄ adeo vestras extollere stirpes?
Ornari gemmis, ostro, phrygio q̄ labore

Cogere diuitias, Abacos, Aulea, Tapetas?
Rugatas vestes, Torques, molles q̄ Sobellos
Ingenti sumptu, Mensas q̄ parare Luculli
Innumeris dapibus, vino q̄ et aromate tanto;
Nec luxu sed profluuio tradurere vitam?
Cum vos interea deglubat tetra Mahmeti
Collunies, sensim q̄ viris expilet et auro?
Cum vicina etiam defraudet curia Nummi?
Defraudent artes, merces, Monopolia rerum?
Nulla fides partis: nulla est concordia firma—
Hostibus e vestris fuerit quocunq̄ profecta—.
Illudunt cuncti ignauis. Sic aucta potestas
Hostilis: sic cuncta premunt rapiunq̄ minantur.
Nec satis est externa pati: sed et omnia turbis
Miscentur propriis intus, propriis q̄ rapinis.
Vt q̄ bonas etiam vesana licentia mentes
Corrumpit, reddit q̄ ferum a Zenone Proclitem
Sic magis assidue crescunt mala germina: sic iam
Noxia patrantur lassatis omnia frenis.
Nullus amor patrie: nulla est reuerenda Diuum.
Proiecti mores veteres, virtus q̄ fides q̄
Religio, pietas, atq̄ obseruata recti.
Nulla est vis iussis, Decretis nulla facultas.
Nullus et in rebus vendendis atq̄ gerendis
Est modus, vt decorat, nec disciplina, nec ordo.
Ambitio cunctos, et habendi insana libido
Possidet. hinc lites, hinc intestina simultas
Hinc prestant illi qui nigrum in candida vertunt—
His patent Leges, conuentus, bella, potestas
Has propter pestes, Harpias atq̄ Sinones

Inuisum est cœleste bonum Clementia regis,
Damnatæ q̃ subit rei optio vera Tyranni.
Hei mihi quid prosunt Comentus: sessio longa,
Multaq̃ diuerso sapientes dicta Senatu,
In fumum si cuncta abeant! desitq̃ voluntas?
Quisq̃ videt quid opus, verbo q̃ id dicere posset.
Velle vnum satis est: res ardua nulla volenti.
At contra nullus labor est conatus inerti.
Si prestat cuiuis forti quodcunq̃ subire
Quàm famam, patriam, Vitam, proprios q̃ Penates
Perdere: Cur igitur nos non cum possumus, ipsos
Asseruimus? cur non nostrum re nobile nomen
Testamur? vocem hor non terrhis consilio q̃
Perplexis Logis: non fastu, verbis amplis:
Non temeto: patinis: sed equis prestatur et armis
Ordine precipue certo, Superumq̃ fauore
Quem sibi conciliant mores hominumq̃ instituta
Quo ni fulta forem dudum collapsa fuissem.
Religio sed adhuc et turba heu pauca bonorum
Casibus obstrit hmo, ne res mea corruat omnis
Hor vno in tantis turbis: tantisq̃ procellis
Freta meis clades spero superare futuras.
Sed quid nam video! quorsum se arcana receptat
Religio? Numquam me quoq̃ deserit ista.
Quod si fit, de me quis iam non iudicet actum?
Commendanda mihi est, o spes mea, presidiumq̃,
quo te quo video propero contendere gressu?

Religio

Magnandum est mea charta foror quo lumina ducunt.
Nonne vides Vt me tractet gens omnis et ordo!
quàm me contemptam, vecalem, ridiculamq̃

Ipſi habeant proceres q̄z mei Myſte q̄z ſuprem ?
Quam pietas ai me, q̄ lex mea tota fatiſcat ?
Omnia q̄ pateant rabulis turbantibus orbem ?
Litibus, ninolentis, ſpoliis, mitns q̄z foris q̄z ?
Qui regnum exugunt auro patres q̄z quietos ?
Implicitis verſant diris atq̄z omnia miſcent ?
Quam me confingant quorum petulanta linguę
Commentis diris Ciſtas atq̄z horrea raptat !
Et qui me prorſus neglecta, et munere ſacro
Immiſcent ſeſe rebus ſine fine prophanis ?
Qui q̄z etiam volunt ſemper, quo ſe q̄z ſuos q̄z
Per fas per q̄z nefas ditent : aliena q̄z ſorbant ?
Et quorum miſere nihil eſt ſatis ambitioni ?
Nempe hiis atq̄z aliis mendis mea Templa referta
Contemptum pariunt populi, perimunt q̄z favorem
In me, ſe q̄z ſimul, noſtros q̄z ſubinde miniſtros.
Qui nos vitę colimus, et quorum eſt integra vita,
Inſontes aſtus et vitus commoda rimotis,
Obyrimt turbis variis, atq̄z omnia ſacra
Quod q̄z mali patrant vulgus derivat in omnes.
Hinc clamor populi, motus, hinc ſeditiones.
Raptantur decimę, fundi, miſeriq̄z Coloni
Quos fuit ante nefas nunc eſt violare receptum
Omniſſus cultus q̄z Dei ritus q̄z Sacrorum
Friget, et a patribus mea Numia condita ſanctis
Cumq̄z hęc peſtis agit radices altius inter
Chriſticolas ſenſimq̄z Dei ſit conscitat iram
Nil bene conſulitur : bene nil ſuccedit, et omnes
Errorę in exitium ſimul et confuſio ducit
Sumit et invictas in nos fix ethnica vires
Atq̄z hęc in rebus q̄z meis mala tanta tuis q̄z

Non reges patres ve pii / sanctus ve Senatus
Hetirpare studeñt, vt eant hec ordine recto
Hoc michi quecq; tibi debentur, et unde parantur
Gloria nostra, salus, decus, et concordia genti
Sed Scarabeus Apostata vel Stratiotirus harpax
Aut qui nil credit, de me decernit aperte
Non id agens quo recta probet secretq; probata
Sed michil vt credant reliqui faciantq; quod ipse.
Vt videat passim miscere Sacra prophanis
Atq; animum possit dirondo explere maligno
In templa, in Superos, in me q; meos q; ministros
Sectione illoto dira dictante Megera
Christatis sociis turbaq; probante sceleste
Et gaudente nouis ac pranis motibus, at qui
Qualis sit Dinus docet hec doctrina Iacobus
Nunc tamen hec rabie diuina humanaq; passim
Turbantur, patresq; pii mos q; omnis et ordo
Commota hec in precipiti casus atq; ruinam
Nos adigunt ambas vt fata maligna minantur
Heu, me turbata, discrimina quanta secuta
Sunt per eram. quorum longum est exempla referre
Magrandum est igitur q deteriora sequantur.

Res publica

Parce precor mea Diua queri, nec dære mentem
In q; his me miseram crimine ne desere solam
Hystorias prisas et gesta priora reuolue
Magna sequi fateor tales discrimina turbas
Non tamen hec noua sunt: Ratis est Ecclesia nostris
Iactatur quando Nauclerum crimina summum

In somnum redigunt: dormit mr, Ecce vocatus
Iam Metanea subit quæ sola hmor exsitat, et quæ
Perversos artus, mores et corrigit omnes
Ecce pius Princeps etiam nos sustinet ambas
Et seznare studet, studet et bona quantularumq3
Nostrorum pars est. propter nos et bona nostra
Commentus fiunt, et tot molimina vanny
Paulisper mancas dabitur iam sperno facultas
Fluctibus elabi tantis, tantis q3 procellis.
Post pulsas etenim serenitur lux candida nubes
Afflictat q3 suos Christus nec deserit unquam.

Dialogus in Rempublicam. & ametri: penthametri sut.

Quæ dea? publica res. Lacera cur veste? q3 illam
Qui sartire velit nunc michi nullus adest.
Sed quis disidet hanc? rabies privata. quid illa
Te segnitur? Sacro pasceturq3 meo.
Quo furor, cum tota maneas, nitet illa? nitorem
Ipsa etiam, totum sed rapit ista tibi
Quæ turba hæc circum? Prefectorum ordinis omnis
Quid rogo nunc curam non gerit ista tui?
Pretextu curat mea commoda quisq3, sed in rem
Privatam studium dirigit omne suum
Sed quid Sceptra mucrone geris, cinctumq3 Margerau?
Me regere arbitrio non sinit ista meo.
Cur non exutis hanc? vetat hæc mea turba, vetando
In præceps meorum sed omnis abit

Quę romes hęr dextra quę te sustentat eunkuy ?
Religio . Sed et hęr vix mouet egra pedem
Nam virtus et rana fides astreaq; Virgo
Priuate dudum surribuere rei

Epithaphium Reipublicę

Quam tot non potrant armis confinibus hostes
Perdere septa quibus pressaq; semper erat.
Publica res iacet hię morbis extincta duobus
Turbinibus populi, dissidio q; patrum
Cuius causa mali, libertas prana, reiq;
Priuate studium, pulsa q; prisca fides
Langurbat dudum viriis obnoxia tantis
Et male curatis extremata malis .
Sęprobat uemis sensim insaciabilis hydrops
Qui morbis aliis fons et origo fuit
Una tamen medica quę vires arte leuabat
Religio . et probitas, primi pis vna fuit.
Hactenus hęc sacrata salus producta q; vsto
Hiis sprctis vires auctus ademit hydrops
& quo manarunt turbarum protinus unde
In quibus extincta est publica tota salus .
Lugete o ueri populi proceres q; patres q;
Nam morte hęr et res et bona vra ruunt

Aliud Epithaphium Reipᵉ breuius.

Publica res iacet hic. morbis extincta duobus
Turbinibus populi dissidioq; patrum
Sed quæ causa horum? libertas prana, reiq;
Priuate studium. rerumq; cassa fides.
Nonne fuit medica morbos qui pelleret arte?
Religio et virtus regia sola fuit.
Hartemus hijs sacrata fuit produnteq; vita
Hijs spretis ruinas prebuit illa manus
Lugete o ciues populi proceresq; patresq;
Omnia nam morte hac cõmoda vra ruunt.

Institutio veteris Thelonei

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis Principibus tam spualibg
q3 Secularibus, Bcmis ac Bcndis in Chro patribus et Dnis, Archi;
episcopis, Episcopis, necno Magcis. Generosis, Nobilibus. Famatis, et
Prouidis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis, Terrigenis
Nobilibus, Officialibus, et eorw Vices gerentibus, Ciuitatumq3 et
oppidorw, tam nrorw, q3 quorumcumq3 subditorw nrorw, Magcis
Ciuiw, necnon Consulibus. Ciuibus, Opidanis, et eorw Comuni;
tatibus, et generaliter omnibus subditis nris Spualibus et Se;
cularibus, cuiuscumq3 Status, sexus, conditionis, et preemine;
cie in Regno mo existentibus, sincere et fidelibus nobis dile;
ctis. Salutem, et graciam nostram Regiam. Sincer et fideles
dilecti, Manifestw vobis, et cuilibet vestrw facimus per pntes.
Quia nos scientes Thelonea, vbiq3 peculiaria esse Reipublice
emolimenta, et in hijs magnw Rempublicam nostram pati
detrimentw. propter concessas q3 plurimis, et hijs qui magis
soluendo sunt, libertates, de consensu et voluntate omnium
tam spiritualium q3 Secularium Consiliariorw nostrorw, uni;
uersas omniw libertates à soluendis ipsis Theloneis antiquis,
que, Ciuitatibus et Opidis tam nris, q3 Spualiw et secularium,
concesse fuerunt, ad quinq3 annos à festo Resurrectionis dni
proxime futuro computandos, suspendendas duximus, et sus;
pendimus. Ita, vt deinceps quilibet Mercator ipsa Thelonea
antiqua, intra tempus quinquennii, à rebus et mercibus suis
soluere, ac ea reponere Theloneatoribus per nos ad id constitutis
teneatur, non obstantibus quibuscumq3 libertatibus, seu

immunitatibus, quibus hactenus sunt vsi, Ex hoc vero Theloneor accremẽto, nihil cuiqz cedere debebit, preterqz nobis et Reipublicẽ nrẽ, ita vt ij, qui thelonea nra oppignorata tenent, quiqz ecia thelonea ipsa ab hominibus, qui libertatem ab illis soluendis habuerũt, non percipiebant, solito emolimẽto, quod prius ante presentem Constitutionem habuerunt, sint contenti, De qua quidem Constitutione nra, ne quispiam sua ignorantia pretendat, mandamus vobis locorũ Capitaneis, ac Ciuitatum et Opidorũ Proconsulibus, et Consulibus, vt eam ipsa Constitutionem nram, in foris et aliis locis publicis Ciuitatũ et Opidorũ vestrorũ, per publicas proclamationes, ad vniuersorum et singulorũ noticia deduci faciatis, pro officio vestro, et gratia nostra. Datũ Crac, die sancte Prisce virginis. M°. D°. XXiiij°. Regni nri anno xvij°.

Inhibicio vie Et negociationum in Slesiam.

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis vtš. Salutē et gra mea Regia. Sincere et fideles dilecti, Manifestū vobis et cuilibet vrūm facig per presentes, Quia nos partim ipsi considerantes, partim per subditos nros edocti, quē intrinsecus, Regnū et subditos nros atterunt, exinaniunt, et vicinis quibusdam in predam et vilipendium redigunt, ac ea sistere et frenare volentes, quibus stātibg, ecia absqz vllo externo hoste, facile Regnū deficere, ac in preceps venire possit, simul ac nobiscū reputantes, varias ac multiplices iniurias et grauamina, quē ex Slesia et Marchia Regno et subditis neis inferūtur, presertim moneta Swidnicen, Ad quā phibenda, cum per hoc omne tempus nihil operē et studii pretermiserimus, nec quicqz tamen proficere potuerimus, ac proinde nullū aliud remediū ad eam ipsam monetā sistendam restare videntes, qz omne commerciū cū ea tota vicinia prohibendum, de consilio vniuersi Senatus, et instancia Regnicolarū nrorū omnia itinera in Slesiā et Marchiā inhibenda duximus, et pntibus lris à festo Resurrectionis dni proximo, ad decennium inhibemus. Ac vt eadem inhibitio nra suū debitū sortiatur effectū, vobis omnibus et singulis supradictis, cuiuscumqz ordinis et conditionis existentibus strictissime mandamus, vt ab ipo festo Resurrectionis dni proxime futuro, nemo audeat ad decē annorū decursū, in Slesiā et Marchiā res vel merces aliquas, tam grandes qz exiguas, cuiuscumqz qualitatis fuerint, preterqz sal nostrū Regnū, vehere vel inferre, sed nec ad alias quoqz quascumqz remotiores partes, easdem res et merces de Regno nro per ipsam Slesiā aut Marchiā ducere, et bones ecia ad aliqua alia

loca, extra ipsum Regnum nostrum, preterq3 ad ea, que per alias literas nostras vniuersales designabuntur et notificabuntur omnibus, pellexe quomis modo, pretextu, vel colore presumat, nedum sub amissiõne ipsorum boum, mercimq3 et rerum, quas cõtra p̃tem Inhibitõz mã de Regno mro educxerit, verum eciã bonorum suorum omnium confiscatione. Liberum aũt esse debet Mercatoribus, aliisq3 hoñibus ex Slesia et Marchia, et ex aliis extraneis quibuscumq3 partibus, ad Ciuitates et Opida Regni nri, ad ea vsq3, ad que ab antiquo ire consueuerat, cum rebus et mercibus suis quibuscũq3 venire, et ibidem emere aut vendere, resq3 et negotiatiões suas, ac alias actiones licitas cum nris subditis exercere, et cõtra e Regno libere cum bobus, rebus, et mercibus, solutis daciis et theloneis debitis exire. Subditis vero nris licebit ad alias Prouincias, et Regna, preterq3 ad Slesiã et Marchiã, res et merces quascũq3 de Regno transmittere et ducere, dummodo illas per ipsam Slesiã et Marchiã non transmittant, nec duci aut vehi faciant. Proinde vobis locorum Capitaneis, ac Procõsulibus et Consulibus Ciuitatum et Opidorum, seuere precipimus, vt banc mã Constitucõez ac edictum, vbiq3 in omnibus locis publicis, ad que homines frequẽter cõuenire solent, denunciari et pclamari faciatis, ne aliquis ignorancia pretendens, aliqd contra eam Constitutionem nram committat. Vos vero Capitanei, in custodiendis et questigandis locis omnibus, ac itineribus, ne qs eandem Inhibitoez mam transgrediatur, curam et diligenciam omne adhibeatis, et quoscumq3 offenderitis, vel deprehenderitis, in minima quaq3 re cõtra hanc ipsam Inhibitionẽ nram excessisse, illius res, et ipsum met capiatis, et vsq3 ad instructionem et documẽtum mum detineatis. sub poenis, cõtra Capitaneos et offlẽs negligentes statutis, et pro gratia mea nõ aliter facturi. Datum Crac die sancte Prisce virginis M°. D°. XXIIIJ°. Regni mei anno XVIJ°.

Institutio precii rerum venalium.

Sigismundus etc Vniuersis vt sup̃. Salutẽ et grãm mã Regiam. Sincer et fideles dilecti, Manifestũ vobis et cuilꝫt vrũ facimus per pñtes, Quia nos cõsiderates plerosqꝫ mercatores domesticos et ecia exterenos, per monopolia et constitutiones suas aromatũ, et rerũ omniũ exoticarũ precia, magis indies augere, in magnũ vniuersorũ subditorũ nrorũ grauamen, Regnũqꝫ nrũ p libito suo emũgere, in qno frequencior vsus ipsorũ aromatũ, et aliarũ rerũ preductarũ, qꝫ alibi esse solet, volentes ea ipsa precia ea-rundem rerũ ad certos moderationis fines reducere, et ad cõez Reipublice vtilitatem contemperare, multorũ pocius, qꝫ pauco-rũ cõmodis consulentes, statuimus et decreuimus in Comitꝫ ge-nerali Piotrcouien proxime preterito, de consilio nrorũ Cõsiliari-orũ illic nobiscũ existenciũ, vt tam ipsa aromata, qꝫ ecia vi-na propinatoria à festo Resurrectionis dñi proxime futuro, hoc ad summũ precio vendantur, ac emantur. videlicet libra piperꝫ octo großis, libra croci, vna sexagena, libra zinziberꝫ octo gl. libra Gariophilorũ media sexagena, libra Cinamomi media sexagena, libra florũ Muscati ecia media sexagena, vnus lapis Zuccari vna sexagena et quindecem gl. olei oliue vnus lapis quadraginta gl. lapis amigdalarũ Venetarũ, tribus fertonibus. lapis vero amigdalarũ que ex Gedano afferũtur triginta grossis. lapis vuarũ passarũ minorũ triginta gr̃, vuarũ vero passarũ maiorũ lapis, quindecem gr̃, Lapis Rizi decemocto gr̃, vna libra Cymini vno gr̃. Vini Sermien vna quarta, vno grosso cũ medio. Vini vero terrestris hungarici vna quarta, vno grosso ad sũmũ soluatur et ematur, Malmatici greci vna quarta, duobus gl. Malmatici Italici, et Muscatelle vna quarta, ꝑcium trium grossorum

non excedat, Qui aut aromata et res predictas, precio statuto vendere nō posset, illa ad Regnū inferre et adducere nullo modo audeat, sub ammissione earundem rerū, quas contra prohibitionem nram aduexerit, seu vendiderit. Statuimus insuper et decreuimus, vt aurū et argentū filatū, et perle, eciā sub ammissione, et confiscatione illorū, nequaq3 deinceps ad Regnū mēū vehantur, et vendantur. Vt aut hmōi constitutio nra, effectū suū accipiat, vobis omnibus et singulis supradictis, cuiuscumq3 ordinis et conditionis existentibus, districte mandamus, vt ab ipso festo Resurrectionis dni proximo, nemo maiori pcio, q3 supra expreſſo, vinū Sermien, et terrestre Hungaricum, necnō Malmaticū ac aromata, aliasq3 res predictas sub earū amissione, vbiuis in Regno mō vendere, et perlas ac aurū et argentū filatū, amplius in ipsū Regnū nostrū inferre audeat, sub earundem rerū āmissione. Quocirca vobis, et pcē sertim locorū Capitaneis, et eorū Vice gerentibus, ac Ciuitatū et Opidorū Proconsulibus et Consulibus mandamus, vt hanc Constitutionem mēam, in Ciuitatibus et Opidis, et apud ecclas Parochiales diebus festis, per publica proclamationē, ad vnī uersorū, quorū interest noticia, denunciari faciatis. Vos vero Palatini et Capitanei, in custodiendo, et puestigando, ne qs eandem Constitutionē mēam transgrediatur, curā et diligenciā omnē, vnacū Theloneatoribus, quos vobis ad hāc curam et custodiā adiungimus, adhibeatis. Et quoscūq3 offenderitis vel deprehenderitis, in inuectione et vendicōe aliquarū rerū ex predictis, cōtra hāc ipsā Inhibitionē mēam excessisse, eaſq3 res pro fisco nrō Regio capiatis, et pro nobis fideliter et integre cōseruetis, sub poenis, contra Capitaneos et offīles negligentes statutis, et p gra mea nō alr facturi. Datū Crāc. die sancte Preſce virginis M.° D.° XXiiij.° Regni nri anno xvij.°

Sigismundus primus Rex Polonie Chr°fero de Schidlouec Palatino et Capit° Cracouien. R. P. Cancellario &c.

Magce sincere nobis dilecte, Volentes decreta Conuetus generalis Piotrcovien, proxime preteriti, super Constitutionibus preciorw aromatw, et Malmatici, Muscatelle et vini, aliarwqz rerw peregrinarw, ac eciam de non inferendis amplius in Regnum nostrw Perlis, ac auro et argento filato, necnó prohibitione itinerw in Slesiá et Marchia, suspensioneqz ad quinquenniw libertatw á Theloneis antiqms, facta, debite execution' á festo Resurrectionis dñi proxime venturo demandari, mihiq ad tuá S. triplices lras vniuersales, super eiusmodi Decretis et Statutis Conuetualibus cófectas, Mandamusqz eidem tuæ S. vt easdem lras ad Ciuitates, et opida Capitaneatus sui, qz primw transmittat, illasqz valuis pretoriorw, et ecclarw, ac aliorw locorw publicorw affigi, et per publicas proclamatões in hysdem Ciuitatibus et opidis, diebus fororw, ad vniuersorw, quorw interest noticiá, ea que in hysdem triplicibus lris nris vniuersalibus, cótinetur, inhibentur, et mandantur, deduci faciat, et ne quispiá illa transgrediatur, omne operam, quantw sua interest adhibeat, et diligenter intendat, Pro officio suo et gracia mea nó alte facturus. Datw Crac feria secúda in vigilia purificationis sancte Marie. M°. D°. XXXIIII°. Regni nri anno XVIIII°.

Illris Princeps, et dne Affinis noster charme, Miramur ignorare
vrám Ill. ea grauamina, easq3 iniurias, quas Regnū nostrū
hactenus isthinc ex Slesia pertulit, cū tamen frequentissime,
cum per lras, tum eciā per Nunchios et Oratores nros egerig.
apud Scrmum Nepotem nostrū, dnm Hungarie et Bohemie
Regem, de ipsis iniuriis, et presertim de Moneta Swidnicensi
sistenda, que sub signis nris indignissime, et cū maxima
Regni nri iactura cuditur, Nihil tamen tot postulata et voces
hactenus prodesse potuerunt, que tam Regno Hungarie q3 Bohe-
mie, toliq3 Vicinie sint notissime. Nequeuntes aūt subditi
nri vlterius ea grauamina, damna et vilipendiū ferre, egc-
runt nobiscū magna instantia in Conuentu generali, vt itinera
omnia in Slesiā nostris precluderemus, In quo nos illos obandire
diutius nō potuimus, sed vnanimi voluntate et sciencia omniū
decreta est ipsa itinerū prohibitio, quā, vt publicā, et ab oibus
in Conuentu generali constituta, nō possumus ia mi aliquo mu-
tare, ne quā nobis apud subditos nros displicenciā comparemus.
Foeliciter valeat vra Illtas. Datū Cracome vij die Marcij
Anno dni M°. D.° XXiiij°. Regni nri Xviij°.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polonie.

Serme Princeps Patrue nr charme. Optanit à nobis ūtas vestra vt cognitionem cause, que contra quosdam Proceres in Bohemia ex mandato nro, ob causas ūti vre no ignotas, mota est, à quatuor temporibus instantis Quadragesime, ad Judicia secunda, que in Angariis sancti Spiritus futura sunt, reijciamus. vt interim ūtas vra, quid ea in re faciundū sit, consulere nobis liberius possit. Quamqz aut insignis est nobis, ab illis subditis nostris illata iniuria: tamen cū ūti vre, cui res nre, haud secus, ac sue, cure sunt, ita visū est, morem eidem vt gereremus. Modo illi quibus dies dictus est, mutande voluntatis nostre occasionem no prebeant.

Caterum ampliſſimas agimus ūti vre gracias, q, orem ſuum cauſa nra ad Dietam Sleſitanā, mittere dignata eſt. Paribus officiis hanc de rebus nris ſuſceptā curā ūti vre per omnem occaſionem compenſabimus.

Quod ad res Thurcicas pertinet, perlecta Scheda pntibg inclusa, ūtas vra, quid hoſtes in nos moliantur, aperte cognoſcet. Quā plurimū rogamus, velit, vt ſolet, rebus nris paterne proſpicere. et nobis in hac neceſſitate mra no deeſſe.

Deus ūtem vram ad plurimos annos, incolumem foelicemqz conſeruet. Cui nos et Regna mra vnice comendamus. Datū Poſonii die Dominico proximo ante feſtū Purificationis beatiſſime virginis Marie. Anno Domini. M°. D°. xxiiij°. Regnorū noſtrorū anno octauo.

Scheda lris superioribus inclusa.

Prefectus Bozne, lras dedit ad officiales Venetorw in Dalmacia existentes in hanc sententiaw. Cæsar, inqmit, mihi commisit, vt Clisium expugnem, quod omnino facturus sw. Vos igitur officiales Venetorw requiro, vt Clienses profugos, si ad vos se contulerint non recipiatis. Castellanis, et qui in presidio Arcis sut, victualia non detis. Alioqui in vos me conuertaw, et Cæsaris iniuriam in vobis vleiscar. In Constantinopoli hec acta smt.

Cæsar Oratores Zophii, maximis et antea insolitis honoribus cumulamit, munera illis dedit maxima, res sericeas, res argenteas multas, preciosissimasqz, equos aliquot gemmis ornatos, et ita illos absolmit, Quæ omnia signa smt pacis inter eos inite in perniciem Christianitatis. Bellum contra Hungaros paratur.

Sigismundus primus Rex Polonie Proconsulibus et Consulib. Gdanen.

Famati fideles dilecti, Pergrate fuerunt nobis multiplices ℔ra vra quas Tabellarius vester, in vnu fasciculu colligatas, nobis reddidit, maxime hec, quibus, de rebus in Danis gestis, et per Magrum Ambrosium Secretariu vestru illinc reuersum, nobis relatis, nos certiores reddidistis, Audiuimusq3 cu studio eas coram nobis legi, omniaq3 in eis contenta abunde intellexim⁹. Cu aut earuq3 rerum noticia habere, nobis et Reipublice nre, plurimu interest. hortamur vos, vt subinde, quocies quicpia eiusmodi vobis innotuerit, quod nos scire nra referre putabitis, nobis significetis. Rem grata nobis in hoc facturi.

Quantu vero ad illud attinet, q, nouus Rex Danoru, nos sibi in amicicia et foedus iungi cupere videtur, et vt vos in ea re nram pertentaretis sentencia, a vobis id fieri cupit. sciatis nos ab ea re no penitus abhorrere. Sed quia (vt aliogm nostis) vetus mos et institutu nostru est, de grandioribus quibusq3 rebus, qualis hec de qua agitur esse videtur, prisq3 aligmd certi constituamus, ad Senatu referre sumus soliti, et ex authoritate Senatus, magna partem negotioru nroru stabilire; ita et in hoc, amicicia et societatem cu dicto Rege iniundi negotio, faciendu fore deliberauimus. Habituri sumus brem (quod scitis) Regni mei Conuetu, ad quem cu alia multa, tum hanc quoq3 rem referemus, existimamusq3 Conuentui et Senatui non displicitura, alq3 ita, quicqd nobis suffragiis Senatus in tota ea re Danica ingestum et suasum fuerit, id vobis sine mora, alijs ℔is nris significabimus.

℔ras Sermi Principis dni Ferdinandi Archiduris Austrie

quas nobis obſignatas miſiſtis, perlegimus. Et qnia vra refert eas habere, et eis vti, ideo eas vobis vicevera remittimus.

Quod aut ad Illtres dnos Magnopolenſes et Pomeranie Duces, lras pro vobis ſcribi peciſtis, id nos libenter fecimus, lrasqz vnacw exemplis ſcribi et vobis mitti imperavimus, —

Simili modo, et ad Illtrem dnm Fridericw Ducem Legnicenſem. lras ſcribi et dari mandavimus. Libenter em cum omniw ſubditorw noſtrorw, tum veſtris, et Reipublice vre commodis et qnieti, conſulimus et conſulere ſemper volumg. Datw.

Sigismundus primus Rex Pol.
Joanni Laski Archiepo Gnesnen
Legato nato & primati.

Reuerẽ ẽte. Non est incognitu vrẽ Prti, q̃ pro Dominica Oculi proxime futura, in Ciuitate nra Gdanensi, cum Sermi dñi Electi Dacie Regis et Illmorũ Mackelbergen et Pomeraniẽ Ducũ Oratoribus, ad quẽdam foedera et cõiunctionem ineunda, Conuentu instituimus, ad quem Prtem vestram cũ aliis mis Cõsiliariis deputauimus. Proinde eandem hortamur, et volumus vt pro die prefixo, illuc se cõferat, tractatura cũ illis Oratoribus, quẽ in mra Instructione, ad eam rem conscripta, cõtinẽtur: quemadmodum hoc nobis de fide et integritate Prtis vrẽ erga nos persuasũ habemus.

Commisimus Generoso Joanni Balinski, vt Prti vrẽ trecentos florenos, per mediam sexagenã computatos, pro Viatico nu: meret, quo cõmodius hoc nostrũ negotiũ, agere et conficere possit. Quam pro gracia nra nõ arbitramur secus facturã.

Mandatum ad foedus inter Polonie et Danie reges conficiendum: et Duces Magnopolensem et pomeranie.

Sigismundus etc. Manifestu facimus tenore presentiu vniuersis. Quia nos cognoscentes propensionem et affectu Sermi Pncipis dni Friderici Electi Regis Dacie etc ac Illustreu Pncipum et dnoreu Henrici, Mackelborgen, et Georgii Pomeranie Ducu, amiciciam et coniunctionem nobiscum ineundi, habentes q3 rationem affinitatis, que nobis cu ipsoru D. intercedit, ac eam nonis foederibus et coniunctionibus augere et firmare volentes, ad communem bonum statum tam nostrum, q3 ecia Regnoru et Dominioru nostroru, designauimus ad Ciuitatem nram Gdanensem, Commissarios et Oratores nostros, vzt Rmum etc Consiliarios meos, sincere nobis dilectos, quibus plena potestatem, et facultatem dedimus, damusq3 presentibus, cu Oratoribus ipsius Sermi dni Electi Regis Dacie, et predictoru Pncipu, de amicicia, foedere et coniunctione inter nos, Regnaq3, et Dominia nra agendi, tractandi, et concludendi. Promittentes in verbo meo Regio, totu id, quicquid per illos, actum, tractatu et conclusum fuerit, nos ratum, gratum, atq3 firmu perpetuo habituros, non secus q3 si nos ipsi coram ageremus. In cuius rei testimonium, presentes leras manu nra propria subscriptas, sigillo meo comuniri fecimus. Datu Cracouie die quarta Februarii. M°. D°. xxiiij°. Regni mei anno xviij°.

Informatio a Sigismundo primo rege Polonie Data Consiliariis ad paciscendum fœdus: inter Regem Polonie: regem Danie: Duces Mekelburgensem. et pomeranie.

Consiliarii ac Commissarii nri, cu Nunciis Sermi dni Regis Dacie, et Illmorum Mackelburgensis et Pomeranie Ducu, id agent, Exponent in primis. & cum Sermus dns Fridericus. Electus Rex Dacie etc. et ipsi Illmi Mackelburgen et Pomeranie Principes, Consanguinei et affines nri charmi, postularut à nobis, vetere inter nos coniunctionem et foedera integrari, Nos intelligentes omnem Rempublica, et omnem Principatum, absq3 vicinis societatibus et confoederationibus, recte subsistere non posse. simul ac ex bris Predecessorum nrorum colligentes, quanta et q3 ex vsu fuerit coiunctio Predecessorum mrorum, et predictorum Principu, animu non grauatim induximus, ad eandem amicitiam, societatem, et coniunctionem, cum hys ipsis Illmis Principibus inire.

Quamuis aut foedera inter Predecessores mos et Reges Dacie inita fuerint semper per ipsos Predecessores mos inuiolabiliter obseruata, nosq3 eorum vestigia secuti, nihil aduersus illa commiserimus, Sermusq3 Christiernus Rex, illa infregerit, nulla à nobis iniuria prouocatus, adherens hosti mo nigro Prussie, ac illu gentibus ac comeatu aduersus nos iuuans: tamen aliter nobis de moderno Sermo Rege, ac eius virtute. et affinitatis vinculo, quod nobis intercedit, persuadentes, meliori spe, et alacriori animo ad ipsa foedera sancieda fumus intenti.

Igitur antiquis foederibus inherentes, volumus vt Comissarii

nostri, id cum predictorum Principum Oratoribus agant, et, si fieri poterit, concludant, vt in primis fiat inter nos, heredesq3 et successores meos Poloniæ Reges, Regnaq3 Ducatus, terras, et Dominia, Ciuitates meas, ac vtriusq3 status homines vniuersos, et inter prefatos Sermum Regem Daciæ, et Illtmos dnos, Mackelburgen, et Pomeraniæ Duces, successoresq3 et heredes illorum, et item Regna, Ducatus, terras, et Dominia, Ciuitates, ac vtriusq3 status homines vniuersos, pax firma, concordia vera. Iustiaq3 administratio, vicinitas tranquilla, foedus, vnio, et amicicia perpetua, et quæ communi Statui nostro conducere videbuntur.

Item, q3 subditi, tam nri, q3 predictorum, Regis, et Principum, habeant liberam terra, atq3 mari mercandi atq3 negociandi facultatem, in Regnis et Dominiis omnium nostrum, liberaq3 commercia, solutis tamen debitis de more vectigalibus et theloneis, liberamq3 mansionem in Ciuitatibus, villis, quoad voluerint, demum liberum regressum, negociationem et transitum in perpetuum.

Quamuis aut credamus Ciuitates maritimas de Hensa, ita iam cum moderno Sermo Rege Daciæ, cui coniuncte et confoederate sunt, conuenisse, vt fiat vltro citroq3 libera, per portus illius in Flandriam, Angliam, et alias remotiores Prouincias, more antiquo cum mercibus, nauigatio; tamen volumus idem inter foedera mea cum illis Sete, expressum fieri, propter portum Gdanesium, qui portus est Regni, et terrarum nostrarum Prussiæ.

Item vnusquisq3 nostrum, alter alteri, consilio, fauore, assistencia et auxilio p posse, aduersus quemlt hostem, et in quoq3 euentu, adesse debeat.

Preterea, vt nullus ex nobis, gentes aduersus alterum, per loca et Dominia sua, transire, et redire permittat, neqz illas quo; quo modo, occulte vel manifeste adiuuet.

Si agetur aliqid de certo subsidio à nobis prestando, quia tot hostibus, scismaticis, et Infidelibus circumsepti sumus, multisqz laboris continue cum subditis nris sustinemus, in arcendis ysdem hostibus, tam à nobis, qz eciam ab aliis vicinis Domi; niis, citra vllius Principis admiculum, no possumus ad vllum certum modum suppeciarum nos astringere, tamen ad hoc nos obligari paciemur, vt liberum fiat vnicuiqz ex supradictis Principibus Confoederatis nris, gentes in Regno et Domi; niis nris suo ere conducere, et vt itidem nos in necessitate nostra, possemus ex illorum Regnis et Dominijs, homines ere nostro, educere, contra hostes nros.

Quia ex lris antiqis deprehendimus Duces Pomeranie, Predecessoribus nostris homagium fecisse, neqz tamen absqz causa, cum aliquas Arces Regni tenere solebant, nunc vero nescientes, quid aliud possiderent pertinens ad Regnum nrum, preter Arces Launbergk. et Bithow, de quibus eciam, qui; bus conditionibus teneantur ab illis, nihil certi et compti habentes, nescimus quid super homagio cum ipsis Ducibq tractari deberet, Verum quia intellexim lras esse apud Gdanenses, in quibus Jus nostrum, et Conditiones, quibus sunt ipsis Ducibus inscripte, continentur. volumus vt Com; missarii nostri, curent eas lras Gdani remidere, et si quid ex illis elicere poterint, quo, de ipso homagio et seruitio pre; stando, tractare possent cum dignitate et profectu aliquo, id eorum prudencie et solercie committimus.

Pruisq3 vero ad consulendum aliquid cum ipsis Oratoribus ventu fuerit, curabunt Commissarii nri, eorum mandata et facultatem videre, vt id quicquid vtrinq3 conderetur, firmum ac solidum fieret. Nam si dns Rex Dacie electus, nondum sit coronatus, et ipsi Oratores facultatem a Regno et terris illius no haberent, firmu esse non posset, quicquid cu illis concluderetur.

Si quid per Oratores predictorum Principum agetur de filio Ducis Pomeranie, ad Aulam nostram suscipiendo, dicent Commissarii nri, se in hac re nihil a nobis in commissis habere, sperare tamen se, q3 vbi ipsi dni Duces Pomeranie id a nobis postularent, nos eorum votis in hac re non defuturos. Vbi aut ipsi, nihil de hac re mouerent, abstineret eciam Oratores nostri, ab vlla de hac re mentione facienda.

Et quia nos ipsi in presens venire in Prussia, prout res postulare videtur, nequimus, ad componendos motus et seditiones intestinas, que illic in Ciuitatibus nris inoleuerunt, volumq3 vt ad hoc mumus exequendum nostri Commissarii, omnem curam et industriam adhibeant, presertim in Ciuitate Gedanen, et vt in primis (quod remedium potissimum arbitramur) officiales et Consulatus, in debita, si videbitur opportunu, restituantur auctoritatem, et plebs presertim, ac ea colluuies, que ex variis Nationibus confluxit, et censuram sibi supra Consulatu, et religionem vsurpauit, ad pelliculam sua redigatur, vt quemadmodum ipsas Ciuitates per manus a Predecessoribus accepimus, ita illas in suo regimine conseruemus.

Opus tamen erit in eo negotio tractando, vti suma dexteritate

et prouidentia, ne bulcus asperius tractatu, plus nocumenti afferat, hijs presertim difficillimis, ac turbulentis temporibus. In quibus necesse est hoc in primis curare, vt omnes turbarū ac seditionū occasiones, et causæ tollantur.

Si itaq; ipsis Commissarijs nris, nunc vtile et opportunum agere videbitur de ipso Consulatu Gdanensi, in pristinum modum et potestatem reducendo, ac plebecula ad illorum obsernanciā et quietem redigenda, aggredientur id, summa, vt diximus, dexteritate. Sin ea res magis nocere, et crabrones mouere videretur, concedent tempori, non omittētes nihilominus id, quicquid ad tollendos motus et seditiones, opportunū se offereret, quod illorū prudencie committimus.

Quod si effucere possent, vt Consulatus auctoritatem suam acciperet, curarent vicissim cum illo ita constituere, vti se erga Plebem, quemadmodum erga Concines, nō vt erga subditos suos gereret, seq; erga illam iuste et æquanimiter conseruaret, resq; et prouentus Ciuitatis, non arbitrio suo, sed ex vsu Ciuitatis administraret.

Quia Gdani de Ferbero summa est difficultas, et de rebus supradictis agi debite, nihil posse videtur per Commissarios, nisi causa ipsius Ferberi in hoc termino coram nobis diffiniatur, supersedebunt ab agendo aliquid de Statu Gdanensium, donec à nobis, quid in ea ipsa causa factū fuerit, et quid opportunū censebimus, edocebuntur.

Quod ad Sectam Lutheranā attinet, quæ fertur indies magis illic in Prussia pullulare, volumus vt Commissarij nri

omnem curaꝝ, de extirpanda illa, adhibeant. Sed cum de ipsa tractandꝝ fuerit in Ciuitatibus, committent vni perito lin; guæ Germanicæ, et eloquenti, vt Cemæ, aut alicui simili, qui à Commissarijs verba faciet, seorsum prius instruetꝰ, vt cum nulla Respublicá regi negnit sine Legibus et Jn; stitutis suis, leges aút stare nequeant, vbi cuilibet, quod libet, licet, Religio vero vnicꝝ sit vinculum in rebus humanis, quo leges, ac Jnstituta omniꝝ rerꝝ publicarꝝ continẽtur. quo diſſoluto, dissolui necesse est vniuersa, Cumqꝫ non no; vum sit, hoc vinculꝝ à seditiosis et hereticis hominibus im; peti, qui semper non secus, qꝫ pestes aliquæ, ab omnibus Jm; peratoribus, Regibus, ác Principibus opprimebantur, nihil eñ in mundo certi, aut firmi, tam in diuinis, qꝫ humanis rebus haberetur, vbi cuilibet liceret, suo arbitrio, suoqꝫ sẽsu, scripturas interpretari, leges præscribere, et noua dogmata instituere, mirari nos vehementer, esse aliquos illic in Ciui; tatibus núis Prussiæ, qui Lutherꝝ, hereticum ab Eccla declaratꝝ, à Cæsare, Regibus, et omnibus Christianis Prin; cipibus damnatꝝ, sequantur; Pluriſqꝫ sit apud illos, vnig Apostatæ, seditiosa et maledica documẽta, qꝫ sanctorꝝ patrꝝ. tocunqꝫ Ecclesiæ authoritas, et vniuersi orbis Christiani per tot Secula consensus. Et quia hæc nó ex alio, qꝫ ex insolencia procedunt, vnde primꝝ diuina indignatio, posthac rerꝝ omniꝝ turbatio, et interitus rerꝝ publicarum accidere solet, hortari nos Consules in primis, deinde alios Ciues Ciuitatum nostrarꝝ Prussiæ, ne se hac labe hæretica polluant, et nomen ignominiosum apud reliquos Christiá; nos sibi pariant, ac suæ Reipublicæ turbas, seditiones, ac casum aliquẽ, quem Deus auertat, cõparent, sed religionem vti illam à parentibus suis acceperunt, nos plus sapiẽtes qꝫ oportet, colant, et obseruent, quo et diuinum fauorẽ sibi

conciliabunt, res ac Ordinem suum bene stabilient, nomenq3 bo;
nu apud omnes, et graciaꝫ nostram sibi demerebuntur.

Cum superioribus diebus intellexissemus, quasdam dißensiões
et motus in Ciuitate nostra Thorunensi fuisse excitatas, et
preterea Aulicos nostros, quos paulo ante in Prussiam mi;
seramus, à Thorunęsibus non fuisse intromissos, super hac
re illis scripsimus, et deinde dnis Prutenis, ex Conuętu Pioto;
coniensi proficiscentibus, cõmisimus, vt nostro nomine cum
illis de hac ignominia Aulicis nr̃is illata, expostularent, vnde
nobis Rndus dns Culmensis Epus, suo et Collegarꝫ suorum
nomine rescripsit, q3 inter reliquas, de hoc delicto, excusacões,
hanc precipuaꝫ dixissent, hoc factu fuisse igitur, q3 Aulici
nostri nullas à nobis significatorias habuissent lr̃as, pro;
misissentq3 demceps, maiorem fidei erga nos snę sæpe ratio;
nem se habituros. Quare non visu est nobis conueniens, vt
Commissarii nri, quicq3 hac de re, hoc presertim tempore cũ
Thorunęsibus agerent. Si aũt intelligerent, q3 hęresis Luthe
rana illic inualesceret, iuxta articulum supra descriptu, nul;
lam omnitterent operam, vt tanq3 hęc lues è medio tolleretur.
Quod eciaꝫ illorꝫ sit prudencię commißum.

Fœdus cum ducibus Mekelburgen et Pomeranie.

IN nomine Domini Amen. Ad futuram rei memoriam, Nos Joannes Dei et Apostolice Sedis gratia, sancte Gnesnen Eccle Archiepiscopus et Primas, Legatusqz natus. Mathias Cuiavien. et Pomeranien, ac Joannes Culmen, eadem gracia Ecclarum Episcopi. Stanislaus de Koszyelecz, Palatinus Calissien, Marienburgen, Bidgostien, et Stumen Capitaneus, Georgius de Baysen, Palatinus Marienburgen, et Capitaneus Gnesnen, Achacius Czema, Succamerarius Pomeranie, et Capitaneus Schlochovien. Sermi Principis, et dni dni Sigismundi, Dei gracia Regis Polonie, Magni Ducis, Lithuanie, Russie, Prussieqz etc Domini et heredis, Domini nri graciossimi, nomine Sacre Mtis sue, inclytiqz Regni Polonie, parte ex vna: et nos Georgius Comes de Eberstein, et dns in Nangarten, nosqz vtriusqz Juris Doctores, Nicolaus Marschalci, ac Valentinus de Stogentin. Capitaneusqz in Lozzie, nomine Illmorum Principum, et Dnorum morum, dni Henrici, Dei gracia Megapolensis Principis Vandalorum, et Comitis Swerinen, terrarumqz Rostochij, et Stargardie dni, ac Dnorum, Georgii Barnimi, eadem gracia, Ducum Stetinen, Pomeranie, Cassubie, Sclavonie, et Rugie, ac Comitum in Gusskaw etc Consiliarii et Oratores, proqz Illtatum suarum, parte altera, ad faciendas et innouandas vltra naturalis et sanguinis vinculi necessitudinem, foederis et amicicie Inscriptiones, inter eandem Sacram Regiam Mtem, et Illmos pfatos

Principes, eorumq3 terras in hac Ciuitate Gedanen, ex speciali commissione prefatorw, ex vtraq3 parte Dnorw nostrorum, focieiter congregati.

Significamus tenore presentium, quibus expedit vniuersis, presentibus et futuris harw noticiam habituris, quia prefati Domini nri partis vtriusq3, intelligentes rebus publicis quorumlibet Dominiorw societatum et amiciciarw vicinarw, coniunctiones. Confoederationesq3 non parw conducere. Quasquidem coniunctiones amiciciarum, et vicine societatis Confoederationes, dudum focicisq3 memorie, prefatorw dnorum nostrorw Predecessores, inter se et eorum Dominia inscribere firmareq3 consueuerunt, prout id ex monumentis litteratoriis in thesauris parcium ipsarum vtrarumq3 Dominorum eorundem morw existentibus, euidenter constat, ad hmoi coniunctionis et innouationis amicicie, presentemq3 Confoederationem, animis bene deliberatis, facile accesserunt, Jecirco nos vigore Mandatorum scriptorum subappensis sigillis, nobis partis vtriusq3 Oratoribus datorum et concessorw, premissis et habitis inter nos, mutuis consiliis, deliberationibus, et tractatibus amicabilibus, tandem deuenimus ad Conditiones et articulos, per prefatos Dominos mos, hinc inde firmandos et obseruandos, inferius descriptos.

In primis, vt vnus quisq3 prefatorw Dominorw morum, eorumq3 successores sint et esse debeant in amicicia perpetua, harw vigore hrarw coniuncti et confoederati aeuiterne, sic quod vnus alteri assistat consiliis presidijsq3 opportunis, fauore et auxilijs, quilibet pro posse suo, adversus quemlibet hostem, Regno, Ducatibus, et terris

eorundem Dominorum nrorum, propinquius adiacentem, in omni eventu. Et specialiter si dns Magr Prussie, cum Ordine suo, aut Illris dns Joachimus Marchio Brandemburgensis, Elector Imperii, vel eorum successores heredes, Complices, fautores, auxiliatores, et adherentes, aliquem ex prefatis dnis Confoederatis, aut eorum terras et Dominia impeteret, aut alia quacumq3 via hostiliter inuaderet, seu molestare simul vel diuisim voluerint, molestauerit q3 aut inuaserint in effectu. Contra Paganos aut hereticos, et scismaticos, et in remotioribus agentes, pro virtutis sue arbitrio et beneplacito, prefati dni Confoederati Principes Sermo dno nro Regi Polonie assistent, et opitulabuntur, et econtra.

Que quidem presidia et auxilia, et reliqua assistencie officia quisq3 cofoederatorum, Confoederato suo expensis propriis prestabit, Et cum Exercitus eorundem presidiorum auxiliatorumq3, limites terrarum, ac Dominiorum ipsius Confoederati, in cuius fauorem hunc suum ducit Exercitum, progressus attigerit, extunc Dns terre illius, cui presidium sit missum, eosdem Auxiliatores suos in Confinibus terre sue, per certum Conductorem suum excipiet, qui eis in progrediendo de pacifico transitu, habendoq3 commeatu, iusto auxiliatorum precio, exeq3 ipsorum proprio comparando, consulet et assistet.

Item si quis in prelio, aut extra illud, modo predicto militando contra hostem alterius, captus vel detentus, aut als in obligatione receptus fuerit, illi per partem ad quam presidium fuerit missum consuletur, et suffragabitur. Et idcirco omnes et singuli captiui ex hostibus, quacumq3

ratione capti, in potestate et manu istius dñi, cui presidium latum est, vicißim esse debent.

Caterum. Deo optimo maximo, expugnationem arcium, Castrorum, Ciuitatum, Opidorum, et quorumuis, aliorum locorum concedente, ea omnia et singula illi, ad quem ex Confoederatis quondam pertinebant, venient restituenda, Cas vero quo nulli confoederatorum ea prius pertinuissent, tunc nihilominus illi Confoederatorum cedent, in cuius fauorem presidium hoc fuerit missum.

Preterea, quia Confoederatorum interest, vt vnus alterius rerum curam habeat; quapropter ordinauimus inter nos, et presentibus ordinamus, q; nunq3 deinceps aliquis Confoederatorum predictorum bellum cuiq3 hosti suo indicet, inscijs et inconsultis confoederatis suis supra expressis. Fortassis enim modi et vie per Confoederatos, communicato adhuc consilio inueniri possent, quibus mediantibus, absq3 bello, iniuria affecti Confoederati, poterint emendari, nisi tunc aliquis Confoederatorum inopinate inuaderetur.

Item. vt nullus Confoederatorum, gentes suas, suas alienas aduersus aliquem Confoederatorum, per loca Dominiorum suorum, hostili molimine proficisci conantes, transire reduceq3 permittat, pro viribus suarum possibilitate, neq3 illas quoquo modo occulte vel manifeste adiuuet, vt hosti ad vsum, et Confoederato ad damnum perueniret.

Et quoniam iacula premissa minus feriunt, statutum est inter Confoederatos prefatos hinc inde, pro vero &

indubitato fodere obſeruandum, vt quociens aliquis Con; foederatorū perſentiret aliquas inſidias parari contra ali; quem ex Confoederatis, vel Dominia illius, extūc quilibet Co; foederatorū iuxta poſſe ſuum ſe opponet, vt id induſtria, vel viribus auertat, Et nihilominus alter alterū, quanto; cius poterit, premoneat, quatinus rebus ſuis tempeſtiue prouideret.

Item, liberū eſſe debebit, vt quilibet Confoederatorū predi; ctorum exe ſuo proprio in Dominijs alterius, ad ſuam ne; ceſſitatem Gentes, tociens quociens volet, conducere valeat. vltra debitum Confoederationis ſubſidium ſupra expreſſū. Cum ſciencia tamen, preſcripto, et ordinatione eius Prin; cipis, ex cuius Dominio Gentes conducende erunt.

Item. quilibet Confoederatorū, promidebit in Confinibus Do; miniorū ſuorum, ne latrocinia, cedes, ſpolia, inuaſiones, excurſiones, detentiones, et depactationes alter vtrius ſub; ditorū ſubditorū fierent, et q̄ pro commiſſis dampnis, in; iurijs, et exceſſibus, Iudices Commiſſarii vtriusq̄ delegadi, rebus vtrorumq̄ Dominiorū expoſcentibus, omni triennio, in Opido Choynigę, ſimul conuenient, pro die ſancti Galli proxime futuro inchoando, et ſic conſequenter pro eode die de triennio in triennium oppreſſis, iniuriatis, et dampnifi; catis cū plena poteſtate, tam in Criminalibus, q̄z in Ciui; libus iuſticiā indilatam miniſtraturi.

Vt aūt expedicius partes Juſticiā ſuū remedium aſſequantur, ideirco de quolibet Dominio, querele ridiculiter definien; de hinc inde modo infraſcripto, mittende ſunt. vt pote

si quis ſubditorū Sēr̄mi dn̄i nr̄i Regis à quopiā ex subditis Illmorū Principum p̄dictorū iniuria afficitur, is querelā ſuā in manus dn̄i Palatini Pomeranie pro tempore exiſtentis tempeſtiue mittet, et curabit dictus dn̄s Palatinus hm̄oi libellos querellarū in manus dn̄i Pr̄fecti Stolpen̄ deſtinare, et ni hoc per Quartale vnius anni diem Comen: tionis p̄dict̄, p̄ueniet.

Similiter facturi ſunt Subditi Illmorū dn̄orū Principū Pomeranie, qui querelas ſuas contra Subditos Sēr̄mi dn̄i nr̄i Regis Polonie, ad dn̄m Pr̄fectum Stolpenſem deferent, qui hm̄oi libellos subditorū, dn̄orū ſuorū, ad Palatinum Pomeranie, tempore pr̄ſcripto mittere curabit.

Qui quidem duo Officiales p̄dicti, tandem Dn̄orū ſuorū subditos, tam Actores q3 reos, ad locum et diem Comitiorū p̄dict̄, iudiciāliter comparere iubebunt. Qui ſi comparere noluerint, extunc in contumaciā nō comparentiū, nihilominus Judices Comiſſarii, parti conquerenti iuſticiā miniſtrabunt, ſecundū quod Jus et æquitas dictauerit, Similr̄ de Actoribus non comparentibus eſt intelligendum.

Itidem obſeruandum erit, vt ſi quis de terris Polonie, aut ex Ducatu Pomeranie, cum alterutris subditis in dicto Comitiū Jure experiri vellet, querelas ſuas in manus Capitanei Poſnaniensis, pro tempore exiſtentis mittat, vt in omnibus formula ſupraſcripta, ab vtraq3 parte obſeruetur, Similr̄ à dn̄is Confoederatis, prouideri debet, vt in manutenendis limitibus, vtraq3 Dn̄ia concernentibus, æquitas obſeruetur, nec vnus alium de poſſeſſione vetuſta, et vſu aliquorū bonorum, vel aliquarū pertinentiarū ejiciat, niſi authoritate

Principijs loci adhibita, in cuius scilicet Dominio ea bona fuerint situata.

Item licet Domini Confoederationis predicte, ex innata sua virtute, necessitudine, et affinitate hincinde habita, vnus alterius cõmodis cauere soleat, tamen cupien̄ ex hac noua confoederatione, et amicicie vinculo, quo sibi vtrinq3 iam tandem magis ac magis affici delegerunt, commodum et incrementu reportare; Statutum est vtrinq3 deinde obseruandu, vt subditi ipsorum Confoederatorum, successorũq3 eorundem, mutua et libera ac secura hincinde cõmercia, in Dominijs, Districtibus, atq3 locis Confoederatorum predictorum, terra, mariq3 queerere et exercere valeant, quoli-bet impedimẽto remoto, tociens quoties opus subditis, et mercatoribus ipsorum Dominorum Confoederatorum expedire, et conuenire videbitur, salvis tamen Juribus Patrie, secundu quod in aliquo Dñiorum, dictorum dñorum Confoederatorum hactenus fuit obseruatum.

Et quia ex profugis Colonis, inter vtrinq3 subditos differencia, atq3 controuersia, plerumq3 oriri solet. statutu est, vt quicumq3 ab hoc Confoederationis tempore, infra quinq3 annos Jure repetitus fuerit, ipsi repetenti, quantum Jus de ipso profugo sibi competierit, sine qualibet remitencia restituatur, Elapso vero hmõi quinquennio, à tempore scien-cie computando, quam scienciam is qui repetitionem facit, medio suo iuramento probabit, pro prescripto habeatur, si sic, vt prefertur, minime probauerit.

Reliquum est, q3 Transgressoribus, et quibuscumq3 alijs.

quocúqz facinore, excessu, siue cominationibus, atqz inimiri-
ciarum denunciationibus, aut alia quauis suspitióne nota-
tis, non est dandus Saluus Conductus per aliquem Confoede-
ratorw, nisi cautione prius recepta, de stando et parendo
Juri in loco delicti, vbi eidem ventrico. dús loci, nono Saluo
conductu suo illw promidebit. Et si talis Juri, vel rei Ju-
dicatæ parere, satisfacereqz noluerit, extunc talis tanqz
proscriptus, apud Confoederatos, eorumqz subditos nó est
deinceps fouendus, et contra ipsw capiendum, puniendúqz,
auxilium sit prestandum.

Q nos foederis, coniunctionis, et amicitiæ modos, conditiónes
et articulos suprascriptos sic concorditer concluſos, et pro com-
modo Dominorw nórw suprascriptorw stabilitos, speciale
Sérmus dús nr Rex supranominatus per lras patentes
perpetuas sigillo Regni sui munitas, approbare, cofirmare,
acceptare, et ad perpetuã rei memoriã inscribere dignabi-
tur, duplicatas concedendo, vnas per suã Sértem ad prefa-
tum dnm Megapolensem, alteras ad prefatos dnos Pomeraniæ
Duces dirigendas. Specialiter eciã prefati dni Duces, vzt
Megapolew suas, et Pomeraniæ prefati suas, sub ipsorw Du-
calibus sigillis subappensis, eidem Sérmo dno nro Regi Polo-
niæ dabunt, et mittent.

Q uæqdem lræ, pro vtraqz parte, et per quemlibet dnorum
Confoederatorw scribendæ, dandæ et mittendæ, scribi debebút
de consilio et assensu Prelatorw status vtriusqz Consiliatiorw
et Baronw, Dni Confoederati tales lras scribentis, dantisqz
subditorw, Quodqz eiusmodi lræ foedew et sociatw perpe-
tuarw, nó solum ad presentes foeliciter regnantes &

Dominantes dnos Confoederatos, sed etiam ad successores eo;
rundem perpetuos referantur. scribantur. et intelligantur.

In quorw omniw suprascriptorum, sigilla mra tam ex parte
mra, Oratorw Sacre Mtis Regie, q3 ex parte Oratorū dno;
rum Ducum suprascriptorum, presentibus sunt appensa.
Actw et Datum in Civitate Gedanensi feria quarta post
Dnica Letare proxima Anno dni M° D.° XXXIIII°.

Sigismundus primus Rex Polonie Henrico Mekelbergen: Georgio & Bermino Pomeranie Ducibus.

Lras Alteze vestrarū accepimus, quibus omne foederū seriem, quē proxime in Ciuitate nostra Gdanēn, à nr̄is Consiliarijs, cum earū Oratoribus et Consiliarijs, facta sunt, probant et commēdant, nobis quoq3 singula, que hijsdem foederibus cōtinentur æquè placent, nullaq3 in re ab eis dissencientes omnia, probamus, et rata habemus; quandoquidem cōmibus rebq nr̄is et subditorū nr̄orū non parū adiumenti allatura esse videmus. Cum igr̄ vr̄e Altes, quas promittunt, eiusmodi foederū lras ad nos mittere volent, grabū erit nobis, et per quos allate fuerint, per eosdem eciam nr̄e vicissim eodem tenore omnia cōtinētes, ad eas referētur. Si quid item amplius est, vel erit, in quo nos sibi vr̄e Altes gratificari posse videbunt, facile videbunt et experiētur, nos sua causa omnia facturos, que cō modo et ornamēto suo aliquā accessione sint allatura. Et bene valeant vr̄e Altes.

Sigismundus primus Rex Polonie Cardinali de Crassis.

Commiseramus dudum defuncto Oratori nro Episcopo Plocensi, vt cu negotiu nostrum in arbitralem cognitione deuenit, curet isthic in Vrbe consilia in ipso negotio ab Aduocatis, et vnu Doctorem Juris cōsultu doctum, eloquetem, et super omnia fidu, nobis ordinare, et quod ad id impendere debuit, illi miseramus. Qui paulo ante obitu suu nobis scripsit ita curasse, vt vnus ia Aduocatus cōsiliu cōfecerit, cui preciu persolutum est, reliqui eaa breui essent confecturi, Doctorem vero à vra Rma D. ordma ri debuisse, Itaq3 rogans illu plurimu, vt congestis ab ipsis cd vocatis consilijs coru, et Doctore, vt diximus, docto, eloquente, et super omnia fido, nobis ordinato, qui hec suo tempore, recte eloqui, et obiectis respondere possit, hec omnia cu ipso Doctore ad nos mittat.

Caeteru, scripsit nobis ipse defunctus Epus orator nr, multa se impetrasse à dnc memorie Leone Pontifice p nobis, et Regno meo, de quibus adhuc compertu no habemus, tame quado illig serui isthic redibut, exploratis ab illis omnibus, scribemg posthac vre Rcme D. et petemus illa per modernu Sctmu Dnm neu rata haberi. Commedamus nos, et negotia nra eidem vestre Rcme D. qua foelicissime valere desyderamus. Crac.

Legatio a Sigismundo primo rege Polonie Ad +~~Leon~~ Papam data Hieronymo Laski Palat° Siradiensi

+ Clemente septimum.

Sanctissime et beatissime Pater Sermus et Potentissimus Princeps et dns dns Sigismundus Polonie Rex, Magnus Lithuanie Dux Russie, Prussieq3 dns, dns meus clemetissimus, mittere me dignatus est ad vram Sctitatem, Cui in primis devotionem suam dicit, et perpetuam optat felicitatem;

Commisit preterea mihi illius Ma̅s, quedam referre et agere apud S. vram, quibus vt fides haberetur, has ad illa̅ lras dari fecit.

Anteq3 vero ea, que mihi iniuncta sunt ordiar, supplico vre Sctitati, boni cōsulere dignetur, si ego homo Militaris, et modice lratus, no eo ornatu et arte dicendi vtar, qua̅ tanta Sctitatis vre, et huius Sacri ordinis et Collegii Ma̅s exposcit, Ne tamen fastidio sim, nudis et bremissimis verbis, Mandata Sermi dni mei exponā.

Clementissime Pater, ab eo tempore quo Reges et Principes Poloni, fidem Christi susceperūt, summo studio et observantia, Sedem Apticam coluerūt, quos vicissim Summi Pontifices oi Paterno offitio sunt prosequuti, multisq3 Priuilegiis et immunitatibus cōdonauerunt.

Ma̅s Serma dni mei, vestigia Maiorū suorū sequuta, quantū ipsa Sedem venerata sit semper, quantūq3 de illa et vniuersa re Christiana meruerit, iam pene vniuerso orbi satis constat. vt que non solum sustineat assidue immensam vim Infideliū, arceatq3 viriliter solis viribus suis, sed eciam inualescentes nūc circūquaq3

tumultus et seditiones, in rem et ptatem Eccleam, et presertim aduersus auctoritatem huius Sedis, comprimat domi sedulo, et foris Episcopis et Monasterijs quę violantur, et quę ad opem Ut̄ris sue confugiunt, pro viribus opitulatur.

Experta est vicißim Ut̄as sua, singularem in se fauorem et prenā benignitate Predecessorū Scti vrę, presertim diuorū Julii et Leois, quorū nūc demū non potest Ut̄as sua, sine magno dolore suo remissi.

Sperabat vero tanto magis, eundem fauorem à Scte vrā experiri, quo de illius prudencia et studio erga Rem Christianā multa prędicari audiebat, sciebatq3 qui nexus inter illam, et Cesaream Ut̄em intercederent, cū qua et illius Ut̄i Regię, arctissima esset amoris et necessitudinis coniunctio.

Et proinde cōmiserat eius Ut̄as dño olim Episcopo Plocen, apud hanc Sedem Oratori suo, vt cum primū Scta vrā in vrbem hāc applicuißet, illi nomine suo, quantū posset gratularetur, omneq3 illi honorem et reuerentiā exhiberet, Quod et ipsa per lras suas fecit, et facere vberius per alios Oratores suos Insignes destinarat.

Verū cum videat Ut̄as sua, rem longe aliter q3 sperabat succedere, videat instissimas preces suas obaudiri, et Jura sua nunq3 ante per vllum Pontificem violata infringi, prorsus ab omni spe concepta de fauore Scti vrę, et animo rei benegerendę pro pūca vtilitate, quem habuit, decidit,

Intellexit ēm ex ternis lris Scti vrę sibi nuper redditis, q3 pacti vi momenti fuerint apud illā postulata sua, cum de rebus alijs satis lenibus, tum precipuè de Confirmando Epō Plocensi à se, designato. Quod tanto maiori admiratione et molestia ferat Ut̄as sua, quo dispositio Scitatis vrę de ipso Epātu sit ex nullo cōmodo Sedis Aplicę, cedat vero in maximū Regni sui detrimētū.

Quod si maxime ea ipsa dispositio esset ex vsu S. vrę, si Jura

huius Curie, nõ Epõs, quod pleriq3 in dubium reuocant, nõ Oratores, qui vbiq3 gencium exempti sunt, immunes habẽt, quominus quicquid hic mors offerat, corripiant, Non exposcebant tamẽ hoc, tanta illius Mtãtis erga rem Christianã merita, et tanta in hanc Sedem obseruancia, quæ nihil tale suspicans tam Insigne Oratorem apud illã habuit, vt Sctitas vra, contra voluntatem et Jura illius Mtis, et in perturbationẽ Regni et Dominiorum eius, tocuisq3 rei Christianæ ingereret conaretur in consiliũ, ni visceratur Regni Mtis suæ Regiæ, nõ externũ solum, quod apud oẽs Nationes est intollerabile, sed eciã fratrem maioꝝ hostis, q3 sit vllus Ethnicus et Infidelis.

Jam ẽm satis abunde Mtãs illius declaranit, vrẽ Sctitati nõ prudẽtis suis, omnem rei et hostilitatis seriem, quæ inter se, et Mgrum Prussiæ intercedit, declaranit quanti momẽti sint Sedes Epales Regni sui, q3 perturbationis oriri posset in Statu Ecclesiastico, et tota re Christiana, vbi ea dispositio Sctitatis vrẽ, nmita illius Mte et Regnicolarũ eius ad effectũ venire deberet, tantum abest, vt tali medio pax celerius conficeretur.

Ad quas quidem lras, licet eius Mtãs nondum responsum habuerit, intelligens tamen Rmos dnos Cardinales, per quos negocia sua agere consuemit, ab Vrbe, ob pestilenciã concessisse, et quid circa illos geratur, qui negocijs expediendis, apud Stẽ vrãm presunt.

Nolens eciã Mtãs sua quicq3 prætermittere, quo possit cũ bona gracia id à Sctitate vra impetrare, quod suis sui est, et quod deserere nullo pacto potest, ne quid eorũ temere aggredi videretur, quæ oportuna essent ad Jura et dignitatem suam conseruãda, et ad quæ nõ solũ p suos, sed eciã vicinos Proceres stimulatur: mittere me dignata est ad vrãm Stem, vt vnæ vosq oraculo exponerem illi has rationes, et postulata Mtis suæ

deq3 ipſius Sctitatis vre in illa voluntate, cercior fierem, ac demum ſe de ommibus edocerem.

Supplicatq3 illius Utas vre Sctitati, omni ſtudio et veneratione, qua poteſt, dignetur illam eo fauore et benignitate, quo alij Predeceſſores ſui ſolebant, complecti. Dignetur preces ac poſtulata ſua iuſtiſſima exaudire, ac eos Epos à ſe deſignatos citra vlteriorem moram confirmare.

Quod ſi vra Sctitas credat, ſua priori diſpoſitione, pacem inter illius Utem et Mgrum citius coitura, perſuaſiſſimu habeat, hoſtilitatem acriorem futura, et ex vna cauſa huius tragedie gemina futura. ſi vna coiungi deberent, quo maior eſſet poſthac difficultas, Imo impoſſibilitas negocii et differendi huius, que pendet componende. Quin etia ex hac vna ſcintilla, tantu incendiu excitaretur, vt illud demu vra Sctitas, etia ſi vellet, nequaq3 extingnere poſſet. Non vult em Utas ſua, neq3 poteſt ſi velit, iuribus et bono Statui Regni ſui vllo pacto deeſſe, nec illi Regna et Dominia vicina, vti iam ſignificationem habet, decerunt. Quod q3 ex vſu eſſet Rei Eccleſiaſtice, ſi que turba hinc oriretur, demu conſtaret.

Sperat vero Utas illius, vram Sctitatem, ſi is animus eius eſt, qui fertur integer, et totus paci et commodo Rei Chriſtiane addictus, oportunu et preſens remediu huic vulneri adhibitura, quod inuitis Utis ſue, ac ommium ſubditoru ſuoru animis immerito eſt inflictum. Niſi veſtra Sctitas de induſtria illius Uti, et toti rei Eccleſiaſtice, satis alioquin nunc turbate, peſſime conſultu iri vellet. Quod ne vra Sctitas faciat Utas illius etiam atq3 etiam humiliter rogat.

Poſtulat etia eius Utas à vris D. Bnis dnis Cardinales, vosq3 Oratores celeberrimi, dignetur negotiu hoc apud eius Sctitatez

promouere, ac agere, vt hec postulata iustissima Mtis sue no rejici antur. Alioquin vult Mtas illius hanc operam et studiu suu vt Christiani Principis, in omne euentum omnibus esse testatu, vt si quid tale accideret, quod Mtas sua nollet, effectq3 ab obseruantia sua erga Sedem Apticam alienu, nihil per illam defuisse, quo minus accideret, iudicari possit.

Sigismundus .I. Rex Polonie Clementi septimo Pont. Max°.

Sctissime etc. Affectus summa molestia externis lris vre Sctis, quibus intellexi preces nras, cum de rebus alijs satis æqnis ac lenibus, tum de confirmádo Epo Placensi, à nobis designato, inanes apud S. vrám extitisse, licet nondum ad eas lras, quas de Illtri Jo. Alberto, Marchione et Mgro Prussie, satis diffuse vre Sctitati scripsimus, responsu habeamus; suspicantes tamen nonnihil, quod veremur, et ne quid intentatu relinquamus, quo citra turbam, et cu gratia vre Sctitatis Jus nrum asseramg. mitto ad illa hunc Nunctium Generosum ac Nobilem Hieron Laski 25 qui lacuis nras rationes eidem vre Sctitati exponeret, Itaq3 supplico, velit illi plenam fidem adhibere, ac vel mea causa, qui vtiq3 id merui, vel si adeo cordi non sim Sctitati vre, saltim ob bonu Statu Eccle, et tocius Christiane Reipublice, ipsu Nunctiu nostru, benigne et clemeter absolnere dignetur. Valeatq3 foelicissime vra Sctitas. Cui me iteru, Regnu q3 et Dominia mea, ex corde comendo. Datu Crac.

Sigismundus. I. Rex Pol.
Cardinalibus

Rme ête. Accepimus nuper ternas lras Sctmi dni nostri, ex quibus cognovimus, qz parvi momenti fuerint apud eius Sctitatem preces et postulata nostra, cum de rebus alijs satis aequis et lenibus. tum precipue de confirmando Epo Plocen. à nobis designato, Preter quem, cui alium quemcumqz admittere neqz volumus, neqz vllo pacto, etiã si vellemus, possumus, Nolentes aut quicqz pretermittere, quo ius nostrum citra motu aliquem pernitiosum obtinere valeamus, mittimus ad eius Sctitatem hunc Nunctium nostrum, vt tanto clarius de illius voluntate edoceamur, ne quid per nos, quod ad Jus nostrũ tuendũ, opportunũ esset, temere commissũ videretur. Rogamus omni studio Rmam D. vram, velit eiq Nunctio mro sic adesse, vt cognoscamus nram de illa fiduciã non vanã extitisse. Quod illi rursus omnibq amicicie officijs referre curabimus. Valeat optime Rma D. vestra. et nos diligat. Datum

Sigismundus primus Rex Polonie
Iti ac Magco Prospero Columnæ.

Illtris et Magce dne, amice et affinis noster chárme. Credimus nó ignorare vrám D. Epátus Regni nostri, nullnis alterius, q3 nó; stre Collationis esse. non solum, q; Juris patronatus nostri sint, sed quod habeant eciam munns coniunctum consulendi nobisqu Reipublice, et primas Senatus nri Sedes obtineant. Nuper vero mortuo Rome Oratore nro Bxndo olim Epo Plocensi, modernus Súmus Pontifex, nó expectata significatione nra, nec habita ratione obseruancie nre erga Sedem Aplicam, et meritorum in rem Christiana, sed pretextu cuiusda cósuetu; dins Romane Curie, contra Jus nostrum et immunitatem, apud omnes Gentes Oratorq, contulit ipsu Epatu, nó extreno solum, quod per se satis esset intollerabile, sed eciam fratri hostr nri Ugri Preussie, eidem Epatui contigui, Quappter intelligétes eum, quem nos Episcopum delegimus, cófirmationem à sua Scitate obtinere nó potuisse, volentesq3 citra turbam aliqua; pniciosa Juri nro nó deesse, misimus in presenciaru Roma ad eius Scitatem Nunctiu nostru, qui ageret, vt ipse Electus noster, cum bona gracia Scitatis sue confirmaretur. Rogausq3 D. vram, vt hoc negociu sicuti melius poterit, per se, vel suos, iuuet. Nam nos Jus nostru deserere nequaq3 possumus, pocuisq3 quis, quod nollemus excequemur, q3 illud infringi, et tantam nobis contumelia inferri paciamur, Quod q3 ex vsu esset Ecclesia; stice, et tocius rei Christiane, si eó veniretur, breui constaret. Referremus hanc operam D. vre vicissim, omni officio, et gra; tificatione nra. Que optime valeat, et nos diligat.

Sigismundus I. Rex Polonie Balbo

Rnde sincere nobis dilecte. Mittentes isthuc ad Sedem Apostolicam hunc Nunctium nostrum, et te isthic esse ex Magco Christophoro Palatino Cracouiensi, compertum habentes, pro nostro in te fauore, et tua erga nos fide, satis explorata, commisimus ipsi Nunctio nostro, vt opera et consilio tuo isthic in omnibus vtereture. Itaq3 postulamus à te, velis illi, et hijs negocijs quæ acturus est, et quæ nos valde habent solicitos, non deesse. Quod officium tibi vberrima gracia mea referre curabimus. Datum

Legatio a Sigismundo .I. Rege Polo ad Carolum .v. Cesarem .data Joanni Dantisco.

Orator noster, apud Cæsarem hec aget, Referet in primis illius Mti plurimam salutem, referet amorem, et observanciaꝫ nostraꝫ erga illius Mtem, verbis q3 amplioribus poterit.

Dicet deinde fuisse apud nos Oratorem Mtis sue Anthoniu de Comitibus Paduanu, ex coq3 cognoniss nos, quantam sollicitudinem habeat sua Mtas de rebus Christianis, presertim de nobis et Sermo dño Nepote meo Hungarie et Bohemie Rege, et pariter de bello inter nos, et Ducem Moschonie coponendo.

Pro quaquidem solicitudine, agere nos immensas gracias, illius Mti, et relaturos nos esse hanc illius beniuolenciaꝫ, omnibq offic̃ijs fraternis, quibuscumq3 poterimus. Verum quia multo maioy momenti, maioris q3 pernicici sit rei Christiane hoc bellum quo illius Mtas distinetur. vt quod vniuersum Statu Christianꝫ distractu habet et perturbatu, videntes nos ruinaꝫ omniumque iam nó foris, sed in foribus instat, mittere voluisse ad illius Mtem, ac Sermu Regem Gallie, aliós q3 Principes, ne quid in tam afflictis et deploratis rebus pretermitteremus, quo mee et tocius rei Christiane saluti consultu iri posse videretur.

Jam em comunem omniu hostem Thurcu, occupatis duabus Reipublice Christiane iannis, verius, q3 propugnaculis Rhodo, et Nandoralba, ictoq3 cu Zophi Rege Persaru arctissimo foedere, et illo miro quodaꝫ iurisiurandi genere, mirisq3 imprecationibus aduersus eius violatorem obfirmato, ac sublata ea vnica remora sua, propalam se omni vi et conatu

ad Regnū Hungariæ occupandum accingere.

Cum aūt hæc duo Regna Hungariæ et Poloniæ, sint iam in volvendo assidue hoc saxo, adeo fessa et extenuata, vt tantæ hostili potenciæ sola, nequaq3 resistere poterūt, perpenderet illiꝰ Mtas Cæsarea, vt si, quod absit, hæc ipsa Regna perfringetur. q3 proderit tum demum, de extinguendo incendio cogitare, cū ignis ad intima penetrauerit, aut q3 commodum habebit eius Mtas, et alij illi Principes suorū certaminū arbitrū et Palemonem, si hac mutua conflictatione potestatem hostī facient, ad penetralia Rei Christianæ perrūpendi.

Quare rogare nos et obtestari eius Mtem, vt sepositis bellis, quibus cum Christianis conflictatur, et concordia, vel Induciis cū hostibus suis initis, curet nobis, et Sermo Nepoti nostro q3 celerius opem ferre, ne tum demū Rei Christianæ consultū iri vellet, cum vniuersa ipsius salus acta et deplorata videbitur, Quæ vbi sub imperio illius Mtis ad ruinā, quæ illi iamiam impendet veniret; quod nomen, et q3 famæ illius Mtās posteritati de se, et bellis suis relinqueret, ipsa secū expenderet.

De confirmandis Juribus ad Ducatum Barii, sic agendū erit, vt illic consultū videbitur.

Susceptio Rmi dñi Petri Tomiczki Epi Posnamien ad Epatum Cracouien: nomine vniuersi Cleri per Rdum. D. Andream Cricium Epm Premisslien et Canonicum Cracouiensem: habita in Templo S. Marie in Circulo Cracouien: in max° populi cocursu. Sexta Aprilis 1524.

Si vllum vnq3 fuit tempus Excellentissime Antistes, quo seniles prudecia, vt est in Prouerbio, prestare videretur. nūc profecto nulli, non proponenda et suspicienda videri debet, quisquis consiliū Rmi dñi Joannis Episcopi Crac, cui cōmodum succedis, secū expederit. Ille cū cū annos supra viginti huic Sedi prefuisset, in quam potissimū, velut in speculam Regni vniuersi, omnes fluctus, et turbidines aduersitatū Ecclesiasticarū, impelli solent, ac in ea tamen ita se comparasset singulari prudencia et solicitudine Pastorali, singulari eciam benignitate, humilitate, hospitalitate, et beneficencia sua tam erga Ecclesiā, q3 eciam erga plurios alios, vt hactenus contra omnes tempestates, ac contra omnes excessus, quod de bono Pastore dici potest, certamen bonū cer-tauerit, cursum muneris sui cōsumauerit, fidem Dei seruā-verit, videns magnitudinem huius sarcine, videns languida et decursam ætatem suā, videns mentes hominū depranatas, videns tempora religioni aduersissima, ac intelligens quale athletam hec arena postularet, volensq3 anteq3 decederet, q3 optime et Reipublice et Ecclesie sue consulere, te vnum adeo nō ambientem, cum ambirent plerique alii, vt ne cogi-tantem aut optantem quidem, iampridem ad hoc nūmus sponte delegit, inuitauit, solicitauit, et tanq3 pater filiū in hac hereditatem Dei adoptauit, Te, inquam, qui vt genere clarissi-mus, specie, virtute, et magnitudine animi, conspicuus, ingenio eloquencia, et doctrina admirandus, consilio, authoritate, et

gracia apud Principem precipuus es, ita in hijs angustijs nris non inuentus similis tibi, qui conseruaret legem excelsi, qui in vita sua suffulciret domu, et in diebus suis corroborret templu, qui curaret gentem suã, et liberaret illam à perniciẽ, Nam si vitã tuã hactenus per omnia inculpatam, si merita tua súma in Rempublicã et Ecclesiã, si deniq3 integram et laudatiß; mam in omnibus rebus et actionibus tam publicis q3 primatis functionẽ tuã hic recensere deberem, viderer nihilo secius q3 de solis claritate disserere; Cum ea non nobis solum, qui te presentes contuemur, et te fruimur, sed eciã exteris, et longinquissimis regionibus nociora, et celebriora ahoro sunt, q3 vt vllis verbis exprimi queant, Et proinde, cum recte à Domino factum sit istud, et est laudabile in oculis nris, vt talis nobis esses Pontifex, Prelati et Cãci, ac vniuersus huius Vrbis Clerus, te suu Pastorem, suumq3 Pontificem, omni alacritate et veneratione, qua potest, suscipit, ac salutat te, vt dudum ante optatum, ita tandem sibi concessu ex animo gaudet, et lætatur. tibi se, Ecclesiam, et Iura sua, omni studio, supplicitate commendat. Rogans et obtestans eciam atq3 eciam, vt te talem Pastorem prestare studeas, qualem spes, de te cõcepta, locusq3 hic tam sublimis, et tempora hec aduersissima, exposcunt. Vides ẽm Lupum venientem, vides turbas, vides insolencias, vides blasphemias, vides rapinas, et sacrilegia, vides edes ministroru Dei, vides vt proximus ardet vcalegon, et tunc tua res agitur, paries cũ proximus ardet. Accipe igitur fortitudinem à Domio Deo, et sanctissimis Patronis nostris, et accingere gladium tuum, super femur tuum potentissimè, ad perdomandas gentes quæ fremunt, et populos, qui meditantur inania, et ad coherccedos eos, qui in Ecclesiã et Ministros Dei, exacuunt linguas suas sicut serpentes, venenu aspidum sub labijs eorum, quorum.

os, maledictione, et amaritudine plenu est, qui viam pacis non cognouerunt, nec est timor Dei ante oculos eorum. Quod reli-
quum est, precamur omnes, vt Deus optimus maximus, qui
te fecit excrescere in Plebem suam, et dedit tibi Sacerdocium
magnum, idem tibi semper adsit dexter et propicius, vt
quemadmodu te Petrum in hac Ecclesia supra firmam et
excelsam Petram Edificator constituit, ita te grex tuus
Pastorem hoc nomine et auspitio dignu senciat et cognoscat.

Clemens Pp. vij

Venti fratri Petro Tomicio epo Crac: Regni Polonie Vicecancell.o

CLEMENS Papa Septimus. Venblis frater, Salutem & Apticam ben. Venienti cum nostris lris, ad istum Inclytu Polonie Regem, nostrum in Christo filiu charmu, dilecto filio, Johi ~~antonio~~ Antonio Pulleoni, Baroni Burgii, Nunctio in Hungaria nro, libenter has ad te lras dedimus, Nam cum de pietate, prudecia, ac virtute tua, quibus te in conspectu Dei omnipotentis, in sancta eius fide isthic tuenda, gratum, et hominibus commendabilé reddidisti, indies audiamus; facere no possumus, quin peculiari te amore, et paterno affectu prosequamur, Itaq3 quamq3 tue virtutis debito coacti: tamen q3 libenter nos ob eas res, tibi et nunc debere fatemur, et indies magis debere optamus. Hortantes fitem tuam in dno, vt sicut hactenus fecit pro suo Epali officio, annitatur decetero ad Dei honore, atq3 istius Serenmi Regis commoda procuranda, Quemadmodum super hys latius cum fte tua colloquetur idem Nunctius nr. Cui nostra causa, apud tuum Regem opportune adesse, et fidem adhibebis. Datu Rome apud sanctu Petrum sub annulo Piscatoris die xx. Februarij .M°. D°. xxiiij°. Pontus mi anno primo.

Petrus Tomiczki Eps Cracovien: Viceancell Joanni de Lasko Archiepo Gnesnen: Legato nato: primati

Rme in Chro pater, et dne maior honoran. Dns Palatinus Siradiensis, Nepos vre Rme Pris, cum hic esset, lras illius mihi reddidit, quibus comemoras ea, que scripserim de im-pensa opera mea, in negocijs dni Miskowski Cancellarij cuis, qui hic egit, grauare videtur, tanqz aliquid à me sinistre, aduersus illam factum. Ego valde doleo, meum studiu, quod mihi semper erat, gratificandi vestre Rme Pri, aliorsu ab illa, qz sit, accipi, et non succedere, cum tamen non memini, si quam rem mihi committere dignata fuisset, eaqz mihi concredidisset, quin eam non integro et propenso ani-mo, exequutus fuissem, et vt potui, non effectam reddi-dissem.

Quod aut subiunxit in ipsis lris Vinea mea electa, etc. Mi Rme dne, non sum nescius, quo pacto vestra Rma Pras hanc vineam meam colnerit, et qz sæpe ea cultura, mihi in amaritudinem cesserit. Vtcumqz est, ego virtute et indu-stria mea fretus, superaui hactenus aduersos et cuneos et cu-niculos, et in posterum Deo bene iuuante superabo, Sed de hijs hactenus.

Ego hijs diebus, diuina benignitate disponente, ac Principe, et Rmo dno Joanne, Episcopo Cracouiensi, sic volente, prouec-tus sum ad Episcopatum Cracovien, In eaqz promotione mea, primu Capitulu hoc meu, mihi queri coepit, de euo-catione sui post Curiam vre Rme Pris, De qua re, &

plurimi alii, tam Seculares, q3 Spirituales querentur. Rogo plurimu vrám Bxmam Prétem, habere dignetur rationem horum temporu, nobis aduersissimoru, et curare, vt q3 minimum homines à nobis offendantur, ne hic fumiculus Jueis; ditionis nrę, ita nimium tensus, rumpatur alignando, vt nunc in vicinia pessime agitur,

De alys quidem in prę́sens non ago, solum prę́monco de hys quę impendent, Pro Capitulo aũt hoc meo rogo, vt vra Prtas committat eã causam, in hac Dioccsi mea discutiendam, ne quod aliud remedium quę́rere cogamur, quod non libens facerem. libenterq3 me cum Clero meo, aduersus Bxmam Prtem vram, q3 melius, si fieri posset, conseruarem. Cuius bonę gracię me commendo. Et cupio, vt sit incolumis et foelix. Datum.

Petrus Tomiczki epſs Crac Vicecancell
Joann de Laſko Archiepo Gnesnen: legato
nato: primati.

Rme in Christo Pater, et domine maior honorand. Accepi
tras vestre Prtis, quibus partim dgluit ea, quibus me offe-
ſum putat, partim me de aliquibus accuſat. Non ſu Rme
dne tam obtuſii ingenij, vt que commemorat, et alia ple-
raqz, non intelligam, quo animo aduerſum me egerit, qdue
conata ſit. Quàm aut talia molimina congruant ordini
et profeſſioni noſtre, et conducant Statui Eccleſiaſtico, et
Reipublice, ipſa viderit. Mihi ſatis eſt, q meam digni-
tatem, meamqz famam hactenus illibatam conſeruaui,
et ciuicularia iſta machimenta ſuperaui, quod et in po-
ſterum, auxilio Dei, et mea integritate futurum ſpero.

Quod vero me de Nepote ſno, dno Lobozki accuſat, fateor
me pro debito meo, et rei decencia, Juri Regio, aduerſus Ro-
manas Impetrationes, non defuiſſe. Cum et minimus Nobi-
lis, eam iniuriam ſibi inferri no paciatur. Quicqd autem
ego in hac re egi, decencius aliquanto eſt actum, qz in
Cancellaria Gnesnensi, et alijs beneficijs, que aduerſus
tras Apticas à Scismaticis, et Militibus Gregarijs occu-
pabantur.

Domino eciam Rambieski, nihil vnqz nocui, quin iuui illum
in omnibus eius neceſſitatibus, in quibus ad me cofugiebat.
Accuſentur ij, qui illum Campanis, et diris picturis, Rome

et hic celebrem fecerunt, vel ij, qui illu ad eos Labyrinthos induxerant,

Scripseraꝫ eciam veſtre Pte de prouectione mea ad Epatum Cracouienſem, quibus lris videtur fidem non habere, et propterea mitto illi lras Aplicas, vt illis ſaltem credere dignaretur. Quas dudum miſiſſem, ſi ita certu et comodu Nunctiu habuiſſem,

Quod aut Pras vra ſubiunxit, eam prouectionem meam celatam fuiſſe, non ſoleo ego libenter iactare res, et fortunas meas, Neqꝫ attinebat quicqꝫ cum Pte vra de hijs agere, que no niſi cum fidis et ſanctibus amicis communicantur, De quoru numero, illam hactenus non noui. Foeliciſſime valeat vra Pras. Datum.

Sigismundo primo regi Polonie Stephanus Brodericus. Ludouici regis Vngarie orator apud papam.

SEréme Princeps, et dñe dñe mihi clementissime. Post seruitutis meæ perpetuæ, in gracia vrē ūtis humillī. cōmendacōn. Licet satis absurdum esse videatur ab eo Principe, cui quis nihil seruierit, quippiam postulare: summa tamen vestrē ūtis clemēcia, et singularis in omnes liberalitas, et munificencia, spem mihi dat, vram ūtem, preces eciā nihil à se merentis seruitoris non aspernaturam.

Intellexi Rcmum dñm meū Archiepiscopum Strigonien, hys diebus vita functum esse. Non dubito, vt in tali casu, plerūq3 fieri consuevit, nonnullas beneficiorū Ecclesiasticorū mutationes in Hungaria fore. Ego cū à Sēmo, et clementissimo Domino meo, Nepote vrē ūtis, longe nūc absim, et absentes, quocunq3 officij genere fungantur, vulgato Prouerbio, pro mozis tuis haberi soleāt, mihi ad vrē ūtis presidiū duxi refugiēq3. Cui supplico humillime, dignetur tam ad ūtem Regiā ac Rclem. Dnos meos clemētissimos, q3 eciam ad Rcmum dñm Cancellariū Hungar, in mei commendatione suas lras dare, et effucere, vt mei, q3uis absentis, diligenter tamen corū ūtibus seruientis, ratio habeatur, saltem in minoribus beneficijs. Nam maiora sicuti nō mereor, ita neq3 petere ausim, neq3 sum clemētissime Princeps natura adeo ambitiosus, vt patrocinio vrē ūtis, quam scio omnia, eciā sūma, apud Dominū meū clemētissimū posse, aliud cōsequi optem, q3 vnde possim, commodus et honorificencius vris ūtibus seruire. Scit em ūtas vra inopiam

ac sordes, cum magnorum Principum Legatione nō bene con-
venire. Itaq3 rursus supplico vr̄e Vti, dignetur in hoc preces
meas exaudire, Quicquid in me benignitate Vtrīs vr̄e fuerit
collatū, dabo operā vt id in diligentissimū et gratissimum
Seruitore vr̄a Vtās contulisse videatur, Me et meā sermi-
tutem perpetuā, rursus in gracia vr̄e Vtrīs humillime com-
mēdo, Quam Deus foelicissimā, et incolumem conseruet.
Ex vrbe iij Maij M°. D°. XXiiij°.

Noua nō sunt alia. Gallos affirmant Nouariē, à Cæsarianis
obsideri, et ad exeundū ex Italia vehemēter vrgeri.

Nouum Soltanū, dicunt se contra Thurcas, diligenter munire.
Credo Vtēm vr̄am intellexisse de lr̄is Zophii, ad Cæsarem, et
Sēmū Dn̄m meū, In quibus hortatur eos, vt Principes Chri-
stianos in Thurcā concitent, Quarū Exemplum ad vr̄am
Vtēm mittam.

Venli fratri Petro Tomicio Epo Crac
R. P. Vicecancellario.

CLEMENS PPa VII.

VEnblis frater. Salutem et Apostolicam ben. Egregia virtus singularisqꝫ fides, dilecti filii Stephani Broderici, charmi in Christo filii nri Ludouici Hungarie et Bohemie Regis Illris, apud nos Oratoris, cum in alijs rebus multis, tum maxime in procuratione illius Regni, perspecta, ita eum nobis acceptum reddidit, vt non solum à nobis ametur, verum etiam aliis commendandus videatur. Quamobrem, cum illum hoc tempore, ad ipsum Regem miserimus, hortamur fratem tuam, vt illi tum virtutum, et obseruancie eius erga te, tum plurimum et honoris nri causa, quibuscumqꝫ rebus licebit, gratificetur, existietqꝫ in eo, et homini sui studiosissimo officium prestare, et vna nobis rem gratissimam facere.

De bijs vero, que tecum meo nomine aget, fidem illi habere poterit. Datum Rome apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxx Maij. Mo. Do. xxiiij. Pontus nri anno j.

Sigismundus I. Rex Pol. Clementi septimo Pontifici Max.

Sanctissime etc. Cum superioribus Mensibus, Nunctius Sctitis vestre, Paulus Centurio Januen, ad me huc venisset, et se à Scte vestra ad Moschorw Ducem missum declarasset; eum benigne excepi, et quo celerius negocia Sctitatis vre absoluerem, Commeatw per Regnw meum simul et equos veredarios, usqs ad Moschorw fines illi liberaliter concessi, Is ipse iw tandē rediit, vna cum Moschorw Ducis Legato ad Sctitatē vrā. Quia vero et vir bonus videtur, et tam longi itineris labore perfacre eum necesse fuit, rogo plurimum vram Sctitem, velit eum commendatw habere, et gracia, ac munificencia sua, qua magnopere, in hac sua ingrauescente ætate indigere videtur, complecti, et valeat foelicissime vra S. Cui me iterw etc. - Crac.

Clemens Papa septimus Basilio Duci Moscouiæ.

Dilecte fili, etc. Locutus est nobis Paulus Centurio Cuius Genuensis, de Nobilitate tua plurimu, eaq3 narrauit, quæ partim antea noueramus, partim quæ nosse desyderabamus. Nam eximiã virtutem tuã, et in omnibus rebus magnitudinem animi, splendoremq3 dignu tanti Principis gloriæ, habebamus nos iam pridem cognitu, Quod vero, vt ipse Paulus nobis retulit, optima mente et voluntate, erga rem publicã Christianã, et sanctã hanc Sedem Apticã esses, aliaq3 inter nos coniunctionem, arctioris amicicię ac benevolentię, quã nos omni affectu cupimus, tu quoq3 nõ aspernaturus esses, hoc nobis audire et cognoscere, supra oĩa fuit iucundissimu, præsertim, cum memores apprime simq3 erga te amicam et benevolam semper gesserimus voluntatem, Nam et tempore fere Alexandri vj. Prædecessoris nri, cum tui Legati, componendarũ (vt tũc audiebamus) rerũ causa, in vrbe Roma versarẽtur, magnu dolorem accepimus, nihil fuisse cõclusu. Et deinde piæ memoriæ Leone x° Prædecessore et fratre Patruele mro, Vniuersalem Ecclesiam regente, cum aliquantum apud illu, auctoritate valeremus, recordamur cum magna spe et lætitia mra, non semel ab eo, et te, amicissime, atq3 humanissmie scriptu fuisse. Quo etiam tempore idem Paulus, ipsius Leonis lris, in sui commendationem ad te allatis, multa se à liberalitate tua consecutu fuisse affirmat, Sed hoc sanctu amoris, &

amicicie foedus, quod tibi cu Aplica Sede intercedere optaui
semper, si summus et omnipotens Deus tribueret nobis, vt
nos ipsi tecu, ad ipsius Dei honore, et communem vtriusq; no-
stru voluptatem, faceremus; profecto tanto diuinitus be-
nefitio nos affectos arbitraremur, quo maius vllu vix de-
syderare possumus; Tibi vero et benignitati tue, si te nobis
promptu et facilem preberes perpetuam gratia deberemus.
Cum igitur Paulus nobis affirmaret, se itera ad Nobilitatem
tua velle reuerti, has omnino ad te lras dare decreuimus.
Quas suie per manus ipsius Pauli, suie alterius cuius sint
accepturus esses, quod propter longinquitatem itineris
et vie discrimina, vnius hominis salus sæpe periclitari
potest, hortamur, et oramus Nobilitatem tua, vt amico
animo, et benigna mente, legas, et percipias, measq; pces
et promissiones ita ad animu tuu propria voluntate si-
nas pruenire, si ex vero amoris affectu, et ex nostra pena
erga te mente et charitate procedere videbuntur. Nos
fili charme ita amauimus semper Nobilitate tua, propter
virtutis fama, animiq; prestantia, vt nihil ardentius
optaremus, q; te esse in communi sentencia nobiscu, cu reli-
quo Christiamitatis corpore, et presertim cum Sede aplica,
omnibus rebus vnanimem, atq; coniunctu. Quod adhuc
factu non est, superiorum temporu, vt potuimus intelligere,
culpa. Nunc vero nobis, diuino admirabili beneficio Sede
Petri obtinentibus, quid causse esse debet, cur tu nobis amicitia
et societatem tuam sicientibus, no pari amoris studio res-
pondeas? † Nostra dignitas eiusmodi est, et ita in excelso po-
sita, vt multi patres tui maximu illi honorem habere soliti
sint. Sed nos qui vere Christi Vicarii esse cupimus, à quo,
humilitatis exemplo in primis sumus eruditi, omne nram

† ac tanto desyderio nro humanitate tua aduo modes.

dignitatem, nõ in expectando, vt rogemur, sed in rogando et pre-
cando ponimus; si modo nostra deprecatio summo Deo accepta
sit, vtilis ipsis, quos rogamus, vtilis et honorifica. Hoc igr anio
petimus à te fili charme, vt quo nos coniunctionem tuam
appetimus desyderio, simili tv voluntate, te nobis affectu
prebeas, in foedere et amicicia æqualem, et tanq3 fratre,
in amore filiu, sicut nos te paterna charitate desyderag
complecti. Quod si, Deo mentem tua recte inspirante, nos
biscu et cum sancta Sede hac, vnanimis esse instituerys, et
siue per Nunciu tuu, hominem à te delectu, cui cõfidere
posumus, siue alia quapiã via et ratione, de tua optima
erga nos mente, et parata nostris desyderijs voluntate, nos
certiores effecerys, intelliges, et re ipsa experiere, nos tan-
tam gerere, tui honoris, et tuæ amplificandæ dignitatis,
curã, vt nunq3 te in hoc consiliu cogitationemq3, in cu de
nobiscu amicicie et coniunctionis, venisse poeniteat, Sicut
supra dictus Paulus, aut pro eo aliquis alter, tecu copiosiq
loquetur. Cui fidem in hijs habere, eumq3 tua gratia et be-
nignitate prosequi nõ grauaberis. Datum Rome die xxv.
Maij. M.° D.° xxiiij.° Pontus mei anno j.°

Bone Sphortie regine Polonie
Albertus Castolt Palatinus Vilnensis.

Contra ducem Constantinum de ostrogk
Et contra Radiuilones

legas. miranda leges.

Serena Princeps, et Domina dna clemetissima, Pro ea, qua me seruulu suu, singulari dignatur Sacra Vtas vra prosequi gracia, et benignitate, qz maximas fundo, habeo et ago gras atqz perpetuis et fidelibus obsequijs, me eidem Vti vrę, ac Liberis eius Illmis, deditissimu adigo, cev iam pridem ab initio foelicissime Coronationis, sacre Vtis vre, atqz nec minus foelicis sublimationis dilectissimi filii sui, nostri hereditis Illustrissimi Magni Ducis, et dni dni Sigismundi Augusti, aductq sum, iure hereditario et sempiterno, quem sicut omnes nos, fideles subiecti, summis precibus dari sacris Vtibq vrę precabamur, Vt rem ab origine exordiar, mea fidei et innocencie constancia, in quibus per aduersariu passim accusor expurgando: ita datu ex alto prospere, consilijs vtiqz primu meis sublimari fecimus. Mox em cum intellexissem tuc ex Rmo dno, Epo. Camenecen, Lauretio Miedzilo[illegible] amico meo singulari, et nimis fidem prefeferente, voluntatem Sacre Vtis vre, desup mihi declarata, omne opera et summa diligencia tum adhibui, atqz non modo consiliu dedi Sacre Vti Regie Domino nro clementissimo, qui, vti parens prudentissimus, suo vmgemito, quosslibet ob respectus, id vel intime, tacitus tunc fauebat, quousqz a me prius desuper cepisset consiliu foelicibus auspicijs, exorsus erat liberius de ea re loqui, et desyderare, vt celerius res ipsa in effectu deduceretur, sed eciam tanto forcius ego apud vniuersos fratres, et amicos meos precipuos, hac in

57.

terra nó parui nominis, et momẽti insteti, et agere coepi, persuadẽs eos in rem, vt vnanimiter cõsentirent, pertraxi, et consenserunt, paucis renitentibꝫ, et hoc, auctore aduersario meo, qui ẽt mihi videbatur esse amiciſsimus, Jureiurando eciã fidem amicinẽ suã mihi obstringens, libere in domũ meã, vt crebrius id fa; cere solebat, veniens.

Flectebat ipse genua, et complosis manibus in secreto consiliõ precabatur vnacũ sibi adherẽtibus, qui et in presenciarũ illi adherent, ne tam foelix sublimatio fieret, quas ob causas id faciebat aliquociens, et quidem instantiſsime in promptu, et facilis coniectura fieri potest. Non decrat tum, nec quicq3 detraxit, sicut alijs in rebus, ita et in ea, naturæ et mori suo Rutheno. Ad extremũ Sacra vltas Regia, ore suo, et quidem prudentiſsima sentencia, memorato digna, illorũ temeritate compescuit, Dicens ad illos, vehemẽter miramur mutationẽ votorũ vrorũ, quia dum hærede carebamus, summopere de; syderia vra ostendebatis ab extra, efflagitantes, vt Deus nob eum concederet, At dum modo, ex immensa gracia id largiri nobis dignatus est altiſsimus ipse, vos nobis et filio nostro, eam foelicitatem videmini non fauere, vt scilicet et nos sup; stites videamus eiuſmodi sublimationẽ filij mei, et ipse in Minorennitate constitutus id aſsequatur; Quam rem admoq3 ingratã nobis esse, intelligere poteritis. Hijs verbis attoniti renitentes obticuere, simulq3 maiore et nobiliore parte eos vin; cente, consensere victi,

Ex eo imprimis facto, concepit q3 maximũ in me odiũ Ru; thenus Ducaculus, et iniuit contra me secreto conspiratiõem, cum domo Radzimiloruũ, mihi perpetuo, ob virtutes meas, et Maiorũ meorũ infesta et inimica, Quæ non solum me vnicũ superstitem et innocentem, bonis meis hereditarijs, sed eciã

vita, et bona fama mea, inique, calumnioſe et falſe, priuare, vlla abſq3 cauſa, aliquocies tentabat, et conabatur. eo q9 illos genere, et vt verum fatear, antiquitate, poſſeſſionibusq3 aviteba[t]. Cum illis ab exordio parica eſſet ſuppellex. quia viginti dun[taxat] Cmethones, qui Prcauo eorum, ante Centum annos, p9 na[tu]m Ducem Vithowdum dati, licet eorum ruſticitatem, quam prius paulo ante olim Duciſſa Maſouie Soror eorum Duci Co[n]rado nupta, nobilitauerat, modernus Sermus Rex noſter, et dns gracioſiſſimus, Coniux Sacre Mtis vre, cauſa deinde interceßionis eiuſdem Mtis ejus, que vtiq3 benignitate nature fauente, non indecora erat, ſublenauit, et valde bonis Gonyadz, et alijs q3 plurimis, de Menſa Magni Ducatus ſui, ad valorem Centum Millium Ducatorum ornauit. Sed ne longum faciendo ſermone ſim tedio, q3 breuißimis rem expediam, vt mea fi[de]m, conſtantiam, et integritatem, apud Sacram Mtem3 vram (ex quo me ſue Celſitudini intellexi iniquo zelo et falſo fu[i]ſſe delatam) bene expurgatam facerem, et puram.

Hoſtis vafer, no tantum meus, ſed et factorum meorum, que ego pro Sacris Mtibus vris, ac pro Republica facio, et pro virili mea intrepidus exequor, non ſolum bona fama, honoreq3 natu[ra]li, et bonis honeſtiſq3 modis queſito, verum eciam vita, me, artibus ſuis perverſis priuare contendens, hos qui ſemper aſtant ab auribus, sigilla ferentes Regni, auro corrupit, vt ſibi et libidini ſue aſſiſterent arte vafra, quo liberius in Rempublicam cum Ruthenis, cum quibus in eam conspirat, debacharetur. Cuius vnicum, hac tempeſtate me, vti Patricium, perspexit, fortem et indefeſſum cuſtodem et tutorem, more Maiorum meorum, p9 gracia atq3 ſalua, foelici, et p9 tranquilla Sacrarum Mtum vrarum pace et dnatione.

Propter quod me hoſtis ipse cuperet, veluti olim Radzivil

Palatinus, qui ecia se procurauerat per olim Maximilianum Cæsarem execari in Ducem, tollere de via qua tendere cupe-ret, cum eam videat sibi per me obsessa; quoniã dictus olim Radzimil Palatinus Vilnen Predecessor meus, id in animo, quod hic, (nescio ex qua constellatione fieri assolet:) consti-tuerat vsurpandi sibi Dominiũ, sic, quia ex Italia, Anglia, Francia, Polonia, Alemania, et Masouia, clam cõduxerat Astrologos, ex quorũ practica, habita reuolutione Natiuitat Seremi Regis nri foeliciter moderni, cum illi falso sibi pre-dixissent Regem nunqz gigniturũ Masculum et hæredem, ipse primũ Sororiniũ suũ, Ducem Masonie, tandem cum solus creatus esset in Ducem, iam seipsũ ad instar Ducis Michaelis Hlinski, cui propterea in vxorem procabatur, des-ponsareqz tentabat Sororem suã Ducissam Masonie, mir-artibus conabatur facere Magnũ Ducem, Cuius rei non est ignarus Seremus dns noster Rex.

Quorũ exemplo idem hostis meus Dux Constantinus gradiẽs (vtinã similem finem acciperet, qz altera perpetuis captus te-netus vinculis, alter subitanea, inconfessus et intestatus, pe-riit morte, occumberet:) vellet hoc ipsum Dominiũ, hæreditate dni nri clemẽtissimi Sigismundi, vi Ruthenorũ occupare. Propter quod, mox cum creatus fuisset in Palatinũ Trocen, aperuit abscondita cordis sui, tumqz supremũ Ducem Ruthenorũ Slucen (cuius duo simul Precani per diuũ Cazimirũ Regem, atqz Magnũ Ducem, modezni Domini nri Seremi Genitorem, ob eandem causã, sunt merito de-truncatione capitis puniti:) in amicũ conciliauit, germana eius sibi in vxorem ducẽdo, quanqz ea prius p capitali hoste ducebat, supplicans eã flexis genibus et complosis manibz coram Sacra Mte Regia, et toto Senatu, ante tres annos,

capite plecti, vel seipsū vnacū filio suo perimi, Nūc aūt faces nos cæcos, et artium suarū perfide conceptarū, quasi ignaros vnum cor, et anima vna, secum factus est, eaqz causa mihi struunt, per calumnias, miris modis excogitatas, odia, indignationes, accusationes, et dispromotiones, nedū apud vtrasqz Sacras Alteas vras, sed etiam apud omnem statū, et plebem, non satis habentes, si me vita priuarēt, sed quod vnicū filiolum meū, sanguinem innocentem absorberent, vt sic obice eis nō obstante, facilius potirentur reru, et votis suis.

Propter quod, et animo præterito, ipse hostis meus, diuersis modis, largitionibus, et supplicationibus quærebat, nihil omittens, vadū quadraginta millū florenorū, inter me et adhærentes mihi ab vna, atqz inter eundem hostem, et Complices suos, partibus ab altera, deponi, cum tamen ego efflagitabam, vt scilicet pro tranquillo statu sacrarū Altatum vrarum, et huius Patriæ conservatione pacifica, non deponeretur. re ipsam ratione moderādo, licet multo forcius potuissem hostis comprimere insidias, cui nec vno vngue cederem animo, et gladio, Gloriatur se bene meruisse de Republica homo nouus infimæ conditionis, et de pauperrimo Ducaculo Ruthenorum natus. At, quid ego reuera audeam dicere de me, tanqz insipiens, si gloriari oportet, non tangendo maiores meos semper strennos, et optime ab aliquot Centum annis de hac Republica meritos, cum tamen iste hostis mens et Maiores sui, nunqz in consilio sedissent, à quo perpetuo excluſi erant, et vix starent in scabello pedum maiorū meorū, De quo ego primū grās Deo opt. max. qui hæc cūcta versat, hūc humiliādo, et hūc exaltādo, et deinde Serēmo Dño meo Regi, ac duūs Maiorubq grās imortales ago et habeo, acturos ppetuo, et quibuscuis seruicijs fidelibq, sibi et posteritati suæ

Serenis Tuæ fideliter famulaturus.

At iste hostis meus, ac pocius Reipublicæ, tantū meruit de Republica, vti gloriatur, quantum fuit causa et origo destructionis eius. Nam tempore dimi olim Alexandri Regis et magni Ducis, cū primū creatus fuisset in Directorem Exercituū, mox indiscrete et infoelix cum Moschis cōmisit bellum, quod pocius detrahere debuit, propter paucitatem suorū, quia duntaxat, quatuor millia equitū erant in Exercitu mō Lithuanico, Moschorū aūt quinquaginta millia. Et ibidem solus inprimis ipsemet director captus est, Capti et alij plurimi Primores et Barones, viui abducti in Moschoviam, reliqui cesi. Hēc strages ductu hostis mei, facta est, origo et inceū calamitatis nostræ. Etēm Moschus capta andacia ex hac victoria, arces et terras, passim libere vagando cum exercitu intercepit, atqz à Magno Ducatu fere dimidium eius, et quidem vberiorem partem ademit, consilio et opera hostis mei.

Quid deinceps fecit, cū Deus opt. max. tantā concessisset foelicitatem Sēremo Regi mō, vt non omnino magna manu, ingentem Exercituū multitudinem hostis Moschi, fudisset, delemisset qz, ipse vti Capitaneus Exercituū, vbi celeriter debuit persequi hostem victū, fusū, et trepidas Exercitus reliquias eius, absqz respiratione, illic continuit meos non longe à Smolensko, quia solum in viginti miliaribus agentes, ne ad illam arcem recuperandā profiscerentur. Quod penitus factum fuisset, si admisisset Exercituū nostrū progredi, quia Dux Moschorū, vix fuga euaserat, nec cōstitit prius qz pervenisset ad Album stagnū, trecentis leucis à Moschouia distans, et tunc arx Smolensko stetit aperta

duabus septimanis, quia sine presidiis erat relicta. At noster Capitaneus Ducaculus fauens Ruthenus plus Ruthenis, q3 nobis Catholicis, habens totam sibi datam in campo potestatem, quousq3 post octo Septimanas direxit Exercitu in Smolenske brumali tempore, quod ex animo expectauit, cu in die Natiuitatis Marie facta sit strages, Quis vel puer vel adeo stupidus, rem studiose per eum esse factam, in fauorem illius pernerse gentis, dubitaret. Ideo enim gentem inimicam nobis, mox facta strage, existentem tunc sine Duce, sine ordine et promisione, non est persecutus, sed illam respirare, ac promisionem sui facere, inducias ei contulit, et exercitum nostrum vsq3 ad hybernu tempus perductu, interemit. Et sic fecit in obsidione Castri hostilis opoczka, vbi exercitu magnum perdidit tempore brumali, et cui hostis nocere no potuit, ipse nocuit.

Anno preterito, quando Thurci Volhinen terram denastauerunt, ipse cum quatuor millibus Equitu quos habuit, bene seruire Reipublice potuit, sed vt duntaxat posset in me reijcere aliqd culpe sue per calumnia, qua assuenit laborare, vti omnes fere natura suapte Rutheni facere sciunt, abnuit, sic ab initio sui Capitaneatus, maiorem semper hec Respublica passa est ruinam, q3 defensionem, et vsq3 modo eius occasione patitur, quod tamen ipse suis technis et vaframentis didicit tegere, et gloriam pro ignominia de se inanem, vti superbissimus, spargere, adhelans ad alciora.

Quod quidem Rutheni cum suo Ducaculo isto, vel auidius exequi, ad effectumq3 deducere vellent, q3 noscant dominum nostrum Sermu Regem, nemini quantumcunq3 bono, vel malo premia iuste reddentem, adeoq3 pro benignitate sua inenarabilem, vt ne quicq3 malo et perfido homini dicere aut facere audeat, vnde summa licencia et audatia in eu nascitur.

Propter quod ipse hostis satagit me semper, ad Comitu suorum malignantium educere, vt sic me facilius opprimere et extinguere possit, vt me sic extincto illico Sacre Mti, et filio suo Celsitudinis (quod haud difficulter efficere posset) Dominium Lithuanorum, pro voto suo Ruthenorum ad quod conniterant, occuparent. Qua in re non fabulas, nec falso cogitata dico, sed veritatem, pro qua potius mori vellem, q3 illam videre deduci ad effectum, res notissima est ab experiencijs toties hac in Patria habitis, quamq3 non dubito aliquos fratres nostros dnos Polonos, qui bona hic mense Magni Ducis diripuerunt corruptionibus ac vendiderunt, secus somniasse. Quibus Rex Sermus Dns noster, ex virtute sua, credit, perinde ac Euangelium esset, quicquid illi dicunt, Cum tamen nihil sit facilius, q3 credentem decipere, velut et de Duce Michaële, quorum consilio corrupto per aurum, cum magno thesauro à poena criminis laesae Mtis, vere commissi, liberatus in Moschoviam abiens infinita patrauit mala, sic q3 Dux Moschorum et Smolenske Orcem, et terram prope Cetum miliarium, à Magno Ducatu Lithuanie iterum abstulit et Moschonie appropriauit. Nihilominus defensores et auxiliatores sui, vsq3 modo placent, ac viuunt et regnant, eorumq3 omne consilium est veritas et fides, cum tamen effectus aliter demonstrat, sicq3 discrimen nullum inter bonum et malum.

Pro quo Proditore Duce Michaële, et ego tunc Ephebum Adolescentem agens, cum tunc vnicus Patricius Remp. seruaueram, omnibus tum Maioribus, quorum interierat ea defendere fugientibus et dispersis, erat per Radziwil, tunc Palatinum Trocen calumniose et falso accusatus, q3 cum Michaële, qui Ruthenus erat genere similiter Ducaculus. Nam ex hijs semp. oritur in Lithuania omne

malũ, licet Palatinus Vilnensis, pater criminantis me, de-
fensor mens erat pro innocencia mea, et pro meritis clarissis
que tunc in Rempublicã effecerã, fortissime contra filium
stetit, et invectus est acriter, tutatus veritatem. Intelligebat
namqz bonus Pater me inũste accusari, vt pote per avariciã
filij, qui tum iã rapuerat bona Gonyadz, post fugã Hlinski.
et volens occupare eciã mea hereditaria Thykozin, dictis
bonis Gonyadz adiacencia, cũ adolescens herede carerem, sa-
tagebat varijs cavillationibus mihi vitã eripere, vt sic me
per iniquitatem suã absorpto, ac extincto, clarior Domus
sua esset, et Nobilitate et Dignitatibus, Hijs ẽm pauperem antighus
precellebam diuino munere. Hec causa erat meæ conspirã-
tionis fictæ cũ Michaële Hlinski, qm nunqz erat in rerũ
natura per me tanta, imo contrariũ ab effectu verũ, Quia
cũ primũ occiso olim dño Zabrzezinski, et transgresso
vadio quadraginta milliũ florenorũ, ipse Hlinski conflato
ex Ruthenis non parvo Exercitu, grassari per Lithuaniã
coepisset, Reliquos duos Consiliarios petens ad interitum,
et subiugare cupiens, totum Magnum Ducatũ suæ Ditioni,
Et iam habita intelligencia cum Moscho, atqz Thartaro, me
tunc cum vxore apud olim dñm Radzivil Joannẽ, Mar-
schalcũ, in Slomijn, agente, Et confestim intelligens ego
per Michaëlem talia exerceri, atqz cũ Ruthenis agere Co-
micia in Nowogrodek, vbi consilia fiebant de invadenda
Vilna, quoniã illic in Testudinibus Monasterii Bernardinor
essent locus terræ Thesauri, hoc ego intellecto, ex trãsfugis
qui tum advolanerãt ad me, et Marschalcum, vxore relicta
in Slomin, conscenso velociter equo, cucurri Vilnã, et con-
volarunt ad me per duos dies de meis, vltra duo millia ar-
matorũ, et indies augebatur numerus exercitus meus, et
ab omnibus qui alicunde ponderis erant, et me sicuti Vilnã

venerant, accepi Juramẽta in vim fidelis defensionis contra Proditorem Hlinski, et pro Sẽrmo Rege dño mẽo Sigismũdo, cui non prident in iniciis foelicis sue sublimationis praestite; ramus Juramẽta, sic eo andito Hlinski, consiliu mutanit. et trepidans Vilnã non est aggressus, Miserat quidem ille tum lrãs et Nunciu ad me Vilnã, optans, quatimus votis suis non contranenirem, quas lrãs ego tandem domino nostro Regi exhibui, et Nuncium ipsius audientibus domis qui mecu aderant, pro modo rei expediui, Quia non licet nobis Patricijs, patriã, pro qua moriendum est, desererе, Dño hereditario fidem violare, sed pocius contra Prodito; res eius arma sumere, et fortiter resistere, Quare certum habeas, si veneris huc, tecu pugnabimus, et certamen committemus. imo te bello prosequemur, Quo andito diuertit ille versus Smolensko et Moschoniã, decem tunc millibus Ruthenoru, ex Moschis eciã conflatis, hẽc facta sunt Sacra ãte Regia Cracouiã tunc agente, Hẽc ne erat cõunicatio mea cu Hlynski, Cui cæteris dnis timore perculsis, precipue sertim meo tunc accusatore, qui de Sede Palatinatus sui Trocen, terrente eum vmbra homo pusillanimis, et lepori; ni cordis eciam fugerat tunc in Samogitiã, inuentus sub feno equoru per Dominu olim Epũm, et modernu Capitaneum Samogitiẽ.

Sic ego adolescens solus defendi patriã ab hoste, et vtraqz precipua huius Patriẽ loca, Vilnã et Troki, in absentia non tantu dñi mei Regis Sẽrmi, sed eciã omniu tuc sue vtis vicegerentiu, tutatus magnanimiter conservaui. Quod si tuc adhesissem Duci Hlinski, cui vehemẽter ipse ambiebat, prorsus potiretur voto suo, tota Lithuania, sic precipue sertim stantibus rebus tumultuarie, et trepidantibus,

fugientibusq3 omnibus à Sedibus suis, dño eciã Rege absente

Hᵉc itaq3 virtus et firma constancia, ac defensio mea, pepit mihi odiũ, et criminationem Radziuil, quia nõ dubitaret me sic sibi oppositurũ, quemadmodum res demonstrauit me opposuisse fortiter Produtori Hlinski. Sd et modernus Ducacus Ruthenus in me timet, timebitq3 perpetuo, Cen et olim Radziuil vafer timebat semp plurimũ, Et quia imoc̃eter eram delatus, sum institicatus, per dominũ meũ iustũ et prudentem Sẽmũ Regem, Per quod olim Radziuil agnitus est in suis calumnijs, mea virtute emitente, quẽ sine aduersario marcescit, Quoniã Catho Romanus ille Senator iustus, et verus zelator Patriæ, quadragesies ex inuidia apud Senatũ accusatus, et totidem vicibus institicatus.

Viderat em̃ dns Rex meus Sẽmus ad oculũ meã fidem. quia cũ primũ ex Cracouia, cũ armorũ gentibq in Lithua: niã foeliciter aduenisset ad profligandũ Produtorẽ Hlinski. et Exercitũ Moschorũ, qui tũ copiosissimus in Lithuaniã in auxiliũ Hlinski interuenerat, quia prope ad Centum millia equitum, ego tũ accuerri sueũ uti, cũ aciebq meis, et conducens suã Sẽtem exercituatr vsq3 ad smolensko hostibus retrocedentibus, pulsis, et in Moschoniã fugientibq. vbi sua ũtas Castra metata est, atq3 cum toto exercitu suo consedit in die sanctæ Margarethæ.

Vbi aliquantisper cunctata sua ũtas, consilio tandẽ accepto, me preficiens in Capitaneũ Copijs exercitus sui, direxit in hostilem terrã Moschoniã, aduersus Copias Moschi et Hlinski. qui cũ fugã petentes euasissent, detrectantes certamen, ego vltra quinquaginta milliaria fugientes, longẽ lateq3 terro

et igne terram hostilem sum depopulatus. Vbi eciam Castrum meum, quondam hereditarium, vocatum Drohobuß, quod iam deuenerat in manus hostis, igne consumpsi, sicq3 exercitum omnissimum preda hominum, equorum, et pecorum, comitatusq3 consilio, Deo bene iuuante incolumem et salum reduxi ad Dominum meum, bonis seruicijs prestitis, sic, quod tandem hostis coactus est, perpetuas inire pacis Inducias, quibus demum violatis intercepit Smolensko, consilio Hlinski, Hec ne erat coniuratio mea, qui tociens hostem, et Prodytorem Patrie, sum bello persecutus.

At dum sic fideliter in absentia Domini mei, et in presencia Seruini, redeuntibus nobis Vilnam, hostis meus Radziwyl, no contentus bonis Gonyadz, que iacens eripuit Regie Alti, in auariciam elatus, adiecit animum et ad bona mea Tikozin, que sunt cotigua Gonyadz, vt per mortem, qua mihi parabat, ea occupet, consilium suorum inique conflat, me criminis lese Alti accusat, q; essem in coniuratione cum Hlinski, Res preter omnem rei veritatem maliciose fabrefacta, presertim cum facta mea, et quidem preclara in defectionem Ducaculi Hlinski secus demonstrabant. Et ecia a ceco, contrarium verum palpari potuit, sic me Deg omnipotens innocentem, et clementissimus Princeps Dominus meus, cui erat in eiusmodi factione agnita fides et probitas mea, liberauit, et iustificatum reddidit, calumniatore in sua calumniatione remanente, et in falsitate ab omnibus agnito.

Et cum tantus calumniator et impostor ille ab ictu suo, graviter cecidit, nec pre veritate ipsum suffocante consistere potuit, idem modernus hostis Ducaculus et pernicies

frequentissima nostrę Reipublicę, adhuc nō veretur, nec pu-
desćit, mihi, licet à tergo et retrorsū obijcere vbiq3 falso de
me structū crimen, quod nunq3 à me cogitatū, vel pictū erat.
Imo reperetus eram tunc vnicus, vti supra scripsi, verus Pa-
trię, et hæreditatis Domini mei, simulq3 męę Conservator,
et acer vindex de hoste. Nec satis habuit lænißimus homo,
me coram dńo męo per Nunctios et Legationes, anno prćterito,
Cracovię, coram sacris Mtibus vris, in confusionem ipsius
sempiternam, mille crimimbus infamare, visū eciam erat
suo Ruthenico ingenio, ad omnem nequicię inuentionę calli-
dißimo, deferendo officiū Campestre Capitaneatus sui, eo
tempore, quo Pagani Lithuaniam denastabant, quando ar-
morū gentes colligere, et aduersus hostes struere debuit.
In Poloniam nō vocatus sua pernitiosa Reipublicę temeritate,
tam ad conspectū Sacrę Mtis vrę, Craconiam, q3 ad Sermū
Regem Dominū nostrū, Sandomiriam, et Leopolim, sub spe-
cie ouina et humilitatis, accessit, vbi, me absente, canino
dente corrodere, falsoq3 similiter calumniando, ausus est
publice, et coram plerisq3 fidedignis. Ea forsan cautela,
quia scit se cassurū in prćsencia mei, nec sibi consilia
Ruthenica proficient, cū dante Deo męum Judiciū ingre-
dietur, coram iustißimo dńo nro Rege, veritate suffragáte.
Cum nihil aliud facitet, nihil queat, cū Ruthenis aliqbg
vagando, loquendo, et discurrendo, clamando, ac vociferádo,
ac per varia loca, et ad magnos homines Nuncios et terras
mittens, et recia mihi tendens, quibus me inuolnat Sicophan-
ciis suis, nisi vt votis suis pociatur, occupando hoc Domini-
um, Ego aūt fixus in Lithuania maneo, rem dńi mei,
et officiū meum custodiens fidelr et exequens, ita q nec
minimū Jota possit mihi obijcere, in quo valeat me cōfutare

incipiendo à maioribus, quibus mortuis non parcit, quos coram Sacra Mte vra recenſere hic libet, vt veritatem hyſtoriæ à me carū rerū habeat, et nō falſitatem calumniæ ab hoſte meo, vt ſcilicet colligat mihi innatā à maioribg meis omnem fidem et probitatem, hoſti vero periciam in calumnijs, recenſere, paueris eos oportet, et libet.

Pater meus Gaſtoldus Martinus. Palatinus Trocen, ſiulgs Kijonien, dum adhuc tota terra illa floreret, alteragz pars Greciæ appellaretur citra vel vltra quadraginta annos, tantæ conſtantiæ, fidei, et auctoritatis, apud olim diuum Regem Casimirū erat, q; Rex ſibi in omnibus coſilijs et expeditionibus ob eas virtutes deferebat.

Auus meus Joannes Palatinus Vilnen, is præter omnem voluntatem, ipſū Casimirū Regem minorennē, cū plures concurriſſent cohæredes, in Solio Magni Ducatus poſuit, et in Vlnis ſuis conſeruauit, obſcura tum familia et incognita hoſtis mei exiſtente.

Proauus meus Petrus, eciā Palatinus Vilnen, quātum meruit de Sēmo. et bellicoſiſſimo Rege Ladiſlao Jagello, et Magno Duce Alexandro Vithowdo, id claræ Hiſtoriæ de magno Pruthenorū conflictu demonſtrant, In quo erat Dux belli vir ſtrenuiſſimus, nec puto opus eſſe ſuperiores meos amplius hac vice recēſere.

Ego de me panciſſima quæ ommiſera, vera adhuc recitabo, vt aliorū non videar præclaris geſtis et virtutibg gloriari,

Vno anno, antequā Sacra Mtās vra, in oras nras foeliciter,

. vti è coelis numine delapſa admigraſſet, Palatinus tuc erat Polocen, et ſubito obſidione Moſchorum ſeptuaginta millibus, Arcem et Ciuitatem Pologko inſignem, cingentibus, me Vilne agente, per medias tum acies Moſchorum penetraui intrepidus ac illeſus ad Arcem. In qua maxime tumultuantes inueni homines, et pacaui omnia, simulq3 nocte ex inſidijs quinq3 millia hoſtium fudi et deleui, Arcemq3 non multo poſt ab obſidione ac expugnatione, cum clade eorum frequenti, animoſe liberaui.

Miſſus ad Imperatorem Thartarorum Precopen, victimu noſtrum, vbi nemo proficiſci audebat, quod eciam per hoſtem meum Radziuil erat comparatum et ſtructum, vt ibi perpetuus sedibus remanerem, diſpoſitis ad amuſſim recte negocijs, mihi per dominum meum Sacrum Regem comiſſis, incolumis redii.

Reſterco cætera Juuentutis meæ merita, hæc placuit ad noticia Sacræ Mtis Vræ deducere, quia nō ambigo meam famam, veluti omnibus in locis, ita preſertim coram Sacra Mte Vra Rpli. (cuius celſitudini ego, quoad vixero, ſeruire fideliter volo.) denigratam eſſe falso per aduerſarium meum. Licet credam fremiter, vram Sacram Mtem non adhibere fidem, tot et tantis cuius fictis contra me. Volens tamen, vt aliqua ſcintila praua de me nō remaneret in mente et cogitatione Sacræ Mtis Vræ, ea nunc coactus ſum, preſentibus de me ipſo vere recenſere.

At nunc perſtrepit inimicus mens, Sacra Mtas Vra indixit, Conuentum in Nouogrodek, ad quē nō venit Palatinus Vilnen, ego vero veni, vti obediens, et criminatur me arguitq3 inobediencie, Abſit à me, abſit cor ſuperbum, temerarium, negligens,

et inobediens erga Dominum meum, Et in hoc ergo, vti in alijs falso me calumniatur, qm quicquid agunt homines, intentio indicat omnes. O Sérma Regina, et Dña mea dña clemẽtißima, ad cuius ũtem, et prudentißimum Judicium, vti ad Responsum Apollinis confugio, et meum cor detego, Cuius Sérti meam innocentiam et fidem cuperem esse ꝑspicuam, et absq3 omni macula testatam. Cum presertim ũti vrẽ, perpetuo me seruire deuoui facto, nõ lingua, nec deceptorio gestu Sicophantico modo Ruthenorum, non tantum in hijs momentaneis, sed etiam perpetuis in rebus.

Anno preterito instituerat Sacra ũtas in Nouogrodek Conventum, anteueni ego omnes ad illum locum, quasi ad scopum.

Instituerat etiam prius sua Sértas, alium Connctum ante duos annos Vilnẽ, veni ego illuc de edibus hereditarijs ad Sedẽ Palatinatus mei Venerũt et alii obsequẽtes, ipse aũt Ducatus cuius venire noluit, quem vltra duodecim dies post tempus indictum expectauimus, Ille enim tunc contempto Regis sui iußu et imperio, ex intentione et temeritate sua innata et Ruthenica, collectis sibi adherentibus in Throki, ambitebat superbißimus, vt ad eum veniremus. At cum nolluimus venire illuc, monit castra sua campestrate in medio itinere inter Throki et Vilnam, quod quatuor emeritum miliaribus, cõsedit, Ibiq3 Connctum agere volebat, et vt nos ad eum veniremus, homo pauci cerebri, tribus diebus de loco Connctus decertabat, Asserens ibi olim consuemß Te inter Duces, Vilnen et Throcen, dum erant fratres, ad quos per medium tota Lithuania diuiditur, Conuentum teneri, Componebatur res per medium Nuncii sacre ũtis Regie, dni moderni Electi Kiioniẽ, et vix composita

est triduo, ita vt magis mirus, q̄ ratione homo proteruus, et superbo corde, pertractus fuit ad locū, per Sacram Mtē Regiam, designatum. In quo expectantes eū, consumpsius tres ferme septimanas, venit, et mecū, quasi vulpis sub dolo corde, de omnibus compositionē fecit, non eo sed me inchoante, causa, et contemplatione Domini mei etc.

Hac compositione facta, et Conuentu, vti par erat, absoluto, misit suū Valach et Ducaculū Swina, ad Sacras Ūtes vestras, me diuersis fabulis infamādo, ac me, ne eius con-, tumacē temeritatemq̄ deferrem, eo q̄ noluerit venire ad locū indictū, et sibi aliū delegerit, preueniendo, silui ego ea in re, et vsq̄ modo pacienter sileo.

At nūc venit ipse in Nouogrodek post tempus designatum, et duntaxat ibi per vnam noctem perseueranit, discessit nullis colloquiis desuper nobiscū habitis, et nihilominus aëra commouet, accusat, criminatur, et defert falso, ac calumniose Regiē Mti, et multi, quos sua specie simulatio-, nis decipit, exedunt ei.

At ego, vt alios ommitta, et non curem, soli Sacrē Mti vrē rem patefacia, et vt est, vere gesta, aperiam, vt intelligat, q̄ res non sit facta ex intentione, q̄ nō venerim in No-, vogrodek. Incumbente necessitate ardua Reipublicē cū nondū fuemissent ad nos lrē Sacrē Mtis Regiē, Ego qui an-, te hac longe et prope iterū itm superioribus diebus vigilan-, tissime scripseram suē Sertī, consulens vt pro imminentibus Reipublicē necessitatibus Conuentū nobis Vilnē indiceret. dumq̄ negligi tempus animaduertebam, adhibui diligēa transmissione Nuntiorū et lrārū, atq̄ precatibus meis ad omnes, vt Vilnā conuenirent, pro consultādis Reipce

in absencia Sacre Mtis Regie negocijs, Conuenerut ij dni Vilna, vzt Rcmi dni quor Episcopi, Vilnen, Luceorien, Samogitie et Kijouien. Item Castellanus Vilnen et Capitaneus Samogitie, Palatinus Vilnen. Palatinus Nouogrodensis, et magnus Marschalcus, Palatinus Polocen, et Capitaneus Drohicen, Alexander Chozkienig Marschalcus, Joannes Hlebonig Marschalcus, et omniu terrarum dignitarij et offles, Marschalci, Capitanei, vexilliferi, Succamerarii et Temtarii, totaqz ferme Nobilitas tam Lithuanie, qz Samogitie, et cepimus celebrare, agereqz Vilne Comitia: prius, qz lre sacre Mtis Regie veniSent, et reddite fuerit nobis. Cuius rei gratia, pro reliqis tribus absentibus, vzt Ducaculo superbo, Capitaneo Grodnen et Hlynig, miseraq hortantes, vt omnis suscepta pro salute Reipublice, in absencia sue Scrtis curent, atqz Vilnam ad consulendu nobiscu negocijs Reipublice impendentibus veniant, spreverunt illi venire ad nos, Supuenere tandem lre Mtis Regie indicentes locu in Nouogrodek, pro Conuctu, quem iam coeperamus vltro Vilne tenere, Cuius rei gratia consilia capiebamus, si comode de Nouogrodek transmigrare possemus, multa rationi consentanea, cui quimis prudens cedere debet, in medium nostri afferebantur, mittebaq ad Nouogrodek ad tres dissidentes à tota multitudine. et omni nobilitate, non inuenimus illic, singuli vnanimiter precabantur celerius ceptu absolui Vilne Conuctum. Cum ideo, ne aliqua negligentia in Republica committatur, tum quia hunc commeatu conuexisset, poduodasqz remisissent, nec iam haberent quo illuc necessaria conueheret, tum quia in Nouogrodek, vti tempore caristie penuria esset omniu, Vilne aut abundancia, partim q illi tres non essent ibi, quibus vti paucioribus, possibilius erat venire ad omnes ad totam terram, qz omnibus et toti

terere ad eos si fuißent illic, prout non erant, solu apparuerat ad calúnias struendas, et ad nihil boni aut vtilis edificandu duntaxat ad faciendas in Republica contentiones et dissensiones, in quibus sunt perbelle docti, Propterea cu ego nequiui omniu Dominoru Consiliariorum, et tocuis Cómitatis, que erat frequentissima, vincere, et consensu corum, quibus inualescentibus ecia et omnis Princeps et Dominus solet consentire, hac necessitate coactus consensi vnus in omnes, et peregimus hic Comentu, vt credo, si executioni haud negligenter dabitur nó inutilem, Sérmo dño Regi meo, et Reipublice, ac Patrimonio sue Sértis.

Non ergo hostis meus, ac pocius Reipublice, parum, aut nihil consilii habens, sola aút temeritate vtens, et Rempublica perdere sciens, vna cu tremulo cecutiente et importunissimo Joanne Radzinil, vestigia patris imitante, me accusent inobediencie ac temeritatis erga Dominu meu, Pro quo ego paratus sum mori si necesse fuerit.

Ponamus ad libram, consilia, actiones, et benemerita nra, et videamus, quis vnq3, omni tempore vite sue, magis mehg et fidelius seruiuit, seruitq3 Domino suo, Diiudicet Sérma Mtás vra sua prudentissima discretione, que omnium achonum debet esse Mater et Gubernatrix, quis magis in hoc precauerit, qui nó ad Cométu, sed ad bellu venerat, Quod si cogressi fuissemus in loco deserto, vti in Nouogrodek ipse decreverat irruere in me, et priuare me ex insidijs vita, faceregq3 vti olim Hlinski fecit Zabrezezinski, quod paratus su cobra eu probare. licet ego omnino nó trepidassem ab eo, et forsan Deo adiutore, et iustitia, preueniendo ipsu hostem mactaßem. Sed quid exinde futurum speraretur, presertim in absentia

dñi nri, vra Sacra Mtas diiudicet, Ego tamen furori cessi, et cedo, prout quilibet prudens cedere debet; Quamqz et hic Vilnæ in munitißimo loco nõ fuimus tuti à Siccarijs partis aduerſæ Nam Virſchilo ſtructor Regius, adoleſcens perditiſſimus, vnw Notabilem dñm Niemyeronicz, per partem aduerſam huc miſßus, et venire ſubornatus ad nos, pixide ex inſidijs occidit, nobis inſuper Conſiliarijs aliquibus minatus eſt, Et propterea inſtantiſſime eadem pars aduerſa laborat, pro eo, vt libere ex fide; inſſoria cautione mittatur, Nec magno eget teſtimonio, ſic pro; pria voluntas dominatur et malicia, quia Patronos habet.

Quod ſi Sertas vra, vtriusqz cor noſtrum intueretur et cognoſceret, vti Deus, qui eſt ſcrutator cordiu, Nempe cerneret illud in adversario meo Ruteno duplex peruerſum, ſimulatu et non rectu. ac naturaꝫ et mores Ruthenicos olens, nunqz fidu dño ſuo, qui aliud promptum in ore, aliud in corde clauſum, ſemper geſta; re ſolet, Meum aũt videret Mtas vra, ſincerum, ſimplex, et rectum, et fidele, et certe tale ab intra; quale ab extra, Nec vlla de me ſuſpitio eſt habenda, p aliquid vnqz ex inobediencia, aut contemptu, quod abſit, domini mei facere debeaꝫ, aut intendaꝫ, Pro cuius foelici dominatione, et filii ſui Illmi, vtriusqz ſalutem vrarum, nrei Magni Ducis, cui foelicibus auſpicijs ſicut initio bono, ita vſqz ad finem toto corde fauebo et ſerviaꝫ fideliter, eciaꝫ ſi oportuerit me ſanguinem fudere, atqz mortem oppetere, contra aduerſitatem, temeritatem, et perfidiaꝫ Ruthenorum, Hac ẽm vna precipua cauſa hoſtis ipſe mihi infeſtus ſe prebuit, et non tantum per ſe, ſed eciaꝫ alios dños Polonorum, et inuidiam eorum contra me concitavit, aſſerens me id effeciſſe temere absqz conſilio eorum, Quẽ me tempeſtas profecto non deterrebit ſugillatione ſua

vnq3, modo aßit mihi gratia Sacre ßtis vre, constans, et
æqua lance fidem et merita mea refundens, et grato tutas
animo, In quo ego minime dubito, nec obsecro curuo meo,
imo et ffimi filii intrinseco aduersario, vnq3 fidem adhibe-
at, ecia si curuus incedat ante conspectu Sacre ßtis vre,
satis me decepit, quem loco patris habebam et venerabar
ac plus, q3 aliquis mortalium sibi omnibus in rebus fa-
vebam et Patrocinabar. Qualiter aut mihi id retribuat modo,
nulla culpa mea precedente, solum superbia et astutia Ruthe-
nica sibi dominante ex sede, quam suffragio meo, gratia
dni nostri adeptus est.

Nunc iuuat reminisci verbi dni Episcopi Camenecen, amici mei
singularis, quod vere aureu dicebat, tunc, quando per inter-
cessionem meam laborabat Rutenus pro Palatinatu Trocen
effusum reuera in silice desculpendum celti

Non licet vobis, inquit, per fractione sanctionu patru vrozu
atq3 Iurametoru, Ruthenu, ecia quantumcunq3 meritu in Pa-
latinu eligere, presertim cu Constantinu, cuius tota phizo-
nomia est mihi suspecta, quia et si videatur sue apparentie
inesse vestis ouina, proculdubio intus latet in eo gros-
sities lupina, multoq3 maiorem secu difficultatem omni-
bus in actionibus habituri estis, si eum in ea Sede colloca-
veritis, q3 cum tota terra, et tibi modo, ad me dicens, denouet
Curuum tibi, sed Sacre ßti Regie superbiorem omniu Sa-
thana, habent modu suu Ruthenu, quo decipiant homines.
Quomia venient tempora quo iste non sanabitur sanguine tuo,
et tibi atq3 Reipublice ex hoc Capitalis hostis erit.

Hec verba fuerunt dni Episcopi, vera sentientis, si nob mens

60

non leua fuisset, quoniam tunc ego vniuersos alios fratres meos Lithuanos dereliqui, et Priuilegia antiqua Patrie, haud imprudenter desuper confecta ommisi, Et ecce nunc in me experior iniquitatem hominis machinante mihi mortem, et qui me vlla absq3 causa persequitur, in fama denigrat. atq3 omni honore dignitate, et bonis, mixis et iniquis artibus contendit spoliare, me pacienciam habente, et nullam vnq3 causa dissensionis prebente, licet crudelis sit, qui negligat famaꝫ suaꝫ, et vim vi non defendat, Habet conspiracionem cū Duce Sluczki, cui, vti supra scripsi, plus q3 creatus eßet Palatinus Trocen, videbatur esse capitalis inimicus, quod tamē sub dolo erga Sermum Regem et me seruitorem obsequentißimū, atq3 contra totū Magnū Ducatū Lithuanie egit, quoniam cum primū adeptus est Palatinatū Trocen, illico secū Ruthenus, cū Rutheno, Ducaculus cū Ducaculo, ligam iniit, germanaꝫ suaꝫ in vxorem despondit, mihi ambo Capitales in veritate facti hostes.

Efficiet tamen Deus Iudex iustus aliquando, vt conspiratio eorū detegatur, et merito ac iusto Iudicio vita priuentur, veluti duo prāui eiusdem Sluczki Rutheni Duces, eadem de causa, per diuum Cazimirū Regem, moderni Sermi Regis mei Genitorē, iudiciale sunt detrūcati, quia conspiraueranꝫ in necem Regis ac Magni Ducis, predicti dñi Cazimiri, ex condicto volentes soli occupare Magnū Ducatū, Non sunt ista nona, quē scribo, nec fingere oportet, veritas est lucida, et natura anorū, descendit in filios filiorū, Ex meis aut Predecessoribus, nemo vnq3 condemnatus est, nemo punitus, aut detrūcatus, quia omnes fide, factinitate, costancia, et coeteris prestantia, erga dnos suos semp clari fuere repti, et habiti.

Duces Czartorinſczi, fratres eciã ipſius Sluczki, et affines predi-
ctorũ Conſpiratorũ Rutheni, magnũ Ducem Sigiſmundũ
Patrũ olim Regis Casimiri in Throki, ex coniuratione si-
mili interfecere. Contra quos Conſpiratos tota terra tumul-
tuante, vix ipſũ Casimirũ minorennem auus meus nico-
lumem conſeruauit, et contra eorũ voluntatem potenter
sublimauit, Cum omnem genelogiã nr̃orũ Dominorum,
tunc ipſi Ruthenorum Duces voluerũt delere, et ſoli am-
biebant Dominationem occupare, Quod iterũ nũc Rutheni,
iſto Ducaculo ſuo, per Palatinũ Trocenſem exaltato factitare
tentant et audent. Propter quod me eis obſiſtentem, prius
de medio viuẽcũ tollere vellent, ſed fallentur Dei aditorũ
opinionibus ſuis peruerſis. Quibus veris exemplis Sacra
Mtẽs vr̃a commonefactã, plurimũ fidem et opera meam
iuuare atqꝫ tueri iuſte deberent, ſuæ rei, et conſeruandæ
inclitiſſimæ ac hæreditariæ huius Dominii Domus cauſa.

Haec ideo ſupra ſcripta, placuit Sacrã Mti vr̃a ad noticiã dedu-
cere, vt ex hijs veris, et non fictis Ruthenorũ hiſtorijs, quarũ
antehac sic in longingua regione foeliciter nata, erat ignara,
ſciret ſe, et ſuã prolem chariſſimã conſeruare, et mihi fideli
omnibus in rebus eciã contra calliditatem et conſpirationes
hoſtiũ patrocinari, ac me, et filiũ meũ vnicũ, quem trado
et dedo vna mecũ in perpetuũ ſeruitorem Illmo dn̄o magno
Duci Sigismundo Auguſto dn̄o nr̃o. Cuius grãiæ humillime
me commendo. Datũ in muratã Geranomi, feria ſexta
ante Pentheccoſten. Anno Dñi M°. D. XXV°.

Sigismundus primus Rex Polonie Maioribus Consiliariis regni.

MAgce sincere nobis dilecte, quamuis in Comictu proxime Piotrcouiensi, nequeuntes cu' Consiliarijs nostris, ita vt cupiebamus, aliquid aliud defensione statuere, preter generalem bellicam motionem, omnibus in vniuersu' grauem et damnosam; coacti fuerimus, id quod in manu nobis fuit, ipsam motionem bellicam decernere, quamuis etiam in dies clarius edoceamur, de magno Thurcaru' et Thartarorum exercitu, iam ad Regnu' nostru' tendente: tamen ad eni-xissima petitionem Nunciorum terre Posnaniensis et Calisiensis, qui apud nos existentes, summam angustiam et difficultatem expeditionis sue, terrarum predictarum nomine, declaranerunt, Promittentes nobis, q' Nobilitas earu'd', et aliarum terrarum Maiorp Polonie, de alio modo defensionis, q3 expeditione generali, pro rei et temporis necessitate, ommino consulet et constituet, Conuentum inprimis particularem in dehinc generalem in statuimus. Itaq3 mandamus tue S. vt ad ipsu' Comictu' particularem proficiscatur, Illicq3 cu' Nobilitate, de aliquo modo succurredi, in tanta necessitate Reipublice, preter eandem motionem bellicam, tractet, et constituat, ac Nunctios ad Conentu',
ad Concludendu' super ea re, cu' plena facultate eligat, Demu' ad eundem eciam Comictum ipsa tua S, omnino veniat. Ad quem et nos Nunciu' nostru' mittemus, per quem, diem vniuersi' Nobilitati istarum terrarum

62.

statuendi se campestraliter, in loco prius designato, declara-
bimus; in casu, quo aliquid aliud in eo ipso Conuictu, in tan
subita Reipublicæ necessitate, pro eius defensione, non fu-
erit constitutum. Pro officio suo et gracia mea factura.
Nam nos nõ expectato Responso ex dictis Conuentibus.
hinc propediem ad Russiã^m discedemus. ne quid in no-
bis, quod necessitas exigit, defuisse videretur. Datum
Crác feria quarta proxima post Dnicam Penthecostes
M°. D°. xxiiij°. Regni mei xviij°.

Sigismundus primus Rex Polonie Minoribus Consiliariis regni sui

GEnerose fidelis dilecte. Quamuis in Conuentu preterito Piothrconiensi nequeuntes cu Consiliarijs meis, ita vt cupiebamus, aliqua alia defensione statuere, preter gnalez bellica motione, omnibus in vniuersu grauem et danosa, coacti fuerig id, quod in manu nobis fuit, ipsa motionem bellica decernere, Quamuis eia indies clarius edocemur de magno Thurcarum et Thartarorum Exercitu, ia ad Regnu nrm tendente, tamen ad emixissima petitioez Nuntiorum terre Posnamensis et Calissiem, qui apud nos existentes, summa angustia et difficultatem expeditionis sue, terrarum predictarum nomine declarauerut, Promittentes nobis q; nobilitas, earundem et aliarum terrarum Maioris Polonie, de alio modo defensionis, q; expeditione generali, pro rei et temporis necessitate omnino consulet, et costituet, Conuetu in primis particularem in
. debinc generalem in
statuimus. Itaq; mandamus tue S. vt ad Comitetu particularem proficiscatur, Illicq; vna cu alijs nobilibus de alio quo modo succurrendi, in tanta necessitate, Reipublice, preter eandem motionem bellica, tractet, et consulat.
ac Nuntios ad Comentu ad concludendum
super ea re, cu plena facultate eligat, Ad quem et nos Nuntiu nostrum mittemus, per quem, diem vniuersi Nobilitati istarum terrarum statuendi se campestraliter

in loco prius designato declarabimus, in casv, quo aliqvid aliud in eo ipso Conuictv, in tam subita Reipublicæ necessitate, pro eius defensione non fuerit constitutv. Pro fide sua, et gracia nostra factura, Datv Cracouiæ feria quarta proxima post Dominicam Penthecostes, Anno Domini M.° D.° XXiiij.° Regni nostri xviij.°

Addicio ad instructionem datam ad Conuentum Colensem : Cracouie xxx. Maij 1524

Proponantur tria millia Equitu, per tria quartalia anni seruanda in terris Russie, Nam minori numero, nō putat Ma^{tas} Regia reprimi posse tantā vim hostium, quanta ferture esse accincta et parata, ad inuadendum Regna et Dominia Ma^{tis} Regie.

Ea aut tria millia Equitu, vix conduci et seruari poterunt si contribuerentur bellicalia ats voienne, exactiones Ci^{i}; viles ats Shosti et Czopone.

Et quia Ma^{tas} sua paratā pecuniā non habet, nec sat vn^{i}; de ad tam subitā necessitatem eā in mutuū recipe possit, necessariū esse videtur, vt Contributiones predicte per; soluantur in tempore, ac in manus Exactorū reponātur. ad feriā secundā proximā post diem et festū sancte Margarethe, alioquin ne Respublica sit absq3 presidijs debitis, Ma^{tas} sua Regia statuit, iam exmunc diem conueniendi campestraliter, omnibus terreis ac subditis Regni sui, circa Kuschew Stanv, feria secunda proxima ante festū sancte Margarethe. etc.

Exactores aut Contributionū si instituētur, sint Capitanei Castrorū Regiorū, in quibus aguntur Judicia, et quorū Capitanei, mittere solent ad pignorandū. Et si visū fuerit adiungere vnū de Comitate Nobiliū, ad obeundū officiū Exactoriū, ad quemlibet Capitaneū, sit in arbitrio

dnorū Consiliariorū et Nuntiorū, qui erūt in Conventu hoc Colensi congregati. etc.

Quod si forte decretis bellicalibus et alijs Contributionibꝫ prędictis petitū fuerit, vt eadem bellicalia diuiderentur, ad duas rathas temporū, tollerari possit et admitti, vt medietas eorundem bellicaliū, et exactionū Ciuiliū, soluere; tur feria secunda post festū sanctę Margarethę, Reliqua vero medietas prō die et festo Sancti Michaëlis proximo.

Si nollent ad soluenda bellicalia consentire, admittatur, vt solnantur fertones iuxta antiquas Quittancias, Hoc tamen proviso, q; Contributio Czopone exigi incipiatur ab eodem tempore, quo fertones exigi incipient.

Nullę aūt Conditiones penitus admittantur, quas circa decernendas Contributiones prędictas adjicere vellet, etc.

Litere Restium.

VNiuersis et singulis, Palatinis, Castellanis, et cæteris Dignitariis et officialibꝫ terrestribus, tocuisqꝫ Nobilitatis ordinibus, de Jure et consuetudine ad bellū obligatis, sincere nobis, et fidelibus nr̄is dilectis, Gratiā nr̄am Regiā, Magnifici, Generosi et Nobiles, sincere nobis, et fideles nr̄i dilecti, Superioribus diebꝫ quasi quodā incerto rumore ad nos delatum erat, Thurcas et Thartaros coniunctis viribus, in terras Regni nr̄i excurrere voluiße, et ob eam causā remissius egimus, ne vos ad arma concitemus ad resistendū hosti, cuius aduc̄tus non satis certꝫ esse ferebatur, Nunc aut̄ ex eius hominis relatione didicꝫ, qui quociens à nobis mittitur ad perquirendū de hostiliū rerū ordine, nunqꝫ ad nos redit cum rebus incertis, sed ea semper afferre solet, quę nequaqꝫ à veritate sūt aliena, id esse verißimū, quod antea pro incerto habebamus, Js aut ad nos nūc detulit Thurcas et Thartaros, eo Duce, qui anno superiore terras Russię depopulatus est, iam ia aduentare. transmißoqꝫ Danubio concitato cursu ad easdem terras Russię progredi, vt sicut anno superiore, nemine resistente, maxima calamitatem hȳsdem terris Rußię attulit, ita nunc (quod Deus nomẽ auertat, nisi mature occursum fuerit, voto suo pociatur, ipsasqꝫ terras depredetur, et ad extremū discrimen adducat, Nos itaqꝫ prēmißo Milite mercenario, qui nūc conscribi potuit, deficiente tanto sumptu, quantus in re tam grandi, tamqꝫ subita necessarius esset, nihil aliud æquè

ſalutare et preſentaneū inuenire potuimus, q3 vt vos ad arma ſumēda adhortemur. Et propterea vobis mandamus, vt ia' omni dubitatione remota, quē vobis proficiſcendi ad bellū certitudiē auferre poſſe videretur, mox proficiſcamini et conueniatis ad diem ēte, in loco, ēte, quem hyē breuis vobis deſignamus, illinc demū, Deo bene iuuante, cū Capitaneo Exercituū generali, obuiā hoſti imminenti, ſicut tempus et neceſſitas oſtendet, progreſſuri. Qui aūt in tanta Reipublicē neceſſitate, et imminēti periculo, id facere, quod ſe decet, et ad quod de iure cōmuni et cōſuetudine obligatus eſt, neglexerit, sciat in ſe nos ita animaduerſuros eſſe, sicut in eos animaduerti ſolet, qui temere Leges Regni, de bellica expeditiōne editas contemnunt. Datum Cracouiē,

terciæ

Restes primæ contra Turcos et Tartaros ad regnum aduentan

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Dignitariis, et officialibus, Burgrabiis, et Nobilitatw Communitatibus. Aduocatis, Scultetis, cæterisq3 subditis nostris, terras Regni nri vbilibet incolentibus, pr̃sertim vero terrea-rum et districtuw, de Jure vel consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere et fidelibus dilectis Graciaw nostraw Regiaw, Mágci, Generosi, Nobiles, Famati, et Prouidi, sincere nobis et fideles dilecti, Significarúnt nobis exploratores nri, Thurcos et Thartaros magna vi, ad invadendw Regnw nostrw accinctos et paratos esse, et iaʒ nó procul à finibus Regni nri distare. nihil aluid q3 cómoditatem temporis expectare. Ne igitur Respublica, per aliquá negligenciaw nr̃am, in casum et discrimen veniret, oportunis pr̃sidiis destituta, pr̃sentes lr̃as in vim terciarw et vltimarw Restium emisimus, vobisq3 óibus, et singulatim vnicuiq3 vestrw, bellicam expeditióne debentibus, mándamus, vt q3 primw vos moneatis, eoq3 ordine proficiscamini, qui ab hostili differat, Prioribus enim temporibus, eiusmodi profectiones ad bellw fuerúnt cum maximo detrimẽto, et destructione miserorw colonorw, qui sunt omniw opum, et virtw, Regni, potissimw fundamẽtw, cumq3 p̃noca-tione indignationis diuinæ, quæ cum alias semper, tum hoc periculosissimo tpe nobis est vitanda, Et proinde, vt diuina graaa, et subditorw nrorw tranquillitas et immunitas

conſeruaxetur, neue prius ij pauperes homines, quorw pre-
cibus et benedictione fulti, aduerſus hoſtilem potenciaꝫ profi-
ciſci tucius deberem̃s, ita exulceraxentur, vt ſuis queſtibus
et lachrymis vindictaꝫ diuinaꝫ in nos pronocar̃et, volumus
vt iuxta Conſtitutionem Comictus Bidgoſtien in .X.
omnes conueniatis, et ibi de tempore egreſſus ſui de domi-
bus veſtris, deqꝫ modo ac ordine proficiſcendi, cw ſuis Ca-
ſtellanis capto conſilio, quisqꝫ pro feria ſec̃uda intra octas
feſti Corporis Chriſti, proxime futuri, in loco, qui dicitur,
Coſſchow Staw, inter opida nr̃a Buſke, et Glinyani ſito,
vbi et nos ipſi aderimus, nõ ſolum ſumptw et labor̃e m̃ew,
ſed eciaꝫ perſonaꝫ mr̃am Regiam, pro defendendo Regno et
ſubditis nr̃is exhibituri, armatus, inſtructus, et comitatꝫ,
pro ſua facultate, ſub ammiſſione omniw bonorw ſuorw,
conſtituatur, ad Regnw et Patriam ſuaꝫ defendendaꝫ, Ac
ad eum ipſw locw cw ſuo Caſtellano, ſine subditorw m̃eorw
ſp̃ualium et ſecularium iniuria, et m̃icomodo, vti p̃emiſſw
eſt, proficiſcatur. Quandoqnidem Caſtellanus ipſe cuiuſlibet
Diſtrictus, habebit facultatem, quaꝫ eciam illi damus p̃ntibꝫ,
eos, qui temerarie exceſſus facerent, et damna hominibus
inferrent, ordinationes antiquas in victu comparando, nõ
obſeru̇ates puniendi, Quod ſi Caſtellani officiw ſuum in hoc
exequi neglexerint, et in profectione damna non phibuerint,
tunc tenebuntur damna paſſis, ipſa damna ſoluere, si reos nob
non detulerint, et nobis nihilominus pro pena negligentie,
quatuordecim marcas ſoluent. Palatini vero cw Caſtellanis
ordinabũt Diſtrictus, et Caſtellanis eos ducẽdos diuident, et de-
putabũt. Dum vero Caſtellanus cw Diſtrictu ſuo mouere se
voluerit adbellw, vt vna omnes pergant, debet Caſtellanus
ipſe locw ſuo Diſtrictui deputare, et in loco copeteñ tentoriw

ſuũ extẽdere, et quor, vel ad minus tribus diebus, in eodẽ loco
immorari, et tandem progredi ſine hominũ iniuria, victualia
quęuis, vt Statuto Piotrcouiensi cautũ eſt, ſoluẽdo, Et qui no-
biles ad diem illã, ad Caſtellanũ nõ conuenerint, aut cũ eo
pfectionẽ ſuã nõ cõtinuauerint, soli vero absq3 ipſo Caſtellano
ſuo pficiſcentes, ſi damnũ cuipiã fecerint, duplũ eiuſdem
damni, ſoluere, dammũ passis tenebũtur, Ipſe aũt Caſtellanus
cũ ſuo Diſtrictu pficiſcens statuia faciet cũ Nobilibus nõ in
villis, nec opidis, sed prope illa, iuxta Statuta Regni, Etsi
rustici, seu Coloni cõmeatũ, et alia neceſſaria ad Exercitũ
illuis conducere noluerint, ipse Caſtellanus ad vicinas villas
familiares ſuos, vel aliquos pbos nobiles mittet, qui neceſſaria
ipſa omnibus, qui p illis ſe contulerint, diſtribuẽt, et curabũt
vt parata pecunia exoluãtur, modo et ordine infraſcripto,
Vzt fenũ, quantũ vnus equus portare, seu trahere poteſt, ſolua-
tur vno groſſo, Quod duobus equis afferetur, seu adducetur,
duobus groſſis, Caſſula siliginis vna, tribus groſſis, Auenę
vnus chorus, vno groſſo, Caſſula vero auenę, duobus groſſis
ſoluetur. Bos, media marca, Iuuenca alis Jalowiza, ſedecim
groſſis, Porcus duodecim groſſis, Aries, seu Muto, tribus gr
Ducẽ auce, vno groſſo, Sex pulli Gallinacei, vno groſſo, Et ne
quispiã veſtrũ, de premiſſis ſuã ignoranciam pretendat, vo-
lumus, vt vnus ad aliũ ſibi vicinioꝛẽ, pntes vltimarũ Reſti-
tuãs, cũ illas plegerit, q3 primũ transmittat, Vltimus
vero eaſdem Loci Capitaneo repreſentet, sub ammiſsione bo-
norũ ſuorũ omniũ, nemo aũt facturus. Datũ Crac feria
quarta pxima poſt Dnicã Conductus Paſche. Anno Dni
M°. D°. XXiiij°. Regni mei anno XViij°.

Sigismundus primus Rex Polonie Stanislao et Janussio Masauie ducib⁹

Illtres dñi, sincere nobis dilecti. Non ignorant vre illtes, nos iam binas Restiu⁹ treas, ad vniuersos subditos meos, ad expeditionē bellicā obligatos, premisisse, Simul ac easdem illtes vras admonuisse, vt ad proficiscendū vna nobiscū, ad eā ipsā bellicā expeditionem se prepararet, Quia vero nūc suspectissimū tempus instat, et per Exploratores meos edocemur, Thurcos et Thartaros magna vi, ad invadendū Regnū nostrū, accinctos et paratos esse. et iam haud procul à finibus ipsius Regni nostri distare, nihilq3 aliud q3 tpis commoditatem expectare, tercias et vltimas Restiu treas, emisimus. et locū gnalem circa Kossow Stanv, inter opida nra Buske et Glinyani situ, ad quem vniuersa Nobilitas nostra, pro feria secūda intra octanas Corporis Christi proxime futuri, conenire debet, in ipsis treis vltimarum Restiu designauimus. Hortamur itaq3 vras illtes, vt pro eodem die, ad locū predictū Kossow Stanv, in eo comitatu, quo debent, veniant. Vbi eciā nos aderimus, no solum sumptu et labore nostrū, sed eciā personā nostrā Regiā, pro defendendo Regno, et subditis meis, exhibituri. Sic facture vre illtes, pro debito suo et gracia mea, Quē bene valeant. Crac die Scti Vitalis. M°. D. xxxvj°.

Andreas Cricius Epś Premisslien
Petro Tomiczki Epo Crac et Posn
Regni Polonie vicecancell°:
Auunculo suo.

RMe in Chro Pater, et dne dne colendissime. Peruenj Radimnam, gracia Dei, salvus et incolumis, Inveni locum et peramenum, et ita munitu beneficentia vre Bnē D. vt qui me visunt, tucius hic, qz Premisliē, me esse dicant. Opida, et villas, homines qz, qua transivi, frequentiores, opu; lentiores qz vidi, qz in tot calamitatibus credibile videri possit, Exceptus sum vbiqz magno honore et alacritate, precipue vero apud dnm meū dnm Nicol. Pilczki Castell: Belzensem, Cuius mihi Culina et Cella vinaria etiamnum in capite vemidet. Proficiscar ad Ecclesiā meā, cū primum mei Canonici conuenient, sic enim à me optant.

Rumores de hostibus increbrescunt quidem, sed à quibus minus, qz à nostratibus timeatur. Expetitur aduentus Regius, ab his presertim, qui ad excipiendam ultem sua multu insumpserūt. Sed nemo tamen non censet, vel ita veniendu ulti sue, vt famē iā vulgatē responderē. hostesqz, vero et nō umbratili terrore, afficere posset, vel omnino nō veniendu, ne hoc illi accideret; quod olim in fabulis no; cbuē fertur accidisse, quē anibus reliquis terribilior visa, et in Regem declarata, dehinc vna atqz altera ex anibg se se propius impune admouēte, mox in contemptu, posthac in discrimē Regni deuenit. Supplico Bxmē D. vrē, vt me absentem sua gracia complecti nō desinat. et foeliss̄me valeat. Ex Radimno viij Junii. M°. D°. xxiiij°.

Sigismundo primo regi Polonie, Andreas krziczki epʒ Premislien

Sacra Regia Mtás, et dńe dńe clementißime, Post humillimá mei, mearúqʒ oratiónum commendationem, Veniens hesterno die Premisliá, inuemi totá ferme huius terre Nobilitatem, huc à Magco dño Petro kmita &c Vissnicze Capitaneo, et Marsalco Mtis vre Sérme inuitatá, ludis et symposiis, more optimi Prefecti in hys angustyʒ refici, et ad cónem necessitatem animari, et conciliari. Cum quibus omnibus eius Magcia ingressv meo, pro sua virtute, officiosissime honestato, re: censuit, qué mala pridie sibi essent, ex Leopoli, et alúnde nunciata, cum quátis copiis Thurci et Thartari, instructi eciá ómnibus bellicis Instrumétis, iam nó procul abessent. Adorti sunt me omnes magnis precibus, et obortis eciam lachrymis, intercederem ad Mtém vrám, vt se in tanto discrimine nó desereret, et malo imminenti aliquod remedium, qʒ primv adhiberet, persuasv habentes me tanti esse, vt efficere id apud Mtém vrám valeá. morbumqʒ Reipublice tam lenem, vt vel à Nundinali Medico succurri illi possit. Ego vero qui recens à Mte vra veni, sciens eá esse rervm omnivm difficultatem et confusioeʒ, vt si septem illi Grecorv sapientes, núc consulere velit Reipublice, qd cósulerent non haberét, nescio qd cósulá, aut quid petam à Mte vra. Jam em certv videtvr, motionem bellicá, nulluis alioqui suo more ac ordine vtilitatis immutatá. Ad scribendum vero militem, scio nullv

esse nerunm, Venire huc aũt vtẽ vrã cũ vmbratili solũ terrore, et in spem precariorũ subsidiorũ, et nõ cũ certis ac sufficientibus, ad reprimendũ hostem, copijs, nemo sanus cõsulit. Id ẽm esset sine pennis volare, et simul omnia in discrimen adducere, hostibusq3 in contemptũ ppetuũ venire. Tantũ ẽm abest, vt secretũ sit, qcqd secretũ esse debeat, vt huc veniens pleraq3 vulgo iactari cognouerim, quẽ me isthic apud vtẽm vrã existente prẽteribant. Jam vt nũc sunt mores, et rerũ omnium abusus, videretur omns defensionis vti vrẽ debitũ, in ea ipsa solam recidi, quod vtiq3, si quid prodesset vrẽ vti, quẽ sua est excelsa virtus, tollerabilius foret. Sed vt, cumq3 se res habet, vtcumq3 nullus videatur consilij locus nõ possũ tamẽ nõ supplicare vti vrẽ Sẽrnẽ, pro mea debita et deditissima fide, vt hijs terreis, ne in prẽceps veniant, quoquomodo prospiciat, quas ego transiens, et inter tot clades et calamitates, tot Opidis, tantis villis, tã gerosis hominũ animis, tanta rerũ omniũ copia difertas coperiens, non possũ, nisi florem et clipeũ Regni vniuersi censere. Js si confringetur, quid lethali obstet vulneri, non video. Clementissime Rex, intelligunt omnes summũ imminere discrimen, intelligunt sua nimia libertatem, in extrema et turpissima vergere seruitutem, vtẽm vrã Legibus et Statutis coarctata, cũ hoc Princeps esse debeat in bene instituta Rẽpca, quod anima in sano corpore, vt ægre mẽbrys oibg, vel hijs, aut illis, put res exigit, mouere possit, cunctaq3 vigore suo vegetaret, eam voluntatem habere, vel id posse vtẽm vrã omnes desyderat, Scientes q3 longe absit ab omni Tyrannico affectu. Id si foret, tum demum in

hys angustijs credunt se seruari posse, Alioquin videntes viuentesq3 perire oportere, Supplico humite ūti vestre Sērme, vt hunc Nuncium omniū nostrū, clemēter audire, et ea, quē presumptuosius forsitasse scribo, boni cōsulere dignetur, Nam non aliud q3 fides mea, meumq3 in Utem vestrā, et commune bonū, studiū et affectus, ac huius nobilissime Milicie Ubis vre ingentes preces, me huc impulerunt,

Dominus Deus seruet Utem vram Sermam diutissime sospitem, et foelicem, Cui me et orationes meas, ecīa atq3 ecīa humillime commendo, Datū Premisliē die Nona Junij Mo. Do. XXmo.

Andreas Cricius epʃ Premiſſien
Petro Tomicio epo Cracouiensi Et
Poſnaniensi Regni Pol. Vicecancell.o

RMe in Christo Pater, dñe mi colendme, Veni huc heſterno die, ſummo honore et conductus à dño Belzen, et à domino Marſchalco, ac vniuerſa Nobilitate exceptus, Jnueni hic cer; ciores de hoſtibus rumores, quibus adducti omnes mittut hunc Nunctiu ad Vtem Regiam, meq3 impense rogarunt, vt et Vti ſue, et vre Pme D. ſcriberem, pro eiſq3, vt immi; nenti diſcrimini succurreretur, intercederem, Mi Pme dñe, etſi ſciaꝫ nos in hijs eſſe angustiis, vt nullus ſit conſi; lijs locus, preſertim, cu vnicuiq3, quod libet, licet, tame vt petentibus morem gererem, ſcripſi aliquanto liberius Vti Regie, quod omniu eſt deſyderiu. Et ſupplico Pme D. vre omniu nomine, operaꝫ facere dignetur apud Vtem ſuaꝫ, ne hanc florentiſſimaꝫ Regni ſui parte, vel ſcutum pocius, tam turpiter periclitari, et hoſtibus in predam exponi paciatur, Habent hanc omnes confidenciaꝫ de vra D. Pma. Cui ſupplico eciaꝫ, vt cu aliquando ſcribe; re dignabitur dño Belzensi, et dño Marſchalco, declaret, q3 illi acceptus ſit, is honor, mihi per illos exhibitus. Et comendo me humite Pme D. vre, vti dño et bene; factori meo ppetuo. Premiſlie die Veneris decima Jmij Xmo Dmi M°. D°. XCiiij°.

Contributio ad scribendum militem pro defensione regni ab hostibus.

VNiuersis, et singulis Ecclesiasticis et Secularibus Consiliariis Regni nri, cæteris q3 subditis nris quibuscum q3 tam terrestri-bus, q3 Ciuitatu et Opidoru honoribus et officijs insignitis. ad quoru noticia pntes lre nre peruenerint, et presertim in Palatinatu Posnanien. et Districtu N consistenu. Sincere et fidelibus nobis dilectis, Salutem et gratia nram Regiam Rmi, ac Rndi in Chro patres, necno Magci Generosi Nobiles, Famati, et Prouidi, sincere nobis et fideles dilecti, Licet in Conuetu generali Piotrcomien preterito, nequentes cu Consiliariis nostris statuere modu et ordine oportunu, ad defensionem Regni nostri, cum à Thurcis et Tartaris, tum ab aliis vicinis hostibus, circumsepti, coacti fuerimus id, quod in manu nobis fuit, bellica motionem decernere, premittiq3 fecerimus, omnes ternas Restitu lras, et locu ac tempus, vniuersis gentibus nris designauerimus: tamen supuenientibus postea ad nos Nunctijs terrarum Maioris Polonie, et enixissime supplicantibus, vt eandem bellica motione, omnibus in vniuersu graue et damnosa aliquatulu continerens, et Conuictus in terris, in quibus de alio modo defensionis preter ipsam gnalem motio3 cosuli possit, statuere dignarentur, Perpendentes damna et gramitatem, eorundem, et aliou subditou nrou in illis mouendis, eorum3 preces obaudire nolentes, Conuictus

ipſos particulares, et terreſtres, licet cū non mediocri timore, tam in Maioris Polonie, q3 in Cracouien, Sandomirien. et Lublinen terris, inſtitueramus, In quibus cōni omniū tam ſpūaliū q3 ſeculariū Conſiliariorū mrorū, et Nunctiorū terreſtrium conſilio et voluntate, decretē ſunt pro Regni defenſione, et ſeruandis preſidijs, in terris Ruſſie Contributiones fertonū, de manſis, ſeu laneis agrorum, Exactio Cimilis, que vulgo Schos dicitur, et Contributio Czopowe, quequidem Contributiones, modo infra ſcripto ſolui et exigi debent. Imprimis Coloni, ſeu Cmethones tā villarum mrarū Regaliū, q3 omniū Spūaliū et Secularium Subditorū mrorū in terris predictis, de ſingulo manſo, ſeu laneo poſſeſſionato, vnū fertonem. De medio vero laneo ſex gl. de quarta parte lanei tres groſſos, et reliquū de quātitate lanеorū, ſecundum antiquas Quittancias pro feſto Natiuitatis Marie proximo ſoluent. Item aduocati et ſculteti Colonos, ſeu Cmethones nō habentes, ſoluent eciam per vnū fertonem, Et ſimiliter Coloni, ſeu Cmethones ipſorū Aduocatorū, de quolibet manſo per vnū fertonem ſoluent, ſimiliter, ſecundū antiquas Quittancias, ita, vt Cmethones aliorū Dnorū, Ipſi vero Aduocati, Colonos ſeu Cmethones habentes, nihil ſoluent.

Item Tabernatores, ſiue ſint Dnorū, ſiue Aduocatorum, ſeu Scultetorū, qui agros habent, ab illis exactionem ſoluent, ſecundū antiquas Quittancias iuxta agrorum quantitatem, ad feſtū Natiuitatis ſancte Marie proximū, hoc eſt de ſingulo laneo agri, vnū fertonem. De medio laneo ſex groſſos. vt ſupra.

Exactionem vero Ducillorū, à ſingulis coctura Cerniſie

more consueto soluere nihilominus erunt astricti. Alii aũt tabernatores, qui aduecticiam propinant Cerusiam, sex grossos soluent, et ii Contributionem Czoporve non soluent, cũ non cognaũt cerusiã, sed aliunde illam ad propinandum adducunt.

Item Molendina predictarũ villarũ, que Poyrzebne vocantur, manuales, seu anniuersarios Molendinatores habentia, ex singulis rotis sex grossos soluent. Hæreditarii vero Molendinatores dictarũ villarũ et Soluschę, ex singulis rothis Molendinorũ suorũ, que valnę dicuntur, vnũ fertonem persoluent.

Item Molendina Brascalia, et hæreditaria agnatica, et Equestria, in omnibus Ciuitatibus et Opidis, more veteri taxata, et secundũ antiquas quitancias, Contributionem, que Schoss dicitur, à qualibet marca taxę duos grossos ꝓsoluent, pro festo Natiuitatis beatę Marię proximo.

Mineratię vero officinę, als ferrũ facientes, et serrę hæreditatię, ex singulis rothis ꝑ vnũ fertonę. Annales aũt officinę Mineratię, et similiter annales serrę, hoc est locatę seu conducticię, à qualibet rota sex grossos.

Item Molendina ventilia hereditaria, duodecim grossos. Illa ẽm molendina ventilia, que anniuersarios Molendinatores habent, sex grossos soluent, pro festo Natiuitatis Marię proximo.

Item Ciuitates et Opida, tam mea Regia, q3 subditorũ meorũ spũaliũ et Secularium, Contributionem Ciuilem,

quam Schoss vocant, ad festu Natiuitatis beate Marie proximu, iuxta antiquas quitancias soluent. Hoc addito et expresso, q; Cines et Suburbani agros habentes, qui uno Jure Ciuili gaudent, et Contributionem Schoss, simul cõtribuunt, Contributione fertonu, de agris suis nõ soluãt.

Item Contributio Cerusie, vini, medonis, Malmatici, Czopone dicta in ijsdem Ciuitatibus et Opidis, ac eciã tabernis villarũ tam nostris, q3 subditorũ nrorũ Spualiũ et Secularium, incipiendo à festo sancte Marie Magdalene cõputanda. hoc est, usq3 ad festu sancte Agnethis proximu, anni proxime futuri, Millesimi quingentesimi vigesimi quinti, à singulis Cerusie Coctoribus, more solito, solui debet, ex quibuscunq3 brasceis fuerit eadem ipsa Cerusia cocta, sine brasca ipsa sint Ciuiũ et Dnorum, sine ex Molendis puenientia, et emensurata, sine domi facta.

Item eciam à Cerusia, quã Domini et Nobiles ex brasceis suis coquunt, seu braxant, et illam dant ad propinandu suis tabernatoribus, Contributio ipsa Czopone soluatur.

Item Sacerdotes Rutheni, qui Popones vocantur, ex singulis Ecclesiis et Sinagogis, medias sexagenas grossorũ psoluet.

Item Valachi, ex singulis lanceis integris si illos habet. vel arcis, que Dworzissza dicuntur, vnu fertonem soluet, et qui agros nõ habent, à singulo Centenario omnium simile vnu fertonem pfoluent, pro festo Natiuitatis beate Marie proximo. Ad quod festum Contributiones Schossi, et fertones solui et contribui debent.
Contributio vero Czopone incipiet, vt supra dictum est.

à festo sancte Marie Magdalene proximo, et durabit vsq3 ad festum sancte Agnethis proximum, anni dñi, Millesimi quingentesimi vigesimi quinti, Exigeturq3 iuxta antiquum morem et consuetudinem.

Vt aũt supradicta ordinatio in exigendis eisdem Contribu-tionibus facta, debite exequtioni demandetur Generosos etc, ad eas colligendas in Palatinatu Posnan, et Distric-tibus Costew, et Wschowen, designauimus, et constituimus pũtibus lris mris, Mandamusq3 vt in manus eorum, desi-gnato tempore, easdem Contributiones persoluere curetis. Vobis vero Capitaneis, quorum interest mandamus, vt pre-fato Exactori nro, pro termino et tempore superius expresso, sub poenis ad hoc constitutis, absq3 cuiusuis more et dilacois interuẽtu, de dictis Contributionibus per eos ad quos pertinet responderi faciatis, et vos ipsi respondeatis. Negligentes vero in soluendo, et contumaces, per pignorationes, et alias poe-nas solutas, ad soluendum easdem Contributiones ẽpellatis. Pro officio vro, et gracia mea facturi. Datum Cracouie feria quinta proxima post festum beatorum Petri et Pauli Apstorum. M.° D.° xxiiij.° Regni mei anno xviij.°

Czopowe

Vigismundus Rex Polonie etc

Vniuersis et singulis Principibus tam spūalibus q3 Secularibg
Rmis et Reuerēn in Christo Patribus, dnis Archiēpis, Epis,
Necnō Magcis, Generosis, Nobilibus, Famatis, et Prouidis, Pa-
latinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis Terrigenis, Nobili-
bus, Officibus, et eorū Vicesgerēn, hēredibus, Aduocatis, Scul-
tetis, Ciuitatumq3, et Opidorū tam nōrū, q3 quorumcūq3
subditorū nōrū, Vgcis Ciuiū, Consulibus, Cōmunitatibg,
et gnaliter ommibus subditis nris tpalibus et secularibus,
cuiuscūq3 Status, conditionis, et prēeminencie existentibus,
bona quēcunq3 tam Spiritualia q3 Secularia, Ciuitates Opi-
da, villas, tabernas, possessiones, et alia bona, quocunq3
nomine nūcupata, habentibg, et signanter in terra N. et
Districtu N. sincere et fidelibus nris dilectis, Salutem et
gracia mam Regiam. Sincere et fideles nobis dilecti,
noueritis, cōni omniū, tam spūaliū q3 Secularium Consilia-
riorū nrorū, et Nūchiorū terrestrium, in proxime preteritis
Conuētibus congregatorū, voto et concordi voluntate, exacho-
nem Ducillorū, que Czopone dicitur, multis et arduis ne-
cessitatibus Reipublice ita exigentibus, decretam esse,
que inchoari debet à festo sancte Marie Magdalene pximo,
et cōtinuari vsq3 ad festū sancte Agnethis proximū in-
clusiue, anni millesimi quingentesimi vigesimi quinti,
Exigetur aut, et solui ac exigi debebit eadem ipsa

Contributio Ducillorum, secundum antiquam consuetudinem, modo videlicet infrascripto, vt quilibet Cervisiam coquens venalem, ex quibuscumqz brasseis fuerit eadem ipsa Cervisia cocta, hoc est, siue brassea ipsa sint Ciuium et Dnorum, siue ex Molendinis quamcunqz, et emensurata, siue domi facta, à quolibet vase singulatim, vel coctura ipsius Cervisie, iuxta locorum consuetudinem, antehac obseruata, exactionem ipsam Ducillorum, in manus infrascripti Exactoris, fideliter soluat. Ita, vt à maiori coctura ats warn, plures grossi solnantur, et à minori pauciores, iuxta vasorum numerum, et quantitatem, et Exactoris ordinationem, quam vbi opus est, et quocies expediens erit, nra auctoritate faciet et constituet, Notariosqz et Custodes tam in Ciuitatibus et Opidis, qz ecia in villis, iuxta arbitrium suum, Exactor ecia ipse deputabit, et Juramento corporali ad fidelitatem illos astriget.

Ternarii vero, more vetusto, circa quemlibet grossum soluendi, pro Ciuitatum, et Opidorum reparatione conseruentur.

Tabernatores vero singuli cervisiam coquentes, vel coctam à dmis tam spualibus qz secularibus ad propinandum recipientes. à quolibet vase, mensura Ciuilis, tenentur per vnum grossum in manus Exactoris soluere.

Item à medio vase Vini ats Polkufek, florenus cum triginta quadrantibus soluendus. Item à Drailing siue Seremen vase Vini, duo floreni, cum sexaginta quadrantibus, soluendi. Item à quolibet Barili Maluatici, vel vini Italici, vnus orth cum septem ternariis soluatur. A Barili vero simplicis vini, duo grossi solnantur, et duo ternarii. A Medonis vase Toni, duo grossi cum duobus ternariis.

A cervisia aducticia, siue externa, à quolibet eius vase, duo grossi. Et quicumq3 non soluta prius exactione prefata, Cervisia, vinu, medonem, maluaticum, et aliu quemcumq3 potu, ex predictis vendere, et ministrare, in frandem Reipubce presumpserit, totu illud, in quo frandem comisit, seu comitti tere volmit, irremissibiliter ammittet, et ad poena Regalem soluendam, quocies id fecerit, obligatur. Capitaneusq3 loci, in tales omnes et singulos, frandem hmoi committeu, animaduersionem debita, veritate rei cognita, no habendo respectu ad quempiam, irremißibiliter exequatur. Ad quamq3 exactionem colligendam, diligenterq3 et fideliter exigenda, in Exactorem Generosu N. constituimus. Vobis igitur omnibus et singulis, quoru interest mandamus. Qvatinus prefato Exactori, siue ab eo Substitutis, de ipsa exactione ducillou respondeatis, et responderi faciatis. Vos vero locoru Capitanei, eos, qui rebelles et negligentes erunt, et quos ipse Exactor deferet, per pignorationes solitas, ad solutionem hmoi Exactionis compellatis, sub poenis mris contra negligentes Capitaneos, in nouis et antiquis Statutis descriptis, et pro gracia mra aliter no facturi. Datu Crac, die beatorum Petri et Pauli Aploru. Mo Do. xxiiij. Regni nri xviij.

Cohortatio procerum contra Turcos et Tartaros aduentantes

GEnerose fidelis dilecte. Quamuis ea, que paulo ante ad nos, et lris et Nuncijs perferebantur de periculo, ab hostili excursione imminente, pro incertis habuerimus, et ob eam causam subditos nros mouere, et exercitu conflare non properarimq, cuius presidio, impetus ipse hostilis imminens reprimi posset: quia tamen nunc certo accepimus, ex eius hominis relatione, qui nunq3, nisi res verissimas afferre solet, Thurcos et Tartaros, Duce Thessaul, qui anno superiore terras Russie vastauit, iam iam ad nos aduetare, transmissoq3 Dambio, ad easdem terras Russie recte progredi, id quod in re tam subita, tamq3 periculosa facere potuimus, equitatu et peditatu, quo maiore numero potuimus, suscepimus, et conscribi iussimus. ac illum cu Aulicis, et tormentis, et omni apparatu bellico, ad tantu malu restinguendu, intra paucos dies hinc expedire constituimus, Id em contendimus, quod rei benegerende consentaneu esse existimamus, ne aliqua in parte Reipublice Regni nri deesse videamur. Tua igr F. hortamur: mandantes, vt in tanta, tamq3 ardua necessitate, q3 primu arma capiat, seq3 moueat, et ad Magnificu Nicolau de Dambrouiza Castellanu Crac, et Exercitu Regni nri Capitaneu generalem, atq3 alios Proceres et subditos meos, sine mora proficiscatur, et quos potest vicinos suos, ad idem cohortetur, et secu ducat, quo hostes ita reprimi possint, vt vobis suis no pociantur in hys, ad que, anim superioris negligentia, sibi audatiam paranerunt. Quicquid

aút tua F. faciet, ad conſeruandum Reipublicæ Statu, et
propulſanda pericula ei imminentia, id erit nobis valde
gratu, quod ſuo tempore illi, et eius Domui, ſingulari gratia,
et beneficencia mea Regia, compenſare curabimus.
Mandamus eciã tuæ F, vt leas, quas cũ pũtibus mittimus
inſcriptione carentes, intitulari iſthic ad eos Nobiles ſui
Capitaneatus, quos ad preſentem Reipublicæ vrgente ne-
ceſſitatem paratiores et expeditiores eſſe nouerit, et tã
ad illos, q3 eciã ad alios Nobiles, ipſas leas meas, abſq3
vlla remoratione tranſmittat. Pro gratia mea non aliter
factura. Datu Crac feria quinta proxima ante feſtu
ſancti Viti, M°. D. XXiiij°. Regni mei anno XViij°.

Litere primarum Restium.

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Dignitariis, Officialibg. Burgrabijs, et Nobilium Communitatibus, Aduocatis, et Scultetis, cæterisqʒ subditis nrís, terras Regni nri vbilibet incolentibus, et presertim terrarum et Districtuum de Jure et cõsuetudine ad expeditionem bellicã obligatis, sincere nobis, et fidelibus dilectis. Graciã nrãm Regiã. Magci. Generosi, Nobiles, Famati. et Prouidi, sincere et fideles dilecti, Significarunt nobis pro re vera, ac certissima, Exploratores nri, quos semp in excubijs habemus, Thartaros continuos hostes nros, ingenti vi, Regnum et Dominia nra, populari statuisse, iaqʒ illos prope fines nros degere, Et quamuis in Conuctu Crac preterito, decreta sunt presidia, ad leniores tantum insultus hostiũ reprimendos, que in terris Russie tenemus: tamen illa ad tantã potenciã propulsandam, nequaqʒ sufficiunt, Et proinde ne respublica, grauem aliquã iacturã, quam dns Deus auertat, accipiat, aut in magnum aliquod discrimen incidat, Vobis omnibus in cõmune, et cuilibet seorsum, qui expeditionem bellicã generalem et seruitium nobis, et Reipublice debetis, in vim primarum Restium notum facimus, et mandamus, vt equos, arma. tela, aliaqʒ omnia ad bellum necessaria parata et disposita, iuxta debitum et facultatem vestram habeatis, Vt cum primum aliqʒ Restium hris à nobis admoniti fuerittis, posßitis citra vllam moram, et tuendam Patriã et hostes propulsandos, accurrere, sub poena

ammißionis bonorū omniū volumus aut, vt interim
Judicia publica Terrestria et Castrensia, non intermittātur.
vt Contributiones in Cōuētu generali decretē, de qbus
dicta presidia seruantur, edantur, et soluantur. et taxatio
bonorū ac fundiū, iuxta constitutionem eiusdem Cōuētus
generalis, non impediatur. Et ne quispiā de hoc mandato
nostro, aliquā ignorantiam prētendat, volumus et man-
damus vt vnus ad aliū, sibi vicinioꝛem, presentes lras
meas, cū illas perlegerit, transmittat. Vltimus vero eaſq
Loci Capitaneo repreſentet. Pro gratia mea aliter facere
non auſus. Datū Crac feria ſecunda in vigilia viſi-
tationis ſanctē Marie Domine nre. Anno Domini.
M°. D°. XXvij°. Regni mei anno XXj°.

Sigismundus primus Rex Polonie Joanni Bochotniczki de Olesznicza Palatino Lublinensi.

Magce nobis sincere dilecte, Cum initio veris certissima assertione illorum cognouissemus, qui res solidas, exploratis hostium consilijs semper asserere ad nos solent, Thurcos et Thartaros, cōnicatis inter se mutuis consilijs, Dominia mea inuadere et vastare constituisse et decreuisse, mox coepig id meditari, idqꝫ parare, quod in tanta rerum varietate et perturbatione, salutarius videbatur, iussimus krās Restiw emitti, quibus iam certissimū bellum ab ijsdem hostibus nobis impendere denūctiauimus, et designato tempore, et loco colligendo ex vniuerso Regno Exercitui, cōmodo omes ad arma capienda hortati sumus, ipsigꝫ iam iam in procinctv eramus, precessuri exercitum, ad hunc ipsum locū designatum, Interea vero temporis, terrarum Maioꝝ Polonie nūcij ad nos accurrerūt, petiuerunteꝫ á nobis, vt antea S.tue significauimus, vt si fieri posset, modus inueniendē facilioꝝ defensionis, quē non tam noxia Reipublicē videretur, et ad propulsandum hostilem impetū apta et sufficiens, tentaretur in Conuentibus, qui tunc ad querenda eiusmodi cōsilia indicerētur, Cum aūt votis et petitionibus eorundem Nunciorum annuissemus, et videremus hostem aduētante, et ad inuadendas terras nras appropinquantem, nulla facta mora iussimus conscribi equitatū et peditatū, qui in tam breui temporis spatio haberi potuit, Cum quo et omne robur Curiē nrē misimus, adiectis tormentis et omni

alio apparatu, sine quo in prelijs nó satis tuto concurritur.
Hesterno igr die, ex lris Magci Nicolai de Dambroniza,
Castellani Crác, et Capitanei gnalis Exercituu Regni
nostri, accepimus, quodd in loco, ad fluuium Sereth, ab opi-
do Threbloniew, duo milliaria distante, cu exercitu hosth
pugnatu esse, eiusqz maiorem partem, Dei omnipotentis,
cuius potissimu res agitur, benignitate et gracia, in festo
Visitationis Sacratissimé virginis Marié, fusam, profligatam,
fugatam, et debilitatam esse, Nd et aliis in locis, alii ab
eodem Capitaneo missi contra hostes palantes et dispersos,
per agros predam hominu et pecoru abigentes, hostes ipsos
profligarunt. De reliqua vero parte hostilis Exercitus,
alios Nuctios ab Illtri Duce Constantino in horas expectag
que terras Lithuanié ingressa, oras Volhnieu populatur
et vastat. Eam autem Dux ipse Constantinus cum suis
insequitur. et spes est optima, vt qui de altera parte Re-
gnu vastante dedit victoriá, de ea, qué Lithuaniá va-
stat, sit daturus. Hec igr S. tue perscribere voluimus,
vt communis ré lctitiá nobiscu sit particeps, et Deo
omnipotenti, talium rerum auctori, gratias agat, Et bene
valeat. Datu Crác feria secunda proxima ante festu
sancte Margarethe. M° D° XXiiij°. Regni nri xviij°.

Sigismundus primus Rex Polonie Stanislao et Jamissio Ducib. Masovie

Illres Domini, nobis sincere dilecti, Credimus Illtes vestras nō ignorare, nos in Conventu Piotrcovien nouissimo, bellū generale aduersus Thurcos et Thartaros decreuisse, cū quibus nullū foedus habemus, Quod quidem bellū, quia proxmo Vere, ne nos hostes prēuenirent, mouere oportebit, prout iam hoc subditis nr̄is, secundis vestrū lr̄is denunciauimus. voluimus eandem motionem Illtbus vestris declarare, Hortamurq3 illas, vt ad proficiscendum nobiscū, eo numero, quo tenēbunt, se accingant.

Preterea, quia nondū Illtes vr̄e homagium nobis debitum prēstiterunt, ad quod exigendum nos Consiliarii et Regnicole nr̄i hortantur, curabunt Illtes vr̄e ambe, ad eandem bellicā expeditionem venire, et inibi debitū facere, et demum vbi voluerit, discedere poterit. Bene valeāt Illtes vr̄e.

Petrus Tomiczki Crac et Posn Eps. Vicecancell 5
Luce de Gorca Castellano Posnan: et Capit° Maioris Polonie generalj.

MAgce dne, dne et frater honoran. Tanta est apud nos hoc tempore occupatio, propter ea pericula, de quibus quottidie Nuncii et lre asseruntur, q; non possu tempus habere, vt vre Magcie ita scribam de omnibus rebus, que eueniut, sicut velle, et sicut amor noster mutuus postulare videtur.

Mtas dni nri hodie hinc se Sandomiriam versus recepit, Premisit aut pluribus ante diebus dnos Palatinos Crac et Sandomirien, et dnm Thesaurarium, vt homines videntes eos ad expeditionem se conuertisse, propensiores essent ad arma sumenda. Constans em opinio est, iterum Thurcorum multo maiorem Exercitu, q; ante aduentare, Reges igitur per has terras emisse sunt, vt no solum Nobilitas, sed etiam Communitas ex opidis et villis, sumeret arma, et decimum quemq; hominem expediret, Mtas aut Regia, vt eis pbeat maiorem cupiditatem proficiscendi contra hostem, ipsa iam profecta est, Et ad dnos Lithuanos plures iam scripsit, vt sine omni mora se moueant, ad tantumq; malu restiu; guendu, subito accurrant.

Russia iam tota igne et ferro vastata est, Terra em Premisslien, que adhuc inuiolata fuerat, iam in familiam conuersa est, per hanc secundam Thartaricam excursionem,

Infinita aũt multitudo hominum et peccorũ abacta est, Pauci qꝫ supersunt vbiqꝫ, qui se in quibusdam Opidis munitioribꝰ, et fortaliciis, abdere potuerunt,

Insecuti sunt nri cum Duce Cõstantino ipsos Thartaros, verum sunt longe impares viribus, et numero, ad confligendũ cum eis,

Podolia post Thurcorũ discessũ, ad Regram ũtem Nuncios misit, suas calamitates deplorans, et hoc amplius adiiciens, qꝺ iam ferre nequit, quin cuiqꝫ hosti, qui primus ad eos potenter inuaserit, se subiiciant: quoniaꝺ ad extremaꝰ miseriaꝰ sunt penitus redacti.

Voienoda Moldaniæ, Nuncium suũ huc misit, referens à se profligatos esse Thurcos, qui vltra fluuium Dniestre, Russia depredata, per suaꝰ terraꝰ cum preda redibant, qui videtur magis exploratũ misisse, qꝫ aliquid afferat, quod eum declaret contra hostes nobiscum sentire velle.

Mitto vræ Magiæ lras Consensus Regiæ ũtis, sup emendo censu Ecclesiastico in vim reemptionis, pro trecentis marcis peccuniarũ, prout optauit, et decisionem Controuersiæ et causæ, quæ est inter Viganowska, et Choienskie.

dum ceteri pugnãt, ꝑ patrias luras anarchiꝫ studet.

Post hac plura scribam, aliam occasionem nactus, ocioqꝫ aliquo adiutus, qui nũc ũte Regia discedente, ad multas expeditiones sum distractus. Vra aũt Magia, pro suo in me amore et benevolentia, proqꝫ item mea, erga se mutua, dignetur in bonaꝰ partem accipere.

Filius vræ Magiæ est adhuc in Russia, De quo id ego

Vsuras cui sub eis: sunt patez. egit, regi ac legibꝫ inobediens
factionum machinatoz: bibax: sunt nullo ex
vsu Reip. &c.

mihi polliceor, q; is sit, Deo bene volente, futurus, qui Patriæ periclitanti, virtute et ingenio suo, sit commodus futurus. et vrę Magcię valde iucundus. Tantam indolem sibi ego inesse video, vt ad res futuras agendas, eum credam esse et fore valde idoneum.

Commendo me ex animo vestrę Magcię, et opto, vt cum suis omnibus foelicissime valeat, et sit boni animi. Na et dna Coniux dni Marschalci, iam, dei grana, bene valet. Ad quam, cum esset vehementer ægrota, miseram Medicu meu. Datum Crac.

Petrus Thomicziki Eps Cracovien et posn. Vicecancell.
Luce de Gorka Castell° Posnan et Capit° maior
polonie.

Magce dne, et frater honorandißime, Nihil lrarum dedi diebus exactis ad Mgciam vram, certa expectando nomi; tatem ab eo Exercitu, qui in Rußiam contra hostem thurcu, qui Regnu magnis copiis innaverat, profectq erat, Et propterea, q, tam div à me nullas lras recepit Mgcia vra, bom consulere velit.

Thurci, qui fuerunt in terris Rußie, qznis atrociter illas populati sunt, et magna damnia fecerunt, attamen, Dei beni; gnitate, maior eorū pars cesa, et profligata est, vbi etiam dns Marschalcus Curie, ductu et auspitijs suis, bona illoru partem fudit, fugamitq3, ac diligencia exactam fecit, quo esset bene servitu Regie Mti, et Regno.

Filius Mgcie vre, D. Andreas, tandem à Regia Mte impetraverat, vt sibi contra eum hostem Patrie proficisci liceret. Prohibebam ego hanc rem ei ab initio, postea vero, vbi asseruit id esse ex intentione et voluntate Mgcie vre, vtinq3 illa mihi de hoc nihil scripserit, egi cum Mte sua et effeci, q, illum ad Exercitum ire prmisit, non fuit tamen in tpe ad eum conflictu, quo prospere contra hostem depugnatu est. Egimus hic Deo gracias, de hac felicitate et victoria, quia vtiq3 bene factu est, q, hic hostis non discessit ex Regno, sine damno, et insigni clade, qui quoniam predis nris inescatus, iam tociens ferocibus incursionibq3 consuevit

nos impetere. oportebit melius et diligencius consulere.
de salute Regni, et damnis, que per tam potentem hostem
inferentur, q3 hactenus fuit consultu.

Venit huc Sctmi D. n. Pape Nunctius, qui Regiam sitem exhortatur, vt consulere dignetur, de salute Regni Hungarie, et Nepotis sui Serm dni Regis Ludouici, quod si fecerit, pollicetur illius Sctitatem, in tuendo eo Regno, assistere vti sue, auxilio et cosilio. Si id facere noluerit, veretur, ne tam inclytu Regnu, et Nepotem, in aperto relinquat discrimine. quod Sctitas sua, in integritate incolume conservari poptat. Et de hac diligencia sua solenniter protestatur. Non latet siquidem sua Sctitatem, nullu in Regno illo esse ordinem, nullu consiliu, sed omnia esse confusissima.

Ignoro adhuc de huius Nunctii expeditione, et quid Bcensi feret à Regia site. Postq3 expeditus erit alio tpe, id, et res alias, que occurrent, Magie vre significare curabo. Cui me ex animo comendo, et qua valere felicissime desydero. Datu Crac sabbato post festum sancte Margarete. Anno dni. M° D° XXiiij°.

Petrus Tomiczki ẽps Crac et Posn: Vicecancell Luce de Gorca Castell° Posn: Capit° maioris polo e

Magce dñe, Ea que hys tpibus, et hic et in Russia acta sunt, ex hyjs lris, quas paulo ante, Ljss, Cubicularius eig reddidit, vra Mgcia probe cognovit, Nuc nihil aliud habemus, qz qz post Thurchorw ex Russia discessw, Tartari ingenti preda hominw et peccorw miserabile abacta, nicolu; mes discesserut, Quorw tam numerosus fuit Exercitus, vt nisi, cw dño Duce Constantino iuncti, no ausi sint cw eis dimicare; exignis suis viribg, in comparatione hostilis Exercitus diffisi, qui instructis ordinibus, nullaqz re pretermissa, ad sui custodiaw et securitatem pertinente, nec pugnaw detrectantes, passibus equis processerunt,

Quanta aut calamitatem, non solum illis terris Rus sic sed toti Regno hi duo Exercitus attulerint, vra Mgcia facile intelligit, que fortasse, si Decretw Conuctus Piotrcovien de bello mouendo executiom demandatw fuisset, vitari et prohiberi potuisset. Sed cw preterita magis reprehendi possint qz corrigi, no video, quid de hoc dicam, nisi vt cogitens, quibus modis Regnw ab interitu iam impendente, seruari possit.

Mtas Regia Sandomirie agens colligit exercitw, profitetur nobilitas harw terrarw ad bellw, facto Plebis delectu. vt quolibet ex loco, decimus quisqz sumptis armis suaw utez segnatur.

Ferunt hunc Thurcw, qui et nunc et anno superiore Russiaw

vastamit, ex hac parte Dannbij se continere, vt iterum conflato alio nouo Exercitv, Russiá ipsam innadere, et debellare posset, Posthac qmcqmid erit, per alios Nuncios faciam vt vra Magcia sciat.

Ex hoc aut incluso exemplo Rnsioms Moldauicé, quam dedit dno Capitaneo Exercitus, cu alijs dms qui cum eo erant, vra Magcia facile cognoscet, quo in precio apud ip; sum Moldauum simus. ob ignaviam nostram, qué mo; dú et facultatem defensioms, nobis ademit. Opto vram Magciam bene et foeliciter valere. Cui me com; mendo. Crac xxij die Augusti.

Andreas Cricius epʃ Premisliensis / Petro Tomiczki epo Crac et Posnanien & Regni Polonie Vicecancellario

Rme in Chro pater, et dne dne benefactor gre me, Hactenus poſt exortam hic turbationē, nihil ſcripſi vre D. Vre me. partim qꝙ horū Nunciorū, qui iſthinc veniebant, et hac reuertebantur, nemo ad me deſcendere fuit dignatus, partim qꝙ omnis rerū nrarū actio, mihi ab initio, neutiqꝫ probabatur, parumqꝫ sperabam res bene ſucceſſuras, Hi em, qui primi ad locum deſignatū venire, et alios ad veniendū ſolicitare, et cōfirmare debuerant, hi ipſi, et paululo hoſtes Leopolim prēceſſerunt, et anteqꝫ ipſi hoſtes applicuiſſent Ciuitati, Proceres abſentes, quaſi adhuc de incertis rebus à feſtinando dehortabantur me. Habebant em multi apud illos ſuos nunctios, per quos reſolutionem ſue profectionis expectabant, donec hoſte, curſum celerius opinione promouente, et conſilia, et itinera omnia eſſent impedita et neglecta. ac tum demū ita ſcribebatur his, qui modis omnibus alliciendi, et animandi erant, vt magis cuiqꝫ liberet domi rebus ſuis proſpicere, qꝫ ad extinguendū commune incendiū ſuccurrere. Habeo eiuſmodi pleraſqꝫ lras, quē mihi à Patricijs nris, qui à me continuo ſollicitabātur, mitti ſolebant, proripuerunt ſe tamen omnes, audita neceſſitate cū ſummo diſcrimine, varijs itineribus, et rerum omniū incertitudine, tam de hoſtili numero, qꝫ etiā proſpv, tam ſagaces et diligentes ſunt hij, quibus ſumma huius rei credita eſt,

Ego rogatu dñi Curie Marschalci, deliberaueram ire in
terrā Sanocensem, et illam nobilitatem ad communem
necessitatem excitare, sed non nisi pacto prius apud Eccl̄z
meā festo die Patroni S. Joannis. Quo quidem die, dum
rem diuinā facerem, nunctiatū fuit, Thurcos duobꝫ dun-
taxat miliaribus à Ciuitate abesse, eoꝫ intellecto mei sa-
crificij, me hortabantur, vt re diuina compendio facta, disce-
derem, et neqꝫ Ciuitati, neqꝫ arci, vllo pacto, vt munitionū
vaste et debili, solisqꝫ rusticis, et his paucis prouisę, fidere,
mihi nō visū fuit, vel detrahere quicqꝫ diuinis officijs,
vel vt à Grege, tanqꝫ mercenarius fugerem, sed sermone
et omnibus peractis, rogatus à Burgrabio, vti me hominibus
exhiberem, qui omnes ad me spectarent, fugamqꝫ post
me adornarent, conscendi equum, et Ciuitatem multis via-
bus omni die lustrani, ostentando me hominibus, et illos,
quantū potui, confirmando, nihil minus, qꝫ de salute
propria cogitans, Misi eciam ad terrā Sannocensem ad
solicitandam Nobilitatem, alios quidem prece, alios precio,
nemo non adesse festinauit, et conuenit quidem tanta
hominū et non vulgariū copia, vt cum ter tantū hostiū
congredi potuisset, sed non nisi iam ingenti damno ab
hostibus perpetrato. Nonit vra Rcma D. senes consi-
lio valere, sed duntaxat consilio, neqꝫ omnes tamen.
Nam pleriqꝫ delirī sunt, pleriqꝫ bis pueri. Cæterū ad
res gerendas, præsertim vero bellicas, nihil illis ineptius:
cum ob alia multa incōmoda, tum, q; res omnes, vt de
Sene inquit Horatius, timide gelideqꝫ ministrat dilator
spe longus, iners, auidusqꝫ etc.

Hec res ab initio, malam spem prebebat multis, qui mecu de hac re conferebant, et presertim comemoratis hijs, que ante hac parw feliciter sunt acta, et fortuna inter dotes Imperatorias no postremu sibi locw vendicat. Tamen vtumq3 est actu, vteumq3 mei cu summa difficultate hostes insequu, tur, tamen res ad felicem tendit exitu, fusis die Lunes preterito excubijs hostiu, ramq3 heri, vel fusi simt reliqui, vel hodie, Deo bene iuuante, fundentur, Cum qua Nouitate, expecto illinc in horas mew Nunctiu, Me interim gra: cie vre Bxme D. humite comendo. Ex Radymno vij^a Julij. M°. D.° xxiiij°.

Cricius . Tomicio .

Rme in Chro pater, et dne dne benefactor gratiosissime. Heri sterno die scripsi Rme D. vre, per dnm Gracz. Cine Crac. de fusis excubiis hostiu, sperans hoc exordio letum aliquem exitum, sed nunctius ab Exercitu ad me rediens nunctiauit, mos, cesis aliquibus domu reuerti, et hostes ingenti preda onustos abijsse, Idq3 ea negligencia et socordia factu, de qua iam ab initio mala fuit spes omnibus, vt prius scripsi.

Mi Rme dne, nemo no auguratur, hostes, paulo post, et maiori vi reditureos, postq3 ita illis succesit, et exercitus ne dissipabitur, Sciunt enim melius omnia, que apud nos geruntur, q3 nos metipsi, in tanta cum facinoru omniu, tum proditionu impunitate. De qua, et aliis, quid hic propalam vociferari audiat non a vulgaribus, malo coram, vre Rme D. referre, q3 scribere, Non ab re mihi videretur Aulicos adhuc Leopoli relinquere, vt saltem hoc terriculamentum, misere arbori mee, tantis predis et calamitatibus exposite, affigatur, Nam et leniori illic manere poterunt; q3 Cracouie, et homines no ita prorsus desperatos reddent. Alioquin ruent he terre mea sententia, precipua pars Regni vni versi, in qua, terra Premisliensi duntaxat adhuc subsistit, reliqua iam fatiscunt.

Hactenus nihil audiui, quid decretu sit in Conuentibus, terrestribus, super contributione, vt si fieri pos set,

angeretur Miles mercenarius. Sin hæc decreta non sit, meliuis esset motionem generalem, qualis qualis est prosequi, qz ita permittere hostibus libere debachari, qui tot predis iam inescati, et semet nullo modo à continuis incursionibus continebunt, et alios successu suo accendent. Vnde in dies difficilior erit defensio.

Ego excessi hic, qnd habui in Brzozow me conferam, illic tam diu moraturus, donec loculos aliquantu reficiam, vel quousqz erit voluntas Rmæ D. vræ, Ex qua vna rationes omnes mee dependent.

Cupiebam me presente, visitari omnem Diocesim, et Synodum celebrare, sed in hoc turbulento, et suspectissimo tempore, no videtur mihi congruu, neqz tutu,
Interim me gratiæ vræ Rmæ D. ex corde commendo.
Quam dns Deus servet sospitem semper, et foelicem.
Ex Radimno die octaua Julii. M°. D°. XX.mj°.

Sigismundo primo regi Polonie
Andreas Cricius epʒ Premisslien

SAcra Regia Vtás, et dñe dñe clemẽtissime, Post humillimaʒ mei, seruiciiqʒ, et orationũ mearũ commendationem. Hactenus post irruptionem hostium, nihil scripsi Vti vrę Sẽrmẽ. de his, quę agebantur; propterea, qꝺ non solũ mihi, qui vtiqʒ longius aliquanto aberam, sed et his, quorũ maxime intererat, nihil non scire, prorsus incerta et confusa erant omnia. Post actam vero eã tragediã, malui, et decencius putaui, vt Vtás vra Sẽrma, pocius ab ipsis actoribus, rẽ, vti cessit, qʒ à me auditore, cognoiſſet. Prout iam factũ nõ dubito, Restat de futuro promissio, hęc nullũ hic non habet sollicitũ. Ego quid in hys rerũ turbinibus egerim, quantũ hortatibus, supplicationibus, et sumptu, incubuerim, reclamantibus eciã acriter tenuibus meis loculis, non commemorabo, cum omnia Vti vrę Sẽrmẽ debeã, neqʒ adhuc, quicquid erit opis, et viriũ mearũ, ad obuiandum periculis, quę non foris solũ, ged et domi imminent, prętermittam. Me Sacre Vti vrę, humillime commendo. Ex Radimno die sancte Margarete Virginis, Anno Domini M°. D°. XXiiij°.

Andreas Cricius Eps Premisliensis Petro Tomiczki Epo Crac et Posnanien & Regni Polonie Cancellario.

Rme in Christo pater, et dne dne benefactor gratiosme. Ea fermè hora, qua Nunctius iste preteribat, et vix paulu lum contineri se paciebatur, reddite sunt mihi lre vre D. Rcme, quibus scribit, de significata istuc victoria ex hostibus, Quod ita factu, presente Oratore Pontificis, gau deo, verum, q3 ea certissima victoria elapsa sit e manibus, vel ita nos elabi illam voluerimus, intelliget post hac Rma D. va, lugendu acriter esset, non quandu, damnu est ingens factu, homines innumeri abacti, hostibus additi animi, cu sciant summu Imperatore Regni, sciant tot Proceres, atq3 Aulicos Regios se sequutos nec preliu committere ausos, Nostris vero primarijs Juvenibus conciderunt prorsus animi, opera et impensa summa perdita, summoq3 dispendio in equis, et rebus aliis accepto. Visunt me hic plerique Primates, partim ipsi, partim per Nunctios, nemo non queritur, nemo nó frendet, de tanta victoriæ occasione amissa, et hostibus animatis, frustra est de successu illoru, amplius sperare, quisq3 de laribus suis tuendis cogitat, sed et alii propala defectionem meditantur. Hæc dns Tharnoniew mihi significavit. Cuius lras misso Rcme D. vre, quas oro nó grauetur mittere, dnó Decano Crac, vt intelligat in quo cardine

verſetur illa cauſa, qua putabat dñm Capitaneũ Drohobicen', facile ſibi ſuccubiturũ, In qua pro eo, et eius Nepote facturus ſum libens, omnem operam.

Elogia, quæ Rma D. vra, fieri mandat, per primum nũtium mittam. Conſtitui hinc ad Brzozow ſoluere die lunæ proximo, niſi forte dñs Tharnowſki, dñs Marſchalcus Curiæ, et dñs Behen', me continerent, quos intellexi ſtatuiſſe inter ſe ad me conuenire, et alios plerosqꝫ, neſcio qua cauſa, quàmuis eam duntaxat, vt me viſerent, prætexant. Eſt mihi quidem animus in Brzozow aliquàdiu immorandi, ſed quandocunqꝫ inſcrit D. vra Rma, nihil moratus, iſtuc accurram.

Plura me non ſinit ſcribere, Nunctius iſte feſtinabundus, Me Rmæ D. vræ humilr commendo. Ex Radimna die ſanctæ Margarethæ. Mo. D. xxiiij°.

Andreas Cricius Epś Premisslien
Petro Tomiczki Crac et Posń Epō
Regni Cancell.o

RMe mi dńe, dńe et benefactor gracioſſime, Cū aliū Nunciū habere non potuerim, hac duntaxat cauſa, meū vm mitto, vt Rcmam D. vrām inuiſerem, et Elogia, quę mandauit mitterem. Ea forte excedunt, preſcriptū hrārū numerū, verum vsqz adeo brevibus nihil expri mi poteſt. et preſertim in ſtatua. ſi duntaxat xxiiij hrę ponende eſſent, quibus ne nomina quidem occiſi et occi ſoris comprehendi poſſent,

De occiſo Grabſki a Mieleczki ſub Caſtro Crac. rege ex arce ſpectante.

Mi Rcme dńe, anteqz è Radimna diſceßi, habui apud me in vigilia Diuiſionis Aſtorū, plerosqz ex Proceribus, Inter quos dńm Belzen, et dńm Marſchalcū Curie. Quorū occultas quaſdam ſimultates, modis omnibus, cauſa Reipublice componere curaui, ſed non ſucceſſit. Deſtinauerat eciam venire dńs Tharnovien, ſed illum diucius expectare negqm.

Innaluit hic, neſcio quo malo fato, quędam inter ſūmates emulatio et inuidia, cū foris ſūmum immineat diſcrimē. Quo eciam inter alia factū eſt, vt nobis tanta, tamqz certa victoria elaberetur, hoc malū ſi durabit, actum erit de nobis.

Quod ſummus ille ardelio, tantum de Coadiutore,

tamq3 indigne egerat; neq3 mirum, neq3 nouum facit. sit superis gracia, q3 et apud vtem Regia, et apud omnes ita valere incipiat, vt mereatur.

Q Ecia Briareus noster, illis clam patrocinatus sit, quos palam semper vituperauit, more suo gentili facit, adigit hominem ad hec officia obeunda, magna quedam de se ꝑsuasio, et spes alcius prouehendi: sic et mihi inuito, vt fassus est, patrocinatur.

Consecrani Dnico preterito in Jaroslam Ecclesia. Feci eoq3 die Accolitos xxiij. et confirmani vna sessione post prandium hominum. M D. xiij. quos piso signari feci. Sic quacumq3 transeo innumeros confirmo.

Mi Rme dne, Ego quidem hic iam, nullum habeo cuismodi negocium, quod moram meam exigat, preter rem Crumenariam. Euis causa vellem saltem ad nouas fruges hic subsistere, Audio em summam isthic omnium rerum caritatem, Id tamen totum, arbitrii Rme D. vre esto. rogoq3 mihi significare dignetur, quando me venire iubet. Commendo me humiliter Rme D. vre. Ex Bezozow xxj Julii. M°. D. xxiiij°.

Joannes de Ludbrancz Epús Posnaniensis, diuinis et humanis lris, Juribusq ac singulari prudencia, ingenio, et magnitudine animi, preditus, de Republica, de Ecclesia sua, deq pauperibus et studiosis omnibus, q optimè meritus, decessit, anno ætatis suæ 64. salutis M°. D°. XX°. | Petrus de Thomicze Crac et Posnán Epús, ac R. P. vicecacell[ri]. succes Jor, posuit.

Joanni Grabski, hoc in loco, fatali, et indigno casu, occiso. Mieleczki, hoc inter alia, doloris et pœnitencie sue, fecit monumetum.

Sigismundo primo regi Polonie Andreas Cricius epʒ Premisliensis

SAcra Regia ũtas, et dñe dñe clementiſſime, Nuduis terenis accepi lr̃as ũtis vr̃e Serme, quibus ſatis copioſe declarare dignetur, quẽ agat apud ſe orator Summi Pontificis, quãtum inſtet, et quibus rationibus vrgeat, vt ũtas vr̃a, cũ Sermo Nepote ſuo, dño Hungarie et Bohemie Rege, qʒ primũ coveniret, vr̃am vero ũtem ꝓmota quidem ipſis rationibus, ſed non minus ſollicita, de ꝓturbatis rebus domeſticis, proꝛſus ancipitem eſſe, quid primũ exequi debeat, domi ne prius Conventũ agat, vel illi profectione in Hungariã, antenerat.

Clementiſſime Rex, tametſi perſuaſũ habeã, hoſtes iterum populantes, eum nodũ iam ũtri vr̃e diſſoluiſſe, neminemqʒ eſſe, qui conſulat, domo ſua, in medio incendio relicta, alteri ſuccurr̃edum: tamen iuſſu ũtis vr̃e, quẽ mea ſit, de profectione illnis in Hungariã, et Comentu meo, ſententia, brevibus, vt poſſũ, explicabo.

Profectio ũtis vr̃e in Hungariã, requirit pacem domeſticã, quẽ ante hyemem, vel non erit, vel erit timor continuus. requirit preterea ſumptũ nõ vulgarem, qui ſi eo fieret, omnem opinionem de indigentia ũtis vr̃e, apud ſubditos eig adimeret, hominumqʒ animos, iam alioquin ſatis exulceratos, vel eo ad ſeditionem concitaret, q̃ ad alia ſuppetere. ſumptus ũti vr̃e, ad defenſionem deeſſe videretur, Requirit poſtremo ipſa profectio, certam aliqua notam,

vel spem profectus, Non em verisimile videtur, vt cum
Vtas vra, domi inter subditos suos, vtiq3 ducibiliores, ob-
sequentioresq3 semper dño suo, q3 sint Hungari, nó possit
ordiné aliquem bonu et concordia facere, posset apud
alienos, iam alioquin in errore, et simultatibus nite-
nis inueteratos. Scio quidem Sérme Rex, expetere illic
plerosq3 aduétu Vtis vré, pollicieri fidem, et obedientia
non minus q3 dño suo: sed tamen istorum nemo volet,
ab auctoritate et cómodis suis decedere, qué potissima est
dissensionis causa. Qui apud illa Vtem prevalent, sua
auctoritatem sub vmbra Vtis vré firmare studeant, et
agentes vt suo Principi debita potestas, et regimé tracta-
tur, hoc agunt, vt ipsi liberius regant, et imperent,
Qui vero his aduersi sunt, id ne fiat, modis ommbg ca-
vent, curantq3, vt quod illi sunt, ipsi esse possent,

Inter quas Scyllas et Charybdes, quo pacto Vtas vestra
nauigaret, ne olew et operam perderet, ego prorsus nó intelligo.

Non solu itaq3 sub hac domestica calamitate, qué Vtez
vram distinet, sed etiam si maxime otiu esset, nescio ad
quid sumptus hic esset Vti vré faciendus; primus q3 intel-
ligeret, quid illic ex re agere et efficere posset.

Conuentus vero noster celeritate indiget, propterea, q et
producetur haud dubiè, more et ordine soluto, Et quicqd
in eo decernetur, opus erit exequtione tempestiua, Nó
dubium est em Thurcos, nos post ea preludia, anno fu-
turo acrius inuasuros.

Porro cum Ordine Teutonico, vel noui tractatu, vel arma

erunt resumenda. Hec quante molis sint negocia, q3 vr̃gencia ad Conuẽtum celerius statuendum. Utãs vestra melius intelligit, q3 exprimi queat. Quibus primu absolutis, demum de profectione in Hungariã consiliu capi poterit.

Oratorem vero Apticum, in eum sensum absoluendu censeo, Mirari ũtem vrãm Sermã, Scti3miu Dominu nostrũ ignorare, quantis hostibus nõ solum Thurcꝯ et Tartaris, sed et Scysmaticis, Moschis et Valachis, quin et Christianis eciã aliquibus, utãs vra et Regnu suu prematur, putareq3 Scitatem suã, tantu esse ocii et pacis vrẽ ũti domi, vt ad ea, quẽ foris sunt curãda, illã cohortetur. Scire quidem ũtem vram commune esse su, et Regni Hungariẽ, periculu, scire item debitu et officiu suu, exga Nepotem, Illudq3 à ũte vra nunq3 ꝓtermi3sum, quacunq3 ex parte illo opus esse videbatur. neq3 et in posteru prẽtermi3sum iri. Verũ rem eo esse deducta, vt iam neuter alteri commode adesse, et consulere possit, hoste vtrumq3 ex æquo infestante, et domi sue distinente. Prẽmonuisse ũtem vrãm sæpius, per Nuncios et lras, cum Prẽdecessores illius Scti3, tum eciã ipsam Scitatem suã, vt dissidentes Christianos Principes, componi, et his Regnis laborantibus, ac diuturnis, et continuis bellis attritis et exhaustis, q3 primu auxiliu prẽstare curarent, hactenus vero nihil esse factum, quod expediret, hecq3 sola duo Regna, Hungariẽ et Polonie, reiecta, hortante Leone Pontifice, pace à Thurco oblata, omnem illius impetum in se derivasse, et spe

generalis expeditionis hactenus absq3 illius auxilio sustinuisse. Quare cu3 eo difficultatis res deuenerit, vt neq3 consilia, neq3 Conuentus vllum v̄rarum quicq3 prodesse possint, absq3 p̄sentissimo ipsius Sc̄tmi dn̄i n̄ri et aliorum P̄rincipum Christianorum auxilio, cu3 tam hæc duo sola Regna, nequaq3 sufficere possint, ad tantu3 vim reprimendam, supplicare vltem v̄ram illius Sc̄itati, vt quo solo est opus, curaret, ipsis Regnis, q3 celerius, opportunis subsidijs, adesse. Alioquin vltem v̄ram testatum esse velle vniuersæ Christianitati à se nihil p̄termissu3, tam in commonendo alios ad concordiā, et succurrendu3 cōmuni necessitati, q3 eciā in sustinenda, cum summo suo, et Nepotis sui discrimine, hac calamitatis mole, oportereq3 tandem vltem v̄ram, cu3 ita sit ab alijs destituta, cogitare aliter de sua, et Nepotis sui, coniu3q3 Regnorum salute, deq3 hac tempestate, qua vtes v̄re p̄mūtur, aliorsum diuertenda.

Habet vtas v̄ra Sc̄ema, meā sententiā tumultuariam in his turbis, non ex more fortassis huius seculi, quod totu3 est in fucco verborum constitutu3, sed ex rei necessitate et euentu. Nam ni tale aliquod calcar addet vtas v̄ra, his qui verbis duntaxat curam suam ostendunt erga vtes v̄as, nihil efficiet opportunu3, et se, Nepotemq3 et Regna sua, in discrimen, quod dn̄s Deus auertat, adducet. Commendo meam humillimam seruitutem vtri v̄ræ Sc̄emæ, quam dn̄s Deus seruet diutissime sospitem et foelicem.
Ex Bezozow die xxvij Julii. M°. D°. xxiiij°.

Andreas Criczki Epś Premisslien
Petro Tomicio epó Crac' et Posnamien
& Regni Polomiæ Vicecancellario.

Rme in Christo pater, et dne dne benefactor gracioſsime.
Credo iam vrám D. Rcmam non ignorare, quantu hic
sit incendiu, In quo ego iam Opidum Radimno, et villas
pleraſq3 amiſi, De reliqnis adhuc quid fiet neſcio, nemo
id non prēſagiebat futurum, priore hoste sic turpiter di-
misso, vt prius ſcripſi. Nunc omnes, qua quiſq3 poteſt,
diffugiunt, et latitant, nec spes est vlla, vt coēant aliqui
tam ex Infimis, q3 summatibus, exitq3 nunc, et ad hye-
mem vſq3 liberu hostibus, quidlibet patrandi, Qui etiā
si nūc diſcedent, haud dubie paulo poſt reuertentur, Actu
igitur est de his terris, et hoc vnico Regni vniuerſi scuto.

Quanta aūt sit hic perturbatio, quantus fletus, quāta
imprecatio, ſcribere nō ſuffinio. Ego ad claudendam
hanc terrā Sanocen, me cum multis accinxeram, ha-
buiq3 hominū meorū duntaxat, circiter duo millia.
feciq3 vno die inridi ſylvas, et foſſas fieri tales, vt iā
bēni hoſtiū sulci, ad eas venientes, non ſint auſi vl-
terius progredi, Sic fecerunt dni, Sobÿenſki, et Bal, in
parte ſua, ſperoq3 q̄ adhuc nos hic, et homines meos
conſeruabimus, Et ſi eſſet cuius ductu, hēc et alia ne-
ceſſaria, hic facta fuiſſent, nihil laborauerimus.

In hoc eciā Opidum Croſnenſe, cum plerisq3 nobilibus

veniens, et illud quasi in media pace dispositu reperiens, ita ad defensionem excitauimus, vt plura ial in tribg diebus tumultuarie sint disposita, qz alias, vt ipsi fatentur, in annis triginta, Sum hic igitur, vt puto, extra periculu. Sed tabescit animus spectaculo huius tragedie, et miserou hominu fletu, cuius plena sunt omnia.

Multa essent scribenda, de sermonibus pernitiosissimis mre effrenate Nobilitatis, sed pocius coram enarrabo. Credo qz ial tempus instat ruine mre, Cui quidem solus Princeps, si ferocior esse voluerit, et nos vsqz adeo ex arbitrio mro non pendere constituerit, poterit obsistere, alioquin nulla est spes salutis.

Miror qz meus Iaroslch tamdiu ad me non redeat. Commendo me humiliter. Bne d. vre. Quam dns Deus seruet sospitem.

Rescribo viti Regie, super profectione hungarica meam sententiam, et ipse, cum per hostes licebit, istuc reuertar. Iterum me humillime commendo. Ex Crosno, sabbato penultima Julij. M°. D°. xxiiij°.

Andreas Cricius Epś Premisliēn
Petro Tomicio Epó Crac et Posnamien
R P. Viceccancellario

Rme in Christo pater, et dne dne benefactor graciosiße.
Quantū hic damnū perpetratū sit, quantus luctus et maeror,
vniuersam hanc oram occupat scribi nō potest, In terra Premi-
sliensi, exusta et abacta sunt omnia, Opidis aliquot munitio-
ribus relictis, inter quę, mea Radimnen, ter incensum,
iamqz ardens, nunctio, qui primū ad me accurrerat, vidēte,
magno miraculo, et non nisi ope sancti Laurencii est serua-
tum. Occisi tamē pleriqz mei homines, et armēta abducta,
Huius eciam terrę Sannocen, bona pars est denastata. De
aliis locis nondum mihi recte constat.

Hostes Dnico preterito vltimi Premisliā reliquerūt, eos, vel
alios paulopost, nemo non prędicit venturos, neqz cessaturos
iam donec tempus suppetet, Hoc totū peperit pugna, cū pri-
oribus neglecta, et commissa inconsultissime Exercitus ad-
ministratio, quam, et alia consimilia, non aliter hic inter-
pretantur, nisi eo fieri, vt hi, qui ętate, opibus, industria,
et fauore hominū, digni videntur, excludantur ab omni
fortunę processv. Hoc malū quantū ferueat sub hac ca-
lamitate, qz in priuatę rei curā clametur vbiqz, vt eciā
eius causa bellū dissutū credatur, scribere non suffitio.

Accedit ad hoc, qp hęc seditio Patriciorū, et Nobilitatis, quę

aßidue gliſcit in Senatores, permanauit ad ruſticos, ita vt longe deteriora ipſi meditentur dñis ſuis, q3 illi maioribg suis machinatur, iamq3 haud diſßimulanter hec fiunt paſßim in his regionibus, Juxta eſt igitur dies pdicois, et adeße feſtinant tempora, Neq3 em deſidia, et luxus noſter, ambitio et cupiditas nra, licencia maloꝝ et facinoꝝ omniu, inteſtinaq3 diſcordia et emulatio, aliu exitu habere poſſunt, q3 ew, quem videmus.

Ego die Lune proximo, Deo auſpice, hinc ſolucre cõſtitui, et recta ad Bxmam D. vram proficiſci, Feciſßem id ocius, niſi die craſtina cõuenire cum hac Nobilitate deberem, et de claudenda hac terra, et hominibus ad defenſionẽ disponendis, modu ſtatui cuperem, anteq3 diſcedam. Id neſcio, ſi perficiã. Interim me gracie Bxme D. vre humite commẽdo. Ex Croſſno die quarta Auguſti. Anno Domini. Mo. D.o. xxxiiij.o.

Petrus Tomiczki Eps: et Vicecancellarius Sigismundo primo Regi Polonie.

Rex ad Russiam contra Tartaros illam vastantes. tunc profectus fuit

Post discessum vre Mtis, Nunctii terre Samogitie, ad me ex Cracovia venientes, illorum nomine, a quibus missi sunt, summa cõtentione à me petierunt, vt eos apud vram Mtez precibꝰ iuuem, in impetranda prorogatione eius cause, que de donatione bonorum agitur, Rmo dño Vilnen Epo facta: quoad vra Mtas, curis huius temporis liberata et absoluta, in Lithuania se recipere dignaretur. Excusaui ego me quibus verbis potui ab hac, eiusce cause, actione. eosqꝫ dimisi spe vacuos, qui, vt vidi, satis æquo animo ferebant, id se apud me non obtinuisse, quod cupiebant, tamen post hac ad me delatum est, quandam perturbationem, et quasi quandam tumultuationem, ob eam causam, ibi exortam esse; que, his turbulentis temporibus, ne quid grauioris vre Mtis actionibus afferat, et pariat, summa ope niti decet. Et presertim cum talis sit, de qua nihil detrahi, vel diminui, siue immutari posse videtur, preter hanc paruam moram, que erit inter aduentum vre Mtis in Lithuanicas oras. Sed tamen id, quod semel vra Mtas deliberauit et decreuit, post hanc ipsam moram, ad vitandum aliquod malum, in de exorituru, interponendam, vt fiat, necesse est. Hac itaqꝫ re pmotus, volui ad vram Mtem pscribere, ratus id mei officii esse, vt quod precibus illorum adactus, ab ea petiturus eram, nunc sponte orem, ea sꝫt re adductus, ne

quid inde euenìat, quod ſit, vt dixi, vrę vtis actionibus, aliqmid difficultatis paritrum. Quod vt propterea facere dignetur, eciã atqꝫ eciã oro

Scribitur item à quibuſdã amicis mihi, magnas iſthic Tragedias contra me in populo, per quoſdam excitatas eſſe, quaſi ſuaſu meo factum ſit, ne Decretu Concilii Piotrcovien. de bello mouendo, executioni demandetur. atqꝫ inde tot mala, quę hac tempeſtate Regnu pertulit, nata eſſe. Ego Deum imprimis, ac vrãm item, et item conſcienciã teſtor meã, me nullis vnqꝫ rei, quę e re ſua futura fuiſſet, diſſuaſorem, omniumqꝫ bonarum rerum, quę vnqꝫ, me in his locis, Dei omnipotentis, et vrę vtis gratia, conſtituto et poſito, actę ſunt, pro captu ingenii ſuaſorem et adiutorem fuiſſe. Et propterea, freſus innocencia mea, quę me docet, nil conſcire ſibi, nullaqꝫ palleſcere culpa, vrãm item Dnum ſum clemẽtiſſimũ, ſummaqꝫ et perpetua veneratione obſeruandu, oro et obſecro, dignetur, tanqꝫ innocenciæ meę teſtis primarius, me auctoritate ſua, ab hac iniuria tueri, et defendere, ne malenolorum callidæ ꝑſuaſiones, ad inflammandum contra me multitudinis odiu conficte, tantu valere, ꝓ poſſint, vt is eſſe exiſtimer, eaqꝫ culpa notatus, quę Reip detrimẽtu afferat, à qua ſum penitus alienus. Gratia vrę vtis, tantu, in hac re ꝑficienda, valebit, vt nihil ſit mihi metuendu, quod innoxio officere poſſit. Cui me cõmendo, et opto, vt viuat foelix et incolumis,

Petrus Tomicki Eps: et Vicecancellarius
Chrphoro SSicilouicio Palat et Capit Crac
Regni Polonie Cancell.

Magce dne, dne et amice honorande me. Valde male libēter audiui Thartaros, tam magna preda, vt dicitur, onustos, incolumes euasisse, quamquidem incolumitatem, vt audio, paucitas meorum eis peperit, qui credentes dum Duce Constantino secum ducere tantum exercitum, qui cum nostris coniunctus, tuto cum hoste dimicare potuisset, ipse quoq3 dns Dux Constantinus, de meis, ea spe fretus, alacri animo ad rem gerendam profectus est. Cum aut ad rem ventum est, et Copie vltro citroq3 connenientes, perlustrarentur oculis, multoq3 pauciores, q3 opinio ferebat, inuente, omnem spem, rei bene gerende, ademerunt, hostemq3 cum maximo meo detrimento redeuntem, omni metu liberum dimittere sunt coacte, De futuro aut vitando periculo, si ita est, q3 hostis iterum instauratis et auctis viribus, Regnum inuadere molitur, nihil dubito vras D. cum iuste dni mei, et modum et consilium inuenturas esse, quo eius impetus reprimi posset. Nos aut qui domi sumus, sedulo id agimus, orantes, vt Deus optimus maximus, vtis Regie, et vrarum D. actiones et vota ita prosperet, q3 post amissam bellice laudis famam, et post eas calamitates, quas Regnum accepit, et famam et gloriam, cum spe futuri premii coelestis, recuperare valeant, et in domos suas redeant cum Thriumpho.

Quod ad profectionem plebis cū Nobilitate attinet, ego in ea essem sentencia, vt plebs ipsa domi contineatur, donec vltas Regia certo didicerit de reditu hostili. Si ēm hostis nō imminet, et hij relictis Domibus profecturi sint, et sibi ipsis valde incōmodabunt, et hijs per quorū bona profecturi sunt. Rogo tamen cum primū vra Magia pro certo cognouerit hostem adūenture, dignetur me leuis suis facere cerciorem. Ego vero omni mora posthabita, et ex villis et opidis meis, et Clerj mei homines iam paratos et designatos, mox ire iubebo. Me vre Magie ex animo cōmendo, et cupio illa foeliciſſime valere. Datum.

Luce de Gorka Castellano Posn
et Capit Maioris polo[e] generalj
Petrus Tomicius Eps crac. et posn
et Regni polonie viceCancell

MAgce dne, dne et frater honorandme. Post has prius scriptas
leras, quas cu[m] pntibus. vra Magcia accepit, nihil ab Re-
gia ute, ad nos allatu est, hoc tamen certu est, utem
sua, postq3 Leopolim venit, constituisse, vt exercitu vltra
Leopolim aliquot miliaribus promoueret. et ita factu[m]
est. Illic em utas sua, et hosti formidolosior est, et fa-
cilis Exercitu instructu et ordinatu, intra vallu, suis
intra curcus, claudere potest, et à damnis patrandis
arcere, et ad obedienciam redigere, omni licencia repulsa,
que audacia rapine exercende, insolentibus hominibus
prebet.

Dns Palatinus Siradiensis Nudius tercius huc veniens,
omnia hec mihi exposuit: que vra quoq3 magcia relacoe
Andree Zakrzewski accepit, hoc solu aliter narrauit
de Rege Galliaru Christianissimo, q3 nihil minus cogitat,
q3 vt hanc perniciosam Lutheranam sectam sectetur.
Vult aut hunc rumorem passim, dedita opera, circum-
ferri, quasi velit eius Sectator esse, vt hosti suo Cesari
Carolo, incutiat terrorem, qui multo magis diffidere co-
geretur Germanie exuanti, postq3 exederet eam, tantu,
tamq3 potentem assectam in hys Lutheranis errorib9
habere. Sed re vera, sicut nomine, ita et re ipsa, vt
dicit dns Palatinus Siradiensis, est Rex Christianissimus.

De filiâ aũt Regiâ natu maiore id referet, q; Rex ipſe Gallię, vellet eam deſponderę Scotorũ Regi, quem ait in ſua eſſe poteſtate.

De aliis quoq; Matrimonijs, vltro citroq; contrahendis referet, illuis ītem Chriſtianiſſimã, in ea ſententia eſſe vt pcr; ficiantur.

Quod ad eum articulũ attinet, de quo vra Magia ſcribit. Multos ſcīt noſtrates id moliri, idq; cupere, vt bona Ec; cleſiaſtica adempta, ad vſum defenſionis conuertantur. Illos aũt id potiſſimũ conari ſcribit, quibus Luterani errores ſunt cordi. Ego vero ſuper hijs rebus cogitãdo, nihil aliud aſſequi poſſum, niſi vel eos id meditari et parare, qui decoxerunt, bonaq; ſua obligauerunt, vel qui inexplebili cupiditate torquẽtur, aliena rapiendi et depredandi: ſorte ſua, ob immoderatã vim anariciæ, non contenti, vel qui ſunt, et ſemper fuerũt, egeſtate et inopia conſtricti, camq; iam tandem pertęſi, cogitãt q̃bꝫ modis, quibusq; artibus, nulla ſalutis et honeſtatis ratio; ne habita, ab hac ipſa perpetua inopia, ſe, ſe vindicare poſſint, et qui munq; Reipublicæ vſui fuerunt, nec eſſe poſſunt. Tamen ego in ea ſum ſententia, q; religione Chriſti in hoc Regno vigente, per quam ſtat, et ſtabit, nihil vnq; nequitia ſorũ poterit, qui ſub prætextu defenſionis id cogitant, quod ſine controuerſia Rem ipſam publicam funditus eſſet ſubuerſurũ, quorũ malicia, et hic et in futuro vindictã nõ euadet; quę quanto diuinus differtur, ob id differtur, vt reſipiſcant, et in meliorem ſe frugem recipiant: quando quidem tarditas vindictę

supplicii gravitate, compensari solet.

Quod aut vra Magcia memimit amoris mei, erga se, et liberos suos, ostenditq3 id sibi pergratu, et perq3 iucundum esse; nihil vnq3 de me, vram Magciam in hoc opinio fallet. Cum enim in eo statu sim, vt proprijs liberis carcam, natura ipsa Mater omniu rerum ad hoc me impellit, cum sit amor omnibus hominibus à natura inditus, vt alienos saltem amem, ppriis carens. Locius aut ii amandi sunt à me, quibus debeo amorem, iure sanguinis id suadente, quoru mores et probitas id postulat, et requirit, vt non solu à Consanguineis suis, sed eciaz ab extraneis, qui virtute prestant, amentur. Bene valeat Magnia vra, et me habeat sibi charu et commendatum. Datu Crac.

Petrus Tomiczki Eps. Vicecancellarius Luce de gorca Castell. Posn: Capit. maioris polonie generalj.

MAgce dne, dne et frater honoran^me. Post discessum à nobis vre Magcie, Tabellarii, allate sunt ab Regia Ste lre, quibus scribitur sua Stem relicta Januarow, cum Exercitv, Leopolim se recepisse, obrenitur sua Stas infinitis querelis Incolarv illius terre, quibus reliqua pars victus, que post predam, per Thartaros abartam, superat, ab his excipitur, qui illuc ad defensionem eorum conuenerunt. Qui igitur à vi tutatum venerunt, ipsi vim tam copiosam afferunt, vt malmissent Stem Regiam non venisse, q3 se defensorw rapacitati obnoxios esse.

Fuerunt inter Nobilitatem, per vicos dispersa, varie consultationes, vel cetus pocius, ad, nescio quas res, aggrediendas, quibus, hac, Leopolim versus, profectione, facultas prerepta est. Stas em Regia decrenit in Colle vicino Ciitati Castra metari, quibus clausis no erit tanta audacia, ad tractatus noxios publice conueniendi, qui non nisi clam agi consuerunt.

Agitur aut inter eos, vt iam ibi constituatur, et decernatur, qualis, et quibus modis, instituenda sit futura defensio, vt omnibus rebus determinatis, designentur aliquot ex omnibus, ad futurw Conuentum mittendi, qui exposita

rerum eiusmodi serie apud illos, qui ex terris maior Polonie conuenturi sunt, tandem consentientibq animis, concludant id, quod paci et tranquillitati, ac imprimis phibendis, futuris periculis, à tanta potencia hostili imminentibus, de qua iã omnes nõ dubitamus, videbitur expedire.

DE Thurcis et Tartaris varie sunt sentencie, Scribunt alii Thurcas, traiecto Danubio iam ad ea loca puenisse, ex quibus facile in terras Regni, vel Lithuanie, irrumpere possent, Alii ferunt eos ad ripas Danubii, ab illa parte mansisse. Tamen, vtcunqz est, nõ est dubium, eos validum ducere exercitu, sed tamẽ ad occasionem rei gerendæ respectum habere.

Idipsum quoqz de Thartaris affertur, quos alii propius, alii vero longius distare ferunt, et numerosum exercitum habere. Non est quidem verisimile Thurcas, sub hoc hyemis tempus in exercitu, diu posse manere. Sed de Thartaris maior timor ingeritur, quos constat plerumqz sæuissima hyeme, in armis versari solitos esse.

Non est eciã verisimile Exercitu nostru diu in illis oris teneri posse, partim propter inopiã victus, partim vero propter querelas eorũ, quibus futurę hyemis anfertur victus, quo et suã, et peccorũ famem per hyemem eximere possint.

Allate sunt eciã hẽ Summi Pontifici, quibus in tãto rerum Chrianarũ discrimine, denunciat se velle id agere,

quod ipsis pacandis conducere posse videatur, hortaturq3
Mtém Regiam, vt aliquos ex Prelatis Regni illuc mitte-
re dignetur, qui ad consultandum his de rebus idonei
essent viri, graues, docti, et bene morati.

Scribitur item ex Italia, Impialem exercitu in Gallia, vsq3
Massiliá versus penetrasse, cui obuiá Regem illu, cum
ingenti exercitu venire ferút, et ita constituisse, vt illo
pfligato Genuam petat, qui si ibi rerum potietur, toti reli-
quæ Italiæ, hunc metum incussurum esse, vt ea sit quasurq
et in suam Ditionem redacturus. Cuius aduentum, et
Regnu Neapolitanu, ob violentam Hispanorum dnacoq3,
magnopere cupere dicitur. Rex aút ipse Galliæ
quia vxore orbatus est, multo exit propensior ad bella
illa gerenda, ex quibus sperat se omnia impendia, et
præsencia et futura, quæ in bellis fecit, recuperaturu
esse.

Hæc sunt, quæ hoc tempore vræ Magiæ perscribenda visa
sunt, vt, quoad fieri posset, molestias præsentis tempor,
ea reuoluendo, lenire posset. Posthac quoq3, quicqd erit
scriptu dignu, faciam vt sine mora sciat, Et interim
bene ac foeliciter valeat, ac me more solito, fráno amore
prosequatur. Ex Cracouia.

Petrus Tomicius Eps Craconien et Posn
Luce de Gorca Castellº Posnamien' Et
Capitaneo maioris Polonie generali.

M Agce dne, dne et frater honoran^me literas vre Magce plenas iustissimi de-
sederii, in eum Reipublice statu, qui sine vlla controuersia
legitimus esse deberet accepi, fatetur vra Magcia id, quod ego
quoqz semper sensi, q; Status nre Reipublice, milli hostium
excursioni obnoxius esset, nisi domestice discordie, vel pocius
tumultuationes essent impedimeto; que omnium malorum
que fiunt, causam prebent, Noui ego semper talibus in rebz
vre Magcie animu et consiliu, q; ab illoru consiliis nunqz
abhorrebat, qui futura incommoda premidentes, ad eas
res omnes, nerues ingenii sui intendere no dubitabant.
vt ea ipsa mala impendencia prohibere, et propulsare pos-
semus. Dabit fortasse dns Deus salubrius consiliu, quo
post tot calamitates conscientibus ia animis, omnes id
statuere et decernere valeamus, quod sit vtile et honestu
futuru, qui propter peccata nra p;mittit, vt Infideles et
hostes, eius sæuicia et crudelitatem, in nos exercere possét.
semperqz vult misereri, si eius auxiliu supplices orare et
implorare no desinamus.

Quod ad istam inuasionem hostilem attinet, de qua nunc
timor est, graciaqz cuius prohibende Mtas dni nri in
Russiam se recepit, nihil certi habeo, quod sim vre Magce

scripturus. Non est quidem dubium Exercitu Thurcorum non longe à Danubio ex vtraq3 parte abesse, Qui ecia' sentiens de hac vtis Regie' profectione substitit, expectans occasionem id quod proposuit exequendi; Tamen si hoc Mense se continebit ab inuasione, non est verisimile, postea numerosum exercitu' in Russia' excursurum esse. Continebit tamen Mtas Regia omnem hunc exercitu', quem et ex equitatu, et ex peditatu collegit, donec omne tempus suspectu' preteribit.

Quod vra Magcia mihi gracias agit, q' no defuerim filie' eius in necessitate, non oportet proinde mihi gratias agere, nam id agens, videor facere officiu' meu', qui et filie', et filio vre' Magcie', cum ex debito ac vinculo sanguis, tum ob eoru' dotes et virtutes, vbi et quociens opus erit, paratus fu' omnia facere, que' ab amico iure prestari debent.

Nihil nunc preterea habeo, quod vre' Magcie' scribere possim. Si quid aut postea venerit, quod sit scriptu dignum, faciá' mox vram Magciam de omnibus certiorem. Cui me ex animo comendo, et opto, vt cu' suis omnibus, bene et foeliciter valeat. Datu'.

Petrus Tomiczki epʃ: Vicecancellarius Sigiſmundo primo regi Polonie.

SEréme Prnceps, et dne dne clementiſſime, Milites mei Mercenarii, quos cum vra Mte ad bellu miſi, ad me intimarunt, ſibi eſſe Mandatu vre Mtis nomine, vt ſinguli eorum in propria perſona ſtarent inter ordines terreſtres in ſuo loco, qui eis deſignaretur ab eo, qui exercitui preerit. Credunt aut ſi ita fieret, id eis valde graue, valdeq3 difficile fore, nec poſſe vtriq3 rei ſatiſfacere. Cum aut ego quoq3 intelligam non ſine magna granitate id eſſe futurum, ſi cogerentur ad hanc bipartita expeditionem, ſupplico humiter Mti vre, dignetur ea gracia ipſis impartiri in hac ipsa expeditione, qua vel aulicis, vel aliis ſuis Mercenariis facere ſolet, vt milicia ex bonis ſuis debitam, ſimul cu ea milicia, ad qua ſtipe conducti ſunt, implere et exercere poſſint. Si em hac spe fruſtrabuntur, quam ſe merite conſequi credunt, et ego fruſtra pecunniam impenderem, et Mtas vra tot ſe ſeruitoribus, vtiq3 neceſſariis, in pnti publica calamitate priuaret. Gracie vre Mtis me commendo, pro cuius foelici et incolumi ſtatu, cum toto Clero, Deum omnipotentem, ſedulo oro. Datu.

Petrus Tomiczki Epus: Vicecancellus Andree Cricio Epo Premisliensi.

Rme. etc. Ago vre Prti gracias, q̄ ea, que vel fiunt istic, vel aliunde afferuntur, mihi significare dignatur. Na̅ prope omnes, qui domi sunt ad me recurrunt, ac de successibus rerum moderni temporis à me petunt, quibus et aduersa molestiaꝫ pariunt et prospera leticiaꝫ.

Quod attinet ad eas querelas hominum, qui nescio, quo spiritu inflati de me querũtur. quasi ego causa essem, vt Decretum Comitus Piotrcomien̅, de bello mouendo rescinderetur, et irritaretur. Ego quid dicam, quidue agam nescio, cum intelligam rem non esse facilem, imperitam multitudinem ab his querelis prohibere, quas in omni infelici Reip̅ce euentu, ita innumeras antiquitus consuemit. vt post hominum memoriaꝫ nihil vnq̄ accideret, q̄ nõ alicui horum, qui Reipublice p̄sunt, asscribatur, vel nõ in quempiaꝫ eorum reiiciatur. Ego non possum cogitatione assequi, quid de his rebus senciaꝫ aliud, q̄ ea, que fiunt, temporum culpa agi, que semper alternis vicibus succedunt, modo secunda, modo vero aduersa vbiq̄ afferendo.

Ista mea militia, quam misi cum Regia vte, ad me questum misit, q̄ iussa sit stare inter ordines terrestres, cum eo numero equitum, cum quo ex bonis suis inierunt. Hunc aut equitatum, qui est mercenarius ibi esse velint, vbi Prefecti Exercitus eum collocarint. Scripsi ego vti

Regie id intollerabile esse, nec eos vtriqz rei, vllo pacto satisfacere posse, et rogami, vt ita cu eis agatur, sicuti cu his agitur, qui vel exulici sunt, vel simili ære merent. Vra vero pietas, dignetur apud suam item eos iuuare vt sint voti compotes, qui alioquin referunt in omni sua necessitate ab ea se auxiliu, et defensionem imploraue, nec se spe sua frustrari solere. Ego vero Procuratori meo iniunga, vt in bonis meis sinat eos viuere, qui si sine alieno incomodo viuere nó possunt, vt pocius mihi et meis incómodent, qz aliis, qui de me posthac inde sume rent querendi occasionem. Bene valere opto vraz Pietz.

Rex cohortatur Regnicolas: ad sumenda arma contra Tartaros: qui, abeuntibꝰ e regno Turcis, Russiam inuaserant.

Sigismundus etc Vniuersis et singulis Palatinis, Castellanis, Capitaneis, et quibuslibet aliis, terrestribus dignitatibus et officiis insignitis, nobilitatisqꝫ primoribus, et aliis omnibus subditis méis, in terra et Districtu vbilibet consistén, ad quorum noticiam pntes lre mee puenerit. sincer et fidelibus méis dilectis. Graciam nram Regiam. Magci, Generosi, et Nobiles, sincere et fideles mei dilecti. Jam manifestum est vobis, qꝫ afflicta sit hoc tempore Respubca nra. et quo in periculo versatur, Duo potentissimi exercitus Thurcorum et Thartarorum pagrarunt, easqꝫ ferro et igni crudelissime vastarunt, edocenturqꝫ ab Exploratoribꝰ méis, qꝰ tercius exercitꝰ hostium ꝓpediem fines Regni mei sit ingressurus. et similr Dnia nra denastaturꝰ. Costat vobis, vt con impetu primi exercitus hostilis, mutuo recepta pecunia, eu numeru militu mercenazioꝝ, que maiore illo tpe potuius, coduxig, et cu eo Aulicos nros, anlasqꝫ nonnullorum Dniorum expediuig. Nuc tanta necessitate nos, Regnumqꝫ nrum obruente, hinc versus Sandomiriam, in Dei nomie, cum his qs habere poterig, egrediem. psona nraꝫ Regia, et omes vires nras con eos hostes exposituri, daturiqꝫ opam, vt nos Regnumqꝫ nrum tueam. Quapropter vos hortam, postulates, vt mox visis pntibꝰ, arma capiatis, et equos cosedatis, et ad nag cum Nicolao de Dambrowiza Castellano Crac, et Exercitum Regni mei Capitaneum gnalem, aliasqꝫ Gentes nras, Leopolim versus ꝓficiscamini, vt Regno periclitanti subuenire, et vim hostium reprimere, eosqꝫ cum Dei opt, qui suos nunqꝫ deserit, auxilio,

profligare vna nobiscu̇ possitis. Facturi pro virtute vra, proq3 patrie salute, et gracia nra. Datum Cracouie, die Dnico proximo, ante festu̇ sancti Laurencii. Anno Dni. M.°. D.° xxiiij.° Regni mei xviij.°

E dictum: vt Nobilitas: decimum quemq3 ex colonis: ad bellum expediant.

Sigismundus, etc. Vniuersis et singulis Proconsulibus, Consulibus, et Comitatibus Ciuitatum et opidoru̇, tȧ morum Regaliu̇, q3 eciȧ subditoru̇ moru̇ in Regno mo, et presertim in terra et Districtu vbilibet existenciu̇, fidelibus dilectis, graciȧ mam Regiȧ. Fideles dilecti. Jȧ non est vobis incognitu̇, q3 afflicta sit hoc tempore Respubca nra, et quo in periculo versatur. Duo cm potentissimi Exercitus, Thurcoru̇ et Thartaroru̇, terras Russie pagrarunt. ferroq3 et igni crudelissime vastarut, edocemurq3 ab Explo-ratoribus meis, q3 tercius exercitus hostiu̇, propediem fines Regni mei, sit ingressurus, et similiter Dominia nra depopulaturus. Qua propter nos nolentes pro debito officii mei, salutj ac defensioni Regni, et subditoru̇ moru̇ deesse, omne Miliciu̇ et Nobilitatem monimus, ad occurredu̇ et arcedu̇ impetu̇ hostiu̇ aduenienciu̇. Insup decimu̇ quemq3 hominem magis valentem et robustu̇, ex omnibus villis tam nris, q3 subditoru̇ moru̇ expedire iussimus, ad hanc communem

neccessitatem, Nos ipsi eciam hinc egrediemur, personaq
nostraq Regiam, omnesq3 vires et facultates nr̃as, pro
salute et conservatione Reipublicæ exposituri, daturiq3
operaq, vt nos Regnumq3 nr̃um, cū Dei auxilio tueamur.
Vobis vero mandamus, et saneriſſime precipimus, vt mox
visis pr̃ntibus, decimū quemq3 hominem peditem valentem,
et armis neccessariis instructū, de Ciuitatibus, Opidis, et bonis,
in Jure vr̃o Ciuili consistentibus, ommino expediatis. vel
adhuc in maiori numero hominū, si potestis, presentiſſimo
Regni periculo alacriter subueniatis, et eosdem vr̃os homines
ac gentes, apud pro feria secunda ante festū
sancti Bartholomei proxima statuere, et representare curetis:
Ita expensis neccessariis et viatico promisos, vt inde quo ne-
cessitas postulauerit, vltemis absq3 damno et incommodo,
subditorū nr̃orū proficiscī, et hostibus se viriliter opponere
possint. Et ne aliqua Ciuitas vel opidū de premissis
sua ignorancia pretendat, volumus et mandamus, vt vna
Ciuitas ad aliā sibi vicinorem, et vnū opidū ad aliud
sibi vicinius, pr̃ntes nr̃as lr̃as, post earū lecturā q3 primū
transmittat, vltima vero Ciuitas vel opidū illas loci Ca-
pitaneo representet. sub omniū bonorū suorū amm̃issioe
nō aliter facturi, Datū Cracouiæ die sancti Laurencii
M°. D.° xxiiij°. Regni vero nr̃i anno xviij°.

Responsum Dnorum Lituanorum regi datum De mittendo muncio ad Cesarem Precopensem cum muneribus.

Serme Rex, dne nr clemetissime. Quod sacra vra Mtas respondere nobis dignata est super trās mās, q, quantum attinet amicicia Mtis vre cū Imperatore Precopien, visū est Mti vre, cū eo in amicicia esse, ac munuscula illi transmittere, eo modo, quo pacto tempore olim pat̄ Mtis vre Cazimiri Regis, Imperatori olim Menkÿreÿ Mingirei, mittebatur. Et visū est Mti vre, vt mittatur ad eum in legatione cū munusculis predictis, Notarius vre Mtis Andreas Mazkowiz. Quē vero munuscula mittenda sint, hēc nobis in Regestro scripta Sacra Mtas vra nobis transmisit, Domino q3 Thesaurario mandauit vra Mtas, vt munuscula eiusmodi compararet. Cum hoc demq3 scribere nobis dignata est vra Mtas, scripsisse vre Mti dnm Eustachium Daschkowicz Capitaneū in Czerkaßii et Canyow, q̄ Nuncius Impatoris Thurcarū in Castris Pierecop et Ozakow. Oslam sultanum locauit, visum est itaq3 Mti vre, ad ipsū Oslam soltan, speciale Nunciū cum munusculis delegare, ad salutandū eum in eo loco, atq3 ad adhortandū eum, vt ipse recordatus gratie vre Mtis, in necessitate sua sibi prestite et ostense, Mti vre amicus sit, Munuscula aut, quē illi mittenda essent, simile in Regestro descripta, misit nobis Mtas vra, atq3 mādauit, vt cū eis, ad eū, aliquem dignū ex Curiensibus Mtis vre, q̄ nucio trāsmitterem̄.

Visum est itaqꝫ nobis Seruitoribus vtris vre, qꝺ ad obeun-
dum hoc vre vtris obsequiu, mittendus est Curiensis vtris
vre Nobilis Hleb Jasman, Nam is et antehac istic in Thaz-
taria à Sacra vte vra pro Nuncio fuit, et mores gentis
illius iaꝺ non ignorat. Nihilominus intelleximus ex hjs
Regestis, quꝺ ad nos vtas vra transmittere dignata est,
qꝺ minora mumuscula Oslamsoltano descripta et nominata
sunt, qꝫ huic alteri, puta Sabath kixio Jmpatori. Renera
ipse, et Nuncio vtris vre, ad ipsu Sabathkixei Jmpatorem
non pmitteret, et mumuscula ipsa ab eo adimeret, quia ipse
degit in hostio vꝫt in Castro Pierecop, per quod omnes tran-
situs occupauit, qꝺ nedum homo, verum et canis Ordam,
sine terraꝺ illius pꝛeterire nõ potest: sed cogitur vnusqꝺqꝫ
per Castru Pierecop, idqꝫ sub bono testimonio transire.
Inde igr vtas vra manus damnu susciperet, et ad inimi
ciciaꝺ pronocare eu posset, à Sathkixeio vero Jmpatore
amiciciaꝺ lucrari non posset. Verum nobis seruitoribꝫ
vtris vre videtur, qꝺ cu ipse æqualis ei Jmpator factꝫ est,
iam et mumuscula æqualia illi mitti deberent.

Ne itaqꝫ res ipsa mora paciatur, mandauimus dño Thesau-
rario, qꝺ ipse æqualia munuscula pararet, et hos Nuncios dele-
gatos, quam cicius posßit, expediret. Cum hoc Séreme Rex
visu est nobis Seruitoribus vtris vre, qꝺ propter pacem Do-
miniorum vtris vre, per pꝛedictos Nuncios, alloquꝺi essent
pꝛefati Jmpatores, si ipsi voluerint cu vra vte in amicaria
esse, et contra vnumquemqꝫ hostem vre vtris, auxilio
vre viti eße; promittendu erit eis vtrisqꝫ, idqꝫ secrete
singulis annis danduꝺ fore, per duo millia Duratoru. si
puta hoc vre viti, ac magis dms Consiliarijs vtris vre

Regni Polonie videretur, dare propter pacem eorum à Regno duo Millia Ducatorum, hinc vero è Dominio vre Altis Magno Ducatu Lithuanie ecia duo millia Ducatorum in pannis.

Et cum iam ipsi Impatores cum vra Alte ita stare, et ponere vellent, q iam ecia ipsi Juramentu corporale prestet, q debent vre Alti, ac Dominys Altis vre amici esse, et contra vnumquemq3 vre Altis hostem, cu vra Alte vno et eodem animo vnici, super quod, et inscripcões suas faciant, et Nuncios suos, cum Juramentis suis huc ad Altem vram, eodem, quo, et Altas vra, modo, fecit, transmittant.

Preterea ecia si ex se amicicia aliqua erga Altem vraz. ostendissent, alloquendi sunt, q ecia inimicicia mi hostibq Altis vre, framea sua exerceant, et tandem post talia facta sernicia sua super hostibus vre Altis, rogent pro aliquibq munusculis Altem vram, puta, pro vestibus, vel aliquot ce; tis florenis, Altas vra visis eorum eiusmodi sernicijs, eiusmodi ecia munuscula eis recusare no dignabitur.

Visum est vero nobis Sernitoribus vre Altis hec munera tam parua eis vtrisq3 debere prmittere, ea de causa, quia nunc ipsi sunt duo Impatores, et fieri no potest, q vnus alterum, vel no expellat, aut no occidat. Si itaq3 vra Altas vtrisq3 eis prmittere deberet maiores summas, extunc, cum posthac vnus eorum in tota illa orda Impator efficietur, solicitabit q illi vno ea munera ex integro semp tribuantur, que dabantur duobus Impatoribus. Sed cum ita parua munera Altas vra eis vtrisq3 Impatoribus dare prmittere

dignabitur, tunc licet posthac, vtraqꝫ hæc munera illi vni, qui remaneret, Mtas vra tribuet, parum damni vre Mti efficeretur, è Regno Polonie dare duo millia Ducatorum in auro, et ex altero Dnio Mtis vre, hoc vzt magno Ducatu duo millia Ducatorum in parmis,

Si itaqꝫ sacre Mti vre hoc ita consultu esse videbitur, dignetur Nuncijs suis Sacra Mtas vra informatione sua præbere, qꝑ iam ipsi, cu prædictis Imperatoribus rem Mtis vre ita componant et tractent, quoniam ecia æstimamus nunc cum ita istic Impatores duo sunt in una terra, facilius posse negocia sua utem veram cu eis pagere, vnus eorum ab altero canens, et timens, ita quilibet eorum libentius se se vre Mti acclinabit, vt sint amici Mtis vre, et in hijs parvis muneribus, libenter contenti erunt, Vestra vero Sacra Mtas, de tam frequentibus eorum inquietationibꝰ eradet, et difficultates pristinas no habebit

Præterea duximus significandum Mti vre Dno nro clemetmo, scriptum esse ad nos à dno Eustachio Capitaneo in Czerkaßi et Canyeno, qꝑ Satkirey Impator, atqꝫ Oslamsolthan, scripserunt illi, aggrauates sibi plurimum de mercatoribus Cafensibus, per Cozakones de Czerkaßi, occisis, et spoliatis, pmittentes ob hoc velle venire ad depopulandum Dominium Mtis vre, In quo eos dns Deus non innabit, Cum hoc denigꝫ scripsit nobis idem dns Eustachius intimatum sibi esse à quibusda amicis suis, qꝑ Impator Exercitum paratum habet, ita qꝑ vnusquisqꝫ eorum iam insidet equo. Nos itaqꝫ qꝫ primum hijs auditis, eodem tpe significauimus hoc oibꝰ

subditis vtis vre Magni Ducatus Lithuanie, q parati sit,
Deputauimusq eis locu in Pietrzicouize, cu aliis hris nris
requisiti fuerint, q istuc coneniant. Nos quoq seruitores
vre vtis in hoc sumus, vt cum primu audierig hos Infi-
deles hostes in Dominiu vre vtis profecisi, tunc ad pre-
fata Pietrzicouize proficiscemur, hosq hostes reprimere
conabimur, quantu nos dns Deus iuuare dignabitur,
Nihilominus Sacra vtas vra dignetur id circumspicere,
q cu olim Dux Constantinus cu exercitu vre vtis aliquo-
sum proficiscebatur, semper tunc vtas vra exercitu suu
p̄uidebat Curiensibus vtis vre, qui ab Exercitu ad Custo-
dias mittebantur. qui sub Exercitu hostiu lingnas aquere-
bant. Tormenta denigz bellica in exercitu seruabantur, et
Milites Stipendiarii, qui ea ducebant et p̄uidebat, Nunc
vero, ne vnusquidem Curiensis, nec vnu tormetu in exer-
citu erit, quecumq em tormenta, siue machine bellice vtis
vre Vilne, in Curia dni Episcopi Vilnen fuerut,
(Hic non complenit sententia Notarius, quid de illis ma-
chinis factu sit, Estimandu est forte, q hoc no errore, sed
studiose factu est, vt subticeret, quis eas accepit :)
Et ita cum fuerimus in exercitu, non habebimus, per
quem custodias facere debeamus, per quem denigz lingue
hostium aquerende sint, Si ecia hostis venerit contra nos
ad fluniu Priipiez, difficiliter absq machinis reprimen-
dus erit.

Retulit coram nobis Thesaurarius Sacre vtis vre, q ipse
distribuit ex thesauro vre vtis ad quitancias citra octo
millia sexagenaru pecunie Curiensibz vtis vestre.

Eiusmodiqꝫ Quitanciarũ, non parũ cumulũ coram nob ostendebat, nunc vero nullum Curiensem videmus.

SAcra Vtãs vra id circumspicere velit, qui fructus Vti, vre exinde est, qꝫ non pauca summa ex thesauro Vtis vre distributa est, ad intercessiones illorũ, qui non sunt vtiles Vti vre, et nullum pro hoc est servicium factum. Cum forte iste pecunie nunc in vno loco fuissent, omnes istas necessitates Sacra Vtãs vra nunc adimpleret ex eis. et nulla tandem difficultatem sola haberet. Tamen et nunc Sacra Vtas vra, dns mr clementissimus, dignetur ea in re deliberare, qꝫ Vtas vra dum Capitaneũ exercituũ gnalem, atqꝫ exercitũ ipsũ suũ promideat, tam Curiesibꝫ, qꝫ ecia machinis, et militibus stipendiariis trecentis, aut quatuorcentis, ad ducendas machinas necessarias, vt cõtra hostem vre Vtis securiores esse possemus.

QVod ẽm attinet Machinas leues, quę ad ferendũ cum exercitu simul valerent, Vtas vra dns mr clemẽtissimus cũ fuerat in hoc Dominio Vtis suę referre nobis dignata fuit, qꝫ Vtãs vra, fecit isthic Cracouię parare Machinas leues Campestres, pro necessitate Dominii huius, viginti, quę solui debebant ex thesauro, huius Magni Ducatus Lithuanię. Vnde Vtas vra prospiciens necessitatem huius Dominij sui, machinas eiusmodi ex Polonia ad nos misit, et solutionem ex thesauro hoc pro eis extradere demandauit.

PRęterea qꝫ attinet Curienses, et Stipendiarios Gregarios ad ferendas et prouidendas machinas, si Sacre Vti

vre dño mro clemctißimo videretur, q̄ vtas vra non
mouens Nobiles Drohicen, Bielscen, Mielnicen, de loris
corum, mandaret ab eis Contributionē exigere, quam ipsi
soli libenter offerret, et prestabunt, de quolibet manso per
decem großos, Pro hijs pecuniis eorundem, hominū ali-
quot centa conueniemus, et Curiesiū aliquot centū equos
expedirem̄s, qui manus seruicium vti vre facere possent. q̄3
Nobilitas Districtuū illorū.

Casu aut quo neceßitas nō fuisset, statim milites gregarios
possemus dimittere, Curienses vero transmitterem̄s in Kio-
viam ad dnm Palatinū, qui multo manus obsequium istic
vti vre facerent, q̄3 Districtus predicti. Et si ecia opus
fuisset nos omnes ad Pietrzi comitze transire, vtas ecia
vra Exercitui suū his rebus bene confortaret et puideret.

Quapropter si vti vre facere videbitur secundū hoc con-
silium mū, et dignabitur ecia nobis inde machinas aliqs
transmittere, dignetur mandare scribere vtas vra ad do-
minū Ugrum Stabuli vtrs sue, q̄ pro ducendis predictis
Machinis in exercitu equos det, Et si ei hoc visu fuerit vti
vre, super hijs supra dictis districtibus Drohicen, Bielscen, et
Mielnicen, à Nobilitate Contributione pecuniis facere accipere,
et de mansionibus eorū eos nō monere, vtas vra, vt res
mora non habeat, dignetur mandare dare pecunia ex the-
sauro suo, pro quibus possemus Curien, et Milites Gregarios
habere, Posthac vero in locū earū contributio illa ad the-
saurū vre vtris imponeretur.

Hec tamen omnia committimus, excellenti prouidencie,

atq3 ingenio Mtis vre, Quicquid illi pro meliori suo, ac Reipublice facere visu fuerit, ita Sacra Mtas vra Dnus noster clementissimus, efficere dignabitur.

Scire dignetur demq3 Sacra Mtas vra, scriptu nobis esse, à Magco dno Palatino Kioviен, q3 Dux magnus Moschoru, homines Equestres et Pedites, misit nunc ad Castru suu Czernihow, robora quoq3 parat volens edificare, septem miliaribus à Kiovia super fluuio Dziesna, in bonis dni Palatini Vilnen in monte Ostra,

Scripsit insuper factor dni Palatini Vilnen. de Lubiecz. q3 venturus est adhuc ad pfatu Castru Czernihow exercitus magnus, Cum quo venturi sunt tres Palatini, vzt Dux Boriis Horbathii. Dux Schzenya Junenis. et Dux Alexander obolinski.

Adhuc preterea scripsit nobis dns Palatinus Vitheblen, q3 Imperator Thartarorw Cozanski cu Duce Moschorum pacem iniit, Jam, itaq3 no est illi cu aliquo amplius bellandu, nisi cu Mte vra, cuius multa iam iam signa apparent, quia multe ab eo, subditis vre Mtis in Confinibus illius degentibus, iniurie aguntur. Castra demq3 sua in Domino Mtis vre ponere et edificare intendit. Ita q3 si Castru hoc prope Kioviam, quod Deus auertat, edificasset, iam nullam nauim in Kiovia venire pmitteret. Ex eo tandem Castro, aliud Castru in loco dicto Vißeho; rod construere bene poterit, ex eo nullu hominem, etiam ex Lithuania ad Kioviam venire pmitteret.

Et ergo Sacra Mtas vra Regia, circuspicere dignet;

q̄ ipſe ad annū hunc nō alia de re cū vr̄a ūte treug
gas pacis ſuſcepit, niſi vt in terra ūtis vr̄e Caſtra ſibi edifi;
caret, ex quibus tandem aliqua antiqua poſſet occupare,

Propter has itaq̄ cauſas, nobis ſeruitoribus vr̄e ūtis videret
q̄ vr̄a ūtas dignaretur mandare Duci Slucen, Duci Helie,
et dn̄is Ducibus Luccorien et Volodimirien Capitaneis,
aliiſq̄ Ducibus, et dn̄is terre Volinen, at Podolitis, iſtuc
ad Kioniā ire, et aliquandiu ibi commanere. Caſu, quo
ipſe Dux Moſchoren vellet Caſtrū illud ſuū in illo mōte,
edificare, q̄ ipſi nō p̄mittant, et procul eū inde repellat.
Dominus vero Palatinus Vilnen, iā eciā paranit Curiā
ſuā, et cum hoc homines Pedites, quos mittere vult, q̄
Caſtrū illud ipſe tanq̄ in bonis ſuis conſtrueret. Machi;
nas ad hoc, pulueres, et victualia parata habet. Digne;
tur vero Sacra ūtas vr̄a eā in rem conſentire, eo q̄ nō
parū inde Sacra ūtas vr̄a vtilitatis ſuſciperet. Primū
quia ſupradicti Imperatores, audien exercitū vr̄e ūtis
in Kioniā fore, et Nuncii ūtis vr̄e tunc eciā apud eos
fuiſſent, accelinabunt ſe ſe ad amicicias ūtis vr̄e, ad in;
ferendum demū damna Dominio ūtis vr̄e iterum nō
audebunt.

Sin aūt aliquid eiuſmodi et tentare vellent, nobis iā habē;
tibus ante ſe talem exercitū, ſecurius eſſet ad locū depu;
tatū contra eos ſe ſe congregare.

Dux p̄terea Moſchorū audito exercitu ūtis vr̄e in Kio;
via non p̄ſumeret eatum Caſtra in Dominio vr̄e
ūtis exigere, eciā ſi vellet, populus iam ille ūtis vr̄e
non ſineret,

Esto, q; ecia; ab Imperatore Pierecopiensi, et Duce ipso Moschorw pax sit, vtiq3 ũtas vra non modicw exinde vtilitatis haberet, q; Castrum illud dns Palatinus in loco tam nocuo et insecuro construet. Ex quo non parw subsidii Castro ũtis vre Kioniew fuisset in custodia ab ipso hoste Duce Moschorw; et in alijs rebus. Illis vero Duobg et dnis, parw ex inde difficultatis et more fuisset, quoniam iter non remotw, victualia vero facillime sibi possunt per aqua; navigio transmittere in Kionia, quo istic aliq tempore existew vinere possint.

Cum vero id ũti vre secundw consiliu nostrw ita facere videbitur, dignetur mandare scribere lras suas pfatis Ducibus et Dominis, q; ipsi fiant in Kionia post festum Nativitatis Marie, ad summw in vna septimana. Et nos quog3 si audierimus impetw à Thartaris et Moschis pro illo termino esse conaremur in Pietzgiconize, Vra ũtas dns me clemetissius id scire dignetur.

Postremo Serme Rex, quod vra ũtas dns me clemetsus scribere nobis dignata est, si nobis visw esset de minygs his, que subditis ũtis vre agunture, aliquem ad ipsum Durem Moschorw, lenem Nuncw mittere, q; vre ũti in hoc responderemus. Notw est ũti vestre, q; vra ũtas non semel ad Nuncios suos magnos et leues ad eum transmittebat, q; ipse se se erga vram ũtez conservaret, secundw Inscriptiones trengarw pacis, et minxias subditis ũtis vre inferre non faceret, Ipse aũt nung3 verbw, ac iuramentw suw ũti vre servavit.

semper maiora et maiora damna subditis vrē vtrib
fecit, Imo verius maiora, duratibq ipsis trevgis pacis,
q3 durante bello. Fietur frustra est nūc vrē vti prē-
fatū lenem Nuncium ad ipsum mittere, quoniā ipse sup
hac missione nihil faciet, Sed pocius dignetur ia vtas
vra mandare temtariis vtris vrē confinia habētibus. Si
casu, quo Moschi spolia aliqua subditis vrē vtris inferret,
q ipsi vicevversa pro suo simile accipiant. Factoribusq3 ip-
suis Ducis respondeant, id pro suo feciße, et exinde sibi
res, suie spolia eiusmodi mutuo restituat. Datū Vilne
die X. Mensis Augusti. 1524

Andreas kricius Eps Premisslien
Petro Tomicio Epo Cracouiensi et
Posnaniensi: Regni Polo vicecancell.o

RMe in Chro patex. et dne dne benefactor gracio.me.
Ego vt scripseram Rme D. vre die Lune ex Brzozow
egressus, besterno die huc applicui, vbi intellecto Regio
discessv, plurimu anxius fui, nescius quo potissimu iter
prosequerer, cu à Rma D. vra, nulla prorsus significatio-
nem habuerim, donec dns Zamoscki istinc rediens, dubiu
animu sua psuasione huc impulerit, vt nūc pocius ritem Re-
giam sequerer, qz istuc proficiscerer. vnde post longo cruciatv
esset tamen vtās sua sequeda. Sequutus itaqz consiliu ipsius,
vado hinc ad nouā Ciuitatem, hodie illic cu rte sua cōuenturq.

Habui Nuciu ex Leopoli sabbato pximo egressu, qui refert nos
omnes qui illic erant pridie illius diei discessisse, et hostem
maiori qz dici potest preda onustu insequi, conuenireqz cum
Duce Constantino debere, et suppecias item à Moldano spe-
rare. Que si vera sut, spero ex pessimis rebus nonihil boni
exitus.

Mi Rme dne molestisio su animo, q facultas videndi vra R.
D, quod vnicu erat meu desideriu et solatiu; hoc enetv mihi
sit intercepta. Spero tame mutato fortune vultv, me breui cu
rte Regia istuc venturu, cuius hec motio, vtinā pficiat aliqd:
quod ego diffido, scies tanta esse insolencia et vecordia nre
Nobilitatis, vt donec in ordinem et obediencia debita non
redigatur, nihil prorsus sperare possim, boni aliquid cu
illa geri posse. In rebg tame deploratis oia tētare no nocet.

Cómendo me gracie Rome D. vre, Qua dns Deus semper
seruet sospitem. et foelicem. Ex Tharnow die xj Augusti.
Mo. Do. xxxiiij.o

Cricius : Tomicio.

RMe in Chro pater, et dne dne benefactor gratiosiss sie.
Veni hue, cu maximo rerum mearu dispendio, Et qmis vltas
Regia videtur habere non vulgariter gratu meu aduetu
malmißem tame vel continuisse me adhuc in bonis meis,
vel esse cu D. vra Rema; qua in hoc rerum omniu chao
et meris fumis versari, nisi heri venisset à dno marsalco
Curie optimus Miles Borowski, vsq3 hue nihil qd illic aga-
tur scimussemus. Nunc igitur de Thartaris hoc certu est,
illos incolumes cu tanta preda, quanta dici et deplora-
ri nó potest, abiiße.

De Thurcis, qui aduentare ferebantur hoc vnu scimus, quod
nihil scimus, nemo est, qui hoc curet, ex quo et consilia et
omnis actio dependet, Indiget Ciuitas Leopoliensis, indi-
get arx Camenecz presenti et celerrima promisione, Ea
tam nobis cure est, qz olim esse consuemit. Conuocati sut
hic aliqui Nobiles ostentandi duntaxat causa, et hi in
villis Sanctuariorum positi, expilant miseros homines, nó
secus, qz hostes. Quid segnetur nescio, Sed et vtinam hec nesci-
rem. quam scio

Mi Rme dne, significauit mihi dns Marsalcus Curie

quo factū sit, vt nullū bonū seruicium fieri potuerit ex eorū post hostes profectione, quod vtiqz fieri potuisset in parte, nā de conflictu, frustra erat quicqz tentandū meo; rum paucitate. Sperabat Dux Constantinus nostrū Impe; ratorem melius esse comitatū, et noster illū itidem, Vterqz vero longe minus opinione apparuit, Id ego prēdicebam futurū ex priore successu, Nunc in eo sumus, vt hēc motio bellica procedat, duretqz per omne tempus suspectū, in locis designatis, in perniciem hominū, et maiores cla; mores exaggerados, Quicquid agent describā semper omnia D. vrē Rcme, Quē optime fecit, q; Militem suū hic habeat, nam prēter rem piam, et ab omnibus laudabilem, ecia bonis suis tutelam fecit presentissimā.

Commendo me gracie vrē D. Rcme, Quam dns Deus seruet semper sospitem et foelicem. Sandomirie xvij Augusti. 1ō. D°. xxiiij°.

Scheda inclusa.

Rme mi dnē. Persuasū habeat Rcma D. vra, me illius honorem et omne bonū, vel meo ipsius habere pociorem. Et pinde non posse facere, quin ea quē sciam illi declarē. Sunt hic pernitiosissimi rumores de dissuto bello gnali, et nunc post dammū, dimidio Regni moto, sero scilicet, et in pniciem omniū harū parciū, Hēc tota culpa dexi; vatur in vrām Rcmā D. modis et circuitionibus va; riis et manifestis, tum per se. tum per submissas per; sonas, per eos qui maxime illi adesse deberēt, quando; quidem communis res vtriusqz agitur. Siqz hic tātū

cogitaret de conseruanda Camyeniecz, quantū in ru-
musculis aucupandis, et animis hominū conciliandis,
alióqz in odiū inducendis, nō laboraremus, Mira mihi
quotidie nunctiantur, quē scribi nō possunt, quibz ego
eisdem artibus resisto, quantū possū. Nam mi R^me
dn^e, quid preciosius est, bona fama, et fauore hominū.

Cricius: Tomicio.

RMe in Chro pater, et dn^e dn^e benefactor gracioss^me.
Venit hesterno die, dns Castellanus Lublinen ab Impe-
ratore exercitus, refert ex Responso Palatini Moldauie,
Thaßulam eis Dambiū esse, et gentes circum se in ca-
pis mis congregare, ac omnino ad nos irrumpere debere.
Quapropter censuit dns Palatinus pro ipso Impatore
mittendum, q, non esse illi videtur, cui gentes, quē hic
congregantur cōmitti poßint, Nemo est aut, qui cū illo
absqz aule Regia proficisci velit. Et proinde cogemur
fortaße omnes in Campū progredi,

Ego ad quid huc venerim nescio, neqz em aliqmbus sum
satis ex sentencia, Quod non admodū curo. Neqz enim
parvitatem meā, cū illorū amplitudine et existimacōe
cōmutarim.

Milites vre R^me D. eundem apud illos fauore, quē

ego, experiuntur, Non pmittitur illis hoc, quod permitti-
tur alijs, Calumnijs variis afficiuntur, de quibus se
purgare coguntur assidue. Non dubito si ita cum illis age-
tur, et inhonestos apparitores cu opus fuerit, et in per-
soluendis dammis, damnu ingens Rcme D. vre futuru.

Non potui obtinere, vt tempestiue statueretur, quid de
Duce Masonie, et rusticis monendis sit agendu, In vtroq3
adhuc deliberatur, Et proinde nihil ecia certi vre Rcme
D. scribere possu, Cui mitto copiam Responsi Molda-
vici superbi quidem, sed ad ignauia mea apposite. Et
commendo illi ex animo, causa huius innocentis, meq3
vna et seruitutem mea perpetua. Faciatq3 Dns Deus
vt illa ito videre possim sospitem et foelicem San-
domirie xix Augusti. M°. D°. xxiiij°.

Responsum a Palatino Valachie. super Legationem per Niepelski factam.

ZA nawiedzenije, y zeszie go. w. m. kazili nawyedziez za tho dal w. m. dziękowacz, y za tho isch w. m. kazili roskazacz weßelicz Bięch isch Thurki porazil, Gdzie mowi pan Woiewoda, isz nyeza ßwa ziemia, ani za ßwe ludzi, bithwa snimi stawil, iedno vchodzancz nyewiernosti v w. m. ktora bi w. m, na przeczywko iemv mieli miecz, Skand powiada Thurka poruschicz na przeczyw sobie, ktorego ßyą nadziena kozdi godzini do siebie.

Panowie zo mię zadaią o pomocz, thv mnie podobnieyy pomozi zadacz, nizli ią dacz, Abowiem ia zwadzilem ßią s Turkiem o ziemią Krolewska, Gdzie mi zginęli zliczei panowie Radni, y inschich niemalo dobrich, Ich ńći dziękuią. isch mi obieczuią dacz pomocz, niezaluiancz statkow y nakladow swich, y prazei, y zdrowia swego. Gdzie wiącz iam nyewidal, abi zlowiek tonączi drugiemv pomogł, iedno ßám mußi pierwi viplinącz na brzeg. thakież panowye obieczuią mi pomocz, a sami ßią niechcą bycz ßwoiemi nyeprzyiaczielmi, patrzą na myą, abich ßią ia z nyeprzyiaczielem ich byl, niechay ßią oni sami pierwi biią swoiem nyeprzyiaczielem, tosch sobie, y mnie bądą pomagacz. a ia gim niemogą dacz pomocz, bo yey mnie potrzeba tak

wiele iako ỹ gim.

Item powiadaią ſch bich nieſtal do nich nowin zadnich, ſo na koſdi rok dawam znaſz kilko kroſz o kaſdim voyſke, a tho ỹ teraſz dawam im znaſz przes Bią o Thaſchubie Thurcke. ſch nieſchedl za Dunay, a thu Bią zbiera myedzi Kiliią a Biallogrodem na krolewſką ziemyą, woſchak ią nie Bie: dzą v waſz na Straży, anim winien dawaſz wiedzeniyą. A ſokolwiek dawam wiedzieſz, tho wſiſtko panowie po: wiadaią ſch bi niyepranda. A toſch widzą thą niepranda ſami przed ſobą.

Andreas Cricius Eps Premisliē
Petro Tomicio Epo Cracouiē Et
Posnaniensi. Regni Vicecancell.o

RMe m Chro pater. et dne benefactor gratiosißime, Hactenus de hostibus nihil scimus, versamurq3 in hisdem fumis et ostentationibus, in quibus versati fuimus semper,

Ex terra Premisliensi fuerūt hic nuncii, et sua calamitate lamētabili oratione exposuerunt, imprecantes illis, qui motionem bellicā, in Conuētu decretā, mutauerunt. De qua Responsione cū in consilio ageretur, ibi dns Palatinus multa dixit, quo pacto reclamauerit, obstiteritq3 ipsi mutationi, vtq3 abfuerit, quando tercie restiū hēc fuerunt emisse. Et cū erat facta conclusio cum Nunctijs maioris Polonie, et ꝙ, si ntas Regia, vsa fuisset suo consilio, nō hēc calamitas accidißet, Ego respondi me initio interfuiße his consilijs, visumq3 nobis omnibus fuisse de mutanda motione gnali, vt inutili, multis rationibus, et presertim nulla significatione de hostibus existente. soliq3 nti Regie non vsq3 quaq3 ipsa mutationem cordi fuisse. Quod me non aliter logui et fateri posse, vt si quid in ea re peccatū sit, qđ, vt meliis intelligebamus, consulnimus, peccatū esse nostrū omniū, Rndit murmure dns Palatinus, Chwala Diablu, ob hēc et alia, quibus omnia in vrāz Rcma D. coniicere nititur, quasi sine consilio et volūtate sua agerētur

q̄ interdum obsisto; quodam modo in me frontem cōtra-
xit, totusq3 est hijs diebus, in fermēto maximo. Mi Rme
Dñe huiusmodi studijs nosmet vulgo traducimus, et Rempca
pessundamus.

DE Arce Camenecensi, vbi hostes venerint, actū est. vel trí-
duo, Sic ēm Proconsul cū magna querimonia coram me
protestatus est, et proinde doleo impense me hic esse.
Omnia ēm asscribuntur his, qui ad latus sunt Regiū,
scientes Principem nihil agere suapte voluntate.

Nunc expectamus, vt prius scripsi dn̄m Campiductorem,
et alios dnos, cū quibus constitui debet, quid potißimū
sit agendū, siue hostes venerint, siue nō venerint, Quicqd
constituetur, nō negligam cuestigio Rme D. vre
perscribere.

Dns Bothurzinski mortuus est, haud dubiē, causa calami-
tatis Reipublicē, De qua, mirū est, q̄ ille etate iā de-
cursa, fuerit tantopere solicitus, cū nos, quibus plusculū
æui supesse videtur, nō secus q3 in media pace, o sāteus
et quē mēa sunt duntaxat cogitemus. Quid si ille tanta
vim hominū, et armētorū abduci videret, tantum q3
fletū et imprecationem audiret, quibus impossibile est,
Deū immortalem, aduersus nos nō commoueri?

Mi Rme dñe cū dns Gorczki recusauerit Cancatum
hunc vacantem, metu litium, nō potuit melius facere
vrā D. Rmā. q3 de illo mēo Rzeborowski prouidere.

Audio em illu proficere non vulgariter, [ſolicat in kÿepomia]

Dns etiam Ziasinzki, acceptabit contentationem aliquam non granatim. Me Rme D. vre humiter commendo
Sandomirie xxij Auguſti. Mo. cP. xxiiij.

Cricius Tomicio

Re mi dne, Reddite ſunt mihi primulu he lre ex Lublino, de illo forte Notariatu, pro quo dns Camerarius et ego, Rme D. vre, in perſona patris, mei Ozarowſki, ſupplicamus. Qui cu homo ſit puectioris etatis, probus, vt feretur ab omnibus, et minime cupidus, vel ambitioſus. Cu aut iſte, pro quo ſcribitur, et Junenis ſit, et eiſdez terre Judiciis, rerum ſuarum ſtudioſi, filius, credo iuſtiſſima ratione, priores meas preces, pociores apud Rmam D. vram futuras, que omnia recta lance ppendit. Et que ſciat dnm Zamoriſki fuiſſe Lublini bene ſanu, feria ſexta ante feſtum ſancti Martini, et Cracoviam applicare debuiſſe, feria ſecunda ſequenti, que dies eſt hodie octana.

Andreas Cricius eps Premislien
Petro Tomicio Epo Crac et Posnanien
vicecancellario

RMe mi dne, Scripsit mihi dns Vithuienski, mortuu dominu Dunyn, Supplico Rme D. vre, non id q illa diligentissime agere persuasu habeo, ac in re mea didici, ne monendo memorem immemorem facerem, sed vt me spe aliqua de pociundis votis nostris consoletur, idem facere dignetur de patre, mei Ozarowski. Nam me quottidie dns Camerarius mumusculis escarijs solicitat, meq3 quoda modo negligentiorem putat, dum in arce non videat me, ob id satagentem.

Mi Rme dne, placet mihi dnm Archiepum, processu illum de rapinis, in bonis spualiu comissis edidisse, cum ne in tanta aduersum nos insolencia omnino nihil agere videremur, tum vt aculeis illis indecentibus turbator ipse timbas sibi conciat, Neq3 omnino ab re putarem tales pressus non eo tamen exemplo, tam à Rmo dno Crac, q3 etiam ab alijs dnis Episcopis promulgari, Nam qui illatam iniuriam ferat, ad inferendu sibi alteram inuitat. Sed hec Rma D. vra prudencius discuciet.

Dnm Rambieski, ad Archidiaconatu Crac, admittendu censeo, Na vt ille est tractabilis, facile de ipso Sacerdotio Rma D. vra, cu dno Crac, vt volent, disponere poterut. pocius q3 alginis Romanensis inuolare deberet, nisi Rma D. vra aliter censeat.

Responsum a Sigismundo primo Rege polonie: datum oratori Sere^mi D. Ludouici regis Vngarie et Bohemie.

Commendat in primis Sacra vtas Regia, hoc studiu' et cura' Sermi dni Hungarie' et Bohemie' Regis Nepotis sui charmi, q; illuis vtas, de omnibus rebus et actibus suis, reddat vtem sua', tam crebro et accurate cerciorem,

Nam vtas sua, et pro debito consangwinitatis, et summo amore, quo illuis vtem complectitur, no secus habet cure' omnes res et statu illuis vtis, q3 suu proprium.

Libentissime itaq3 audiuit vtas sua, q; Comictus Regni Hungarie' nuper habitus, tanto consensu, tamq3 ex vsu illuis vtis, et Reipublice' sit actus, q;q3 confinia oportunis presidijs aduersus conatu hostile' sut ;muisa.

Mirari vero vtas sua Serma satis no potest, quid ita no fuerit acceptu' Optimatibus et Regnicolis Regni Hungarie', consiliu' vtis sue', de pace, seu Inducijs, cu' hoste meu' dis, presertim ea causa pretensa, q; Principes Christiani inter se dissideant, et nulla ab illis spes suppeciaru' preberetur. Cum tamen ea ipsa causa magis ad hoc facere et vrgere videtur. vt vtes sue' tanto propensiores esse deberent ad ipsas Inducias incundas.

Mtas em sua videns hostem potentissimu', tamq3 ingentem, aliqua' procella', hijs Regnis imminere, videns in re Christiana tumultus, et diuidii plena esse omnia, In Regnis

eciã illius útis, nõ eum esse in presens ordinẽ et dispositoꝝ
que ad tantũ vim propulsandã oportuna foret, cõsultissimũ
censebat aliquas Inducias cũ hoste inire, Intra quas et da-
retur liberũ spaciũ vtriq3 úti se debito ac oportuno modo
disponẽdi, et illi Principes Christiani, qui inter se digladi-
antur, et ad discrimina horũ Regnorũ conniuent, vidẽ-
tes hostem hinc auersũ, tanto celerius ad concordiã suã,
et ad iuuandas has útes excitarẽtur. In qua ratione et
sententia útas sua eciamnum perstat, et quid prius sensit,
idem et nunc non sentire nõ potest.

Quod aũt D. vra, nomine Sermi dñi Regis sui postula-
vit, vti útas sua Regia, cũ illius úte, et Sermo Rege
Ferdinando, qui ad hoc idem se offert, conuenire dignaretur
útas sua Serma nõ defuit vnq3, nec deesse vellet p vrijs
suis vllis postulatis, ac necessitatibus illius útis.
Verũ quia negociũ hoc nõ vulgaris est momẽti, vt pote,
quod subito, et apud chrianos, et eciam apud Infideles
late innotesceret, ac omniũ oculos in se conuerteret, et
proinde maxima deliberatione indiget, quo pacto ex di-
gnitate, et cũ profectu aliquo transigeretur, non potest
útas sua Serma in ea re, suis Consiliarijs et Regnicolis
inconsultis, quicq3 certi respondere. Sed statuet q3 celerig
Conuẽtũ gnalem, In quo, quicqd tam de Inducijs, q3
eciã Conuẽtu ipso decreuerit, reddet illius útem ẽ vesti-
gio certiorem.

Et quia propter hoc tempus, incursionibus Infidelium
aptũ et suspectissimũ, presertim cum Thurcus, nouũ

Jmperatorem Thartarorum in Thaurica constituerit, et quē-
dam Copie Thurcorum, nunctiantme ūti sue Dambiw, ver-
sus has oras, traiecisse. Conuētus ipse Regni fieri non
poterit, nisi sub bruma. optat ūtas sua Sēma, vt illuis
ūtas eam moral boni consulere velit.

Sed et de re Prutenica, licet ūtas sua Sēma, renūctiave-
rat illuis ūti per vrām D. de mittendis Oratoribus ad
festum sancti michaēlis, et dns ngr ad id ial consensit,
Quia tamē alia nunc occasio iniecta est, per illuis ūtez
vgt de Conuētu isto ūtum suarum, Jn quo ecia negocia
ipsa Pruthenica commodius tractari posset. ꝙ ꝑ ora-
tores suos, Censet ūtas sua ecia in hoc negocio Prute-
nico tantisper supsedendum, donec, quid de congressu
ūtum suarum in Conuētu Regni sui decreuerit, cōstabit.
Qui quidem Conuētus, quia, vt dixi, nō potest vltra peri-
culum agi nisi sub Bruma. Cupit ūtas sua. vt dns ngr
Prussie per illuis ūtem cercior fiat, ne postꝙ cum illo
de mittendis oratoribus ad festum sancti michaëlis sit
constitutum, se frustratum Jurē queri posset.

Quod ad res Bohemicas attinet, cum Proceres illi exantho-
rati et nōnulli alii, ea que illic acta sunt in ūtem Regiam
retulissent, postulassentꝙ. vt ūtas sua Oratores vna cum
Nunctijs ipsorum ad Seremum dnm Hungarie Regē mittere
dignaretur, ad id agendum. vt quod per illuis ūtem actum
videretur aduersus Jura et Jmmunitates eorum, decenti
modo reficeretur. vt ūtas sua se ab hac missione
excusaꝫ set. suis impedimentis domesticis, regnens

id in Oratores, quos mittere destinauerat, ad festu sancti Michaëlis, Nunc uero ũti sue significarunt, q; Conventionem quandam inter se habuißent, miseruntq3 Articulos eorũ, que à Sermo dño Rege suo; petere vellet, ad reformatione eorũ, que videretur contra Priuilegia eorũ esse acta. Iterũ à ũte sua postulantes, vt citra moraꝫ Oratores suos ad illius ũtem mittere dignaretur. Ũtas sua vero impedimetis domestiſ, vti prius, se excusauit, adhortans illos, vt in hoc negocio ad Commentu Utum suarũ, quem breui fieri sperat et optat, supersederent, In quo hec et alia commodius tractari posset. Idq3 agens ũtas sua, vt et dignitas Sermi dñi Nepotis sui debite conseruaretur, et iste dissensiones subditorũ ũtis sue vlterius nõ pullularent. Que quales quales sunt, ex vsu esse non poßunt hoc presentiũ tempore. quo maxime et ũtes suas, et subditos eorũ vnanimes ac vnitos esse expediat.

Ex Valachia, peiora indies nunctiantur, significarũt Oratores ũtis sue, Voiewodam illũ legationem eius ũtis salubrem et benignissimaꝫ, nimis proterue ac insolẽter accepisse, Et licet nondum illos expedierit: tamẽ quia et minitari illũ scribunt, et exercitu nõ solũ ex suis sed eciaꝫ ex Thurcis facere, nec vllam mentionem faciunt de oratore Sermi dñi Regis Hungarie, De quo D. vra dixit, Vnde ũtas sua coniicit ipsũ Vayuodã nolle oratores ũtum suarũ simul commeare. omnia hec mala et sinistra sunt indicia. Et proinde cũ ea Prouincia sit non vulgare scutum horum

Regnorw, censet vtás sua omni diligentia et celeri-
tate curandw, vt ipse Iuuenis insolens cohercatur,
et Prouincia ipsa paccari posset, ne his intestinis sediti-
onibus et turbis in potestatem hostis deueniret, vnde
quanta discrimina Regnis his accederent, facile
quimis intelligere potest.

Andreas Cricius Eps Premisliensis Petro Tomicio Epo Crac: vicecancell.o

RMe in Chro patre, et dne dne benefactor gracioſiſſe. Allate fuerunt nuper hre à Sermo dno Rege Hungarie quibus poſtulat mitti ad Comitatw Regni ſui Hungarie pro feſto Nativitatis ſancte marie deſignatw, et futurw turbulentw, Oratorem, nominatim dum Palatinw Crac vel aliw, qui turbas illas, ſciret, et poſſet, nomine huius utis componere. Quia vero no viſw eſt uti ſue dimittere nunc à ſe, aliquem ex Secularibus dominis. me illuc protruſerunt, cw Collega dno Vitbnienſki. Exeo hinc igitur hodie, et die Veneris proximo iſthic apud Rmam D. vram conſtituar.

Scire aut dignetur, ſignificatw eſſe de hoſtibus cw tormentis bellicis venientibus, vnde coguntur gentes oes ad locw vmw, quo et vtas Regia profiſciſcetur, timendum eſt, ne hoſtes prevccupent, et diſcrimen aliquod ſequatur. De bis et alijs coram lacius. Me Rme D. vre humle commendo. Sandomirie penultima Auguſti M°. D°. xxiiij°.

Andreas krzyczki Eps Premiſſien
Joannes Wietrowienſki Caſtellus plocen
Legati a rege in Vngariam miſſi. Crac
Oxiezt. 13 762. 1524.

Petrus Tomicius Eps. Vicecancellarius
Petro Kmijte de Vissmicze Castellano
Voÿnicen Marsalco Curie regie: Scepusen
Colensi Et premisliensi Capitaneo .

MAgce dne, amice et affinis charme ac honoran. Legi et libenter et diligenter vre Magce lras, quibus mihi ea sygnificanit, que sub hoc aduentu nris Regie isthic acta sunt. quidue agatur, et quid demigs expectandu sit, vel timendum pocius in hac tanta nrorw hominw licencia, qua subnixi legem sibi quisqs, vt libet cuigs, prescribit; omni cogitatione futurorw euentuw posthabita, Ad quos no solw oculorw, sed animi pocius vires conuertende sunt, vt possimus in tanto rerw discrimine, rebus nris ita prospire, re, ne (quod Deus omen auertat) succumbere cogam̃ur. cw no vnius, sed plurw potentissimorw hostiw vires imminere ceruicibus nris videamus. De his aut rebg coraz, Deo bene volente lacius et melius coferemus.

Posteaqs perlegi vre Magce lras, allate sunt mox ad me alie, ad Reginalem autem scripte, ex quibus id, quod Voienoda Moldauie de Thurcis et Thartarys perscripsit, probe cognoui. Et cw in hac nostrorw tumultuatione nihil sit, quod comendare possimus, multa sunt valde improbanda ex aduerso, Suscepta est quidem ista ipsa expeditio ad obsistendw hostibus, qui sub nra proxime estatis ignauia, magna partem Regni ferro et igni vastando, vires meas labefactarunt. Quid igr sperandw est nobis, si ydem hostes quos in armis esse non est dubiw.

iterum instabunt et vrgebunt nos? Scimus tunc propinq
solere esse nobis numina, si bene consulendo, et strenue
ac fortiter agendo eorum implorantur auxilia, sed in tan-
ta necessitate, nihil agendo, quo ipsi necessitati subuenia-
tur, quid aliud facere debeamus, q3 timere?

Ego certe non video, attamen non est desperandum de mi-
sericordia Dei. qui vult orari, et emendationem errator[um]
in nobis requirit. Suspicor ego vtem Regia, auditis
hijs rebus aduersis, non posse tam cito sicuti speraui q3
isthinc decedere, donec aliqd melius dabit Deus omni-
potens, quod animos meos anxios et solicitos, aliqua
spe futuri boni reficiet, et reddet paccatiores.

Cæterum, quod ad mutuam amicitiam, mutuamq3 benenolen-
tiam attinet, vera Magestia id sibi de me firmiter per-
suadeat, et polliceatur. vt quacumq3 parte potero eius
honori et commodis opem ferre, nihil me vnq3 pretere-
missurum esse, Idq3 datum opam, vt no verbis sed fa-
ctis amorem meum experiatur.

Iterum aut ago et habeo magnas gratias vre Magestie, q
clemeter et benigne agere voluerit cum Seruitoribus meis.
qui vtcumq3 non à proposito, sed casu inopinato contra
ea, et [seruitores eius] cum suis, deliquerunt. Ego tamen faciam cum
illis id, quod placitum erit, eidem vre Magestie, et eorum
meis amicis. Bene valeat magia vra, et me mutuo
amet. Datum

Petrus Tomiczki Eps Cracouien. Vicecancell. Joanni de Lasko Archiepo Gnesnen. legato nato primati.

RMe in Christo patre, et dne maior honoran, Ex lris vre Bme D. cognoui ea, que de Comitu futuro indicendo, ntas Regia per lras, ab ea quererc dignata est. Que cia ab aliis dnis no dissenciens, probat id, quod de ipso Comitu, deliberatu et decretu est.

Quod aut Bma D. ra, denunciata mihi, sue ntis, de Synodo futura, voluntate, querit a me, quid sit respsura de ipsa Synodo, quam sua ntas, volens Comitu prcedere dere denuctiat, nobilitatem harum terrarum, que Leopolim conuenerat, cu quadam assenerationc professam esse. nulla se inire velle consilia, de futura defensione, nisi ipsa Synodus precedens Comitu, designet ex omnibus Capitulis Nuncios cu plena facultate, una cu eis de defensione consulturos in ipso Comitu. Itaqz vt vre Bne D. desyderio, et rei necessitati, quoad possum satisfaciat. dico et censeo, angustia tempoys no passura esse, vt Synodus nra, ante ipsu Comitu indici et peragi possit, que de necessitate requirit, vt ea precedant in singulis Diocesibus, particulares congregationes, que nequaqz in tanta temporis brenitate obiri possint. Hec est igitur mea, et Capituli Eccle mee sentencia, vt vra Bma D. declarata sue nti temporis angustia, petat, vt boni

consulere dignetur, nec succenseat, q̃ iusta de causa suę voluntati satisfieri nõ posset, Cum aũt in ipso Comitiũ constitutũ fuerit, ab his, à quibus tota vis defensionis dependet, id, quod è republica futurũ erit, nos eciã dabimus operã, vt Reipublicæ laboranti pro virili parte subueniamus. Bene valeat Rcma D. vra, et me habeat commendatum.

Petrus Tomicius epṡ Crac. vicecancellar
Nicolao Zukowski LLto Varsseuiensi
et Cancellario Ducatus Masouie etc.

Rnde dne, frater et amice in Chro charme. Dolemus ex animo immaturam mortem Illmi Principis dni Stanislai Ducis Masouie, fuit em multis egregijs virtutibus, et optimi Principis dotibus singulariter preditus, Quia vero non licet aduersari diuine voluntati, ferre debemus omes lugubrem illius obitu æquo animo, et dnm Deu orare vt anima illius, ad sedes suas sydereas, et sinu Abrahe recipiat.

Quod aut attinet ad nram perpetua obseruancia, et animi propensione erga istam Ducalem domu, hanc nullo unq3 tempore mutare volumus, sed ita vt consueuimus, omni studio et diligencia nra, volumus commendata habere oia illius negocia Illmo eciam dno Duci Janussio, et charme eius Sorori, curabimus in ommibus actionibus et rebg adesse consilio et Patrocinio nro, modo Illtes sue dignentur, habere nos, et Clerum, ac subditos nros in gracia et protectione sua, commendatos. Quod nos illis, ommibus viribus et obsequijs nris referre curabimus.

In rebus primatis vre D. id quod ad presens potuimus no granatim prestitimus, Posthac aut, postq3 plene edocti fuerimus de rei positione et veritate, fauorem et beninolencia eam erga illa abundus declarabimus. Que valeat foeliss̃me et nos diligat. Datu.

Andreas Cricius ẽps Premisliẽ
Lectro Tomiczki ẽpo Cracouien
Vicecancell°.

Rme in Christo pater, et dñe dñe benefactor gracioſſime,
Hodie primus dñs Carolus dedit mihi faſciculu lrarum
à Rma D. vra, et cu illu reſolui ſſem, nõ reperi binas
Credenciales lras, ad dñm Epum Quinque eccleſienſem
et Nunctios Principis Ferdinandi, quas credo vra Rma
D. oblita eſt in illa celeritate mandare ſcribere. Supplico
illi humiter, eas nobis mittere dignetur, vel per Nunnios
dñi Michelspis, vel per dñm foelicem Langkiurga, qui
nos cito ſequi debet, Nam dñs Caſtellanus Plocen, dicit
eas nobis ſummè neceſſarias. Me Rmæ D. vræ hu;
militer commẽdo, Quam diutiſſime ſospitem et foeliçe
valere deſydero. Ex Oſtrowczim die xiiij Septem:
bris. M°. D°. xxiiij°.

Ioannes Zamboczki Aulicus regius Petro Tomiczki Epo Crac: Vicecancell.o

Rme dne, dne gracioſſime. Poſt vetuſta et nunqz mutata, paratiſſime ſeruitutis mee comendatione, Offerebat ſe quidem hic res multe et memorabiles hyſce diebz vel uenſibus preteritis, Sed q de eis ne Iota vnu ſcripſerim, cauſa fuit, quia mihi dubiu no erat Rme D. vre aures de omnibus tam refertas fuiſſe, vt interdum ſup eis nauſeare eam credideriim, Conſtat em multos multa, aw ad Regia autem, tum ad cæteros de eiſdem rebus ſcripſiſſe, qz ſincera fide id factu ab eis fuerit, affirmare non auſim. Illud apparet, eis plus fidei habitu eſſe, qz mihi habitum fuiſſet, atqz ita mihi Corno, inter olores obſtrepere, impudens videbatur fuiſſe. Sed et modo, neſcio an opepreciu factureus fu ſi ſcripſero, Sed parua iactura eſt et tempore et charte. Si em hec mee inepte faſtidio fuerint, prout digne ſunt, facile erit eas vel in latrina abijcere.

Res nre ita ſe habent. Poſt Thartarorw tranſitw, quos nos C. ita vt tum faciendu erat.) teſtudineo ineſſu, aliqt diebus inſequebamur, Leopolim reuerſi, totos hos dies, equos et nos ipſos refriebamus. Ecce tibi interea ſolliſitudo quedam, et metus nobis, dictu, ne dica horatu, inculcabatur, neſcio per quos Sycophantas, qui in limitibz excubias agere exiſtimantur, aw tame manifeſte appareat, eos quiduis potius agere, qz excubias. Nuctiabatur

itaq3 ab eisdem pseudo excubatoribus, Thurcorum et Tartarorum, non iam exercitus, sed nubes, Dambium, et nescio quæ flumina transisse. Et nos quidem hÿ rumores non adeo cõmouebant, nõ ignorantes, q3 peculiare sit in talibus rebus falli, et mentiri. Sed Regiã vtiq3 apparet eis cõmentis promota, ita q3 Cracouia Sandomiziaq3 et illinc vsq3 Ianorum, intempestiue satis, se mouit, et conculcata Ianorouensi ora, cũ vniuersa quæ sibi adest colluuie, huc Leopolim, satis aliqui afflicta, ventura est proximo die Martis.

Armeni Negociatores, qui hÿs diebus ex Valachia venerut. narrant à Thurcis nihil timendũ esse, atq3 ita in tanta mendacientiũ impunitate, nescio quid potißimũ sequendũ est, vbi verisimile nõ videtur, Thurcos magno numero, sub hoc anni tempus huc excurrere, sed in neutram partem, quicq3 pronuntio. Illud doleo, q3 tantũ, tamq3 magni momenti negociũ, vtpote aduentũ hostiũ speculandi et explorandi, tam fluxæ fidei, et tam vanis hominibus commißũ est, vel committi solet, Quorum vanitate et negligentia, vniuersi in ruinam et precipicium trahimur. Quamq3 id mea parum refert, qui alioquin respicio, clamitant quidem omnes, confusionem rerum et errorem. Sed ego præposterè in Republica Platonis mihi versari videor tantisper, dum nummi suppetunt. Sed vereor aduentare tempus cũ denoratis nummulis (quos olim defraudans genium corrasero) etiã ego confusionẽ omni Babilone confusiorem frustra vociferabor. etc.

Sed vt aliquando in causa concludam, sciat certißime

Rxma D. vra, mihi nihil æque in votis esse, q3 vt eand9. in hoc ampliß.mo rerum fastigio (ad quod virtute duce, fortuna Comite, erecta est) optime valentem et diutissime regnantem, aut videam, aut saltem audiam. Nam constitui in angulum me conferre, cum primum licuerit, ne diucius ineptiens, vt senescens equus, peccem, ad extremum videndus, et Ilia ducam etc. nisi forte fatum meum tabile me alioquin, q3 destinauerim, reiecerit. Vtcunq3 erit, aueo idoneus fieri seruire Rxmæ D. vræ. Cui me humillime cõmendo. Quamq3 Deus perpetuo seruet. Leopoli sabbato xvij aprilis. M°. D. xxiiij°.

Scheda inclusa

De casu, qui familiaribus Rxmæ D. vræ in Jaworow contigit, credo eam aliunde, vel iam certiorem factam esse, vel brem fore, q3diu hic Leopoli mecum erant, modestissime, et sine querela se gerebant. Pyaßeßki ad affines suos Camyeniecz profectus est, alios duos nescio quæ Cupido ad Jaworow efficiscendi, me disuadente et reclamante, incessit, Quo profectos mox consecutum est infortunium, quod quidem ego cum magno meo dolore audiui. Sed rursum hodie narratum est mihi, sine culpa eos esse. redituros hue sint, mihi animus est pro virili mea eis in nulla re deesse, propterea q, et familiares Rxmæ D. træ sunt, et mihi veteri familiaritate et amicitia coniuncti.

Andreas Crziczki epʃ Premislien
Petro Tomicio Epo Crac. Vicecancell.o

RMe in Chro pater, et dne dne benefactor graciosiße.
Quod Cesareus Orator confessus est coram patre Comissa-
rio, id ego prius qz in Moschouia discesserat pro coperto
habui, q vigt hec in neo fabricata est machina muros.
De hac re ex Buda scribam aliquid Bxme D. vre resolu-
cius.

Quod vero in Castris meis turba sit et confusio id fore
mecu augurabar, sciens q pnte Principe no minus
ex prefectis dependerent omnia qz absente, ac ea causa,
nunqz fuit mea sentencia, vt Mtas sua illuc pfecta
esset, edoctus ex prioribus bellis, quid presencia Regia
prosit, absqz Prefectorum officio et diligencia debita.
Quod illi, qui mecu diuersu senciebant, et mecu con-
tendebat, aliter res preteritas in Russia succedere
oportuisse presencia Regia, nunc fortasse cognoscent,
sine bonis Instrumetis, bonu artifice no posse.

Ego gracia Dei salus hactenus et incolumis profici-
scor continuatis itineribus. Ex Hungaria varij
varia referunt, Alii Conuetu iam agi ceptu, et Palatina-
tu Regni illi exauthorato restitutu, Alii vero Regnu
totum tumultuari, et nolle Regnicolas, nisi septem milia-
ribus à Buda Conuentu agere. De bijs omnibq clarig

perendie Trancinii edocebimur, ac quicquid intellexero. per omnem occasionem Rmę D. vrę, semp scribere curabo. Cuius gracię me humite commendo. Datu in Miedzirzecz die xix Septembr. Mo. D.o xxiiij.

Andreas Cricius epś Premislien
Petro Tomiczki epó Cracouien
vicecancell.o.

RMe in Chro pater, et dne benefactor graciosiśie. Veni huc gracia Dei salus, et incolumis, inueni tantam rerum omniu confusionem et turbulencia, vt pre his nrę foelicis videantur, Regnicole tumultuati acriter in Germanos, et malu regimę, confectisq3 durissimis articulis, discesserunt, quos moderati sunt quidem dni Nuncius assencientibus, tamen, quia à Rte Regia et Reginali nó sunt susceptí, omnia manent infecta, et timetur de alio Conuctu, in motu priciossimo, Bohemi et Morani saepe in se se totis diebus nos suis alterationibus distinent, interim Thurcus Rxces alias capit, alias oppugnat. Rtas Regia et Reginalis solaciis incúbunt, quibus et aliis omibq videor nó ingratus. exhibenturq3 mihi et impense sufficientes, et honor supra alios Oratores, qd erit in postrú nescio.

RMus dns Strigonien, cogitur omnia in his turbis.

per cuniculos agere, nosq3 omnibus rebus pretendit. Tanta est ẽm hic auctoritas et gracia ũtris dñi nri, vt nesciã an vllius vnq3 maior fuerit, Egi priuatim cũ ipso dño Strigonien̄ sup defensione, vt doceret quo pacto, tot et tanti hostes per sola hec Regna iam attrita propulsari possent, vel constitueret tandem ali; quid de conseruandis Regnis ipsis quod oportunũ fo; ret, Visũ est ei, vt publice hanc exhortatione faceret, cũ Ma̅s Regia super defensione propositionem fieri mandaret, Quod hesterno die feci, Subiunxiq3 nolle Ute̅m dñi nri diucius in hijs incertitudinibus et spe vana pendere, Proinde nos certiores redderent, quo pacto Ute̅m sua redeuntes, de ipsorũ sententia resolue; re possemus, Exit itaq3 sup hac re consultatio, et vt olfacio, sequentur omnes. consiliũ de Inducijs inendis. Sed posthac omnia abunde describam, Me interim gra; cie Bme D. vre ex corde ꝯmendo, Bude. vij octobre. M°. D. xxiiij°.

Nunctius apticus hunc fasciculũ suũ, ad vrã Bme D. eo die, quo huc veni mihi dedit, sed no erat, per quem mitterem, Suggerat rogo Ute̅ Regie, vt aliq̃ nostratem ad Epatum Prabuce̅n presentet. Id ẽm Pontifex expectat.

Andreas Criczki Epś Premisslien
Petro Tomicio Epó Cracouien Viceca nall.

Re mi dñe, tres articuli fuerunt, in quibus cómunitas cu Rege et Consiliariis nó potuit conuenire. Primus erat de oratore Cæsaris, et externis omnibg, preter subditos Regios et Polonos excludendis. Secundus de moneta non cudenda, Tercius de gentibus æqualiter seruandis per dnos Seculares à nomis et alijs proventibus, quemadmodu spuales seruant à censibus et Decimis. Nunc aut intellecta duarum Arcium amissione Perz. et Orschana, conuenit in Arcem magna Comitatus multitudo, exigentes, vt iam re ipsa prouisio fieret, et arx Seuerini quę oppugnatur, defenderetur. Alioquin se perire nolle, sed velle sibi prudere, et de his qui causa sunt malorum supplicium sumere. et alia multa horrenda protulerunt. quid adhuc illis respondebitur, nescio. Dns Strigoniensis promittit nos cito absoluere, atqz ita coram de omnibus.

Rogo has lras Regias, mittere vra Rma D. qz celerius dignetur, Potest illas aperire, sed hec summa est omnium, quę vre Rmę D. scripsi. Simile et alias lras ad Curias cui attinent, cósignare et mittere dignetur.

Andreas Cricius Eps Premisliēn
Petrap Tomicki Epo Cracouien
Regni Polonie Viceccancellario

RMe in Christo patex, et dñe dñe benefactor gracio-
sissime. Detinemur hic hactenus, nec scimus quo pacto
nos hinc enoluere debeamus.

Supuenit huc nūr Prussie, causamq3 adūctus sui ꝑfatus.
vt hēc ūtas, cū Sermo Principe Ferdinando, prefigerēt
terminū sibi, et ūti dñi mei, iuxta vm Compromissi,
nescio quid aliud secrecius moliuntur, nos curauimus
vt nullus honor illi exhibitus esset, et ne aliqua in re
voti compos efficiatur curabimus. Vult quēda nobiscū
tractare de concordia. Quod si fiet, dabimus illi ꝑ rei
oportunitate Pynsū. Et si intra triduū, vt nobis pro-
mittitur, nō absoluemur. Scribam omnia in quibus cō-
stiterimus accurate.

Hesterno die sparsus hic fuit rumor per quendā, qui ūstinc
venit, dūm Palatinus Crāc in Castris occisus, et mox is
rumor totā vrbem implenit, vixq3 illū fictis ex Polo-
nia lēris sedauimus, et magnā nobis ꝑfecto nugigerulꝰ
iste molestiā attulerat.

Plura ꝑ hunc Nunctiū nō satis certū scribere nō est visū.
Me Rēmē D. vrē humīter commendo. Budē feria ter-
cia ante Simonis et Judē. Mo. Do. xxiiij.

Cricius. Tomicio

RMe in Chro p̃r, et dn̄e dn̄e benefactor gracioſſime. Redeo tandem gracia Dei ſaluus et incolumis, Religui Hungaricã, ſedato paululũ, vt prius ſcripsi tumultu po; pulari, quem, cũ p̃missis ſatisfactũ non ſit, et hoſtes ex Seuerino continuo excurſant, exactq; Croacia, nemo dubi; tat, exurſus breui eruptuꝝ, ingensq; aliquod malũ pari; turꝝ.

TVrbas Bohemicas et Moranicas ſatis ex vſu compoſuiſ. In negocijs vero meis longe diuerſa ferimus ab his, quę prius agebantur, p̃ſertim de induciis cũ hoſte, et cõuẽtu Regũ, quę quorſũ, et quibus technis cudebantur, omnia abunde didici, ventitabant ẽm ad me Summates ple; rique, ex quibus cũ cauſas eorũ malorũ de quibꝰ meam querebantur, et quibus remedijs opus cenſerent, perõ; tatus eſſem, plurima, quę latebant, ſecreto comperi. de quibus coram abunde.

In re Prutenica ferimus eciã ea, in quibus erit mature deliberandum. Dns Mgr tametſi spem vultu ſimulet. premitur tamẽ ſumma egeſtate et ære alieno, speq; oi ſubſidiorũ deſtitutus pacẽ appetere videtur, quem, cũ initio, colloquijsq; ipſius negligebamus, ipſe nobis abla; dici cepit, et ſe vti Regiæ commendari poſtulauit. sicq; inter nos quaſi amicè diſceſſum eſt. Sed de

his, et aliis coram. Me interim gracie Rme D. vestre humite commendo. Ex Ostrowa die sancti Martinj Anno dñi. M°. D°. xxiiij°.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo Regi Polonie.

SEreme Princeps. Patrue mi charissime. Maximis et grauissimis causis adducti, optauimus iam pridem, vt vestra Vtas, aliquo loco idoneo, nobiscum conueniret, non solum vt iucundissimo, et optatissimo eius aspectu frueremur. sed vt de summa rerum nrarum cum ea consultaremus. atq3 in hac nra adulescentia, omne Regni nri moderandi, tuendi et stabiliendi ratione, sapientissimis consilijs, institutis, ac monitis, vre Vtis, perciperemus, Qua de re, licet vra Vtas, nondum nobis responderit, speramus tamen pro sua pietate et amore, quo nos ab ipsis incunabulis amplecti ac fouere no destitit, huius quoq3 desiderij, compotes nos indubitanter, suo tempore effi-ciet.

Caterum, dum essemus in hac spe, et expectatione oportuni congressus nri, generalem Conuentum, qui ex Regni nri consuetudine, pro festo beati Georgii martyris, celebrari debuit, distulimus. Nunc vero Regnicolis nostris flagitantibus, ad proximum festum Natiuitatis beatissime Marie virginis, indiximus celebrandi. Varios em motus quorundam quotidie audiebamus. qui ex dilatione Conuentus nri grauis, arrepta occasione, alijs atq3 alijs in locis, cetus. et conuenticula parcialia facere ostendebant. Ex qua quidem sententia nondum oes sunt depulsi.

qnamuis de conuentu gñali per nos inducto, facti id sint
cerciores. Quid sibi velint, ad hunc diem, exacte intellige
nō potuimus. intelligere tamē non possumus, quid bom
vel nobis, vel Regnib mris hēc comēticula afferre possit.

Hēc cū ita se habeant, rogamus ūtem vrām (. quē mul-
lis vnq3 nostris rebus defuit, non grauetur ad huc Cō-
ventū Regni mri Hungarie, mittere Oratorem sum-
virū auctoritate et prudencia grauem, qui nomine vre
ūtis, res meas, qnē occurrent, presentia et consilio suo
possit adiuuare. Quod si maiora negocia, Magcū dnm
Christophorū de Schidlowiecz, Capitaneū Crac, supre-
mū Regni sui Cancellariū, ad id tempus domi occupa-
tum, nō habuerint, ei maxime hanc primā optamus
demandari. Verū ipse abesse tantisper ab latere et ne-
gocijs vre ūtis nequiuerit, contenti erimus, vt ib, qne
rogatu meo, vrā ūtās, ad festum beati Bartholomei
Apti, ad nos, pro rebus Moranicis, missura est, vsq3 ad
Conuentum predictū apud nos se contineat.

Optamus vrām ūtem valere foelicissima. Cui nos, et
mra omnia, vti patruo, ac parenti meo charmo, cria
atq3 cria vnice commendamus. Budē octaua Au-
gusti. M°. D°. XX.....°.

Sigismundus primus Rex Polonie Archiepo Strigoniensi

REdiens istinc ad nos Rndus dñs Andreas Cricius Epūs Premisliensis, narrauit nobis, q3 consistat istic tota bona spes, in consilio, et auctoritate vre Pris, quantamq3 illa erga nos propensionem animi et fidem exhibeat, Ostendit et notulas quasdam, ad ea que oportuna fuerint secretius vltro citroq3 scribenda, Nos qui plurimū sollicīti sumus, de Statu Sermi dñi Nepotis mei et Regnorū suorū, gauisi sumus, eius vtem, talem Consiliarū, et nos amicū, habere, qui et velit et possit labantibus rebus, q3 optime consultū ici, nobisq3 idē agentibus, pro viribus adesse. Rogamus itaq3 vram Pris tem omni studio, vt eā mentem et beniuolentiam in nos ppetuo retinere velit, quodq3 ab bonū statū Regis, et Patrie sue, vna cū alijs fidelibus aggressa est, diligenter et matūre exequi curet. Cui nos vlla in parte nolumus deesse.

POterit aūt semper et tutò, omnia ipsi dño Epo Premisliēsi scribere, que oportuna fuerint, qui et adezit semp nobis, et viciss̄im que ex nobis vrā P. desyderabit, vel nos significare illi voluerimus, ipse pscribet. Valeat feliciter vrā P. et nos diligat.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludouico Vngarie et Bohemie regi

SErme, etc, Accepimus hijs diebus lras Ri vre, quibus scribit habuisse se tandem Responsu à Sermo Principe dno Ferdinando Archiduce Austrie, de Comitu meo mu; tuo, Eciaz ex scheda in lris inclusa, intelleximus causas ob quas, idem Princeps Ferdinandus, Comitui interesse non potest, tamen Oratores suos, viros insignes, ad eudz Comentu, se missurum pollicetur, Preterea, consilium nobisum conueniendi, nequaqz se immutasse nobis eisdz lris significauit Ri tas vra, simulqz nos rogat, vt in vo; luntate ac proposito simul conueniendi perseueraremus.

SErme Rex, et amantissime Nepos me, multis iam circu; actis annis, omnes conatus, omniaqz studia mea, eo di; rigebamus; Idqz omni ope nostra curauimus, vt no; bis aliquando cu Ri te vra commode congredi liceret. Id enim ambobus nobis, et vtriusqz nostrum Regnis et Dominijs no modo comodu, et vtile, verum eciam decoru et honorificu, futuru fore existimabamus. Sed (quod non sine magna animi mei grauitate scri; bimus) haud scimus, quibus fatis aduersantibus, sors ipsa, votis et optatis nostris hactenus minime res; pondit, Nam quocuiuscumqz rem tentassemus, eaqz perficere iam iam animo constituissemus, illuco fere semper, aut hinc à nobis, aut isthinc à Ri te vestra, preter opinionem aliquid interuenit, quod propositum

nostrum, et ardens commendi desyderium, non sine mo-
lestia animi mei intertubamit,

Fatemur quidem hyc proxime preteritis mensibg, paulo
ante, primsq3 posteriores isthic ad nos vra nobis reddi-
rentur, nos satis aptum et commodum tempus cum eadem
congrediendi habuisse. Quod profecto sine omni excusa-
tione feciissemus, si paulo tempestivius super ea re a nra
vra fuissemus admoniti, Verum nunc, quod vehemen-
ter dolemus, cum congressus mei, omnem oportunitatem
et facultatem, prorsus sublatam esse videmus. Cuius
rei, tametsi plurime et maxime, eaq3 a ratione
profecte causse a nobis adduci possent, tamen vel ea
sola, quas describimus, imo ac merito satis esse de-
berent, quo minus id nobis facere conveniebat. Nam
sub idem ferme tempus, quo hras a nra vra accepimus,
Connectum gnalem Regni mei, dudum subditis meis promissum,
iam tum designaveramus, et indixeramus, a quo si-
ne detrimento et iactura rerum mearum abesse nequaq3
possumus.

Nam terre mee Prussie, ob Lutheranam hereseim, no-
vas res, et nova consilia captare videntur, et rustici
earundem terrarum, forte Germanie rusticos emulati,
tumultuari incipiunt, et manum cogunt, Quibus rebus
omnibus, nisi nos maturie prospexerimus, verendum
esset, ne res ipse, in id discrimen pervenirent, quod
postea haud facile corrigi et emendari posset.

Quamobrem si super hoc meo mutuo Comitio, utrimsq3

nostrw desydecio, minus, qz voluerimus fuerit in presens
satisfactw, rogamus plurimw Vtem vram, boni consu-
lere, et hanc mam excusationem, in eam partem beni-
gne accipere dignetur, Nec tamen dubitet, nos, omnem
mam curam, cogitationem, operam, consilium, eo desti-
natas esse, vt absolutis hijs rebus, et negocijs his, que
nos no mediocriter vrgent, quasqz modo pre manibus
habemus, nulla interposita mora, tractabimus cw Vte
vra, super eo ipso negocio conueniendi, et vt primum
a nobis, super eadem re, vtrimqz consultw, deliberatw
ac constitutw fuerit, dabimus opera, vt per primam
quamqz occasionem congredi cw illa possemus, quando
quidem nihil magis cupimus, qz dignitati et comodis
eius nulla ex parte decesse, Commendamus nos ex
animo Vti vre, et cupimus ea foelicissime et diutissie
valere. Datw.

Sigismundus .I. Rex Polonie Amę: Archiduci Austrie: sorori regis Lodouici: vxori Ferdinandi.

1522.

Sereníe Principi dníe Amę, eadem gracia Archiduci Austrie, Duci Burgundie, Comiti Flandrie Tyrolis etc. Nepti nre charíme, Salutem et omnis boni, ac foelicium successuum, continuum incrementum. Serma Princeps et Dna Neptis nra charma, Accepimus lras vestre Serias, quibus mirari se scribit, q tanto tempore nihil illi scripserimus, eiusq obliti esse videamur, Significatq deinde, de sua et Serme Coniugis sui dni Principis Ferdinandi, prospera valetudine et statu, et idem nobis optat et precatur, Declarat postremo sum desiderium, nos et Sermum dnm Ludouicum Regem videndi, Quod vt fieri posset, rogat, vt nos operam nram impendamus. Agimus vero imprimis gracias vre Serie, q lris ipsis visere nos voluerit, et de sua, suiq Serme Coniugis sanitate, et bono statu, nos certiores reddiderit. Equidem nunq obliti sumus, nec obliuiscemur vnq vre Serie, tam arcti sanguinis nri, Cuius status, et rationes omnes, aque nobis sunt cordi, ac filie nre proprie, Verum q illi tamdiu, nihil scripserimus, in causa fuit occupatio nra diutina in gerendis bellis, tam in Prussia, q aliis finibus nris cum Infidelibus. Et q postea intelligentes pestem in Austria desaeuire veriti fuimus mittere per ea loca Nuncium nostrum

in quibus, anteq3 ad Sértem vrám peruenirem ni fieri posset. Quare boni consulat id, quod à nobis officii ergà se prætermissum videtur, nec sibi persuadeat, id vlla incuria nra, aut oblitione sui factum esse, qua vti debemus, mero paterno amore complectimur, et complecti semper volumus, o

Quod aút videre nos, et Sérnum dnm Regem Ludovicum, tantopere expetit, quia et nos hic longe absumus, et illius ætas summis occupationibus est in rebus suis occupata, integrum non est vtriq3 nostrum id in præsens præstare, Verum cum primum opportunitas se nobis obtulerit, operam omnem adhibebimus, quo vrę Sértis, et nostris pariter votis satisfiat.

Interim foeliss̄me valeat Sértas vra et nos diligat

Datum in Grodno die nona Februarij. M°. D. XXii°

Sigismundus primus Rex Polonie
Bretislao Swehowski. Magistro Curie
Ser^mi. D. Ludowici. regis Vngarie etc

Magce sincere nobis dilecte. Reddite sunt nobis lre
Sre tis tue, quibus nos de multis, ac varijs rebus, co-
gnitu necessarijs, fecit certiores. simul eciam de conati-
bus Ugri Prussie, et de eius, ad Sttrem dnm Archi-
ducem Austrie profectione, et quid cu amicis suis
contra nos moliatur, fideliter et copiose nobis signi-
ficauit. Sciat S. tua, se nobis rem gratissimam fe-
cisse, experietmqz si se occasio obtulerit, hoc suu in
nos officiu, non inutiliter collocasse. Nos tametsi
nemini nobis insidiandi causa prebeamus, tamen
si qui sunt, qui nobis insidias struunt, dabimus operam
Deo auspice, vt illoru, erga nos, nepharios conatus,
qz cautissime vitemus. Illud optamus à S. tua, vt cu
ad Sttrum dnm Archiducem Austrie puenerit, et mer-
cio alicuius negocij mei illic inciderit, pro illa ipsa
nobis iam pridem cognita in nos fide, curet vt oia
mea, cu dignitate transigantur. Nos vicissim tue
S. erga nos merita volumus omni officio et fauore
mco Regio semper referre. Vilne, 1522

Responsum a Sigismundo rege Polonie datum Acursio Nuncio Joannis Marchionis Brandeburgensis: nominati per Papam ad Epatum Plocen: ei denegatum.

LEgatio vra, et lre S. D. n. quas attulistis, hoc in summa continebant, Incumbere omni studio eius Stem ad Christianos Principes paccandos, et animos omnium contra Infideles inducendos, Ac ea causa totuliss illuis Scitatem Epatum Plocen, Illri dno Joanni Alberto, Marchioni Brandeburgen, vt eius opera pax et concordia inter Sacram Mtem Regiam, et Illrem Mgrum in Prussia coiret, Et proinde vt illa Mtas sua in possessionem eiusdem Epatus admitti faceret.

Mtas sua Srma, commendat in primis hoc studium et curam Summi Pontificis, quam gerit de pace inter Christianos Principes concludenda, quae cum alias semper, tum maxime nunc est necessaria, cum hostis totos suos conatus, ad rem Christianam opprimendam, conuertit; Quodq3 ea causa et bono proposito Scitas sua, sic de ipso Epatu Plocensi disposuit, nihil dubitat Mtas sua, ac in eam partem recipit.

VErum quod Illris dns Joannes Albertus Marchio sciens collationem Epatus huius Regni, non ad alium, q3 ad Mtem suam pertinere. non modo, q3

Juris patronatus sui sint, q3 q; munus habeant Consiliariu Senatus Regni coniunctu, Sciens eciam qd inter Utém sua, et fratrem suu Ugrum intercedat, causa Juriu Regni, plurimu miratur Utás sua, q; se insciá, et contra sua, et Regni sui Jura curaue; rit Romé ipsu Epatum consequi, nec potest id, non molestissimo ferre animo.

Anteq3 vero id Uti sué innotuisset, iam ante presenta; vit, ad eundem Episcopatu, Consiliariu et veterem, ac benemeritu Seruitorem suu, cui iám est Jus quesitu, et nihil dubitat Utas sua, quin illum Summus Ponti; fex, vel iam confirmauit, vel citra vllam difficul; tatem sit confirmaturus.

Atq3 ita mutare voluntatem Uti sué non licet, Quod si eiá facere vellet, Regnicolé omnes, nullo modo paterétur, Qui eo granius hanc rem ferunt, quo videat illis alter in Preußia, alter vero Romé, Jura Regni labefactare velle.

Habet Utás sua, eam, quam debet rationem, neceßitudi; nis, et complecti dignabitur ffft dum Joannem Albertum Nepotem suu, ac fratres illius omni fauore, illisq3 liben; ter in omnibus commodabit, dummodo illi se prius gratos Uti sué, et eius Regno reddere studeant, et se ita gerant, erga Utém suam, vti bonos Nepotes, erga suum pium auunculu gerere decet

Postremo commendat Utás sua se, Regnu, Domina,

gentes, et omnes facultates, ac vires suas S. D. N.
Qui vt diutissime presit Sedi Aplice, et omnibus vobis
ac felicitate sua frueatur, vitas sua semper audire
ex animo desyderat.

Sigismundus. I. Rex Polonie, Joanni de Lasko Archiepo Gnesn Legato nato et primati.

RMe mi Christo pater, et dne sincere nobis dilecte. Lras vre Rtis accepimus, quibus priora sua cosilia recensendo, iterum suadet, vt dimisso belli gerendi cum Thurcis consilio, quod nec tempori nec facultati nostre conuenire cognoscit, de aliqua saltem temporaria pace, cum ipsis Thurcis ineunda, consilium capiamus, Tenemus quidem memoria in proximis Conuentibus hac de re summa contentione actum esse, et penè ab omnibus Cosiliarijs, consencientibus animis, in eam ventum fuisse sententiam, vt de ipsa pace constituenda, qui ageret, orator mitteretur. Sed cum ad Sermum Nepotem nostrum, eiusq3 Regni Consiliarios causam hanc referremus, mox à sua Rte, et yisdem Consiliarijs ita impugnari coepta est, vt sit precluſa via nobis aliquid contra vim foederum tam recenter factorum de ipsa pace agendi. Commemorat enim superioribus Lris sibi consulens visum fuisse agendum, vt ante Conuentum nostrum in Hungariam iniissemus, misso in terras Russie exercitu Nobilitatis cum Campiductore Regni nostri. Non dissentiebamus nos quidem ab ea proficiscendi voluntate, et feciſſemus satis, perq3 libenter, illius Rtis desiderio, niſi voluntatem nram tanta neceßitas Regni nostri immutare coëgisset. Videbamus em harum

terrarw Nobilitatem, nequaqz voluntati nře, et Reipce necessitati astipulaturwd esse, vt sine nobis ad bellw pro; ferta esset, aut sine nobis in Castris et presidijs terrarw Russie manere volmisset, Et misi ea ipsa re nra profe; ctio hostilem impetw retardasset, et repressisset, quid inde secutw fuisset, nemo est, qui no intelligat,

De nobis aut diuersas Tragedias, a subditis nris exci; tandi, latus campus fuisset apertus, qui argui potuißg quasi ab re nra, multw ocii habentes, propriis relictis, aliena curaremus.

Quod aut ad mittendw Nuncium sine Oratorem ad Sedem Apticam attinet, de hijs rebus quę nobis cum Sermo Nepote nro communes sunt, nondu tempus eius rei agendę venisse videmus. Oratores em nostri, qui in Hungaria sunt mißi, inter alia sibi comißa, id etiaz à nobis acceperunt in mandatis, vt de hoc bello, sine de hac pace, per Jnducias, cu Thurco facięda, aliquid cõmuni consilio constituatur, quorw in redit et cetera et vberius in Conuentu futuro agi poterit. id, quod è re publica visu erit agendum. Bene va; leat vra Stas. Datum.

818

Annus domini. 1525.

Sub finem anni 1524 Statutus fuit generalis Comentus regni Polonie in Pyetrkow ad diem sancti Thome Apostoli Nicolai Epi et Confessoris. Ad quem convocati fuerat Consiliarii et Nobilitas: per tras infrascriptas.

Litere Conuentuales.

Sigismundus primus Rex Polonie Consiliariis maioribus regni Polonie

MAgce Sincere nobis dilecte. Nemo est iam qui nesciat quantum detrimenti Respublica Regni nri proxima esta-
te acceperit, cum terras nras Russie exercitus hosti-
les potenter inuadentes igneq; et ferro longe et late perua-
stantes ita depopulati sunt, predam ingentem hominum
et pecorum abigentes, vt eam pene desertam et desolatam
relinquerint, viresq; ipsius Regni magna in parte labe-
factarint. Cum autem in re tam subita nullum presencius
consilium inueniri et excogitari potuisset hostibus animatis
ad maiora edenda facinora credentibus impetum suum re-
fundi et reprimi non posse, postq; in primo congressu non fuit
ventum ad manus iusto prelio conferendas, hoc consilium
quod tunc tempus attulit, quodq; salutarius videbatur, ce-
pimus vt ipsi tanq; at Nobilitatem et ex plebe decimum
quemq;, ad arma capienda commoneremus. hac itaq; nra
cum hoc subito collecto exercitu profectione, hostes et Tnri
et Tartari deposita spe concepta in viscera regni mi prosu-
dins grassandi, impetum suum continuerunt. Sed cum hostes
ipsos magnitudine prede pollectos defuturo bello nobis infe-

vendo consilia capere non ignoremus. Nos etiam tempori
seruientes decreuimus interim cum vniuerso Senatu regni
mi super his rebus et aliis multis, que instant agere et
consultare, et presertim cum videamus Magistrum Pruss:
sic in suis actionibus vigilanter se gerere Indueijs ad
eo factis ad finem iam appropinquantibus Ciuitates q3
Prussie Lutheranis erroribus infectas ad summa licen:
tiam erectas, Voiewodam etiam Moldauie pene oblitum
federum vltro citroq3 pactorum hostili animo clam erga
nos esse et propterea Conuentum generalem in Piotrkow
ad festum Sancti Thome Apostoli futurum statuendum
duximus Statuimusq3 et indicimus, ad quem nos nulla
mora interposita deo bene iuuante veniemus, tuam eciam
S. hortamur, vt ad diem supradictum venire curet, quo
tempori id quod restat agendum in nomine domini agere
possumus ne mora nra hisdem actionibus afferat vel impe:
dimentum vel detrimentu hunc autem generalem Conue:
tum precedet particularis Irzeden.

Quem demde Colensis terris maioris Polonie communis
sequetur quibus tua S. interesse velit vt ibi cum Nobilitate
electis. cum plena et non limitata potestate Nunciijs, cuius:
modi rerum agendarum peritis et gnaris qui non adseue:
das discordias et tumultus in Republica excitandos. sed
ad res tantas tractandas et agendas idonei censerentur
ad ipsum demum generalem Conuentum illinc recta proficis:
cantur. Factura pro officio suo et accessione gratie nostre
non vulgari. Quod bene valeat Datj Cracouie
feria quinta intra octauas festi omnium Sanctorum.
Anno domini .M. .D. XXiiij° Regni nri
Anno Decimo octauo

Sigismundus primus Rex Polonie Minoribus Consiliariis Regni

Eneroſe fidelis dilecte. Credimus iam nemini eſſe incognitum, quantum detrimenti Respublica regni nri proxima estate accepit, cum terre nre Russie a Turcis Tartaris longe lateq; ferro et igne vastate sint, ingensq; in eis damnum factum, et nisi cum eo exercitu ex Nobilitate et plebe terrarum minoris huius Polonie subito collecto accurrissemus multo maiora et peiora hostes ipsi moliebantur. Cupientes igit futuris periculis occurrere et Regnum ab extremo interitu seruare indiximus Conuentum generalem in Oppido nro Piotrkow ad festum Sancti Thome Apostoli futurum, vt cum Vniuerso Senatu Regni nri et Nunctijs terrarum super his rebus future defensionis contra eosdem hostes et super aliis multis que instant agende, mature consultare possumus. Cum autem generalem Conuentum particularis in .N. feria 2a et communis terrestris in .N. feria 2a precedent. Itaq; hortamur Fidelitatem tuam, vt ad ipsum particularem Conuentum et Terrestre Colensem proficiscatur, auditaq; legatione nra et consulat illic cum alijs que opportuna videbuntur, et Nunctios viros idoneos et ad res tantas tractandas peritos cum plena facultate ad Conuentum generalem eligat. adque eciam demum venire ipsa curet nobiscum vna atq; alijs Consiliarijs nris ac terrarum Nunctijs de impedimentibus periculis et alijs necessitatibus Reipublice feria quinta proxima post festum omnium Sanctorum Anno domini .M. D. XXiiij Regni nri Anno decimo octauo

consultura. Futura Officio sup. ctr Dat Cracouie

Sigismundus primus Rex Polonie
Nobilitati regni Polonie [illegible]

Eneroſe fidelis dilecte. Credimus iam neminem eſſe, magnum quantum detrimenti Reſpublica Regni nri proxima Æſtate acceperit, cum terre noſtre Ruſſie a Turcis et Tartaris longe lateq; ferro et igne vaſtate ſint, ingensq; in eis damnum factum, et niſi cum eo Exercitu ex Nobilitate et plebe terrarum minoris huius Polonie ſubito collecto accurriſſemus multo maiora et peiora hoſtes ipſi moliebantur. Cupientes igit futuris periculis occurrere, et Regnum ab extremo interitu ſeruare, indiximus Conuentum generalem in Oppido nro Piotrkow ad feſtum Sancti Thome Apoſtoli futurum, vt cum vniuerſo Senatu regni nri et Nunciis Terrarum ſuper his rebus future defenſionis contra eoſdem hoſtes, et ſuper alijs multis, que inſtant agende mature conſultare poſſimus. Cum autem generalem Conuentum particularis in .N. feria 2e precedet, Itaq; hortamur tuam F. vt ad ipſum particularem Conuentum proficiſcatur, auditaq; legacione nra et conſultat illic cum alijs, que opportuna videbuntur, et Nuncios viros graues, et ad res tantas tractandas et agendas idoneos cum plena facultate, ad Conuentum generalem eligat profide ſna et gratia nra

Factum Datum Cracouie 2e vt ſupra

Sigismundus primus Rex Polonie Capitaneis regni

Generose fidelis dilecte. Exigentibus arduis negocijs & necessitatibus Reipublice instituimus Conuentum generalem Regni in Oppido nro Piotrkow ad festum Sancti Thome Apostoli proxime futurum, quem particularis in N. et communis terrestris in N. de more precedet. Itaq; mandamus tue F. vt istos Conuentus proclamari et publicari faciat, in omnibus foris et congregationibus populi Ciuitatum et Oppidorum, aliorumq; locorum publicorum Capitaneatus sui, litterasq; nras quas ad officiales et nonnullos Nobiles scripsimus, ad eosdem perferri q primum et diligentissime faciat, sic vt ad omnes deferantur. Que autem superscriptionem no habent, eas his quos insignitos nouit intitulatas transmittat pro officio suo et gra nra non aliter Factura Datis vt supra

Sigismundus I. Rex Polonie Nunciis ad particulares Conentus designatis cum legatione.

Venerabilis deuote nobis dilecte. Instituimus Conuentum generalem regni pro festo Sancti Thome Apostoli proxime futuro in oppido Piotrkow, quem de more particularis in N. feria 2a precedet. ad quem cognitam habemus tuam industriam et diligentiam te Nunctium designauimus volumusq; vt illuc proficiscaris et mandata nra, iuxta instructionem nram quam tibi mittimus exponas admittarisq; omni studio quo Nunctij cum plenaria potestate ad Conuentum generalem eligantur, ita exigentibus summis difficultatibus Reipublice pro gra nra qua hanc operam tibi rependemus

Dat' Cracouie' feria tercia proxima in octaua festi omnium Sanctorum Anno domini M. D. XXiiij°
Regni nri Anno XVIij°

Legatio a Rege ad Comunitus particulares terrarum regni.

POST dictam Tnunciatam gratiam REgiam, tam Pigmentariis, q Procuribus et oblatas fidei literas dicendum

Quòd Altas Regia cum in aliquot Superioribus Conuentibus, in quibus varie' consultaciones super defensione regni fuerunt habite, nichil tale determinatum esset, quod ad fiemnm et validum censeri posset ad defensionem, tande' in proxime Piotrkouien' Conuentu, post multas disceptaciones et differencias cum nullus modus et Ordo oportunus ad reprimendos hostiles impetus instituebatur, consencientibus animis Consiliariorum suorum decreuit et indixit id quod in manu eius erat generalem bellicam motionem

Cum autem instante vere Altas sua in ea Sentencia esset, vt communi decreto satisfaciendo ad bellum proficisceretur missis per vniuersum REgnum terris Restim vt ad diem et locum determinatum omnes qui de iure et consuetudine ad ipsam bellicam expeditionem simt obligati conuenirent

INterim Nuncij Terrazum Maioris Polonie' ad suam Altem, vementes, exposuerunt difficultates suas quibus impediti nó possent ire ad bellum nisi cum summa grauitate et difficultate sua.

PEtieruntq; a sua Altate' vt hanc ipsam expeditionem adhuc aliquantulum continere et per singulos Districtus terrarum Conuentus statuere dignaretur in quibus aliqui alter modus defensionis preter ipsam mocionem que non sine maxima turba

Quia vero sua Mtas nunq; deesse consuevit precibus subditorum suorum nihis que cum aliqua instia racione peti solet amuit licet cum non mediocri timore vobis eorundem Nūm: ctionum Conventusq; non solum in Maiori Polonia sed eciam in terris Cracovien' Sandomirien'. et Lublinen' statim Indixit.

IN quibus cum vniuersa Nobilitas vnanimiter et concorditer in contribucionem consensisset, maluissetq; pecuniam conferre qua Mezenarios miles in terris Russie ali posset qm difficultates mocionis bellice subire, Mtas sua omnium subditorum suorum voto et consensui aduersari nolens, et cauens ne aliqua in re precibus et racionibus illorum deesse videretur bellicam expeditionem in preterito Piotrkovien' Conventu decretam intermisit et non est prosecuta

Primoq; autem pecunie ex contribucionibus decretis colligerētur quod quidem adeo subito fieri neq; potuit ne interim limites Regni et Terre Russie omni presidio undate quante: cunq; hostium paucitati exponerentur, Mtas sua quod in tam subito casu fieri potuit conquisitis non sine Maxima difficultate et minutuum receptis pecuniis Mille Sexcentos Equites et Quadringentos pedites Militum Mercenariorum condixit, et in terras Russie cum Quadrigentis triginta Equitibus Curie sue et Tormentis bellicis propere misit quod nisi factum fuisset, procul dubio hostis ipse et maiorem Calamitatem eisdem terris intulisset et vlteriorus vsq; in hima regni penetrasset.

Cum autem res ipsa defensionis ita esset iam instituta et ordinata, mox Nuncij diuersis ex partibus mihi ceperunt afferentes Exercitum terras Russie ingressum omnia ferro et igne vastare, predas hominum et pecorum agere quidem exercitus tam validus erat vt non esset possibile illas gentes quas Mtas sua ad defensionem terrarum Russie miserat, cum hostili exercitu sine metu periculi confligere posse.

Cum autem idem Turcorum Exercitus a regno preda onustus

discessisset mox alius Thartarorum multo potentior Exercitus Russiam ingressus reliquas eius partes quas Exercitus Tmecorum intactas reliquit inuadens ita depopulatus est et prouastauit vt non sit verisimile eas plurimum annorum spacio vires pristinas recuperaturas esse atq; ad sui defensionem idoneas esse posse. Et cum referens tantam predam e regno discederet idem ipse Thartarorum Exercitus dubasq; Regia ab exploratoribus edocta, iterum denuo maiores Exercitus et Tmecorum et Thartarorum instauratis viribus minaci se velle venire, postq; in priori inuasione pauos sibi obstare viderunt qui eorum conatibus allaturi essent impedimentum.

Mtas sua intanta Calamitate suorum subditorum reputans quid inde secuturum fuisset nisi aliqua firmior et validior defensio inuenta fieret, tandem cum ea deliberatione que intanta rerum et temporis angustia excogitari potuit, ipa propria persona Sandomiriam primum, inde Leopolim conferre se dignata est, commota omni Nobilitate terrarum minoris Polonie ad eam expeditionem que prius ad totum regnum in generali Conuentu erat decreta

Hoc etiam adiuncto pro rei necessitate et vt aliquem timorem hostibus inuteret qui visa paucitate defensorum audacior factus omnes sibi pollicebatur pro voto successura que in animo concipiebat insset ex omnibus Oppidis et Villis talem fieri expeditionem vt ex ordine decimus quisq; sumptis armis iret ad bellum Quod nisi singulari Diuina gratia suffragante factum fuisset sine dubio maxima pars regni hoc preterito tempore vastata, desertaq; relicta fuisset.

Mtas itaq; sua regia preuidens sua futura pericula atq; eis auxilio diuino occurrere cupiens Conuentum generalem in Piotrkow profesto Sancti Thome Apostoli Statuit et indixit omnibusq; Consiliarijs et alijs ad quos pertinet de necessitatibus regni consultare, edixit vt illuc conueniant de tali defensione omnes iuste consulturi qua posset regnum seruari ab interitu imminenti.

Videt enim sua Mtas hostes ferociores factos atq; ad inuadendum

el debellandum regnum propensiores et audaciores cum vi-
deant omnia sibi pro voto succedere. videt sua ma. et
alia multa de quibus si quando necessaria erat consultacio
nunc potissimum et necessaria est et maxime Salutaris fu-
tura si pro rei necessitate facta fuerit, etsi fuerit negle-
cta quod omen deus auertat quanta sit omnibus dem-
de calamitas futura quisq; apud se cogitans facile potest
inuestigare

Nam sua ma. bene scit et nouit, quod Mgr Prussie per
omnem Germaniam diuersans consilia et auxilia querit
quibus id quod proposuit agere et perficere possit. nouit
eciam ma. sua Ciuitates Prussie Interramis erroribus
infectas et imbutas ad tantam licenciam deuenisse, vt hy
qui presunt furorem multitudinis coercere non possint
Indutie vero cum ipso Mgro post bellum superioris temporis
facte iam ad finem approperant, qui quidem finis prius
veniet, opus est consultare et constituere, si indutie ipse vl-
terius prorogande sint aut bellum renouandum et quomo-
do terre et Ciuitates Prussie sue ditioni subiecte in bona fu-
turum concordia et tranquillo Statu conseruentur

Preterea scit et animaduertit ma. sua Voiewodam Mol-
dauie semper alias non satis fidum nec ad seruandam amicicia
propensum nunc multo plus suspectum esse, immo vero certis
quibusdam Indicijs deprehensum hostilia clam cogitare
et struere, de quo eciam consultandum erit vt inueniatur
modus quo sic capiatur ne vel ad hostes deficiat vel ab eis
debelletur. timet enim si Turcus occupata Moldauia imedi-
atus vicinus esset nobis multo esset formidolosior et gra-
uior quam sit nunc cum Voywoda ipse nondum cum eo apeze
te sentiat et cum terra eius moldauia ditioni ipsius non est
subiecta

Quare hortatur ma. sua vras. D. vt super hiis ac rebus
et alijs Reipublice necessitatibus id quod expedire et ui me-
dium conferant et Nuncios vnos graues prudentes et
rerum agendarum peritos cum plena et non limitata plate

ad generalem Conuentu eligant cum q̄ibus et dom̄is
alijs Consiliarijs possit tutas sua impedientibus periclis
maturo consilio occurrere et quod Reip̄blice vtile et Sa-
lutare videbitur constituere, nam eo rem iam deuenisse ma-
nifestum est, vt necessarium esse videatur maiori nunc cura
et sollicitudine de his ipsis necessitatibus et periculis trac-
tare et consulere q̄ antea consultum et tractatum erat ne
(quod tamen Deus auertat) tot hostilibus incursionibus fa-
cti et debilitati ad vltimum concidamus

Mtas autem sua itu se offert ad ipsas actiones pro Salute suorū
Subditorum vt nichil sit prętermissum quod ad optim
Principis officium pertinere videbitur, non retrahet suam
Mtem nec retardabit magnitudo laborū, molus periculi, et
sumptus difficultas, q̄ nichil enim habet et habere potest
omnia se effecturam pollicetur vt subditos suos quos regen-
dos et tuendos suscepit, ab interitu seruet, prestetq; seruos

Credens

Sigismundus Rex. Pol.

Vniuersis Singulis Prelatis Proceribus Consiliarijs et offi-
cialibus ac Ceteris in Conuentu N. Congregatis Smęre
et fidelibus nris dilectis. Salutem et gratiam regiā. Authi-
mus in mediū vrarum S. N. cui commisimus presentes
Reipublicę necessitates et voluntatem nram de illis eisdem
S. vris referre Quare hortamur illas vt ei plenam fidē
adhibeant idq; exequi curent quod nro nomine ad Consu-
lendum Reipublicę necessarium declarabit debitum fm
et nobis rem gratam factur. Tbene valeant Datū
Cracouię ꝛc

Conuentus Prussiæ, Torunii indictus pro die s. Barbaræ

Sigismundus. 1. Rex Polonie Episcopis et palatinis Prussie.

RDē in Chrō Pater Sincere nobis dilectē. Instancia ab hostibus periculu suadent vt celerius cum Consiliarijs nris cō-uenientes de futura defensione consilia capiamus. hostes enim nri preteritis successibus animati, ea parant et moliunbue quē snis racionibus conducturā esse cognoscunt, hinc accedit quōd cum Illū domino Mgrō ordinis Crucigerorum Indu[c]iarum finis appetit qui per Germaniam discurrendo querit consilia et auxilia, quibus aditus intermissum bellum instaurare possit, hijs igitur et alijs multis de causis Conuentum regni nri generalem Piotrkouie ad festum Sancti Thome futurum de more indiximus, terris vero Prussie ad festum futurum Sancte Barbare similiter generalem Thorunij indicimus et celebrari volumus vt ibi eciam omnes de more conueniant, et de rebus communibus ad bonum et tranquillum Statum istarum terrarum spectantibus tractent et consultent, ac de ipsa cum domino Mgrō actione deliberent, si de indutijs prorogandis in ipō Piotrkouien Conuentu vel de bello renouando agendum et decernendum erit, Vrāgitur Petem hortamur eiq̄ mandamus vt ad diem Sancte Barbare et Conuentum supradictum, Thorunium se omino recipiat, et nullo modo se ab eo subtrahere audeat sub obtentu gracie nre, cū alijs q̄b terrarum Prussie Consiliarijs meis in ipso Conuentu que ē reipublica simul tractet agat et consultet, in primis antē de ipsa cum dnō Mgrō actione si ad Indutias proferendas sit assenciendum, vel de bello renouando decernendum, Illinc autem facto delectu aliquot Consiliariorum quos rerum omnium seriem melius percallere cognouerit, ipōs ad eundem Piotrkouien Conuentum mittere, oneris, vt ibi nobiscum et cum alijs regni Consiliarijs meis super omnibus negocijs Reipublicē ommium terrarum Regni nri id quod restat agendum Deo bene volente agant et decernant. Bene Valeat vra Petas Dat Cracouie

hec clausula addita fuit ad Palatinos Prussie.

QVia vero necessarium esse arbitramur vt Nobilitas istarū Terrarum eciam certior fiat de his rebus que in prēdicto Conuentu Thorunen' tractabuntur volumus et mandamus S. tuē vt ante eundem Thorunen' Conuentum Nobilitati Palatinatus sui Conuentum particularem in aliquo loco commodiore indicat et ei declaret quòd propter multas et arduas necessitates istarum terrarum Prussie quē celeri et maturo consilio indigent cum ipsum Conuentum generalem Thorunij Statuimus et indiximus, mandatq; omnibus nomine nr̄o vt si pauci tex ad enndem Conuentum venire non poterint, saltem Nuchos ex medio sui cum plena facultate illuc mittant ne in rebus necessariis aliquid eorum negligatur quod ad bonum et tranquillum omnium Statum pertinere videbitur et aliter non faciat S. pro officio suo et grā nostra

Sigismundus primus Rex Polonie Nobilitati Terrarum Prussie.

NObilis vel/ Generose fidelis dilecte. Propter multiplices et arduas necessitates Reipublice istarum terrarum Prussie indiximus Conuentum Thorunij profesto Sancte Barbare proximo, vt in eo consulatur communi et maturo consilio de eisdem necessitatibus. Mandamusq; tibi vt ad eundem Conuentum omnino venias et inde de rebus necessariis et his quē per Nuncium nrm proponentur consulas, sub obtentu gratie nr̄e aliter facere non ausurus Dat/ Cracouie Sabbato infra octauas festi Omnium Sanctorum Anno dñi 1524

Sigismundus primus Rex Polonie Ciuitatibus Et Nobilitati Prussie

PRouida fideles dilecti propter multiplices et arduas neces-
sitates Reipublice istarum terrarum Prussie indiximus Co-
uentum Thorunij profesto Sancte Barbare proxime vt in
eo consulatur communi et maturo consilio de eisdem ne-
cessitatibus. Mandamusq; vt frebus necessariis et his que
per Nunctium proponentur consulatis sub obtentu gratie
nostre aliter facere non auswei Datj Cracouie &c

ad eundē couentū veniatis et de

Sigismundus primus Rex Polonie Capitaneis Terrarum Prussie infrascriptis

GEnerose fidelis dilecte. Sunt pleraq; necessitates istic in
terris Prussie que commune consulatione indigēt. propter
quod indiximus Conuentum in Ciuitate nra Thorunen pro
die Sancte Barbare proxime futuro hortamurq; et mandu-
mus. F. tue vt illum proclamari et publicari faciat in om-
nibus foris et congregationibus popli Oppidorum et aliorū
locorum publicorum Capitaneatus sui/ipsa etiam tua. F. in eo-
dem Conuentu constituatur vt vna cum Consiliarijs suis de
hisdem necessitatibus ac alijs que per Nunctium nrm pro-
ponentur consulat pro debito suo et gratia nra Datj Cra-
couie Dominico die infra octauas festi omnium Sanctorū
Anno domini. M. D. XXiiii Regni nri anno
xxviij

Capitanei
- Mariemburgen'
- Quevensis
- Quawdecen'
- Radzinensis & Pzialdouien'
- Rogosnensis
- Cowalien'sis
- Coprziwnensis
- Slumensis
- Thuchol'ien'sis
- Swieczensis,
- Slochouien'

Legatio a Sigismundo primo rege Polonie ad Comentum Prussie data.

POST dictam et nunciatam gratiam regiam et oblatas fidei literas dicendum, bene constat D. vris, que clades pre: terita Aestate inflicta est terris Russie per duos potentissimos Exercitus Thurcorum et Thartarorum et quam grauia da: na inde sint secuta. Quomodo etiam regia Mtas verita ne ydem hostes illecti, atrociora adhuc efficerent. cum ea quam tum in tam subito casu contrahere poterat manu, eisdem hostibus ni occursum Leopolim profecta erat. illicq; qua ad omnis suspicio hostilis aduentus penitus sublata erat, commorata est.

z preda et ignauia ira

Intelligens vero Mtas sua, q hec moles belli quasi ex composito tam inse q etiam Ser mum D. Ludouicum et deuoluta est

considerans etiam quòd ad tantam vim hostium reprimendam à nullis Principibus Christianis auxilia habeat. indixit Conuentum generalem regni sui Piotrkowiæ ad festum Sancti Thomæ, in quo Conuentu cum Consiliarijs et subditis suis consilia capere constituit. quo nam pacto tam validis hostibus resistere valeret.

In eodem etiam ipso Conuentu in deliberatione ponere constituit Mtas sua ex quo inducie cum Illo dnō Mgrō Prussie et eius ordine facte intra paucos menses expirature sint. quid nam potissimum vlterius faciendum sit. prorogande ne videlicet induciæ vel bellum renouandum.

Quibus in rebus nolens Mtas sua quicq inconsultis prius D. vrīs statuere, hortatur illas, vt hic prius inter se conferant consulant vtrum consulcius videretur, vt Mtas sua prorogaret Inducias cum Illō dnō Mgrō et eius Ordine ad aliquā tum tempus vel bellum cum eo renouaret. vlr 2

Illud autem à vrīs. D. potissimum perpendendum est et cum summa maturitate considerandum, quia sua Mtas tam graui et ~~memorabili~~ cum infidelibus bello districta nequaq vno et eodem tempore vtriq bello et illic videlicet et hic satisfacere potest, coq minus q cum cinsmodi hostibus res ei est quinullis honestis condicionibus vel foederibus continere possit

Quomodocunq tamen D. vrē hic inter se semper super ea re deliberauerit, et quicquid illis è republica sua optimum fore videbitur. designatis aliquibus Commissarijs de medio sui per eos Sententiam suam ad Conuentum generalem significent, facturæ vrē D. pro bono Statu et commun necessitate ac greā Mtis sue regiæ.

Cæterum intellexerat iampridem Mtas sua q vrē D. dnis Gdanensibus monetam cudere permiserant, ipsi vero eu con-

ditione id se facturos promiserant, q et bonam monetam cu-
dere et ex ea cussione non maius lucrum habere debebant q
vt impensam que in id facta esset deducerent. Nunc vero
vt sua dtas edocta est cudunt hi ipsi Gdanen' et expendnt
monetam satis vilem que quidem res eo etiam intollerabilior
est, q aliquin ex aliis quoq regionibus multiplices hinc inde le-
ues et viles monete huc inferuntur. Quare sua dtas man-
dat et omnino habere vult, vt Gdanen' ab eiusdem monete
cussione a modo desistant, et D. vre dent operam vt tam hec
ipsa Gdanen' moneta q cetere ad instar Swidnicen' mixti-
tum vbi cuse istic in terris Prussie pennis aboleantur et mi-
nus inde et augeri prohibeantur. Interim vero sua dtas
omni studio admittet vt falsarij tales explorentur, in eosq
prout meriti fuit animaduertatur.

Quod ad Sectam Luteranam attinet, que fertur in dies magis
istic in Prussia inualescere, vult dtas sua vt vre D. omnem
curam de extirpanda illa adhibeat, Cum autem nulla respu-
blica regi potest sine legibus ac institutis suis. Leges autem
stare nequeunt vbi cuilibet quod libet licat: Religio vero
vinculum est vinculum in rebus humanis, quo leges ac institu-
omnium rerum publicarum continentur quo dissoluto dissolui
necesse est vniuersa: hortatur omnes subditos suos harum
terrarum dtas sua, ne se hac labe hereticа pollinant, et nomen
ignominiosum apud reliquos Christianos pariant, ac sine respu
turbas seditiones, ac casum aliquem quem deus auertat co-
parent, non plus sapientes quam oportet, colant et obseruet.
quo et Diuinum fauorem sibi conciliabunt, res ac Ordinem
suum bene stabilient, nomenq bonum apud omnes et gratia
sue dtis regie sibi demerebuntur

de heresi in Prussia

† veterem religionem

Postremo quicquid vre D. intelligent ad bonum et tranquillu,
suum et harum terrarum Statum pertinere, id vt inter se tractet
et consulant ac demum per dominos qui ad generalem Conuen-
tum regni sunt itinere, dti sue significent, vt eius dtas pro
cura et sollicitudine sua quam de subditis suis habet possit
eo commodius de omnibus que expedire videbuntur consulere
et prouidere.

Andreas Criczki Eps Premisslien
Petro Tomiczki Epo Cracouiensi
& Regni Polonie vicecancello

RMe' in Chro' Pr' et domine, domine benefactor gratiosſime. Poſt expeditum Nunctium cum litteris regiis, accurrit ex Sroda Cubicularius cum ſignificatione domini Corſhi, de actis Conuentus illius, cuius litteras miſiſſem cum his alys vre' D. R. me', verum illas nondum ulti regie perlegi, reſpn. ente ulte Sua prolixitatem ipſarum quibus ille more ſuo diligenti et accurato, et quo pacto vocatus fuerit ad Eccleſiam quo loco, quegz Nobilitas conſtiterit, vbi ipſe collocatus fuerit et alia id genus explicando, totam illam hiſtoriam copioſe depinxit, in ſumma eſt autem, ſciſſam fuiſſe Nobilitatem vnam partem volniſſe cum domino Poſnamen' de propoſitis neceſſitatibus reipublice conſulere, et nunctios eligere alteram hoc colore obſtitiſſe, quod ſolus ille eſſet ex conſuetis dominis Conſiliarius, promdegz ſi cum illo ſolo nunctios eligerent, videretme nonnichil aliis dominis detrahere, cum quibus, preteritis duobus Conuentibus hanc electionem recenſaſſent, electosgz per vnam vnam partem hos quatuordecim nunctios, Svenen' Bicchouien' Camengſſen' Caſtellanos, Sandiuogium Czarnhowſki, Andream Krodzienſki, Georgium Conarſki, Joannem Koſtinſki dominum Juienſki, D. Thurek, Krabienſki, Krzimultowſki Vexilifer, Caliſien' Nicolaum hxiaſki, Andream Boianowſki et Jrchorzewſki, ad quos poſt multas turbas et alteram partem conſenſiſſe, ea lege, vt tractarent omnia pro bono et vtili reipublice, cum conſilio et conſenſu dominorum Conſiliarium, committentes illis, vt ſubis regie decreta ſuſciperent, et Conſiliarios honorarent, dantes illis pleniſſimam poteſtatis omnia faciendi, Nunc ulas regia edocere debet dominum Poſnamen', vtrum his nunctiis, plenibus ſolito electis, expenſe dari debeant, necne, nam et ſequelam malam eſſe dandi, negadi

vero nouum aliquod impedimentum et pertnrbacio, quid vtas
sna statuet adhuc incertus sum, si Rma D. vra significare dig:
naretur suam sentenciam celerius, oportune faceret. enim gratie
me humilitee commendo Cracouie vigilia Conceptionis S. Ma:
rie sub vespere. M. D. XX iiij°

Andreas Cricius epus Premsliensis Petro Tomicio epo Cracouiensi Et R. P. Viceccancell°

RMe in Chro Pater et domine benefactor gracioßime. Jam vtas regia mandauit reseribi de impensa danda Nuncius in Conuentu Sredens electis, non pluribus videlicet quam sex iuxta constitucionem Bidgostien, habituram tamen vtem suam si quid bom constitutum fuerit, omnium benignacionem, auguratur dominus Posnanien non exituros illos domo, nisi omnibus impensa detur. et ego ita arbitror, iam enim edocti sunt ipsam impensam importune et pertinaciter exigere, et vtas regia sperans aliquid per eos boni constitui, quod nunq exit presertim per hos capitosos, largiri illis frenstra consuevit, dominus Gorski Orator, scripsit dno Thesaurario magnis Techms et Sycophantis Conuentum illum actum, presidemq propala omnibus que gerebatur contradixisse, et auctoritatem Principis et Senatus butatum esse, verumtamen omnia Spiritu et sciencia sua gesta et contexta fuisse Commendo me humiliter Rme D. vre Datj Cracouie dominico die Rmo domino. M. D. XXiiij.

i. Luca de Gorka Castellan et Capit Posnanien

Andreas Crzicżki Eps Premislien
Petro Tomiczki Epo Cracouiensi Et Regni Polonie Vicecancellario

Pertinet ad annū p̄teritū

RMe mi domine. narratum est michi dominum Andream literas à patre sub' regio clam dedisse, quod verisimile videtur, nam in his que Cubicularius palam reddidit, michil prorsus de Conuentu Sreden' et actis ipsius scribit, cum legam sub' sue dicam me miraci qd de gestis Sredensibus mi' attigerit forsan sutas sua aliqmd aperire dignabitur me. Scribit eciam D. Corski Nobilitatem verba fecisse ad ipsum D. Posnamen', quod solus nunc sit qui rem publicam curce et cordi habeat, et multa id genus

Andreas Cricius Eps Premislien
Petro Tomicio Epo Cracouien
R. P. Vicecancello

Pertinet ad annū p̄teritū

RMe mi domine. Rettulit michi Hesterno vespere famulus domini Petri Opalenski actus se presente Conuentus Posnanie et in Sroda, in vtroq decretum vt nunctius ad Sutem regiam mittat', et ex Sroda quidem significatum fuisse neq̄s eorum eligeretur qui Nuncij erant in Conuentu generali quod perperam omnia agere soleant, verum Posnanie iam Comitijs Electus fuit, is die crastina vel perendie venire, una cum altero quodam ex Calissien' Palatinatu debet, rettulit eciam idem famulus tubas illic fuisse, alios instinctu Comitis egisse gras dno Posnanien', quod se officium resignaturus obtulerit alios item reclamasse, sua michil referre vtrum vnus omnia, an singuli singula obtineant, modo vt pace fruantur, petitum fuit hi nuncij prodnctionem termini belli et Conuentus ante mohonem, sicq̄ conjatur quod in eo contribuacionem aliquo decernere vellent

Cricius Tomicio.

Lectmet ad annu preteritu; et patet quale Regis emissas

Rme mi domine, Littere dominorum, quod michi fecerit continent, in tam graui et difficillima Sentencia, michil mirum, vt qui in leuioribus idem facere soleant consulti, hoc duntaxat curantes vt hec atq; illa consulentes, ausam habeat vel aseribendi sibi si quid recte cedat, vel si perperam ceserit, eos accensandi, qui negocijs expedinndis presunt. Quare Supplico Rme D. vre prouidere dignetur, ne qua occasio detur istius modi hominibus eam casu aliquo, quem dnus Deus auertat. Suggillandi, censerem explicatis coram Nunctijs discrimmibus et periculis que regno imminent et commemorata spe ms regie quam habuit, quod regnicole his cogitis tandem excitari, et Salute patrie et sne alacrius et efficacius consulere debuissent, cum preter consuetum morem, et in xta decretum Bidgostien' Conuentus in omnibus Districtibus agi fecerint, Nunchosq; quot queq; terre vellent admiserit, ac Conuentum generalem tempori mstituerit, in eoq; moraci longissimo tempore non est grauata cumq; infocilitate quadam factum sit, vt non attenta summa et presenti calamitate ac permicie omnia acta smt remissms et determs, quàm vel in media securitate vel pace conuenirent nescire Vtem' suam quid potissimum exequi deberet, hinc racio mdicat ex tam leui contributione, tantam periculi molem sustineri non posse, illius ex motu belli publici precio tam inordinate, maior iactura et ignominia, quàm vel ab hoste contingere possit. Non reicere Vtem' suam id quod decretum est per illos, quando illis ita visum est, enaturamq; Vtem' suam pro viuentibus, vbi aliquo modo deffensio hec sarari posset, vsq; ad eum Conuentum in quo pollicentur se de constituendo bono ordine Status et defensionis Reipublice consulere velle, verum, cum hostis in foribus sit, vbi uis tanta in grueret cui presidijs leuioribus resisti non posset, oporteret Vtem' suam inter duo

mala vnum hoc potius eligere, vt bellum generale licet exi-
cioſum moueret, quàm permitteret sui viceuersum regnu
proindeq; decreuisse emitti binas vestium lras ni omnem
euentum, ne quid ob moram negligi videretur, in eum sen-
sum videretur michi m Dñe agendum cum Nunciis
eciam eorū consilio nonnichil requisito, de his que vtinq;
cederent, si quod deus auertat male cederent, posset ipsa per
sicophantas culpari et vemiam det, quod Ius mineruā doce-
at, cum id eius mssu faciam, coram ab mdms

Petrus de Tomicē Epſ Cracouien. Vicecancellſ Capitulo Posnamensi

Venerabiles domini fratres in Chō chariſsimi. Scripſi-
mus vobis non ita pridem quanto conatu impetamur hic
a Secularibus, vt onus defensionis vna cum illis ferremus
Quod tametsi omni studio per hoc totum Conuentionis tempus
declinare curauerimus, nihilq; non tentauerimus quo iura
et immunitates Ecclesiasticas illibatas conseruaremus, ta-
men considerantes omnium in eo conatu pertinaciam, consi-
derantes tū regni summum discrimen ab infidelibus, tum
Ecclesie grauissimum tempestatem ab hēresibus, que indies
magis inualescunt: timentes ne per nos stare videremur,
quominus oportuna defensio reipublice constitueretur atq;
inde ansa daretur improbis grassandi in bona ira, que in
hiant, coacti sumus fundos Ecclesie vna cum aliis in comune
taxandos offerre, ad nonnullas q; alias contributiones
satis graues nos submittere, quibus tamen nondum satiati
videntur: sed urgent nos ad decimas eidem oneri mancipā-
das ad quod ingnum indignum nos hactenus impellere nō
potuerunt, neq; impellent adintore deo vel nobis vnis resi-
stentibus.

Significatum est nobis dominum Sigismundum Lanczki animo
agere, iamq; fortasse hactenus extinctum, eius Canonicatu
conferre statuimus, alicui viro idoneo, vt post hac prebenda

hanc Doctoralem efficiamus, non obstante coadmtoria alte:
rius ad quam infringendam habemus modos necessarios, et
proinde omnibus ne quid mea re nobis inscijs et inrequisitis
statuatis, presertim de acceptando altero ad Ecclesiam et
possessione tradenda. Valete foeliciter, nosq; in vrijs ora:
tionibus habeatis commendatos Datj &c

Andreas Crzicżki Epus Premislien
Petro Tomicio epo Crac: et Regni
Polonie Vicecancell.o

R.Mé in Chro Pater. et domine benefactor gracioſiſſime,
Mandare michi dignata est vestra regia has litteras. vre. D.m
R.me, et domino Pallatino mittere, ex quibus intelligent
q Principes illi vrgeant ad comparendu in termino designa:
to, idem agit mecum dominus Strigomen, ne per. litem regiam
compromissum videretur anullatum, verum vt puto non ca:
ret misterio aliquo hec cura ipsius dm Archiepi, et missio
pro Legato Apostolico, vellet vestra regia quàm celerius reseri:
bere, optatq; vt Dnes vre, quantocius Sentenciam suam
significent, Mitto etiam vre. D.m R.me litteras nri Bro:
derici et Pisonis: ex quibus intelliget, "Nichilominus eos
promoueri qui et nihili sunt et nonnisi mercimoniis inbuntur.
habet tamen ipse Brodericus adhuc spem nonnullam, eam fal:
laci capit regio patrocinio, qua in re, cupio amicum et nobis
addictissimum iuuare, proindeq; supplico R.me. D.m vre dig:
netur michi in ea ipsa re consilium prestare et sibi regie pro
eo nonnichil scribere vterq; tam Brodericus quàm Piso denotat
grafice, dominum Strigomen, cuius studium est neminem ido:
neum, nisi qui totus ex se dependeat promouere, dignetur rogo
vtemq; leras michi remissus remittere. Commendo me humi:
liter R.me. D.m vre Datj Cracouie in vigilia con:
ceptionis dne nre Anno. M. D. xx.mo

Cricias Tomicio

R Mé mi dominé, et benefactor graciosissimé. Hodié, expedio Nunctium domini regis Vngariæ scribogz et commendaciones pro nrô domino Broderico, heri venerunt litere a legato et domino Baronè, vt Mtas regia iniret pacem vel longiores indncias tam cum Moscho quam etiâ Mgrô, et vt demum cum ipso Legato in Hungaria Mtas sua conuenirent ad regnum illud prouidendum, id vero esse ex voluntate Pontificis, cuius breuis exemplum misit. Venit etiam Baliczhi ex Crzepiczé qui refert se illic certissime accepisse Mgrm fuisse apnd nostrum Archiepiscopum Ardelionem, omnemqz illam Nobilitatem frendere in illum, q cum hostibus tales Conuentus clandestinos agat. Mitto R mé. D. vré litteras domini Baronis Cuius gratiæ me humiliter commendo Dat. CRacoviæ xii Decembris Anno M. D. xxiiij°.

Contributio generalis ab omnibus Regni Polonie statibus pro regni defensione.

Sigismundus, etc. Vniuersis et singulis Ecclesiasticis et Secularibus Consiliariis Regni mei, ceteris q3 subditis meis quibuscumq3, tam terrestribus, q3 Ciuitatu et Oppidorum honoribus et officijs insignitis, ad quorum noticiam pntes lre nre pernenerint, et presertim in Palatinatu N. et Districtu N. consistentibus, sincere nobis et fidelibus dilectis. Salutem et gracia mam Regia. Rmi ac Rndi in Chro patres, necno Magci, Generosi, Nobiles, Famati et prouidi, sincere nobis et fideles dilecti. Quia compertum habentes Thurcos et Thartaros, se, ad vastandum Regnu, et Dominia nra, magno conatu accingere. Et preterea considerantes Inducias cu rege Prussie, et eius ordine breui expirare, volentesq3 tempestiue hijs et alijs grauissimis difficultatibus et periculis Reipce puidere, statueramus Comitiu gnalem Piotrcomie ad festum dnii Thome apli, quem commodu transegimus. In quo necientes cu Consiliarijs nris, et terrarum Nunctijs, q3 damnosa sit, q3q3 no expedita, ad inopinatos hostiu insultus, generalis Regni motio, presidia vero lenia nullius esse vsus, ad hostilem magnitudiz reprimenda, put euentus anni preteriti abunde

declaramit, Proindeq3 volentes de firmioribus solito, aliqb9 presidiis Confinium consulere, quæ absq3 presenti pecunia constare nequeunt, vt quoad fieri possit, vitaremus communem motionem, omnibus subditis nris grauem et damnosam, ad eas Contributiones, communi omniu tam Consiliariorum mrorum, q3 eciam Nunciorum terrestrium, consilio et assensu, connenimus, et illas ita moderati sumus, vt tametsi onus seruicij bellici quo Regnum defenditur, solis terrigenis de Jure incumbant, quia tamen magnitudo hostiu vires illorum superare videtur, omnes status ac ordines pariter contingant, ad quas omnes sponte et amore Reipubce libere cõsentiunt. Quæ quidem Contributiones, modo infra scpto solui et exigi debent.

In primis, ex triginta Mansis, seu laneis agrorum, contribuentur decemocto floreni in moneta, per triginta grossi computati, secundu antiquas quitancias. Quos soluet dominus hereditarius, tam spualis q3 secularis, et colonus soluendo vlt de laneo quolibet decemocto grossos, quorum medietatem, hoc est, nouem grossos, soluet dns et possessor ville, alteram vero medietatem, hoc est, alios nouem grossos ipse Colonus, ad duas temporis rathas infra scriptas. Hoc est duodecim grossos pro Dnica Judica proxima, ita q3 omnes soluant et contribuant, incipiendo à Dnica Judica, vsq3 ad festum Paschæ, sub poena dupli, quæ exigi debet ab omnibus negligentibus aut soluere nõ curantibus, mox post festum Paschæ.

sex vero grossos reliquos, pro festo Natiuitatis sancte Ma; rie, Ea tamen solutio à nobis, ac primis Stathus et ordinibus Regni spualibg et Secularibus, fieri, et in; cipi debet.

In quibus aut villis, obligati sunt Census perpetui, seu in vim reemptionis ats Nauiderkauf, is qui percipit eiusmodi Censu, siue spualis, siue Secularis, soluet à qua; libet marca eiusdem Census, sex grossos, quos illi dns et possessor ville defalcabit, quando ei censum debitum soluet, et ipse solus, ne defensio Reipublice negligatur, soluet vt supra dictu est, cu suo Colono de quolibet lanceo, secundu antiquas quitancias, decem octo grossos.

Item dni spuales et Seculares habentes Census nudos, qui no includuntur in proprietate lanceou, vt ex Censibg qui; buscumqz annuis Ciuitatu et Opidoru, ex Theloneis, Sup; pis, exactione poradlne, pontalibus, aggeralibus, nauigijs, Albatorijs, que vulgo Blechi vocantur, molendinis pecu; mariis, que no soluunt Mensuras in grano, sed censum, annuum in numerata pecunia pendunt, ex officinis Mineratijs, et simile ex officinis Vitrearijs, que Vthi vocantur, ats ex censu illaru, qui dno soluitur, Itm ex villis desertis, seu ecia no desertis, quaru agri sub certa pensione annua locatur, seu arendantur, et alijs id ge; nus fructibus pecuniarijs, dabunt et soluent ab octoginta marcis eiusmodi censuu et fructuu, decem octo florenos in moneta, per triginta grossos computatos, et qui no habuerint integras octoginta marcas, ex hmoi censu

peccuniario, ſoluent iuxta quantitatem ſummę iuſtam partem decemocto florenorum, hoc eſt à qualibet marca vſuali ſex groſſos cum medio, quatuor denarios cum medio. Medietas aũt à prędictis Cenſibus nudis, ſolui debet pro Dñica Iudica proxima, alia medietas pro feſto Natiuitatis beatę Marię.

Item dñi ſpũales et Seculares, ac eciã aduocati, qui habent Cenſus peccuniarios nudos, ex domibꝫ quę ſunt in Ciuitatibus ſub locatione, ſeu arenda, ex balneis, ex Opificibus, picis, et Cinerum, Tabernis, Cerdonibꝫ, Piſtoribus, mercatoribus, laniis ſeu Carnificibus, Inſtiſſ. ſutoribus, aliſq; ex omnibus quentibus peccuniarijs, qui aliunde q3 ex laneis illis obueniunt, ſoluent ſimiłr ab octoginta marcis peccuniarum, decemocto florenos in moneta, ad rathas temporum ſupra ſcriptas, hoc eſt medietatem pro Dñica Iudica proxima, aliã medietatem, pro feſto Natiuitatis bte Marię.

Palatini, Caſtellani, Dignitarii Succamerarii, Burgrabij Caſtrorum, Tribuni, et alij omnes offiles, prouẽctus peccuniarios quoſcumq3, et qualescumq3, in Zuppis, Theloneis, vel alibi habentes, ſoluent eciã ab octoginta marcis peccuniarum decemocto florenos in moneta, ad rathas temporis ſupradictos.

Item Venatores, Cuſtodes Equirearum mãrum Regiarum, et ſerui dñorum, poſſeſſiones et prẽctus aliquos habentes, et neq3 Ciuilem, neq3 aliã quamcũq3 Contributionem ſoluentes, ſoluent de quolibet laneo duodecim groſſos.

Qui vero nō habent integros lancos, secundū quātitatem lanei contribuent, de medio videlicet laneo sex grossos, de quarta parte lanei tres grossos.

Item ville nre Regie, et Dominorū Secularium Casteis seruientes, et censū nō soluentes, soluent, vigore pūtis Cō-stitutionis, de quolibet laneo nouem grossos, nō obstāte eo, q̄ antea publicas Contributiones soluere nō solebat.

Item Burgrabii terrestres, et exactores, qui ex quodā abusu vso publicas Contributiones pro Regni defensione decretas, de bonis suis nō soluebant, contribuere debent de omnibus bonis suis, ac eciā de pruentibus pecuniarijs, quos habet, modo et ordine suprascripto quemadmodū alii cōtribunt.

Item Sculteti, et Aduocati liberi villarū, nō habentes ce-sus, duntaxat lancos colentes, soluent de suis laneis p̄z vnū fertonē, Aduocati vero Colonos, seu Emethones habentes, ita vt alii dñi, cū suis Colonis ad rathas supradictas contribuent, vzt de quolibet laneo decem octo grossos.

Item Nobiles pauperes Colonos et Census non habentes, de quolibet laneo culto, soluent duodecim grossos. Qui vero nō colunt soli agros, nec colonos in eis habent, sed locant pro Censu pecuniario ipsos agros suos, soluent ab octoginta marcis pecuniarū decemocto florenos. Ita vt à Censibus nudis pecuniarijs alij omnes con-tribuent.

Illi vero Nobiles, qui non habent lancos sed prēdia

cõputatis eiusmodi coꝝ prędꝫ in lanceos, soluent de quo-
libet lanceo duodecim grossos. De medio lanceo Lex gℓ
De quarta parte lanei tres grossos. et reliquum de quan-
titate lanceoꝝ.

Vbi aũt duo, tres, aut quatuor pauperes nobiles, vnum
laneꝝ colunt, soluent omnes simul, de eiusmodi vno la-
neo duodecim grossos, ats quisqꝫ illoꝝ soluet, secundꝫ
quantitatem agri, et portionis lanei, medietate vidℓt
pro Dñica Iudica proxima, aliã medietatem pro festo
Natiuitatis beatę Marię.

Item Ciuitates et Opida tam mra Regia, qꝫ subditoꝝ
nroꝝ Spualiꝫ et Secularẽ, in toto Regno nro, exactio-
nem Ciuilem, quam Schoß vocant, vnam cum media
iuxta antiquas Quitancias soluent, et contribuent.
Quę quidem exactio Ciuilis integra solui debet per
easdem Ciuitates et Opida, pro Dñica Iudica proxima.
Medietas vero eiusdem exactionis Ciuilis contribue-
tur pro festo Natiuitatis sanctę Marię proxime fu-
turo.

Quę aũt Ciuitates et Opida libertatem habent a Ciuili
exactione, et nihilominus de agris quos colunt, soluũt
Census dñis suis de hijsdem agris, soluent à quolibet
laneo duodecim grossos. Vbi vero dñis suis Censꝫ nõ
soluunt, nihil contribuent de hijsdem agris. Idem de
villis vastatis, exustis et libertatem habentibus, quę
nõ soluunt Census dñis suis est intelligendum. Ita qꝫ
Incolę hmõi villarum liberi sint, et esse debeant,

à solutione Contributionis in presenti Connento
instituté.

Item Inquilini in Ciuitatibus, et villis existentes, qui neq3
exactionem Ciuilem, neq3 de laneis soluunt, et similiter
Piscatores circa flumos, aut alias aquas residentes, qui
nullos agros habent, Item rustici septimanatim laborates
in quocumq3 loco fuerint, soluent per sex groschos pro ra-
tha vtraq3, exceptis viduis pauperibq et horfulanis, ac
familia artificum.

Item Contributio Ceruisie, vini, medonis, malmatici, mu-
scatelle, Czopone dicta, in hijsdem Ciuitatibq et Opidis,
ac eciá tabernis villarú, tam mís q3 subditorú mozú
spúalium et Secularium, incipiendo à festo Annunciationis
beate Marie, proxime venturo, ad integrum annu, à
singulis Ceruisie Coctoribus, more solito solui debet,
ex quibuscumq3 braseis fuerit eadem ceruisia cocta,
sine brasea ipsa sint Ciuiú et dnorú, ex molendinis
fruentiqa, et emesurata, siue domi facta.

Item eciá à Cerusia, quá dni et Nobiles ex braseis suis
coquunt, seu braxant, et illam dant ad propinandu
suis tabernatoribq, ab eadem Cerusia exactionem
Ducillorú ipsi dni soluant. Ac eciá de cerusia ex-
terna, que de exteznis regionibus et Duratibq, nobis
et Regno nro non subiectis, ad Regnú nostrú ducitur,
vt Swidnicen. Theschnen, Bernonien, et alia quarúq3
Cótributio ipsa Czopone soluatur.

Item tabernatores mansales, qui adnectiá ppinant

Cermisiã. sex grossos hoc anno solvent, tres grossos pro pri-
ma ratha, et pro vltima tres grossos solvent.

Item Molendina omnium villarum tam nrarum, qꝫ subdito-
rum nrorum spualium et Secularium, que Poyezebne vocantur,
manuales, sev aminersarios, molendinatores habentia,
ex singulis rothis sex grossos solvent, Hereditarij vero
Molendinatores dictarum villarum, et Foluische, ex singulis
rothis Molendinorum suorum, que valnẽ dicuntur, duode-
cim grossos persolvant, ad rathas temporum supradictas,
videlicet grossos sex pro prima, et alios sex grossos p̃ro
vltima, rathis.

Item Molendina brascalia, et hereditaria, aquatica, et
equestria in omnibus Ciuitatibus et Opidis more veteri
taxata, et secundum antiquas quitannias Contributioꝫ
vnam cum media, que Schoß dicitur, à qualibet marca
taxe duos grossos persolvent, pro Dnica videlicet
Judica proxima integram Contributionem Schoß, me-
dia vero pro festo Natiuitatis sancte Marie.
Et similiter molendina, quorum terrias mensuras Te-
mutarij bonorum nrorum exemerunt, et illas à se emptas,
sev in summis pecuniarum obligatas tenent, soluent,
Contributionem, que Schoß dicitur, sicut reliqua oia
molendina in Regno, sev illorum Molendinatores, ea
soluere solent, contraria cõsuetudine, que corruptela
pocius dici debet, penitus nõ obstante.

Minerarie vero officine, ats ferrum facientes, et ferre
hereditarie, ex singulis Rothis duodecim grossos. An-
nales aũt officine Minerarie, et similiter annales

sexte, hoc est locate et condicticie, à qualibet rotha sex grossos soluent.

Jtem molendina ventilia hereditaria duodecim grossos, Illa vero molendina ventilia, que Arminersarios molendinatores habent, sex grossos soluent, ad rathas temporis supradictas, hoc est medietatem pro Dnica Judica proxima, et aliam medietatem pro festo Natiuitatis sancte Marie,

Jtem Sacerdotes Rutheni, qui Popones vocantur, ex singulis Ecclesijs et Sinagogis, mediam sexagenam grossorum. Prothopopones vero, alis Namyessnizi, per duos florenos in Moneta soluent.

Jtem Episcopi Rutheni, qui Wladice dicuntur de Censibus suis pecuniarijs nudis quibuscumqz, soluent eciam quemadmodum et alij ab octoginta marcis, decemocto florenos, per mediam sexagenam computatos.

Jtem Valachi, ex singulis laneis integris, si illos habet vel areis que Dworziszcza dicuntur, duodecim grossos soluent. Et qui agros non habent, à singulo Centenario omnino, similiter duodecim grossos persoluent. Sex grossos pro prima, et reliquos sex grossos pro secta ratha, supris expressa.

Jtem dantes pecunias suas Judeis, et quibuscumqz alijs ptsonis pro censu annuo, eciam ab octoginta marcis pecuniarum, decemocto florenos soluent.

Soluto aut à censibus nudis, modo supradicto fieri

debet, medio vnius cuiusq3 soluentis Juramẽto, ac medietas summe soluende ab hysdem Censibus pecuniarijs nudis dari et solui debet pro Dmica Judica proxmia. Alia vero medietas pro festo Natiuitatis sancte marie,

Quicumq3 aũt deprehensus fuerit. fraudem aliquã in solutione ab ipsis Censibus pecuniarijs mdis cõmisisse. et nõ iuste id, quod debet solmisse, teneatur duplũ solue.

Vt aũt supradicta ordinatio in exigendis eisdem Contributionibus facta, debite executioni demandetur, N in Palatinatu, N. et Districtu N, exactorem designamus et costituim pntibg lris mris, Mandamusq3 vt in manus ei, designato tempore easdm Contributiones ffoluere curetis.

Vobis vero Capitaneis gẽw interest mdamus, vt pfato Exactori mro, pro tempore et termino supius expresso, sub poenis ad hoc costitutis, absq3 cuiusuis more et dilationis interuentu, de dictis Contributionibg, per eos ad quos ptinet responderi faciatis, et vos ipsi respondeatis, Negligentes vero in soluend, et contumaces, per pignorationes, et alias poenas solitas, ad soluendum easdem Contributiones compellatis, Pro officio vro et gracia mra facturi.

Exactor aũt prefatus, eas ipsas Contributiones modo et ordine supra scripto fideliter exiget, et collectas in manus Magi N. ad Ciuitatem perferet. Juratusq3 esse debet.

Eligentur eciam in Districtibus ad id constitutis

Castellanus, et duo Nobiles, qui cu Palatino et Exactoribus ipsis, pecuniam collectam dispensabunt, et militibus mercenarijs, iuxta exigenciam et quantitatem pecuniarū per eos exigendarū distribuent. rationēq3 de percepta pecunia ab ipsis Exactoribus audiet, et recipient, qua postmodum toti nobilitati in Conventu particulari facient. Pecunia vero hmoi hominibus et militibus de Palatinatu, n dunta xat distribui debebit. Datū in Comēto generali Prothz; conciensi feria sexta proxima post festū sancti Valentini. M° D° XXV°.

Ingentia furta: fraudes: et peculatus in dispensanda hac pecunia publica: commissi fuere: Quisq; enim egregie auarus est: et rem publicā lacerat ac dirigit. Nulla autē superz hac prouisio. Rex pzs pusillanimitate nullū castigat: Consiliarioz vero ac Mgratum nullus negociū reipc tuendū suscepit. nec cotra peculatum egit. Cozuus cozuo oculos non configit. Omnes pzatez vicioſi fuere

Estimatio fundorum in toto regno Poloniæ.

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis Principibus tam spualibꝫ qꝫ Secularibus, Rḡnis ac Rḡnatis in Christo patribus, dnis, Archiepiscopis, Episcopis, omnibusqꝫ aliis status Eccłci ordinibus, necno Magcis, Generosis, Nobilibus, famatis et Promidis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutarijs, Terrigenis, Nobilibus, officialibus, et corũ vicesgerentibus, Ciuitatũqꝫ et Opidorũ, tam nrorũ, qꝫ quorumcumqꝫ subditorũ nrorũ Mgris Ciuiũ, necno Consulibus, Ciuibus, Opidanis, et eorũ communitatibus, Et generalr omnibꝫ subditis nris spualibus et Secularibus, cuiuscumqꝫ status, sexus, conditionis, et præeminenciæ in Regno nro existentibus, sincere et fidelibus nobis dilectis. Salutem et graciam nostram Regiam. Sincere et fideles dilecti, Cupientes prouidere securitati Regni nri, quod ab hostibus continue infestatur, volentesqꝫ vt omnes subditi mei, ferant iuste et æqualiter onus defensionis, quod sine debita bonorũ taxatione fieri non potest, statuimus et decreuimus in Conuctu Piotrcouien gnali proxime preterito, cũ Consiliarijs nris Status vtriusqꝫ, et Nunctijs terrarũ, à Nobilitate cũ plena facultate missis, vt fieret estimatio seu taxatio, omniũ bonorũ et fundorũ, hoc est, Ciuitatũ, Opidorũ, et villarũ tocig Regni mei, modo infra scripto.

Jmprimis Connentus terrestres indicemus, et indicere

promittimus, in loco et Ciuitate Capitali, cuiuslibet Palatinatus Regni nri, pro festo sancte Trinitatis proximo, et illos vbiqz publicari et pclamari faciemus. Ad quos Conventus Palatini, et omnes dignitarii, Castellani, Capitanei et officiales, totaqz Nobilitas vnius cuiusqz Palatinatus, conuenire debent, sub poenis nris Regalibus.

In eo aut Conuentu, quisqz Palatinus, cu Castellanis, officialibus et Nobilibus sui Palatinatus, eliget et designabit ad singulos Districtus, vnum Castellanu illius Districtus et duos viros Nobiles eiusdem Districtus, sic q, ad singlos Districtus, sit electus ac designatus Castellanus, et duo Nobiles eiusdem Districtus fide digni, probate virtutis, et bone conscientie. Quod si no fuerit in aliquo Districtu Castellanus, eliget Palatinus alium Dignitariu, seu officialem illius Districtus, de consensu Dignitariorum officialiu, ac Nobilitatis, que ibi fuerit, aut maioris q partis ipsius.

Hij vero omnes supradicti, Jurati esse debebunt, Palatinus et Castellanus, sub eo Juramento, quo nobis, et Reipublice Regni nri, obstricti sunt, ducent. Duo vero illi Nobiles ex Comitatu electi, corporale Juramentu prestabunt, q omniu et singulorum bona, iuste taxabunt, et conscribent, ita vt illa vendi, aut emi deberent, non habita ratione sanguinis, aut amicicie, vel cuiuscumqz necessitudinis, neqz ex amore, prece, precio, aut odio, nec propter munera, aut pollicitationes, nec metu, aut timore, sed pure sincere, ac secundu Deum, ac iusticiam.

Palatinus aut cu Castellano primario, et duobus ex

Nobilibus ex Communitate electis, iniciū faciet cuiusq; di taxationis bonorū, et primus ipse Capitalem Districtū sui Palatinatus obequitabit, videndo, estimando et taxando cuiusq; bona, à suis propriis incipiendo, si illa in eodem Districtu Capitali habuerit, siue illa sint hereditaria, siue obligatoria, secundum industriam, discretionem, et conscienciam, et descendendo personaliter cū sibi adiūctis Castellano et Nobilibus, ad singulas parochias cuiusq; Districtus, et vbi opus fuerit, et dnis taxatoribus ita expedire videbitur, ecia ad villas ipsas Ciuitates et Opida, situ, prouectus omnes diligenter perpendendo, et disquirendo, et ibidem valorem et extimationem bonorū illius Parochie, vocato ad se Plebano, aut eius comendario, et aliis hominibus tam Nobilibus q; plebeis omnis ordinis et status circumadiacentibus, inquiret, nulli fauendo, sed Deum et conscienciā pre oculis habendo, ac ipsam taxam et valorem singulorū bonorū eiusdem districtus, fideliter conscribi et annotari faciet.

Quo exemplo alii Castellani, cū duobus Nobilibus Juratis, ibunt per Districtus sibi deputatos illius Palatinatus, et taxationem omniū bonorū, descendendo ad Parochias, modo premisso facient, et fideliter conscribent.

Ibit aūt vnus Castellanus post aliū, infra vnā septimanā, si et inquantū priorem Districtum absoluerit, per alios singulos Districtus, propterea vt Nobiles in diuersis Districtibus bona hereditaria habentes, taxationi suorū bonorū interesse possint, id quod facere debebunt et tenebūtur sub poenis mgo Regalibus.

Vel si ipsemet personaliter commode interesse nó valeret, vices suas, amicis, vicinis, familiaribus, aut officialibus suis committere possint, Alioquin eorú bona nihilominus taxabuntur, et taxari debent, absencia illorú nó obstáte.

Et quoniam in omnibus Palatinatibus et Districtibus, dominí spuales habent bona sua Ecclesiastica seu fundos, que licet nunqz alias subiecta exant oneri bellice seruitutis, vt que per Sermos Predecessores mos Polonie Reges et Duces, sunt, ab initio fundationis Ecclesiarum, ad vsum duntaxat et onera Ecclesie collata, multisqz immunitatibus et libertatibus donata, tamen in pnti Regni necessitate, et summo discrimine, volentes ipsi domini spuales, sibi, et Ecclesijs suis, gracia mám Regiam demererí, fratribus vero suis dnis secularibus gratificari, Reiqz publice, pro cuius bono statu orare teneantur, ope sua nó decesse, permiserunt eciá nó grauatim, bona sua Eccles, hactenus semp libera, cú his que ad defensionem obligata sunt, in presens taxari, ita vt bona dnórú secularium taxabuntur.

Et proinde dní Archiepiscopi et Episcopi, designabunt duos viros Eccles bone fidei et conscience, ad quemlibet Palatinatú, qui vna cú Taxatoribus, per Palatinú, Castellanos, Officiales, et Nobilitatem electis, ~~capitalem Districtú obequitabunt~~, seu eligendis, taxabunt bona omnia tam spualium qz Secularium personarú, et hÿ primú cú Palatino, et Castellano primario, ac duobus Nobilibus electis, capitalem Districtú obequitabunt per singulas Parochias, et simul cú illis bona eiusdem

Districtus taxabunt, et estimabunt modo supra scripto secundu Deu et conscienciaꝫ, sublato amore, fauore, metu, prece, odio, etc.

Iudem spuales designandi, per duos Archiepos et Episcopos, ituri deinceps sunt successiue, per alios Districtus illius Palatinatus, et bona omnia tam spualia q3 Secularia, cum Castellanis et Nobilibus electis, seu eligendis, taxabunt, modo et ordine supra scripto, et no erit opus, vt ad singulos Districtus eligantur, seu designentur alij et alii spuales, prout Taxatores Seculares, qui ad singulos Districtus eligi et designari debent, sed ad totu Palatinatu, et Districtus illius omnes, duo duntaxat taxatores spuales, maiori prendo à primo et Capitali Districtu, bona omnia, vt supra dictu est, cu taxatoribus, ad singulos Districtus electis, seu eligendis, taxabunt, et estimabunt.

Verum prestabunt primo Juramentu corporale in manibus sui Episcopi, q3 no amore, no prece, odio, metu, fauore etc sed iuste et secundu Deu ac conscienciaꝫ, et iustu rationis sue iudicium, bona omnia taxabunt et estimabunt.

Si vero Taxatores spuales et seculares, inter se fuerint discordes in taxatione aliquoru bonoru spualiu aut secularium, hmoi differenciam, et quibus rationibus et causis quelibz pars nitetur, et assertionem ac motu animi sui fulciet, describent, et ad nos ad proximu generalem Conventu pferent, remidendaꝫ p nos et Consiliarios meos, et iustitia mediante decernendam.

Preterea aut in singulis Palatinatibus et Districtibz eoru

taxatione ſupraſcripta, deſcriptisq3 diligenter omnibus diſ-
ferenciis, ſi quæ circa ea exorientur, eam Palatini ipſi, Ca-
ſtellani, et Taxatores ſpuales et Seculares ſupraſcripti, in ſin-
gulis Palatinatibus conſcribent, ac in Regeſtra ſeu libros
redigent, ac redigi facient, illaq3 manibus propriis ſubſcripta
ſigillis ſuis obſignabunt, quæ Palatini ipſi terrarum, ad ſe
recipient, et nobis afferent ad proximum generalem Con-
ventum, in quo nos cum Conſiliariis nris, et terrarum
Nunctijs, viſis perſpectis, et mature perpenſis taxatio-
nibus omnium bonorum, conſtituemus modum et ordinem
defenſionis Regni nri, qui eidem Regno vtilis, et ſubdi-
tis nris tolerabilis, et ferendus ſit futurus, idq3 quod nobis
in ea ipſa taxatione bonorum moderandum, augendum, et
minuendum videbitur, facere et conſtituere cum Senatu
Regni nri, et Nunctijs terrarum curabimus.

Quia vero nos ferimus multa onera in ſuſtinendo ſtatu
nro Regio, et expediendis Reipublicæ negocijs, non viſum
fuit, vt bona nra Regia, quæ libera et non oppignorata
habemus, ſubicerentur taxationi ſupraſcriptæ, quoniam
nos pro officio, ac debito nro, proq3 virtute, et benignitate
nra Regia, nunq3 deeſſe ſolemus, nec vnq3 deeſſe volu-
mus, viribus et facultatibus noſtris, defenſioni ipſius
Regni et ſubditorum nrorum.

Verum bona reliqua omnia nra Regia, in ſummis pecunia-
rum quibuſcumq3 obligata, ſubiecimus et ſubijcimus ta-
xationi ſupraſcriptæ, quæ perinde taxari et eſtimari de-
bebunt, ac aliorum ſubditorum noſtrorum ſpiritualium

et Secularium bona hæreditaria et obligatoria taxabuntur.

Quocirca, vobis omnibus Castellanis Palatinis, cæterisq3 dignitariis et officialibus, ac vniuersis subditis nris tam spualibus q3 Secularibus Regni mei, presentem Constitutione Conuentus generalis denuntiamus, mandamusq3 vobis, vt illam eo ordine, et modo, vt premissum est, diligenter exequamini, Pro fide vra, ac gracia mea non aliter facturi. Datum Cracomie, die Natalis sancti Stanislai, Patroni Regni mei gloriosi. Anno Domini M.° D. XXV°. Regni mei anno XIX°.

Sigismundus primus Rex Polonie promittit Congentum Justicie instituere.

Manifestu facimus vniuersis, quia cu petiti essemus, à cómuni Nobilitate Regni mei, cum alias, tum in hoc Conventu generali Piotrcouiensi, vt et iniurias, quas ipsa haberet, et ea, que cónem Justiciá concernunt, reformaremus. Nos vero primu defensioni Regni vt par est consultum ixi volentes, nó potuerimus hactenus commodè, nec tempus suppetebat, huic Justicie ministrande intendere, Comúe; tum Justicie generalem hoc anno circa festu sancti Andree futuru statuendu decreuimus, et statuere pútibus leis méis pollicemur. Promittentes in verbo méo Regio, q; q̃d competu fuerit, vel iniuriu esse cuipia, vel à Justicia dissidere, in eo tam cónitati omniu ordinu Regni mei, q3 eiá singillatim vnicuiq3, iustiam ministrabimus. Aliáq3 omnia ffacièmus, que pro bono et tranquillo statu omniu subditoru méoru oportuna videbuntur. In cuius rei testimoniu sigillu meum pútibus est impressum. Datu in Cométu Piotrcoviu guali feria secunda proxima, ante festum Cathedre sancti Petri proxima Anno Dni M°. D.° XXV°. Regni mei anno xix°.

Peticio ad Regem Joannis Arend Cuius Cownen.

Sacratissima Regia vitas, quamqz in causa, que mihi cu Georgio Victore est et Cowne, absolutus sim, et post miter positam per Aduersarios appellationem, à duobus Epis Vilne, in eadem causa, in rem meam, preiudicium factu fuerit, quamqz etiam hic pene in conspectu Sacratissme vitis vre, per delegatos Judices, pro me pnunciatu sit, tamen tantu clarissime Justiae mee confido, vt vel de, mo coram quibuscumqz Judiabus (modo ne sint ab Adversarius cooptati) Judicii aleam subire non formidem, obsecro igr humillime, vestra S. vitem, dignetur motu suo (vt aiunt) proprio, quo, nó nisi diuino instinctu, pmoueri solet, Judices ei cause designare, qui omni appellatione et exceptione postposita, tandem in causa concludant et determinent, ne ita innocens, vinus, videnszq, Aduersariorum libidini et cupiditati spinet, et funditus perire cogar.

Joannes Zemboczki Aulicus regis Petro Tomiczki Epo Cracouiensi Regni Polonie Vicecancellario.

Rme dne, dne graciosissime, Post vulgatas illas fictasq3 nugas, seruitutes vgt et comendationes etc. Germani Negociatores, propter meptu hoc, quod mihi cu eis perpaucu est lingue Germanice commerciolu, tum ecia, quia me in Curia, in ampla toga volitari visunt, existimant me ali; quanti esse, atq3 ita mihi molestiam exhibere no cessat, quin mea sibi opera expetant, Ego vero non aliter q3 illa Horatiana vel Aesopica ranuncula, volens tante opinioni eoru de me concepte, respondere, inflor, atq3 intumesco, vt nisi tempestiue desinere vellem, crepandu mihi esset, Hec eo tendunt. Heri post discessum Rme D. vre, circiter horaꝫ secundam, venit ad me è Thorunio famulus Campe, is, qui has meas lras ferat, meaꝫ opem implorans, vt videliret lras ad Regem Dacie, apud Rmam D. vram obtinerem, Quid aut in re sit, ex exemplo lraru Regis Dacie, quas Gdanensibus misit, quarum exemplum mitto, tum ecia ex relatio; ne eiusdem famuli Campe, Rma D. vra intelliget. Rogo eandem (vt ex stulto insanus fierem) hoc est. vt isti ipsi senciant meaꝫ operaꝫ apud Rmaꝫ D. vram sibi prodesse, ita, vt lras ad Regem Dacie, ei negocio seruientes, reportent,

Dns Castellanus Posnaniensis, quem ego semisomnis in

multa noctem expectani, tandem circiter noctis medium ex Sulicionu redii, obliquie nimiu et perplexe rendebar, Huy vereor, ne quid Andreia apportet mali etc. sed permittenda sunt, vela ventis. Nudus egressus sum de utero Matris etc. Hodie, si Deus voleb, ad Domuncula mea proficiscar. Vra Rma D. foeliciſſime valeat. Pioke, comi feria quarta, viij Jan.

Ioannes Zamboczki
Petro Tomicio Equo et
Vicecamallo. R.P.

RMe dne, dne gracioſiſſime, Poſt humilem, perpetuaq3 vetuſte, ac fideliſſime ſeruitutis mee commendationem. Amicus et vicinus meus dns Radziminſki, qui et honeſtum victu, et facultates, imo et dignitatem, una cum uxore perdidiſſe videtur, digniu patella operculu nactus eſt, me videlicet conſultorem et Interceſſorem, quo, patrocinante Rma D. vra, et ex Regie Celſitudinis gracia, et clemencia opiduli Czchow uſum, ad tempus vite ſue, obtinere poſſet, venit ad me miſer, madidis preſſe tu genis, Deum hominumq3 fidem obteſtans, oras, obſecras, vt ſe, et canſam, imo vita, et dignitatem ſua Rme D. vre commendarem. Ego, tametſi propter foeditatem egritudinis, qua laboro ipſe, miſeratione egeo, miſertus ſu tamen eius, nec ei id denegare quibam, quod a me flagitabat, non ſine tame maximo pudore meo. Quis em ego ſum, qui Rma D. vra, preſertim de tanta re, et ta

occupato tempore, interpellare audeam, Sed dedit mihi animum. Rcme D. vre incredibilis virtus atq3 humanitas, simul et casus amici, qui de summa rerum periclitari videtur. Nam si sibi hoc frustu panis eripietur, non erit causa, cur deinceps viuere, magnope cupiscat, Proinde mihi è dignitate, et conditione Rcme D. vre, videtur fore, vt hoc ignotu pelagus, et insuetu apud nos iter (: vbi virorum forma ratione habende :) tandem prima ingrediatur, et daret opam, ne hic miser, tanto Dei munere, (: videlicet tantis corporis viribus, quantis nemo alter :) insignitus, stipem petere, vel latrocinari, ob inopiam cogatur, Parua iactura erit sue vti, cum hoc alimento donare, breue admodum tempus vixit vxor, neq3 hic Nestoris annum durabit, aut suapte breui morietur, aut in acie contra hostes, qui nobis iam iam imminent, dimicans, opprimetur, tunc rursus vsus fructu et Dominiu Opidi Czchow, ad sua vtem, et ad suos pleno Jure reuertetur, Rcma vero D. vra, prima, hoc decus et hanc palmam merebitur, q valencium virorum habendam rationem prima censuerit, Ruitura em sunt hec nisi viris fulcientur. Ego me Rcme D. vre, humillime comendo. Oroq3 et obsecro, vt quemadmodu olim alias, meas fatuitates, summa sua probitate et mansuetudine tolleranit, sic et modo, me ineptientem sustineat. Duthssmeq3 valeat. Crac xx die Jan. M°D°xxv°.

Joannes Zamboczki Aulicus regis

Petro Tomicki epo Cracouensi et R. P. Vicecancell°

Rme dñe, dñe meus gracioſſime. Poſt humilem, conſuetemq3, vetuſte et paratiſſime ſeruitutis mee comendacoz. Etſi nullum iuſtu, et tempori aptu argumetu, ad Rcmam D. vram ſcribendi, mihi nunc ſe offerebat, inerti vigt et inutili animali, quod in concha incluſu duntaxat foꝛpet et putreſcit, tamen cu tam certus, et tam fidus nuncius preſto aderat, nephas eſſe ducebam, ſi Rcmam D. vram ipſe ſalutis inops, lris meis nõ ſalutarem. et que valens et vigens, numinis loco ſuſpiciebam, et venerabar, ei proiectus et decumbens, ſaltem ſeruiendi votu non denunciarem. Deueni din viuens tandem ferè eò, quò, ne deuenirem, ab incunte ætate mihi ſemper metuebam, hoc eſt ne impetigmoſu mancipiu vel aedilitio edicto rhedhibear, vel ob aliud viciu corpoꝛis ab Aula eiiciar. Sed cu me ſoꝛs ad eos infoelicitatis terminos redegerit, nil aliud ad id efficacius eſſe animaduerto, q3 ſi ipſe antenerterem, quod me alii docturi eſſent, vigt. patienciaꝫ in aduerſis, et Deo gratias habere ex oĩbus. Itaq3 hoc ago, aioq3 Dns dedit dns abſtulit. etc.

Quibus generibus morboꝝ affligar, queri et vociferari nũme duxi operepreciu, quid iuuat moleſtum eſſe hoĩbg. Illud certu eſt, ſi mihi concederetur optio, me aliu, vite

exitu, q3 hunc, qui imminet, mihi sortitum fuisse, nunc tacitus casum meum mecum ingemisco, his verbis, Flumo ne (pudet) Mars inclyte merges hanc animam, ete Adeo ne occumbere ferro non merui ete, Ego si tam demes essem, vt fatis obniti conarer, scirem deniq3 me invitu et nolentem pertrahi, quare suapte sponte sequi, et nipe rio parere malo. Vrám aút Bxmam D. m omnib3 actionibus, eius et votis Deus optimus maximus for tunet, eamq3 sancte et innocenter partis, diu frui con cedat, et eam in longos annos seruet, Ego illud oro et rogo, vt granu illud Synapis, quod iam plus vno anno terre, quod meminit Bxma D. vra, commedam, iam tandem, si nó in culmu crescat, saltem radicem ex tendere, vel pullulare incipiat, prusq3 è vita migrem, Bxmé D. vré me humillime commendo. Crác xxbiij°. Jan. M°. D°. xxv°.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludonico Regi Vngarie et Bohemie

SEreme Princeps etc. Cum persuasum habeamus, vre ti
cordi esse, vt Respublica Christiana, et nos, qui pro bono
illius statu cervices meas opponimus, q3 optimis succes sibus
fruamur, significandu illi duximus victoria m̃ea, qua nos
hys diebus dns Deus cõsolari dignatus est. Cum anno su-
periore Imperator Thurcorum Thartaros instrmisset, vt nos
continuo et Domimia mea vrgerent, ne Regno Hungarie
laboranti opem ferre possemus, et Milites mei, illos Aestate
et Autumno acriter reprimerent, hyeme, preter solitum, et
omne opinione, magnis copiis, et cu filiis Imperatoris sui,
oram Lithuanie populosiorem per congelatas paludes ir-
rupunt, perq3 pagos et opida dispersi, ingentem hominu
et peccorum multitudinem capiunt, ommq3 celeritate, qua
possunt abducunt, Quem inopinatu casum accipiens Capi-
taneus mr Illtris Dux Constantinus, mox Proceres et Mili-
tes, quos potest, per Nuncios et lras connocat, hostes pau-
cos, et temporis incõmoditate fractos, arte magis, q3 re
vera persuadet, vt ad prosequendu illos magis excitaret.
et quantu per celeritatem potest, circiter septem millia
Equitu cogit, coq3 duntaxat Comitatu, hostes multis diebs
per solitudines et loca inuia, maxima incommoditate
psequitur. iamq3 prope stationes Domesticas inuestigat.
incautos et securos celerrimo insultu xxvj die Janua-
rii adoritur, et non ipsos solum, sed et eos, quorum ad

octo millia Equitu obuiã illis ex Stationibus domesticis prodierant, in fugam vertit, pugnantium et fugientium latißime vltra xx millia sternit, septingentos primarios capit, hominu duntaxat, quos xapuerant supra quadraginta millia sexus vtriusq3, non secus q3 ex inferno redemit, qui inuicem reuincti, hostes qui deiyãebantur, quiq3 ad eqnos prouenire nõ potuerant confodiunt, ingens q3 et incredibilis victoria, solo optimi Dei beneficio comparatur. Inuenta sunt et arma filiorum Imperatoris, vnde angũetu est illos quoq3 cesos et trucidatos esse,

Hec vt tumultuarie nobis per ipsu Capitaneu, et alios Duces, ac Proceres ex Castris perscripta sunt, ita cuestigio vrẽ Vti significare voluimus, nihil dubitantes, q3 pro suo erga Rempublicã Christianã amore, pro mutua benenolentia et coniunctione mẽa hijs meis successibus ex animo gratulabitur, operamq3 faciet. vt pariter de hostibus nominis Christiani, et Ecclesiẽ sanctẽ Catholicẽ, triumphos agat. Quẽ foelicißime valeat, et nos diligat. Datu

Sigismundus I. Rex Polonie Georgio & Bermino Ducibus Pomeranie.

Illtres Principes, et dñi Nepotes nri charemi, Scripsit nobis Generosus Achacius Czema, Succamerarius Pomeranie, et Capitaneus noster Schlochonien, q̄ vocatus sit ꝑ lras vras Illtum, ad proficiscendū cum eis, ad Dnicam oculi proximam in Gutterborgk vbi tractatus amici esse debent inter easdem vras Illtes, ac Illtrem Principem dñm Joachimū Marchionem Brandeburgen, Principem Electorem. Nos qui summo studio desyderamus, vt vre Illtes sint cū Principibus vicinis, in bona amicicia et pace, mandamus eidem Achacio Czeme, vt posita omni mora, se ad vras Illtes recipiat, et cū eis ad locū et tempus prestitutū proficiscatur, idq; agat et faciat, quod ad honorem et commodū earū spectare cognoscet.

Quemadmodū aut nunc fecimus id, quod optabant, ita posthac semper facturos nos offerimus in omni necessitate, et presertim, vbi vel comodi vel honoris gracia vti vellēt ope et auxilio meo, optamus vras Illtes bene et foeliciter valere. Datum.

Fœdus inter Sigismundum primum Regem Polonie: et inter Mekelburgen' et pomeranie Duces.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuã rei memoriam, Omnes humanæ actiones, quæ hac lege fiunt, vt nungz ab hominũ memoria discedant, sed perpetua serie decurrentes sempiternè ꝑmaneant, nulla ratione melius stabiliri et firmari possunt, qz si ꝥrarũ monumentis memoriæ prodite, ab interitu vindicentur. Atqz ideo nos, Sigismundus Dei gracia Rex Polonie, terrarumqz Crac. Sandomirien', Siradien' etc. Dns et hæres, præsencium ꝥrarũ testimonio, apud omnes homines, qui nũc sunt, et futuri sunt testatũ esse volumus, et profitemur, qꝺ inter alia status nri, Regniqz et Dominiorũ nrorum negocia, quæ recensendo, et memoria repetendo in anio renoluimus, et cũ Consiliariis nris deliberando et consultando instituimus, et decreuimus ad fulciendus res nostras et Regni nri, vt in pace et tranquillitate, quod fieri potest, gubernate ꝑmaneant, et retineantur, id ea/ non minus consentaneũ et vtile, qz necessariũ visũ est faciendũ, vt cũ illtr Principibus dnis, Henrico Megapolensi, Vandalorũ Principe, Comite Swerinen, terrarumqz Rostochii, et Stargadie dnõ, ac dnis Georgio et Barnino, Stetinen'. Pomeranie, Cassubie. Sclauonie, etc Ducibus, Principibus Rugie, ac Comitibꝫ in Guskam.

foedus, societatem, et amicicia[m] inearum, qua[m] nos ma-
iores ecia[m], cu[m] maioribus eoru[m] tenuisse et seruasse lee,
vltro citroq3 desup confecte, atq3 in scriniis reperte, te
stantur. Quibus p̄moti, paulo superiori tempore B̄xmu[s]
et B̄xndum, in Chro patres, Joannem Ecclesie Gnezn.
Archiep̄m, Legatum natu[m], et primatem, Mathia[m] Cuia-
viensem, Pomeranie, Joanne[m] Culmen. Episcopos, Magcos q3
et Generosu[s], Stanislaum de koszieleg, Palatinu[m] Caliß̄ien.
Marienburgen. Bidgostien. et Stumen. Capitaneu[m]. Ge-
orgiu[m] de Baysen Palatinu[m] Marieburgen. et Gnesnen.
Capitaneu[m], et Achaciu[m] Czema Succamerariu[m] Pomeranie.
et Capitaneu[m] Schlochovien. oratores, et Consiliarios nros
ad tractandum et componendum de modo et ordine eius-
ce amicicie et societatis designatos misimus, quoru[m] studio
et opera postea q3 cu[m] oratoribus et Consiliariis eorunde[m]
dnoru[m] Duce[m], Magco Georgio Comite de Eberstein, et
dno in Rangorten, et vtriusq3 Juris Doctoribus, Nicolao
Marschalci, et Valentino de Stogetin. Capitaneoq3 in Lo-
zic conuenerunt, eo res deducta est, vt compositis rebq
et descriptis omnibus articulis in hoc fodere et socie-
tate, inter nos et ipsos dnos Duces pactis, et ad nos
parcium sigillis obsignatis, prelatis, ipsos de consilio et
assensu, Predlatoru[m], Baroniu[m], et Consiliariorum nroru[m]
Status vtriusq3 approbatos, ad memoria[m] sempiterna[m]
confirmaremus, eo tenore qui sequitur.

Jmprimis aut nos et successores nri, cu[m] supradictis Illis
dnis Henrico Megapolensi etc, ac Georgio, et Barnino Ste-
tinensi et Pomeranie, etc Ducibq. eorumq3 successoribus
esse volumus, harum serie litaru[m] in amicicia perpetua

coniuncti, et confoederati, eisqꝫ ac eorꝫ Successoribꝫ cõsilio, fauore, et auxilio oportuno, pro posse nr̃o, aduersus quẽlꝫt hostem Ducatibus et terris illorꝫ propinquius adiacẽtꝫ assistemus in omni eũctu, et presertim si ipsis dnus Joachimus Marchio Brandeburgeꝫ, Elector Romani Imperii, aut eius successores, hæredes, complices, fautores, auxiliatores et adherẽtes, illos vel terras et Dominia illorꝫ impeteret, aut alia quacunqꝫ via hostiliter invadere, seu molestare, simul vel diuisim vellet, atqꝫ in effectu molestauerit, aut inuaserit. Simile ipsi quoqꝫ Principes, et dni predicti, eorꝫq; successores, esse debet nobiscꝫ, et cꝫ nostris Successoribus Regibus Poloniæ. in amicicia perpetua coniuncti et confoederati, nobisqꝫ et nr̃is successoribus, consilio, auxilio, et fauore, pro posse suo, aduersus quemlibet hostem, Regno, terris, et Dominijs nr̃is, propinquius adiacentem, in omni eventu assistent, et speciatim si dns Magr̃ Ordinis sanctæ Mariæ Theutonicorꝫ de Prussia, cꝫ ordine suo, vel eius successores, hæredes, complices, fautores, auxiliatores, et adherentes, nos, successoresqꝫ nr̃os, vel Regnꝫ, terras, et Dnia nr̃a impeteret, aut alia quarũqꝫ via hostiliter inuadere seu molestare, singulariter vel coniunctim vellet atqꝫ in effectu molestauerit, aut inuaserit. Contra Paganos aut, hæreticos, Schismaticos, in remotioribꝫ agẽtes, nos successoresqꝫ nr̃i, pro virtutis mẽe arbitrio, et beneplacito, prefatis dnis Ducibus assistemus, et opitulabimur, quemadmodꝫ et ipsi quoqꝫ, eorumqꝫ successores, vicissim nobis et nr̃is successoribꝫ, contra eosdem

Jnfideles, hereticos, et scismaticos in remotioribus agentes, pro virtutis sue arbitrio, et bene placito assistent, et auxilia ferent.

Ea aut auxilia, et reliqua assistencie officia, nos eisq dnis Ducibus expensis nris prestabimus. et successores nostri prestabunt. Cum vero Exercitus nr, vel successorum nrorum, quem in auxilium prefatis dnis Ducibus mittemus, ad eorum fines pruenerit, illum mox hi ipsi dni, Duces, et eorum successores, per sum Conductore excipient, qui eidem Exercitui in eius profectione, de quiete, et securo transitu, deq habendo commeatu, iusto eiusdem Exercitus precio, ac ere eius proprio comparando consulet, et prouidebit, eiq assistet.

Quod si in bello, ad quod gentes nras in auxilium pfatis dnis Ducibq, expensis nris prestabimus, et successores nros contigerit, aliquis de exercitu nro, vel eorundem successorum nrorum, siue preliando, vel alio modis extra prelium, ipsis dnis Ducibus militando, captus vel detentq aut alis in obligatione receptus, seu sponsione fidei obstrictus fuerit, illi per eosdem dnos Duces, vel eorum successores consuletur, et suffragabitur, et propterea eum in manu et potestate eorundem Dnorum Ducum, omnes et singuli captiui ex hostibus quacumq ratione capti, esse debebunt.

Jnsuper Deo optimo maximo, expugnationem aliquorum Arcium, Castrorum, Ciuitatum, et quorumuis aliorum locorum concedente, in eo bello, ad quod presidium per nos, vel

ſucceſſores nr̃os, dictis dn̄is Ducibus, fuerit miſſu, ea omnia et ſingula, in eo ipſo bello expugnata, ſi prius ad ipſos dn̄os Duces, vel eorũ predeceſſores pertinuerit, eis erunt relinquenda; Si vero, nec ad illos, nec ad nos, aut predeceſſores nr̃os ſpectabunt, nihilominus ipſis dn̄is Ducibus, et eorũ ſucceſſoribus cedent, et cedere debebunt,

Et quia Confoederatorũ intereſt, mutua ſeruare et actiones ſuas curare habere, non indicemus bellum nos, et nr̃i ſucceſſores, ex vi et ordinatione horũ foederũ, cuicunq; hoſti nr̃o, Regnis et Dominiorũ noſtrorũ, inſcijs et inconſultis prefatis dn̄is Ducibus, aut eorũ ſucceſſoribus, Forteſſe cũ cõmunicato cũ illis cõſilio, vie et modi inuenientur, per quos, iniuria nobis Regnoq; et Dominijs nr̃is illata reſarciri, et p illa debita ſatiſfactio, citra vim armorũ, impendi poterit, niſi forte nos inopinate, ſeu ex inſperato invaderemur, ſucceſſoresq; aut Regnũ, et Dominia noſtra inuaderentur.

Non permittemus etiam nos, et ſucceſſores nr̃i, pro virium noſtrarũ facultate tranſire, et redire gentes ſuie nr̃as, ſuie alienas, aduerſus prefatos dn̄os Duces, aut eorũ ſucceſſores, per loca Regni et Dominiorum noſtrorũ, hoſtili molimine proficiſci conantes, neq; illas quoqua modo occulte vel manifeſte adiuuabimus, vt hoſti ad vſum, ipſis vero dominis Ducibus, aut eorum Succeſſoribus, ad dammum puenirent.

160

158.

Et quoniã iacula præmissa minus feriunt, conatusq3 hostiũ præscisi et cogniti, non ita graues, vt ~~et negocij et su-~~ biti et inopinati esse solent, pollicemur pro nobis et mr̃is Successoribus, q; quociens cunq3 præsenserimus, aliquas insidias parari ipsis dñis Ducibus, vel eorũ Dominijs, opponemus nos pro posse nr̃o, vt eas ipsas insidias auertamus, industeia, vel viribus nr̃is, Et nihilominus eosdem dnos Duces, q3 primũ poterimus premonebimus, vt rebus suis tempori prouideant, sueq3 et Dominiorũ suorũ indemnitati prospiciant.

Liberũ aũt esse debebit, ipsis dñis Duibg prædictis, et eorũ successoribus, vltra debitum confœderationis subsidiũ, tocies quocies voluerint, gentes in Regno et Dominijs nr̃is exe ipsorũ proprio, ad eorũ necessitatem conducere, ad scientia tamen, præscripto, et ordinatione nr̃a. et successorũ nr̃orum.

Item prouidebimus et prouidere curabimus, in Confinibg Regni et Dominiorũ nr̃orũ, ne fiant latrocinia, rodes, spolia, inuasiones, excursiones, et captiuitates inter nr̃os et dictorũ dnorũ Duũ subditos/pro commissis autem damnis, iniurijs et excessibus. Judices nr̃os Commissarios omni triennio ad opidũ nostrũ Choynige, ad diem sancti Galli, à festo ipsius sancti Galli proxime præterito inchoando, et sic consequenter pro eodem die de triennio in triennium designabimus, et mittemus, Ipsi etiam dñi Duces prædicti, eorumq3 successores suos Judices Commissarios illuc in Choynige de triennio in triennium, vti præmissum est pro tempore supra expresso designabũt.

et mittent, qui simul cū nris conmenientes, oppressis, iniuriatis, et damnificatis cōibus subditis mris, cū plena potestate tā in criminalibus qꝫ ciuilibus causis, iusticiā indilatam ministrabunt.

Vt aūt subditi dictorū dnorū Ducū, quibus per subditos nros facta fuerit iniuria et damnū, expedicius iusticiā debitā consequātur, mittent querelas suas contra ipsos subditos nostros ad Prefectū Stolpensem, qui illas ad magcum Palatinū Pomeranie modernū, et pro tempore existentem mittere curabit, ita vt prius vno quartali anni, qꝫ prefatus Conuctus agetur, hmoi querele ad manus ipsius Palatini puenīant. Similiter eciā subditi nri, querelas suas contra subditos ipsorū dnorū Ducum, ad eundem Palatinum Pomeranie, pro tempore existentem mittent, vel deferent, qui illas ad Prefectū Stolpensem, vno quartali anni, anteqꝫ ipsa Comictio Choynicen inchoabitur perferri curabit.

Cmquidem Palatinus Pomeranie, modernus, et pro tempore existens, subditos nros, tam Actores qꝫ reos, ad locū et diem Conventionis predicte, coram nris et ipsorū dnorū Ducū Judicibus Commissariis, indilate comparere inbebit, Qui si fuerint rei, et comparere noluerint, vel temere neglexerint, nihilominus ipsi communes Commissarii parti querenti iusticiā de illis ministrabunt, secundum quod Jus, et equitas dictauerit, Et similiter de Actoribus nō comparentibus facient.

Idem obseruandum erit, si qnis de terris nris Polonie

aut ex Ducatu Pomeranie, cum alterutris subditis in dicto Choynicensi Conuentu, actiones suas Jure prosequi voluerit. Is em querelas suas, in manus Capitanei Maioris Polonie generalis, qui fuerit pro tempore, tempestiue mittere curabit Et in omnibus supradicta formula, ab vtraq3 parte observanda erit.

Item prouidebimus, et prouidere curabimus, vt in manutenendis limitibus, nostra, et dictorum dnorum Ducum, Dominia concernentibus, equitas obseruetur, et quod nemo subditorum nostrorum, aliquem subditum, eorundem dnorum Ducum, de possessione vetusta, et vsu aliquorum bonorum, vel aliquarum pertinenciarum in Dominys ipsorum dnorum Ducum existencium ejciat, nisi authoritate illorum adhibita.

Volentes aut nos ex ea coniunctione et affinitate, que cum predictis dnis Ducibus nobis intercedit commoditatibus no solum suarum statutarum, verumeciam subditorum earundem prospicere, concessimus, et harum serie tenorum concedimus, successoresq3 nri concedent, et permittent, vigore ordinationis Statuti et foederum, cum eisdem dnis Ducibq3 initorum, eam facultatem, ipsorum subditis, vt possint in Regnum et Dominia nra, terra et mari, venire, et cum subditis nostris mercari, ac negociationes exercere libere et securesime quoris impedimento, quandocunq3 et quocienscunq3 illis expediens, et conueniencius visum fuerit, saluis tamen Juribus Regni et Dominorum nrorum, prout in illis hactenus fuit obseruatum.

Et quia pro Colonis profugis, inter subditos vtrosq3 Dominij differencia et controuersia solet plerumq3 suboriri

constitutu est, vt ab hoc Confoederationis tempore, quáqz profugus fuerit infra quinqz annos à suo dño iure repetibs eidem repetenti, inquantu Jus sibi ad ipsu competierit, sine omni remitentia restituatur, Sed lapso quinquennio, à tempore scientiæ computando, quam scientiam subditu suu repetens, suo corporali iuramento probare debebit, possessor huiusmodi profugi præscriptione quinquennali repellet ab actione repetentem, nisi repetens iuramento suo probauerit se nó peniisse à tempore scientiæ suæ transire præscriptioné quinqz annorum.

Reliqum est, ꝙ transgressoribus et aliis quibuscunqz, quocunqz facinore, excessu, siue comminationibus, atqz iniuriarum denunciationibus, aut alia quauis suspitione notatis, saluum conductum nó dabimus, nec dari faciemus, nisi cautione prius, ab eis, aut aliquo eorum recepta, de stando et parendo Jurí in eo loco, in quo, in ipsis Dominiis prædictorum duorum Durum, delinquerint, vbi hij ipsi domini Duces, et eorum successores eisdem transgressoribus, et aliis quibuscunqz notatis et suspectis, ad eos, vel ad eorum loca et Dominia ventureis, de Nouo salno conductu prouidebunt. Et si tales Jurí, vel rei indicatæ parere et satisfacere noluerint, pro proscriptis, apt nos et successores, subditosqz nros haberi, censeri, et reputari debebunt, Nec amplius in Regno, et Dominiis nris fouere poterint, ad illosqz capiendos, et debita animaduersione puniendos, auxiliu et consiliu vbiubet in Regno et Dnijs nris præstabit, et præstari faciens, nriqz successores præstabút, et præstari facient.

Quos quidem foederis, communionis, et amicitiæ modos,

conditiones, et articulos supra scriptos, sic vti premissum est
concluſos, et confectos, et pro communi bono, ac tranquillo
et quieto ſtatu Regni ſubditorumq3 nrorum, et eiad Domini-
orum, ac ſubditorum ipſorum dnorum Ducum predictorum
ſtabilitos, Nos Sigiſmundus Rex Polonie, et Magnus
Dux Litbuanie, etc. polliciemur verbo nro Regio, de conſi-
lio et aſſenſo Prelatorum et Procerum Conſiliariorum nrorum.
Status vtrumq3, in omnibus punctis firmiter tenere,
implere, et inuiolabile obſeruare, ſucceſſoresq3 nri obſer-
vabunt perpetuo et in eumm. In cuius rei fidem et
teſtimonium, p̃ntibus ſigillum noſtrum appendi fecimus.
Actum et Datum in Opido nro Piotrcow. in Comuentu
generali die ſancte Priſce virginis. Anno Domini,
M°. D.° XXV°. Regni nri, anno XVIJ°.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie
Alberto Marchioni Brandeburgensi
Magistro ordinis Cruciferorum in Prussia

Illre etc. Si D. vra Illma Conuentui meo, quem cu Sermo fratre meo Archiduce Ferdinando, proximo Mense Octobri habuimus, interesse, per alias occupationes suas, potuisset, non dubitamus, quin omnes differencie, que inter Sermu Patrem nostrum Regem Polonie, ac vram D. Illmam intercedunt, Deo fauente componi, aut tolli forsitan in perpetuu potuerint, Nam etsi ipse Patruus mr adesse, ob grauissimas causas, et arduas Regnoru suoru negocia, negnuerit, miserat tame sua vltas, ad nram, et dicti Sermi dni Archiducis diligentem postulatione, vt in aliis, ita et in hijs rebus, cu Mandato plenissimo, sapientissimu, ac sume auctoritatis viru, Spectabilem ac Magcum dnm Christophoru de Schidlowiecz, Palatinu et Capitaneu gnalem Crac. ac Regni Polonie supremu Cancellariu,

Aderat eciam Rcmus dnus sancti Xisti Cardinalis Apostolice Sedis Legatus, qui negocium hoc Prutenicu, no minori cura ac desyderio cupiebat amplecti. qz si ad ea vna rem tractandam et componendam, ab Aplica Sede missus esset. Nos quoqz cu Sermo fratre, et Socerio meo Archiduce, tanta huius pacis tenemur cupiditate, vt ad ea conciliandam ac firmandam omnia nra studia, labores consilia, diligenciam libentissime ac accuratisme cotulisseg,

sed cū D. vra Illma, ob eas causas, quas partim ex eius
lris, partim ex Illmo dño Georgio Marchione Brandeburg-
gensi fratre suo, et consanguineo nro accepimus, venire ad
eum, qué diximus Conuctū nō potuerit, nec alicuius cer-
taminis aut belli, quod inter Sermū Regem Polonié, et ve-
stram D. Illmā, citra maximū et euidentissimū Chri-
stianæ Reipublicæ detrimétū, suscipi ac geri, hijs psertim
temporibus nullo modo possit, occasionem aut materiā
relinqueremus, placuit nobis, atqꝫ ipsi Sérmo dño Ar-
chiduci, vt tempus aliud constitueretur, quo cū Illte
Sérmi Patrui nri possimus conuenire. Quod si ydem
Sérmi dñi Rex Polonié, et Archidux Austriæ, cæteriqꝫ
Arbitri, ad rem Prutenicā deputati, aliquibus forte
causis impediti non possent interesse, insignes tamen
Oratores, cū plena facultate et mandatis ad nos mittere
qꝫ primū de hijs cognouerimus. Quo aūt tpe et loco
hic futurus noster Conuctus fieri debeat, vbi métem
et deliberationem eiusdem Sérmi Regis Poloniæ patrui,
nri charissimi cognouerimus, mox Illmā D. vrām reddeq
certiorem. Hortari eandem, velit interim cogitare cum
ordine suo, de honestissimis quibusqꝫ pacis conditiónibq,
habeatqꝫ, vt habere dicatur, ad eam transigendā et fir-
missime constituendā, animū propensū et paratum.
Optamus D. vram Illmā, bene ac foeliciter valere.
Datū Posonii in festo bti Martini Episcopi. Anno dñi
M°. D°. xxiiij°.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo Regi Polonie.

SEréme Princeps. Patrue mi charme, atq; honoran, Proximis léis méis, quas de re Peuthenica ex hoc loco, ad vram Mtem dedimus, hortabamur ea, vt cum illa controuersia, aliis atq; aliis interuenientibus difficultatibus, componi adhuc nó potuerit, tempus aliquod certu diffiniretur, quo nos vna cu Sermo fre mro, dno Ferdinando Archiduce, ac caterq; Arbitris, occasionibus dissensionis, ac futuri belli, inter ve; stra Mtem, ac Illmu dnm Mgrum Prussie, sublatis, et ex; tinctis, optatissima, ac saluberrima toti Chriamitati, concor; dia, iuuante Deo, cóficeremus. Nunc vero diligencius no; biscu reputantes, quanta sit temporu angustia, quanta eóa prudencia nobis sit cauendu, ne quid vra Mtas habeat im; pedimeti, quod ea à defensione aduersus alios hostes sui Re; gni, vel ab auxilio nobis, in hac necessaria contra Thurcas expeditione, ferendo, posset auocare, videmus Inducarum nó multos iam Menses supesse, qui partim parando, partim gerendo cu Thurcis bello consumétur, nec interim nobis, aut dno Archiduci dabitur ociu diuertendi ad rem Peute; nica (quod mirifice alioqui desideramus.) componédam. Residere aut inter vram Mtem, et dnm Mgrum Prussie, aliqua bellorum segetem ac materia, durante mo cu Thur; cis certamine, maxime profecto et ingentis est periculi. Nam et nos eo pacto, vrg Mtis, in summa necessitate, presidio destituerem̃, et hostibus vtrinsq; meu, maior

audatia, maiores animi accederent. Scimus aut et sumꝰ
experti vtem vram, Regnorum suorum, ac nrorum salutem
eandem semper existimasse. In has ergo temporum ac for-
tunæ angustias redacti, rogamus vtem vram, vt Inducijs
inter eam, ac dictum Regem Prussiæ factis, aliud quinquenium,
aut si id graue est trienniu, vel bienniu saltem adjiciat.
quod hijsdem adductus necessitatibus Sermus qꝫ frater me
Princeps Ferdinandus, magnopere suadet, ac desyderat, nec
dubitat, quin ꝑ nos apud vtem vram possit obtinezi Prin-
cipem religiosu et sanctu, qui semper preclarius putauit,
vel ipsam vitam, atqꝫ animam, pro defensione fidei, vbi opus
esset tradere, qꝫ authorem esse fundendi sanguis chriani.
Dubium aut non est, quin nostris, ac Sermi dni Archidus
persuasus consilijs Illu. dus Regis Prussiæ (ad quem sup
ea re iam vtriusqꝫ nostrum date sunt lre) huic honestissio
nro desiderio, libens consentiat. Optamus vtem vra
valere felicissima. Cui nos, vti Patruo amantissimo
cõmendamus. Datum Posonii, in festo Conuersionis bti
Pauli Apli. Mº. D. xxmº. Regnorum nrorum anno viiº.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polonie.

Sereme etc. Que ad nos Vtas vra in negotio Prutenico scripsit, intellexim⁹, et vbi ad consiliu⁹ Regni sui rem hanc receperit, no ab re à Vte vra id factu⁹ existimag. Hoc tantu⁹ impresentiarum ab ea petim⁹, velit, si fieri pot, rem maturare, vt citra longa mora, quod futurum est, intelligere possim⁹, et de eo cui Seremo⁹ Principi Ferdinando reddere certiorem, qui nobiscu⁹ vna ea in re, paratu⁹ se exhibet omnia et curare, et facere, que in rem Vtis vre, et ex eiusdem dignitate fore videbuntur.

Ad huius aut rei cura, duo sunt potissimu⁹, que nos mouet Primu⁹. Jus sanguinis, deinde, tuende salutis nre necessitas. Nam cu⁹ continue opam impendamus ad pacem reducere Principes Chrianos, qui nobis et loco, et affinitate remocius distant, multo magis curare nos oportet, hanc pacem, que inter Vtem vram, et dnm Magnu⁹ Prussie desyderatur, cu⁹ causa cois sanguis, tum quia Vtas vra liberata hoc bello Prutenico, comodus et sua Regna, contra pfidos Thartaros, aliosq3 hostes suos, defendere, et nobis ita, vt scit, laborati: bus, opem ferre poterit. Quas ob res Vtem vra⁹, iteru⁹ atq3 iteru⁹ rogam⁹, velit se de hys reb⁹ tempestiue resolucre. et ita qdem resolucre, vt vel pax. vel Induciæ saltem longiores inter Vtem vram, et ipsu⁹ Magnu⁹ Prussie coponi possit Id quod no nisi salua eius dignitate, saluisq3 Regnoru⁹ suoru⁹ Juribus fore cupimus.

Deus omnipotens. Mtem vram foelicissime ad pluximos annos conservet. Datum Bude septima marcii M°D°.xxiiij°.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polonie

SEreme Princeps. Patrue mi charme. Ea, que vtas vra de Jnduciis, cu Illmo dno Magco Prussie progandis, ad nos scribit, intellexim⁹, non videri scilicet omnibus vtis vre Consiliarijs, eas Jnducias sincere peti, neq3 in rem vtis vre futuras existimari, se nihilominus velle negocium suis Regnicolis proponere, quos eo potissimu animo ad bellu et Castra vocanerit, vt si que necessitas Regnis meis ingrueret, adesse nobis posset. Nos, quibus de causis, vna cum Cesarea vte, et Sermo fratre meo Archiduce has Jnducias optanerimus progari, vti vre, alijs lris meis vberius expliauimus. Nihil em nos aque monebat, q3 ratio temporu, Nam cu vel ad defensionem, vel ad bellu cu Thurcis gerendu assidue simus intenti, sitq3 omnino necessariu, vt hoc ipso, vel sequenti anno suscipiamus in hostes expeditionem, ociu no suppetit, quo conuenire, et istas controuersias, ante exitum Jnduciaru componere possemus. Jmpliarj aut hys temporibus vtem vram bello Prutenico, et Regnis meis et vniuerse Christianitati foret perniciosissimu, que alioqui intestinis ceteroru Principu contentionibus et bellis vehementer laborat.

Dominus eciam Magr Prussie, quantu ex eius lris et Nuncijs

licet conijcere, nō aliis q3 nos ipsi rationibus, ad has diu-
turniores Induias, adierit animū. Si quid ecia interim
hostile, quod nobis persuadere nō poßumus, meditaretur.
modo prorogētur Inducie, speramus nos, Deo aspirante,
vna cū cæteris dnīs arbitris, tale remediū inuēturos,
vt et veteres Controuersie sopiantur, et omnes, noui belli,
occasiones, tolli penitus possint. Rogamus itaq3 ūtem
vrām, ne grauetur ad has, vna cū suis Regnicolis Indu-
cias longiores accredere. Quàm primū aūt vrē ūtis āuq3
hac de re habuerīq3 exploratum de loco ac tpe conuentus,
vna cū aliis dnīs Arbitris, vrām ūtem, et dnām nrām
Prußie, faciemus certiores

Q uāt Regni nrī defensio, tantē curē est ūti vrē, vt
eius rei causa in Russiam se contulerit, Castraq3 ibi
posuerit, magnas grātias agimus, multumq3 nos tum hoc
nomine, tum ob alia innumera pietatis suē erga nos
officia, ūti vrē, nos debere profitemur. Cui omnibus
in rebus pares vices referre studebimus. Eamq3 va-
lere optamus foelicißime. Datū Budē decimo tertio
die May. Aō. Dō. xxiiij.

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliarius regni Polonie

Magce sincere nobis dilecte. Sepsit nob Sermus dns Rex Ludouicus Nepos nre charmus, postulatu se ab Illmo Pncipe dno Ferdinando Archiduce Austrie, vt nos ad susceptas cu Illri dno Magro Prussie longiores Inducias cohortaretur, et flecteret, rogans nos impense illnis vtas, vt causa status sui et Reipce Christiane, causa eciam finiende comodius eius differencie, que hoc paruo Induciarum tpe, quod supest, nd videt debite determinari posse, animu inducamus ad easdem Inducias, ad quinquenniu, vel brenius, vt videretur, progadas. Nos tametsi in Conuetu nouissimo constituerams cu tua S. et aliis Consiliarius, vitandas deinceps eas pduchoes Induciarum, que semp Regno noxie, et hostibg adiumeto fuerunt, psertim vbi eas illi, vt nunc faciut, aucupabantur. Nam dns mgr Prussie, oia hactenus experiens, oia tentas, quo subsidia aduersus nos compararе potuisset, acca cosequendi omni spe destitutus, id agere videtur, vt quo quo modo se à debito nobis pstando, subtrahat, tamen ne qd temere soli reicere videremr, à tantis psertim Pncipibg oblatu, rem ad tuam S. et alios Consiliarios meos retulimus. hortatusq illa, vt qd in ea re eisdem Pncipibg, nos ex vsu, et dignitate mea, et Reipce rndere debere cesset, nob psscribat, et bene valeat. Crac feria quta px̄ima post Dnicam Inuocauit. Anno D.o xxiiij.o Regni mei anno xviij.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polomie Patruo suo.

Sereme Princeps etc. Fama, que de Turcarum apparatibg et ꝓposito Regni mei inuadendi constantissime, et ex oibus partibus affertur, non minus uti vre, qz nobis scimus esse notissima. Sed ne qd eorum, que nos accepimus, utem vram lateat, Est apud hostes vir stennuus, qui de ma religioe bene sentit, Regnisqz meis optime cosuluit ixi magnope desyderat. Hic de Thurcarum consiliis, solet nobis nuciare certissima, Reddite nobis sunt ab eo lre nudius tertius, quibus premonet nos diligenter, vt hostem, summis viribg, Regna mea hoc vere inuasurum, paratj, atqz instructi esse uelimus, Addit preterea esse foedus inter Imperatorem Thurcarum, et Zophi Persarum Regem, ac mixo quodam, et exquisitissimo genere Juxisimandi confirmatum. quin etiam dixas quasdam execrationes vtringz, in eius, qui prior à comictis atqz inducijs discederet, priciem fuisse imprecatos, missum preterea ad Zophi maximum Turcarum Cadian (sic illi sacerdotem appellant) qui psens indurias data et accepta fide, adhibitisqz alijs Ceremonijs confirmaret, rogans item vram, vt nos et ope et consilijs (quod nunqz nobis defuerunt.) adiuuet, presertim cum de externis et longinquis suppecijs, atqz etiam de Principum concordia, spem habeamus propigna.

Cras hinc Budam nauigare secundo flumine constituimus. tractaturi cum pocioribus Regni mei primatibus de hys, que

390

ad Regnorum nrorum defensionem necessaria, atq; opportuna vi-
debuntur. faciemusq; nitem vram, de omnibus, que acta et
concluſa fuerint, certiorem. Quam valere optamus felicissima
et illi nos, vti Patruo optimo et amantissimo eciam atq; eam
commendamus. Datum Posonii Sabato proximo ante Dnica
Reminiscere. Anno. D. xxiiij°.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludowico Regi Vngarie et Bohemie

Serme. Retulimus ad Consiliarios meos, vt nos facturos nti vre dudum scripsimus, hoc, quod à nobis postulauit, de Induciis cu Illmo dño magro Prussie prorogandis, non visum est singulatim omnibus, vt id faciamus, cum experientia didicerimus, eiusmodi Inducias no alio fieri, qz ad vires instaurandas, et bellu acrius restituendu, Nos etiam ex hyb, que per hoc tempus ipse dns magr Prussie quesiuit et molitus est aduersus nos apud omnes vicinos Principes, non intelligimus, q alio animo nobiscu Inducias pduceret, qz vt interim se disponere ad bellu posset, nulla em ex se pacis et concordie indicia prebet, Vtcumqz est, qz nunc ea potissimu causa, vniuersu Regnu nostrum ad bellu monimus, et Castra in Russia meciemur. vt nti vestre, si qua illi necessitas mgzueret, adesse possemus, illic omnibus Regnicolis simul existentibus, ingeremus ad huc hoc ipsu negociu Induciarum, et si quid aliud illis visu fuerit, vre nti posthac significabimus. Que foelicissie valeat, et nos diligat.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludouico Regi Vngarie et Bohemie

Serme etc. Cubicularius me, binas nobis lras à Vte vestra retulit, quarū alteris dilationem termini, in causa Bohemica, vt postulatuq declarat, alteris optat à nobis, vt Inducias cū Ffris Magro Prussie prorogemus. De dilatione termini, agig plurimas gracias Vti vestre, q consilio, et postulatis nris annuerit, cogitabimus vero interim, quo pacto in ea re sit à nobis Vti vre, qz optime consultum. siquidem hoc ad, versissimo tempore, nihil magis expedire arbitramur Vti vre, qz cū foris turbe et difficultates immineāt, domi oia vnita sint, et quieta, vt tanto commodius Vtas vra suos subditos ad opitulandū sibi inducere possit,

De prorogandis Inducijs nō est nob integrū, vt quicqz in prns Vti vre respondeans, Res em hec, nō adeo ad nos, qz ad vniuersū Regnū nrū attinet, Verū tametsi hoc agat, Magr, vt hysce dilationibg se à debito nobis pstando sensim subtrahat. et hii Principes, qui vtrumqz nrum, ad eius modi pacem et Inducias, causa Rei Chriane cohortantur, id curant, vt nos solos cōi discrimini obices faciat, cū ipsi interim sine fine, eciā pro alienis Jnciibus inter se decertant, et nihil minus pensi habent, qz nrum, et commune rei Chriane discrimen. Nos tamē consultis Consiliarijs et Regnicolis nris, quicqd in ea re constituerimus, alio tempore Vti vre declarare curabimus. Qnē foelicissime valeat, et nos diligat.

Ferdinandus Archidux Austrie Ludouico Regi Vngarie et Bohemie

SErme Princeps, dñe et Sororie nre colendissime. Cū his proximis diebus, mente et animo nro cogitaremus, inter tot huius temporis perturbationes, et Principū Chriānorū dissidia, maximū discrimen, et periculū toti Christianitati, et presertim Regnis Sertis vre, et Dominiis nris, imminere, nisi rebus, et negociis, inter Sermū Polonie Regem, Dominū et auunculū nostrū colendissimū, et Bndum magnū Magistrū Pruthenorū, vertentibus, oportune consulatur, vt sepius ecia, et gz pluribus lris nris Serti vre denunciauimus, hic cū Bcmo dño Cardinali, et Archiepo Salisburgensi, tangz vno ex Compromissariis accurate hac de re tractauimus. quem apprime inclinatū, et affectū reperimus, et disserentes inuicem de modo et viā prefatos Principes componendi, et inter eos aliqua firma et stabilem pacem stabiliendi, cōsultauimus, et nō potuimus excogitare, magis salubre et conveniens iter, gz inuicem nos omnes Compmissarii conveniremus, Et cū eiusmodi res, longa mora pati nō possit, existimauimus p omnibg nobis commodū et idoneū tempus existere, ad quintā decimā diem, post festū bti Michaelis proxime futuri, Ad quod tempus eciā mitelleximus Sttē Ducem Georgiū Saxonie emitti velle adesse, et ita vnanimiter studeremus inter ipsū Regē Polonie et magnū Magrum Pruthenorū, aliqua firma et ppetua concordia, seu pacem stabilire, et ratificari, vt eiusmodi

eorū discordiis sedatis, eo audacius et maiori fundamento,
ac viribus arma nra deinde aduersus Christifideles, nros q3
communes hostes conuertere possimus. Iccirco duximus
Sertem vram hjs nris pluriū hortandā, et studiosius
rogandā, velit quoq3 eiusmodi rem cordi suscipe, et scri-
bere prefato Sermo Regi Polonie, eumq3 hortari se faci-
lem et benignū, ad hoc tam pium et sanctum opus, totiq3
Christianitati maxime necessariū, reddat, Et cū pre-
fatus Cardinalis, et Dux, et (vt speramus) etiā Sertas
vra, et nos, paratī simus, tempore quo supra simul cō-
venire, dignetur etiā Sertas sua, ad prefatū tempus
post Michaelem, se ad eiusmodi Conuentū nrū recipe,
et illico animū suū in hoc significare, et Sertas vra
deceznat et constituat aliquem locū Cometus, vt sibi
magis oportunū et cōueniens visum fuerit, et nos q3
primū sup hjs, de mente et deliberatione Sermi Po-
lonie Regis, et sua, nō grauetur certiores reddere. quo
nos resq3 nras eo cōmodius ad eiusmodi Cometū dis-
ponere valeamus. Si aūt nos, vel pfatus Rcmus dns
Cardinalis, aut Illt Dux Saxonie, aliquibus alijs ma-
ioribus, et magis nos vrgentibus negociis, et necessi-
tatibus impliciti essemus, vt nullo pacto, eiusmodi
Conuētui, interesse possemus. Quod tamen nō credimus,
et toto conatu nro vt interessimus enitemur, decreuiq3
in tali casu, nros Commissarios viros dignos et idoneos,
ad hoc plenā et omnimodam auctoritatem habentes,
ac si nosmet presentes essemus, destinare, vt nomine
nostro studeant, et omnem opam dent, eiusmodi pari

et foederi, vtqꝫ perpetua pax et concordia inter eos fir-
metur, et concludatur, Quę si subsequi, et aliquę bonu
effectu sortiri nó poterit, tunc summopere et omnino
necessariu erit, vt Induciæ et treugæ, saltem ad tres,
vel quinqꝫ annos pro tranquillitate et quiete tocius
Chriamitatis et Regnoru, ac Dominioru omniu no-
stroru differantur et prorogentur. De quibꝫ oibꝫ
cõmittimus Mgco Spectabili sincere et fideli nob dilecto
Joanni Snapeck, Baroni in Schoenkirchen, Cæsareæ et
Catholicæ Mtis, dni et fratris nri colendissimi, Consi-
liario et Oratori, Sẽrtem vrã orctenus allognatur,
À qua responsu expectamus, Eamꝫ foelicissime
valere optamus. Datu Ratisbonæ die sexta Mensis
Julii. M°. D°. xxmj°.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludouico regi Vngarie et Bohemie

Serme Princeps etc. Lectis vre vtis lris ac exemplo lrarum Sermi dni Ferdinandi Archiducis Austrie, cognouig quanta cura, quantoqz studio, sna Sertas, apud vram vtez agat, quo nos admoneat, vt iam tandem deliberan, constituamus et diem et locu, ad quem sit conueniendum dnis arbitrys, qui cognituri sunt inter nos. et ill dum Prussie Ngrum, controuersiarum causas, et redacturi eas, vel ad pacem perpetuam, vel si fieri nō possit, saltem ad aliquam temporariam pacis conditionem, per modu Induciarum, nominatim aut quintumdecimu, post festu sancti Michaelis futurum, designamit. Adiecit eciam yidem lris ista ipsa nram ac Ngra discordiam, magnu afferre impedimetu. et discrimen rebus Chrianis, et conibus Regnis meis, que magna infidelium mole premūtur, et continue infestatur. Tenemus memoria ita inter nos conuenisse et constitutu esse. vt sub hoc Induciarum tempore, quarum finis iam aduentat, de hac ipsa concordia p ipsos dnos arbitros ageretur, et profecto nobis esset cordi, id iam aggredi, quod post quascumqz dilationes aliquando futurum, et vt fiat, percz necessarium est. Sed quod vra vtas iam nō ignorat, tot sunt impedimenta, tot bellici strepitus, qui non solu facultate eius rei cogitande precipiunt, sed eciam nos cogunt, vt omnibus aliis rebus posthabitis, in hoc toto pectore incubamus, vt eorum hostium vim et impetu, quos communes ipse Sermus dns Ferdinandus appellat, qui magnis eorum

viribus in terras Regni nri contendent continetur, aliis festina pace frenetibus reprimamus,

Ineſt preterea huic rei gerende iſta difficultas, q postq̃ cõ/ſtitutu eſt inter nos de hac arbitraria pace, duo parcium nrarũ Arbitri, è vita ſublati ſunt, quos aũt in locũ eorũ ſufficere velimus, nondũ ſatis exploratũ habemus. Deficientibus itaq̃ bijs Arbitris, ſi vel ſic pariſceremur, quod nõ videtur, vt reliquorũ conſenſioni, et voluntati ſtare debeamus, fieri nequit, vt penes alterius partis Arbitros ſit facultas, nobis viam et modũ preſcribẽdi, quo ſit res ipſa tranſigenda.

Rogamus igr plurimũ Vtẽm vrãm, dignetur Sermo dno Archiduci Auſtrie, tot impedimentorũ nrorũ ſeriem ita explicare, vt cognoſcat nõ voluntate, ſed neceſſitate, nos in aliud tempus cõmodius, eius actionis facultate differre, De qua cũ Senatu Regni mei in futuro Con/ventu agemus, et id, quod inter tot difficultates, vndiq̃ nos vrgentes, conſtituere et decernere poterimus, ad ea/ pficiendam Vtem vrãm poſthac bris nris certiorem faciemus. Quam optamus bene et foeliciter valere, et cui nos ex corde cõmendamus.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polonie

SEréme Princeps, Patrue noster charéme, Hÿs diebus ad nos trás dedit Scémus Archidux Austrie, frater et Sororius noster charémus, quibus significat de negotio Prutheno, se multa tractasse cu Rmo dño Cardinale Salzpurgen, et Illmo Duce Saxonie, qui, cu Cesarea vte et nobiscu Judices in hac causa sunt electi, et ita ipsis visu fuisse scribit, vt ad quintumdecimu diem à festo sancti Michaëlis Archangeli, in loco qui vti vré et nobis commodior videretur, conueniremus, atq3 huic negotio, vel per pacem ppetua, vel saltem per Induncias aliquot annoru, finem imponeremus, multisq3 de causis rem hanc non esse differendam, maxime cum Inducie inter vtem vrám, et Illmum ngrum Prussie facte, paucos post menses expirature sint. Asserunt preterea vtem vram, ex vi Compromissi stare debere huic Juditio Arbitratino, in termino, quem Judices ipsi elegerint, Que omnia vtas vra, ex trarum prefati Archiducis exemplo, presentibus incluso, clarius intelliget. Quare vtem vram rogamus, velit nobis q3 primu significare, quid in ea re factura sit, cõsulatq3 nobis, quid nos quoq3 Archiduci respondere debeamus. Nos enim si rerum mearu, et temporis, ratio pacietur. nihil, quod ad eam rem pertinebit, negligemus.

sed in hys omnibus consilium nris vre expectamus. Qvam foelicissime valere optamus. Datum Bude decia octava die Julii. Anno Domini M.° D.° xxiiij.° Regnorw mrorw anno Nono.

Ludowicus Rex Vngarie Sigismundo regi Polonie.

SErene Princeps, Patrue me charme, Difficultates, que diuturnw inter vram nram, ac Ffratrem Mgrum Pruscie, faciende concordie desyderiw nostrw impediunt, sunt nobis profecto, vt esse debent, molestissime, Nam cw prospeow, ac tranquillw Statw Regnis nris vre eque ac nostris semp optauerimus, dolemus vehemeter eo rem esse adductam, vt cum nos belli Prutenici causas omni studio conamur precidere, vra Mtas in alind contra Thurcas ac Thartaros bellum, ad arcendos illorw hostium impetus trahatur, Hue noster spectabat animus, quocies vna cum Sermo fratre mro Archiduce, apud vram Mtem, pro tempore ac loco, quo de tollendis controuersijs Prutenicis ageretur constituendo tam diligenter instetimus, videbamus em maxime difficile incomodw et pritiosw fore, si duabus, tribusue expeditionibus, eodem tempore vra Mtas implicaretur, Hec eadem causa nunc quoq3 precipue nos impellit, vt Mtem vestra rogemus, vt cw pacte in quinquenniw Jnducie, non multis post diebus ad exitum puenient, licet tot

tantisqz difficultatibus in presens sit impedita, vt de die quo Arbitri conuenire debeant, non possit forsitan decernere, consenciat saltem Vtas vra, vt Inducijs superioribus anteqz exeat annus adijciatur. Interim vero si ita vre Vti visu fuerit, in demortuorum quoqz locum, noui Arbitri surrogabuntur, et alia que ad futuram concordie tractatus oportuna videbuntur, comodius cum inuestigari tum inueniri poterunt. Ad quamquidem rem vestre Vti suadendam, preter eam causam, quam superius commemoranimus, rerum eciam nrarum, ac tocius Christianitatis, misera et calamitosa conditio, nos inducit. Optamus Vtem vram valere foelicißima, Cui nos vti Patruo amantissimo eciam atqz eciam commendamus. Datum Budæ die vltima Mensis Augusti. Anno Dñi M°. D°. XXiiij°. Regnorum nrorum, anno ix°.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludouico Regi Vngarie et Boemie Nepoti suo.

Serme Princeps, etc. Reddite sunt nobis lre vre nup. quibus in primis gracias nobis agit, q ad se oratores nros insignes miserimus, qui sibi in negocijs suis adessent, Declarat deinde institutu suu congrediendi cu Sermo Rege Ferdinando, Vienne, pro festo sancti Jannis proximo, et inter alia negocium nostrum Prutheni cu tractandi, Cuius causa foueret in presens apud se Ffltrem Nigrum Ordinis Prutthenici, cohortans nos, vti ea, que necessaria essent, ad hoc ipsum negocium illic conficiendum curaremus. Postulat preterea, vt pacem quoquo modo ineamus cum hoste mo Duce Moschorum, et vt secu Posonii, aut alio loco magis apto conueniamus. Sperans fore, vt et Sermus Rex Ferdinandus eo veniret, et res omnes ac status comunium Regnorum mrorum, hoc pacto melius, q vllo alio modo constitui possent.

Nos Serme Rex, et Nepos nr amantissime, non gravati sumus vnq, nec grauabimur in posterum, cum alia omnia prestare causa nris vre, que possumus, tum Oratores quales postulat mittere, verum mallemus illi hoc impendio Militibus adesse vbi opus foret, q hmoi Oratorum missione; Qua per tot annos et tocies facta

neſcimus proꝛſus, quid inde vnq3 commodi, et vr̃e ũti, et nobis acceßerit, preſertim cũ ecia intelligimus vr̃am ũtem, conſilia et ſuaſiones oratorũ nr̃orum, que in re et dignitatem vtriusq3 noſtrũ cederent, minus ſequi

Negocium aũt Pruthenicũ, quia magni eſt momenti, et quod nec facile confici, nec leuiter aggredi poſſit, vra ecia ũtas, nunc cum Sr̃emo Rege Ferdinando con; grediens, ſatis ſuperq3 negocii habebit, in curanda et ſta; tuenda communi defenſione, Nos hic extra Regnũ, et abſq3 Conſiliarijs mr̃is, quorũ intereſt exiſtentes, negnaq3 poſſumus in preſens, vt ũtas vra cenſet, illud exequi. Sed et ipſe ffreis vtr̃e ſolus iſthic abſq3 membr̃ ſui ordinis exiſtens, neſcimus quid in ea conſtituere poſſet. cũ hactenus omnia, ecia minima que3, in eos referre ſolebat, aut ſi conſtituet quidpia, id pculdubio poſthac diſſueret, cum et nũc concordiam tam ſolenniter factam, tantoq3 tempore actã et ſer; vatam, hoſtiliſſimis, et multũ alienis à ſua profeſſione artibus et conatibus infringere nitebatur ſemper, ac eciamnum à cœptis non deſiſtit. Quem, cũ ita ſit, tan; to in honore et gracia, haberi apud ũtem vr̃am et mi; ramur plurimũ, et non poſſumus non grauiſſimo ãio ferre. Nã neq3 nos ea neceſſitas adigit, vt illũ mul; ceat ũtas vra, cauſa facilioris concordiæ, neq3 ille eius animi eſt, vt pilũ mutet vlla beninolentiã, aut offitio, quin ecia exiſtas inde magis exigere ſolet, Verũ miſimus nos iã Nunctiũ noſtrũ ad Cæſareã

Mtem, et alios Principes, qui Arbitri futuri sunt, postu-
lantes vti hanc rem celerius aggredi, et certu terminu
ac locu, quo agi deberet, nobis designare vellent, Id cu
factu fuerit, cõnicato cu vre vra consilio, cui soli nõ
putamus dim ngrum tantu creditrum, hoc quod opus
erit, ad rem ipsa mature aggrediendam et conficien-
dam, exequemur. Nam et nunc satis negocii habens
in pace, vel Inducijs ineundis cu Moscho, vt nri vre
commodius adesse possemus, qui cu mp ad nos Ores
suos hac causa misisset, nosq3 ad illu vicissim sumus
propediem missuri. Speramus alterutrum, pacem vel
aut Inducias secu, ex sententia nra inituros. Vnde
eciã vras vra colligere potest, q3 integrum sit nobis,
hoc tempore cu illa conuenire. Quandoquidem ob tan-
ta locorum interualla, ipsum negociu cum Moscho, tam
repente confici non poterit. Sed et si veniremus ipsi
ad vrem vram, vti id ex animo vellemus, nescimus
quid cõmodi illi afferre posset aduentus nre, sine pro-
pensione et vnanimi voluntate subditorum vris vre,
ad rationem defensionis, et que necessaria sunt curada

Proinde rogamus plurimu vrem vram, vt admitatur
imprimis, cu consilio suorum Regnicolarum, et Consiliari-
orum, res domesticas statuere, ac disponere, et deinde
ea, que ab externis expectat, que posteriora sunt, et
spei posterioris exequatur, nrosq3 Oratores, et eos
qui recta suadent non obaudiat. Nos vero, quicqd vti-
le, necessariu, ac salutare putauerimus vnq3 vri vre, id
et suggerere illi, p viribus oib3 adesse nunq3 grauabimur,

Jamqꝫ alias illi significauimus, qualiter nobis de officijs vacantibus videretur disponendum, ex vsu et dignitate vtrius vrē, Quam plurimum rogamus, ne hac in re consilium nostrum posthabeat,

Et quia scimus Magcum Therzska, et dignum esse, et qui vtrī vrē plurimum semper conducere posset, eam eciam atqꝫ eciam rogamus, vt illum ad officium Succameratus Regni sui Bohemiē promouere dignetur. Quo nobis faciet rem multo gratissimā, et sibi, suoqꝫ Statui, recte consulet,

Commisimus reliqua Oratori nro apud vram Mtem agere, et referre illi nro nomine, Quā plurimum rogamus, vt et fidem illi adhibere, et consilia ac postulata mra eius ponderis habere dignetur, vt ex debito, et integerrimo animo nro officiscūtur. Valeatqꝫ foelicissime Mtas vra et nos diligat. Vilnē

Petrus Thomiczki Epſs Cracouien. Vicecancellſs
Ladiſlao Epō Vaciensi. regni Vngarie Cancellō

Rme in Chro pater, et dne maiore honorandiſſime, Ego hoc toto tempore, nihil ſcripſi vre D. Bcme, cum propt abſenciā meā à Curia Regiā, et egritudine, qua plus, culum decubui, tum quod nullū idoneū argumētū ſcribendi ad illam ſe obtulerat, Nunc vero accepta quectione illius ad Epatum Agrien ſem, officiū meū prēterm ittere nolui, quin illi ſcriberem, et meā inde animi voluptate ei teſtarer. Gratulor igr ex corde Bcme D. vre, de hac digna et ſue virtuti debita acceſſione, precorq3 vt in ea illi omnia proſpere, et ex ſententia ſuccedant, vtq3 meritō ſuo indies magis pronebatur.

Mi Rme dne, Jam non ignorat Bcma D. vra, qd per hos omnes annos intercceſſerit inter Altem dni mei, et dnm Agrēm Pruſſie, vt qui immemor vinculi ſanguis, immemor pfeſſionis, et proceſus omnis officii Principis Chriſtiani, variis, et indecētiſſimis artibus, variis et multiplicibus iniurijs, indigniſſimis foederibus et ſocietatibq cū Scismaticis et Jnfidelibus, contra Altem ſuā et Regnū ſuū, pacem et concordiā, dudū, et maximo labore, et auctoritate factā, et obſeruatā, infringere, et terras Alti ſue ſubiectas, illi exipere nixus eſt, et nititur ēanū. Hēc cū vniuerſo prope Orbi nota ſunt, notū et id, quod mutuo ſibi debent hec ambe Altes, grani et acerbiſſio animo fert Altās dni mei, et meū ſepiſſie queritur,

querúntur et dolent acriter vniuersi Regnicolæ sui, q̃ Sérus Nepos suus, nõ habita ratione amoris et offitiorũ in se præstitorũ Sérmi Patrui sui, necnõ eciã et suæ dignitatis, tantũ hostem, et qui magis intentus sit in priciem Mtis suæ, et Regni sui, q̃z vllus vel Thurca, vel Thartarus, tanto honore exceperit, foueat, consulat, quasi data opa, vt Patruo suo, et Regno ipsius, cordelium et molestiam exhibeat, animumq̃z hostis illius exigat. vti ea, quæ noctes et dies cogitat, et versat, anctus hac existimacõe q̃ plurimi fit, et q̃ quasi mulcratus præ timore, id audencius confidencius q̃z exequatur,

Habet præterea cognitũ Mtas dñi mei, quid ipsi subditi et optimates Regnorũ Sérmi Nepotis sui, de hac re sentiant, et indoleant, quid dñi Marchiones tractet, et conantur, quo istã autẽm, sua consuetudine impellant, cũ hoc periculosissimũ tempus, aliã studiorum rationem postulet, tunc summum dolorem dñi mei clementissimi, maximã omniũ subditorũ suorũ molestiã, et optimatũ Sérmi Nepotis sui secũ ingemiscẽtiũ, sollicitudinẽ, volui præ R.mæ D. quæ in psens summa est ab actionibus et consilijs dñi sui, et cuius interest custodire dignitatem et bonũ statũ illius et Regnorũ suorum, declarare, Quam eciam atq̃z eciã rogo, agat q̃z maxime potest, et intelligit, vt Princeps sum, adhuc per ætatem ea, quæ opus sunt non despiciens, maiorem habeat rationem Patrui sui amantissimi, et optime de se meriti, et qui plus illi, q̃z vllus mortalium, et velit et possit cõmodare.

Pluris faciat consiliu subditoru et optimatu suoru fide-
lium, qui vitas et facultates suas secu communes habent,
q3 coru, qui vmbratilibus suis ostentationibus id dunta-
xat agunt, quo rem, et statu suu auctent, impendio
et iactura Ats sue, Commodu vero, aut aduenetum
vllu, eciá si velint, prestare illi nó possunt, Si tan-
tum Exercitu educerent aduersus Thurcas, vt edu-
xerunt in pniciem huius Ats et Regni sui, condo-
nandum esset, vt vel soli essent, qui Regnu apud
vos obtinerent, veru sunt, qui ad perniciem suorum,
plus q3 ad commodu prestandu valent,

Graviter ferk eciá Ats dni mei tociens mittere se Orato-
res multo impendio, quoru nec opera quiq3 hactenus
pfuit Sermo Nepoti suo, nec consilia illi sunt accepta,
q33 illius Ats pretermissa cura conciliandi sibi
animos subditoru suoru, sua consuetudine, statuendiq3
domi ordinis sue defensionis, adeo inhereat alienis
spebus, et his manibus conuictibus, quoru alnis ex alio
nasitur, cu hactenus satis constat, quid in externis sub-
sidiis cuiq3 sit fidendu. presertim hijs, qui sibi ipsis
desunt, Timetq3 vehemeter Ats sua, ne ipse Sermus
Nepos suus, hac domestica negligentia, se, et suos, in ma-
ximu, quod omen Deus auertat, discrimen inducat,

Edocta est eniá Ats sua, illos, qui suis istic ludibreis
illicibus versant vt volunt illius Ati, multa officia,
multas prefecturas, ac Ducatus, apud illa ambiunt.

et forte nonulla sunt aliquibus promissa. Quod si fiet, prorsus animus huic rei, et omnis bona spes adimetur. Itaqꝫ hec omnia secrete et confidenter, patefacere vre Rme D. volui, et necessariu putaui, vt quantu possit, obstet futuris malis, que hinc euenire possent, et de quibus ipsa forte, in eo offitio tanqꝫ in specula, et custodia dni sui existens, olim ab vniuersis culpari et suggillari posset. Que vt boni cōsulat, et sua prudentia in eam partem accipiat, illam plurimu et rogo et obtestor. Cui me vnice, et ex corde cōmendo. Et quam valere foelicissime desydero. Datum etc.

Sigismundus. I. Rex Polonię Carolo Duci Minsterburgensi

Illt Princeps, et dñe ẽte. Quantũ et quatenus apud Illt. do. Jo. achimũ Marchionem ẽte. iußu et mandato Sẽrmi domini Hungarię ẽte Regis, egerit, Illt vra, ex lẽris eiusdem nup nobis redditis, abunde intelleximus, nec dubitamus Illt vrám non aliter qs vt sibi à sua Sẽte commißũ fuerat, se illic gessisse, sed quòd in sedando et componẽdo hoc bello, quod cum dño nro Prussię gerimus, eiusdẽ dñi Marchionis, aut legatorũ eius opera, vti deberẽg, id instissimis de causis nobis facere non est visum. Quis enim, nisi forte aliquis male volens nobis id suadere velit, res et negocia nra eius potestati cõmittere, qui se nobis, si verbis minus, re tamen ipsa aptissime hostem declaranit, Constat ẽm satis non modo nobis, aut Illti vrę, sed toti penè Europę, eundem do. Marchionem, tocius huius incendii fomitem, ducem, et vexilliferũ extitisse. Cuius auctoritate ex vniuersa Germania gentes in nos coactę sunt. Is eas in Dithone sua contra nos fouit, cõcatv, alimentis, cæterisqꝫ rebus omnibus, quantũ sibi possibile fuit, iuuit. Et modo, cũ Illtus dñs Fridericus, Dux Legnicẽ ẽte, eiusdem dñi Marchionis pribg promotus, inter nos, et aduersarios meos, tractare coepisset, Cumqꝫ idem Aduersarij mi rem omnẽ in ipsũ Marchionẽ retulissent, ita vt se ipse Marchio, faciendũ eis cẽseret, vellent pacem et cõcordiam,

amplecti, Ipſe idem dñs Marchio in hoc cõsentire noluit. atq3 ita tractatus pacis et concordie progreſſu et effectu non ſunt ſortiti, Interea Sẽrmus dñs Carolus Romãorũ Rex ẽte, nos amice lẽris ſuis adhortatus eſt, vt ab armis diſcederemus, patereũq3 vt Legati tam ſui, q3 dñi Ludouici Regis, qui iam aduentare dicũtur, inter nos et aduerſarios nr̃os de pace agerent, put ecia idẽ dñs Carolus Rex, Aduerſario nr̃o, de eadem re lẽris ſignificauit, Ipſeq3 idem dñs Fridericus Dux, apud nos tũc diuertens, ne tantorũ Chriiitatis Columinũ, media reiiceremus, nos identidem rogauiſſet, Nos, vt pote q̃, qm arma nr̃a aliorſũ conuertere ſumus ſoliti, eius p̃cibus et adhortationibꝫ acqeuimus. nec tantorũ Principũ Legatorũ Comenta, aſpernari volumus, Quod ipſũ dñs Fridericus Dux, rurſus dño nr̃o lẽris ſuis ſignificauit. Quapp̃ Illtem vra hortam̃, et rogans, ita agat, vt tractatus omnes cũ dicto dño Marchione ad p̃ſens poſtponat, de hijbꝫ ſupſedeat, Vnũ duntaxat ab Illte vra cupiũs, det opam, ex eodemq3 dño Marchione ſcrutetur, et exquirat, pacem ne inter nos, et Aduerſarios nr̃os moliatur et malit, an bellũ, vt ita nos, de ea re certiores facti, demus opam, vt olim par pari referre poſſẽ. Quod cũ intellexerit vra Illtas, id et Sẽrmo dño Ludouico Regi, et nobis planũ facere nõ negligat, Rem gratiſſimã et omni beniuolencia rependendã, vtriq3 noſtrũ factura. Quam bene valere optamus. Datũ

Petrus Tomiczki Epʃ Crac. regni Polonie vicecancell Friderico Duci Legnicensi et Brigensi

Illᵗʳ. etc. Habui hras vre Illᵗʃ, quibus ſuam collocutionem cum Illᵗri dño Georgio Marchione, de tollendo bello Pruthenico, mihi declarat. que duobus Articulis coprehenditur. Primo, vt pax eſſet firma, inter Altem dni mei, ac eius ſucceſſores, et modernum dnm Magrum, cum dimiſſione illius à Juramento debito, Secundo, vt Arces et opida, per eandem Altem dni mei, intra hoc noniſſimum bellum intercepta, dño Mgro reſtitueretur, Ille vero et eius Ordo, ea que accepit, retineret, ex eisq3 homagiu Alti ſue preſtaret. Super hijs poſtulat à me documentu vra Illᵗras, vtrum Altas Regia ad illa conſentiret.

Ego plmamas ago gratias vre Illᵗri q3 ea mihi ꝓſcripſerit, fui em ſemper, et ſum, tollendi huius belli, ſtudioſiſſimus. Accipiat igitur meam ſententiam.

Non videtur mihi, vt Altas dni mei, vellet, aut ſi vellet, poſſet, dnm Mgrum, nude, et ſimpliciter à debito preſtandi Juramenti dimittere. Sed ad hoc, vt puto, flecti Altas ſua, et Regnicole poſſent, vt ipſe dns Mgr modernus preſtaret Juramentu, no quale continetur in pace ꝑpetua, ſed quale facere ſolent Principes et Conſiliarij Regni.

Commendatores vero, et ſubditi illius poſteriq3 Mgri

prestarent Juramẽtũ iuxta formã pacis ppetuæ, et istud à Summo Pontifice, Cæsare, Principibus Germaniæ, ac oĩbꝫ ꝝrũ et membꝛ Ordinis Theutonicorũ cõfirmarẽtur.

Cæterũ, consentire eciã vt credo nõ posset vltas Regia, vt dñs Mgr ea, quæ accepit retinere, et vltas sua reddere illi, quæ consecuta est, deberet, præsertim, cũ aliquæ Arces, et Opida sint Ecclesiæ Varmiensis, quæ alienari, neqꝫ dignũ esset Chrãno Prncipe, neqꝫ validum. Ad subsequẽdã tamen Concordiam et pacem, posset forte, vt mea est sententia induci vltas sua, vt Arces et Opida hoc bello intercepta, vtrinqꝫ restituerẽtur,

Alio modo, quo ad supra dictos Articulos duos, vltas sua nullo pacto, vt mihi videtur, inclinari posset, eciam si vellet, et nos quicqd ageremus, tempus et opam pderemus. Et ꝓterea ad hunc modũ, vt scribo, colloquatur vra ffl. vt negociũ, ad effectũ aliquem bonũ pduci possꝫt, et me super hijs omnibus faciat certiorem. Ego enim pro virili mea, curabo et enitar, vt res, ne ad arma redeat, componi possit, modo id proponatur, quod à vite dñi mei acceptari queat. Et cõmendo me ffli vre quã felicissime valere desydero.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo Regi Polonie patruo suo

SErenissime Princeps, Patrue noster charissime, Scripte iam et obsignate erant alie lre mre, quas de progandis Indicijs ad vram Mtem dedimus, cu Illris dns Mgr Prussie suppuerit. nosqz magnopere est, pntibus oratoribus Mtis vre cohortatus, vt ad eas, que inter vram Mtem, atqz ipsu interecedunt, controuersias, ex forma Compromissi, vna cum Sermo Principe Ferdinando, et Arbitris vtringz adiunctis, ac in demortuoru locum adiungendis, cognoscendas, iam nunc tempus, ac locum designaremus, Quàmmis igitur graues, ac penè inextricabiles cure, ac negotia Regnoru mroru, nos vndiqz hoc tempore impediant, ne tamen per nos stetisse videatur, quominus hec tanta lis dirimi, et desyderata tot annis concordia, inter Mtem vram et Mgrem Prussie, firmari potuerit, visum nobis est, vt ad proximu festum Epiphaniaru Domini Rcmus dns Cardinalis Salzpurgen, ac Illris Saxonie Dux, quos idem Princeps Ferdinandus Arbitros sibi adiunctos habet, cu hijs, quos consensu vre Mtis, in locu Rcmou Thome Cardinalis, et Georgij Archiepi Strigonien, substituemus, Posniu conueniant, mittantur Mtis vre, et ipsius Mgri Prussie Oratores, cu Mandatis, et facultate amplissima, cu quibus liceat, secundu formam Compromissi, tractari et concludi, aut saltem de progandis

Jnducijs agi, Et ſi quid talé inter tractatus occurrerit, quod nr̃am, et eiuſdem dñi Archiducis preſenciã videatur exposcere, eciam nos, atq; ipſe Princeps Ferdinandus, illuc nosmet ipsos conferamus, hortati sumus ipſm Principem Ferdinandum, vt omni, quo poterit studio, et auctoritate ꝓficiat, vt ijdem dñi Salzpurgen, et Dux Saxonie, ad constitutm diem, Posnim venire non grauentur.

Vr̃am quoq; itẽm hortamur, et rogamus, vt Oratores suos, cm mandato et facultate, velit in tempore expedire.

Nam quod ad Ngrum Pruſſie pertinet, aut se ventrum, aut oratores missurum, coram recepit, ac spopondit. Habemus aũt, si nĩ vr̃e libitum fuerit, Bñm dñm Ladislaum Archiepm Strigoniem. Primatem Hungarie. supremm Cancellarium nostrum, ac Magcum Comitem Ambrosium Sarkan, Judicem Curie mr̃e, viros prudentißmos, et amicos veritatis, nĩs aũt vr̃e sermitores obsequentißimos, quos in demortuorum locm, commodis, siue surrogemus, aut quosuis ex subditis mr̃is alios, qui nĩ vr̃e videbuntur. Hec qũis hortatu eciã Sermi dñi Archiducis, ita à nobis decreta sint, ac constituta, longe tamen erit (. siue temporis, siue communium rerũ conditionem et statum spectemus.) consulcnis, vt nĩas vr̃a, sicuti per alias lr̃as mr̃as optauimus, ad Jnduciãs diuturniores consenciat, Quicquid tamen constituerit, rogamus, vt nos in tempore certiores velit efficere

Fusius, pluribusq; hec, et alia, quibus tractandis, ac decernendis interfuerunt, explicabunt mro nomine,

vestre Mti, Rndus dns Andreas Cricius, Epus Pzemisliens. et Magcus dns Joannes Wiezwienzki, Castellan Plocensis, Oratores sui,

Agimus aut, maximas gracias vre Mti, q eos, vel in talis occupationibus, mittere ad nos voluerit, Fuerunt enim nobis in multis rebus adiumento, nihilq3 ab eis est pretermissum, quod ad oratores graues, prudentes, fideles, atq3 industrios ptinet

Optamus vram Mtem valere foelicissima, Cui nos et nra omnia plurimu commendamus. Datum Bude tercio die Nouembzis. M°. D°. XXIIII°. Regnorum nostrorum. Anno ix°.

Sigismundus primus Rex Polonie Lodouico regi Vngarie et Bohemie

Seréme étc. Significare nobis dignata est vra Ata, cum per oratores méos, tum eciam per lras suas. se vna cum Sérmo Pncipe dño Ferdinando, terminu nobis, cu ffrei Mgro Prussie, sup differencia inter nos, iuxta vim Com; promissi cognoscenda, pro festo Epiphanie pxmo, Posonij statuisse: quo Atis vré, et ipsius Sérmi Principis Fer; dinandi, aliorumq3 Principum designatorum Comissarij, conuenire, eandemq3 differenciam cognoscere, vel medijs aliqbus componere, deberent, et vbi difficultas tanta inesset, vt illi hec prestare no possent, vra Sertas illuc conuenire, et suapte cura, et studio negociu transigere velle, Nihilominus subdubitans Ata vra id tam an; gusto tempore confici posse, postulat à nobis, vt ad pducendas Induicias consentiamus.

Sérme Rex, nos post eas Induicias, et Compromissum factum, egimus diligenter, cu apud Summu Pontifice, Cesaream, et vram Atem, Sérmu Principem Ferdi; nandu, tum alios Principes deputatos, vt negociu ipsu celerius determinaretur, et hactenus quo id factum esset, nihil pretermisimus, vt qui non solum cu ipso dño Mgro necessario méo, sed eciam cu vno quoq3 Prin; cipe Christiano, pacem magis, q3 bellum appetamus, Ve; ru, neq3 sensus et forma Compromissi id continet, neq3 nos, et Regnicole mei, quoru vniuersorum, hec

magis res est, q3 nr̃as ferre possent, vt Sublegate persone, et Commissarij, negociu tanti momenti tractare deberent. Quod dudum iam confectum, hr̃isq3 obfirmatu, et longissiõ tpe per Antecessores ngr̃i, ac ordinis observatu, vt demo cognosci ꝓmitterẽs, nihil nos, nisi fides, quam de Cesarea, et vra Alte, Sermoq3 Principe Ferdinando habẽs, adduxit, Quod si maxime cognitioni Commissariorũ Altu vrarũ stare vellemus, ad tezminu tamen propinquum, id nequaq3 prestare possumus, cum opus habeamus, ꝓig vniuersos Regnicolas et subditos terrarũ Pruss̃ie, de hoc ipso negotio aggrediendo consulere, Quod in tam angusto tempore fieri non potest. Et proinde rogamus Altem vr̃am id bonũ consulere, et in eam partem vt res est accipe dignetur. Habituri aũt sumus Comitatu generalem Regni nr̃i Piotrcomie, pro festo sancti Thome Apli proximo, Ad quem hẽc omnia, tam de cognoscenda causa, q3 ceia de ꝓducendis Iudicijs, vt vra Altas postulat, referemus, et quicquid cũ Consiliarijs et Regnicolis nr̃is decreuerimus, Alti vr̃e per hr̃as nr̃as declarabimus. Cuius amori mutuo nos commendamus.

Lodouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundus primus regi Polonie

Serene Princeps. Patrue nr̃e charissime. Jam vr̃am vtilitem, et ex ſuis oribus, et ex lr̃is nr̃is intellexiſſe nõ dubitamus. quid fuerit per nos ſupioribus diebus, pr̃tibus prefatis vr̃e vtilis oratoribus, et Bndo ac Illmo eciã rõgo Pruſſie pr̃ute, in cauſa Pruthenica conſtitutu, vt vsq; ad die Epiphaniarũ dñi, in Ciuitate nr̃a Poſoniensi, pro remiſſione ipſius negocii, per eos, qui hmõi cauſe interesſe debebunt, conueniretur. Qua de re accepimus nup̃ à Sermo eciã Principe Ferdinando. Archiduce Auſtrie etc, fratre, et Socerio nr̃o charissimo, lr̃as, in quibus ſignificat nobis ſeſe, et terminũ et locũ, à nobis prefixum, acceptaſſe. et se quoq; ipſum, vt hmõi remiſſioni personalr̃ interesſe poſſit, daturũ omnẽ opam. Id quod eũ vr̃e eciã vtili in hijs ſuis lr̃is, quas eũ hijs ad eã mittimus, perſcripſiſſe non ambigimus. Quemadmodũ igitur et antea ſumus hortati vr̃am vtilitem, ita et nunc hortamur, vt pro ſua eciam et Regnorũ, ſubditorũq; ſuorũ vlteriori quiete, nolit terminũ hmõi vllo pacto negligere, velitq; Oratoribꝰ ſuis, ad hmõi Conuentũ venturis, eam dare facultatem, et Inſtructionẽ, vt res hec omnino componi poſſit, Quod propterea vr̃e vtili faciendũ conſulimus, et eandem ad id, tam diligenter hortamur, quia non ignoramus, quantum, nunc preſertim, rebus tam noſtris, q3

vrē Altis, in tanto discrimine positis, et tota Reꝑ Chriana
in tanto rerū turbine constituta, conducat, vrām Atem
cum illo Principe suo, alioquin Nepote, pacem potius ha-
bere, q3 bellum, et discordiam. Nos ita eiusmodi pacis,
ac Concordiē summus cupidi, et si res id exposulare vide-
bitur, vt si negocia, quē nobis nunc grauissima, vndiq3
incumbunt, pati poterunt, ipsi etiam personaliter hmoi
Conuentui interesse velimus. Quod si fieri nullo modo
posset, missuri tamen sumus dnos Commissarios nobis
adiunctos, cū plena facultate. Quare eurſus vrām Sc2tē3
hortamur, vt rem hanc omnino cupē habere velit,
Quē optime ac foelicissime valeat. Cui nos et omnia
nra vnice commendamus. Ex Buda xxj Nouē-
bris. Mo. D.o xxiiij.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polonie.

Sereme Princeps, Patene nr charme. Rationes vre nisi, quibus impedita, ad festum Epiphaniarw dni, proxime preteritum, aut venire, aut mittere Comissarios Posoniw, Prutenice controuersie cognoscende, et componende gratia, sicuti nos, vna cum Sermo fratre nro Archiduce, vehementer optabamus, non potuerit, ex proximis eius lris abunde intelleximus. Non fuit profecto huius rei desydexii alia causa, q3 q videbamus esse admodu periculosu, in hoc nutantis Regni mei, et totius Christiane Reipublice statu, inter utem vram, et Illtrem Prussie ugrum, aliquas renascentis belli causas, superesse. Presertim cu inter ceteros mee fidei Principes (vti nti vre notu esse arbitrame.) accioves quottidie cotentiones, et bellorw flamme excitentur. Habuimus eciam in aio, quibus cu hostibus assidue vra nras colluctetur, (de Thurcis, Moschis, et Tartaris loquim.) nec putabamus posse fieri, vt eodem tempore, et hys resistere, et Prutheniew bellu commode posset instaurare, Nos de respso et rationibus, quas affert nras vra, fratrem nrum Principem Ferdinandu, fecimus certiorem, nec aliu existimamus, hac in re, eius esse animu, q3 qui nr est.

Non possumus itaq3 utem vram rursus non vehementissime rogare, vt si nihil alind, saltem aduersat hui tpis cotentiones, seu diligencius cosyderet.

Christiani fere omnes, mutuis inter se armis, atq3 odijs, dissident, et conflictantur, Thurcus adeo nobis instat, vt vere pximo, ad huius Regni excidiu, oi impetu, co; natu, ac furore, sit venturus. Hic si ut vrag, alio bello distractu senserit, qd non aduersum nos audebit? Maior illi accedet aus, magis vires nras, infirmas alio; oqui contemnet. Rogans ut vram, cui Regnoru nroru salus, no minus q3 Polonie incolumitas, curae solet esse, non grauetur (id quod sepe contendig:) Inducijs Prutenicis, anteq3 exeant, quinquenniu, aut annos saltem trees adijcere. Subditos aut omnes, arbitriu et voluntatem vre ut nris, ac nram, in Comitu, p festo di; vi Thome Apti; celebrato, amplexos, et secutos fuisse credimus. Cum vre quoq3 ut nris interfit, vt Inducie tantisper differatur, dum maiore neu oiu comoditate, rebus Prutenicis, nos, et ceteri dni Arbitri et Comissa; rii, possimus intendere. Nostru aut, et Seremi freis mei Archidutis erit, ipsi q3 duo regno Prussie persuadere, ad quod eu posse adduci no dubitamus, vt has nouas Jn; dutias libens sit amplexurus; Quibus de rebus, bonu atq3 vltimu, et quale rerum nararu, ac temporu, ratio postulat, sensum, à ute vra expectamus. Eandem optime ac foeliciss[i]me valere cupientes. Cui nos, nraq3 omnia, vti Patruo amatissimo, unice comendamus.
Bude xij die Januarij. M.° D.° XXV.°

Petrus Tomiczki Cps Crac Vicecancells.
Mathie Drzemiczki epo Wladislavien

Me in Chro patet, et dne amice chárme ac honoran.
Admonet me Rcma D. vra lris suis eius rei, quas mihi eciã discedens coram patefecerat, vgt, quomodo à Rcmo dno Archiepiscopo discesserit, rogatq3, vt si quid eius interesse putem, qd idem Rcmus dns Archiepus in secreta audiencia cu Regia Ate tractauerit, ei cõmunicem, simul et cõsuli sibi à me cupit, quomodo se in ea re habere deberet, si rursus impetita fuerit, Sciat Rcma D. vra dnm Archiepiscopum, primsq3 hinc discederet, bis apud Regiã Atem, audiencias habuisse. Semel tercia die ante discessu suu, remotis arbitris, solu duntaxat, cu sola Ate sua, Iterũ postridie eius diei, hoc est, pridie q3 discederet, Vbi ego quoq3 aderam. Summa negocii fuit hec. Declaravit Ati sue, voluntatem et propositu suu, se videlicet cu aliquo Prelatoru, super Archiepatu, iam tandem velle transigere, et efficere vt post Decessu Archiepi Exanclatos tot labores et curas, reliquum vite in quiete et tranquillitate consumeret, Reliquos sermones, quos in eam, vel similem sentenciã, cu eadem Regia Ate cõtulit, et quomodo illi Atãs sua responderit, si Deus volet, ipse coram referam, cu primu mihi cu Rcma D. vra cõgredi dabitur facultas, Quod in proxima Synodo nõ dubito futuru, nec em arbitror illã ante Synodu, cu ipso dno Archiepiscopo congressuca.

De transitu Regie Atis ad Prussiã, tametsi sua Atas

dnis Prussie in discessv corv spem sui aduentus iniecerit, tamen, nec diem, nec tempus aductus sui significauit, Eo p dni Lithuani, frequentissimis Nuncijs et lris sua Mtes illuc accersunt, Esse em illic eiusmodi negocia significant, que absente sua Mte, nequaq3 transigi possunt, tamen quorsv se sua Mtas conuertet, nondv quicq3 certi costi tuit,

Quod Gdanenses ab errore reuocandos attinet, mittet sua Mtas breui, ad eos lras, quibus eos adhortabitur, vt resipiscant, et obmissis peregrinis dogmatibus, prisce, et à Patribus per manus tradite, religioni se reconcilient etc. Res Ciuitatis ita administrent, vt nihil no ex auctoritate sue Mtis agant, Quibus adhortationibus si acquiescere noluerint, habito super ea re cv dnis Consilio, ita se in ea re geret sua Mtas, prout pium et Christianv Regem decet.

Admonentur etiam, tum eisdem lris Gdanenv ipsi, eisq3 seuere precipitur, vt Census vestre Mtis D. et eius Clero, ac alijs, dari et solui non prohibeant, Prout id ex exemplo lrarv, quod cum pntibus mitto, clarius vra Mta D. cognoscet.

Nunctius Thurcorum Imperatoris est nobiscum. Dns Zarnouiensis Castellanus, vsquaq3 ad munus Legationis obeundum paratus, breui dimittetur, et vadet. Sed interim ab Hungarie dominis expectamus Instructionem, quibus modis et conditionibus cupiunt ipsi habere Inducias, cum eodem Imperatore Thurcorum.

Et preterea hic nihil noui est, quod Rcmam D. vestram scire oportere arbitrer. Quę foelix valeat, et me solito suo amore et benenolencia prosequatur, habeatq3 sempez sibi commendatum.

Legatio ad Gdanenses a Sigismundo primo, Polonie rege missa.

Cum dudu controuersie, et animorum dissensio, in hac insigni Ciuitate exorte fuissent, Sermus dns noster Rex, celeberrimus alioquin pacis Princeps, qui subditos suos clementia, ac gratia Regia prosequi consuenit, ad hu-iusmodi dissidia sedanda, paremqz et concordiam procurandam, Nuntios suos huc mittere destinauit. At cum id minus necessarium esse affirmaretis, eo q, omnia apud vos tranquilla, et pacata dixeratis, pro votis vris sententiam mutauit.

Interea tamen nihilominus periculosi motus, multi fuam emerserunt, cu alias sepe, tum proximis preteritis diebus, que res ad Mtem Regiam à plerisqz relata, propter sui indignitatem fidei locu non inuenit, donec eam vris lris ipsi significaretis, quibus et pollliciti estis Nuncios vros ad Comicia Piotrconien, qui cause conditionem declaraturi fuissent, admissuros. At cu dui expectati (quod Mtas sua miratur) minime uenissent, et Mtas sua, sciendi desyderio teneretur, nos huc amandauit, vt tocius negocij serie diligenter inquisita, et ex vobis intellecta, rem ad suam Mtem, quantocicius referremus.

Cæterum cum Sermus dns noster Rex, insignis chriane

pietatis Princeps, ad publicā quietem animum Regiū sem⁹
per intendat, precipue tamen ea meditari consuevit, q̄bꝫ
subditorū suorū concordia, pax, et mutua charitas,
coalescere, publice et private Ciuiū fortune, meremē⁹
tū accipe possint, quibus cū predicta dissidia, vehemē⁹
ter repugnent, non abs re sue Mti Regie, aduersa ac
molesta esse deberent, nisi Mtas sua, cū inclito Regni
Senatu, facile expenderent, tam graues et precipites
motuū hm̄oi tempestates, sine causa quapiā ardua
haud quaq̄ oriri potuisse.

Vt aut maior incommodi, et turbarū æstus imposterū
vitari, et Regii subditi ad quietem et concordiā reduci
possint, decreuit Mtas sua, licet alīs arduis negocijs pre⁹
pedita, vos (quod vtiq̄ non potest non esse iucundū et
plausibile.) in propria psona breui, duo fortunante,
inuisere, omnes differencias, dissidia, et animorum
acerbitates inter vos, et alīs passim in Prussia, exor⁹
tas, commodissimis, vt fieri potest, rationibus (Deo ad⁹
iutore.) sedare, pacare, et penitus sustollere, pace, et
tranquillitatem procurare, ac omnes et singulos ho⁹
minū ordines, in bonū ac foelicem statum compo⁹
nere, Et preterea, quicquid in rem, et fortunas ve⁹
stras, aliorumq̄ subditorū suorū, esse possit, vtomet,
et aliorū Primatū Prussie communi consilio deli⁹
berare et constituere, Quē Mtas sua per nos signi⁹
ficari vobis voluit, vt interea iuxta Priuilegiorum
vestrorū continentiam, ad hmōi iucundū sue
Mtis aduentum, omnia recte curare, et dirigē possit.

Proinde clementer hortatur, et sæuerus Mtas sua

mandat. vt interea temporis, nihil à modo innouetis, aut quippiã, quod nouos motus excitare posset, vllo pacto attentetis, sed cuncta, vsqꝫ ad huiusmodi foelicem Mtis suæ aduentũ, sine mutatione aliqua, quieta et pacata permittatis.

Nec vos Mtãs sua latere vult, ad dñi mgri Prussiæ diligentem solicitationem in negotio Induciarũ ad festũ Epiphaniæ, diem Posonii constitutũ fuisse, verũ cum Mtãs sua, satis percallnisset Principes, quorũ arbitrio, res cõmissa fuit, in propriis personis cõ nõ venturos, è re suæ Mtis et Regni fore non est arbitrata, vt tam ardue et grauis causæ cognitio, eorundẽ Principum Nuncijs, in quos sua Mtas nõ cõpromiserat, crederetur. Ideoqꝫ diem hmõi repudianit.

Attamen, vbi dñs Mgr concordiã appetet, et ipsi Principes, qui pacis conciliandæ negotium sumpserũt, quorum aduentũ Mtas sua prestolatur, honestas conditiones non reiecerint, vult Mtas sua Regia se ita exhibere, vt sibi nihil imputari possit, Sin minus, et bellũ, cui Mtas sua nec antea dedit, nec iã vllam datura est occasionem (quod absit) reinstauandæ sit, Certo vobis ꝑsuadere debetis, suã Mtem nequiqꝫ vos derelicturam. sed vt sincere sibi dilectos subditos, contra quoslibet hostes, Regia protectione defensuram. Ac propterea duos ex Aulicis suis, rei militaris peritiã habentes, vt vobis industria, et consilio suo assint, paucis familiaribus suis, qui vobis oneri esse nõ possint, comitatos breui isthuc missuram. Quæ sibi vicissim certa fiducia et firma spe pollicetur

vos omnes et ſingulos, erga Vtem ſuã, et nõ clytum ipſius Polonie Regnũ, non ſecus q3 probos, et integrè fidei ſubditos, pro Juriſiurandi vri debito honeſte et irreprehenſibiliter exhibituros, et fine Jnduciarũ aliũ appetente, in euentu, ſi (quod abſit) pax non coaluerit, Ciuitatem et propugnacula omnibus rebus neceſſarijs inſtructuros, ac cuncta que in eã rem conducibilia ſunt, recte curaturas.

Responsum a Sigismundo primo Rege Polonie Georgio Marchioni Brandeburgen: et Friderico Duci Legnicensi datum Cracouie 25 Maij 1524.

SAcra Vtás Regia Illmi Principes, agit immẽsas grás vrís Illmis D. de hac cura, et sollicitudine, quam gerunt, cum de bono statu Sérmi Regis sui, et Nepotis Vtris sue Regie, tum eciam de sistendo bello, et differencia Prussica, Intellegit enim Vtás sua, vrás Illmas D. integerrimo animo, et optimo proposito ac studio, tam erga Vtés istas, et Regna sua, q3 eciã erga commune bonũ totius Christianitatis, hanc operã facere, Et proinde commendat impense, hanc illarũ virtutem, et vult eam illis, omnibus officijs, quibuscumq3 poterit semp referre.

QVod aũt Sérmum dñm Ludouicũ Regem, Nepotem Vtris sue attinet, non defuit illi vnq3 Vtás sua, in omnibus necessitatibus et postulatis eius, neq3 in futurũ deesse vnq3 vellet, modo ita succedere posset, vt Vtás sua cuperet, Habet ẽm Vtás sua, nõ minorem curã, et sollicitudinẽ de rebus, et bono statu illius Vtris, q3 de suo proprio, et propterea curat, et curare vult semper, illius Vti, et opti, me consultũ iri, et illi omnibus viribus suis semper adesse.

Verũ cũ vrę Illmę Dnes preſertim vra D. Illme domine

Marchio, vt ille, qui cũ ũte illa, sit à longo tempore versata, meluis nosse possit, quo pacto status illius refici possit, et oportunũ factu à ũte sua videatur, suggerere velit ei id, quod intelligit, et ũti suę consiliũ suum prębeat.

De negotio Prutenico, quia ũtas sua id bellũ animo inuitissimo gessit, cũ Nepote suo, et Principe Chriano, intelligęs, q̃ id non conueniat, cũ alȝ semper, tum in hȳs difficilimis temporibus, in quibus vires Infidelium auctę sũt, in immensũ, et Res Christiana tota, turbis et seditiõibꝫ intestinis agitatur, et in summum vergat discrimen, cupęret ex animo bellũ ipsũ, cui nullam ex se occasionem dedit, honestis et decentibus mediis componi.

Verũ nõ intelligit, neq̃ licere sibi putat ũtas sua, q̃ hos modos, et hęc media, per vras Alteras D. proposita, suscipe posset, cũ vel pacem perpetuam infringere, aut minuere, vel aliquid bonorũ alienare, eciam si vellet, subditi sui, neqnaq̃ paterentur, prout ante Thorunii, iam sępius vręs Altę D. audiuerunt.

Posset tamen, vt putat ũtas sua, ad eum modum res cõponi, et transigi, quem vęis Altis D. Magnus dominus Palatinus Crac, proposuerat, videlicet, vt Altis dominus ũgr, pro eo q̃ sit Nepos ũtis suę, prestaret Iuramentũ more Consiliariorum Regni, Commendatores vero, ac Ciuitates religionis, posteriq̃ ũgri, iuramentũ iuxta formulã paris perpetuę, in qua eciã illi Articuli modificarentur, qui Thorunii erant condicti, et ablata vtrinq̃ in hoc bello restituerentur, Videntureq̃ hęc ũti suę Regię, et sufficere, et tollerabilia esse subditis suis, ad

ipsam pacem perpetuo firmandam, Alioquin nō intelligit, vt aliquibus alijs medijs, quē alienationem quampiam bonorū, continerent, componi et dirimi hēc ipsa differencia possit, Tamen ne Mtas sua videretur reicere et respuere hēc, quē à vris D. Amis proponuntur, referre illa vult ad Conuētum, et Consiliarios suos, et super hijs adhuc aliquantū deliberare.

Cæterū intellexit Mtās sua, Sectam Lutheranam, in Slesia, plurimos inferisse, miraturq; vehementer, vt cū hēc non nova sint in Ecclesia, Necesse est enim semp hēreses venire, et Naviculā Petri fluctuare, cuius tamē fidem promisit Chrūs nunq; defecturā, miratur, iniquā Mtas sua, q; libeat aliquibus, sequi pōcus dogmata magistralica vnius Apostatē, q; capita religionis Christianē. q; Ecclesiam vniuersalem, in tot Regnis et Dominijs, tanto Seculo, tot sanctis, totq; Concilijs ordinatā et instituta, nō intelligentes, turbata religione, turbari necesse esse vniuersa, hēresesq; esse incitabulū vulgi, ad res novas moliendas, et ad omnem ordinem, omnēq; obedienciā, sub prētextu libertatis Christianē, exuendam, Quod, q; ex re sit, omniū Dominiorū, et omniū Prēfectorū, quilibet intelligere potest, et experiencia satis declarat. hæresis

Miratur eciam vehementer Mtās sua, q; nec edicta Sēr^mi Nepotis sui, in hac re prohibenda, seruantur, cū magna indignitate, et perpetua nota illius Mtis, si, quod absit, sub eius regimine et imperio, religiō illic corrumpi deberet, Vnde et vltio diuina esset formidanda, Si q;

Ecclesiæ in Silesia desteri debebant, quas Prædecessores
Mtis Suæ Reges Poloniæ fundauerunt, et dotauerunt.

Postulat itaqz Mtas Sua à vris D. vt operam suam adhibeant, quo hæc pestis ex ipsa Silesia tollatur, ac edicta Sermi Regis sui, vt decet, obseruentur. Cultusqz diuinus, vti à maioribus meis nobis est relictus, teneatur, et prouentus Ecclesiastici integre persoluantur.

Quo facient vræ Affles, rem sua virtute dignam, et in hijs temporibus periculosissimis, in quibus maxime Dei fauore opus sit, necessariam.

Mandatum ac plenipotenᵃ ad componendam differentiam et bellum pruthenicam inter regem Polonie: Et Magistrum Cruciferorum in Prussia

Dei gracia nos Albertus, ordinis Theutonicorum Mgr. Marchio Brandenburgensis, Stettinis Pomeranie, Cassubie, et Slauorum Dux, Burgrabius Nurenburgensis, et Rugie Princeps. fatemur, et notificamus euidenter, pro nobis, et ordine nro, presentibus publicis leis meis, apud vniuersos, q exqno nonnulli exceores, dissensiones et discordie, inter inclytu Regnu Polonie, ex vna, et Militarem Ordinem Theutonicorum, ex alia, partibs, à longo tempore duauerint, vt hec ipse, ex vsu et comodo, prenominate vtriusqz partis, presertim comis Christianitatis, transigi, vniri et seponi valeant, Iccirco Illres Primates, dilectus et amicus frater me auunculus et Sororius, dns Georgius Marchio Brandenburgen, et dns Federicus, Dux Legnicen. et Brigen. etc, se in hmoi causas, tanqz Intermunctio & statuerunt, eo nos commouentes, et deducentes, vt eorum charitatibus, definitiuam transactionem tribuere et relinquere velles, Quapropter nos s memorata beneficia, fructu, et comimoda, que in posterum ex istius modi concordia, segui possent, considerantes, et ad animu reuocates. memoratis ambobus Principibs, fratri meo, Auunculo, et sororio, in hijs causis iccirco in finem agere cosensius et pmisimus, sic et hoc modo, q, ipsorum charitates in hijs causis egerint, concluserint, et postremo vnanimiter cosenserit, et assupserit, vt eius, eorum charitates, et hmoi omniu, neis causa, et nomine, plenariam facultate et ptatem habere debeant, Qua plenaria facultate et ptatem, nos hoc modo, ambabus ipsorum

charitatibꝫ, his, vigore et efficatia, preſenciꝝ publicarꝝ lrarꝝ, mrarum, p nobis, et Ordine mro, vt de Jure, et extra Jus, ppetuo, firmiſſime, decentiſſime, et efficaciſſime, fieri debet, eſſe queat, et poſſit, dedimus, quas nos eciã, ambabus ipſorꝝ charitatibus, iam nũc per hẽc ſcienter dediſſe, et ita Mandatarios conſtituiſſe volumus, Qcqd ambe ipſorꝝ charitates in talibus cauſis, ita egerint, concluſerint, conſenſerint, et vnanimiter aſſumpſerint, id pinde à nobis, et ordine nro, coſenſu, concluſu, et acceptum eſſe debet, Vbi qꝫ Aſtribus et ſæpememoratis Principibus, fratri mro, Auunculo, et Soroꝛio, etc, altiori et latiori Mandato, opus foret, hocipſu, volumus, ambabus ipſorꝝ charitatibus, per hẽc, omnifaria et plenarie, p nobis et ordine mro, vigore et efficacia pntiꝝ lrarum, inſup addidiſſe et pmiſiſſe, Promittentes, pollicites et addicentes, iam nunc, et ſcienter, pro nob et ordine mro, vigore et robore preſenciꝝ lrarꝝ mrarꝝ, p vera, et Principis, verba mea, integritatem, et fidem, omne, quod in his lris mris, ſcriptu et contentu extat, pro nobis et Ordine mro, ppetuo, firmiter, et inuiolabiliter et fideliter exequi, et obſeruare, contra id nec eſſe, nec facere, quouis modo, per omnia, fideliter et extra dolu, pro veraci documento, perpetuæ et firmæ obſeruationis. Nos ſupra memoratus Albertus Ordinis Theutonicoꝝ Mgr, Marchio Brandenburgen etc, pro nobis et Ordine mro, eiuſmodi lras, mra ipſius manu ſubſcripſimus, et ſolito mro ſigillo, à tergo Sigillari commiſimus. Datum in Crewtzburg, altera Menſis Marcii. Anno etc xxᵗᵒ v.

Proponenda pacificatoribus in re prutenica : ex parte regis polonie

Inter consultandu de firmandis tractatibus inter ūtem Regiu, et Regnu, ac inter ngēum, ac ordinem Prussie, quo in posterū omnibus difficultatibus, via precludere: tunc, ita visum est, vt Arbitri, in quos compromissu est, vel eorū Delegati, ferrent sententiam ex condicto, et cō; cordia parcium, terras omnes Prussie, ad nullu aliu, q3 ad Regem, et Regnu Polonie Jure hæreditario perti; nere.

Quē sentencia cū lata fuerit, amputabitur omnis oc; casio, per quoscunq3 homines, tractatus ineundos, tur; bandi, quandoquidem per hmoi decretum ūtas Regia erit libera de ipsis terris Prussie, vt volet, et vt illi, ac Regno videbitur, disponere, et tali modo tractatus in partem vtramq3 firmos et secuos efficere.

Quod si non videbitur posse ipsa sententia per Arbitros deputatos ferri, partim q, in eos, super articulo Juramēti tantū est Compromissum, partim q, eorum facultas, breui expirabit, visum est posse demo, vel in eos, vel in aliquos alios, super Jure et proprietate ipsarū terrarū Prussie compromitti, qui eiusmodi sententiā ex cōducto ferrent.

His presupositis, quē ad firmandos tractatus pertinēt.

videtur in eam sententiam dñis Ducibus respondent. Et vtás Regia, quę propter imminencia pericula ab Infidelibus, toti Christianitati, libenter cuperet, non solum se et Regnū suū, sed totam Christianitatem pacificari, et quę adeo non optat bellum aliquod gerere cum propinquis et necessariis suis, vt eciam longe magis cuperet illis in rebus omnibus prodesse et cōmodare, non granatur accedere ad eas conditiones, quas suę Alftes proposuerunt, vt videlicet terrę Prussię, quas ordo possidet, cederent in hereditatem dño nigro, et eig Domini, jurę feudali.

Verum vt Ciuitates et arces, per ipsum dñm nigrum hoc bello ademptę, penes illum manere deberent, et presertim Ecclesię bona, id vti suę nullo pacto, neq3 honestum est, neq3 licitū consentire.

De suis eciam Opidis et Arcibus, non modo non videtur æquum vti Regię, vt quicq3 ipsi dño nigro addere deberet. vt eciam sibi merito aliquid concedendum existimet, Cum enim hę terrę ordinis, venirent in hereditatem dño nigro, et eius Domini, magis tractus hij essent ex re et vtilitate dñi nigri, q3 vtis Regię, cui iam omns incumberet, ipsum dñm Magistrum et Dominum eius, in ipsarum terrarum Prussię, a quibusuis impetitionibus tueri, et defendere. possessione

Igitur æquum videtur vti suę Regię, et ita vris Alftbus proponi mandauit, vt quę Opida vel Arces, sunt ab hac parte sunt fluuij Passaria, cederent vti suę et Regno, Ea vero omnia, quę vltra ipsum fluuium sunt, venirent

in hæreditatem dño ngro, et Domni Brandenburgensi. Exceptis tamen bonis Ecclesiæ Varmiens, quæ, vt dictum est, vltas sua, nullo pacto, potest ab Ecclesia alienari permittere,

Quod si ad eas propositiones res induci non posset, proponeretur illis, vt pro Opidis et arcibus, quæ in hac parte sunt fluuij Passaria, daretur dño ngro equivalés contentatio bonorum in Regno, vel summa pecuniæ, via redimerentur.

Si et id nõ susciperetur, agendum videtur, vt saltem aliqua loca, ex dicta parte, magis Regno necessaria, et ex quibus postea possent incommoda multa Regno enasci, si forent in manibus alienis, inter tractandum, eligerentur.

Quod si nec id effici posset, vt tandem in hoc staretur, p ea bona, quæ sint ex hac parte fluuii Passaria, darẽtur in hæreditatem Commendatoribus, qui Jure feudali, ea tenerent, et Regno subiecti essent.

Demqz rebus sic constitutis, vt dñs ngr et ordo ipsius tra; deret vltiõ Regiæ, omnes trãs et munimenta sua, quæ; cumqz à Ducibus Polonie, à Summis Pontificibus, Cæsaribus, et aliis quibuscumqz habet super terreis Prussiæ, necnõ et eas, quas super terra Pomeraniæ, ratione emptionis, à Rege Bohemiæ, et Ducibus Pomeraniæ, obtinuerat.

189.

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie datum pacificatoribus Georgio Marchioni Brandeburgen et Friderico Duci Legnicensi: super nego Prussiaco

Sacra ūtas Regia Illmi Principes, intellexit abunde media hec, que D. vre Illme, ad componendam differe-ciam Prutthenicam, proposuerunt.

Ac imprimis, agit et habet gracias non vulgares eius ūtas vris Illmis D. q eam curam et sollicitudinem de copone-do ipso negotio, habere dignentur, ūtās em sua, pro eo desyderio, quo tenetur ad communem rem Christianam, et presertim ad Sermi dni Nepotis sui statum inuandum, libentissime videret, vt et alias testata est, hanc differenciam eqis ac honestis medyis compositum iri.

Et quia D. vre Illme, ad componendam hanc differenciam, hoc potissimum medium proposuerunt, vt vigt Illeis dns ūge, et eius posteri, de domo Anspach, soc-xus masculini terras Prussie, quas nunc obtinet, in feudum haberet, à ūte Regia, et Regno illius Polonie, et ūtas sua Regia, illi aliquid ex bonis alyis, Prussie adderet, etc. Qua propositione Illme D. vestre, optime et iustissime fatentur, et recognoscunt ūtem suam, esse verum hæredem et dominum omnium terrarum Prussie, vt pote cuius Predecessores, adhuc anteqs Pruteni, fidem Christianam suscepissent, eas terras possederant, et ab illis tributa debita habuerunt, prout de hyis litteris, et monimenta vestra, latius testantur.

Et cũ pax perpetua esset, inter Sermum olim Regem Casimirum, Parentem Mtis sue, et Magistrum, ac eius Ordinẽ, composita, eo processum sit fundamento, vt ipse Magister et eius Ordo, omnem obedientiã et subiectionem Regibꝫ et Regno Polonie deberet, tanꝗ hyis, qui terrarum Prussie veri essẽt et hæredes et domini.

Cumꝗ fide Christiana à Polonis suscepta, Pruteni recalcitrare cæpissent, et ad eos coercendos milites ordinis, à Ducibus Polonie aduocati essent, qui deinde radicibus actis. spargere et psuadere conati sunt, se et terras ipsas, quas de largitione et beneficentia Ducũ Polonie possederunt, modo ad Summum Pontificem, modo ad Cesarem, Nationemꝗ Germanicã pertinere. eamꝗ opinionem, iam penè vniuersis Christianis instillarunt.

Scire vellet Mtas sua Regia, qua fiemitudine hæ conditiones, quas vre Illme D. proposuerunt, roborari poterit, et quo pacto Illeis dnus Mgr, vbi, vel à Sede Apostolica, vel à Cæsarea Mte, nationeꝗ Germanica impeteretur, consistere posset hyis conditionibus, quas Illme D. vestre proposuerunt, quia Mtas Regia, nollet aliter, qꝫ in vtramꝗ partem consulere, et tam dno Mgro, emsqꝫ Statui, qꝫ sibi et Regno suo fideliter, et integro animo prospicere.

Et si D. vre Illme colloqui dignentur super hyis, quæ Mtas sua Regia, illis proponi iussit, designauit eis hic prope habitaculum vnum, in quo et colloqui liberè

poterunt, et si res indigebit Abbas sua Regia Consiliarios aliquos designabit, qui cum illis super hijs omnibus tractabunt, et demum ad ipsum suam referent.

Responsum a Sigismundo primo rege Polomie Georgio Marchioni Brandeburgensi et Friderico Duci Legnicen: pacificatoribus de negocio prussiaco transigendo.

Mtas Regia, Illtmi Principes, auditis hijs medijs, que vre Illme D. ad componendam hanc differencia Prutthenica proposuerut, responderi fecit illis, q ea susceptura esset hijs modis, quos hesterna die audiuerunt, et q non liceret illi bona Ecclesie Varmien, vllo pacto alienari permittere.

Vre vero Illme D. declarantes se vltra propositos modos facultatem et mandatu non habere, obtulerunt operam suam profiscendi, ad dnm Mgrum, relictis hic suis Consiliarijs, vt illi ad eu modum negocii finiendi accedere persuaderet, et illum secum huc adduceret.

Mtas sua Regia, persuasu habuit, vras Illmas D. cu plena facultate, à dno Mgro, et eius ordine huc venisse, na ita Illmo dno Friderico, Duci Legnicensi scripserat, et eius Illtas id futurum sibi sue responderat, prout eiad mandatu hoc, quod sibi sue exhibuerunt, testificari videtur. Tame aliter vre Illme D. hesterna die retulerunt, non vtiqz adeo necessariu arbitratur Mtas sua, vt ipse sole subeat hanc fatigam, ad dnm Mgrum profiscendi, sed vt vel Consiliarios suos, ad illum mitterent, vel illum huc accersiri curarent, modo intelligerent negociu sic comodius finiri posse, Alioquin permittit Mtas sua arbitrio vestrarum Illmarum D. vt quod illis magis oportunu, ac efficax videtur, ad ipsum negocium transigendum, id exequantur.

Et quemadmodu Mtas sua Regia grato animo suscepit

hunc laborem vrarw Sttmarw D. et ad ea, quæ proposu-
erunt, non gradatim accessit, ita deinceps, quicquid illi
factv licitv ac dignv fuerit, id omne pro bona pace est
libentissime factura. modo, vt vrē Sttme D. curent, ne
et labor earw, et hec vtis sue propensior et benignitas
sit frustra,

Responsum a rege Polonie Georgio Marchiom et Duci Legnicen: de condicionibus pacificationis.

Cvm hesterna die, vrē Sttme D. declarassent Sacre vti
Regie, vtilius illis videri, vt sole ad Sttrem dnm Ngrw
proficiscerentur, vtās sua Regia, licet non libenter gra-
varet illas hoc labore et fatiga, et censet id per Consiliarios
alignos earw perfici posse, tamen cv ita necessarivm, et ma-
gis vtile videtur vris Sttmis D., vt heri vtas sua id ea-
rum arbitrio permiserat, ita nunc pmittit, vt quemadmo-
dv illis consulens, videtur, ita faciant.

Verv, quod postularunt, vt vtās sua Regia proponeret
alignos alios modos componende huius differencie, qv
eam, quam ipse vrē Sttme D. proposuerunt, ita simpli-
citer, vt ab eis prefinitv est, non susceperit.

Vtās sua Regia, suscepit quidem et nō reiecit eos modos
quos vestre Sttme D. obtulerunt, causa finiende huius
controuersie, et commodandi Reipublice Christiane, Ita
quemadmodv illi congruere videtur. et quantum ipsa

prestare potest, Nam largiri et tradere aliena, presertim, que Ecclesie dicata sunt, neqz est in potestate Ntis sue, neqz illi, bona conscientia, et existimatione sua conuenit.

Videturqz Nti sue, q̄ satis fauoris ostendit, et exhibet dño Ngro, et toti domui Brandenburgensi, vt Nepotibus suis, anteqz intellexerit à vrís Illmis D. qua firmitudine vo; borari deberent, hec, que proposuerunt, presertim in tāta, tanqz subita transmutatione.

Vtcunqz tamen est, cū Ntās sua cognosceret, eā gratitudi; nem erga se dñi Ngri, que merito sibi debetur, et ad mo; dos istos propositos obfirmandos, inuenientur, et cōstitu; entur vie, et modi necessarii et decentes, vt in posterū nulla interueniret difficultas, Ntas sua exhibere se di; gnabitur tractabilem, ad facienda et prestanda alīq̄, ex gracia sua dño Ngro, que idonea, et conueniencia Nti sue, et ipsi dño Ngro nō inutilia fore videbuntur.

Postulatqz Ntās sua, à vrís Illmis D. vt dñm Ngrum eò dirigere velint, quod eius fauoris, et benignitatis in hac re Nti sue, gratus et contentus esse velit, Idqz q̄d Ntās sua facit, eo animo suscipiat, quo eius Ntas se erga illū, Domumqz eius Brandēburgen, et omnes vrās Illmas D. exhibet, vt eo sic inducto, redeant ad Ntem suam, cū firma et certa resolutione, vt quemadmodum est necessariū, res celerius confici posset.

Responsum a Sigismundo primo rege Polo[n]e Georgio Marchiom Brandeburgen. et Friderico, Duci Legnicen Pacificatoribus: datum Crac[o]e sabbato ante dominicá Oculi: 15 Marcii. 1525.

Cum hesterna die Sacra Mtás Regia, dicti fecerat vestre Illmis D. quòd ad consensu' suu' super bonis Ordinis, à dnó Mgro in Pendum tenedis, offerre dignaretur illi ex grana sua annuum stipendium ad vitam, quod et decens esset Mti sue' Regie, et ipsi dnó Mgro non inutile.

Et vre Illme' D. responderunt videri sibi, q; Mtas sua Regia, minus illis q3 ab initio proposuisset, qq3 granaretur Mtás sua, concedere bona Ecclesie' Varmiensis, et pinde censerent loco eorundem bonoru' Ecclesie' aliqua alia, dnó Mgro dari posse.

Mtás sua Regia, nondum aliter intelligere potest, q3 se satis concessisse ipsi dnó Mgro, necessitudinis et Reipublice Christiane causa, videtur q3 Mti sue', q; et ille, et vestre Illme' D. grate et contente esse merito deberent.

Et q3nis Mtás sua ita intellexit successionem futuram, vt est natura feudi, videlicet ad persona' vna', et posteros ab ea descendentes soexus virilis, tamen volens vberiorem graciam exhibere, tam ipsi dnó Magistro, q3 toti Domui de Anspach, et volens illam sibi, et Regno suo deuincire hac donatione, vti verus et legittimus, ex vetustissimis testimonijs, et mumimentis, hæres omniu' terrarum Prussie, non renuit, vt dns Mge, terras ipsas Arces, et Ciuitates omnes, quas ante hoc nouissimu' bellum tenuit, habeat

in fendum, cum posteris suis masculis ex domo Ansspach descendentibus.

In contentationem vero loco Ciuitatu et opidoru dni Epi Varmiensis, vel aliquoru aliorum, que addi à vte sua postulat, offert eciam vtas sua Regia, stipendiu ipsi dno nro ad vitam ipsius tantu, quantu se prouentus ipsaru Ciuitatu et opidoru extendunt, ats tria millia marcaru Prutenicaliu, vt vtas sua, ipsum dnm nrm, pro sua, et Regni necessitate, sibi eo redderet obligatiorem.

Responsum a Sigismundo rege Polonie eisdem Mediatoribus datum.

Ad componendam differenciam Prutenicam, duo modi erat à vris Illmis D. propositi, Alter vt retineret dns nr, que in hoc bello, dno Epo Varmiensi, et eius Eccle, abstulit, et vtas Regia, que cepit, illi restitueret, adderetq3 insup aliqd ex suis bonis, que dudu tenuit, Dns vero nr terras oes suas Prussie, in fendum à vte sua recipet, cu denolutione illaru ad Regnu, in defectu eius prolis masculi, vt est natura Fendi

Alter modus, vt si vtas Regia denegaret ipsi dno nro eas Ciuitates, Arces, et Opida, que bello nouissimo est consequutus, neq3 per se ablata restitueret, sed ne addere

vellet quicq3 ex bonis suis dudu possessis, acciperet ipse dñs
Mgr terras suas Prussie in feudum pro se, et tota Domo
sua, de Aussbach.

Mtas sua Regia, vt sæpius dictu est, et causa consangnitatis,
et Status Sermi dñi Hungarie et Bohemie Regis, dignetur ad
posteriorem hac conditione accedere, sed nolens adeo Jus suu
hereditariu ad illas terras, adeo inuoluere, pspicies futuris
difficultatibus, que inter Posteros suos, et Domu Bradeburgen
accidere possint, cocedere dignetur Jus Feudi huius no soli tm
dno mgro, eiusq3 stirpi masculæ, sed eciam aliis tribus de Do-
mo Hanspach, hoc est Marchioni Georgio, Marchioni Casimi-
ro, Marchioni Joanni, et eoru legitime proli soexus mascu-
lini, ita vt donec triu stipitu pgenies virilis duraret, oia
hec bona dñi mgri, ad illam, Jure Feudi pertineret,

Responsum a Sigismundo primo, rege Polonie pacificatoribus Datum

Retulerunt hesterna die vre Ill^me D. quemadmodu^m declara-
ranerunt Ill^tri dño ngro, eam gracia^m et benivolencia^m, qua
Sacra ntas Regia, erga eius Ill^tem, et totam Domum Bran-
denburgen^m, exhibere dignetur, et qne ntas sua pro bona
concordia et pace concedere non sit granata,

Verum no potuisse vras Ill^mas D. illu^m ad inundam Con-
cordiam aliter inducere, q3 vt ei ntas sua Regia Nouam
Ciuitatem, et Tholkmith, necno et stipendiu^m, quatuor millia
florenoru^m Renensium, ex gracia consignare dignaretur.

Mtas sua Regia hec secu^m perpendens, gratissima^m quidem ha-
bet cura^m et diligencia^m in hac re, vraru^m Ill^marum D. veru^m
maiorem gratitudinem expectabat, ab Ill^tri dño ngro
huius sue tante benivolencie, et fauoris, quem erga eius
Ill^tem, et Domu^m sua^m ostendit, Quamqdem gratitudinem,
si ntas sua cognouisset, plura successu tpis beneficia in
ipsu^m dnm ngrum conferre potuisset,

Cum aut ntas sua Regia, obstricta sit Juramento, nihil à
Regno et Dominijs suis alienare, et cognoscat se in preses
satis benivolencie ipsi dño ngro declarasse, ita vt plura
non possit, et presertim oblato illi maiori stipendio, q3 se
extendant prouentus annui Ciuitatu^m et Opidoru^m interce-
ptoru^m, dni Epi Varmien^s, quos Ill^tes vre optauerunt.

Postulat ntas sua à vris Ill^mis D. vt eius Ill^tri psuadeat,
eamq3 inducant ad eas Condiões, sup quibus, cu^m vris

Illmis D. conuentui est, amplectendas, propter efficatiorē cō-
cordiā, et necessitatem Sermi dni Regis Hungarie, cuius ūtas
ab omnibus suis, presenti eget auxilio. Aliquin ūtas sua
testatum esse vult vris Illmis D. et omnibus quibuscūqz
aliis, non per se stetisse, quominus equa et decens cōcordia
et pax confici potuisset.

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie: pacificatorib. datu

Illmi Pncipes, Audiuerunt vrē Illme D. ea, que Sacra
ūtas Regia, p̄ sua gratia et fauore, quem habet erga Illres
dnm ngrum, Nepotem suum, Domumqz Brandēburgen.
et pro bona concordia, proponi illi mandauit.

Et qz̄is satis, supqz videatur ūti sue, illi ad presens à se
exhibitu, tame ne cepta cōcordia dissueretur, neue hēc
cura et labor vrarū Illmarū D. in fumū abiret, resqz
Sermi dni Regis Hungarie magis impedirentur, contenta
est ūtas sua Regia, cū non possit aliquid bonorū immo-
biliū alienare à Regno suo, loco eorū opidorū, que dns
ngr̄ postulat, vel stipendiū oblatum augere, vel summa
certa pecuniaria, ipsum dnm ngrum relenare et con-
tentare,

Idqz facit ūtas sua, ex singulari, vt dixi gracia, erga dnm
Mgrum, ac Domū Brandenburgen, vt tandem ista pax et
concordia fieret, et Statui Sermi dni Regis Hungarie ricius
cōsuli possit.

Albertus Marchio Brandeburgen: ad rem inter se et regem per pacificatores conditam et constitutam: Cracoviam venit. ad quem excipiendum Consiliarii obuiam prodeuntes verbo sequentia dixerunt.

Sacra Mtas Regia Illme Princeps, committere nobis dignata est, vt gratia honestande et excipiende Illme D. vre, illi obuiam pdiremus, Nos comissu Mtis sue exequen, Illmam D. vram salutamus, et excipimus, illamqz ad hospicium vsqz, pro eius honore et dignitate deducemus, que iam bono communi auspitio, vrbem hanc ingrediatur.

Ex parte regis: ad Ducem Prussie Do. Tomicki dixit

Sacra Mtas Regia Illme Princeps, gratissima habet hac ppensione animi, quam Illma D. vra erga Mtem suam testatur, et se tam officiosum exhibet,

Mtas sua Serma no dubitat satis constare cum vre Illme D. tum oibus aliis, quantu illi à principio susceptios eig in Prussia, fauorem et benignitate Mtas sua exhibuit, qzqz modis oibus oes differencias cu illa semp declinauerit,

Sed et intra bellu Mtas sua, omnem qua potuit illi benignitate ostendere, et rem honestis modis componi studuit.

Proinde et nuc cu Illmi Principes fres et Cosanguinei vre Alte D. agere coput, de hac differencia coponeda, no granatim ad ea accessit, que cuqz Mti sue digna et fereda esse videretur, vultqz Mtas sua illa oia fine debito, et vt fieri potuit fieminio gelude.

Responsum Consiliariis: Nobilitati et Ciuitatibꝫ earum ꝙ nunciis ꝓ ducatu Prussie Ducalis: a Sigismúdo rege Polonie Datum, circa feudum Duci cócessu

x^a Aprilis

Sacra Vtás Regia, Rnde, Generosi, Strennui et Nobiles dñi, libentissime videt cõcordiã, inter se, et Illtrem dñm Albtũ Marchionẽ, Nepotem suũ, et Ordinem eius compositã. Fuit ém hæc differentia, tum indecens inter Consanguineos, tũ Reipublicæ Christianæ pernicioſissima.

Quod igr tam enixè et suppliciter à Vte sua petitis, vt eas terras, Ciuitates, Arces, et Opida Vtas sua concederet in feudũ ipsi dño Alberto Marchioni; Vtas sua, et ꝓpt bonũ cõmune chriamitatis, et volens dominũ Brãdeburgen de Anspach, cui ꝓpter necessitudinem tenetur cõmodare, annuere dignetur benigne ꝓbus vrĩs. Speras Vtas sua, ꝙ et pax deinceps firmior erit, et ipse Illtris dñs Albtꝰ Marchio, vna vobiscũ se erga eius Vtem, et hoc Regnũ ita cõseruabit, vt ꝓbũ Pncipẽ, et fidũ vasallũ erga dñm suũ cõuenit.

B. Posterior.

Verba circa inuestitura Ducis ad Prussiam: per Regem polonie Sigismundum primum dicta

x^a Aprilis

Nos Sigismundus etc Annuentes vrĩs, et vrorũ subditorũ ꝓbꝰ, tradimus et cõcedimus Illtri tuæ, in feudũ, terras, Ciuitates, opida, et Arces in Prussia, et ad eas Illtrem tuã per huius vexilli traditionem inuestimus et instituimus, gra et benignitate nra, qua Illtrem tuã, vt Nepotem meũ charssũ, et Domũ eius cõplectimur, Speransꝙ ꝙ eius beneficiorũ nrõ et memor erit, et grata.

Verba infrascripta circa infeudationem Prussie Do^s Petrus Tomicki Eps et Vicecancell dixit .x^o. Aprilis

·A. Prioz

Manifestu est vniuerso pene orbi Illme Pnceps, qnalis cotencoib) et bellis decertatu fuit, inter Predecessores Sacre M. R. et nigros, et ordine dictu S. marie Theutonicoru, sup pprietate terraru Prussie, Ac vt post multiplices cedes, et dispedia, pax ppetua cofecta fuerit, vigore cuius, nigri, et ordo, inramels et homagiis suis, Regnu et Reges Polonie, suos hereditarios dnos recognoscebant, Que pax, tametsi per Antecessore Illme D. vre nro observata, hoc fortasse incendiu belli inter vtem sua Regia, et Illma D. v. excitauerat, quod vtas sua inuictissimo animo cu illa, vt tae arcto Propinquo suo gessit. Tame cu et bellu ipsu, et tota differecia, sit gra Dei copposita, et vra Illma D. tae sincerum animu erga vtem suae et hoc Regnu exhibeat, petes à vte sua, vti vero herede, et dno omz terraru Prussie, dari sibi in feudum, tras, Ciuitates, Opida et Arces designatas in Prussia.

Mtas sua Regia, ratione habes inprimis Rei Chriane, que dissensionibus intestinis Chrianoru Pncipu, indies magis fluctuat, attendes ecia postulata, cu Sermi D. nri, tum ecia Cesaree vtis, et Sermi dni Hungarie et Bohemie Regis, nepotis sui charmi, aliorugz Pncipu Germanoru, qui sepius apd vtes sua, de hac coordia, p tras et ores agebat, voles eiae vtas sua, et vre Illme D. et eius toti Domui Brandeburgen de Anspach, qua, vt tenetur, singulari fauore, et beniuolecia coplectitur, comodare, confert no granatim cu consensu huig Regni sui terras ipsas in feudu, eo modo, vt inter tractatu est couentu, Spem habes vtas sua, p vra Illma D. et Domus

eius, cognoscētes eā beneficētiā, et fauorē ūtis sue, curabūt illā, et eig ūti. et Regno suo, vti ꝓbos decet Principes, et cōsanguineos demererī.

Responsum nomine regis datum Pacifica-
toribus. Cracō feria quarta post Palmar
que fuit 12 Aprilis

In valedictione et discessu eorum

SAcra ūtas Regia, Illmi Pncipes, agit et habet plurīas grās Illmis D. vrīs, ꝓ ea cura et labore, quē in hac differētia Prussthenica cōponenda subierūt. Cū em ūtas sua, vt sæpe testata est, inimitissimō ānio hāc egit cōtrouersiā, cū Chrīano Principe et Nepote suo, nō pōt hanc opā Illmarū D. vrārū nō habere gratissimā, Pro qua gēgd vicissim illis, in ōibus eorū negocijs, gracie, fauorꝫ, et patrocinii ūtas sua ꝓstare vnqꝫ poterit, id se per ōēz occasionē, oēmqꝫ cōmoditatē sempꝫ libētissime facturā pollicetur.

Rogat aūt ūtas sua, vrās Illmas D. vt rebus, et bono statui Sērmi dñi Ludouici Regis nō desint, vt hactenus fecerīt, opa, cōsilio, et auxilio suo, quandoquidem ꝓter debitū, eiā status omniū subditorū, ex bono statu dñi sui potissimū dependeat, ūtas vero sua, nihil eorū ꝓtermittet, quēcūqꝫ oportuna videbūtur, et quē à ūte sua ꝓstari poterūt, ad cōsulendū et ꝓuidendū, ipsi bono Statui illius ūtis

De occlusione viē in Slesiā, quia res acta et cōstituta sit in Cōuētu gnali, suffragijs omniū Regnicolarū, nō est integrū ūti sue, qēqꝫ in pressens mutare, verū qꝫ primū ūtas sua, rursus cū Senatoribus et Regnicolis suis conueniet. ita curē habebit hoc negociū, vt postulatis vrārū Illtā-
D. qꝫ maxime fieri poterit, satisfacere valeat.

Pax perpetua de Prussia inter Sigismundum primum regem Polonie, et Albertum Marchionem Brandeburgen

IN nomine dñi Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Omnium rerū, quē sempiternē sunt future, nulla certior firmitudo excogitari potest, q3 ea, quē fit lr̄arum monimentis prodita memorie posteritatis. Cetera em facta humana, quātumcumq3 memorabilia, aliis modis, q3 lr̄is eternitati cōsecrata, aliquot quidem seculorū decursu durare possunt. Quē vero lr̄arū offitio memorie mandantur, nunq3 intereunt, ipsaq3 vetustate fiunt angustiora. Nos itaq3 Sigismundus Dei gratia Rex Polonie, Magnus Dux Lithuanie, necnon terrarū Cracovie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiavie, Russie, ac omniū terrarū Prussie, Pomeraniēq3, ētc. Dominus et hæres, Manifestū facimus vniversis, Quia cum acta essent plurima bella, inter Predecessores nostros Reges, et Regnū Polonie, ac Mgros et Ordinē, dictum sanctē Marie Teutonicorū, in Prussia, de proprietate ipsarū terrarū Prussie certantes, eaq3 non penitus extincta, cum inter nos et Illtrem dñm Albertum Marchionem Brandeburgē, et Mgrem ipsius Ordinis incenduissent, cū magno Reipublice Christiane incommodo, et detrimēto. Proindeq3 et Summus Pontifex, et Cæsarea Mtas, Sērmusq3 Nepos noster dns Ludovicus, Hungarie, Boheiēq3 Rex, nos ad inēundas quadriennales Indutias, &

Arbitralem cognitionem ſubeundam, hortati eſſent, et induxiſſent. qua demu magnis impedimentis non ſequuta, et tempore Induciarum expirante, veniſſent ad nos Illtres Principes. dns Georgius Marchio Brandeburgen, in Sleſia Rathiborien. Jaiendorff, in Pruſſia, Stetinen, Pomeranie, Caſſubarum Sclauorum etc, ~~Dux~~ Burgrabius Norimbergen, et Princeps Rugie, et Fredericus Dux Legnicen, et Brigen, ac Inferioris Sleſie Capitaneus, Neceſſarii, et Affines mei charmi, de pace, ac concordia, ſtabili et firma, ſedulo agen, tande poſt multos tractatus, et rationes vtrinq3 expenſas, ad infra ſcriptas conditiones et Capitula ipſius pacis et concordie deuenimus, omniaq3 et ſingula condixim⁹, et vtrinq3 firmauimus, in hunc qui ſequitur modum.

IN nomine ſancte et individue Trinitatis Amen, Nos Georgius Dei gratia, Marchio Brandeburgen, in Sleſia Rathiborien Jaiendorff, in Pruſſia, Stetinen, Pomeranie, Caſſubarum, Sclavorum etc Dux, Burgrabius Nurumbergen, et Princeps Rugie, et nos Fredericus, eadem gratia Dux Legnicen, et Brigen, ac Capitaneus Inferioris Sleſie, recognoſcimus et ſignificamus omnibus et ſingulis, preſentem concordiam, ſeu Contractum, viſuris audituris, ſiue lecturis, Quia nos ex infra ſcriptis ſequentibus rationibus, que nos tanq3 Chriſtianos Principes promouerunt, eandem ſequentem Concordiam et Contractum, inter Serenum, et Excellentiſſimum Principem, et dnm dnm Sigiſmundum Regem Polonie, et ſue Altis hæredes, et Succeſſores Reges Regni Polonie ex vna, et Illtrem Principem. et dnm Albertum Marchionem Brandeburgen, Teutonici Ordinis generalem Pruſſie Magiſtrum, et eiuſdem Ordinem Militarem, Terrigenas, et Ciuitatenſes ex altera partibus, concepimus, tractauimus, et coposuim⁹.

Et imprimis, id precipuè ac potissimu considerates, omnes dissensiones, bella, contentiones, et conflictus, inter Regia Mtem, et dnm ungrum, eiusq3 terrarum Incolas hinc ortas, et emanatas esse, eò, q, non vnus Princeps hereditarius, omniu terrarum Prussiæ Gubernator, hucusq3 extitisset, dictaq3 Prussia, diuersorum Procerum Capitibus, gubernata esset. Vnde terrarum ipsarum Incolæ, perniciosis inter se se bellis, et contentionibus digladiabantur, et prælia commouebant, Ex quibus magna effusio Christiani sanguinis, damnaq3, et nocumenta Incolis, orphanis, et viduis plurima sunt illata,

Similiter considerantes, q, prefatus dns ung, frater et auunculus, ac Sororius nr, retroactis temporibus, quando officio Magisterii fungeretur, multifarias fatigas, et labores hucusq3 subiuit, apud omnes Status Christianorum Principu, vgt Summos Pontifices, et Cæsarea Mtem, Sacrum Romanum Imperiu, et Electores Imperii, necno apud Nobilitate Germaniæ, eosdemq3 omnes sæpius requirendo, operam diligentem impendit, sperans eosdem inuigilaturos, quo ipsæ seditiones et controuersiæ, ac dissensiones, secundu continentia inscripte perpetue pacis, per Sermam Mtem, felicis recordationis Casimiri Regis, olim Thorunie confecte, et iuxta Compromissu in proximo Quadriennio, per Cæsaree Mtis, et Regie Sctis Hungarie Oratores, in presencia Sctmi dni Leonis Pape Legati etc. Thorunie factu, componeretur et concordaretur. Id tamen ex interuenientibus bellorum motibus, et cæteris variis admodu arduis negocijs, quibus Cæsarea Mtas, et Sermus dnus Rex Hungarie, hactenus implicati et distracti fuerunt, hucusq3 impeditu et indiscussu permansit.

Nos tamen considerantes hmoi ordinatum optimu Compromissu, paucis diebus, ad finem et terminu vltimum

declinare. Et vbi negocia indiscussa permanerent, formidá-
dum esse, Regiam vtém, et Regnu Polonie, et Ugrúm, et
terras Prussie, iteru ad maiores armoru tumultus, prelia,
et contentiones, ac humani sanguinis effusionem redituros, in
damnu et iactura totius Christiane Reipublice,

Ad precauendu igitur hmoi mala, et incommoda, pacisq3 stu-
dio intendentes, quo in futurú perpetua Chriana pax, inter
Regia vtem, et eiusdem vtrís hered̃es, successores, Regni
Polonie Reges, et inter Ugrúm Prussie, et eiusdem terraru
Incolas vtrinq3 interuenire, ac disponi possit, Considerates
eciá, quia et núc Reuerendus dns Stanislaus Preptus Vesprii-
mien, Secrí Regis Hungarie, dni mei clementissimi, tanq3 di-
cti Compromissi Arbitri, Interuncius pacis, ac missus Or
ad Sacra Regia vtem Polonie, ac Ugrúm Prussie, fratre
et Auunculu ac Sororiu mrum, quo se ad concordia et ipsu
Contractu p nos factu, benevolé submitterent, et graciose, ac
benigne eidem consentirent, rogarit, et requisiuit,

Nos tanq3 Mediatores reconciliatores pacis, ex supradictis can-
sis et rationibus, sequentes articulos, quos salubri vie concor-
die intendeu, Christianos, decenu, et idoneos cognouimus, inter
Regia vtem, et dnm Ugrúm, vtriusq3 accedente consensu,
fecimus et disposuimus, et prout infra continetur, ordina-
vimus, et confecimus.

Imprimis. q̃ omnes dissensiones, in his bellis, inter Regia vtq3
dnm Ugrúm, Duces Masonie, Episcopos, Varmien, et Culmen,
et cæteros omnes, eorumq3 subditos, exorte, per sequentem
transactione, in vniuersu sublate sint, et neutri pareu in ma-
lo reminiscendo imputari debent.

Item q̃ loca, Castra, et Opida cu omnibus attinenciis et pti-
nen̄cijs,

in hijs bellis vtrinq3 intercepta, cu bombardis maioribus, quemadmodu in prima occupatione Arcuu, et opidoru inuẽta sunt, restitui, Bombarde eciã vncales hockenbuchs vocant, eo pacto, vt penes modernos officiales restabant, similiter reddi debent. Si vero quicq3 bombardaru maioru deesset, debent offices per Iuramẽta interrogari, vt mediis eoru Juramentis dicant, quid illic inuenerint. Quod ãt Bombardas in Castro Holand demolito innentas attinet, debent sine diminutione ad manus Illtri Marchionis Alberti restitui.

Pretereea debent omnes et singuli, ex Nobilitate, Ciuibus, et Colonis, omnis promissionis et Juramenti, quibus pñtibus bellis, aut citra hẽc tempora, à suis ad alienos dnos se contulerũt, et obligarunt, liberi et soluti esse, et reputari.

Caterum, q̃ ad neglecta seruicia attinet, debet à Regia ãte, et Duce ex Prussia illis, qui ea neglexerint, ex gracia cõdonari, et bona, seu possessiones eoru reddi. Caterum quòd liberis eoru, qui condemnatoz ob perpetratu facinus poenas dederit, bona immobilia vtrinq3 reddantur, et patris facinus, honori pueroru nihil noceat, nec apud quempiam in aliquo prẽiudicet.

Item debet Regia ãtas illis de Neumarck, similiter Marchio Albertus Gilgenburgẽ et Hoensteniẽ, necnõ omnibus Ciuitatibus Ecclesiasticis et Secularibus, Nobilibus, et Plebeis, vtriusq3 partis subditis, q̃ ex timore defecerint, parcere, et condonare, id nulla indignatione reminisci, nec cuiq3, vt hoc vindicet, permittere, sed ex clemẽti voluntate, sub vtriq3 hincinde sigillis, et lris, sentenciã ferre, q̃ hoc ipsis, et liberis eoru in nullã debonestationẽ, aut incommodu vergere debeat.

Item, qd Eccleorum bona, et Jurisditionem attinet, debet Dux Prussiæ ad requisitionem Ecclesiasticorum, vnicuiqz iustitiam, vt Christianum, æquum, et iustum est, administrare. Cæterum bona, reddit⁹, et census, sub Duce Prussiæ siti, Epatus Varmiensem, vel eosdem Eccleos attinentes, debent vicissim ex omni parte restitui. Si vero Dux, vel Nobiles sui Curatos, vel alios, in Ecclesiastica beneficia collocare vellet, qui hominibus Christianè prouiderent, eos Epūs, iuxta antiquam consuetudinem inuestire debet.

Item si possent dñi Pontifices constanter docere, q, Eccleri in terris dñi Ducis commorantes, secus qz Christiani, ac cōstra ordinationem et constitutionem vniuersitatis sanctæ Ecclesiæ Christianæ se gererent, debet dñs Dux, vna cum dñis Episcopis iuuare, vt istuismodi debita castigatione emendentur.

Item, si quisqz Ciuium, aut rusticorum, duos annos, ante proxie gestum bellum, vsqz adhuc, dño suo se subduxisset, et absqz eius voluntate aufugisset, repetiti, debent dñis suis, sine omni medio restitui, et exinde nulla parcium alterutri suos detinere. Qui aūt vi, ab vtraqz parte abacti sunt, ij debent publicis mandatis dñis, ad dnos suos dirigi, seu remitti.

Item, debet dñs Albertus Marchio, Regiæ mti, et Regno Poloniæ, Iuramentum, vti naturali et hereditario dño suo præstare, et se in posterum, erga eius Regiam mtem, in omnibus, sicut Principem Vasallus, erga dominum suum hereditarium, de Jure decet, obedientem exhibere.

Debet præterea Marchio Georgius, suo, et fratrum nomine,

vexillw contigere, debent similiter Marchiones Cazimirus et Joannes, sigillis et lris ſuis, intra annw hmoi Contractw, agnoscere et acceptare.

Item debet Regia ats exadverso Marchiom Alberto, infra scriptas terras, Civitates, Castra, et vicos, vzt. tria Opida, et Castrw Konigsbergk, Lochsteten, Vargen, Girnaw, Pubetten, Rudaw, Schoken, Caymen, Creuitten, Valdaw, Tapraw, Tawplakem, Narbetten, Insterburg, Allerburg, Venstern, Gerdauen, Angerburg, Nordenburg, Labiaw, Lawkißkem, Tilsset, Rangnet, Rossiten, Vintberg, Mimel, Brandenburg, Creutzburg, Friedlandt, Demenaw, Barthem, Lezen, Balge, Heylige, Beybel, Zinten, Landsberg, Preusteylaw, Barthensteyn, Schesten, Saynsburg, Reym, Rastenburg, Liechtenhanßburg, Hollandt, Liebstat, Mulhawßen, Morunge, Passenhaym, Orthelsburg, Osterode, Hogenstayn, Neydenburg, Soldaw, Ilgenburg, Schipenbeybel, Teutstheylaw, Preusthenmarck, Libemul, Salfelt, Rißenburg, Marienwerder, Trienberg, Labtaw, Schonberg, Bownuden, Jorgenburg, Resenberg, Hordensthe, Newhansth, Freyenstad, Solaw, Visthhanßgem, Bisthoffwerder, Medenaw, tanq3 puri in Prussia, in legitimw et hereditariw fendw conferre, et einsremodi infeudacois hrás ab vno fratre ad alium, et eorum heredes, tanq3 sup indiviso fendo, iuxta tenorem transactionis, confirere.

Item si quando memorati quatuor Principes, et Marchiones Albertus, Georgius, Casimirus, Joannes, et eorundem legitimi fendi heredes omnes, sine legitimq fendi heredibg decederent, tunc, et no antea debent suprascripte terre Prussie, ad Regiaw ats, et Regum Polonie hereditarie redire et deuolui. Si vero filie superessent, he debent Ducali dotis pecunia

à Regia Maiestate, absolui et promideri.

Item debet Regia ñtas Marchionem Albertu, suos hæredes, et omnes Incolas, suprascriptarum terrarum Prussiæ, in omnibus eorum Priuilegijs, huic transactioni, et superioritati Regiæ, non repugnantibus conseruare, et ãts ab iniqua violentia defendere, et manutenere.

Item debent, tam Ordinis q3 Nobilitatis, et Ciuitatu, pdictarum terrarum Prussiæ Mandatarii Nuncii, pro se, hæredibus, et successoribus suis, cõsentire et inscribere, q3 seipsos hæredes et successores suos, post obitu quatuor prædictorum Principum, et suorum legitimorum fendi hæredu, ad Regiã ñtem et Regnu Polomiæ, ac ipsius hæredes, debita fidelitate, et subiectione, vt ad eorum naturalem, ac hereditariu Dominu, et nullu aliu, tenere debeant et velint. Ita demq3, q3 Regia ñtas suprascriptas terras Prussiæ, in aliquo, linguã Germanicã calente, et in eodem Ducatu, bene possessionato, qui ôia officia administret, procurare debeat. Et si ñtas Regia Cõsiliarios suos, deputauerit, q3 Nobiles, et Ciuitates, Eccli, et Seculares, omniu Ordinu terrarum Prussiæ, Duci ex Prussia, Iuramentu præstare debeant, q3 tunc ex singulis Districtibus, duo ex Nobilitate, ac Ciuitatibus, nomine omnium aliorum, quemadmodu hic pntes se inscripserũt, lris et sigillis suis, hmoi concordiã recognoscere debebunt. Et au Principi ex Prussia Iuramẽtu præstabunt, q3 tunc medio hmoi eorum præstito Iuramento, eciã hanc Concordiã se seruaturos promittant.

Item. q3 Princeps ex Prussia, primum et proximum locum, in Consiliis, terrarum Comicijs, et publicis Conuentibus, apud Regiam ñtem habere debet.

Item, q̃ Princeps ex Prussia, hæredes et successores Principes, ex Principatu, et terris Prussiæ predictis, nihil vendat, verum si ad hoc ingruens vrgeret necessitas, debebunt hoc Regiæ vti, tanq̃ domino suo hæreditario, ante annum primis denunciare, quod si vtas sua emere nollet, extunc ipse Princeps vendendi habeat potestatem, Regalibus tamen vtris Regiæ, feudi, et obsequiorum suis salvis. Et preterea si Dux in Prussia vrgenti necessitate premeretur, poterit Arces et Opida sua, Vasallis suis locare, et impignorare, vt eædem terræ vnitæ et indivisæ, quemadmodum nunc sunt, permaneant.

Item, quod ad obsequium attinet, Ex quo terra Prussiæ, in magnum detrimentum venit, promisit Regia vtas Marchioni Alberto, sex annorum libertatem, se, ex gratia, datum, Vbi aut Regia vtas, et Regnum Polonie, à quibuslibet, cuiusvis dignitatis aut conditionis illi fuerint, occasione huius transactionis, et concessionis feudi impugnaretur, extunc Dux in Prussia cum Successoribus, in propria persona, vna cum omnibus suis subditis, pro summis viribus Regiæ vtem, eciam vltra hoc sex annorum libertatis spacium, adiuvare, et illi consulere sit obligatus.

Similiter Regia vtas et Regnum Polonie, erga Ducem in Prussia, et ipsius terras in hoc casu facere debebit.

Si aut contingeret, q̃ Regia vtas, aut Regnum Polonie, extra hunc Contractum ab Infidelibus, et als vrgeretur, et in ppria persona cum omnibus suis subditis in Castra profiscerentur, tunc Dux in Prussia, cum successoribus suis, obligatus esse debet, Regiæ vtem, cum Centum instructis equis, vsq̃ ad termios terrarum Prussiæ insequi. Si vero Dux in Prussia, à Regia vte vltra fines transire requisitus fuerit, extunc hmoi centum equites, instar aliorum vtris sue Equestrium militum, Regiis

stipendiis, militare debebunt. Casu aũt, quo Regia ũtas urgenti necessitate, plures q3 Centũ Equites à Duce in Prussia educi desideraret, quotquot Centenariũ numerũ excresserit, à tpe exitus Domiciliorũ suorũ, Regio stipendio, vt prmissum est, militabunt. Si vero in facultate Ducis ex Prussia nõ esset plures, q3 Centũ Equites educendi, non debet ppterea ipsum ũtas Regia vlterius regere.

Item, q, ad Jurisditionem inter Regiã ũtem, et Principem Prussiæ attinet, ita observandũ est. Si contingat, q Regia ũtas Principem, aut vicissim Princeps ipse Regiam ũtem, in causis, personas vtriusq3 partis concernentibus, commune vellet, debet ũtas Regia Consiliarios suos, Marienburgi, aut Elbingi collocare, Juramẽtis, quibus suæ ũti obnoxij sunt, absolvere, et eumdem, ad iustæ iudicandũ obligare, Regq tunc à prædictis Consiliariis Regiæ ũti, et Principi, pmi chiatum, et decretũ fuerit, ratũ esse debebit, et sine contradictione servari.

Si vero quispiam de sorte, seu conditione Principis, Secularis aut Ecclesiastici Status in Prussia, supradictum Principẽ ex Prussia, super quamis re conuenire prætenderet, debebit ũtas Regia, sex ex Consiliariis suis, et Princeps in Prussia totidem ex suis, ad iudicium, vt præmittitur obligare, et Juramẽtis astringere, et quicquid ipsi æquum esse decreuerint, et pronunciauerint, ei vtraq3 pars acquiescere, et sine vlla tergiuersatione, id ratũ habere debebit.

Si aũt aliquis, "qui" de sorte Principũ non fuerit, contra Ducẽ in Prussia, quampiam actionem instituere vellet, hoc coram Vasallis Principis facere debebit, quos Princeps ipse collocare et ad Judicium obligare tenebitur. Si quis aũt occasione

hmõi Judition in casibus Principis personã attingentibus sibi iniuria facta, aut se grauatum existimaret esse, poterit ad Consiliarios, quos Regia ũtas et Dux in Prussia quotannis ad festũ sancti Francisci, cũ id necessitas exegerit, Marienburgũ mittere debebunt, pronocare, qui sup ea re, cognoscendi potestatem habere debent, Quod si ibi cognitũ fuerit Appellationem pronocantis frmiolam et illicitũ esse, debebit pars illa Judicio decem Marcas Teutonicales pendere, et parti aduersæ, ad refundendũ expensas litis, et ad parendũ priori sententiæ, obligata esse.

Vbi vero actiones emergerent, Incolas terrarũ Prussiæ, et earundem possessiones, vtrinq3 contingentes, vnus quisq3 in eo Judicio, vbi bona, seu possessiones sitæ fuerint, aut rens Domicilium habuerit conuenirí, et ad extranea Judicia trahi non debet.

Item, neutrius partis subditi, nec eciam eorũ bona, exquo in locis, ad quæ spectant, Justicia obtineri possit, in alienis Judiciis, arestari, aut detineri debent.

Item, q, demceps omnes Incolæ terrarũ Prussiæ, vtrinq3 reciproca vicissitudine, in terra, et mari, sine impedimẽto, negotiationes exercere, veteribus stratis, proficisci, et curribg trãsire. Necnon in Priuilegiis suis, hoc casu permitti debent. Cæterũ fora in villis, contra fas, et antiquas cõsuetudiez institutа, demceps. vbiq3 abolerí, et in Ciuitates ad quas spectant, reponi debebunt.

Item, quod profundũ Balgẽ, ad mare recens Haob, et vbicunq3 alias profunda, idest ostia maris fuerint, caput Vistæ, et omnia flumina, omnibus Prussiæ Incolis, vt in

ipsis nauigare, et traÿcere possint, libera sint, et peregrini Mercatores, nec in Konigsberg, nec Braunsberg, Elbingw Kelbannum, aut in vlla aliam Ciuitatem proficisci coguntur, sed debent libere nō coacti, prout ipsis placuerit velificari, et nauigare, At tamen sine antiquorw theloncorw et Priuilegiorum detrimento.

Item, nulla thelonea, depositiones, vel alia grauamina in terris Prussie, contra antiquaw consuetudinem et priuilegia, ab vlla parciw instituj debent, sed vetera thelonea permanere. Si aut ab alterutra parciw, à tempore transactionis Regis Casimirj, thelonea essent instituta, ea quoq; hincinde abrogari debēt. Si vero successu temporis contingeret. q; Regia vltas, et similiter Dux in Prussia, ad requisitionem vtriusq; subditorw suorw, alicubi noua thelonea, aut Emporia, ad vtilitatem terrarw ipsarw instituere destinarent, tunc debet vltas Regia, Ducem in Prussia, in locw oportunw vocare, et ambe partes sup ea re concordandi, et transigendi potestatem habere. Si ecia amigē, vel naute, hmoi thelonea preterirēt, non debent eis bona adimi, sed tantw naues, currus, et equi auferri.

Cæterw, quod ad bona naufragantiw attinet, debet id cum eisdem secundum veterem introductā consuetudinem, ex quo idem, in Selandia, Holandia, et Brabantia consuetum est, ecia obseruari, ita tamen, q; à nautis, nihil plus extorqueat.

Item debet vtraq; parcium, aduersus alteram, nunc, et deinceps publicarum stratarum Predones, fures, et alios, teis fruiciem innebētes, ad receptandw et prmouēdq; abstinere, Sed qui vnius partis pfessus hostis est, debet ecia ab altera parte, pro eius diffidato hoste, et damnificatore cēseri.

Item, quēnis parciū, potestatem habere debet, hostes et noxios
suos, in alterius partis terras persequi, et in quibus Judicius
apprehendentur, in illis sisti, et iuxta ipsorū demerita, iusti-
ficari debent.

Item Dux in Prussia, et preterea Elbingēn. Gdanenū, et Tho-
runenū, omnem monetam cudere abstineant, sta q̄ Regia
ūtas, intra hinc, et festū Penthecostes sequentis anni, diem
statuat de ratione monetē hmōi clarè concordandi.

Item. q̄ Dux Prussiē, omnibus Priuilegiis, et Juribus, huic Cō-
tractui repugnantibus, seu ea sint à Pontificibus maximis,
Imperatoribus, Principibus, vel Regibus Polonie profecta,
nunc, et in perpetuū renunciare, et ea in manus Regie
ūtis consignare debet. Si aūt quippiā in hmōi Priuilegiis
continerētur, quod huic transactiōi non repugnaret, sed Du-
ci ex Prussia, et terris, occasione finiū, et aliorū Juriū, et
Priuilegiorū, necessariū esset, debebit ūtas Regia, eiusdem
tenoris, sub bris et sigillo ūtis sue, ea denuo concedere.

Item, q̄ Regnū Polonie, et terre Prussie, pro se, et eorū suc-
cessoribus, sufficienter se inscribere debent, q̄ hanc instituta
transactionem, in omnibus suis partibus, punctis, et articu-
lis, fideliter, perpetuo, et irrenocabiliter seruare, nec vnq̄3
contrauenire, aut agere debeant, aut velint, hoc pmcto singu-
lariter adiuncto, si casus mortis Principū, quos Deus p̄ sua
voluntate conseruet, se offerret, q̄ terre Prussie ūti Regie
et Regno Polonie, et nulli āls adherere debent.

Postremo, si quisq̄3 cuiuscunq̄3 dignitatis aut conditiōis exi-
steret, hunc Contractū impugnare vellet, debent tres marchi-
ones, quos hēc concordia pariter contingit, vna cū Duce ex
Prussia, cum omnibus, quos ad hoc permouere poterunt,

Regiam Mtem̃ iuuare, et super hoc respondere.

Huic supra scripte Christiane Concordie, et vnitati, Regia Mtas Polonie, et Dux Prussie, in omnibus articulis, clausulis, codicillis, punctis, superius contentis, Regiam ac Ducalem dignitatem, Christianamq3 bonam fidem, perpetuo et fideliter interponent, inviolabiliter pro se, et successuie posteritatis eorum heredibus, Successores Reges Polonie, et Duces Prussie, ratam et firmam habere, et obseruare polliciti sunt ac promiserunt, pro maiori prefatorum fide et securitate, Regia Mtas, similiter Dux Prussie, hmoi pactum. Concordiam, et vnionem, manu eorum propria subscripserunt, et sigilla ipsorum nostris adherentia subappendi fecerunt, ac hmoi Contractus, hinc inde concordationis, siue vnionis, sub eode verborum tenore confecte, cuilibet parti, vne presentate sunt. Datum et actum Cracouie, Sabbato vigilie Palmarum, que fuit octaua Mensis Aprilis. Anno Domini. Millesimo quingentesimo. Vigesimo. quinto.

Nos itaq3 de consilio, et assensu Consiliariorum meorum Regni Polonie, omnes et singulos memoratos, articulos, vt premittitur, medio prenominatorum Illustrium Principum, Georgii Marchionis Brandenburgensis, et Frederici Ducis Legnicensis, inter nos, et Illtrem dnm Albertum Marchionem Brandeburgensem, Magistrum, ac Ordinem eius in Prussia, actos, condictos, et conclusos, cum omnibus et singulis eorum punctis, clausulis, et continenciis, prout iacent, acceptamus, ratificamus, approbamus, laudamus, et confirmamus, ipsosq3 perpetuum firmitudinis robur, obtinere volumus. Promittent in verbo nostro Regio, ac sub fide boni et legalis, et ingenui Principis, pro nobis atq3 successoribus nris Regibus Polonie, ac Regno, &

Dominÿs nostris, quantum nos, et illa concernunt, nos om̃ nia supra scripta, in prẽinsertis lr̃is atq3 articulis conditis, et conclusis, expressa, firmiter, et inviolabiliter obseruare, exequi, et adimplere, neq3 illis quoquo modo contrauenire, de Jure, vel de facto, directe, vel indirecte, omni dolo, et fraude penitus seclusis.

In quorum omniũ et singulorum fidem, robur, et testimoni̇ vm prẽmissorum, prẽsentes lr̃as, manu nostra propria subscripsimus; illasq3 sigillo nostro Regio, et Consiliariorum nostrorũ sigillis communiri fecimus. Datũ Cracouiæ die Dominico Palmarũ. Anno Domini Millesimo quingentesimo vigesimo quinto. Regni vero nostri anno xix°.

Pars Prussie: Marchionibus Brandeburgen et familie de Aonspach in feudum data

IN nomine Dñi Amen. Ad perpetuā rei memoriam. Nos Sigismundus Dei gracia Rex Polonie, Magnus Dux Lithuanie, necnon, terrarū Cracouie, Sandomirie Siradie. Lancicie Cuiauie, Russie, ac omniū terrarū Prussie. Pomeranieq3 etc. Dñs et hēres. Vniuersis et singulis presentibus et futuris, harū seriem inspecturis, manifestū facimus. Quia cū olim multe et graues controuersie, multa et Rei Christiane perniciosissima bella gesta fuissent, inter Predecessores meos Reges Polonie, ac ngros, et ordinē dictū sancte marie Theutonicorū, super proprietate in terris Prussie, Regibus et Regno Polonie, Jus suū hereditariū pro viribus tuente, et ngris ac ordine, suis vers ac legittimis heredibq ac Dñis parere recusante, atq3 hijs tantis controuersiis, tantisq3 bellis eo res deducta fuisset, vt diuino fauore Justicie Regni mei opitulante, et pax confecta, et ngri ac ordo, totaq3 ipsorū ditio, in subiectionem et homagiū Regibq et Regno Polonie deuenisset, idq3 longissimo tpe tentū et obseruatū esset.

Successu vero temporis, nonē cōtrouersie, de ipsa proprietate, ac demum bellū inter nos, Regnūq3 nostrū, et illustrem dñm Albertū Marchionem Brandeburgen, ngrumq3 generalem, ac ordinem eius suscitatū esset, cū maximo Reipe Christiane incommodo et detrimēto. Proinde Summi inprimis Pontifices, videlicet Leo decimus. Adrianus sextus, et modernus Clemens septimus, demū Innocentissimus

Carolus Romanorum Imperator, et Hispanie Rex Catholicus, necnõ Sérenus Nepos nr dñs Ludouicus Hungarie et Bohemie Rex, ac pleriq3 Germanie Principes, summo studio apud nos egissent, de concordia et pace componenda que deniq3 Concordia cum medio Illustrium Principum dominorum, Georgii Marchionis Brandemburgen, in Slesia, Rathiboriem Jegendorff, in Prussia, Stetinem, Pomeranie Cassubarum, Sclanorum etc. Ducis, Principis Rugie, et Burgrabii Norumbergen, et Friderici Ducis Legnicen, et Brigem, et Capitanei Inferioris Slesie, tractata, et cõclusa esset, venissetq3 ad nos ipse illtre dñs Albertus marchio Brandẽburgem, et nãr gnalis, cum nõnullis membris ordis, et subditis suis, plenam, et omnimodam facultatem ab Ordine, et vniuersis subditis eius habentibus, se nõb, vti vero et legittimo heredi, et dño suo, ac terrarum omnium Prussie subiicien, ac easdem terras sibi, in feudum dari, enixe et suppliciter, primum eius Consiliarii Proceres, et subditi, demum ipse illtris dñs Albertus marchio, à nobis petiissent, declarans se nobis, et Reipublice Regni nri, hoc pacto magis ex vsu fieri posse, pacemq3 firmiorem futuram.

Nos rationem habentes imprimis vtilitatis ipsius Reipce Christiane, que in tanta Infidelium tempestate, non nisi pace et concordia inter se Christianorum Principum seruari potest, demum obandire nolentes, vt postulata Sẽtmi dñi mei Papé, Cesareq3 et Catholice mtis, ac Sérmi Nepotis nostri, dñi Ludouici, Hungarie, et Bohemie Regis, aliorumq3 Principum Christianorum, qui hactenus omni conatu hanc differentiam et bellum, sistere et componere inter nos studuerũt, Ac demq3 gratificari ac cõmodare

volentes dicto ffltri Principi dño Alberto Marchioni Bran-
demburgén, vti Nepoti nro ex Sorore charmo, cuisqz Domui
de Onsspach, annuimus no granatm precibus eius ffltis,
et subditorw ipsius, Illiqz et eius veris masculini generis,
et legittimis Feudi heredibus ex lumbis eius procedentibus,
terras, Ciuitates, Opida, et Arces infrascriptas, in perpetuw
et indiuiduw feudum, dedimus et concessimus, et ipsw de illis
per vexilli nri traditionem, inuestiuimus, harwqz hrarw
serie damus, et concedimus, vzt Arcem Konigsberg, cum
tribus Ciuitatibus. Item arces et Opida Lochstete, Vargem,
Girmaw, Pubetten, Rudaw, Schocken, Caymen, Cremitten,
Valdaw, Tapiaw, Taplawcken, Narbetten, Insterburg, Allen-
burg, Vensterw, Gerdauen, Angerburgk, Nimmel, Bran-
demburg, Creuzbnrgk, Friedlant, Domenaw, Borthem,
Letzem, Balge, Heylige, Beybel, Zinthen, Landsberg,
Preuscheylaw, Barthenstam, Schesten, Saynsburg, Reynn,
Rastenburg, Lieck, Johansburg, Hollandt, Lebstat, Mul-
hawsen, Morunge, Passenhaym, Ortelsburg, Osterode, Hegenstayn,
Neydenburg, Soldaw, Ilgenburg, Schipenbeybel, Teutsche-
eylaw, Preuschemarg, Libemul, Salfeldt, Rißenburg, Ma-
riennerder, Terenberg, Labtaw, Schonberg, Borunden, Jor-
genburg, Resenberg, Gordensche, Newhaws, Freienstaldt,
Solaw, Vischhawßenn, Bischoffwerde, Medenaw, cu omnibus
et singulis subditis, vasallis, fructibus, Dominijs, supiozita-
tibus, libertatibus et Juribus, vnacu omnibus Arcibus, Ci-
uitatibus, foris, villis, mansis, Cruciis, molendinis, molendi-
norw locis, censibus, vectigalibus, redditibus, theloneis,
seruicijs feudis, spualibus et secularibus, lacubus, flumi-
nibus, piscationibus, aquis, aquarw decursibus, ferarw lustris,
ferarw meatibus, venationibus sylvis, nemoribus, pascuis,
pratis, actibus, etiam cu omnibus metallis, que modo sunt,

ſev in futuro fieri poſſunt, auro, argẽto, cupro, ſtanno, plumbo, et ſalinis, ſupra et ſubtus terrã, Simile vna cũ omnibus et ſingulis eminẽciis, Juribus, et pertinẽciis vniverſis, nullis excẽptis, sicuti eiuſmodi terras, priores Mgri generales, et idem Ordo habuere, et vsq3 ad preſens imperiũ geſtũ bellũ, vſu et fructu tenuerunt, in poſterũ perpetuũ et hæreditarie, in cõmune et indiuiduũ feudũ, tenendas, habendas, fruendas, vtendas et poſſidendas,

Vbi vero ipſe Jllꝰtris dñs Albertus Marchio, et Dux in Prus-ſia, ſine legittimis maſculis feudi hæredibus, vel eius Jllꝰtmi Maſculi feudi hæredes, nõ relicta prole virili deficerent, extunc ſupradictã terrã, Ciuitates, Opida, et Arces in oi forma et modo, quẽadmodũ eas, ſupradictus Jlluſtꝰ Al-bertus Marchio habuit, ad Jllꝰtrem Principem dñm Geor-giũ, Marchionem Brandenburgẽũ, et ipſius legittimos ſuc-ceſſores maſculini feudi hæredes, venire, et devolui debent.

Si vero eciã Marchio Georgius, ſine legitimis feudi hæredi-bus maſculis, vel eius hæredes poſt eius obitũ, ſine legitimis maſculini generis, feudi hæredibus, ex humanis concederẽt, dictã terrã, Ciuitates, Opida, et Arces, ad Jllꝰtrem Principem dñm Cazimirũ, et eius maſculos feudi hæredes deuinari et devolui debent,

Si aũt prædictus Marchio Cazimirus, ſine prole maſcula feudi hærede decederet, aut eius feudi hæredes, poſt ipſius mortem, liberos maſculos feudi hæredes poſt ſe nõ relin-queret, tunc nominatã terrã, Ciuitates, Opida et Arces in Pruſſia, ad Jllꝰtrem Principem dñm Joãnẽ Marchi-onem Brandenburgẽũ, et eius veros, legitimos maſculini

generis fendi hæredes, denolui debent. Ita q; dicte terre, Ciuitates, Opida, et Arces, vbi diuina ordinatione hmoi casus, futurq; temporibus, accideret, de fratre in fratrem Cpdictos, et eorw legittimos fendi hæredes masculos redat, ac denoluatur, sine nro, hæredumq3, et successorw nrorw Regw, ac Regni mei Polonie, impedimento. Ita tamen, et quociens se obtulerit eiusmodi casus denolutionis, de vno, in alium prædictos fratres, et eorw legitimos fendi hæredes masculos, debebunt illi, et quisq3 eorw debebit, nobis, et successoribus meis Regibus, ac Regno Polonie, infra tempus debitum, ac legittimum, debita subiectione, et fendi obligatione, ac homagium præstare.

Quod si quatuor prædicti fratres de Domo Onspach, diuina voluntate, sic disponente, sine masculo ple, fendi hærede, ex lumbis eorw, ordine suprascripto, procedente, aut eorw hmoi proles, similiter sine masculo fendi hærede, legitime ex lumbis eorw procedente decederet, tunc omnes et singule terre, Ciuitates, Opida, bona, et Arces supra scripte, ad nos, et Successores nros Reges, et Regnum Polonie, sine omni impedimento, ac cotradictione, denolui, ac redire debent.

Debebit item ipse Illtris dns Albertus marchio, et Dux in Prussia, eiusq3 prænominati successores, et fendi hæredes, pro hac mera in se beneficencia, nobis et Regno nro tale obsequium præstare, q; vbi ratione huius concordie et concessionis fendi, à quocumq3, cuiusuis eminentie et conditionis Principe, seu Potentatu, impeterentur, aut successores mei impeterentur, tenebitur ipse Illtris dns Albertus marchio, aut eius prædicti successores Duces in Prussia, in propria persona, nobis, ac

Regno nro vbiqꝫ, vnacꝫ omnibus ſuis ſubditis, et p ſum-
mis viribus ſuis adeſſe. Quod vicißim nos, et ſucceſſores
nri Reges, ac Regnu Polonie, in eodem caſu facere debebiq
et debebunt,

Vbi aut contigeret, q̃ nos, vel ſucceſſores nri Reges et Re-
gnu Polonie, altera quanis ex cauſa, tam ab Infidelibꝫ. qꝫ
ab quocumqꝫ alio impeteretur, et ipſi in perſona propria ad
bellu cu ſubditis nris proficiſceremur, aut ſucceſſores nri
p̃ficiſceretur, debebit dictus Illris dns Albertus Marchio,
et Dux in Preußia; aut eius p̃nominati ſucceſſores Duces
in Preuſſia, nobiſcu, cum centu Equitibus armatis, profi-
ciſci, et intra limites terraru Preuſſie, nobis ſeruire,

Quod ſi educere extra terminos Preuſſie, illu, aut eius ſucceſſores, nos et
ſucceſſores nri voluerint, debebimus ei nos, et ſucceſſores nri debebunt
ad coſdem Centu Equites, ſtipendiu tale prebere, quale da-
ri aliis nris Mercenariis Equitibus eſt ſolitum,

Vbi vero nos, vel ſucceſſores nri, vellemus ipſu dnm Albtu
Marchionem, aut eius nominatos poſteros, nobis vel ſucceſ-
ſoribus nris, maiori comitatu ſeruire, debebimus nos, et
ſucceſſores nri hys ommibus Militibus, quos vltra Centu
p̃dictos conducere poſſet, mox poſt egreſſu à Domibus
ipſoru, ſtipendiu, quod nris Militibus dabitur, illis, qꝫ
dñi ſeruient perſoluere. Si aut plures, qꝫ centu p̃dictos
Equites, ipſe Illris dns Albtus marchio, aut eius ſucceſ-
ſores Duces in Preuſſia, educere nõ poſſent, nõ debebimus
nos, aut ſucceſſores nri, ab illo, aut poſteris eius, Ducibꝫ
in Preuſſia, plura exigere

Preterea non debebit ipſe Illris dns Albtꝫ Marchio, et eiꝫ

noiati fendi successores, Duces in Prussia, qcqz ex treis, Ciuitatibus, Opidis, arcibus, et bonis predictis, vendere, Verum si ad hoc illud, aut successores eius ingens vrgeret necessitas, tenebitur nobis et successoribus meis, tanqz Dms suis hereditariis, ante omnia denuntiare, Quod si nos ipsi emere, no curauerig, aut heredes, et successores nostri no curauerint, in hoc casu postea ipse dns Albtus Marchio, et Dux in Prussia, aut eius ltrini fendi heredes, seu successores, cuicumqz voluerint, vel poterint, libera vendendi habebunt facultatem, Regalibus tamen meis fendi, et obsequiorum Juribus, semp salvis remanentibus.

Poterit eciam ipse Dux in Prussia, et eius fendi heredes, vbi eos necessitas vrgens premeret, ex bonis suis predictis, quantum opus foret, impignorare, suis duntaxat subditis et vasallis, vt eadem bona vnita, et indiuisa permaneat. Quod eciam et singula suprascripta, et quecumqz alia, que Vasallus, et feudalis Princeps, erga suum naturalem hereditarium, et superiorem dnum, prestare ac obseruare tenetur. Debebit ipse Illtris dns Albertus Marchio, et Dux in Prussia, ac eius fendi heredes legittimi successores, fre; miter, et inviolabiter adimplere, Nosqz vicissim illud, et successores eius, omni gracia et fauore Regio coplecti, ac illos in Juribus, et immunitatibus ipsorum conseruare, pro nobis et successoribus meis Regibus, et Regno Polonie pollicemur, In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium, sigillum meum presentibus est appensum, Datum Crac. feria secunda post Dnicam Palmarum proxima Anno Domini Milleſimo quingenteſimo Vigeſimo Quinto, Regni vero mei anno Decimo Nono,

Quatuor millia florenorum ad mortem vsq; Ducis Prussie donata in singulos annos.

Sigismundus etc. Significamus tenore p̃ncm vniuersis, q̃ma cm diuino fauore, ffrris Princeps dn̄s Albertus, Marchio Brandeburgen, ac in Prussia, Stetinem. Pomeranie, Cassu-barum. Selanorum Dux, Burgrabius Norembergen, et Prin-ceps Rugie, Nepos me charmus, post controuersiã, ad quã nobiscm deuenerat, tandem ad nos veniens, medio Illustrium Principum, dnorum, Georgii Marchionis, fratris Germani, ac Friderici Ducis Legnicensis, Sororii sui, se nobis reconciliauit, magnaq; et euidentia testimo-nia, et inditã, de sua erga nos fide, ac propensione ex-hibuerit, volentes eius ffidem in terris Prussie, quas illi in feudm dedimus, et que bellica sęuitia, magnm detrimentm sunt passe, relenare, ac illum nobis, et Re-gno nostro, maiori beneficencia deuincire, dandum, et donandm illi duximus, annuum stipendium, quatuor Millia florenorum in auro, vel pro singulis anreis, vi-ginti octo grossos integros, monete et numeri Regni nostri presentis, harumq; serie lr̃arm damus, donamus, et assignamus, ad terminos vite ffidis sue, per nos, et successores nostros, quottannis soluendorum. Ita videlicet, q̃ prima ratham anni huius soluere debe-bimus, ad festum sancti Michaelis proxime futurum. Alteram vero ratham, ad festa Pasche, anni dn̄i millesimi Quingentesimi, vigesimi Septimi, et deinceps singulis

annis sequẽtibus, ad festa Paschẽ, dicta summa, quatu-
or milliu florenoru Renen, soluere, nos, et successores
nostros Reges Polonie submittimus, et presentibus sub-
mittimus, ac obligamus. Promittẽ in verbo nostro Re-
gio, pro nobis et Successoribus meis regibus Polonie. q̃
eam donationem ratam, et firma habituri sumus.
et illi semper, quoad sua Illtas vixerit, satisfaciemus.
et Successores nostri, Reges Polonie satisfacient.
In cuius rei testimoniu, sigillu meum est pntibg ap-
pensum. Datu Cracovie, feria quarta proxima post
Dnica Palmaru, que fuit duodecima Aprilis. An-
no Domini. Millesimo, Quingentesimo, Vigesimo, Quinto.
Regni nostri Decimonono.

Promissio Prussorum: q, deficiente prole masculâ domus Onsbach: regibus et regno Polomiæ parebunt et se subjcient

Approbant concordâ iureiurando.

NOs infrascripti Erhardus, Electus Pomesanien sis. Fridericus dñs de Haydek. ordinis Teutonicorw in Prussia, Henricus de Kittlitz. Georgius de Künheym, nomine nobiliw, Nicolaus Richau. Mgr Ciuiw Ciuitatis antiquæ. Creiſſhims Schenbergk Consul in Kuribhoff, nomine maiorw et minorw Ciuitatw in Prussiâ, palam facimus. et recognoscimus, ew retro temporis, multa graniaqz bella, inter Sermos Polomiæ Reges, et Inclytos Theutonici ordinis magnos mgros, tantis odiis inueteratisqz dissidiis, in vtrinsqz Populi, et Polonici et Prutenici, calamitate gesta sint, vt parew hactenus profuerint, contractus. et pacis foedera, sumorew Pontificw, Impatorw, Regumqz auctoritate semper interposita. Cuius mali origo hinc dimanauit, q, Prussiæ terra, nam de huius proprietate tantopere pugnatw est, Rectore hæreditario caruit, cum hinc Reges Polomiæ, illinc magni mgri, et militaris ordo, Jus sum prætenderet, mallentqz armis, q, pia Christiana Concordia negociw transigere, peruenit eorw malorum, non parua porcio ad meam vsqz ætatem, sigq, paucis abhinc annis, oborto iterew ea de re bello, concurrentibusqz infestis signis Sermo Rege Sigismundo, et Illmo Principe Alberto, magno mgro, quanta vastitate vtraqz terra affecta sit, ostendunt ipsæ ruinæ, et calamitas

miserorum. Sunt vastati agri, abducti coloni, effusus sanguis Christianus, vim passæ mulieres, stupratæ virgines, prophanatæ sacræ ædes. Pretereaq3 alia scelera, et bellorum incommoda perpetrata, quæ timpe est audiri, nedum fieri in populo Christiano. Cuius belli immanitate moti, et miserorum fortuna, misereti, Summus Pontifex, Sacratissima Cæsarea vitas, Serenus Hungariæ, Bohemiæq3 Rex, ad Induciarum quadriennales, vtramq3 partem, piis rationibus, flexerunt, eo proposito, vt quadriennio illo Induciarum, veterem discordiam omnino tollerent, et firmam pacem inter nos finitimas gentes componerent. Erat spes bona nobis, fore, vt aliquando concordia pro discordia veniret. Cæterum cum Christianus orbis, vndiq3 bellorum tumultu, variisq3 perturbationibus vexaretur, factum est, vt tam pium consilium, tantorum Rectorum Rerum publicarum, de concordia statuenda, impediretur. Quandoquidem quadriennium Induciarum ineuntium abiit, vt eius fine, pro pace, bellum videretur renasci, Quod sane ita erat in manifesto, vt aut ipsum, nona cum Christianorum calamitate fuisset sumendum, aut in Contractu Thoronensem, cui titulus est, perpetuæ pacis, committendum.

Quando igr versaremur, inter duo eiusmodi pericula, vt aut arma, Patriæ nostræ, intolleranda, deinceps forent capessenda, aut necesse esset consentire, in Concordiam, et prædictum Contractum perpetuæ pacis, nec in aliam partem se flecti permitteret Serenus Rex Poloniæ, et Inclytum eius Regnum, respexit Deus propicius oculis, in pias preces, calamitate afflicti populi, deditq3 ex improviso, pios ac prudentes pacis per alium modum Procuratores, Illmos

Principes, et dnos, dnm Georgiu Marchionem Brandenburgensem, etc. et dnm Fridericu Ducem Legnicen etc. quos vetus discordia et periculu redeuntis belli, non minus monit, qz si eorum res ageretur, cum sint utriqz parcium sanguine et affinitate coniunctissimi, Hij divina inspiratione inuenerunt Articulos Transactionis, et pacis, cum iustos tum Christianos, qui si bona fide custodiantur, no erit amplius timor, de periculo renascitur belli.

In primis aut, sua prouidentia curarunt, quo prestingueretur fons, unde hactenus tot mala fluxerunt, scilicet, ut habeat terra Prussia, Principem hereditarium, qui iustis de causis superiorem recognoscat Sermu Regem Poloniæ, et Inclytu eius Regnu, quandoquidem certis indiciis et argumentis haud fallacibus, iam tandem eu dete cognouimus, fundum et solum terre Prussie, intra fines limites, et in Circulo Ditionis Inclyti Regni Poloniæ co tineri et concludi,

Quando aut nihil pocius esse debet Christianis pectoribus, qz cum omnibus si fieri possit, inprimis vero, cum vicinis, in pace et tranquillitate viuere, quam nob magister noster Christus, et eius Discipuli tanta cura, et studio commendarunt, volentes accurrimus ad tam pioz Principu oblatas conditiones pacis, qua hactenus indigni visi sumus, et nunc diuina commiseratione donamur, Idqz eo libencius fecimus, qd nos ad eandem transactionem amplectend. clarissimus vir dns Joannes Stabilius Preceptus Euersien. Secretarius et Or

dñi Ludouici Hungarie et Bohemie Regis Seremi, dñi mej
graciosissimi, adhortabatur duplici nomine, cum qꝑ ad pcu-
ciendū foedus paris missus esset, tum qꝑ propositi artī-
culi transactionis insti ac Christiani à prefato Seremo
Rege indicarentur, qui cer alter summorū arbitrorū
concordie statuende in quadriennalibus Inducijs, nihil
æquè ad se pertinere affirmarit, qꝫ vel in ipsis Inducijs,
vel post finem earū, inter Principes, vtrinqꝫ sibi coniun-
ctissimos, et populos vicinos, pacem procurare, Ideo con-
sensimus et consentimus, in transactionem et Concordiā
inter Seremū dñm Sigismundū Regem, et Inclytū Re-
gnū Polonie, ex vna, et Illmū Principem dñm Albtū
Marchionem Brandenburgen, etc. hæredes et succesores
ex altera partibus, super feudo, Iuribus, et proprietate
predicte terre Prussie, ac alijs pmissis, articulisqꝫ, per
prefatos Illmos Principes dñm Georgiū marchionē etc.
et dñm Fridericū Ducem Legnicen etc. paris media-
tores, Anno, millesimo quingentesimo vigesimo quinto,
die nona Mensis Aprilis. Cracouie ad nrāz petitionēz
et placitū, conceptam, et confectam, Ipsamqꝫ in oibus
pmissis, et articulis, perinde ac si inserta hic esset, nro,
Constituentiū, hæredū, et successorū, nomine laudamus,
approbamus, et cū magna hilaritate, animiqꝫ gratitudie
suscipimus et amplectimur, pro nobis prefatis constituen-
tibus, hæredibus et successoribus nris, sincera et Chriana
fide, et sub honore nro, necnon Iuramenti sacramēto
firmiter et constanter Promittens, et efficaciter nos
obligantes, qꝫ eandem concordiam, transactionē vt pre-
fertur, in ommibus et singulis articulis et conditoibꝫ

fideliter, et irrenocabiliter sine fraude et dolo, rata et grata habere et perpetuo obseruare, nec vnq3 per nos aut submissas personas, quouis pretextu, siue colore publice, vel occulte ipsi contrauenire volumus nec debemus. Reuocantes preterea, omnibus et singulis, Juribus Priuilegiis, et exceptionibus, quibus eandem Concordiam impugnare, infringereue possemus.

Porro si illustris Princeps, et dns Albertus marchio Brandenburgen etc, in Prussia Princeps etc, quem de voluntate prefati Serni Regis Polonie Sigismundi, in hereditarium dnm suscepimus, et pntibus suscipimus, necnon illis sue, veri et legitimi feudi heredes masculi, et subinde illustres Principes, et dni Georgius, Casimirus, et Joannes, vna cu omnibus suis ltimis feudi heredibus, e vita migrauerint, et prefata terra Prussie, ipsis in feudu concessa, iuxta inscriptionem predicte transactionis, ad Sernos Reges, et Regnu Polonie, deuoluta fuerit, q nos Sernis Regibus eisq et Regno Polonie, cui nos vnanimiter, sponte, et ex certa sciencia, vna cu predicto Principe meo, tanq3 superiori dno, subiciemus, et exnunc subicimus, nec cuiq3 alteri adhereb imus, obediemus, et subiecti eimus, sed eosdem Sernos Reges, et inclytu Regnu, pro Dominis mis, quoad vtile et directu dominu, meru et mixtu Imperium in perpetua subiectione profitebimur, et recognoscemus, Saluis tamen semper manentibus, omnibus et singulis transactionibus, articulis, quibus in hoc casu terre Prussie cautu est, In quoru ouiz fidem et robur, nos supra scripti Oratores nomine constituentiu, et meo has leras sigillorum meoru appensione muniuimus. Datu Cracouie.

Anno Domini et Saluatoris mi Millesimo. Quingentesimo
Vigesimo Quinto. die vero nona mensis Aprilis, que
erat dies Dominica Palmarum.

Andreæ Critii Episcopi Præmisliens. Ad Joannem Antonium Pusleonè, Baronem Burgi, Nuntium Apostolicum in Hungaria, de negotio Prutenico. Epla.

Stanislaus Hosius, lectori.

Quis magis est clemens inuicto Rege Polono?
Dic sodes, quisquis tam pia facta leges?
Hostilem potuit qui cùm fudisse cruorem
Extirpasse manu funditus exigua;
Abstinuit tamen: et vultu suscepit amœno
Viscera quem scinit diripuisse sua.
Id quod in hoc tradit nitido facilig̃ libello.
Qui decus est vatum gloria Pontificum.
Quem tu si memori lector studiose reuolues,
Mente, scies quo hæc res sit acta modo.

In somnium Alberti Marchionis. Mathiæ Pyrsery.

CVM daret Albertus Dux alto membra sopori
È cœlo est illi visus adesse DEVS.
Cur mea sic, inquit, circumfers Symbola pacis? i. Crucem
Pectore, cùm maneat bellicus vsq̃ furor?
Quem crucis hîc gestas, omnem deposito fastum,
Meq̃ fide et votis discè vocare pijs.
Sigismundo Regi subsis, Dux inclytus, ille
Auxilio poterit rebus adesse tuis.
Est bonus, est clemens, omni virtute redundans.
Dixerat, et Sedes iuit ad æthereas.

Ioanni Antonio Lusseoni

Baroni Burgi. Nuntio Apostolico. in Hungaria agenti.

Andreas Cricius.

Audio te mirari, mi Baro, Magistrum ordinis quem vocant Sanctæ Mariæ Theutonicorum, Ducem in Prussia creatum, eamq; Methamorphosim non probari à te, hoc nomine, q; et à religione et à piis studiis Germi Regis nostri, quodam modo aliena videatur. Quare vt cognoscas, nihil, cum ab ipso religiosissimo Principe, tum à Senatu nostro, actum esse perperam et inconsultè, explicandas tibi duxi succinctè causas et rationes, quæ nostros, ad eam pacem conficiendam, adduxerint.

Primùm mi Baro, constat fermè vniuerso orbi hanc controuersiã Pruthenicam, et tot prælia, tot lites, tot turbas, quæ etiam vniuersam Rempublicam Christianã concutiebant, non alia de causa obortas, q̃ q; Reges Poloniæ, terras Prussiæ vtpotè suas hereditarias, asserebant: Magistri verò et ordo ille, Regibus Poloniæ, vt hereditarijs dominis, parere et subesse reluctabantur, donec superis iustitiam nostram adiuuantibus, eò res venisset, vt ordo ipse, cuius Imperium adeò excreuerat, vt maximis quibusuis Regibus par censeretur, succumberet tandem, et cum tota ditione sua in subiectionem Regibus et Regno Poloniæ, solemni concordia et pace perpetua, cederet. quam longissimo tempore obseruatam, cum postea refectis viribus, rursus ordo ipse infringere cœpisset, regq; aliquandiu dissimulata et flamma sensim inualescente, tandem erupisset hoc postremum incendium, ac illud è vestigio Diuus Leo Pontifex; demum Adrianus Sextus, vltimo verò Beatissimus Clemens noster, præterea Cæsarea Mtas, Germus Vngariæ et Bohemiæ Rex, ac plærique Germani

Principes extinguere studuissent, factis quadriennalibus Indutiis, sperantes per arbitriam cognitionem, eam controuersiam componi posse: idq; minimè successisset, sed nec succedere fortè vnquam potuisset. Atq; id videntes Illmi Principes. Georgius Marchio Brandeburgen', et Fridericus Dux Legnicen', et Inferioris Glesiæ Capitaneus, veriti ne bellum acrius inerui deseeret, edoctiq; Comitia regni Piotrouiæ de ipso negocio agi, rem suo Marte aggrediendam, pro debito necessitudinis dñomillas xerunt, venturoq; se illuc ad proponendas Mti Regiæ conditiones et modos pacis significarunt. Quá verò Comitia tum soluebantur, visum fuit rem Cracouiam reycere, quò demu seguuti fuerunt Mtem suam plerisq; Consiliarij, tam Ecclia quàm seculares, et facultas Conuentus generalis fuit eò, quo ad ipsam actionem producta.

Venientes autem prædicti Principes, ingenuè è vestigio et citra vllas ambages id quod attulerat proposuerunt. Non posse vllam certam et firmã pacem cum ordine constitui: nec eum esse ordinem aliquem, qui ordo putaretur: promdeq; haberet bona nonnulla in Prussia Magister, Iure vt vocat feudi, et ex illis subiectionem debitam Mti Regiæ, vti Hereditario suo domino præstaret: Duxq; in Prussia et Princeps Regni Polonie crearetur. Eandem esse voluntatem et postulata cum ipsius Magistri, tum omniu membroru et subditoru ordinis: qui quidem ordo iam alioqui tempore sic ferente, deficeret.

Res ea ad Senatum relata, primùm non mediocrem omnibus admirationem, mox varias variis sententias et opiniones iniecit. Quibus enim conditio non probabatur, has potis

simum rationes adducebant. Ordinem hunc, vt creditur, sedi Apliae subiectum, proindeq; sine authoritate illius destrui non debere. Caesarem et nationem Germanicam, q ad se ordo ipse pertineat, persuasum habere, vnde pro pace maiora bella oriri posse in futurum. Magistrum et comendatores abiecta religione vxores ducturos, id nostro consensu fieri, malè apud omnes Christianos auditurum. Non fidendum esse his, qui ab vnitate sanctae matris ecclesiae defecerunt, quiq; votum et Iusiurandum DEO praestitum non servarent, minus hominibus seruaturos. et alia id genus, quae verbis extensa, variè animos Senatorum afficiebant. Qui verò diversum senserunt, in hunc modum praedicta diluebant. An ordo esset seu religio eorum, qui militiam profiterentur, nec ne. Aut, cui, ratione ordinis, subessent, nostra nihil referre.

Verùm cùm olim Prutheni Principibus Polonis ad fidem conversis, solita tributa et debita pendere recusassent, damnaq; insuper plurima Regno Poloniae inferre consueuissent, accitos fuisse ipsos milites, illicq; in Prussia ea ratione collocatos, vt aduersus infideles, Principibus Poloniae auxilio essent, et tras sub rebellibus Prutheniis partas, cum illis partirentur. Milites verò ipsos, vbi radices altius in terris illis agere coepissent, impetrasse clam tras, cùm à Sede Aplica, tum etiam à Caesare, vt quas terras sub infidelibus nacti essent, illas obtinerent. Successu itaq; temporis, et Monarchia Regni in multas partes scissa, eos ipsos milites, polonos pro infidelibus premere et infestare coepisse: occupatas terras meram hereditatem Regni Poloniae, oppidis et arcibus firmasse, omniaq; hostilia nunq; moliri destitisse. Sed et domi subditos expilare, vxoribus eorum abuti, puellas et virgines violare; dies et

et noctes potare, ac pergraecari: nihil denique diuini humanique pensi habere. vnde bella ingentia cum polonis, et defectiones iustissimae subditorum secutae. Et quamuis saepe caesis et succumbentibus Cruciferis, omnis ipsorum ditio in potestate polonorum redacta esset, maiores tamen Ser^mi Reges nostri, se ad pacem et concordiam saepius ineundam adduci passos, quae nihilominus milites ipsos semper infringere solitos fuisse. Ac denique pace perpetua authore Legato Sedis Apl^icae facta: et subiectione seu homagio, vt vocat, per Magistros plerosque et subditos omnes longissimo tempore Regibus Poloniae praestari solito: neque dum finem hanc tragoediam habere potuisse, data etiam illi maxima occasione per Sedem Apl^icam, recusantem semper eam pacem confirmare, quae alioqui per Legatum eius fuisset composita. vnde periuria saepius comissa, et bella denuo proximis temporibus orta esse, quae M^tem Regiam, quominus tueri se ab infidelibus, et nepoti suo Ser^mo domino Regi Hungariae et Bohemiae adesse posset, distinebant, ac prorsus impediebant, cum maxima totius Reipublicae Christianae iactura et detrimento.

Quare cum ordo ipse constitutus esset in eo loco, septo vndique dominiis Christianis, vbi secundum professionem suam, nihil rei Christianae comodare posset, quin etiam bene de illa merentes interturbaret, foederaque et societates cum Scysmaticis et infidelibus iniret aduersus Christianos, et dominos suos haereditarios, ac nihil denique ordine seu religione dignum ageret; Nihil iustius, nihil Regno Poloniae, et toti rei Christianae vtilius contingere potuisse, q^m vt dudum haec pernicies religionis extincta fuisset, quemadmodum in plerisque alijs regnis et dominijs Christianis facto constat, citra vllam Sedis Apl^icae authoritatem, quam adeo nuc demum non agnoscere ipsum ordinem, vt nihil apud illum nomine pontificis inhonestius sit

et contemptibilius. Cùm verò constitutum esset in Conuentu gnali nouissimo, negz pacem negz Indutias cum ipso ordine incundas, sed illum ex terris illis exturbandum: quandoquidem eo durante nullam vnquad pacem vel concordiam firmam fuisse, futuramqz esse in posterum satis experimento constaret. Discrimen verò comune cum Regno Hungariæ, suaderet concordiam qualemcuqz faciendam et arma in Turcas conuertenda, nihil optabilius, et magis ex voto accidere potuisse, qm et ordinem non minus quàm olim Templarios, noxium, à semetipso, sine bellico strepitu destrui, et pacem vnà rei christianæ pernecessariam confici. Hoc vno turbarum fomite è medio sublato, negz Pontificem, negz Cæsarem, aut nationem Germanicam, vllam iustam causam aduersus polonos quicquam agendi habituros: cum ordo is esset, qui modò pontificiam, modò Cæsaream, aut nationis Germanicæ, authoritatem et Ius prætexendo, et interim terras Regni Poloniæ hereditarias occupando, hanc omnem Camarinam mouere consueuisset. Quòd si maximè liberet cuiquam polonos eam ob rem impetere, illos, vti hactenus fecerunt, constanter ac intrepidè iustitiam et hereditatem suam defensuros esse.

Quod aut ad religionem attinet, significatum fuisse iampridem Summo Pontifici, Luteranissimum, apud ordinem ipsum, sacrosanctum: Romanam verò Eccam, execrabilem esse, plerosqz comendatores quos vocant, et sacrificos nubere: altaria et imagines demolitas, Ceremonias et ritus Eccliasticos sublatos, Sacra omnia prophanata, hæcqz non modò non animaduersa et correcta esse per eius Sanctitatis, aut Cæsaream authoritatem, sed etiam ab vtraqz hactenus, ordinem ipsum, aduersum nos sedi Apostolicæ fidos et obsequentes, continuoqz cum infidelibus decertantes, fotum esse et adiutum. Negz Germanum regem, negz vllum Polonum

occasionem dedisse, negz etiamnum dare ordini religionis abyciendæ, suum duntaxat Ius ab illo exigere: satis esse Regnum et dominia Regni Poloniæ ab hac peste hæretica, iam vbigz in vicinia grassante tueri et conseruare. De alijs viderint alij, ad quos magis pertineat: qui cùm pestem ipsam sinant indies magis inualescere, et ad bella intestina solùm intenti, ad tantam Eccæ perniciem Catholicæ et calamitatem oscitent et conniueat, cùm præterea sublato per eam hæresim ordine, ditio ipsius ad Mtem Regiam et Regnum, iustissimè vt hæreditariu dominiu, recidere debeat, nec ea repeti à possidentibus, nisi armis et perniciosissimo tumultu, posset, consultiùs fore illam in feudum donare hijs, qui iam eam teneret et necessarij suæ Mtis essent, quàm omnia æstu bellico miscere, et Regno Hungariæ, suogz tanta mole infidelium laborantibus adesse. Quos quidem necessarios, si quid delirarent, sperari posse sub religiosissimo Principe, et nationi incontaminatæ coniunctos, ad cor aliquando, et celerius quàm alia occasione, redituros. Quod si maximè non fieret, nullam tamen esse rationem, cur vel Regi vel Regno Poloniæ culpa impingi deberet: cùm non hac concordia, sed longè satis quibusdam, vel furijs potius, non in Prussia solùm, sed etiam in tota fermè Germania, ad hunc modum erretur. Quam rem si Gubernatores illi principes, et quorum magis interest, sistere nequeunt, minus à Polonis prohiberé posse. Iusiurandum verò cùm vinculum sit et vbigz receptum subditorum vinculum, quo et Rutheni et Armeni, Iudeigz et Tartari, qui Mti Regiæ subsunt, vinciuntur, non posse etiam ab illis eo quicquam sanctius aut arctius exigi.

Talibus vtringz rationibus tota fermè quadragesima per Senatum nostrum satis frequentem, diligenter expensis et disputatis, conuentum est tandem, Nullam vnquam pacem vel Induti-

firmas cum ordine fuisse, necdum fieri posse, proindeq; cùm, tempore sic ferente, à sua professione desciscceret, et bona ipsius inique alioqui occupata, ad Mtem Regiam, vti hæreditarium dominum Jure recipiderent, pro quibus in tanto Reipublicæ Christianæ discrimine, noxium foret bellum excitare, concederetur quod Magister et oes subditi eius postularent. De religione verò reficienda, cùm vniuersæ Germaniæ consultum foret quod iampridem tantu[m] intendium exposcit, etiam huic minori parti facilè prouideri, et oia ad rectum tramitem reduci posse, præsertim firmata in terris illis regia authoritate.

Habes mi Baro causas et rationes totius transactionis, huius pacis et concordiæ, quæ si tibi minus idoneæ videbuntur, cogita eam esse horum temporum conditionem, vt plæraq; mala minori dispendio tolerari possint, quàm vt acrius resecari deberent, et præsertim cùm nos authores non simus erroris, aut prævaricationis alicuius, sed hac duntaxat occasione, in rem nostra[m] immò rei christiane abusi simus. Nam vt ea ommittam, quibus probari posset, ordinem hunc nunq; boni aliquid de re Christiana meritum; vbiq; verò et noxium fuisse, et seditiosum, certè vulgus haud imeritò existimat crucem hanc, cuius latronis fuisse, qui redemptori nro ad sinistram pendebat, Proinde vt ominosam, à bono Principe et militibus ipsis desertam, de qua vt more nostro inter nos, tecu[m] iocer, addam et meum Epigramma olim editum, cuius huiusmodi nugas nostras tibi placere sciam.

Esse cruces triplices constat, triplicique colore
Distinctas, Hominu[m] quas gerit ordo triplex.
Est rubea, rectè hæc domini dicetur Jesu
Sanguine quæ illius facta cruenta fuit.
Est alba, et rectè hæc latroni congrua dextro
Mundarunt cuius paucula verba nephas.

Est nigra postremo, lqui latronis, et istus
Quam recte, illius, non minus, ordo probat.

Sed de his hactenus. Nunc quo ordine et quibus ceremonijs, acta sit ea, quam dixi, Magistri Methamorphosis et subiectio, seu homagium præstitum, accipe.

Dum hanc nouam consilij materiam versamus, dum capita et conditiones huius totius transactionis condicuntur et scribuntur, tota abijt quadragesima: quare actum et celebritatem quæ circa huiusmodi homagia fieri consueuit, ad diem lunæ sacræ Hebdomadæ statui oportuit. Eo igitur die in ipso diluculo, erigit[ur] suggestum amplissimum prope prætorium vrbis, tectum sericeis et aureis stragulis, et præsertim locus ille editior, quem vulgo Maiestatem vocant, vbi Rex cum Ger mo filiolo sessurus esset. Concursus fit ad forum immensæ hominum multitudinis, opplentur viæ omnes quacunq; incessus erat, armatorum virorum cateruis: satagit pro se quisq; vel ornatus vestitu, vel armis instructus apparere. Interim Mtas Regia cingitur ingenti et splendida Senatorum procerumq; suorum corona.

Accersuntur primùm Orator Ger^mi Hungariæ et Bohemiæ Regis, dominus Statilius præpositus Eursiensis, vir, vt nosti, suauis, et minimè fucati ingenij: demum duo principes Georgius Marchio, et Fridericus Dux, quibus omnibus Mtas sua comitata, et præcedentibus principibus, ac omnis ordinis Consiliarijs et Aulicis, vexillogq; pulcherrimo, nouo Duci de more cum Insignijs dando. Sequente verò Ger ma domina Regina, cum Illmo principe filio et Reginulis, ingentiq; insignium fœminarum caterua, in essedis et carpentis decentissimis. Venit Mtas sua in prætorium, Ger^maq; Regina cum cohorte sua in domum oppositam suggesto diuertit, vt illinc comodius eam actionem spectare posset. Principes verò duo ad diuersorium Magistri concedunt, dum Rex, ornatu

Regali indueretur, eo videlicet, Sandalijs, amictu, alba, Dalmatica, chlamide seu pluuiali, et corona. Erant qui, pro moribus huius seculi aegrè ferrent, Principem eo ornatu indutum, veluti quę Sacerdotes ineptè commenti essent; non perpendentes Regem omnium Regum Jesum Christum, eo modo ornatum fuisse ad ignominiam: qui modus postea cessit in eam memoriam et dignitatem Regum Christianorum. Nec intelligentes, regiam potestatem à religionis subsidio dependere, quandamq; habere inter se etiam apud Ethnicos affinitatem et coniunctionem, vnde priores illi clarissimi Romanorq Imperatores, ydem Summi Pontifices extiterunt, vnde etiamnu reges itidem, vt sacerdotes ex more et lege veteri, vnguntur, et sacri Reges sacraq; Mtes appellantur. Maluissent hi ipsi Censores optimu principem, armatu, ceu Thrasonem quempiam in theatru produci: cum tamen innumeri Christiani et fortissimi Reges ac Imperatores, ornatu isto sanctissimè instituto, in his et alijs id genus actis semper sint usi, qui nihilominus armoru suoru claraq; gesta posteris reliquerut, nuc hij, qui magis arma crepant, seq; in illis, cum opus non est, ostentant, minus armis cum opus est, agere solent. Sed ad rem coeptam redeo.

INdutu Mtas sua ornatu Regio, processit de praetorio in suggestum, media inter Rmos dominos, Archiepum Cuesnensem Primatem, et Epum Cracouien praecedentibus contigue primarijs dominis Consiliarijs secularibus, Sceptrum, pomu et gladium Regum ferentibus, ac innumeris proceribus alijs, sequentibus verò reliquis Epis et Secretarijs. Vbi in solio Regio Mtas sua consedisset, venerut primu Epus Pomesanien, et plerique Consiliarij et subditi Illustr Principis Alberti Marchionis qui oratione decenti facta, quòd gratias agerent domino DEO

de sublatis et compositis tandem omnibus controuersijs et bellis Christianæ Reipublicæ pernicioſissimis, quæ in Prussia per tot annos gesta essent, nec hactenus pacari potuissent, idq; pia opera et Christiano studio Illustrium principum, Georgij Marchionis Brandeburgen, et Friderici Ducis Legnicen, supplicitèr à Mte sua petierunt, vti Nepotem suum Illustrem Albertum principe, in gratiam suam susciperè, et illi terras ac bona conducta in feudu tradere et concedere, illumq; principem feudalem Regni sui creare dignaretur. Postea venit ipse Illustris princeps medius inter duos dictos principes, ac fermè in eandem sententiam comptus tamen, vti est ipse patrio sermone disertissimus, verba fecit, singularem fidem, supplicitatem et subiectionem testantia. Responsu est tam Consiliarijs primùs, q̃ ipsi principi deinde, latinis verbis ac illa rara facundia et lepore, quem nosti, per R^mum dominu Petru Tomitzki hpm Cracovien: Bellum videlicet, quod inter Mtem Regiam, et eundem principem intercessisset, gestum esse ab eius Mte animo inuitissimo, quandoquidem esset illi tam arcta necessitudine princeps ipse coniunctus, et discrimen rei Christianæ postularet maximè omnium principum Christianor inter se pacem et concordiam. Proinde cum diuina benignitate, essent tandem tot difficultates et controuersiæ compositæ, et eius Illtas tantam fidem et propensionem erga illius Mtem, et Regnu eius testaretur, missam facere non grauatim eius Mtem, omnia quæ animu suum offendebant: et tam ipsum Principem q̃ omnes subditos et optimates eius, omni fauore et gratia complecti velle, eamq; pacem et concordiam quæ conducta sit, amplecti et seruaturam esse. Idq; potissimu causa Reipublicæ Christianæ, et tot postulator Sanctmi domini nri Papæ, Cæsareæ et Catholicæ Maiestatis, ac Sermi Hungariæ et Bohemiæ Regis, cuius status id potissimum exigeret, aliorumq; principum Christianor, concedereq;

illus Mtem hæc singula, quæ tam ipse Princeps q̃ eius subditi postularent, ea spe, quòd se deinceps erga eius Mtem, et Regnum ipsius ita gerent, vti probos et fidos subditos erga suum dominũ hæreditarium decebit.

His finitis, accessit Princeps ad solium et pedes Regios, inibiq̃ genuflexus, accepit ab eius Mtis manibus vexillum et Insigne, aquilam nigram cum S lrã, coronata in pectore, cuiq̃ institutione ore Regio facta ad Ducatum et trãs designatas in Prussia. Deinde super libro Euangeliorum, ac tenẽs vexillum, fratre verò Marchione Georgio, qui proximus successor est, caudam ipsius vexilli contingente, præstitit Jusurandũ in hæc verba.

EGO Albertus Marchio Brandeburgen', in Prussia, Stetinen'. Pomeraniæ. Sclauor. Cassubarũ. Dux. Princeps Rugiæ, et Burgrabius Nurembergen', Promitto et Juro, quòd Ser^mo Principi et dño dño Sigismundo Regi Poloniæ Magno Duci Lithuaniæ, Russiæ, ac omniũ trãs Prussiæ, domino et hæredi, sicuti meo naturali domino, et eius Mtis hæredibus et successoribus Regibus, et Regno Poloniæ, ero fidelis et obsequens, eiusq̃ Mtis, ac hæredum, et regni Poloniæ bonum procurabo, et damnũ præcauebo, ac omne id faciam, quod ad fidelem vasallum pertinet. Ita me DEVS adiuuet, et hæc sancta DEI Euangelia.

Acceptò h̃ eiusmodi Juramento Mtas Regia, gladium educens, nouũ Ducem præcinxit, et vocat, equestri dignitate, imposita illi etiam torque aurea, regio munere non indigna. Mox hospites primùm, deinde omnis ordinis homines, qui magna pressura ad id equestre munus contendebant, sunt præcincti.

Quibus omnibus peractis, ac depositis regalibus indumentis redyit eius Mtas cum toto illo comitatu in Arcem. vbi actis primùm in Ecc̃a solenni cantu DEO gratijs, et benedictione Pontificali accepta, reliquijsq; sanctorum patronorum cùm à Mte sua tum à Principibus osculatis: demum eius Mtas, in Regia sua omnes, tam hospites quàm suos optimates ac proceres, lautissimo prandio ãc excepit. Duo dehinc dies in confriciendis lris vltro citroq; datis sunt consumpti. Tandem Principes omnes donati ampliter, et eorum Consiliarij, die Jouis Sacro discesserunt.

Accipe mi Baro suauissime pro meo longo silentio, de quo toties conquestus es, verbosissimas lras, adeò tamen sinceras et fideles, vt nihil vel cor̃ praetermissum sit, quae secretius & liberius sint in cõsilio nostro agitata et dicta. Non quid in contumeliam vel ordinis vel cuiusuis alterius, sed ad declarandum duntaxat, q̃ vtrinq; non sine iustis ac decentibus rationibus sit ea pax et concordia hoc modo composita. Nunc mi Baro lepidissime vale perpetuò, et me dilige, tuaq; aliquando de his et alijs rebus sententiam ad me perscribito.

Cracouiae 1575.

In Arma & insignia Ducis, et trar. Prussiæ Andreas Cricius

Scissa prius fueras magnisq; agitata procellis,
Prussia, cùm aduersus Regibus ordo fuit,
At nunc Sigismundo Rege. Albertoq; nepote.
Hæredi tota es subdita facta tuo.

Ad Serenis. Sigismundu. Poloniæ Regem Mathiæ Pirserij Silesij congratulatio.

Nunc merito Sigismunde tibi REX inclyte Regum
Dicat Io Pæan Marte Polonus acer,
Quòd per te patriæ pax est sancita perennis,
Atq; nepos Regni subditus imperio.
Quot pater & auus quot gesserũt aeria bella?
Vistula queis totiẽs cæde cruentus erat?
Non tamen hos poterãt armis pacare furores.
Pacauit pietas, Rex tua et integritas.

Sigismundus. I. Rex Polonie Summo Pontifici

Sanctissime ete, Quod erat iampridem in votis, cum vestre S. eiusq3 Predecessorw, tum omniw ferme Principw Christianorw, vt bellw, quod inter me, et Ugrum Prussie intercesserat, compositum esset, vt pote, vniuerse Rei christiane noxiw, et pnitiosw, id tandem diuino fauore factum, vra Scitas non ignoret, Cw em Inducie expirarent, neq3 vlla esset spes, tante Controversie, per arbitros dirimende, venit ad me Ugr Prus Tie, conductis prius, medio Illustriw Principum, Georgii Marchionis Brandenburgen, et Friderici Ducis Legnicen, communium Consanguineorw et Affiniw nostrorum, conditionibus pacis et concordie, que pro tempore fieri potuerunt, et quales mutua necessitudo nra postulauit, prestititq3 ille mihi debitw suw, quod et maiores mei, et ego iustissime exigeba. Prestiti et ego vicissim erga illw, que Jure meo potui, presertim desciscente à professione sua Ordine illo, et terreis omnibus Prussie, iustissima hereditate Regni mei, in potestatem meam redactis, Vnde sperem tanta bella et dissidia, non sopita solum et composita, sed eciam radicitus sublata, et extincta, Alioquin Tragedia hec nullw vnq3 finem habere potuisset, presertim cw subditi mei omnes, exigeret à me modis omnibus, neq3 ab hoc instituto vllo modo dimoueri potuerint, in Comitu generali Regni mei nouissimo, vel cogendw tandem Ugrum Prussie, ad prestanda obediencia et homagiw, mihi et Regno meo debitum, vel illw, ac ordinem ex terreis illis exturbandum.

Videns aut ego, quanta perniciem afferret, nó hijs regionibq
solu, sed etiam vniuersæ rei Christianæ bellu resuscitatum,
à quo me semper et vra S. et ferme omnes Christiani Prin-
cipes dehortabantur, elegi pocus eam pacem, quæ p ratioe
temporq contingere potuit, et visa est solidior, q3 ommino ne-
cessitate, et furore bellico, terrasq et hæreditatem meam, et
Regni mei repetendo, omnia vastare et destruere. Conside-
rans alioquin iampridem in Prussia, nó de ordine solu,
sed de tota prorsus religione, actu esse. Cui errori nullam
adeò penitus occasionem vnq3 prebui, vt etiã in hac pa-
ce conficienda, nihil nó tentauerim, quo omnia acta fu-
issent, iuxta observationem sanctæ religionis Catholicæ,
prout omnes actus, et tractatus nostri, testari poterunt.
Inter quos tamen, multa effeci cu Consiliarijs meis có-
moda pro Iurisditione Ecclesiastica, et restitutione bono-
rum Ecclesiasticoru in illis terris, quæ acta et deplorata vi-
debantur. Et spero subinde Deo propitio, et vra S. mihi assi-
stente, reliqua sine magno strepitu, ad normam et debitum
modum per me reduci posse, qui cupiam et paratus sim,
semper pro bono Statu Rei Christianæ, et istius sanctæ Se-
dis Apostolicæ, non modo, studiu operam, et facultates
omnes meas, sed et sanguinem, et vitam meam, si ita res
postulet, exponere et profundere, neq3 vnq3 S. vra aliter
sibi de me, et subditis meis persuaderi patiatur. Nam
et Pestem istam Lutheranam, pernitiosissimumq3 incen-
dium eius, quo Regni mei proximus, et maior ardet
paries, quanto labore et solicitudine extinguere, et à Re-
gno meo arcere nitor, satis cum edicta et legationes meæ,
tum vel Nuncii et legati S. vræ testimonio esse possút.

Significandum aut duxi hunc successum Rei Prutenicæ

S. vrę, cum quia ſcia illam, omni ſtudio, ad cōmune pa-
cem Chriſtianorū incūbere, tum ecia q; nō ignorem, qua
cura et benignitate, me, et res meas omnes, complecti dig-
natur. proindeq; spero non mediocrem inde lætitiam, et
voluptatem, vrām S. habituram eſſe. Cui me ecia atq; ecia
humiliter et ex corde cōmēdo, et opto, vt diu viuat incolu-
mis et foelix.

Sigiſmundus I. Rex Poloniæ Erardo qweiss, nominato Epo Pomeſaniensi.

RExnde in Chriſto pater, sincere nobis dilecte, Credimus
nō latere vrām Pręm, quanto ſtudio nixi fuerimus hac-
tenus, nitamurq; eciamnum, ne quid eius labis ad Regnū
et Dominia nra pmanaret, qua hoc infoelici, et turbuleto
tempore, omnia diuina et humana miſceri et cōfundi vi-
demus, edocti satis cum priſcis exemplis, tum vero hȳs
quę pre oculis sunt, quantas turbas et inſolentias pārāt, ij,
qui ſibi cenſuram corrigendi orbis ſumpſerunt, qualemq;
fructū adferant rebus humanis, contempta et violata
ſanctę religionis Catholicę inſtituta, Quare gramiſſio
animo ferentes, irrepſiſſe hanc peſtem in terras noſtras
Pruſſię, eisq; pro virili cōſulere volentes, q, ob hoc ia
apud alios Reges, Principesq;, ac nationes Chriſtianas,
quodam modo non recte adire incipimus, et nollemus
vllo pacto nos, et decus noſtrum Regium, vel mini-
ma eiuſmodi suspitione, ne dicamus nota, inquinari,

Postulamus à vra Pte, vt huic studio nro, manutene; de' isthic religionis Catholicæ, ita vt illam per manus accepimus, adsit, et subscribat. Quod si ea res illi, non perinde sit cordi, hortamur eam, curet saltem, ne quid inter subditos nros Dioecesis sue, contra normam vniuersalis Ecclesiæ, innouetur. Nam inde facillime, pacatis iam isthic rebus nris, aliquid nouarum turbarum suboriri possit, quod maximum aliquod detrimetum, et perniciem secum afferret, quod nos æquo animo ferre, aut tollerare nequaq3 possemus. Factura vra Ptas, pro sua prudentia, suæq3 professionis debito. Datum.

Sigismundus I. Rex Polonie Joanni Dantisco oratori suo apud Papam.

Cum Inducie, cum Mgro Prussie expirarent, agerentq3 cum Summus Pontifex, tum Sermus dns Rex Hungarie nepos noster, apud nos, de Inducijs prorogandis, ad quas subditi nri consentire nequaq3 voluerunt, indicantes eas, bello futureas nocibiliores, proindeq3 nos, ad prosequendam rem nram, armis instrueremus, venit ad nos id seruies ipse Mgr, cum Illbus Marchione Georgio, et Friderico Duce Legnicen, transegitq3 nobiscum coram tota contruersia, præstito nobis debito suo, et datis illi per nos in feudum terris, quas prius ante bellum nonissimum possedit.

De religione vero nihil inter nos est actum, cum quia interesse nra non videbatur, tum q3 eciam ordinis Institutores

non fuerimus, tum vero q; nō in tota ditione ordinis ꝓfeſſ
de tota religione Catholica ſit actū et deploratū, ꝓindeq3
abuſi ſumus ea conditōe depranati tpis in rem paris, qu
res aliter tranſigi nullo pacto potuit.

Iniuimus ecia Inducias cū Impatore Thurcorū his rōibus
adducti, quas Sūmo Pontifici nup ſcripſimus, quarū brāz
copia, tibi mittim̄us, vt ſi qui eſſent, qui iſthic hos actus meos,
tam in re Prutenica, q3 ecia in ipſis Inducijs ſuſceptis
suggillare vellent, haberes quo innocencia mām tueri
poſſis. Nam quod ad rem Pruthenicā attinet, nos ordis
Curatores nō ſumus, ſed hereditarū Jus noſtrū dūtaxat
semp exigimus, Religiō Catholica ſemp nobis cordi fuit,
pro qua neqnaq3 dubitam̄us, vel ſanguinem meum profūdere.
tantū abeſt vt illi, mea opera, vel conſenſu, eſſet quicq3
per hanc tranſactionem detractū. Cum Thurco ecia
quando alii rem habere decreuerint, nos poſtremi nō exig,
verū nos ſolos in id diſcrimen, citra vllius auxiliū, ex=
ponere nolumus, quandoquidem tantis hoſtibus, quibus
vndiq3 ſepti ſumus, vni ſatis eſſe non poſſumus. et pre=
ſertim, cū videmus iſtos Summates Principes indies
longius, nō ſolū ab expeditione gnali, ſed ecia ab omni
concordia et pace abeſſe.

Responsum a Sigismundo I. rege Polonie datum Nuncijs Epi Varmiensis

Braunsberg et Tolkmit oppida Epi Varmien. frequento bello Prussiaco intercepta per Magistrum erant. Pace cõfecta Rex ea a duce Prussie recepit, et aliquandiu tenens: ea Epo restituit.

Miratur Sacra vtas Regia, q̃ Rcmus dns Epus Varmien. et Capitulu eius subdubitare videntur, in eius vtis in se clementia, et Christiani Principis officio, quòdq3 paululu sustinere grauãtur, donec vtas sua Regia, suis et Reipce rationibus fuideat, propter quas in presens Opida Braunsberg et Tholkmit in suam potestatem accepit.

Et q3uis hec cause, quas explicastis videãtur ecia vti sue non parvu habere momẽti, ad ipsa Opida, sine mora restituenda, tamẽ quia vtas sua, id non sponte voluntate, sed suasu, et consilio suorum Consiliariorum fecit, nõ est ei satis integrum, absq3 illis, quicq3 aliter statuere.

Satis sit in presens Rcmo dño Varmien, et eius Capto, q̃ vtas sua Regia, nõ eo aĩo accepit ea Opida, vt illa sibi vsurepa-ret, vel aliqd aliemu à pio et Christiano Principe cõmittet. sed quia ista faciendu nonnulle rationes Reipublice, et Dnorum Consiliariorum persuaserunt.

Curabit tamen vtas sua, vt interim pactus eorundem Opidorũ integrè conseruẽtur, et ab eis Luteranissimus eradicetur, subditiq3 illi in fide et obediencia debita retineantur.

Quare et ipse dns Epus, et eius Captum, interim boni cõsu-lant hãc dispositioẽq3 vtis sue Regie, et certo sibi pſuadeant. q̃ eius vtas, in eo negotio, et õibus aliis rebꝫ, vult se erga illos benigne, et equanimiter exhibere, eosq3 gratia et bene-ficencia sua Regia cõplecti, et tueri dignabitur.

Petrus Tomiczki Eps Crac: Vicecancell. Carolo Duci Minsterbergen: Slesie Capit° generali

Illme Princeps, et dñe dñe et amice honoran^me. Non mirum est spargi fama per Piccardos et Lutheranos, de mutata re-, ligione Sérmi dñi. Regis mei, vt magnis auctoritatibg errore sum fulcirent, Sic illis et Chrus et Apostoli, et Euágeliste Lutherani sunt, quos sibi solis vendicant, Verum nulla alia res his fabulis occasionem dedit, qz homagiu Illi. dñi Magri Prussie, Uti sue prestitu, et illius in Ducem creatio, cu quo, nihil vnqz nobis, de religione negocii fuit, nrum dútaxat ab illo Jus exigebaus, Eo cu illu redegius, vt debitu sum nobis prestaret, de aliis nó erat curé, neqz facultatis néc. terras aliquas in fendu ipsi Duci dedimus, quando cópimus ordinem sua pfessióne transgressu, et terras illas in Utez Regia, vt hereditariu dnm recidisse, De quibus si hoc modo non cóposuissemus, opus fuisset ad arma venire, que multu Reipublice Christiane incómodassent, Vtinam ita pii, et re-, ligiosi essent omnes Christiani Principes, omnesqz, vt est Sérmus Rex, et Regnu meu, nó laboraret Résp^ca Christi-, ana. Itaqz vra Illma D. nó adhibeat aures hýs vanissimis cómentis improbou, et alýs ne credant, pfuadeat, Seruat ém Mtás sua, et seruatura est cu vniuersis subditis suis eu fidem et religióné, qua à maiozibus suis p manus acce-, pit, omni integritate et constantia. Foelicissime valeat vra Illma D. cuius bonæ gratæ me cómendo. Datu

Sigismundus primus Rex Polonie Alberto Marchioni Brandeburgensi Et in Prussia Duci: nepoti ex sorore.

Illme Princeps, et dñe Nepos noster charme, Accepimus lras vre Illtis, quibus declaras, vti se Status et membra ordinis Theutonicorum illi subiecerint, vtqz distributis, pro victu et necessitate ipsorum, bonis, et possessionibus eorum, sint eius prouentus nimiu, attenuati et diminuti, petit à nobis impense, vt de prouidendo, et augendo ipsius statu, curam suscipiamus. Vtqz opidum Brawmsbergk, illis certis conditionibus, tenendum concederemus, et duo milia florenorum, que pro festo sancti Michaëlis futuro, illi à nobis, iuxta pacta, numerari debent, ad festum dñi Jacobi preteritu persolueretur. Ac postremo, vt aliquid moneta, intra hinc et festa Natalis dñi, excudere posset.

Charme Nepos me, nos comendamus plurimu eam virtutem et æquanimitatem, qua vsa est vra Illtas, in prouidendis hijs membris ordinis, que se illi subiecerat, quandoquidem ea conditione illa regenda, ab initio susceperat, et multi ex illis sortes Patrimoniorum suorum isthuc contulerunt, Et licet tam hoc modo, qz eciam bello, prouentus eius sint imminuti, tamen ita ferendum est, vt fides et iustitia, vtqz temporum conditio exposcit.

Nos vero, et pro debito necessitudinis nre, et eciam pro ea fide, et propensione animi, et obsequii illius, que erga nos præfert, volumus libentissime eius Status augendi per omne occasione benignu habere curam et rationem Verum, quod ad opidum Brawmsberg attinet, licet illud

in presens ob certas causas, in potestatem nostram accepe-
rimus, tamen, quia neqꝫ vsurpare, neqꝫ alienare quicqꝫ
Ecclesiasticum, dignum ducimus Christiano Principe, integrum
nobis non est, Opidum ipsum Ilthi vrē conferre. Verum duo
Millia florenorum, faciemus in manus Michaëlis Spisꝫ
numerari, à quo, illa, quando volet, accipere poterit.

De cudenda vero moneta, cōmisimus tractare Consiliarijs
nostris, terrarum Prussiē, vt videlicet talis cuderetur, quē
ab omnibus sine detrimento capi, et communis isthic esse
possit, Proindeqꝫ Ilthas vra, paululum expectare velit,
donec iste modus cussionis, bonē et communis monetē
statuatur, Et foeliciter valeat vra Ilthas.

Ratificatio eorum que acta sunt per legatos regios, missos ad tradendam possessionem Prussie Dño Duci Prussie

Sigismundus. etc. Manifestu facimus tenore pntiu, quia cum
amo supiore, missemus Mandatarios et orés meos, magcos
et Generosos Georgiu de Bayssen, Palatinu Marienburgcu, et
Gttenen Capitaneu, Joannem de Wiczwna, Castellanu Plocen.
et Capitaneu Brathianeu, et Achaciu Ceme, Succamera-
riu Pomeranie, ac Schlochoniew Capitaneu, ad tradendam
meo nomine Imestituram, ac possessionē terraru quarūda Prus-
sie, quas in feudu concessimus Illtri Principi dño Alberto
Marchioni Brandenburgcu. et Duci in Prussia etc, ac illi
retulissent ad nos testimoniu ipsius Imestiture, ac possessi-
onis tradite, et Juramēti subditoru illi prestiti, nos quoq3
testandu et declarandu duximus, ac pntibus leris meis te-
stamur, et declaramus, qp ipsa Imestitura et possessionē,
per prefatos orés meos tradita meo nomine, eidem Illtri
dño Alberto Duci, et Juramētu illi, à subditis eius pre-
stitu, ratum, gratum, et firmu habemus, ac in posterum,
et nos et successores mei Reges Polonie, habitmei sumus,
eandem Imestitura et possessionē, tenore pnciu confirmates.
In cuius rei testimoniu, sigillu meu est pntibus appensu.
Datu in Ciuitate mea Gedanen, Sabbato proximo, ante festu
sancte Trinitatis. M° D.° XXvj.°

Joannes de Lasko Archieps Gnesnen. primas Sigismundo primo regi Polonie:

De Legatione ad pp^am et expeditione Doctoris Misskowski.

Quando direxeram Romam, venbilem do. Georgium Miskowski Juris vtriusq; Doctorē, Cancellariū meū, habui qdem materias, prinatorum Ecclesie mee, et amicorum et secretorum meorū, negocijs opportunas, itaq; apud Sctitatem dñi mei, captādo beninolentiā, comiseram agere primū aliquid publicū:

Itaq; Cancellarius dicebat testimoniū obediencie ūtis vre R. quia vellet mittere Electos ex Prelatis Regni, sicut sua S. optat, sigdem Sctitas sua istud habere volet, cōcilio nō celebrato, quod ūtas vra suadebat celebrandum. etc. pocius, q; ante id Prelati prinati ex Regnis Chriānis conueniret etc.

Item sicut ūtas vra, Sūmo Pont. cōsulit, sic vt tras presente Archiepo eidem Pontifici scribi mādauit, sic Archieps, pro suo mi Sedem aplica debito, ex necessitate inualescentiū hereū supplicat, q; id sacro sanctū Concilium decernere dignaretur.

Item ante egressū de Regno Polonie eidem Cācellō, qnia contigit me Pontifici ex necessitate Loteriſmi scripsisse q; cōcilio celebrā-do, et S. sua mihi Arcepo respondebat, qnia nō satis Cesari mo cōfideret, tamē diligenter voluit facere, vt optima cōsequeretur à ūte Cesarea confidentia, tūc demū suas sollicitudies pīnas adhibere vellet q; remonēdis ab ecclia istis erroribus etc. Ideirco ego Arcepus, iterū iterūq; Pont. ia nō trās, sed oretenus q; nunciū ppriū, eundem scūt Cancellū, nō solū suadebā, sed orabā, vt Concilium esset celebratū, si sua S. saluare vellet ecclas vniuers-tes.

à ſumis ꝑiculis, nūc mūc vel nexie ob Lutheriſinū ꝑpagatorem, imminentibꝫ, cōſulnigꝫ ꝑpt illā mihi notificata Cæſaꝛ diffidēna, in qbꝫ locis credidiſſem ſecurū fore, vt Cōciliū eſſet celebratū, quod pcii indicii obiſta tpa, malicijs hoīuꝫ impedita, ac vt aliqlis reformatio eſſet vniuerſale, etc. Igr Pōtifex in hac parte ꝙ Concilio, et Cæſaris melioꝛi aio, mihi Arepo rndit alitez, quia cū Cæſare ꝑpetuā amicicie cōdicoēs condit.

Item circa Cōcilii ꝑpoſita, amſata faciebaꝫ S. ſna, ꝙ eunꝺ Cancellū vt cū nec ꝙ Conciliū, neqꝫ ālr ꝑparari poſſit defenſio contra Infideles, mirū nō eſſet habitura S. ſna, ſi ūtas vra R. ſaluti ſuoꝝ, et Nepotis Regnoꝝ cōſulēs, trengas et concordias cū Infidelibꝫ ſcribet: Et ꝙa Thurcarū Cæſar, tanꝫ optaret iſtud à ūte vra, Igr cū iſtius eſſet animi Cæſar Thurcarū, nō eſſet impoſſibile, ꝙ ūtus vra includeret Papā, Italiā Romā etc. in trengas, quod ꝙa abſqꝫ ſcitu S. ſue forſan nō eſſet tutū ūtē vre, vt aut faceꝛet, aut ego ipſe ſuggererem. Volui per eundem Cancellū meū, ex ſua S. intellexiſſe, quo aio eſſet, Igr S. ſna rndit, ꝙ trengis ſic, vt eſt ſcriptū.

Item, quoniaꝫ metuebaꝫ, ne Summus Pont. cōtra me, et alios Prelatos, Conſilijs iſtius Regni intereſſe ſolitos, ſiniſtrū haberet animū pro nouitate in nḡro Pruſſie facta, cōmiſeraꝫ dicēdū, nō tamē motu ꝓprio, ſed ſi interrogatus eſſet, quo fuerit nḡr Pruſſie à nḡratu et ꝓfeſſionibꝫ ſuis religioſis deſtitutus, ac ſi ego et Prelati accuſaremur, nullaꝫ Cancellarius meus de hac re faceret aut excuſatione, aut declaratione, licet nō ignoraꝛbat, quo fuerit ꝓceſſū, ſed diceret, vt iſtud S. ſna, ab Regia ūte vra exqreret. Igr et priuatim et publice actū erat ſeꝝ. dataqꝫ ei fuit expeditio, ſicut oribꝫ Reſpubcas repſentātibꝫ dari cōſueuit, conſiſtoriāle, put cōtinetur in ceduloībꝫ ſinguloꝝ

Collocutio familiaris Sumi Pontificis et aliorum cum Doctore Misskowski de concordia Prussiaca.

Circa primam Mensis Maij, venit rumor de concordia facta inter Altem vram, et dnm Albertum Marchionem Brandenburgen, qui inicm habuit ex fratre suo, qui est in Curia Summi Pontificis, Ex rumore fuit Papa turbatg, et Curia tota. Inquirebatur inter Curiales Polonos, num aliqs haberet rem certam, ex partibus, de facta Concordia pdicta. Et cm per singulos responderetur, q non. Tandem Rndus dns Matheus Bibbertus, Epus Veronen, sue S. Datarius, vocavit ad se Cancellarium meum, et interrogavit em, de facto concordie hijs verbis.

Est ne verum, quod dicitur publice, et scribitur à viris fidedignis Summo Pontifici, quia Rex vester Polonie, ex Prelato Regulari dno Alberto Mgro Prussie, fecerit et creaverit, auctoritate propria Ducem Secularem? ex bonis Ecclesie, et Ordinis, fecerit vnm Ducatum, et ad eundem Ducatum dnm Mgrum investiret, sibiqs hoc modo homagialem face debuit. Cui Duci, aut filiam suam, vel affinem quandam in vxore dare costituerit, Mirum est, si tantus Rex, qui virtutis et sapientie opinionem inclytam semper de se habuit, et ex Predecessoribus suis, aliqn Christianissimus extitit, vel ob id hereseos Lutherane omnium nephandissime, subscribere et consentire deberet?

Similibus fere verbis, diversis tamen tpibus, interrogatg est per Rmos dnos Cardinales Sanctorum Quatuor, de valle

Romanw et Treiwleiw Mediolanen, qui prout et Patarins, in magna smt gracia Pontificis moderni. Ad quorw interrogata Cancellarius meus respondit hoc modo.

Rmi dni, Ego nihil penitus scio, preter rumorem publicw de hijs, que Rme D. vre à me scrutari dignantur. Est bene verw, q Rex noster Sermus, cw Senatu Regni sui, et illms dnis Alberto mgro Preußie, Georgio fratre eius Marchione Brandenburgew, et Federico Duce Legnicew, aliisq3 oribus Regw et Principum agit hisce temporibus Cracovie, ad tractanda pacem perpetuam, vel saltem prorogatione Indduciarw, cw dno magno mgro, quid aut in illa congregacoe inclyta, conclusum sit, mihi hucusq3 no constat, Sed neq3 alicui ex Curialibus Polonis, Hoc vnw velim sibi persuadeat Rme D. vre, de Rege nro Sermo, quia eius ntas, nihil facere consuevit, in tractatibus concordiarw quarumcumq3, nisi quod sit dignw Principe Christiano vsquequaq3, et id quidem pro bono pacis, nedum Regnorw et Dominiorw suorum, verw eciã totius Reipublice Christiane. Neq3 fide adhibere dignetur, vanis istis, et incertis rumoribus, vt opinor, ab emulis et inimicis Mtis sue exortis, presertim contra eum Regem, qui ab incunte ætate, fidem Catholicam, et hanc Sedem Sanctã, apprime colvit semper, et hucusq3 colere, venerari, et armis insuper protegere non desinit.

Neq3 dubitare debent Rme D. vre, de Concordia, si que facta est, quin sit sancta, legalis, et maior omnm exceptn. Super qua. vt est costans opinio mea, Rex noster Sermus more suo solito Sctitatem dni mei facere dignabitur anisatew. Cuius eciã Sctitati Rme D. vre pro singulari prudencia, qua pollent, persuadere dignetur, vt pocius anisamota Regie ntis expectare, q3 rumoribus et leis quorucumq3 sua Sctitas in hac parte fidem adhibere dignaretur.

Postea, dum haberet audientiã apud Papam Cancellarius meꝯ, in rebus per me Suæ Sctitati intimatis, inter conferendũ coepit eciã Sctitas sua mirari vehemẽter, de meritis concordiæ prædictæ, Potissimũ vero cupiebat ab eo informari, Primo qualiter vra ũitas, de Prælato Regulari obstricto tribus votis religionis, potuit sua auctoritate creare Ducem Secularem. Secũdo, qualiter eidem tribus votis religionis obstricto, posset ꝑsona; dare contrahere matrimoniũ, cum quadam affine sua, nam de filia carnali, nihil tale S. sua, sperabat futurũ, quandoqdẽ præter impedimentũ, voti obstaret eciam consanguinitatis impedimentũ perpetuũ, Reliqua dicebat sua S. in dicta Concordia contenta, procederent suo marte, et possent esse tollerabilia, dummodo super duobus dubijs prædictis suæ Sctitati, daretur bona resolutio, De quibus per Sctitatem suã interrogatus, breuiter se expediuit Cancellarius mens, et respondit suæ Sctitati hoc modo.

Beatissime pater, hæc quæ iam Sctitas vra, ex me clemẽter audire dignata est, nihil amplius habeo in commissis à Bndo dño meo Archiepo ad referendũ vræ Sctitati, in facto huius Concordiæ Prothemicæ, sed neqꝫ resolutiones dubiorum quorumcumqꝫ mihi sua P. suggerere, committere ne dignata est, quæ vna cũ cõsiliis, et causis mouentibus, sepultæ sunt in secreto pectoris Regiæ ũitis, et Senatorũ Regni, quorũ secreta me latent penitus. Quare Sctitas vra pro sua prudencia, et bonitate immensa, venia æquo animo mihi concedere dignetur. Si ego, vt par esset, quæsitis Sctitatis væ, hac vice respondere, et satisfacere nõ valeo, Respondet aũt et resolvet, de dubiis prædictis sufficienter Sctitatem vram ũitas Regia, si eã desup per suas bras Sctitas vra, requirere et aduisata facere dignabitur. Ex cuius ũitis suæ responsis et resolucõibꝫ, plane cognoscere dignabitur oĩa in prædicta concordia, sancte, iuste, et legitime facta et cõclusa fuisse.

Hijs exauditis subticuit modicũ Pontifex, tanq̃ aliqd meditaret. Et postea subridens. Regia Mtãs, inquit in concordia ista Prutheni-ca, forte secuta est gesta Maximiliani Cæsaris, qui, quæ Im-perio et Dominijs suis, vtilia fore cognouerat, fecit et cõclusit primũ, et postea consensũ et auctoritatem Aplicam ex postfa-cto postulauit, Rogabitis nrõ nomine dñm Arẽpum, vt sua P. anteq̃ de hac materia scribamus aliquid suæ vti, descri-bat nobis consilia et causas, quibus mota est Regia vtas et Senatus Regni, ad hmõi concordiam faciendam, Id enim magis cõuenit suæ Prti, tanq̃ illius Regni Prælato primario, et huius Sedis Legato perpetuo, Ad cuius Prtis Legationem adhibito consiliõ Consistorii publici, dabimus vobis Respõsũ in scriptis.

Similiter dum Cancellarius meus osculatus esset pedes suæ S^tis in valedictione in vinea extra Romã, et acciperet Respõsũ in scriptis, de manibus solius Pontificis, super omnibus, quæ meo nomine, per eum dicta fuere, vicibus repetitis sua S^tas eum monere dignata est, vt me, de consiliis, et causis mo-ventibus dictæ concordiæ, suæ Scitati intimandis diligẽcius suæ Scitatis nomine, moneret et requireret

Responsum a Pp. Clemente septimo Doctori Misskowski Cancellº ac núcio Archiepi Gnesnen datum.

Ad ea, que Sctitati sue, per Doctorem Georgiu, Nunciu Rdi dñi Archiepi Gnezn, de Regno Polonie, proposita sunt, sic per Sctitatem suã Consistoriale responsum est.

Placere Sctitati sue optimu animu illius Sermi Regis, qui semper curiosus pacis et salutis Chrianoru, paratum se offerebat, mittere electos ex Prelatis Regni sui, ad Romanam Curiam, qui pro reformandis rebus Ecclesiasticis, à Ste sua fuerant petiti, et nihilominus suadeat indici Conciliu vniuersale, tanqz magis necessariu, ad placanda tempora tam turbulenta Christianitatis. Cognoscere em Ste suam in omnibus rebus veterem illam, et nunqz satis laudata, tanti Regis pietatem erga Deu, ac prestantem virtutem, Itaqz de concilio caperet libenter Sta sua, consiliu Regis. si id possibile videret, et de eo ats fuit eciã tractatum, cum ipsomet Cesare, cognitaqz impossibilitas illius celebrandi, propter innumerabilia impedimenta et calamitates temporum ac Prouinciaru, Nam neqz in tantis dissensionibus et periculis Prelati Gallie, ac Conciliu venire possent, aut vellent, neqz Prelati Hispanie, sine Gallorum consensu, si terra iter facere vellent, nam mari, neqz dignum, neqz tutu esset. Germania vero quomodo se habeat, omnibz notum est. Qui Germani eciam protestati sunt, se nolle Conciliu nisi in Germania, Ita si fieret extra Germania, magis eciã exacerbaretur. In ea vero quod Concilium, et

q3 sincerw fieri possit, plane cernitur.

Quod si eciam omnes ex omnibus locis Prelati, et Primopum Oratores conuenire possent, graviter pertimescendum esset id, quod profecto accideret, ne suis domesticis factionibus impediti, propter inimicicias, et odia nationw, inter se pocius ad dilacerandw, q3 ad consuendw tunicam Chri accederent, et Concilium quod esset pro pace et concordia quesitw, in graviores discordias, et peiora mala eruperet.

Deinde armis vbiq3 vigentibus in tanto tumultu et cofusione rerw omnium, quis esset aut Rex, aut Princeps, aut Prelatus, qui res suas domi turbatas relinquens, ad Concilium tuto, et quieto animo, posset accedere, Quod precipue accideret Germanis, quorum nemo posset, sine manifesto excidio rerw suarw, à domo esse absens.

Propter hec Sctmus dns nr, cupidissimus pacis et quietis Christianorw, ac desyderans, cum Dei auxilio, multis abusibus religionis Christiane prouidere, electissimos dignissiosq3 aliquot Prelatos ex omnibus Prouincijs constituerat euocare, non particulares reformationes meditans, sed eas, per quas, vniuersa Christianitas Deo fieret acceptior et gratior, A quo eciam sancto et salubri concilio, propter causas supradictas fuit retardatus, cum nec ex Gallia, nec ex Hispania potuerint venire, et tamen Sctitas sua, in eadem tententia perstat, si res fierent sedatiores, summ de vocandis Prelatis consilium exequendi, In quo habet gratiam isti Regi inuictissimo, qui se offerat, paratu mittere opportunoq3 tpe admonebit Sctē sua, factura reformationes, si Deus annuerit, tales, et tā vtiles, vt eas Sctas istius Regi imprimis sit pbatura et comendatura,

De bono atq3 optimo non ſiniſtro animo Sermi Cæſarꝯ, erga Sctmu dñm noſtrum et Sedem Aplicam, nihil commonetur Stas ſua, eſt enim bene conſcia optimi animi ipſius Cæſaris, et mutuæ inter eos beniuolentiæ, ac voluntatis, quæ ſemp fuit et permanſit inuiolata, ac firma, Deinde eciam confidit, Dei, et beatorum Apſtorum Petri et Pauli preſidio, qui Sedem Aplicam à ſe conſtitutam, protegere non deſinunt, ac, vt melius pateat omnibus, quæ ſit bonitas, quæ pietas, et religio maximi Cæſaris, qualis eiuſdem in Sctitem ſuam, et ſanctam Sedem Aplicam voluntas, inſſit mihi Arepo exemplum lrarum ipſius Cæſarꝯ, à ſe nuper acceptarum, ex quibus apparet, vigere inter eos, patris et filij amorem et charitatem.

De rebus Prutenicis, quæ allata ſunt Sti ſuæ, noua et mirabilia viſa ſunt, propter opinionem virtutis et ſapientiæ, quam de illo Inclyto Rege, ſemper habuit maximam, Cuius eciam conſilium noſſe, et cauſas, quæ illum mouerunt, intelligere optat ab Arepo, et mandat. Cum multum miretur, quid in illo ingrato Pruſſiæ, Sctas ſua, fidei et ſpei collocare poſſit, De quo manifeſto apparet, illum, nec Deo fidem ſeruare, et eciam locis terrisq3, quas poſſidet, multas ſpecies impietatis, rapine, crudelitatis, in loca Deo ſacrata et Eccleſiaſticas preſertim perſonas, exhibuiſſe, aut exhiberi paſſum eſſe, vt pluri-morum iam Nuncijs et querelis, ad Sedem Apoſtolicam eſt perlatum.

Quod ad treugas et concordiam cum Thurcis, et cum ipſo Rege ptinet, Stem ſuam optare vt Rex conſeruet et obtineat veterem ſuam gloriam Regis Chriſtianiſſimi et prudentiſſimi, velle tamen ſalutem illorum Regnorum, quem, quomodocumq3 veniat, dum ſit cum dignitate, ſine ſeruitute, ſine

prēnditio Christi et Vicinorum Stem ſua, m bonam pacem tem acceptura, prēſertim, ſcientem mhil Regem illu factu rum, quod ſe dignu non ſit, De ſe vero, et de Italia, ac vrbe Roma, non eſſe nunc tempus tractare conditiones in Inſcriptiombus, eſſe tamen gratam Sti ſue curam et co gitationem ipſius Bndi dni Gnezneñ, pro vebus Sti ſue, et tocius Chriſtiamtatis ſuſceptam.

Ad cuius P. ecia lras ſuas dirigit, vt curam capiat promi dendi, ne hnic impie, et pernitioſiſſime Lutherane hereſi, licitu ſit confundere omnia, et Summi Dei Legibg, ac Principum ſuorw obedientia, omnes anertere, In quo ma xime neceſſaria eſt, auctoritas et ſapientia iſtius inictiſſi mi Regis, et probitas, ac prudentia ſue Prtis, quoru vtro rumqz virtuti et pietati exga ſummum Deum, Stas ſua plurimu confidit.

Carolus .v. Romanorū Imperator. Clementi septimo Pontifici Max.

Beatiſſime pater, dñe clementiſſime, Exhibuit nob Rndg Balthazar Caſtillionens, Apoſtolicæ Sedis Prothonotarius, veſtredq3 Stis apud nos Nuncius, lras beatis vre, annulo Piscatoris obſignatas, datas nona Marcii, et pro Credentia ei commiſſa, nobis eciam nonnulla verbo, ſcriptoq3 retulit. Placuit profecto, ex ijs didiciſſe, optimū vre Stis in nos animum, de quo nunq3 dubitauimus, nec diffiſi fuimus, nec in malam partem, quod geſtum eſt, cepimus, ſed benigniq3 interpretati ſumus, prout Stas vra ex lris meis, quas ſeptima fluxi menſis Februarii, ad eam dedimus, ſam apte didiciſſe potuit, q3 ſemper, vt patrem habere, obſeruare, et vt Chriſti Vicariū, Chriſtianiq3 gregis Paſtorem, venerari, et colere cupimus, nec immerito vra Stas de nra in hoſtes victoria congratulari, lætariq3 videtur, A dño em factū eſt iſtud, et eſt mirabile in oculis nris, hinc em prębuit diuina clementia iter, quod hominibus non patebat, ſed inuium, clauſumq3, et quaſi desperatū videbatur, ad pacem ſcilicet, quietemq3 Chrianorū, ad hoſtes fidei repellendos, cōterrendosue, ad hæreſes, ſectasq3 erroneas extirpadas, ad Chriſtianā religionem amplianda, ſtabiliendamq3, Regem quoq3 Dominicū in vnū ouile redigendum, Nil enim cordi nro ineunte ætate magis inerit, q3 vt Deo in primis, deinde Chriſtianæ rei ſatisfacere poſſemus, Vnde is, qui ſcrutator eſt cordiū, qui mentem mām nouit, et nihil ignorat, ſuę pietatis oculos in nos conuertens,

impedimeta ac offendicula; quibus iter pacis precludebat submouit, caliginosa nubem, veritatis noticiam obumbrantem, claritatis sue lumine absterfit, gressusq3 nros in semita recta dispofmit. Nec ab re vra Stas Apphetico quoda Spiritu prædixerat, fœdus illud cu Gallo percuffu, cois pacis auspitiu fore. Gallus em fretus fundameto, viribq nris, vt arbitrabatur diminutis, seq3 multo superiore putans, vincitur, inuictusq3 ad æquas pacis conditiones trahitur.

Quod superest Stem vre Nuntio, et verbo et scripto vndiq3 et amplius per Oratores nros, vre Sti referendu, explicandumq3 commiferimus, quibus eadem Stas fidem præstare dignabitur. Quam diu feliciter vivere, et Ecclesie sue præesse cupimus. Datum in Opido nro Maioretti die quarta Aprilis. M.° D.° XXV.° Regnorum nrorum Romani vj.° et aliorum x.°

Responsum a Sigismundo primo rege Polo[e]. Stahlio. oratori Lodouici regis vngarie & Bohemie

SAcra vtás Regia Pxnde dñe orator, agit et habet in primis immensas grás, Sérmo dño Hungarie et Bohemie Regi, Nepoti suo chármo, q illius vtas constituta alioqui ipsa in sumis difficultatibus et angustiis, sit tamen sollicita de statv, et rebus eius vtis pacandis, Qvam beninolentia et officiw, curabit vicissim illi, vtas sua, omni studio, omnibus viribus et facultate sua semper referre.

Qvamvis aut animi omniw Regnicolarw, adeo exacerbati fuerint, aduersus ffltrem dum vgrum in Prussia, et illw ordinem, vt maluissent rem armis, q3 aliqua concordia determinari, in idq3 decreta fuissent certa subsidia, tame necessitas et discrimen, quod Sérmo dño Regi Ludouico, et Regno Hungarie incumbit, ita pmouit cum vtis sue Regie, tum omniw ordinw mtes, vt dimisso proposito ac instituto suo, amplexi sint eam concordia, que hoc tempore magis ex vsu esse videatur, Cui cum vra D. non interfuit solw, sed ecia nomine Principis sui pfuit, facius illa, vti facta sit, illius viti, et dms Consiliarius suis, declarare potuerit, et psertim, vt ad eam conficiendam, potissima ratio, et causa fuerit, necessitas Regni Hungarie, De quo et vtas sua, et vniuersw hoc Regnw, non minus est sollicitum, q3 de Statu suo proprio.

Declarabit ecia vra D, qua significatione habuerit vtas sua ab Impatore Thurcorw, ex qua conijci pot, illw ad pacem, vel

Jnducias ffpensu, nihilq3 esse cõsultius hijs Regnis, q3, cu summates illi Principes Chriani, se mutuo, ad interniciõez vsq3 ffequatur, nullaq3 spes reliqua sit auxilii, ipsoru, pace ipsa vel Jnducias imire, et à tot laboribg et sumptibg, quibg hec ipsa Regna exhausta sunt, aliquatu respirare, interimq3 quo hec turbe intestine denement, expectare, Et pinde qd reliquu est, ad eas ipsas Jnducias tractandas, et cõficiedas, mittet ũtas sua citra moraꝫ orem suu, qui nõ minus negotia Regni Hungarie, q3 hnus, curæ habebit, vt ex vsu et dignitate, quantu fieri poterit, conficiantur.

Cõmendabit tande D. vra, ũtem suaꝫ Regiaꝫ, Sermo dño Regi suo, quem, eius ũtas, vt pupillaꝫ oculi sui, vt dimidiu animæ sue, pendit, ac reputat, nõ minorig3 amore cõplectitur, q3 vniciu filiu suu, nec minus est eius ũtas anxia, et sollicita de bono statu illius ũtis, q3 de suo ffrio. Proindeq3 quicquid officii erga illaꝫ ũtas sua prestare vnq3 poterit, viribus, gentibus, et facultatibus suis, id se q3 libentissime facturaꝫ offert et pollicetur.

Quod reliquu est, referet vra D. nomine, ũtis sue Regie, plurimaꝫ salutem Sereme dne Marie, Hungarie et Bohemie etc Regine, ac Sermaꝫ Conjugem et liberos suos diligenter commendabit.

Petrus Tomiczki Eps Crac. R. P. Vicecancells Anthonio Lulleoni Baroni Burgi nucio Appco.

Magce dne, amice chare ac honorand, Etsi per tantum temporis internallu, nullas ad magcia vram, dederim lras. Quod quidem partim maximis occupationibus distentus, partim propter Nunctioru raritatem (qui si forte huc frequentes commeant, mihi tame se no offerunt:) facere pretermisi. tamen fixa permanebat in animo meo, iocundissima vre magcie memoria, simul et mandatoru, quoru negociu explicandu, mihi hinc discedens mandauerat, Quonia aut eorundem mandatoru attentandi occasio, hactenus mihi defuerat, nulla excusatio mihi se obtulisse videtur, qp hactenus a scribendo ad magcia vra, mihi temperauerim, cu aliud argumetu scribendi no facile occurrebat.

De Oratoribus quos Setmus dns nr, iam dudu mitti ad se postulauit, deliberabat Regia vtas, et cu Consiliariis de ea re cotulit, prestolatur, quo nam pacto, alii Principes in hoc casu se gerent, qua de re cu certior facta fuerit sua vtas, imitabitur non imita cæteros Principes Christianos, et Oratores suos libentissimo animo Romam mittet, et S. illa Sedem, prout iam ab initio facitabat, venerabitur. Quam ad rem, atq3 eciam ad alias, de quibus superius athgi, mea opera, fides, diligentia, et si qua est auctoritas, nequaq3 deerit, De qua tum eciam de cæteris, cu primu occasio dabitur, nulla mora interposita, Magciam vestram, faciam aliis lris certiorem.

Quomodo negotiu Prutbenicu transactu fuerit, scio à Nepote meo dño Episcopo Premisliẽ, copiose ad Magciam vram perscriptum, Ideo non existimabam operepreciu esse, candẽ Cantilenam frustra repetere.

Illud rogo et oro, me solita sua benevolentia Mágcia vestra prosequi, et negotia mea, quẽ hactenus Romẽ confecta nó sunt, diligenter cómendare velit. Valeatq3 foelicissime vra Mágcia, meq3 habeat sibi charu et commendatu. Crác.

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell. Cardinali Campeio Legato Apostolico.

RMe in Chro pater, et dne dne clemen^me. Post servitutis et obseruantie mee humilem commendationem. Accepi lras à RXma D. vra, officii humanitatis, ac summe in me benevolentie plenissimas, Itaq3 qnu legationis munus, apud Ser^n dñm Hungarie et Bohemie Regem obiens, mee dignitatis et cómodi rationem, se habere, eisdem lris, humanissime, simul et benignissime testetur RXma D. vra, habeo eiq3 amplissimas, et nunq3 intermorituras gracias. Velit Deg immortalis, eam occasionem mihi olim offerri, qua RXma D. vra intelligere posset, q3 grato animo, tantam eius in me benignitatem exceperim, profecto, nulla tam dura Prouincia mihi demandari posset, quam nó libentissime, et infracto animo obirem, vicissim in procurada et augenda dignitate et cómodis, eiusdem RXme D. vre, Quod quidem re, q3 verbis agere mallem, modo, vt scripsi,

Deus occasionem offerre dignaretur.

Quantu ad rem Pruthenicã attinet, non modo Induciæ pro-
tractæ sunt, sed et pax, et amicicia perpetua, stabilita et co-
fecta est, offerente se occasione, quam hæc Regia ñtas, dñs
meus gratiosissimus, non invita arripuit, eo, q̃ à dißidiis,
inter Christianos Principes, natura abhorret, et vt hoc
domestico, et pene Ciuili bello imminenti, liberata, com-
modius et expeditius, contra fidei, et sanctæ Sedis Roma-
næ hostes, si ita sors tulerit, bellu gerere possit.

Quo aũt modo, et quibus conditiõibus res acta sit, ex
Sæmi istius Regis, tum etiam ex hoc nostro Oratore qui
isthuc mittitur, abunde intelligere poterit, Rẽma D. vra.

Ego, quantu mihi diuinitus concessu fuerit, quicquid ad
pacem inter Christianos Principes procurandam, et sanctæ
Sedis Romanæ, auctoritatem et ñtem augendam pertine-
bit, nihil prætermittam, Vram interim Rẽmam D.
foelicissime valere cupio, eidemq̃ me q̃ diligentißime
commendo.

Sigismundus primus Rex Polonie Ludouico regi Vngarie et Bohemie

SEréne Princeps étc, Mittimus Oratorem méum Magcum Stanislaum de Sprana, Castellanu Zarnovien, et Capitaneum opoznen ad Imperatorem Thurcoru, per Regnum Vtis vestre Hungarie, quem mittere quidem per Moldauia decreueramus, sed veriti sumus eum, illi itineri et fidei credere, Proinde rogamus plurimu útem vestram, quidere, tráſqz suas per manus huius Cubicularii néi, dare faciat ipſi Oratori méo, de securo per Regnu, et Dominia sua trá-ſitu, ne qua mora et impedimenta illuis, pariant vtriqz no-ſtrum maiores difficultates apud illum Imperatorem, ali-qua ſiniſtra suspitione, cum iam alioqn, poſt significatam illi iampridem miſſionem ipſius Oratoris, satis superqz fa-cerimus illu expedire. Faciet útas vra, rem summe neceſſaria et salutarem, Que felicisſime valeat, et nos diligat. Datum

Sigismundus primus Rex Polonie Archiepo Strigoniensi.

Rme in Christo pater, et dñe amice sincere nobis dilecte. Expectauimus satis longu tempus, cupientes certiores fieri, quid nam Sermus dñs Rex Ludouicus, Nepos ñr charm⁹, in causa meundarum, cu Imperatore Thurcoru, induciaru, deliberaret, et constitueret, sed cu ab eius ñte, nihil certi hactenus intelligere potuimus, constituimus iam tandem Oratorem nrum, ad eundem Imperatorem Thurcoru mittere. Cui fuit quidem iter longe breuius et cómodius per Moldauiam, sed nó satis fidebamus Vaynode illi, secureusq3 est visum nobis, vt idem Orator ñr, per Hungariá profisceret. Rogamus igr P. vrám, velit ab eodem Sermo Nepote mco, eidem Oratori mco, lrás, pro libero et securo, per Regnum Hungarie, transitu, obtinere, easq3 in manus huius tabellarii nri dare, nostro Oratori reddendas. Quod si et ipse Ducem, ab illius ñte, Rma D. vra obtinere poterit, faci; et nobis in hoc rem longe gratissima, quam illi vicissim omni studio, et gratificatione mea referemus, et cupimus eam bene, ac foeliciter valere. Datu, etc.

Sigismundus I. Rex Polonie Solimano Turcorum Imperatori

n°. 2°.

Sereme ac Potentissime Cæsar, dne amice et vicine noster charme, Veniens ad nos iste Nunctius vrus vre, et salutavit nos illius nomine, et benevolentiam eius erga nos, non mediocrem declaravit, et presertim eam, q̃ vitas vestra mandaverit, omnibus subditis et officialibus suis finitimis, vt liber esset transitus, liberaq̃ commertia vtriusq̃ subditorum nostrorum, Quæ res fuit, et est nobis multo gratissima.

Retinuimus autem hunc eundem Nunctium vrum vestræ, ea causa, q̃ vna cum illo, magnum Oratorem nostrum mittere voluimus, et mittimus, qui tam cito, ad iter adeo longum expediri nequivit, tamen cum iam expeditus sit, breui apud vtem vestram constituetur. Quæ optime valeat, et nos diligat. Datum.

Sigismundus. I. Rex Polonie Salomoni Turcorum Imperatori.

N°. 2.

SErme ac Excellentissime Impator, frater, amice, et vicine, charme. Cupientes pacem, et bonam amicitiam, cu vestra ute coservare, decrevimus Oratorem, et Consiliariu nostrum, ad utem vram Sermam mittere, vt et sanitatem illius inviserem, et nonulla ad pacem et amicitiam inter nos spectantia, illi significaremus. Rogamus itaq3 utem vram, vt pro ipso Oratore meo, lras suas Salui Conductus et securitatis, nobis per hunc Nunciu mittere velit, citra moram, vt illu oportune ad utem vram expedire possemus, et ille secure isthuc, ad eandem utem vram perveniret. Quo faciet rem nobis gratissimam, et vtriusq3 nostrum bono statui et amicitie conducibilem. Valeat tandem vtas vestra foelicissime. Datum.

Legatio a Sigismundo primo rege Polonie ad Salomonem Turcorum Cesarem data Stanislao de Sprova Castellano Zarnouiensi & Capitaneo Opocznen.

Sereme ac Potentissime Cæsar. Serenus Princeps dns Sigismundus Polonie Rex. et Magnus Lithuanie Dux, dns meus gratiosissimus, mittere me dignatus est, ad visenda sanitate vre. Cui imprimis plurima salutem dicit, optans ex animo, vt vtas vra, et diutissime valeat, et illi omnia, pro voto et desyderio succedant, tanqz amico et vicino suo.

Offerende dehinc lre Credencie, quibus lectis, dicendum.

Sereme Cæsar, Sciens vtas dni mei, et in memoria habens que fuerit illi amicicia et coniunctio, tam cu Serno olim patre vte vre, qz eciã Predecessoribus suis, cu maioribus vtis vre, mittere me dignata est ad vtem vram, causa renouande et redintegrande, eiusdem amicicie et coniunctionis nu vte vre, et Regna Dominia, ac subditos communes vtru vrarum,

Missset vero dudu illius vtas, ad gratulandu prouectioni ad Sedem paternã vre Sertis, nisi bello longinquo à Regno suo, tunc occupata fuisset, et nisi eciã intellexisset vtem vram suis quoqz bellis illo tempore fuisse implicitam. Sed nunc per me gratulatur et prouectioni vre vtis, et successibus illius, quos faustos et foelices esse desyderat.

Vt aut ipsa amicicia et coniunctio inter vtes vras, ad effectu et firmitudinem deduceretur, committere mihi dignata est

illuis vtas agere, tractare, et concludere cu vra Serte, ad amiciam et coiunctionem, que esset, certa stabilis, et sincera tam inter vtes vras, q3 eciam inter Regna, Dominia, et subditos earu comunes, vnde et cresceret inter ipsas eadem amicia, et vtilitas coru, ac subditoru communiu vtriq3 augeretur.

Et vt Nuncii, Mercatores, et subditi quicumq3 vtum vraru, possint vltro citroq3 inter vras vtes, et earu Regna et Dominia, libere commeare, et redire, negociariq3 in omnibg suis mercimoniis, et negociis honestis, ac decentibus, Ita quadmodu du tempore olim Predecessoru vtum vraru fieri cosuenit.

Et quia, vt scis, nulla adhuc significatione habemus e Hungaria, vtrum eadem Inducias cu Impatore Thurcoru, nive volent dni Hugari, nec ne, et nos, libenter illas Seremo Nepoti meo, dno Ludouico, Hungarie et Bohemie etc Regi, cociliarem, Intelligentes eas illi esse necessarias, decreuimus id, quicqd ab illuis vte habebimus, post te mittere, teq3 demo instruere, quomodo rem tractare debebis.

Quod si non mittemus ipsam Instructione tibi, prius q3 ad Curia Cesaris peruenies, volumus vt hoc modo, de re Hungarica, loquaris, et agas.

Sereme Cesar, Quia Seremus dns Ludouicus Rex Hungarie et Bohemie, est nepos vtis dni mei, et is in sua etate Juuenili existens, nescio, quomodo deuenerit ad differentia cum vte vra, dolet ex animo dns meus, hanc esse dissensionem animoru, inter illu et vtem vram.

Et cu ipse dns meus esse vult, cu vte vra in bona, et

solida amicicia cupit, vt pariter inter illa, et ipsu dñm Regem Hungarie, Nepotem suu, pax et concordia, bonaq3 amicicia fieret, et per me firmaretur, Siquidem ita Regnicolis illius Regni Hungarie visu fuerit, quorum mentes nondu haberet illius vtas in hac re exploratas.

Placeat itaq3 vti vre, vt vna cu dño meo, Seremus quoq3 dominus Ludouicus Rex Hungarie, ea amicicia, et benevolencia cum vte vestra, meat, et habeat, Ita vt olim inter Predecessores vtis vre, et Reges Hungarie fieri cosuevit.

Quod si Hungaris aliter videretur, neq3 grati essent benevolentie vtis vre, nihilominus, vt inter vtes vram, et Seremum dñm meu Regem Polonie, magnumq3 Ducem Lithuanie, communiaq3 Regna, Dominia, et subditos ma: ie status vestrarum bona pax, et amicicia illesa pmaneat.

Priuatim agend cum Bassis.

Primu salutatis Bassis, nomine Regio, dicendum cum illis, ad quid te isthic miserimus, vt videlicet pacem et concordiam tractares, inter nos, et illum Cæsarem, talē, qualis erat int Predecessores vtrumq3 nostrū, Et similiter, vt de renouda amicicia, et pace, inter ipsū Cæsarem, et Sēmū dnm Regem Hungarie tractares, inquantū ita Hungaris visū fuerit, si interim tibi alia Instructio à nobis non veniet.

Si requisitus fueris, quanto tempore Inducias inire vellemus cū ipso Cæsare, respondebis nos nunq3 optasse, neq3 optare aliquā differencia esse inter nos, et ipsū Cæsarem, et proinde vellemus Inducias cū illo sex annorū, vt intra illud tempus, posset solidior et diuturnior pax et amicicia, inter nos concludi et firmari. Et proinde ages, vt ipse Induciæ sex annorū, inter nos fiant, et cōficiantur.

Si aūt recusabūt tot annorū Inducias, dices breue spacium Induciarū, malam spem prebere vtriq3 firmē et sincere amicicie, et res tanti momēti, tractari et confici nō possūt commode, per tanta viarū et locorū interualla tempore angusto, Et proinde perstabis quantū poteris in sex annorum Inducijs. Qua in re si illi ptinaces fuerint, descendes ad quinq3 annos. Si ad id nō consencient, nominabis quatuor, et postremo, si aliter fieri nō potuerit, stabis in tribus annis, ita quēadmodū est ante solitū fieri..

Si quēsitū fuerit, quare cuperemus Inducias fieri int illum

Cæsarem, et Sermū dñm Ludouicū Regem Hungarie, non habito illius, et Hungarorū animo explorato, dices, tunc, cū expediebaris, Conuentū actū in Hungaria, nolusseq3 nos illius conclusionem expectare cū absolutione tui. ne Cæsar interim longius discederet, aut aliquid aliud causē suspicaretur.

Si ecia quererentur, quare postularemus Inducias ipsi dño Regi Hungarie, cum ipse non postulet, essetq3 in hostilitate cū Cæsare, Respondebis ita vt coram Cæsare loqueris, nos pro eo, q Sermus Rex Ludouicus est Nepos mē, et nos volumus cū Cæsare solidam habere amicitiā; Cupe ecia nos vt pariter Nepos mē, nobiscū esset cū illo, in bona pace, et amicitia constitutus. Qui si huius officij, et curē mee, aut subditi eius ingrati essent, vt nihilominus inter nos, et Cæsarem pax, et coniunctio. Induciaq3 ꝑmanerent.

Si quererent Basse, an verū esset, q Vaynoda Moldauie Cæsari significauerat, nos voluisse Kiliam. et Byalagrod expugnare, dices, nobis minq3 fuisse animū, aliquam inire controuersiā et inimiciciā cū ipso Cæsare, neq3 ea esse vera, quē idem Vaynoda Moldauus intimaret, persuasumq3 habere nos, q Cæsar ex talibus eius significationibus permotus, miserat hyis annis preteritis, gentes suas, ad Dominia mea, quē nobis dammū ingens fecerūt, Et proinde vt Cæsar deinceps no adhiberet fidem, talibus intimationibg ipsius Vaynodē Moldauie, Sed si quid illi eiusmodi significaret posthac, mitteret ad nos sīsitatū, vtrū ita esset nec ne.

Si querent de bellis Principum Christianorū, et capto Rege Gallie, dices, verū quidem esse, de differentia et conflictu istorū magnorū Principū, et Regem ipsū Gallie captū.

verũ omnes alios Principes Christianos, et nos pariter inter-
posuisse operã mãm, ad illos concordandos, essegz nobis certã
spem bonæ pacis et concordiæ omniũ breui conficiendæ, vel
iam hactenus confectæ.

Dicendũ eciã erit, vel cũ Cæsare, vel cũ Bassis, vt illic videbit-
q; Thartari Byallagradenũ, qui sunt Subditi Cæsaris, partim
soli, partim assitis sibi Thartaris Precopensibus, turbare solet
pacem et Inducias, quæ fieri consueuerant inter Cæsares
Thurcorũ et Reges Polomiæ, grassantes in mercatores vl-
tro citroq; commeantes, et ad fines Regni ~~aut Ducatus~~,
aut Ducatus Lithuaniæ excurrentes, et plurima damna
perpetrantes. Et proinde, vt Cæsar illos, à talibus facino-
ribus cõtineret, quod eciã erit in articulis Induciarũ expri-
mendũ.

Inducię fiendæ sunt Iuramento Cæsaris, quemadmodum
ante hac semper est fieri solitũ.

Item vt ipsæ Inducię fiant, ad sex annos, vt prędictum est,
inter nos, Regnũq; nr̃ũ Poloniæ, magnũq; Ducatũ Lithua-
niæ, aliaq; omnia Dominia, et subditos mẽos, ac inter Cæ-
sarem eiusq; Regna, Dominia, et subditos quoscunq;.

Et vt nullum dammũ nobis, Regnoq;, et Ducatui Lithuaniæ,
aliisq; Dominijs, et subditis meis, à Gentibus quibuscunq;
Cæsaris, et Thartaris Byalogradensibus, aliisq; omnibus
ipsius Cæsaris subditis inferatur, et vt pax firma, et ami-
cicia solida fiat, et obseruetur vtrinq;.

Vt Nuncii et Oratores tam Cæsaris, q; nri, vltro citroq;
inter nos commeare possent, Similiter et Mercatores ex vtraq;
parte, vt libere ire, redire, et commercia ac negotia sua,

libere exercere valeant, theloneis et vectigalibus consuetis, persolutis.

Ad eundem modum tractande sunt Inducie, pro Sermo Rege, et Regno Hungarie, si interim aliam à nobis Instructionem non habebis, cu conditione, inquantu Hungari consentient, Ats illis non consentientibus, vt nihilominus inter nos, et Cæsarem fiant Inducie, modis supra scriptis.

Cætera industrie et vie
tuti tue committuntur.

Sigismundus primus Rex Polonie Clementi vij Summo Pontifici.

Sanctissime ete. Non ignorat vra Sctitas, quantis difficultatibus et discrimimibus, expositu sit continue Regnu et Dnia mea, quibus tot moles, non solum Thartarorum, Moschorum, et Valachorum, sed eciam Thurcorum assidue incubunt.

Meminisse eciam potest vra Sctitas, mihi et Sermo dno Ludovico ete, cum Predecessores vre Sctitatis, tum ipsa quoq3 spem prebebat, de reducendis ad concordiam Christianis Principibq, et generali expeditione paranda, qua hactenus inherentes, pacem et Inducias cu Thurco recusantes ambo, tum ego, q3 Sermus Nepos meus, ingentem iacturam his proximis annis subiimus, vnde et vniuersa res Christiana no parum multu inclinata videtur. Quare subditi et Regnicole mei considerantes, no sopiri modo bella intestina Christianorum, verum eciam illa indies magis ac magis augeri, et exasperari, ac vram quidem Sctitatem, pro officio optimi et pientissimi Pastoris, nihil cure et laboris pretermittere, in sedandis hjs intestinis, et nimiu intempestivis turbis et seditionibus, sed nihil proficere, negnaq3 pati voluerunt me ea spe generalis expeditionis diutius pendere, et tantas tempestates, quibus hic vnde quaq3 obruimur, citra vllius auxiliu sustinere, et presertim cu factus essem cercior, Ducem Moschouie societatem cu Thurco aduersus me tractare, qua intelligetes ipsi subditi mei presentissimu Regno, et Dominijs meis discrimen imminere. dum Thurcus, Thartarus, et Dux Moschouie, simul illa impeterent, adegerunt me ad Inducias

cũ ipso Thurco incundas, Jutra quas aliquandiu respirare,
et tot aliis hostibus, quorũ vel vnus, maximo cuiqꝫ Regno,
satis est, cõmodius resistere possent.

Quam rem vestre Scitati, significandã duxi, Cui pro sum-
ma eius in me, regnumqꝫ meũ benignitate, nihil reẽ me-
arũ, nõ cõmunicandum putem. Supplicoqꝫ illi, vt si quid
in hac re fiat prẽter eius animi sententiã, boni cõsulere
dignetur: Quandoquidem me et necessitas ipsa, et subditorũ
meorũ continuæ expostulationes, quinimo, et tanta eorũ
Principũ, de nobis, et Re Christiana memoria, qui inter se
ipsos sine fine digladiantur, eò impulerunt, Tamen cum
ad agendum aliquid in commune, cũ eo communi hoste,
ventũ fuerit, persuasissimũ habeat vẽa Scitas, me cum
omnibus gentibus, et viribus meis, futurum non postre-
mum. Me vestre Scitati, etc

Sigismundus primus Rex Polonie Cardinali. S. Quatuor Coronatorum. Protectori

Composuimus iam pridem differentiam nram, cum Magistro Prussie, non adeo ex animo nro, qz ex re Christiana, que nulla nunc alia re magis, qz comuni pace indiget. Significare ant Sctmo dno nro distulimus, q adhuc no plane omnia essent transacta. Nunc tamen confectis omnibus tam hic, qz ecia in Prussia, que ad perpetuam pacem pertinent, scribimus de hys ipsi Sanctissimo dno nro, Scribimus et de Jnducijs cu Thureo ineundis, ne quid illius Sctitatem rerum nostrarum lateret, quam tantopere, cu rerum mearum singillatim, tum vero comunis Christianorum pacis, pientissimum patrem et Curatorem esse, compertum habemus.

Rogamus vram D. Rcma, curare dignetur, vt hec nostre accipiantur ab eius Sctitate in eam partem, prout nos integerrimo et devotissimo in illam animo scribimus, persuadeatqz illius Sctitati, nos, vti hactenus fecimus, ecia in posterum omnibus in Bis, et votis eius Sctitatis obsequentissimos, deditissimosqz illius sancte Sedi semper futuros. A quo studio nro, si qd Sanctitati sue dissidere aliquando videretur, cogitaret no omnia voluntate et Judicio nro, sed partim necessitate, partim ecia horum temporum malignitate fieri, quibus omnia sursum ac deorsum miscentur et confunduntur.

Sigismundo primo Regi Polonie Stefanus Brodericus Ludouici Regis Vngarie: apud Papam orator

Sacratissima Regia vtas, dne dne mihi clementissme. Post seruitiorum meorum in gratiam vre vtis humillima commendationem, Accepi aliquot lras vre vtis hys diebs, in quibus vra vtas scribit mihi de nonnullis negocijs suis, que mihi perinde cure erunt, vt negotia Sermi et gracio-sissimi domini mei, charmi Nepotis vre vtis, neqs vlla ratione magis poterit vra vtas sua in me gracia ostendere, qs si seruitute mea quantulacumqs, vti fuerit dignata quod vt facere velit, eidem supplico humillime,

Nescio aut, quibus verbis vre vti gratias aga, vel quibus obsequijs promerear apud eam possim, eam gratia, qua, superioribus mensibus, in commendando me, suo minimo seruulo Sacratme vti, Nepotis sui charmi, declaravit, hoc vnum semper et palam profitebor, et re ipsa, ac seruitute mea sincerissima ostendere conabor, vram vtem, quod in me co-feret, in gratu, et fidelissimu seruitorem collatura, et qcqd mihi accessioms contigerit, id soli vre vti libens debebo,

Verum vt ad ea redeam, de quibus vra vtas scribit, ea partim sunt expedita, sicut mihi dns Joannes Rudinzki retulit, partim eras, vna cu Rmo dno Cardinale sanctorum Quatuor. sicut vra vtas iubet (de Prelatorum huc missione loquor) sctmo dno mo referentur. De cuius voluntate faciu vram vtem ilico certiorem.

Pontifex in facto pacis, inter Cesarem et Christianissimu

Regem faciendę, vehementissime laborat. Delegit eius rei gracia Rcmum dnm Cardinalem Salviati Nepotem suu, ad Cęsarem mittendu, cum quo consultissimu indicaret, me quoq3, qui huius potissimu rei gratia, à ute dni mei gracioſissimi missus sum, illuc proficiſci. De qua Pontificis voluntate, scripsi ad utem Regiam. Si posset confici ista pax, sicut sumus in non parua spe, propter illas causas, quas ad Rcmu dnm Premisiu, cu quo mihi note occultiores res sunt, perscripsi. Si ingnam confici posset, essemus securi de salute Christiane Reipublicę, presertim ob eum animu, quem certe magnu et excellentem, in Rege Christianissimo esse animaduerti supioribus diebus, dum apud eum essem, de quo ad vram utem proxime scripsi. Sin minus, ego quantumcumq3 cogitem Sapientissime Rex, non video vllam aliam salutis mee rationem, q3 illam, de qua scio, me aliquando ad vram utem scripsisse, et quam vtinam ante peractu Belgradu, ac dirutu Senecinu, sequuti fuissemus. Sed vetera sero queriminur.

Clementissime Princeps vnus quisq3 curat sua propria negotia, et nemo mea, et alij Christiani, sanguine Christiano inexplebiles, sub tegmine alaru vraru utrum sacratissimaru requiescunt. Sed de hijs satis, presertim cu non sit sine periculo scribere veritatem.

De tumultu Germanico, mira scribuntur, sed illa scio vre utri, q3 nobis, esse notiora. Affirmatur ex omnibus partibus, Thurcam pro hoc anno, nos magna vi nõ aggressuru. Sed hoc etiam si verum esset, paru consolationis nobis prębere deberet, misi qp per has moras exicium meum longius pferri, ac progari videtur.

De rebus Barenu, scio vram utem à suis fręri certiorem.

Si mihi ad Cæsarem enndw fuerit, et si quid me ibi, vr̃a
stra ũtas sibi, in hoc seruire voluerit faciat me certiore.
Lr̃e vr̃e ũtis, eciam si interim discederem, per Collegã
mew, dñm Franciscw Marsupinum, qui hic erit, vel eãd
per R̃mw dñm Cardinalem Sanctorw Quatuor, fideliter,
ad me mittentur. Me, et seruicia mea, in gracia vr̃e
ũtis rursus humillime commendo Rome 17 Maÿ.
Anno Domini. M°. D°. XXV°.

CAROLVS. V. CAESAR Franciscum Regem Gallorum, prelio fudit, et captiuauit.

Post scripta tandem in eadem hora venit Nuncius, significás quatuordecem millia Gallos esse prostratos, et interceptos in conflictu cu Cæsare proxime prætcrito

Isti sunt detenti

Sérmus Princeps dominus Franciscus Gallorum Rex.

Sérmus Princeps, Rex Nauarre.

Hý duo detinentur in Castello Cremonne.

Comes sancti Pauli.
Dns de Scuto de Foys,
Dns de Momeranb.
Dns de Florentiá
Dns de Vtigni,

Nomina intereptorum magne conditois hominum.

Dominus de Trimaglya.

Dominus de Paliza

Dns Comes, de Amiraglio etc.

Dns Magnus Marschalcus, de sancto Seuerino.

Dns Magnus Marschalcus de Gallia

Dns de Buzi,

Dns Franciscus dux de Anglia, de Rusa Alba. qui fuit ex Reno expulsus frater Ducis de Dioclerena.

Dns Galliacus de Veschkonthe.

Dns Marcus de Trimuleis.

Dns de Lanzon, inuentus erat cu duobus millibus Equitum, vltra fluuium Burgo de Ticinio, et occluserant se contra Mortaria Ciuitatem sic dictam, Populus vero inuestigans eundem, tam de Pauia, qz eciaz Alexandria, cum omni conatu suo fortiter prostrauit,

Ita sonabant lre Sermi Principis Austrie,
sub Data ex Auspurg. Calendis Augusti.
M.° D.° XXV.°

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie datum Consaluo de Sangro Camerario Clementis PP^a^ septimi Die pentecostes 1525.

Attulerat is Camerarius a PP^a^ Pileum et gladium: et verba mania et munerabus hinc abiret

SAcra Mtas Regia, vti iam antea vobis dici fecerat, immensas agit et habet gratias Sctmo dno mro, pro muneribg, que illius Sctitas, per vos Mti sue, mittere dignata est, que, Mtas sua, et gratissimo accepit animo, et illa inter alias res, quas habet carissimas et preciosissimas, habitura est semp existimationis no posterioris.

EUm vero pmu affectu, et benignitatem in se illius Sctitatis. vicissim illi, et eius sancte Sedi, sua perpetua fide et observantia, referre, et demereri curabit.

COmendabitis aut diligenter illius Sctitati Mtem suam, Serma dnam Reginam, Illmum Principem filiu, ac reliquos Liberos Mtum suaru, totamq3 domu, et familia, Regnum, Dominia, Gentes, et omnes facultates Mtis sue, quas pro re Christiana, et sancta Sede Aplica, Mtas sua effundere semp est parata, et presertim cognita habens, hac Sctmi D. nri, erga se benignitatem et affectu. Quem, vt illius Sctitas perpetuo retinere, et eius Mtem ac negotia ipsius sua gratia coplecti velit, illa Mtas sua, omni studio et devotione rogat, et precatur.

Verba Dñi Tomicii Epi: ad Regem polonie: in traditione pilei et gladii a papa missi.

Volens Sctmus Dñs nr Clemens vij, approbatas sanctorū Patrū consuetudines observare, statuit vtem vrā Principē Catholicū, sanctēq3 Sedis à Deo vtrumq3 gladiū habētis, devotissimū filiū, hoc suo preclaro munere insignire, necno et hoc pileo, in signū muniminis et defensionis, adversus inimicos fidei, et sancte Romane Ecclesie protegere. Firmetur igr manus vra vtis contra hostes sancte Sedis, ac Christi nominis, et exaltetur dextera illius, eos, veluti ipsius assidus intrepidusq3 propugnator, de terra delendo. Et armetur caput vtis tue, spūs sancti, per Columbā figurati, protectione, adversus eos, in quos Dei iustitia atq3 iudicium, pro Romana sancta Ecclesia, et Aplica Sede preparantur. Quod vti vre prestare dignetur idem Dei filius, qui cū patre et spū sancto vivit, et Regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Quando dñs Consalvus de Sangro. Camerarius Sctmi D. Clemētis Pape vij, obtulit nomine illius Sctitatis vti Regie, Ensem et Pileū, Rmus dñs Petrus Epūs Crac. Regni Vicecācellarius, tradens illa in manus vtis sue, post Patrem, intra missā die Ascensionis dñi. Anno dñi 1525. verba suprascripta dixit.

Albertus Marchio Brandeburgen Dux in Prussia: habuit Secretam audientiam apud Mtem regiam Polonie feria tercia ante Pentecostes.

Cómemoravit imprimis ea, que per dnm Cema Mti Regie iam antea significaverat; suadens et rogans, vt Mtas sua cu Sermo Nepote suo, dno Hungarie et Bohemie etc Rege, conveniret, quod se dixit fecisse, tum propter multas difficultates sopiendas, quibus idem Sermus dns Hungarie et Bohemie Rex, in Regnis et Dominijs suis premeretur, tum ob firmandu statu Illmi filii Mtis sue in Regno Polonie ob eu causa, q; sciret esse nó paucos in Regno, qui forte nollent, vt idem filius succederet in Regno Mti sue. Quam re ex animi sententia Mtis sue pficienda, pollicitus est opam vires, et facultates suas,

Deinde recensuit, q3 cuperet, vt frater eius Illtris dns Joachimus Marchio, esset in bona amicicia cu Mte sua, habereq3 se dixit copias, quorunda foederu, que confecta fuerunt, re; gnante iam Mte sua, optanitq3, vt Mtas sua, designare dignaretur aliquos Consiliarios suos, qui cu Consiliarijs dni Joachimi Marchionis convenientes, innovarent eadem foedera, et si quid in eisde addendu videretur, vt adderent pro communi vtilitate et pace vtroruq3 Dominioru, et communiu subditoru. Dixitq3 q; idem agere vellet, apud ipsu dnm Joachimu, nomine Mtis sue, si id ipsa vellet. vt ad hoc accederet.

De Illtma Regimula, filio Juniori, eiusdem dni Joachimi

Marchionis desponsanda, quod suaderet et rogaret ex seipso, non ex comissione eiusdem dni Joachimi.

Non posse sibi psuadere, vt Principes Arbitri, qui susceperunt ad se differencia, que est inter Principes Pomeranie, et ipsum dnm Joachimum Marchionem, dirimenda, eandem differetia componere possent. Cum aut, prout accepit Dux Georgius Pomeranie, velit libenter pati, vna cu fratre suo, vt Mtas Regia, eamipsa differerencia sopiret, que est inter Principes Pomeranie et ipsum dnm Joachimum, et oponeret, vbi per priores Arbitros nó fuerit composita, arbitratur fore val: de vtile, et plurimum expedire, ad ea ipsam differenciam facilius componedam, vbi Mtas sua dignaretur, affinitate cu ipso dno Joachimo Marchione contrahere, modo Supra dicto.

Vt Mtas sua fratrem suum Vilhelmum Marchionem, ad Curia sua accipere dignaretur, et cu gratia sua prosequi, ac occulos suos sup cu calefacere, collocareq3 illi in matrimoniu Ducem Masonie, relicta, vna cu Ducatu. et si totus Ducatq3 dari ei nó posset, vt saltem aliqua eius partem habere posset, Quam gracia Mtis sue, vna cu eodem fratre, et alijs suis amicis, omni studio et facultate sua vellet semper demerereri.

Putat multu accomodu fore rebus hijs, que ex responso Mgci Limonien accepit, vt Mtas sua foedus iniret, cum dno Rege Dacie moderno, Socero suo, Cuius Regnu cotermimu est, Dominijs Mtis sue, Et si placuerit Mti sue, vellet ipse hoc curare, et opera sua impendere, apud eundq Soceru suu.

Dixit habere se plurimos amicos in Imperio Principes.

Comunitates, Nobiles, et Ciuitates, quos pertrahere vellet in societatem sua, quo ab illis in necessitate, auxilia oppoztuna et suppetias habere posset. facere tamē id nolnit, neqz vult, absqz sciencia et voluntate vtis sue, quam pecuit sibi declarari.

Postremo repetnit petitionem sua, quam ats publice fece-rat, commemorando damna perpessa, et extemationē pro-ventuw suorw, quos distrahere eum oportnit in fratres qui fuerunt cum eo in ordine. Rogawqz, vt vtas sua, be-nignam rationem eius habere dignaretur, quo honestius et vtilius vti sue, in omni necessitate sua seruire possit.

Rogauit pro Cema, vt daretur ei in hereditatem, bona Cristhburgk. que ats eciam similiter donata erant dno olim Spoth.

Item roganit pro Ciuibus de Noua ciuitate etc.

Andreas Crzicki Eps Premislien Petro Tomicio Epo Crac. Vicecancell.o

RMe mi dne, dne gratiosissme, Qualis legatio huc supue-
nerit, post discessu D. vre Rcme, cognoscet ex lris Regiis.
Mihi neutiqz probatur, vt cu aliis isthic comicari deberet.
nouit em, qz aliorum futilia, aliorum Chymerica sint ingenia.
vnde et res emaneret subito, et aliqui eciam no solum miras
nemas immiscerent more solito, sed ecia ad hoc iter, quod
nescio, quo pacto iam vitari possit, se se ingererent, suaqz
Platonica disciplina ad motus sedandos, et rempublicam
bene constituenda explicarent, vel pocius magis implicaret.

Ego cu Legatio referretur, no adera heri de industria, ve-
rum, quantu accepi à dno Palatino, qui mox ipse ad
Domu meam venit, hec relaturus. vtrem Regia, hoc ad eius
sententia addidisse, cu rem comunicanda istic suaderet.
inquantu Rcme D. vre ita videretur. Vnde coniectio illa
idem vereri, quod ego minime dubito futurum. Hec tamen
indicii sint Dnis vre Rcme.

Filius dni Palatini Chesteri SS. Idoneij extinctus est die Veneris preterito.
forte Ventre profluuio, vel pocius medicinis, ita sunt
humane felicitates. Eu euentu minus anxie fert
sua D. qz aligmis putaret.

Allata sunt quedam noua prodigia, que facta sunt recens
in Germania aduersus Lutheranos, et noua, aduersus
illos Doctorum opuscula, que nondum vidi. Premonitq su

à Concionatore illo sancte Marie, serpere hanc labem in dies magis in hac vrbe. Id rogo D. vra Rcma nõ leuipendat, sed curet, vt vemenți morbo occurratur. Nouit Principem, qz nõ agat quicqz sponte, qz item agat omnia, que Consiliarii tanti momenti censeant, Et proinde cura, et stimulis opus est, Res em eo procedit, vt iam dissimulari, vltra discrimen nõ possit. Me Rcme D. vestre humiliter comendo. Crac Dmico xxvij Junij, Mo D. xxv.

Andreas Criczki Epus Premislien Petro Tomicio Epo Crac: regni Polon Vicecancellario

Quæritur de Bona Regina qr per eu repulsus sit a posn Epatus per Tomicium dimisso

RMe mi dne. Scribere mihi dignata est vra D. Rcma, rem nostra deploratã, idem ego ex illo magno amico nostro, hesterno die intellexi, quin etiã succensam illam, quasi nos ea, nõ ipsa nos impediret, quasiqz aduersus illã vi conaremur, exprobrans conditiones iustissimas, et decentes à se, nobis propositas, easqz reiectas, proindeqz nõ suam sed nostram culpam. Esse quidem Rcmam D. vestram, dignitate, gratia, eloquentia summa, fatere qz se illi, maxmas quasqz Sedes, attamen propter offitiũ, melius fuisse, vt omnes Præpositure Regni, illi collate, fuissent ad officiũ, qz hmoi Epatus incompatibiles. Et alia multa mihi retulit illa questa, Ex quibus qz aueresa sit à nobis animo, facile conijcio.

Addidit ipse amicus sibi quiddam cognitu de futuris sed

se fide obstrictu, nõ audere prologui, submonuit tamen me, vt caueremus, ne eodem modo in reliquis omnibus prẽoccupemur, visusq3 est mihi amicus ipse, tibubantius quodammodo mecu agere, quemadmodum in aduersis fieri solet, Ego mi Rme dne, vnum hoc fortunæ excipiam, et feram eo animo, quo potero, Verũ iam de futuris magis sum solliatus. Est quidem res D. vrẽ Rmẽ, extra aleam, sed nos miseri necessarii, obnoxij erimus inimicorũ libidini, qui suã in nobis, cũ in illa nõ poterunt, voluptatem, vel rabiem potius, explere curabunt.

Quare supplico humiliter Rmẽ D. vrẽ, prospicere velit tempori honori suo, et rebus nris inclinantibus, neq3 adeo suæ de Principe, aut verũ successibus, secure existimationi, et fiduciæ confidere, Nouit ẽm non esse viri sapientis dicere, non putaram. Offerebat mihi prius nra illa Sacerdotia Aduersarii, nunc ne illa quidem, vt puto, præstabit, re suo marte, ex sententia posita, Ex pessimis rebus, si vtiq3 illa contingerit, leuamen vtiq3 esset quoddã, saltem per illa necessariis cõmodandi, et amicis gratificandi, et vt illos spes frustraretur, qui aduersariis applaudentes, illa inhiant,

Hoc à Rma D. vra, eciã atq3 eciã humiliter, et cũ lachrymis peto, rogoq3 vt quæ scribo, clemẽter suscipere et cõcerpere, ne quis videat, dignetur.

Andreas Cricius Eps Premislien,
Petro Tomicki Epo Cracovien
Regni Polonie Vicecancell.o

RMe in Chro pater, et dne gratiosisie. Mitto vestre D. Rcme, bina breuia, Pontificis lectu digniſſima, mitto et alias binas lras, Quarw alteras, quia dns Jo. Carnkowski, in fasciculo suo, in absentia eiusdem Rcme D. vre mihi ascripserat, aperui, putans in illis aliquid ad Mtem Regiam attinere. Dns Palatinus mittit reliqua.

Solet Mtas ipsa Regia, et dns Palatinus me de multis percontari, que ad expeditiones rerw attinent, putantes mihi aliquid eiusmodi negotiorw comisslw, Esset itaqz necessariw, vt aliquis ex Notariis hic semper, absente Rcma D. vra maneret, prout dns Crassowski manere solet, qui de rebus incidentibus, posset Mtem Regiam certiorem reddere, Nam et nunc cogitur Mtas sua, cw expeditione Rachembergk Nunctiw à D. vra Rcma, expectare, Cuius mansio, qz co-moda sit hic gregi eiusdem D. vre Rcme, quéue hic Conciliabula fiant, malo vt ab aliis intelligat.

Mtas Regia omne fauorem et correctione offert, modo quis debito modo ad se deferretur, Abhorret illi animus à Cometu illo, et omnino puto non profecturam. Cset em, et quidem recte, nihil per se effici posse, aduersus animos Regnicolarw, et presertim cw eorsum res tendat, vt fluctuanti priuate auctoritati consuleretur, pretextu Regio. Preterea q, inscius et incosultis illis Regnicolis, res in suspitionem aliqua, et tumultw maiorem incidere posset, pluresqz

s. cw rege Lodouico.

alias rationes adducit mtas sua, vt ne congrediatur

Mi Rcme dne, Mtas Reginalis, ad quatuor ferme horas, hesterno die mecu, de meo vlcere est loquuta, me modis omnibus declinante, et illu versiculu subinde repetente, Infandum Regina iubes renouare dolorem, in nos ipsos omnem conjciens culpam se excusabat, Ego legens pauperis non ignorans, vt pugnis cotusus adoret, fassus su culpam. Multa adjciens, que illi partim risu, partim ecia ruborem excitarunt, Habet nunc lætiora ex Italia, de quibus ex lris suis Rcma D. ra intelliget. Cuig gratie me hute comedo, Crac iiij. Julii M° D. XXV°.

Mitto ecia Dantiso, et alias lras Muti Regie sptas.

Ricius Tomicio

Rme mi dne, Mtas Rlis impetrata dudu expectatione ad Burgrabiatu Pallatinidi Rauen, nic vacutem, mee petitois causa, que no admodu ex animo fuit, dno Chelmski contulit, cu admiratione oium, et pudore illius boni Juuenis, ita coparies eius Mtas mee aduerse sorti, et amisse apd vulgu boium, cuius fauor ex fortuna dependet, existimacoi, Obtendere ecia videtur vltro sua in partes meas beneficecia.

Mi Rcme dne supplico hute, indulge dignetur, vt si diutius isthic manebit, ego interim ad Epatu meu cocedere possim, Sut em multa necessaria, que me illo vocat. Est pterea dueu spectare hic gthdianas victorie et palpatoru ouacoes, que no adeo mihi, q3 seruulis et amiculis meis, miserimu pbent spectaculu.

Andreas Cricius Epś Premisliēn
Petro Tomicio Epo Cracouiensi
Viceca nall. R. Polonie

RVme in Chro pre, et dne gratiosissie. Responsu est ia oratori Sermi dni Regis Hungarie, factura vtem Regia id, quod postulat, pro festo Natiuitatis Marie, si dom aliquod impedimetu no intercenerit. Verum quantu vtas sua pmittit, no faciet. Videt em primate rei causa id expeti, et timet ne res ita facta, vt cuditur, inscijs Regnicolis, et parte Procerum, huic que regit aduersa, magis vlcus exasperaret, neue sinistra aliqua suspitione, et timore, patraretur aliqd tale malj, vt demu mederi no possit, et tota gratia et opinio de nobis, vtraqz in parte magna, concidat.

Noster Cunoniensis rediit ex Vrbe incolumis, arrident ei plerag in Italia, sed super omnia Corsice.

Aduentante huc dno Epo Posn, multi se ab obuia itione cotimuerit, et presertim Aulici vtris Rchis, putantes me id notare debere, cu nihil minus cogitarem, quàmuis et hinc cuiusqz affectus spectari pot, vt pote dni Marschalci Curie, qui nigemme fassus, q, nondum dolorem ex casu meo conceptu deposuisset, id captationis officii no fecerit. Verum ipse dns Epus veniens, publice et prinatim, cu multis pconiis effecerit vre Rcme D. in se officiu, et obsequiu, vt que illi no adeo astantis qz Capellani vice fuerit, cedere nos hic ecia omnes fortune, et victorie gemma submittere, pennasqz, vt illius vtar pronerbio, colligere coepimus, atqz vtina fortuna, magnitudine forsan animi mei iuuitata,

placata demu hac humilitate mea seruire desinat. Verum timeo, q; improbitas nullo flectitur obsequio.

Mitto vre D. Rcme mei dni Iudicis Posn, licet ille retuerit, ex quibus intelliget, quanti simus illic, ecia apud fratres quos da. Lucr de Gorca Castellm posn. notat et quid adhuc periculi immineat, quę lre me no adeo pmo; verent, si relatio dni Palatini Sandomirien, coram ste Regia de instituto comunitatis more Hungarico, no accessisset. siq; no notassem Principem, quasi ad ea cominere, si deniq; à ste Rcli, no accepissem quedam, futurum periculu desi; gnatia. Supplico itaq; Rcme D. vre cogitare tandem dignetur, iam non modo de me necessario et seruitore suo, qui iam alio me copono, q; de sua ipsius auctoritate, gratia, et existimatione coseruanda. Video em nihil esse tutu, nihil, cui sit fidendu. Has vero trās dni Iudicis, quandoqde ex debito et fide smt, benigne consulere dignetur, et pre; sertim cu eas minime vanas pbare possint lre, amo su; piore stimite mihi scripte, et duo Scholastico, per me ex Epatu meo misse. Sed de his sapienti paura, satis.

Vra Rcma D. dignetur reditu suu maturare, nam ntas Regia, videtur grauate ferre, q cu plerisq; interueniant, quę scire et habere ex optima illius oporteat, nemo sit relictus, qui id pre stare possit. Me Rcme D. vre humiliter commendo. Crac ix Julii. M°. D°. xxv°.

Tomicius tunc post discessu suu ex Synodo protinus in bonis Epatus sui Crac comorabatur.

Andreas Crziczki Eps Premislien
Petro Tomiczki Epo Cracouiensi
& Regni Polonie Vicecancell.o

RMe in Christo patre, et dne dne gratiosissme, Dns Carn; kowski nondu Galgazza redijt, neqz du post Conuictum sancti Joannis, quicqz significamit. verum mutuis terenis allate sunt terne lre eadem continentes, dno Michel Spisß, coacta videlicet illam vtem Regiam inter communitatem venice, inibiqz dominu Archiepum, idqz absentem offitio sigillario priuatu, et ad illt. Secularem quenda eius inimicu insolito prouectu. Dnum item Palatinu Regni exauctoratu, et in eius locu Agrum Stephanu illu populare suffectum. Dnm item Thurzone à Thesaurariatu depositu. Sarkan vero, vix saluti fuga co; sulmisse, et alia multa mala perpetrata. Rachemberg Lutheran ad; huc hic detinetur per dnm Palatinu Schidlouiensem Cracouien.

Ego indolens tantis blasphemiis, que in omnibus copotationibg fiebant, ecia inter purpuratos, facta primu declamatione in cosilio, supplicaui demu Mti Regie, vt Curia sua ante omnia coherceret, vt pote, que exemplar est omnibus aliis, tu subditis, qz externis, Iuuit me in ea re egregie dns Palatinus Sandomirien, Commisit tandem Mtas sua, indignato animo, dno marsalco, vt ediceret omnibus, de religione si; lentiu, sub poena irremissibilis carcerq, et exilij à Curia. Qua commissione dns Marsalcus Curie, pro sua virtute, alacri animo, et verbis oportunis est exequutus, omnibus in vnu conocatis, Speroqz continentiores iam futuros Aulicos, si illis per nos ipsos habene non relaxabuntur.

Rusticorū furor in Germania, nō solū non remittitur, sed augetur eciā indies, dantibus miserrimē poenas tā Epīs q̄ Secularibus Principibus suē in tanta Dei cōtumelia incurie, et cōniuētie; Sed de hijs et aliis dicet lacius d. Isdbyenski, Me Bxmē D. vrē humiliter cōmēdo. Crac die xv Julii Anno dñi. M° D.° xx.v°.

Andreas Cricius Epīs Premisliensis Petro Tomicio. Epō. Viceca[n]cell°. auunculo.

Me in Chrō pater, et dñe benefactor gratiosissime, Post discessū nūtis Regie ad venationes, ego eciā huc ad meum Tusculanū, ad Curiā vzt sancti Floriani commigraui, animūq̄ meū, partim hortulis, partim eciā litterulis meis relaxo.

Venit huc hodie frater Cothmicii mei ex Gnezna, qui refert, q̄ in Predijs et Domibg corrasa sint omnia, adeo, vt nec hostia scamnane, aut fenestra vlla sit relicta,

Noster Doctoraulus nudus terecius, cū è domo mea cenatus exiret, acriter est cōtusus, et eciā vulneratus, vnde id pcesserit, potest D. vra Bxma, ex suo Capellano, dño Baccalario, coniectura[m] capere. Si meritus sit eiusmodi tractationem necne, qui sua cōmotione, et maledicentiā, maiorem voluptatem prebere videtur, q̄ iniuriā, aut ignominiā, et si maxime meritus esset, an decuit hominē, nihil tale suspicatem, et à me exeuntem, ante domū meā, iam ipsa nocte verberari suborna[r]e. cōtectis vultibg more latronū, vrē Bxmē D. inditū esto. Spero do. Nicolao nrō, p illius virtute, id nō placiturū.

Sebastianus Opalenizki Custos Posnanien
Petrus Conarski Custos Cracovien: fidei futuro[rum]
doctorem istum edi p sezuos cor[pus] suborna[r]et.

Mi Rme dne, vereor aprime, ne sit uti Regie, illo, quo vo- (i. in hungaria)
catur eundum, quod itex, et omnia, frustra exunt, si is, qui
regere debeat, nihil minus, q3 id sciat, et velit, et ow ea cosilia
no causa Regw aut Reipublice, sed causa retinende aucto-
ritatis corw, qui inuitis omnibus hominibus, omnia diri-
gunt, pretextu publici boni, prebeantur, Ad que homines,
multo plus q3 expediat, et vident et sapiunt.

Ex Germania hras iterw habuerut quida, quibus mira
monstra describuntur, seditio rusticorw adeo oprimi non
potest, vt ecia indies magis inualescere videatur, qui iam
vltra ducetas Arces et Monasteria, funditus euertisse, cum
pane et caseo fertur, quod milites ow omni fortunatorw
genere, in tam exiguo tempore, prestare no potuissent,
Quicumq3 illis vel spualis, vel nobilis, ad manus incidit,
omnem occidunt. Ciuitates vero, hanc spualiw et Nobi-
litatis ruina, quos vtroq3 ex laboribus plebeiorw virorw
vincere et luxuriari fertur, per digitos lati inspectant.
Commendo me humiliter Rme D. vre. Ex Curia
S. Floriani Crac. Mo Do xxvo.

230.

Andreas Cricius Epś Premislien
Petro Tomicio Epō Crac: Regni Polo Vicecancellario

Re mi dñe. Mtās Regia nō reditura est, vt cōstituerat, hodie, sed forte prelabuntur illic ad diē martis, vel mercurii.

Dñs Scholasticus publicari iā fecit, hoc biduo, Indulgentias, quarū processum mitto.

De fuga Regis Gallie, quodammodo res cōfirmatur, q̄mvis Carolus Mercator scribat ex Vienna, illū Mediolani esse, et ā viginti millib⁹ exercitu Cāsariano custodiri, q̄ sunt mere gentes Gezmanē.

Rustici in Germania mira patrant, Allatē sunt heri mercatoribus Ulmā, Vlmā Ciuitatem, et aliā quandā ab illis intercepta, et inibi marchionē quendā, seu Comitem per eos, in moenijs suspensū,

Mtās Rēgis misit mihi nudus quartus cerninam venatiōis suē, Cui hoc remisi extemporarium Epigramma.

Tam bona Regina es, bene tam venabula tractas,
Vt dubitem Juno, an sis ne Diana magis.
Verū sic vtinā mihi sis bona Juno precanti,
Vt bona nūc facta es, sponte Diana mihi.

Commendo me humiliter Rēmē D. vrē. Cracouiē Sabbato
M°. D°. XXV°.

Sigismundo primo regi Polonie.

Stefanus Brodericus Lodouici regis Vngarie et Bohemie oz apud papam

Sereme Princeps, et dne dne mihi clementissime. Post mei, et seruitiorum meorum, in gram vre ats humillima comendatioez. Accepi nudius tertius leas vre ats, xij Junij, ad me datas, et cum his simul leas, ad Sctmum dnm meum, ad Bxemum D. S. iiij^or, et quosdam alios, In quibus scribit mihi vra ats, de negotio Ducatus Barem, et de mea in Hispanias pfectione.

Negotium Ducatus accepi ita esse in eo statu, vt non sit p hoc magnopere laborandum, admissum esse in possessione Ducatus Seruitorem vre ats, Que si vera sunt, put mihi pro verissimis sunt relata, no dubito vram vtem, iam de hoc facta certiore. Ego tame sub hoc dubio, no ommisi, tam apud Sctmum D. meum, q3 alibi, facere omnia ea, que hic fieri per me poterant, quene mihi a vte vra, et ab Serma et gratiosissima Dna mea Sacratsma Bxli ate fuerunt comissa.

Et quoniam ipse no sum ad Cesarem itureus, egi apud Sctmum dnm mem, vt causam hanc Bxmo duo Cardinali Saluiati, Legato, diligentissime committeret, qui iuxta Instructionem oratorq vre ats, apud Cesarem existen, agere deberet.

Consiliu em mee, ad Cesarem profectionis fuit mutatum, Cuius mutationis, vix forsan ego ipse dicere certam causam, hoc scio, Pontificem, vt ad vram vtem scripserat, fuisse in ipso mei huc aductus principio, huius mee profectionis cupidissimum, nunc vero non ita, neq3 aliam causam affert, nisi leas et mandata Sermi et gratiosissimi Dni mei Regis, serenis, q3 oportebat, venisse.

Si me illuc ire contigisset, nihil mihi optatius certe fuisset, q3 vre Mti, tam in hoc negotio Baren, si nondu confectu fuisset, q3 in aliis, que mihi comissa fuissent, seruire. Pro pace aut et concordia illoru Principu, pro liberatione Chriamissimi Regis (nam et hoc mihi per clemetissimu dnm meu fuerat commissu.) totis viribus elaborassem, Et ego certe ita existimo Sapientissime et clementissime Rex, no futura fuisse hanc vel mea, vel alterius, et prudentioris, et maioy me, vraru Mtum seruitoris, illuc profectionem, à Statu pntiu rerum, atq3 ab illoru Principum nic inter se tractatibg aliena. Non em dubito vraru Mtum auctoritatem, qui soli, cu vris subditis, sustinetis pondus diei et æstus, multu potuisse illos mouere, et plus, q3 omniu reliquoru Principu auctoritatem. Sed ego hec me prudentioribus relinquo iudicanda. Ego is sum, cui quicquid per vras Mtes oneris, quod humeri mei ferre possint, iniungetur, libens feram. eciã si longe vltra Hispanias mihi esset in seruicijs vraru Mtu eundu. Et quidem de his, et de negotio Baren. hactenus. Venio ad alia.

Cum Pontifex lras, de fœdere, per vram Mtem cu Thurca inito, et de pace, cu Illmo Magro Prussie facta, perlegisset, et cu ego paucis verbis, vtrumq3 rei causas, quas et antea à me audierat, ei exposuissem, multa mecum, et cu Rmo dno Cardinali Cesio, qui p Rmo dno Cardinale S.ti Sy., nunc absente, aderat, est loquutus, quoru omniu illa est summa. Se se vram Mtem, de fœdere cu Thurca inito, habere excusatu, Neq3 miraturu si Rex eciã hungarie, vre Mtis exemplum sequutus, idem faciet, Nam et de hoc dnm eciã meum clemetissimu idem tractare, Pontifex no est nescius. Totã hanc rem, quomodocunq3 cadat non vris Mtibus, que à

.tot annis, hostes Christiane Reipublice, sole sustinerets, sed. Principibus Christianis, qui nullo modo ad pacem induci possent, esse imputandam.

De negotio vero Prutheno, repetiit illa eadem, que superioribus diebus dixerat, que ego ad vram vltem pscripseram

[illegible]

Quibus de rebus Pontifex et ipse scribit ad vram vtem, que hre adhuc expediri non potuerunt, mittentur per prima mittendi occasionem, Sed quicquid Pontifex, ex Sacri fortasse Collegii inductione, nra cum eis est rem communicaturus, scripserit, illam esse sciat vra vtas Pontificis mentem, qua pscripsi, et nullam aliam, vtinam clemetissus dns meus, factus vre vtis in foedere cu Thurca meundo sequeretur, Qua de re, neqz presens destiti assidue apud eos, vbi id faciendu videbatur, loqui et clamare, neqz hinc scribere. Deus det sue vti, et Dominis meis, sue vtis Consiliariis, talem mentem, ne illud nobilis simu, ac potentissimu Regnu, sub spe nescio quaru expeditionu ammittant.

Nouu nihil est, nisi q de Regis Francie in Hispania aduentu, nihil adhuc habemus, neqz scimus quid speremus, aut qd desperemus. Nupere quod vre vti scripsera, in maxima spem pacis erecti eramus, Que no est illa quidem adhuc penitus sublata, sed certe non parum diminuta.

Venerunt nouu de Constantinopoli, que vra vtas intellexisse potuit, milites pretorianos, quos Janizeros vocat, seditione

facta, q̄ augeri sibi stipem annuā postulabant, plures domos, et inter cæteras Imbraymbasse, et nōnullorū aliorū diripuisse, atq̄ in prædam vertisse. Adortos deinde locū, in quo thesaurus Imperatoris servatur, cum loco expugnare nō potuisse. Imperatorem ægrè tandem, seditione oppressa, coactū id facere, quod milites postulauerant. Hæc pro re vera, et certa, huc scripta fuerunt. Me et servitia mea in gratiā vrē mtis rursus supplex cōmendo. Rome iiij^{a} Julii, M^{o} D^{o} XXV°.

Supuenerūt hrē ex Hispania, Regem Chr̄ianissimū xvij. nēs Junii, pxime pteriti, ad portū Barcinonē appulisse.

Interpretatio schedæ oratoris Vngari Broderici per Cifras scriptæ

Si mtās vra habet, aliquā bonā occasionē faciēdē pacis cū Thurco, fortasse nō erit malū, nō pendere à spe, istius pacis inter Chr̄ianos, quæ parua est, immo nulla, neq̄ credo aliqd sequturū. In causa est, q̄ Rex Anglie, magnā partem Gallie petit, à quo nō poterit separari Cæsar, licet his diebus exorti fuerit qdā cōtrarii rumores, qui iā rumpus nō crediderim esse veri, de quibusdā alienationibus mētiū, inter Cæsarem et Anglū, et meliori spe pacis, quæ tota credo esse vana.

Si mtas vra faciet pacem, et si nō vult extremū excidium Nepotis sui et Regnorū eius, includendus videtur ipse q̄3 et Regna illius in hanc pacem.

Responsum a Lodouico rege Vngarie Joanni Carnkowski nuncio Sigismundi Regis Polonie. Datum Bude 24 July 1525

Ad Capita Legationis mee, quaꝫ habui nomine Sermi dñi mei Polonie etc Regis, apud uitem Hungarie et Bohemie etc Regis, est mihi per ipsum Sermum dñm Regem, ore aut Rcmi dñi Strigonien, in hanc sententiaꝫ responsum, idqꝫ die xvi Julii, die iam in vesperum declinate.

Et primum quidem, quod est ad scripta, suie leras Summi Pontificis, de mittendis in Vrbem Oratoribus etc, qui fuit mihi primus Articulus, visum est isti quoqꝫ uti in presentia no mittendos, illuc Oratores, cum neqꝫ sint illic, aliorum Regum aut Principum Oratores, quando res quidem fidei, per recentem istam, sed exundantem, et indies magisqꝫ innalescentem hæresim labefactata, itidemqꝫ et reformatio Cleri, cuius sunt mores, plus nimio depravati, per dnorum Regum Ores, no possit instaurari, imo nec aliquid fieri ex animi sententia, aut dignitate fidei, Sedis sue Aplice, aliis Principibus dissencientibus, cum tota Germania sit hac labe infecta, eiqꝫ ptinaciter inhereat, etc.

Itaqꝫ probat hec utas, sententiaꝫ illius litis, qꝫ Papa admonuerit de inducendo generali Concilio, Addens velle se se hoc ipsum facere, et committere suo Oratori, quem habet in Vrbe, vt Pontificem admoneat super hac ipsa re, imo et illig Sctitati, vult in eundem modum scribere, nec prius mittendos censet communes Oratores in Vrbem, qꝫ illic fuerint aliorum Principum Oratores.

Quod est ad Regem Gallie captu etc. qui erat mihi secundus articulus, fecit iam hec ūtas in aligna parte officiū, Dederat em negotiū suo Oratori in vrbem eunti, vt intereundū Romam, deflecteret in Pizigatam, inuiseretq3 ūtem illa, eiq3 condoleret, de hoc infelici casu, preterea offereret et pollicereture, vtriusq3 ūtis istius operā, super liberando illo, et concordia paceq3 inter ūtem Imperialem, et hunc ipsum Regem, bonis mediis componenda.

Recepisset iam aūt dns Brodericus huius ūtis apud Sedem Apsticam Orator. q, functus fuerit officio, et q3 officiosa hec pietas, illi ūti gratissima fuerit, Egit maximas gras in presentia, et est referre pollicita, futurumq3 se se his ūtibus, no tantum fratrem et amicū, verū et Seruitorem,

Proinde censet hec ūtas, vt Seruus quoq3 dns meus faciat, hoc ipsū per suū Oratorem etc, mittatq3 et ad Cesaream ūtez, ad tractandum inter illam, et prefatum dnm Galliarū Regem, de bello tandem aliquando, bonis mediis componendo, deq3 pace et concordia sancienda. etc, cū et ista quoq3 ūtas dederit in mandatis Oratori suo dno Brodericō, vt rebus in vrbe cōfectis, eat recta ad Cesaream ūtem in Hispaniam, eius rei gratia, quo misit iam ecia Pontifex, dnm Cardinalem de Saluiatis Legatū, etc. Speratq3 ūtas hec re ista honestis conditionibus terminandam, eriamq3 affinitate. quandoquidem Rex ille captiuus, sit iā in Hispanias traductus.

Quantū est ad Inducias cum Thurco etc. Respondit, no sibi videri ex re sua, et Regnorū, vt foedera sanciat, vel

Inducias cū hoste illo, cū satis fuerit cōpertū, q̄ iam alīs, te-
nētibus Inducijs sit Regnū hoc perpessū nō parua iactura,
q̄ illo potissimū tempore sit terra depopulata, arces intere-
pte, et quēdam diruté, Nominatim vero q̄ arx illa nobilis-
sima et oportuna Nandoralba, sit tempore Inducіarū occu-
pata.

Hortatuq̄ vltas hēc illa, vt memor foederū memorq̄ facto-
rum, ab ineundis Inducijs, aut sanciendo foedere cū hoste illo
fidefrago, se se contineat, cū breui speranda fuerit pax, et
vnio inter Principes Christianos, et potissimū, inter prima
precipuaq̄ capita, inter se se decertantia, vīdt inter vtēm Im-
perialem, et Sēnmū dnm Galliarū Regem. Quod si fuerit, po-
terit hēc vltas, superis bene propicijs, nō tantū propulsare,
verū et inferre bellū.

Quantū vero est ad articulū de dnis Comitibus, Scepusiēn
vult hēc vltas, ob amorem Sēnmi dnī Polonie ētc Regis, Pa-
treis, vt mos illi est dicere, sua omni eos gratia, fauore, atq̄
singulari beninolentia, cōplecti, potissimū vero, q̄, necessitudie
illius vtem, ac deinde et se se cōtingūt, nec pacietur eos op-
primi ētc, dummodo dnī ipsi Comites tales se se prēbuerint.
quales oportet, probos, vīt, et fideles subditos, seruitoresq̄
obsequentes.

Ceterea de bonis, Duis Lanēcii, vacantibus, curabit debi-
tam illis ministrari iustiriā, secundū dictamen Iuris et Con-
suetudinis in Regno, obseruāt, Ad quod faciendū cogit sua
vltem Iusiurandum

Quod est ad iniurias Scepusiēn. ētc quoniā nō minus etiam
quezuntur, huius vltis subditi adueresū Scepusiēnū, asserētes.

granari se se ab illis magnis iniurijs, cu in rebus aliis, hijs q3 multis et variis, tum vero in occupatione finiu etc, Cupereteq3 ūtas ista, vt vtrisq3 subditi viuant pacate, et sublata sit omnis dissensionis occasio, Cu non sit illi minor cura, de Sez^mi dñi Regis mei subditis, q3 suis, etc, Censet rem aliter com; poni non posse, et istam vtriusq3 suborta^m dissidentia^m, pacari, q3 inter presentes etc, Quare censeret designanda^m certa^m diem, et dandu negotiu certis Nobilibus, in Regni vtriusq3 Cōfiniis habitantibus, vt conueniant aliquando vna, et rem inter pre; sentes, presentes et ipsi treansigant, et fine bono, seruata vtriusq3 æquitate, coponant, Idq3 tam de limitibus, q3 aliis quibuscuq3 iniuriis.

Id aut quia in prtia no potest comode fieri, tam propter messem q3 vindemia^m, idq3 gemus, censet rem istam in tempus aliud reijcienda^m, videlicet post festu sancti Michaelis, et inter festu dñi martini etc, Perscribetq3 ūtas Sermi dñi mei, et de; terminabit quo die, vbi locoru, et per quos, quotue, rem ista^m velit agitari, Hec aut ūtas voluerit se se in omnibus ac; commodare vobis illuis. etc

Quod item est Caschonien, qui no patiūtur subditos, Sermi dñi Polonie etc Regis, de Scepusio ire vltra Ciuitatem sua^m. et progredi in penitiora Regni, mercadi gratia etc. Respon; sum est, habere et Caschonien vetustiora Priuilegia, quibus cautu est, ne Poloni, et quicumq3 alii, pretergrediantur Ca; schonia^m etc. Quod ūtas hec, dixit se non posse infringere, cum neq3 liceat. etc

Adiecit, ūtas, inquit, Sermi dñi Polonie Regis, hanc etiam controuersia^m, examinatis vtrorumq3 Priuilegijs, definiat,

.et decernat, quid pars vtraq3 Juris habeat. Cu ẽm ſna ũtas ſit, et vbiq3 gentiu predicetur iuſtiſſima, defert hẽc ũtas huiꝰ cauſe cognitionem, et definitionem ipſimet, vt cõmodo tpe, et potiſſimu dũ ũtes iſte ſimul cõuenerint, arbitretur, et decernat, quod Jus dictare videbitur.

Quod eſt de Bohemis, quibus nõ tantu fuerant ingratus abrogati, ſed citati etiam erant ſuper Crimine leſe ũtis, etc. vt eſſent reſtituti, et preterea eſſet illis cautu, honoriq3 coru leꝰ huius ũtis, ſatis promiſum etc.

Hoc ego negotiu dnõ Rcmo Strigonien ita cenſente, egi in priꝰ vato, potiſſimu propter Regina, que fuit illis infeſta. Audiut ũtas Regia, nihil inuitis amicis, et prebebat ſpem mihi bonam, ũtem dni mei, ſimulq3 et dnos Bohemos. voti iſtius, futuros compotes,

Egi et cu Reginali ũte, que et ipſa viſa eſt, accommodare ſe ſe votis Sermi dni Regis mei etc.

Ad vltimu tamẽ, cu iam abituros quererem, quid hec ũtas ad hunc de Bohemis Articulu reſponderet, dixit ſe voluiſſe facere ſatis votis Sermi dni Regis mei, ia in preſentia, Sed quia interuenerũt quedam, neceſſe habuit, rem, in tempus aliud, diferre, nominatim aũt in Comitu Regu, petens vt ſua id ũtas nõ grauatim accipiat. Satis ẽm fuerit votis ſue ũtis etc.

Non pretermittendu et illud, q die xv Julii ũtas iſta, me ad ſe ſe accerſito, inq3 Rclis ũtis Cubiculu introducto, excluſis arbitris omnibus, nemineq3 adhibito, preter Rclem ũtem, et dnm Burnemiſſa, eſt ſolennit protestata, q ea omnia que facta ſunt in Hatffan, demumq3 et Bude, in exauthoratione dignitariorũ etc, facta ſunt ea, non tantum non conſentiẽte, verũ

et inuita, cũ sint ad indignitatem sua, et ad derogationẽ sue authoritatis, etc. Vt tamẽ deuitaret manus periculũ, vt pote fremẽtis populi tumultũ. qui et Statũ Regni, et Regẽ ipsũ, ducturus esset in discrimen, est coacta sua ũtas, condescendere illorũ pernicatiẽ, et parere tempori atq3 necessitati etc. Hec aũt Bude in priuato, inq3 Bẽlis ũtis cubiculo, quod etiã alias in Hatffan die quinta Julii fecit, coram me, et duõ Baronẽ, Sedis Apl̃icæ Nuncio, etc.

Sed nec illud prætermittendũ fuerit, q, diebus nouissimis, post iã tatã mihi relationẽ, prebitaq3 abeundi facultatem die vĩgt 17. Julii, Sacra ũtas ista, vocando me ad se se, inq3 Secretũ abducto, nemine prætere solũ Bẽlem ũtem adhibito, recẽsitis hijs, quibus agitatur tmebis, cõmemoratisq3 multis indignitatibꝰ quæ adiit, et periculis, quæ, nisi fuerit sana ratione, maturoq3 cõsilio obuiatũ, imminent tam Regnis istis, q3 statui suo, et vitæ. etc.

Post longiusculã declarationẽ, ac testationem sue fidei, sui studii, amoris q3, et obseruantiæ Domini mei, cuius nunq3 fecit mentionem, sine honorificentissima præfatione, non ũ Patrũ, sed Parentem identidem appelando, petiit suppliciter. nec ipse tantũ Princeps, verũ et Bẽlis ũtas, vt idem ipse Sẽrmus dns meus, corũ Regnis, imo et ipsimet, statuiq3 et vitæ corũ consulat, et assit authoritate sua, etc.

Quod si facere distulerit, actũ fuerit de Regnis istis, actũ et de vita corũ, id est Regis, et Reginæ, fortasseq3 et de Regno Polonicæ. firmando enim vacillantem statum horũ Regnorũ, suaq3 Principi authoritatem restituẽdo, Regno suo Polonicæ filioq3 recte cõsulet.

Id aũt non aliter videtur futurũ, q3 vt sua ũtas ad locum

certum, tempusq3 ꝯueniat, cū hac ñte, et id genus multa.

Cum aut scire vellem, vbi aut quando id vellet, nihil diffinire volnit, totū illud in arbitriū Sacre ñtis dñi mei reÿcies, hoc tame addidit, q3 primū fieri possit, opusq3 esset accelleratione, si se, et Regna sua vult salua ẽt.

Post aut sequẽti die Rcmus dñs Strigonien, qui me ꝯuenit, cū iam discessurus essem, rem dixit explicatius, nominatim aut vt sit Cometus ille Regū in Olomunc3, et circa, vel statim post festū sancti Michaëlis, cū propter alia, tum vero ꝓpter dnos Regni Bohemie et Moravie, vt illic et illa sint fine bono ꝯpofita, que ad illius Regni pacatiõe ꝓtinent, ẽt.

Interea vero tpis, quo hec in Olomunc3 agentur, daremus, inqt dñs ipse Strigoniens, operā, de indicendo Cometu gñali Regni mei Nobilitati suie Regnicolis, alicubi in propinquo, nq3 Civitate aliqua Moravie, aut Austrie cõtermina, aut vicina. vt Sacra ñtas dñi mei, Conuentu illo Regū in Olomunc3 defuncta, ad illam item Dictam Regnicolarū accurrat, simul cū hac ñte mi Thernava, siue, q, hec ñtas, plus cuperet Posonii celebranda, vbi psens in re pñti ageret, qd facto esset opus, ad sedandas discordias inter Regnicolas, ad dirimenda odia, quibus certant adinuicem, et ad alia, que Regnorū ſtorū, simulq3 Regis, ac Regnī status, equidem dubiis et vacillans postulat, foelici exitu cõponeda.

Inter alia censet idem dñs Strigonien, ab his minime excludendā Rcm ñtem Hungarie, cuius ingenii acrimoniā, vivacitatem, et dexteritatem, psentemq3 animū, et vere heroicū cõmendat ẽt

Adÿciens finaliter, et obtestans ñtem Domini mei, vt iam,

iamq3 intenta sit, et prospiciat ūtãs sua, Nepoti et filio suo, ne ad vltimū status sumus, imo pocius tocius familie ūtis dñi mei, pessū eat, et periclitetur, cū magno dedecore, et indignitate Domus Regie ẽte, quandoquidem, inquit, ego, vlterius nec valeo, nec scio prospicere, Idq3 testatū esse volo per te ūtri Regis tui, quem et ipse nō minus colo, veneror, et obsequo, ac aliquis ex quibusq3 subditis et addictissimis seruitoribus ūtis illius, quia, sine dubio, periculū in mora, et nisi tempestiue accessū fuerit, Status Nepotis sui est in precipitio, Itaq3 sicut dixi, ūtãs Regis tui, iamiam prospiciat ẽte, Commendans se ad vltimū ad omne seruitutis officiū, rebus, personę, facultatibus, ecia vitę nō parcẽs, pro ūtis Regie imperio, et necessitate vbi ita facto opus fuerit.

Cum dño Rmo Legato, quid egerim, et aliis, licet memoria in promptu est singulorum; Refero me tamen ad lras meas, quas ad ūtem domi mei misi, et abunde satis singula perscripsi, quid, quando, et quomodo egerim, que nūc supuacaneū, imo nec necessariū recensere indico.

Sigismundus .I. Rex Polonie Ludouico Regi Vngarie et Bohemie

Serme Princeps étc, Cum rediisset ad nos Venblis Ioánes Carnkowski, Prépositus Craconién. Orator mé, qúe nuper isthic apud Vtém vrám habuimus. retulit nobis, úti vré cure esse, vt in terra Scepusiensi, inter subditos tam útrós vré, qz nros, super iniuriis, ac etiá de finibus et limitibus, per Legatos ad id mu; neris, vtringz mittendos, determinaretur, et componeretur, Quod quidem res, quia nobis plurimu cordi est, propterea, quia etiam super eisdem negociis, crebris subditorú nrorú, pulsamur que; relis, constituimus quatuor officiales, et legatos nros illuc mit; tere. Tempus aút ad id agendu, cómodissimu arbitrati sumg. diem proximu, vndecim millium virginu, Quare rogamus plurimu Vtém vram, velit ad eundem diem et tempus Le; gatos suos etiá illuc mittere, vt ita rebus omnibus, et contro; uersiis compositis, ac sopitis, vtriusqz nostrú subditi, optato ocio et pace frui possent. Dns Deus diu seruet, vram útém sa; nam, et foelicem. Cuius amori nos cómendamus. Datum.

Cardinalis Campeius. legatus Sigismundo primo Regi Polonie.

SEréme Rex, et dñe mi colendißime, humillimá cómendatione, et promptam ad omnia obſequia voluntatem. Que ratio in hanc vſq3 diem, in hac Vngaria Prouintia me temerit, vti vré nó eſt ignotu, Bohemicu ém negotiu, potißimu tractauimus, vt inita inter illius Regni Cues concordia, et ad scte Ro. Eccle ſinu reditus, mutuaq3 eoru charitas coaleſceret, et roboraret amplius. Qua in re mihi etiam innotuit, qđ apud plerosq3 minime obſcuru eſt, vtis vré auctoritatem et opera, multu attuliſſe, magniq3 momenti fuiſſe, Quamobrem quid poſtea per nos hic actu ſit, operepreciu duxi vti vré ſignificare.

Cum illius Bohemie Regni Oratores, ex omni ordine huc veniſſent, que primu leis Nunciabantur, longiori oratione poſtea, per hos confirmata ſunt, Expoſuerunt ém malis, ac ſedicioſis, q inter ipſos erant, Ciuibus electis, ſe in vnitate fidei, et Chriane religionis, vti ſue, et S. R. Eccle obtemperaturos, concordia et perpetua vnione feciſſe, pro cuius approbatione et cófirmatione, ſe ordinu et ſtatu ſoru nomine, ad vtem ſua venire, eam inſup rogantes, vt predictam vnione, et cóceptos ſuper ea articulos, nó modo probaret, ſed et ꝓbandos et cófirmandos, à Sede Aplica, cuisq3 Legato curaret, iuxta alias tractata, et cu ipſis compactata, pleraq3 interim ſubiungentes, que pia, et Chriſtiana eorum mentem declararent, qui qđe oratores, me quoq3 ſeorſu adeuntes, eiſdem fere verbis, apud me uſi ſunt, qui à vte ſua, et à me quoq3 ꝓbenigne ſuſcepti,

et auditi, quandam articulorum formulam, Sertí sue obtulerẽt. Quorum tenor et modus aliquamdiu discussus et examinatus, nõ omnino improbandus, visus est, Itaq3 facile, in ipsa rei substantia, et essentia cõuenimus, compactatis enim inherent. eaq3 petunt, sed in modo aliquantisper dissentire visi sumus, Nos ẽm maiorẽ, in rebus ad fidem ptinẽtibus, expressionẽ desyderabamus, neq3 per inuoluta, aut ambigua verba religiois, causã firmandam censuimus, Illud potissimũ cauẽtes, ne, qua malignè interpretantiũ animis, cuiusmodi ingeniis mea abundant tempora, relinqueretur ansa, iterũ in hac materia dubitandi, ad quẽ prefati Orẽs, aegrè descensuri videbantur. Verentes, ne in ampliori hoc tramite euntes, mandata quodã modo, excessisse viderentur. Quumq3 eorũ abitus, nõ obscuris rationibus citra incõmodũ protrahi nõ posset, dimissi à ũte Regia, remearũt. Sertí sue pmittentes se, in proxima apud eos Dieta, rei coronidem, et extremã manũ imponenda, curaturos, quibus item à ũte sua pmissũ fuit, quã efflagitant à Sede Aplicã Confirmationẽ, se eis impetraturum. Hincindeq3 omnibus, ad hunc finẽ iã instructis et paratis, quibus rebus ita cõpositis, cum pleraq3 multa, nec levia, me aliò revocent, intra proximos hos sex dies, hinc proficiscar Vrbem versus. alio, q3 per Germaniã itinere suscepto, quoniã ea, iã rusticanis, et popularibus flammis, tota penè colluceat, et ardeat. Quẽ omnia verbosius forte ũti vẽr significare volui, non tanq3 ignota, aut noua, sed vt ad sancti huius operis, reliquũ absoluendũ, et perficiendũ, Regiã utẽm vrãm hortarer, vt quod in initio fecit, in finẽ, eciã ancẽs sue pondus ad id prestet, quod quidem apud homines nomini suo glorioswm futurum est, apd Deũ aũt grãm pmerebitur sẽpiternam.

Et quoniã toto hoc tempore, quo in hoc Regno esse mihi cõ;
tigit, grauibus, multisq3 difficultatibus, Regnũ hoc premi
deprehendi, ac in Slesia, ob Lutheranã impietatem, pleraq3
loca tumultuare, veritus ne pestis illa huc eciam serpat,
et ad istas quoq3 partes penetret, placuit mirũ in modũ,
quod hic agitur, de quodam Conventu ad Olomuncium habẽ;
do, in quo vtris vrẽ presencia desyderatur, vt maxime oppor;
tuna, et cõmoda, vt pote, quã populi illi, nihil minus Re;
ge suo sint venerãturi, qui vtris etiã vrẽ auctoritate et cõ;
silio suffultus, et cũ ea cõiunctus, poterit illic salutare ali;
quid, et egregiũ rebus suis, ac nutanti in ea quoq3 parte,
religioni meditari et prouidere, de quoquidem Comẽtu vtras
vestra hinc etiã intelligere, quid hij meditentur, vtri,
vero vtrisq3 vestrũ optime consultum videretur, si horũ
cogitationibus et voluntati, quodammodo occurrẽs vtras
vrã, suis, ad Scemnũ hinc Regem, vtris, ad hunc Comẽtũ
eum inuitaret, et ꝓmoueret, vel motũ iam, magis impelle;
ret, qui, vt cõmodius, et cicius celebrari possit, dimissa isthic
Bchi vte, ad idem vtrem hanc monere poterit, vt minori
Comitatu euntes, vtilius et cicius cõgredi, et conuenire valeass,

Quod si vtras vra, pro sapiẽtia sua perspexerit, quantũ com;
modi hmõi congressus allaturus sit, nõ dubito quin omnem
hanc rationẽ, lubentissima complectatur, Qua de re pro
cõmuni salute, pro vra dignitate, atq3 pro Christianã reli;
gionis conseruatione, ex officio, ante meũ ex Prouintia de;
cessũ, pauca hec preterire nõ potui, In quibus hec sit omniũ
summa, vt ea consulat rebus Nepotis sui, quas ego video
nimiũ vbiq3 ꝑturbatas esse, quibus vix cõmodius succur;
ri potest, q3 per hmõi Comẽtũ, quẽ vtras vra, vt ab hoie

ſui obſeruᵐᵒ, et publicæ quietis cupidiſſimo, profecta, ſuſcipiet, et boni cõſulet, atqꝫ illud inſup ſibi ꝑſuadebit, quicqd in me eſt, aut vnqꝫ futurum erit, id omne dignitati, et amplitudini nouæ ſuæ, ſeruituru, atqꝫ hoc animo me eius obſequiis et mãdatis offero, et iteru humill commẽ. Quã Deus, vna cũ Sẽrna Regina, et Illmis filiis, foeliciſſimã dui cõſeruet. Bude Xᵃ Junii. Mᵒ. Dᵒ. XXVᵒ.

Sigismundo primo Regi Polonie Stefanus Broderic: Pᵗᵘˢ quinqueeccleſie Ludouici regis Vngarie: apud Pᵗᵘᵐ oꝛ.

Sacra Regia ũtas, et dñe, dñe mihi gratioſiſſme. Poſt mei et ſeruitioru meoru, in gratiã vrã ũtis humillmã commẽdationem. Nunc nihil eſt, quod ſcribam, niſi velim eadem repetere, quæ proxime ſcripſi, per aliũ Seruitorem vrã ũtis, nondũ aliquid certi ex Hiſpania venit, Res Germanicæ quietiores ſunt, Principem Ferdinandũ intelligimus ire cũ Copiis ſuis, ad liberandũ ab obſidione, dñm Cardinalem Salzpurgẽſ, obſeſſũ à ſubditis ſuis. Ego meã fidelem ſeruitutem, in gratiã vrã ũtis ſupplex commẽdo. Quã Deus cõſeruare dignetur dui incolumem et victorioſam. Rome iiij Auguſti. Mᵒ. Dᵒ. XXVᵒ.

Sigismundo primo Regi Polonie Anthonio Baro Burgi nuncius Clementis pape apud Lodouicum regem Vngarie:

Serena ac Sacra Regia vtas. His superioribus diebus, comisserat, et mandauerat mihi, Smub D. me. vt nomine sue Stis vti vre aliqua exponerem, que ego commodius fore putaueram coram, ea, vti vre referrem, si per vtem vram liuisset, vel potius per negligentiam meam Conuentu indictu celebrari, nunc vero, quum mihi omnis spes prorsus sit adempta. Conuetus illius, cogor ea vti vre perscribere,

Intellexerat Stas sua, pacem inter vtem vram, et magnu Prussie negotium initam, ac omnes causas, et rationes, que ad pacem ineundam, ijs conditionibus, vtem vram mouerunt, que cause omnes luculentissime mihi, per dum Premislien, ex mandato vtis vre fuerant perscripte, Ad quas, et si no minus iustis et persuasoriis rationibus, posset ex altera parte responderi, tamen, quia vtas vra, eas indicauit sibi, ac Regno suo necessarias, et cu adhuc causas, que negotium mouerunt sua Scitas no intelligat, nihil ad preses, ad causas illas sua Stas iudicat esse diciendu, cu sibi ipsa sum sit maxime, multis et variis documetis, a tam prudentissimo, et Christianissimo Principe, nihil potuisse attentari, quod sanctitatem et prudentia no saperet. Speratq3 Stas sua fore, vt illa Prouintia, hereti nepharia infecta, postea q3 in dutione et obedientia vtis vre venerit, sua prudetia et seueritate in pristinu Dei cultu redacta erit. De

qua re, tanto maiorem spem S.tas sua cõcepit, quato vtas vra, leis suis, sua sponte innuit, se esse prestaturu, Ad quod in dño Scitas sua, hortatur prem vtem vram, ad pietate et gloria vtis vre accedet et hic non parvus cumulus futuru laudu vtis vre, Dicerem hec longioribus verbis, nisi scirem id esse vtis vre ingeniu, ni rebus fidei defedis, quod soleat cogitationes sue S.tis sapius prevenire, ne dicam petitiones, et adhortationes.

Cupiebat S.tas sua etiã, vt instantissime agere cu vte vestra de Ordine, huic Regno Vngarie omnino periturο ponedo, aliquasq3 vias ad id perficiendu, vt vti vre declararem, et vti vre omnibus viribus meis inservirem, Quod certe eo libentius fuissem factuus presens, quo melius conceptus animoru, dicuntur, q3 scribuntur, Nunc vero cu indies velocissie ad ruina Regnu hoc curreat, quid aliud possu dicere vti vre, q3 cu eadem plorare calamitates tocius Chriane Reipublice cuentis, in ea tempora incidimus, vt nulla ex parte aliqua locu, inuenire poßimus, vbi vel seditiones intestine, vel crudelissimoru hostiu arma, vel nephariã hereses, no debachentur, Que res et si singule, per se, satis superq3 sint ad Regnu vnu destruendum, nescio, si Dei ira, quam scelera nra in nos pronocant, vel aliqua alia occulta Dei prouidentia et causa effectu est, vt omnes tres in hac Prouincia, et excrescant, et ita frequentissimis radicibus indies propagetur, quod no facillimu videtur inde extirpari posse, a valentissimis et diligentißimis quibuscumq3 Cultoribq, quod sperandu sit à negligentibus vtas vra considerare potest? Ordines dominoru inter se diuisi sunt, sunt etiam et Nobiles a dnis

diuisi, vtas Regia trahitur ad vota quorumcunqz. Propter quas diuisiones, fiunt quottidie Comitus iniussu Regio, fiunt eciaz et Comiticula, que et si speciem medicine præseferant, abscondunt tamen crudelissimu venenu, et aū ad eu finem ducat tendere, vt authoritatem vtis Regie trucantur. Vtem Regia ad id adducūt, vt apud omnes, nullius, vel admodu parue sit existimationis et authoritatis, cogit vtas sua Connubijs, et Comiticulis, ac confœderationibz, absqz scitu vtis sue factis, postea, inhonestissimis conditionibus, cōsentire. Que res facit, vt dum vnis vtas Regia consensu præstet, alteris seminariu pariet, et det initiu, et fomentum, et intantu hoc ordine processimus, q verendu est, ne aliquando aliquis talis Comitus hmoi seditiosoru horuz fiat, vt tota authoritas vtis Regie, aperto marte impetat. Hæreseis, quantu in Slesia, Morauia, et Bohemia vigeat, qd opus est dicere, aū vtas vra, et prius ista, qz nos audiat, et eciaz propter vicinitatem sentiat. Sed hec antiqua est querimonia. Hic vero in Hungaria, nulla est Ciuitas, que Germanis vicina sit, que vel in cordibus horuz, secreto, vel in Conuiuijs, publice, non det huic secte fomentu. Sed vt cetera taceam: In Ciuitate Regia Budensi, quantum hec labes vigeat, vel fassiones vnius, qui morti damnatz est, liquido possunt ostendere. In quibus fassionibus, tot Cuies vocantur et Citantur, vt fuerit his dnis consultuis visu, vt supprimerentur pocius, qz in lucem venirent. Verentes, (vt aiunt) ne Ciuitas ditissimis Ciuibus priuata, in Opidu euaderet.

Sed quid de Ciuitate ego loquor, vtinaū altius et propius hoc

malū nō ſerperet, nihil ego tacerem ſi preſens eſſem, nihil fo-
ret vti vere occultū, nunc vero non ſunt omnia leuis comit-
tenda. q3 potens ſit hoſtis communis, ſtultiſſimū eſſet vti
vere recenſere. cū vtas vera eius vires, nō ſine maxima
ſui Regni iactura, tot annos, inter tot alia bella, ſola ſua
prudentia, et fortitudine, ſubſtinuerit. et ſæpius, ita Deo date
fregerit, ſed q3 nos ſimus inualidi, ad tantū hoſtem ſuſti-
nendū, q3 imparati, quàmq3 negligentes, pauca dicam.

A Croatia incipiens, vsq3 ad Sauldauiā, per quas terras, co-
finia huius Regni fere omnia ptenduntur. ab vno mari
ſilicet, vsq3 ad aliud, fere nullus eſt locus ita munitus, ad
quem, vel aſtu, vel armis inimici facillime penetrare non
poſſint. Ad hec accedunt, animi populorū, per negligētiā
nram, et inportunā, ac acerbiſſimā dnorū exactionem,
ita exaſperati, vt incipiant de rebus ſuis cogitare, et quouis
damno mutare ſeruitutem potius, q3 hec pati. Audiuit em
D. Croatas omnes, vnitos eſſe, et accepturos eſſe ſpedie Con-
dicōes, q3uis ignas, à Thurcarū Tyranno oblatas, idq3 nō
ſecretō, ſed aperte indicant per proprios Oratores ſuū Regie.
Quid credit vtas vera, quid ſint facturi alii, cū ſe videant
in ſimili neceſſitate conſtitutos, ad exemplū dnorū Croata-
rum, Et quis populus eſt in Hungaria, qui in eadem nau
cū dnis Croatis, naufragiū non faciat quotidie? Certe
admodū pauci, poſt Croatas ſunt Sclaui, qui diuiſi ſunt in
multas partes, neq3 tantū potuimus, aut voluimus poſſe, vt
eis oportunū, et non contemnendū Banū daremus, Et dum
de Bano Sclauis dando, nos hic diſputamus, interea ibi pro-
ventus Regni diſſipantur, et Sclauonia amittitur.
Poſt hanc, veniet Jayza, proh dolor Jayza, tot ſudoribg atquoz

nrorw, à manibus hostiw, per vim, et virtutem ablata, mu-
nitissima Ciuitas, per quaʒ solam esset nobis spes aliquando,
totw Bosnę Regnw recuperandi, in tantaʒ calamitatę deuęit,
vt careat omni cõmeatu, et multi sint dies qʒ panę non
comederint, Et mox timendw est, ne per famem, ad manus
hostiw deueniat.

Habemus inde Varadinw Petrei, quod opidw, virtute dñi Colo-
censis, nunqʒ satis laudati viri, hucusqʒ substinęus, sed nuc, cum
sint gentes, omniw dnorw, et Comitatuw inde reuocatę, et Co-
locensis cogitet ad vtem Regiaʒ propediem, quo in periculo re-
liquetur Castrw illud, relinquo, vt vtas vra cogitet

Themesuar est postea, cui prefecimus duos Comites, certe bonos,
et strenuos, si possent gentes suas alere,

De Transalpina, Moldauia, et Transyluania, quo in Statu sint,
nihil attinet dicere. Sunt uti vrę vicinę, et inde veriorępote-
rit, à suis habere relatione,

Hęc omnia, et his etiaʒ peiora mala, eo consilio visw est suę Sctę
qʒ potuissent prouideri, et cauęri, vt in primis prouentus Re-
gii in certw ordinem redigęretur, ijqʒ bonis nominibus da-
rentur in arendaʒ, ac omnibus Capitaneis, qui fines tuentur,
certa stipendia sua assignaręture apud eos mercatores, qui
ꝓuętus Regios arendarent, qʒ quisqʒ faręt deputationem
suaʒ, sumptus à vte Regia reformaręture, atqʒ in certw or-
dinem reducęntur, cauęreturqʒ etiaʒ grauissimis censuris.
vt quilibet integras gentes, pro quibus ei solutw est, in finibʒ
quos tuetur detineręt, quibet ex aulicis uti suę seruiręt.
his equis, et armis, ad quę se uti suę astringit. Vnus Te-
saurarius constituęretur, qui probitate vitę et moribus,

ac integritate, esset vti Regie probatissimus. Cancellariu speramus bonu fore Brodericu, pro quo vtas vra et S^tas sua, intercesserut, et intercedunt, apud hanc vtem, et apud dnum Strigoniensem, et ab ambobus, mihi iam promissu est, et spero, hoc die promulgabitur Brodericus Cancellarius, si fides erit, apud quos esse debet.

De Palatino moderno, bene S^tas sua sperat, est em sue S^ti cogitus Rome, in legatione, qua habuit apud illam Sedem, qui et lris et verbis, multa S^ti sue pollicetur, Interponetur authoritas vtis vre, cu authoritate Sctmi D. nri, necno et subsidio, et auxilio posset aliquis ordo constitui, qui foret no solu huic Regno vtilis futurus, sed Regno vtis vre, et toti Christiane Reipublice.

Hec omnia diffusius et subtilius fuissem vti vre dicturus. ac aperuissem vti vre, authores sceleru, et rapinaru, Destructores authoritatis Regie, remedia ad singula oportuna, que essent Regi profutura, sine aliorum dolore et displicentia. q non potuissent adhiberi, quin alios offenderent, nihil em reliquissem intactu, que etsi no tuto, no commode p lras significari possunt, volui vti vre hec, ex multis dixisse. vt si vti vre placuerit, cu suos Oratores huc destinaverit, precipiat eis, vt mecu communicent, vtis vre super his rebus consiliu; Ego cta eis Dni mei consilia aperia, et paribus ac mutuis consilijs, postq vti vre no visum est conuenire, aggrediamur rem, forsan Deus dabit, vt auspicijs Smi D. nri, et vtis vre aliquid boni, poterimus facere.

Nec vtas vra relinquat dare in mandatis de rebus Bohemicis.

Sleſticis, et Moranicis; pro qua re Sctitas ſua, ſummopere ro-
gat vtem vram.

Pax inter Sermu Anglie Regem, et Regnu Francie effecta
eſt perpetua. Rex Gallie captiuus infirmus fuit his ſupe-
rioribus diebus ad mortem, et rumor fuit mortuu fuiſſe,
poſtea intellectu eſt ipſu conualeſcere iam.

Dux Borbonie, ex Italia ſoluerat Hiſpaniam verſus.
Sctmus Dns nr sperat bona concordia, et pacem. Et ſi hec
noua confoederatio, videatur nihil impedimenti huic rei
eſſe allatura, ſed tamen cu hec hre date ſint, nihil certi
habebatur. Hre Date ſunt xv die octobris, et me meaq3
ſeruitia vre vti comendo. Bude vj Nouebr. M°D.°xxv.°

Andreas Cricius Epus Premislien
Petro Tomicio Epo Crac. regni Polonie Vicecancellario.

Rme mi dne, dne colendiſsme. Parebo iuſsis Rmæ D. vre. ꝙ pedem hinc non mouebo, donec ipſa foeliciter redierit. Vtcunqꝫ iã ſarcinulas colligere coepera, Nã licet predia Epatus mei, me alere non poſſint ante fruges collectas, plg tamẽ mihi alimẽti ſuppeditare poſſent, qꝫ hic vniew et dudw exhauſtum. Caterew, pudet admodw verſari in Cuna Caula, quemadmodw alios mei ordinis verſari video, cw probro, et dedecore, quaſi auerſantem ſequi fortunã, et debitw ſuw offi: cium negligentem. Faciam tamen ita, vt iubet veſtra D. Rma.

Poſt diſceſſum Regiw in venationes, ego in Suburebam mew ſeceſſi, vbi animw, neſcio quare iudices penis affectw, quan: tum poſſum, reficio. Disputo mecw me id nõ habuiſſe, qd amiſiſſe videor, ſuperat tamẽ id, quod experior me cor: ptam omniw exiſtimationem, et fanorem amiſiſſe. Sit ẽm Rma D. vra, ꝙ cõ, quo fortuna, illuc et fanor ho: minw ſe inclinat. De auctoritate et exiſtimatione eiuſꝫ Rmæ D. vræ nihil dico, quæ ſola per ſe nixa eſt ſatis. Ve: rumtamen, et Deus ipſe in ſanctis ſuis glorioſus eſt.

Mi Rme Dne, mira hic aguntur Comitia, mirã oſtentacões, eciam preter Bonã regni hæc ſententiã, vt quæ nec dñinis, contra omnium opinionem, adeſſe voluerit, multis argumentis de clarans ſe mihi condolere, in hijs etiam, in quibus nõ eſt opus.

Misit mihi dñs Palatinus Crac res nouas, ex Italia, et ex Germania, recēs in Nyepolomize allatas, quarū Copiam mittere volui Rcmæ D. vrē. Allata sunt eciā multa ex Hungaria, sed noluit earū copiā facere. Non libēter enim sua D. de his loquitur, videns nostrates vorantibus auribg illa audire. In summa tamē est id, quod ante scripsi de exauctoratis officialibus, et ablatis eciam dño Archiepiscopo, cū sigillo, decimis, et vt alii referunt, toto Archiepiscopatu, Ita plerumqz nimia auctoritas in nexum crūpit. Cumqz nō satis fit, quod satis est, et id amitti, et tanqz ab ingratis fato auferri solet. Hanc fortunam illi, si recte D. vra Rcma meminit, semper ominabar.

Scripte sunt plerēqz lrē, per Baronē, et Brodericū ifris, Ad Brodericī lras, ego feci Copiā dño Palatino, sed Baronis ifra est apud Rcmam D. vram, Quē res, vt olfatio, molesta est ipsi dño Palatino. Me Rcmæ D. vrē humlr cōmendo. A sancto Florianо Crac xvx Julii. M°.D.xxv°.

Cricius Tomicio Auunculo suo.

RMe et colendissime mi dñe. Mittit dñs Palatinus Cracv vrē Rcmē D. totam tragediā Hungaricā, In qua hoc vnū est melius fama sparsa, q̄ Sigillū acceptū, vnacū Archiepiscopatu, dño Strigoniensi collatū est, non Seculari, sed dño Episcopo Agriensi. Actū ēm illic fuisset, de tota auctorita-te spiritualiū.

Dñs Brodericus scribit mihi, per cifras, se intellexisse dñm ipsū Strigoniē, sigillū resignatūrū, oratq3 me. vt cū Rcma D. vra illi adessem, prout ex eius scedā versa intelliget, verū cū iste casus inopinatus euenit, difficillimū erit illū inuare. Licet dñs Agriensis, sit omnino inhabilis, et lingua et ca-lamo, tamen homo est apud plebem acceptus, et pertinax, vo-letq3 pecūs, alicui suo fauere, q3 his, quos dñs Strigoniēū, promouere instituerat, quibus et sibi ipsi, hac cunctatione, pessime cōsulit.

Vtcunq3 est, quando Rcma D. vra reuertetur, tentandi erūt modi, de ponendo ad ipsū officiū aliquo, nobis propenso. Q̄d spero etiam dñm Strigoniēū curaturū. et emersurū eciam aliquo modo, ex his suis aduersitatibus, sua uersutia.

Mtās Regia, nullo modo censet sibi, cū illa ūte conueniēdū, istis motibus, in. fermore existentibus, sed nec Nunctiū Insi-gnem mittere vult, licet oēs suadeāt d. Palatiū mittendū.

Mitto vrē Rcmē D. lras ex Vrbe, ad quas quia mee se

referebant, illas aperui, et res Nouas, uti Regie perlegi,

Vre promissionis Prepositurarum nondu venerut, nec q̃q̃ de illis scribitur. Significatu est mihi, Andrzeiek non dedisse mas lras quibus scripte fuerunt, missi post suum discessu instructum de industria, ne quid difficultatis esset, in expediendo Epatu, quod comprobat ipsius Nebulonis contemptus, quo hactenus aliquocies vocatus, ad me venire noluit. Ita hic iam existimor, etiam à talibus despectione dignus.

Expectabo, vt prius scripsi, reditum vre D. Rme, et iam ad factores meos in Epatum significani, comperi agi quedam secreto, in fauorem d. Carnkowski, pro Epatu Cuiavien. Cuius reditus hic per d. Rabieski expectatur ea ob rem, et item pro dno Oleschnizki, de speratis nescio quibus vacacijs, etiam auspitio eorum, qui reconciliati, nobis maxime blandiũr, tur, suntq̃ certissima quedam eius rei indutia. Ego quid amplius dicam, aut faciam nescio, nisi tacitus mecum meam sortem deploro, nihilq̃ nõ euenturum puto in alijs, cum in his, que in manibus fuerint, preter spem eueniat. Me Rme D. vre gratie, humiliter commendo. Cracouie die sancti Jacobi. M°. D.° XXV°.

. O & sollicita es misera ambitio!

Andreas Crziczki Eps Premislien
Petro Tomiczki epo Crac. Vicecancello

RMe mi dne, accepi nunc lras ex Lipowiecz, et à Baccalariolo, et Mathissek, quibus lachrymabiliter peto, vt intercedat ad vram Rcmam D. pro illius eliberatione, vel saltem mitiori sessione, qz ea, vbi frigore et fetore non potest, vt mihi bene constat, citra discrimen vite, diu sederi. Mi Rme Domine, non dubito vram D. Rcma, vt in omnibus aliis rebus solet, ita et in hac quoqz serui sui castigatione, nihil perpera agere, Verum vt vt ille meritus est, exigit benignitas vre Rcme D. et illius adolescentia, vt illius misereatur. Supplicoqz humiliter eidem Rcme D. vre, mandari faciat, vel illu dimitti ex sua clementia, vel saltem si hoc no meretur, vt poena illius sit, hac mea intercessione lenior. Valde enim dure, et inhumaniter illum tractat dns Dluski. et ego Carcerem illu probe noui esse periculosissimum. Mi Rme dne has meas preces rogo, et benigne suscipere, et exaudire dignetur, tanqz dns meus gratiosissimus.

Andreas Cricius Epʃ Premisliẽ
Petro Tomicio epo Crac. Vicecancello

RMe in Chro pater. et dne gratioſſime. Memor mandati D. vre Rcme, ſcripſi mox veniens huc Reſponſu Gdanenſibg. Quod, ne quid negligerem, cum nullus aliis ſe offerret, mitto per meu Nunctium, Materia eſt, non vsq3quaq3 digeſta, nõ ex alio tamẽ q3 ex lris Euangelicis et Apſticis cõtexta. vt eadem tela, quibus impetimur, in hoſtes retorqueamus. Cum illas eorũ Apologias legiſſem, miratus ſũ admodũ hanc impudentiã, vt traditiones Eccleſias, commenta et ſomnia ſtultorũ hominũ, appelare nõ ſint veriti, coram his qui eas complectuntur, vt ſic et vtem Regiã, et omnes Chriſtianos, qui Eccleſiã ſequuntur, ſtultitiã notarent. vt interim omittã, quẽ in ordinem meũ pbra cõgeſſerint. Quare, nõ viſum eſt, niſi eiſdem tropis, eisdemq3 ſonis, hanc illorũ Cantilenã recinere. Occurrebant inter ſcribendum infinita, quẽ ad refellendum faciebant, ſed rationẽ habere oportuit, et memoriẽ, et eius, cuius nomine ſunt dicenda. Proindeq3 in compendiũ, omnia, q3 maxime potui, redegi. Facere tamẽ nõ potui, quin res, mea ipſius ſententia, nõ videatur æquo prolixior, eo maxime, q̃ vrã D. Rcma, voluit ad ſingula illorũ capita, aliquid reſponderi, quẽ volumen ſunt magis, q3 legatio. Si tamen id reſponſus prolixus videbitur, q3 vel memoria, inter tot occupationes, capi poſſit. vel locus, aut tempus poſtularet, omittere poterit ea capita, quẽ ſingularia cõtinent, quorũ quodq3 incipit ab eo, qui nos doceret, etc. Nã et cõcluſionẽ talẽ feci, vt cõgruere ſine illis poſſit.

Appologias ſtus Gdanenſiũ vide infra folio

Mi Rme dñe, rogauit me Capitulu meu, ne cu Synodo accelerarem, propter itineru malignitatem, et labores hoiũ huius temporis, qui etiam et Sacrificos occupatos habẽt. Et pinde oportuit tempus, ad ipsa Synodu, serius opinione mea instituere, vgt ad festu sancti Francisci, multa hic pterea emerguẽt, quẽ mihi negotiu exhibent, et moraꝫ exposcũt, Redibo tamẽ isthuc, cu primu vra D. Rma insserit, Cuig mandatu rebus omnibus antecertaꝫ. Interim supplico mei mẽor esse dignetur. Cui me ex corde huiꝰ cõmendo. In Brzozow die Exaltacois S. Crucis. Aº. Dº. XXVº.

Supplico, scribere nõ grauetur. vra D. Rma, quo pacto arrideb it ei hoc Rnsum, aut qꝫ congruet cu sentenciis dñorum. Dici nõ pot, qꝫ hic multi, multa de hoc negotio fabulentur. qꝫ multoru oculi ad illud sint intenti. Proinde cuiaꝫ esset ecia atqꝫ etia, vt nõ ita leniter transiret.

Ricius Tomicio

RMe mi dñe. Non video in eo decreto, qcqꝫ perperaꝫ, aut iniquẽ comissu, Causa est religionis, causa Regia, cepta et minẽta res absente Preside, quo minus excedi potest, ex industria, vel odio frẽri. excusationes contra edictu clarissimu nõ valide, presertim Euangelico prẽtextu, quo tota illa doctrina vulgo instillatur, et quo qsqꝫ se excusare posset, cu tamẽ ex titulo libri, effectus edicti nõ est considerandus

De homuntione hoc dudu audiui, cu huius farinẽ, illic

Primipilw, Sciolw, et arrogantem, Nunc mercatus agitme illic, res vulgabitur, non sine profectu religionis, quæ si rescindi deberet, quàtw lenitatis edictis Regiis, alioquin lenissimis, quantw animi ardelionibus pestiferis, quantw in posterw discriminis rei Eccleæ afferret, conturbaretq3 Sacrificos illos nros, vra Rma D. satis considerare potest, et profecto no mihi placet mei illius in ea re ffhana mixus, Parcere dignetur morologuio vra D. Rma Quæ foelicissime gerat.

Cricius Tomicio

Rme mi dne. Post scriptas priores venit Niemcz ex Gdano, attulit tria stamina panni rubei Londen vre D. Rme, quæ apud me deposuit, retulitq3 harpias olferisse, ac egisse secw, qd nisi hanc offam objiceret, se nulla ex sentena expeditione habiturw. Ego hominem bono animo esse iussi. inquàtw causa sit iusta, et no dubito, quin id quod iustum erit obtinebit. Eum pannw, si nunc vra Rma D. sibi mitti iubet, an non longw erit, qd ipse mecw adducat, me certiorem facere dignetur. Ac Rme D. vre, cha atq3 eiat humillime comendo.

Andreas Krzicżki Epś Premisliensis Petro Tomicio Epō Crac. Vicecancello Regni Polonie.

Rme in Chro pr̃, et dñe dñe gratiosissime. Expectam cũ summo desyderio Nunciw D. vrē Rcmē, vt ew eo de illa, sermone me explerem, verw is veniens, magno me dolore et solicitudine affecit, nanctiata eius aduersa valetudine, quē tametsi nihil habeat periculi, tamen res est solliciti plena timoris amor. Precor aũt dñm Dew, vt veniens, illā salvam, et sospitem inuenia, quod omnino futurw spero. modo parumper sibi, et quieti sue indulgeat. Ego tametsi equos meos, itinerw malignitate confecerim, iam tamen ad sequendw D. vrē Rcmē, sarcinulas colligo, et die Dnico in Crossno exibo, nō potero ẽm nisi lento itinere ppter vndas, et iter nimis depranatw, Applicabo tamen istuc, Deo bene iuāte, feria sexta proxima. Persuasit nouarwiecz viam esse potiorem per Radlow, astipulantibus meis amicis, itaqz forsasse illac temonem dirigam.

Ago immensas grās vrē D. Rcmē, qꝑ me participem fecerit consiliorw dñi Archiepi in re Gdanen̄, que hactenus legere nō vacauit. Asscribo tamen huic sententie. ne Conuictus fiat, nisi in loco designato, ne seditiosis aliq̃ ansa prebeatur, vel dissuendi Comentw ipsw, vel omnio pturbandi. Nouit ẽm vra D. Rcma, qz nihil aliud venari soleant, qz causas miscendi, et inficiendi omnia. Aura corruptam spero hyems reficiet, Ego quidem formido

venire istuc ex aura salubrerima, committam me tamē dño Deo, et veniam.

Misi ab vna hebdomada exempla trarū Cometualiū, p quēdā famulū dñi Prochnizki, ne qua negligentia fieret, tamē in omnē euentū, mitto iterū eadem.

Commendaui etiā negotiū dñi Broderici, commendaui, et alios, quos et dignos et nros arbitror futuros, sine vlla vpsorū scientia. Supplico Rēnē D. vrē, vt quē non vllo instinctu alieno, vllone ambitu, sed duntaxat affectu in amicos, et nostram existimationem integerrimo animo scripsi, in eā partem benigne accipere dignetur. Cui me humiliter cō-mendo. Ex Brzozow.

Hic est panis viuus, qui de coelo descēdit. Jo. vi°.

Hic panis est viuus, verbū, caro, victima Chrūs.

Illa hic lux mundi, verbum patris, hostia vera,
Viua caro, Deitas integra, verus homo.

Ne solum mireris opus, mirere Viator,
Quàm bene cōueniunt, nomina, resq; simul.
Et petra est Christus, et petra hēc cōtinet illum.
Et Petrus posuit nauita prēsul opus.

Cricius . Tomicio . Auunculo suo

De promotione Latalerii

RMe in Christo pater, et dñe dñe gratiosissime. Hodie re-
diens à dño Bal, apud quem sacellum consecraui, inueni
puerum meum cum lris vrē D. Rcmē. quibus, inter alia,
quē mihi scribere dignata est, mandat sibi verba aliqua
mitti, quē Ciborio insculpantur, quēqz indicent diuinissi-
mum sacramentū in eo cōtineri, Ego vero tum nactꝰ
hunc Nunctium euestigio meum euoluere cœpi, vt annotare
quod congrueret, non intelligens tamen, an vtcumqz spa-
tium, quadraginta lras, vel vnū eorū continere posset.
Vtcumqz est, nulla verba, magis idonea, maiorisqz fidei,
et auctoritatis mihi videntur, qꝫ illa, quē ipsius ore, qui
illic cōtinebatur, sunt prolata, Hic est panis vinus qui de
coelo descendit. Io. vj. presertim cū de solo pane, vt illic as-
seruatur, fit testimoniū, contra illos, qui vnū sine altero
velant exhibendū. tamē interim dum hoc meum subito
reuoluerem, exciderunt obiter, et ex tempore hēc alia,
quē annotaui, vt si quē arriderent, adsculperentur alibi.
Dispiciā adhuc aliquid, vt Nuncio nacto mittam, vt quod
placeat eligere possit.

Mandat etiā vra D. Rcma, vt reditū meum maturarem, ver-
saremqz pocius in luce ista, et mihi ipsi non deessem. Mi
Rcmē Dñe, nouit vra Rcma D. qꝫ sit lux omnis inui-
sa pudori. nouit etiā qꝫ ego, nulla in re mihi ipsi vnqz

ſim fretus, ſed me ſemper omnes ſpes meas, meu omne preſidiu, in illa ſola collocaſſe. Et proinde quo pacto, vel deſim ipſe mihi abſens, vel adſim preſens nõ video, redibo tamẽ citra moraꝫ, vna hac cauſa, vt ſeruiaꝫ vrẽ D. Rcme, vt hoc vnu debeo. De reliquis fiat voluntas dni.

Mi Rme Dne, iã plane videre poteſt. D. vra Rma ad regimen Bonany Latalſki Cazubowſki
quo omnis alea poteſtatis eſt conuerſa, videt vt vinea, qua plantauit, verſã ſit nobis in amaritudine, videt quales in epi emptorib⁹ Epatuany
ea Operarii, et quibus modis conducti, q3 hij, qui per vie-
tutem nõ poſſunt, penetrent cuniculis in ea vineaꝫ, vnde
quantumuis indigni, et temulenti emergeant, et nouis, di-
gnis q3 aditus omnis occludatur. Supplico vrẽ D. Rcme, per eius ſummaꝫ ſapientiaꝫ, et apud omnes exiſtimatione, meminerit illius Terencij. Non id eſſe ſapere, quod pre oculis eſt videre, ſed que futura ſint prouidere. Dignet itaq3 prouidere tempori, nõ mihi, qui idoneus non ſum, ſed his ſaltem, qui nobis in poſterũ, et Reipublicæ, ſuis dotibus, ſuoq3 et ingenio et animo, ex vſu eſſe poſſunt, Cõgitet nos non eſſe ſempiternos, non nobis ſolis natos. Nã et volucres pullos ſuos fouent, et ad volandum prouocant. Sic et Reipublicæ, gregiq3 ſuo in futurũ cõſulet, et vicem debitaꝫ illis rependet, à quibus ſummaꝫ beneficentiaꝫ, et eos, pro quibus rogo, cõmendatos per manus accepit.

Hæc ideo ſcribo, quia multa olfacio, et pene palpo, quæ forte vra D. Rma, neq3 accedit, neq3 ſperat futura.

Mi Rme dne, ſcripſit mihi dns Archidiaconus Joꝭ Choiecſki Crac.

quo pacto absolvit, vra D. Rcma Nunctios Capli Posnan. de Regio debito, et anno gratie, nihil aequius, nihil argutius responderi potuit, Verum hoc Responso, scio intumgescet Bromig Latalski Eps ille, vel Briareus potius, qui hinc saevire vellet, quod ne- fario emendo a Regina Epatum prodegit. De quibus Nunctiis iste mira mihi comunicavit, et literas complures illius, et Chymeras, indignissimas, mihi comonstravit, quae in hoc negotio ad dnum suum scribebantur. Me humilr Rcmae D. vrae comendo. Ex Brzozow xxiiij Septembrz. Ao. D.o xxv.o.

Cricius Tomicio

Mi Rcme dne. Cognovi ex literis vrae D. Rcmae, q, ea, quae de futuris providendis, quod vnum est vere sapere, scripsi, eorum sum acceperit, quasi illam ad aliqua tortuosa, vt scribit, consilia, et practicas Curiae, artesq3 insolitas, cohortarer. Equidem noneo à me factum est animo. Semper enim ipse eiusmodi technas odi, licet commemorare possim, quanto tempore olim in stadio cucurrerimus, quantum per amicos, etiam absentes praestitum fuerit, anteq3 primum Gratum Przemslaum illud branium, quod ego nunc gero, acceperimus, quantum deinde pro alio sudatum fuerit, etiam adminiculo publicorum Nunciorum, et zelatorum Reipublicae, et misi res fuisset cum homine, qui adeo nó reluctetur, cum sententiae Principis, tum publicis decretis, et expostulationibus, vt etiam omnibus in rebus, sua lenitate modum excedat, nescio q3 sub manus nobis illud tum successisset. Quanta demq3 sollicitudine, et quot animis p isto

nonissimo Principatu, sit cū Mutione defuncto, volutū, et practi-
catū, vt nisi hoc modo circumuētus fuisset tempori, ambitus
ille, fortasse aliquid, si non impedimenti, certe difficultatis
nobis ingessisset. Quē amicorū studia, an recta, vel tortuosa
sint consilia, an simplices practicē, vel Curiales, nī presens
non disputo. Certe ad dotes et merita Rcmī D. vrē, non
obfuerunt, quorū tamen, illa scribens, nihil optani, Prospici-
endū duntaxat amicis submonui, quod et ante meē sortis
euentū, me recte monuisse euētus ipse declaranit. Nūc de
me nihil sum sollicitus, cū ēm fortuna id negarit, quod
precipuū erat, nī meis et meorū votis, quid amplius speŕe
vel optem, ex animi mei sententia, prorsus nō video. Re-
dibo tamen breui ad palestrā istā, vt prius scripsi, nō vt
contendam ad aliquid, sed vt, quod debeo, seruiā D. vrē
Rcmē. Cui obnixe supplico, vt quē interdum mihi p mea
sollicitudine de amicis, et mŕa existimatione, scribendo,
excidere solent, si forte aliquā, quod tangi non patitur,
de quo minime cogito, attingeret, boni consulere, et in eā
partem, nī quā scribo, benigne accipere dignetur, tanqz
Dominus meus clementissimus.

Andreas Cricius Epʃ Premislien
Petro Tomicio Epo Crac. Vicecancel.o

RMe in Chro pr, et dne dne mi colendiſſme. Reddite ſunt mihi hac nocte preterita, lre, vre D. Rcme, vna cum his lris dni Broderici, que me magna ſollicitudine affecerat ita vt has eneſtigio, ad illam ſcribere ſim coactus; Quanta ſint illius merita, erga vtem Regia, quanta erga nos fides, et propenſio, vra D. Rcma non ignorat, Js nc opem mam implorat, nc occaſio eſt et vti Regie, et nobis, poſmiſſis ſatisfacere, et illu nobis hoc benefitio obſtringere, Res fortaſſe videtur ia neglecta, vt aut ille hactenus, aut alqs alter prevaluerit, tamen preſtandu eſſet officiu in omne euentu, erga hominе merentiſſimu. Reliqui ego apd vram D. Rcmam eius cifram, roganiqz vti eius lras quaſcumqz ſemper aperiret, cu illi videatur, et ad vtem Regiam, et ad vram D. Rcma, ſcribere, cu ad me ſcribat. Neſcio aut quare has illius lras clauſas mihi miſerit, Jn quibus cu Cifra carea, neſcio quid ſcribat. hoc vnu tamen comitio, illu agere de offitio, ad quod nemo illo eſt dignior. et nobis vtiliore. Fortaſſe id fit inſtinctu dni Archiepi, qui huc morem habet, vt quocienscumqz vel Regina, vel Comitas, eig conatum impedit, ſuggerat auxiliu noſtru implorandum. Nō potui me continere, quin enеſtigio ſcriberem, hec lrarū exempla, et mitterem vre D. Rcme, per hunc oblatum Nunctium. Cui ſupplico impenſe effiere dignetur, vt Sacra vtas Regia, cu ipſis lris Nunctiu ſuu mitteret. Nam

eiusmodi officiu, illinc etiã pro Rcma D. vra, olim fuit pre-
stitu, et eciamnu pro multis prestatur, Ita manus manu la-
vanda est. Si aũt id effucere nõ posset, lras saltem expedire
velit, quas vel meis impensis, ne dns Carolus Bonomiensis
ad illu mittet, quem Rcma D. vra accersiri ad se iubeat,
eiqz Cifram interpretandam demandet, habet ẽm illa satis
cognita, ne ipsa tantu laboris subeat. Hoc, eciã atqz eciam
vrãm Rcmã D. rogo et supplico. Pudet ẽm me, cu ille nob
tam ex animo seruiat, et in nobis multu cõfidat, nõ adesse
nos illi cum res exigit. Lre fient haud dubie nõ ingrate
dño Archiepo, sine ia dignitati et quieti sue consulere insti-
tuit, suic adhuc his fumis involutus tenetur.

Terruit me nimiu, vra D. Rcma, q ad festu sancti martini
habenda sit Conuctio, et eo magis, q se nescire scribat, quo in
loco statuetur, et hic fama est constans Thorunii futuram.
Confeci ẽm equos meos, cõtinuis per Dioceſim mea itineribg
Considerans aũt tempus iam esse valde angustu, ad scribẽdas
et dimittendas per Regnu tot lras Conuctuales, scripsi mox
acceptis lris, vre D. Rcme, et non expectato illius Nuctio,
quem se missuru scribit, per hunc, qui mihi tum obtigit, mitte-
das censui, ne qua esset negligentia, que semp officialibg in-
pingi solet. Non visu est etiã ipsas lras pluribus verbis, pre-
sertim eandem Cantilenã canendo, extendere, Vnde nihil ali-
ud cõmodi, nisi labor inanis Noziu, et mora longior pue-
nire solet. facilis exit factio, si qd necessariu videbitur. Re-
liquu quod erit scribendu, mittã citra moram p Nuctiu Rcme D. v.

Constituera hodie, hinc versus Brzozow soluere, sed cogor ad
diem Lune subsistere, q dns Tharnoniem ad me hunc misedg

veniat. Me vrē D. Rēme humiliter commendo. Ex Radimno. Sabbato post festū S. Francisci. Aº. Dº. XXVº.

Petrus Tomiczki, Epūs Premislien Crac
Andree Cricio Epo Premisliensi: nepoti

Reme in Chro patre, et dne Nepos chārme. Gratissie mihi fuerūt lre R. p. vre, quibus de omnibus rebus suis, me fecit certiorem, Gdanēses detinētme adhuc hic, propterea maxime, q dūs Archiepus, sup negotio eorū, nondū suam declaravit sententiā, neqz eciam ij, qui citati sunt adhuc cōparuerunt. A Senatoribus Regni, qui super eo negotio, lras suas huc misērunt, multū est sententiis variatum. Nam quidam eorū, vt difficillima quēqz omnia, sic et hoc negotiū in Comentū generalem rejciunt, pars ad profectionem Regiam in Prussiā. Sunt qui totū hoc onus defendende religionis, nobis duntaxat spūalibus sustinendū esse arbitrantme, asserentes se ad difficiliores Reipublice casus reservari. Ecclesias aūt, ea potissimū de causa esse tam munitissime dotatas, vt res fidei inde defenderetme. Fama, et ea satis constans est hic. Inter Cæsarem et Gallie Regem, nō modo concordiam, sed eciam amicitiā, affinitatem, et pacem perpetuā cōfectam esse, adhibitis eciā plurib⁹ Principibus in foedus. feruntqz Cæsari nupturā esse filiā Regis Portugalie, Regi Gallie Sororem Cæsaris, Regis Gallie filio maiori natu, filiā Regis Anglie, sororem Regis Gallie Duci Borbonij, atqz ita ex tam triste et lugubri initio, foelix et letus exitus est subsecutus et ad plaudite est deventū.

Brodericus Quinqz ecclesiē Preptus, qui dispositis equis, citato cursu

è Roma nuper ad Hungariam profectus est, iter habuit. In leis è Villaco ad Regiam vtem scriptis, de eo fecere, et cæteris rebus, nonnihil, et velut in transcursu, attigit. Significauit tamé, breui vberius se de eis scripturu, cui ego etiam lras, quas Rcma P. vra ad eu scripsit, et apud me reliquit, nunc mitto. Si quid tale huc scripserit, quod Rcmam D. vram operepretiu scire existimabo, non cómittam, quin ei omnia cómunicabo. Suspicantur multi, quibus et ego assentior, neqz id temere, tam repentinu Broderici ad Hungariam accessu, nonnihil ei subito dignitatis et honoris allaturum.

Ego etiam ex debito amoris, quo Rc. P. vram, iam ab imho cómplectebar, censeo, hortor, et moneo eandem, vt cu primu Synodu, quam istic habitura est, consumauerit, acceleret hucgradum, et versetur in hac luce, cu ætas et occasio ferat, nec velit sibi ipsi deesse.

Cyborium marmoreu, quod Ecclesiæ Posnan fieri curam, iam perfectum est, restat, vt elogiu aliquod in superficie insculpatur. de quo eciam cu Rcma P. vra coram locutus sum, Peruelim itaqz, vt inscriptiuncula aliquam breuem, quæ quadraginta lris perfici posset, excogitet, et mihi huc mittat. Sciat tamen duo loca ad eandem inscriptionem relicta esse, quadraginta lrarum capacia. Itaqz opus est, vt tale aliqd vtringz sculpatur, quod indicet et significaret, diuinissimu sacramentu intus collocatum esse. Id pro acumine ingenij sui facile perficiet R. P. vra. Quam feliciter valere cupio. Dat

Petrus Tomiczki eps. Vicecancells Luce de Gorca Castello Posnamien Maioris Polonie Capit. generalj.

Magce dñe dñe et frater honoran^me. Q me vra magcia, de incolumitate sua, lris suis fecit certiorem, fecit mihi rem pergs grata, quicquid ẽm ei succedit ex sententia, perinde gratum esse solet, ac si res mea propria esset, quod vt per omne occasionem facere velit, etiam atqs etiam rogo. Ego quoqs in hoc mihi nõ deero, quin eidem vre magie, ad omnia respondere cmeem.

Ea, qne ex lris ntis Regie vra magcia accepit, vt in Lutheranos Sectatores cohercendos, et exterminandos eo sit anio, qno par est virw, vere religiõi deditw et adductw esse, oro vestra magcia, nihil pretermittere dignetur, et hoc sibi in animo constituat, vt cw sub meo regimine, et Eccleo et temporali, qui sumus gentiles, et propinqua cognatione et affinitate iuncti, hoc tam pernitiosum malum, in his locis, quibus, Deo bene iuãte, presumus, et in quibus nati et aliti sumus exortw sit, q in eo succidendo, et euellendo, ita elaboret, vt in primis Dei omnipotentis, gratiaw promereamur, hoc tam preclaro facinore perficiendo, gloriam acquirendo, eciam beniuolentiam bonorum, cociliare studeamus. Ego nulla in re magie vre deero. Et quicquid consilio, viribus, et auctoritate mea efficere potero, ad vram magciaw, in hoc exercendo iuuandaw, sciat me nihil vnqs pretermißnew eße, modo intelligam quid sit opus facto. Alti aut Regie, vra magcia hac re se plurimw commendabit. perficietqs vt in optatis rebus, facilius apud ea sit impetrabilis. In quo ego quoqs nõ deero, data tam honesta occasione.

de hereſi

Quid de Rege Gallie hic habeamus, et ſenciamus, malo vram Magciam, ex incluſis exemplis lrarum, que ex Italia et Húgaria miſſe ſunt, q3 ex meis lris cognoſcere, nos in tanto caſu, et maxima rerum mutatione, nihil aliud poſſumus dicere, q3 fortune viciſſitudines, tales ſemper fuiſſe, futuras q3 eſſe, vt nec, quos clarificat, perpetuo foueat, nec quos ferit, perpetuo prmat.

Quod item ad concluſiones, in componeda differetia Pruthenica, confectas, attinet. Redierunt iam dñi Duces à dño rege, Dicitur velle, in omnibus Comitis parere velle, modo ſibi vtas Regia adycere velit Nouam Ciuitatem, et Tolkmitum, que prius etiam per dñm Cathowski, Ducis Legnicenſis Nuncium propoſita fuerunt, Et proinde quorſum res cuadet, ſcire adhuc non poſſum. Poſtq3 tamen confecta fuerit, faciam vt ſciat magia vra. Cui me ex corde comendo, et opto, vt cu omnibus ſuis viuat foelix et incolumis. Datum.

Sigismundus primus Rex Polonie Capitaneis regni Polonie: vt puniant iniuriatores ecclesiasticorum.

Sigismundus etc Vniuersis et singulis Regni mei Capitaneis, et eorum Vicesgerentibus, sincere et fidelibus dilectis, graciam, meam Regiam. Eo animo in religionem Christianam semper fuimus camq3 disciplinam, diuinitus nobis instinctam, et à maioribus per manus traditam, iam ab initio principatus mei obseruauimus vt personas, Saluatoris mei Christi, Ecclesieq3 eius ministerio dicatas, singulari gratia mea prosequi sinimus solui. Quas, quo commodius, et tranquillius, diuinis laudibus, denotisq3 ad Deum orationibus, insistere, et inuigilare valerent, protectione mea Regia, et tutati sumus hactenus, et tueri volumus.

Quoniam vero nup certiores facti sumus, tales personas Ecclesiis Dei seruientes, iniurijs affici, atq3 vexari, esseq3 complures in Regno meo; tam ex Nobilitate, q3 ex plebe, qui, pterq3 q3 censueras Ecclesias, vltra annum sustineat, eam tamen talibus certis psonis, publice diffidat, eisq3 violentias inferunt, in vijs publicis, et domibus eorum, diebus noctibusq3 in eos grassantur. Et pterea, vt credi par est, ira dei in nos, et vniuersos subditos meos prouocat. Vnde nos tales, merito cohercere et reprimere volentes, vob omibus et singlis fidelibus sanctis perpetuo mandamus, omino habere volentes vt si qui tales extiterit, et ad vos delati fuerit, contra eos iuxta veteres Regni mei Constitutiones procedatis, iuxtaq3 earum dispositionem, sine spe, ad Jus spuale remissionis, in eos poenis debitis animaduertatis. Nec sub grauis indignatione mea aliter facia[illegible]. Datum.

Petrus Tomiczki Eps Crac Regni Polonie Vicecancellarius Andree Cricio Epo Premisliens. nepoti suo

Rme in Chro pater, et dne Nepos charme. Reddidit mihi is Nunctius lras vre Prtis, quas gratissimio animo accepi, et perlegi, Agoqz et habeo illi, magnas gras pro elogiis in Cubo; rio insculpendis, que optime mihi placent, et quod, cuiqz loco aptuis erit, insculpendu curabo.

De reditu, et celeriori huc adnctu vre Prtis, prout suasi antea, ita, et modo persto in sententia, rogoqz et admoneo vram P. vt absoluta sua Synodo, huc ad nos, qz primu veniat, Quo alea potestatis conuersa est, ego quidem plane video, nec tame ideo de veteri meo instituto deflectere possu, Nouit optime vra P. qp nunqz fui curiosus auceps futurarum rerum, tortuosa cosi; lia, et practicas Curie, nunqz sectatus sum eoa Junioz, multo minus hac etate sectabor, Agunt id alii, quicumqz sunt, ego natura, et vetus institutu, vite mee retinebo. Tame quead; modu iam ab initio, dignitati et commodis Prtis vre in mi; nima parte deesse no solebam, ita ea augere et ornare nunqz desistam, modo P. vra, que, vt Junior, plura palpare, et olfacere potest, sibi ipsi eciam no desit.

Gdanenses, seditione Plebis, ugratibg deiecti, lris Regiis huc vocati, iam coparuerunt, numero circiter viginti quatuoz, nihil tamen, vel parum adhuc cu eis actu est.

Consiliu dni Archiepi, sup hysdem rebus Gdanensiu, allatu est nuper huc, id ego transcribi nisi, quod breui mittam, per Ipsiu Nunciu vre Prti. Quod rogo plurimu, velit scribere

est infra folio

interim trás Conuẽtuales, declarando, q̃ propter mininẽcha Regno pericula, à Thartaris, cũ quibus nullũ foedus, aut pacem habẽs, opus est cõmuni consultatione. Commemorãdo ecia̅ pacem quidem cũ ordine de Prussia confectã, in terris tamen illis Prussiæ, magnos motus, et turbas excitatas cõtagione Lutherana ẽt. Et scribere velit vra P. trás, ad dnos Consiliarios maiores extensius, ad minores vero brevius. Et valeat feliciss̃ime, et me diligat. Crac feria secunda pxima ante festũ sancti Francisci M°. D. XXV°

ANNO DOMINI M°. D. XXV°.

XXII OCTOBR.

Aurei Velleris societas.

Sigismundus primus Rex Polonie Carolo quinto Imperatori Romano

Sereme Princeps. Accepimus leras vre nris, quibus nos imprimis certiores facit, de honesta mentione mri, facta pridem Barchi, none in Capitulo generali ordinis Aurei Velleris, deq3 suo, aliorumq3 militum, ac confratrum suorum desyderio, nos in eundem ordinem ascisendi, requiritq3 super ea re voluntatem et responsum mrum. Deinde nobis declarat nras vra, qualiter causa Illme dne Ducis Barii, et matris mre charme, super bonis in Regno Neapolitano, illi testamento relictis, nonnullis Consiliariis suis audienda, et sibi deinde referenda comisserit, qq3 in ea re diffimieda, velut et à iustitia, ac equitate no discedere, et ratione mre commendationis habere, Postremo rem prouectionis sue no pridem in Conuentu Augustensi cepta, nobis commendat, postulatq3 vt eã ita, cum apud Seremum Nepotem nostrum, tum eciã alibi, vbi opus fuerit, dirigere curemus, vt pro voto nris vre, feliciter confici possit.

Quod igr ad ordinem aurei velleris attinet, nos plurias agimus et habeq3 gras nri vre, q3 ea coniunctione et ornamento nos dignatur, q3q3 affectu in nos ducitur, vt que intelligit ad coniunctionem, et amorem meum mutuum conducere, ea nobis vltro exhibet et offert, Volumus hac pensione et beniuolentia in nos nris vre, omni studio, et amore nro erga illi semper referre. Verum quia nos latet, quid ordo ipse contineat, et ad que obliget eos, qui eum profitentur, rogamus nram vram, describi nob faciat eiusd ordinis Constitutiones, et Capitula, vt scire possimus, qd suscipe, et ad que obeunda, nos obligare deberemus, qbus acceptis, nri vre voluntate mra, cum summa etiã gratitudine significabimus.

Causa vero Illme dñe Ducis Bari, putauius quide, p mra mu-
tua beniuolentia, facili negotio trasigi p nrm vra debuisse,
Cu tame eam aliqbus Consiliariis suis, cognoscenda de Jure
comiserit, rogans ntem vram, vt in illa diffimienda, no solu
id prestare dignetur, quod vnus quisq3 iustus Princeps, etiam
infimo suo subdito debet, sed quod etia amor, et coniunctio, et
affinitas nra requirit, quandoquidem nos, vt ia demu vltime
particule hararu ntis vre respondeans, honore et accessione
illius, æque cordi habemus, atq3 nram propria. Pro qua et egi
omnia diligenter, cu Sermo Nepote mro, que oportuna fuerut,
et ores mos Insignes ad Cometu Franckfordien, proximu
misimus, vt curarent et agerent omnia, que ad decus et pro-
vectione ntis vre pertinere videbuntur, prout id lacius e
Commissariis suis ntas vra, postea intelligere poterit, Et pro-
inde rogamus illa plurimu, vt et grata habeat hec officia
nra, et mutuu amorem, coiunctionem, et affinitatem nram,
sic obseruare, et complecti dignetur, vt ea est, p Sermum,
foelicis memorie, Auum ntis vre, et fratrem meu desy-
deratissimu, optimis fundametis iacta et constituta, Na quod
ad nos attinet, equidem nihil vnq3 nti vre in nobis deerit,
quod pro honore, et votis ipsius efficere et prestare studio, aut
facultate nra poterimus, Cuius benenolentie nos ex corde
comendamus, et cupimus, vt sit diutissime foelix, et nicolus

Aurei velleris.

Sigismundus, etc. Manifestu facim̃ per p̃nt̃es, quibus expedit vniuersis, quia die vigesima secunda octobris in Arce nra Regia Cracouie et Ecclesia Cathedrali, post missam solemniter decantatam, suscepim ordinē et torquem, ex viginti duabus particulis contextum, cum Insignibus Aurei velleris, de manibus Illustris Caroli Philippi de Burgundia Baronis, in Bredam, et Lofergem Consiliarij, Comissarij et oratis Sermi et excellentissimi Principis, et dñi dñi Caroli V. Romanorum Imperatoris Augusti, Ac Hispaniarum Regis Catholici, ipsius Sacratissimi Ordinis Aurei velleris, supremi et Capitis. Assistente illi magco Joanne Fusii, Caduceatore eius Mtis Cesaree, et ipsius Ordinis Marschalco, inibiq3 de obseruando ordine, iuxta Articulos per nos susceptos, de remittenda torque ipsa post meum obitum eidem Ordini, inuametum p̃stitimus, In cuius rei etc.

Sigismundus primus Rex Polonie Ferdinando Archiduci Austrie.

Serme Princeps, et dne affinis mr charme. Habuimus literas, vestre Sertis, quibus gratulatur nobis de nra electione, ad societate Aurei velleris, quam nos eo alacriori aio suscepimus, quo nobis nihil magis in votis est, quam vt ea amicicia et necessitudies, que mutuo nob interc̃edit coniunctiore reddam. Et pinde magnas habem et agim gras vre Sertati de hac cogtulacoe ex ipsa suscepcoe nra, in eam societate aurei velleris. Pro qua conseruada et augenda, arctiusq3 retinenda, quod pstare potem, id quam libentissime p virili nra faciem. Comendam, etc

Ricius Tomicio

Rme et colēme mi dne, Oblato hoc Nuctio, nolui illū absq3 lris dimittere, quibus viso vre Rme D. valetudīe, qua adhuc pdurare, et affligere illa, sūmope doleo, neq3 scio qd scribā et cōsulā, nisi dmn Dēū pcor, vt illā nobis et Reipce cito restituat, et ser vet diutissime incolume. Ego hic maximo affrior tedio, vti nā videā hic cito salua, D. vra Rma, aliqn fugā meditabor. Exegērt à me multi, vt eos logos imprimi facerē, quos in postulatioe mea habui, Sd ea causa feci, vt testarer eāde nob esse cordi, quē oēs vulgo vt curēq eflagitant. Mitto vnū exemplū vre Rme D. Cui me, et humilē meā seruitutem ex corde cōmēdo. Crac. ffa secūda etc.

Ricius Tomicio.

Rme in Chro pre, et dne gratiosissie, Post discessū vre D Rme nihil est hic innouatū, pter lras ex Hungaria, quas per do. Chorenski misi, Dns Gamrath, dicit nullius sibi vsui futuras lras, absq3 mam Regia, Itaq3 manult expectare illas ex Piotrcouia, Dictam tamē ipsas lras, tam illi, q3 monachis de Claro monte, quas Doctori dedi, Mi Rme dne scribitme mihi ex Posnania, qual s aduersitates sustineat illic et mei, et mea negotia. Dns eciā Volski pmissione d. Epi, exturbare conatus fuit Nepotes meos, alterū Scholasticū, alterū Cancum de Domo dni Gozalek. In qua cū se acriter tueri statuisset tū demū, ad vram Rma D. cōfugit, multa ante deblateratus

me nodu esse Preſtu, ante receptionem, idqꝫ suggerentibꝰ, dno Gorski, et dno Charbowski, talibꝰ hoibꝰ, vt velis iuxta vetu expositis, durissimu est benefacere, et pſertim, cu tunica ppior erat pallio, tame cu vra D. Rcma sic voluit, necesse est, vt ita fiat, cu mea ois voluntas, ex illius nutu dependeat, ne huiusmodi vre Rcme D. comendo. Crac. in vigilia S. Catharine. Mo. D. xxv°.

Petrus Tomiczki Eps Cracovien Vicecancell Mathie de Drzewicza Epo Cuiauiensi

Reme in chro pr, et dne maior honoran. De salute vre Rcme D. et ex lris eius, lubentissime intellexi, et ex nuntio audiui, qua vt diutissime, et foelme pſeuature, eiꝫ ex aio fauco.

Res Gdanenſiu, cofusas et pturbatas, Regia ntas, tametsi eaꝝ aliunde, iam dudu intellexerit, tame ex lris Rc. D. vre, illas pleniꝰ pcepit. que sut qdem sue nti pmoleste, sed peuldubio ntas sua, put in maxis et difficiltis qbusqꝫ rebꝰ costantissie, et sapientissie se gerere solita est, ita, et in hac pturbatoe, efficiet, vt oia bono et laudabili fine terminetur. Dnm Petrum Szyemigki, missi Lublinu, ad taxandas possessioes, put in pterito Conetu constitutu fuerat, quo absente dns Szuchowski aperlis lris R. D. vre, mihi eas legedas pbuit. Intellexi pbe, qd illa cupiat, et (si Deus volet) in pxia Synodo, cu eaꝫ, de oibꝰ hijs rebꝰ, de qbꝰ pscripsit, ad plenu cofera, et qd in re eius fuerit, coral explirabo.

Hodie Philippus Bischoff, Procos Gdanen, huc venit, que audiet ntas Regia libeter, et cosiliu eius, ad sistedos motus Ciuiu Gedanenſiu pquiret. Me vre Rcme D. ex aio comendo. Quam dns Deus diu sana, et semp foelice coseruet. Datſ

Contra Luteranos Marienburgen.

Sigismundꝰ. etc. Manifestū facim⁹ tenore pñtiū vniuersis. Quia, intelligētes Sectā Lutheranā, quē ecclā Catholica, alijs qz Christianis Regibꝰ et Pncipibꝰ, tum et à nob, vt noxia, et pestifera, sanctē religioni, et publicē tranqllitati, iamdudū dānata ē et phibita, in Ciuitate nra marienburgēn, et in illa Vicinia pullulare, esseqꝫ aliqs hoies, ita temerarios et insolētes, vt neqꝫ Dei timore, neqꝫ edictis nrīs, ab hoc errore cōtineri qnēat, sed cōtra illa, ausu temerario nitatur, volētes eiusmodi insolēcias, et seditiosos conatꝰ illoꝝ, vt debemus, cōpescere, ne p nrā dissimulatiōez hoc malū acrius inualescat, cōmisim⁹, et tenore pñtiū cōmittim⁹, Gnoso Joāni Balinski, Castellano Gdanēn, et trāsitū nrōrū Prussie, Castriqꝫ nri marienburgēn Thesaurario, de bÿs Trīsgressoribꝰ mādati nri, in ipsa re Lutherana, diligēter inquirere, et in cōptos, poena in edictis nrīs cōtenta, irremissibiliter animaduertere, Cōmisim⁹ illi etiā, vt Venbli Nicolao Schumborn, Pcepto et Canco Pomesanien, cui ecclaꝫ partem marienburgēn, p obitū venblis olim Joānis Crapicz. Cāni Varmien. vacātem, regendā, et administrādā cōtulim⁹. in purgāda illa, ab ipsis erroribꝰ Lutheranis, et presbiteris eisdē erroribꝰ infectis, ab illa amouēdis, opa et patrocinio suo assisteret, Quappt tibi Gnoso Jacobo Rossnowski, Dapifero Posn, et Prefecto militū, cæterisqꝫ officijs Castri nri marienburgēn, districte mādāg, vt cū p ipsū Gnosum Castellānū Gdanēn, fueritis requisiti, illi ad pfectiōez, hāc cōmissiōez et mādatū nrm, ōez fauōre et auxiliū, militibꝰ, et armis, totisqꝫ viribꝰ ipsīg Arcis nre marienburgēn, pbeatis. Pro fide vra et gra nra nō alte factura. Crāc die S. martini, glorioſi Epi et Confessoris. Anno Dñi M°. D.° XXV°. Regni nri anno XIX°.

Petrus Tomiczki Epſs Crac: Vicecancells Mauricio Ferber Epō Varmiensi

RMe in Chro pē, et dñe amice chārme ac honorāñ, Cū do. Ebrehardus Ferber fē. R. P. vē, ad ſuā cauſā āgēdā huc veniſſet, reddidit mihi plures eptas ab eaq, multa et varia negotia cū publcā tū prīvata in ſe cōtinētes. Scribit R. P. vra, primū de factiōe Lutherana, q nō modo in trīs et opidis Ordīni ſubiectis, verū etiā in Ditiōe Rie vtis trārū Pruſſie, indies angeat, et inualeſcat, Perſpitio qdē et ego, eāq factiōez, in eccta Chriana, olim aliquā magnā pturbacōez paritura, tamē in vtraq parte conicīedo, ſuſpicor eciā fieri poſſe, vt qd ipſi frēs Theutonici, ex eiuſq factiōis motu, rebq ſuis aliqd cōducē antumāt, id totū, fortunā ipſa, in pmitē, et detrimētū eorū cōuerſura, qa, n. Lutherani libtatē quādā Chriānā, vulgo vbiq inculcāt, et ptexūt, poſſibile eſt conſeq, vt ſubiecti Ordis, ad talē libtatem aſpirates, excuſo coīuq frēum ingo, quacunq vōe ſe in libtatē vēdicabūt, Conſtituit R. vtas, de hoc toto negotio, et de cæterō ad. Pont. max. referre. Vbi vero R. P. vra, ſuū, et eccīe ſue detrimētū et iactura queri videtur, iuſtiſſime id qdē, Cui ēm nō ſſpectū eſt atq cognitū tam florēs, tam opulentq Epatus, ad qs egeſtatis termios redactq fuerit, Sed q3 difficile ſit R. vti, huic caſui nūc mederi, ipſa cōſidēt. Neq3 ēm neſcit R. P. vra, q3 paucos reditq, q3q3 pauca vectigalia, R. vtas ex Pruſſia habeat, vnde eccta Varmiēn, ex tāto caſu refici, et relevari deberet. Na q R. P. vra, quādā mēchonē Caſtelli Stum fecerit, ſciat idem Caſtellū à Regia vte dnō Caliſien Palatino, Capitaneo Mariēburgēn, cū oibq reditibq eius, eſſe donatū. tantiſp dū Capitaneatū Mariēburgēn gerit, et quod ſua vtas, alicui ſemel cōtulit, id ea revocare neq3 velle, neq3 decere, Proinde, cū eiuſdē R. P. vrē, et Eccīe eius, per R. vtem refocillande, et relevāde, nulla nūc occurrat facilis ratio, p humanitate, et

modestia sua, ferret equiori ánio, si eiusdé desyderio in hac parte, núr minime satisfieri pót. tamé ego p singulari mea, exgi ea benenolétia. captabo occasiões rerum et témporum, vt si alicunde fors aliqd tale obie-cerit, quod sme magno impédio Regie útis pstare posßit, id in subsidiú, et ornametu eius cóferretur.

Breue Apticum, ad Regia M^tem à Pont. Adriáo pscptu, quod mihi R.P. vra misit, nil aliud in se cótinet, qz comédacoez psoné, atqz ecclé eig, vt tamé pleniꝰ effectu eius intelliget, eiusdé Bremis exéplu, eidé mitto.

Quod vero ad subiectos R.P. vre, qui modo in ptate ngri, et ordis sút, attinet. Regia útas de ea re, nihil aliud núc statuere voluit, qz illud, qd eiꝰ mp Piotrcomie existéti, faciendu et curándu comisit. Necesse igr est vt se in ea re, sue útis sme cóformet R.P. vra, eiqz ad tps arqescat.

Cum ngro et ordie, quæ sit spes pacis, aut belli, qa R.P. vra, id à me exgrit, ita habeat, me, de ea re nihil aliud ad ea pscribere posse, qz illud, quod R. útas, cæteꝝ Prussie dms, atqz ita, et R.P. vre signi-ficauit, Id aut est hmoi, Rex Hungarie, et Dux Ferdinádꝰ, agút de progatióe Indutiarú, Georgius ité Brandéburgen Marchio, et Friderícus Dux Legnicen, videtur mihi, et roes, atqz cósilia inire, qbꝫ belli, inter Regia útem, et ngros Prussie, penitꝰ sustolleret, et honestis mediis súmaꝫ amicicias firmaret, Jam negotiu eius rei videtur pre-modú, pre manibꝫ fieri, Si qd certioris, et solidioꝝ cóiecture, vel rei geste se obtulerit, no ptermittá R.P. vram, alias lrs fare certiorem.

In causa dni Ebrehardi Ferber, frís R.P. vre, quá cú Vrbe Gdá-nési habet, quo pcessu, quo actu, quo ue diffinitu fuerit, ex eodé ipo fre, aptius cora intelliget, multa pducebatur vltro citroqz. Accusatꝰ est d. Ferber. Maiestatis quasi ipse, et seditióne cocitare voluisset, et pactis, atqz couentis, que ex vnani oiuꝫ Ciuiu cósensu cóstituta sút, no stetisset, et q, sibi Vrbe interdictu sit, qqz bona eig publicata sút, id nulla vi, sed iure, et legibus factu esset. Obtulitqz pars aduersa, hoc est. Vrbs ipsa, hec oia se, p depositiões testiu p batria, Cúqz tales depositiões, nisi cu magna difficultate et exandrii, et discerni non possunt, Regie úti, et mihi, nihil vtriqz parti, magꝭ salubre. et

frugiferũ videtur, q3 quod res, et totũ hoc dissidiũ, p aliqs pſoas idoneas, aliqbus honestis, et tolerabilibq rõibq, prius q3 ad cõtentiõe, Judicii Cõmissarii, deueniat, cõponetur. Est qdem d. Ferber, in sto dolore, q sibi nimio plus ĩdulget, exacerbatq. ita vt, qñ admodũ cæteri mortales, ita et ipse, in causa sua, nõ satis sape videatur. Conatq sum ego ei pſuadere, vt negotiũ mitiq tractaret, Et cũ tã potẽtes, tãq3 pti naces aduersarios habeat, tpi parũp obtẽperet, (. video ẽm rẽ nõ sine maxĩa alterutrĩ partis, iactura decidi posse.) Idipsũ eriat R.P. vra p amore suo in fratẽ, pq3 prudẽtia, qua pollet, ei pſuadeat, vel qua est aucte, iubeat, vt se in hoc suo casu quãdaltenus demittat, nec ex tremũ actũ Judicii, cũ fame, et rerũ suarũ discrimine, expiri velit. Sẽpsit nãq3 R. vãs Cõmissarius, q depositiões testiũ audituri sũt, vt prius q3 causa, in disceptatiõe, et contentiõe deducatur, partibq seorsu pſuaderẽt, vt pocius arbitrarie et amice, rẽ inter se cõponerẽt, Timẽs ẽm est, ne aduersarii fris, qui ei causã mitẽtauerit, qua sũt potẽtia, et apud suos aucte, chiã testes inueniat, Et sic fr R.P. vrẽ, de fama, et fortunis pclitaretur. Quodqdẽ dñi ipsi Cõmissarii, qn diligẽter facere tẽtabũt, nõ est dubiũ, modo do. Ferber ad id se tractabilẽ pbere vellet, Rcme igr P. vrẽ erit, hẽc, et alia, quæ ad rẽ ptinẽt, sibi pſuadere. Ego vero, pro singulari mea, erga vtrũq3 vrũ, fide, et benenolẽtia, hẽc significare volui. et admonere, quæ famæ, et dignitati cõductrica existimani. cuiusq3 fris Rcme P. vrẽ. Cui ego mũq3 consilio, et patrocinio meo deero, modo ipse sibi ipsi nõ desit, et consilia amicorũ nõ aspnetur, suoq3 non vsq3quaq3 fidat ingenio. Valeat, et sit foelix vra Rcma D. meq3 habeat sibi charum, et commendatum. Datum Cracouiæ etc

1523.

Decretum regium de promissione honoris super verbis iniuriosis.

Sygismundus 1. Rex Polonię.

IN causa iniuriarū, quā nobis, et Iuditio nro, Famati Conradi Hitfelth, Proconsul, et Ludouicus Engelbarth, Scabinus Thoznnen, contra Ioannem Nemptz, Ciuem Gedanen, intentarūt, et egerūt. ob id, q̄ ille capto olim Simone materna, extorquere ab eo confessionem quandā, et Syngraphū, cōtra bonā famam, et honorē eorū debuisset, perpendentes vtrinsq̄ partis dicta et allegata, et comperientes dictū Simonem maternā, fuisse à pfato Nemptz ante mra captū, et ea quę dicti Conradus, et Ludouicus Ciues Thorunen asserebant, Ioannē Nemptz, et negasse, roibus q̄ literis et testimonijs dilucide, decernimus, et pntibꝰ decernimus, eundem Ioannem Nemptz, in his, quę sunt ei obiecta, rem nō esse, et culpa vacare, et quicquid cū dicto materna egit, recte, et absq̄ vllius iniuria, vel honoris detractione egisse, Et ꝓpterea id, ob quod, à dictis Ciuibus Thorunensibus, est inculpatus, nō debet illi, et eius bonę fame, posterisq̄ ipsius, quicq̄ nocere, et obesse, nūc, et inposterum.

Quia vero prędicti Conradus Hitfelth, et Ludouicus Engelbarth, Ciues Thorunen, eam causā monerunt, retulerūtq̄ ad Iudicium mrum, tutandi, et conseruandi honorē sui causa, vt quieq̄ bonū, et ꝓbum hominē decet, et dictus Ioannes Nemptz, coram nobis clare testatus est, contra illos se nihil mali scire, eosq̄ se, ꝓ bonis, et bene in honore suo conseruatis hōibus habere. Quodq̄ illa omnia, quę Simon materna, contra illos loqui,

et cõfiteri debuit, fuerunt vocatus per ipsum apte, et sufficienter, vocata, vt id clare liqs, et testimonijs apparuit, pbatis hac coram, p fama, et honore suo opam et inceptu, decernimus et declarag, illos hoies pbos, et in conditione sua, bene, ac honeste cõsezna-tos, omniaqz, quæ contra illos, siue à Joanne Nemptz, seu Simone materna, dicta, cõfessa, et diuulgata fuezũt, esse mania, vcita, et quæ nihil penitus illis, et eorũ bonæ famæ, honori, et existimationi, posterisqz ipsorũ, nocere nũc, et inposterũ debeant, et possint.

Cæterũ quod Recomentionẽ attinet, qua dictus Joãnes Nemptz, Ludouicus Engelhart, rõe quazunda iniuriarũ vbatiũ, coram nob iudiciale, recomenit, qa de his ipse Niemptz, nihil ltime domit, nosqz p tantũ tpus, ad nos, et Judituũ nrũ, vbi locus est actioni, de fama et honore vniuscuiusqz subditi nri, hac rem detulit, et vba, quæ dici debuerat, erat ea rõe, et causa dicta, qua nos pñti decreto nro sustulimus, vzt. ob dicta et cõfessata Simonis Materne pdicti, decernim̃s eadem vba, si qua talia fuerint, nullius esse momẽti, nihilqz tam ipsi Joanni Nemptz, qz Ludouico Engelhart, eorũq3, ac posterorũ ipsorũ, famæ, honori, et bone existimationi, officere posse, vel debere, nũc, vel in perpetuũ,

Postremo lras, et testimonia, et dicta quæcumqz, tam Simonis, Materne, qz partiũ pdictarũ, cõtra se inuicem pducta, cassamus, annullamus, ac in irritu, et inane, omnia vertimus, hoc Decreto nro mediante.

1523

Prouiſio honoris verbis iniurioſis leſi

Sigiſmúdus étc. Famatis Procóſulibus, Conſulibus q3, Ciuitatſ
mée Elbingén. Fidelibus dilectis. Gratiam Regiá. Famati fi;
deles dilecti, Nuper nomine Famatorú, Jacobi Alexvangén,
et Michaélis Brochnagén, Conciuiú, et Conſulú véorú, delatú
erat ad nos, qnó Famatus Bartholomæus Voyt. dú ab eo, per
Conſulatú Elbingén, thelonéú, nouitez à nobis inſtitutú, exi;
geretur, idem ipſe Bartholoméus, qnominus thelonéú ſolueret,
mixis terginerſationibus vteretur, tandé dictos Jacobú et Mi;
chaélem, quaſi ipſi, dú nóie Reipublicé, Elbingen, in Con;
ventu terre Pruſſié, legatione fungerétur, eiúſdem noui The;
lonei, auctores eſſent, pbroſis, et contumelioſis verbis affecerit.
idq3 frequéti Senatu vró, Sed isipſe Bartholomæus, hýs diebg
venit huc ad nos, longèq3 aliter, per libellú ſuú, nobis obla;
tú, rem omnem recenſuit, qnn cóminatióq3 omné, ni dictos
Jacobú Alexuangl. et Michaélem Brochnagén, retorſit, as;
serens ſe ab eis Senatu motú, indignúq3 reputari, cui in Se;
natu cóſederet. Michaélem vero ipſú, vité et famé ſué mini;
tari, Nobis tota hác contentio, et cauſa, vehemeter displicet,
malleús em cú omnes ſubditos méos, tum eciá vos cócor;
diter vniere. Sed cú res eo deuenerit, vt ſine Judiciali cogni;
tione determinari nó poſſit, nos vero, preterq3. q de poſitióe
cuis cauſé, nó adèo plene edocti ſumus, eciam maxis, et
difficillimis Reipcé cuys diſtinguúr, eiq3 cótencói diramedę

presertim tã pcul agẽtes, intendere nõ potuimus, quin de toto ipso negotio ad vos referim̃s, et eo magis, q̃ res et disceptatio ipsa, coram vobis, et in conspectu õiũ vrũ acta esse ꝓhibetur, Jde vobis cõmittimus mandãm, vt tempore et die cõpetenti, nec eriã negotio in longũ protracto, ne mora ipsa, vlterius partium, nocumẽto sit, accersitis ad pñtiã vrãm partibus predictis, auditisq3 et maturè perpensis, earũ ꝓpositionibꝰ ac respõsis, pro prudentia, et fide vra, rem, inter easdem partes ita pcta, ctis, et cõponatis, vt intra Senatũ vestrũ, et domi, lis omis consopiri et dirimi posset, salua vtriusq3 partis integritate, famꝫ, et honoris, detisq3 opam, ne malũ hoc latius serpat, et ad exterua Judicia deuolutur. Scientes si controuersiã hanc, quoquo honesto modo sedaueritis, rem nobis gratissiã eos facturos. Cẽtera.

1523.

De honore Leso

Sigismundus ẽtc. Famatis, Jacobo Alexnagen Procõsuli, et michaeli Brachnagen Consuli, Ciuitatis nre Elbingen, fidelibꝰ meis dilectis. Gram Regiã. Famati fideles dilecti, Jntellexim̃s quasdam simultates et odia, inter vos, et Famatũ Bartholomeum Voyt Consulem, exorta, et hoc, occasione exactionis thelonei, à nobis nouiter instituti, ab eodem Bartholomeo Voyth. Jta, q̃ res ad probra et conuitia hinc inde deuenerit, Cõmisimus Senatui Elbingensi, talem controuersiã, inter vos sic exortã, sedare, et honestis mediis componere, ne illic

maiorw tumultuw causé orirentur. Quare vobis et vnicuiq3 vrw mandamus, omnino habere volentes, vt cu p dictw Se= natw Elbingén, requisiti fueritis, cora eo cópareatis, et qcqd Senatus idem, nitez vos decreuerit, et diffinierit, illud firmitez teneatis. nec ale faciatis pro gratia mea. Datw

1523

De honore Leso

Sigismundus Rex.

FAmato et Strenuo, Michaeli Brachnagén. Consuli Elbingensi, Grám Regia. Famate et Strennue fidelis ne dilecte. Questg est nobis Famatus Bartholomæus Voith, Consul Elbingew, qno tu, vitę, et famę eius palam, vniuerso Senatu audiente, minatg es. Quod si ita esset, nó possens id à te, nó molestę ferre, cu nos de prudentia, et modestia tua, longe aliter ppuasi sumus, Ideo tibi mandans, vt te solita tua modestia, ab óibus extraindicialibus, et temerarijs contentionibus, contineas, et si à dicto Bartholomeo quidpia iniuriarew te habere ptendis, Jure, et nó vi, aut minis, aw eo experiare, Nec ale fanas pro gratia nra

1523

De honore Leso.

SIgismundus étc. Famatis Procónsulibus, Cónsulibusq3 Ciuitatis nrę Elbingén, fidelibus dilectis, Grám Regia. Famati fideles dilecti, Retulit nobis Famatus Bartholomæus Voyt Cónsul Elbingen.

quo, ew vos in exactioe thelonei, nouiter isthic in terra Prussie
mistituti, plus iusto oneratis. Quod si ita esset, no possemus hoc
factu venim phare, Mandamus itaqz vobis, vt deinceps dictu
Bartholomeu, no cogatis, ad maiore solutione eiusdem thelo:
nei, duntaxat, quatenus est, per cosiliu tocius terre Prussie
costitutu, nec ate faciatis pro gratia mea.

1523.

Sigismundus primus Rex Polonie Consiliariis Terrarum Prussie. et Ciuitatum cómunitatibus.

Rndi, nága, Generosi, ac famati, sincere et fideles mei dilecti. Accepimus lras vras, ex Cónentu gnali Elbingen, ad nos scriptas, quibus sententie mre diffinitiue, qua contra Emporiu Thorunen, pnunciamus, mentione facitis, petentes, vt habita rone temporu, nunc vbiqz tumultuantiu, ea ipsa sniam lenire, moderari, vel in aliqua cómodiore vtilitatem (ita em scribitis) restituere velimus. Nos quide volumus, vt vos qz (ita vt nuper ag) eide snie ferende affuissetis, quod tame cu factu no est, non erat conueniens, nos, omniu Ordiniu Regni nri, pces, et iustas querelas vlterius obaudire, qui nos iampridem incessanter vexabant, supplicates, et vociferates, vt iuxta vetera Priuilegia et cósuetudine, antiquitus obseruata, eis tande libera nauigatioez, vsqz ad Mare patefaceremus, Itaqz no mcósulte, neqz temere, sed diligti ptractioe, et 2a cósultacoe, cu óibus Regni mei Cósiliariis, terreariisqz óniz Nunciis, ad ea ipsa sententia, publice feredam, pcessimus. Qua cu recte, et satis deliberate tulimus, no esset gravitatis, sed neqz dignitatis mre, ea retractare, Lenire vero ea, (vt scribitis) vel moderari nesciimus; qua nal roe id fieri posset. Quod si demiqz aliqua pbabili roe pmoti, tentare velleus, tame nisi in gnali Regni mei Cónentu, nos id facere, minime cógrueret. Quantu vero ad ipsos Thorunen attinet, expti sut ipsi et antea pluries, et modo ad extremu, in hoc ipso Crac Conuentu, permittere gram mam, De qua, nec in futura tpa, aios despodere debet, quqz cu óniz subditoru nroru, tu vero singlre Ciuitatis Thorunen, cómodoru, libtat roez habe semp ppesi sumus. et aplius vos bene valere. Datu.

Sigismundus Rex Polonie Gdanensibus

Amati fideles nri dilecti. Ex lris vris longa verborw serie cotexsse accepimus omne pcessw, in causa Ferberiana, per Comissarios nros institutw, et seruatw, ac per partes, coram ipsis Comissariis, agitatw, tandem eo deductw esse, vt propter partiw ipsarw differentia, ad nos sit, per vos appellatw. Nos quidem, post tot labores, et impendia, in eius causæ actione, facta, hoc vltimo examine credidimus ea, transigi et pfici debuisse, nam no libenter videmus inter subditos nros id agi, quod suis magnis suptibg fieri nequit, et discordiarw fomitem suppeditat, quæ in omni Comitate, peregz sunt pnitiosæ. Sed cw ita factw est, vt scribitis, postqz ad nrum Judicium, res ipsa delata fuerit, audiegq partes disceptantes, et omnia circumspiciem diligenterqz examinabimus. quæ vltro citroqz plata fuerint, in auxilium iustiæ deducede. et quicqd visw fuerit, in vtramqz partem æquum et iustum, proferedum id tandem, Deo bene iuuante, cum Consiliariis nris, qui aderunt, no dubitabimus pferre, vt ita oes discordiarw causas amputens, quæ multorw malorw inter vos nascentiu, seminaria pbent.

Monitates Regni Pacis, quas scribitis, audiuimus, Juuatqz diuersorw populorw, res gestas, qualescunqz audire, quandoquidem multarw rerw scientia requiritur, ab his, qui in magnis rebus agendis semp versantur.

1523.

Sigismundus primus Rex Polonie Gdanensibus

octava

Sigismūdus ēte. Cum retulisset nobis Nūctius vr̄e, nō sine magna molestia, animi vr̄i, innouata esse controuersia, et motu in Republica vr̄a, et ista Ciuitate nr̄a Gdanēn, ex eo q̄ Ebrehardus Ferber, decretu nr̄m Regiu, inter vos et ipsu, ac eius amicos, in pxime pterito Cōmetu gn̄ali Crac, pmulgatu, in multa exempla imprimi penranerit, idq3 in multis regiōibq et Ciuitatibus diuulgauerit, et aliter, q3 erat mētis nr̄e Regie, ex sermone latino, in Germanicu, transferri fecerit, per quod, put dicitis, oēs putant illu esse innocētem, in causa pterita, quam nos tota suspendimus, vsq3 in aduētu in Marienburg Cōsiliariorū nr̄oru, quos ad illa componēda deputamus, Id, quod indubie, ex tenore eiusdem Decreti nr̄i, sane, et sufficienter intellexistis, Nos pbare hoc factu eiusdem Ebrehardi Ferber nō potuim̄s, nec possumus. Siquidem nobis singulariter est molestu, and̄re dissensiones, et cōtrouersias fideliu subditoru nr̄oru, nolumusq3 predictu nr̄m decretu, aliter intelligi, aut interpretari, q3 vtriq3 parti, et Iuri illaru, ac nomini, honoriq3, et bone existimationi illaru, expediēs sit, et vtile vsq3 ad plenariam eiusdem cause diffinitiōne. Proinde, vbi vos iteru, ipsu Ebrehardu Ferber, in eius pntia, p hmoi facto ipsius, et imutatiōe decreti nr̄i Regii, coram Cōmissarijs nr̄is, Marienburgi, culpare voluerit̄is, erit vobis integru id facere, et ipsi Cōmissarii nr̄i, vobis in stricta aucte nr̄a ministrabunt, In qua re dedim̄s etiā lr̄as nr̄as, ad ipsu Ebrehardu. quaru copiā, vobis, per Nunctiu vr̄m, mittimus.

Vos vero, vnacū Cōitate vra, qmeadmodū in aliis rebus, et actionibus vris, ita et in hac quoq3 causa, gratia et fauore nostrū Regiū cognoscetis. Crac, die sancte Trinitatis. Anno Domini. Millesimo, Quingentesimo, vigesimo, tertio. Regni mei Xmo Decimo septimo.

. Secunda.

Sigismundus primus Rex Polonie Consulatui Gdanensi

FAmati fideles dilecti, Sumus certo edocti, vt nonulli emuli Famati Ebrehardi Ferber, Procōsulis et Burgrabii vri, id omni studio conātes, quo illi apud vos, et Cōitatem, odiū, et inuidia concitaret, varia illi obiecerint, quibus eū Cimitati Reū agebat. De quibus cū se ille iustis roibus purgaret, nihilominus eo absente, iniecta esse, p ipsos emulos eius, charta quanda publice in mediū vri, et aliorū Ciuiū, absq3 auctoris noie, in qua multa probra, in persona, atq3 honorem ipsius continebatur. vosq3 inde eū aliquoties, per hās, vt ad vos veniret aduocasse, quod nisi faceret, oportere vos eum, ab officio suo Procōsulari deponere, Illū vero videntem Emulorū suorū tātū conatū, vt no modo officio et honore, sed etiā ipsa vita privaretur, vbi p amicos edocebatur, cōfugiedū ad nos, et appellandū sibi cēsuisse, et appellasse, offerendo se coram nobis, de omnibus iustificari, et cuilibet respondere velle. Nos in primis, grani et acerbo animo ferius, eos motus, et turbas intestinas gesi istic in Cimitate ista nra, que pauorū seditiosorū instinctu, et vra cōiunctia ac lenitate, indies magis pullulat et fortasse iā nimis plus excreuerit. Que cū omni Reipublice, quando inualescunt, magna detrimēta, et casus etiam

granes affecire ſoleant, nos, qui illas dudū orizi ſentiētes, vole-
bamus per Oratores et Cōſiliarios nros, eas tpi cōponere, et
ſiſtere. Verū quia vos certiores nos fecistis, easdē turbas eſſe
inter vosmet ipſos ſopitas et cōpoſitas, ſupſedezāq à mittendis
ad vos ipſis Cōſiliariis nrīs. Nūc vtaq3 aliter ſe res, et ſtatus
veſter habere intelligētes, nō possumus nō plurimū egrè ferre, In-
dignissimū deinde existimamus hominē ordinis vri, et Proconſulē,
nobisq3 et Reipublicē vrē benemeritū, et optime conſeruatū, ta
licentez, et turpiter ſugillari, et probris ac conuicijs impeti, per libellos
famoſos et indecentes vobis audientibus, et ferentibus, non attendē-
tibus vero, q̄, quē in maiores et ſeniores cōmittuntur, audatius et
facilius in reliquos deinde cōmitti poterunt. Quare cū dictus Ebe-
hardus Ferber, in tantis iniurijs, et impetitionibus aliquorū erum-
norū ſuorū cōſtitutus, Nam aduersus vos generatim et Commu-
nitatem, nihil queritur, ad nos appellarit, eam appellationem in
preſens acceptamus, mandamusq3 vobis ſub poena decem mil-
lium florenorū, ne quid in illū, et eius honorem, ac officiū, quod
gerit, necno aduersus eius, vxorem, liberos, ac conſanguineos ſta-
tuatis, aut contra illū, et ſuos aliquid attentari p̄mittatis. Ille
vero et respondere coram nobis de omnibus, in quibus ab aliquo
culpabitur, ſeq3 iuſtificare paratus erit, et nos vnicuiq3 iuſtitiā
cū illo miniſtrare nō negabimus. Porrō p̄cipimus vobis, vt
iſtas diſſensiones, et turbas vras intestinas ſopire, et earū au-
ctores, et ſuggeſtores cohercere curetis, Na ſi quid mali p̄ eas
committetur, id totū ex vobis requirere et compenſare volum⁹. Dat.

1523

Sigismundus .I. Rex Polonie
Consulatui Gdanensi

Amati fideles dilecti, Cur Ferberiane liti finis Thoruinj impo-
sitq non sit, meminimus nobis à Nunciis vris Sandomiriè fu-
isse declaratu, quid vero in eadem lite deinceps actum est,
ex lris vris, et Comissariorum nrorum ad nos datis, plenè in-
telleximus, et ferebamus quidem satis molesto animo, iam statim
ab initio, et eam ipsam litem, inter vos exortam fuisse, et eam non
sine magno vtriusq dispendio, quod clarè patet, hactenus
tractam esse, Non em ignoramus, quanta iactura rei famili-
aris, vobis vtriusq constiterit, Verum cum iam eo deuentum sit,
vt post tot dilationes, post tot iudicia, et difficultates, ad vltimu
ad nos put scribitis, appellare coacti estis. Nos quoq mis
lemus, vt ea controuersia inter vos, quoquo alio modo, q3 saneci-
tate iudicij componeretur, tamen vrgente nos officio, ac debito
nro, et vt veluti ex tempestate tandem aliquantu, in portu,
partes ipsas, vt tenemur, deducamus, constituimus omnino, ei
liti finem debitu imponere.

Quod aut petitis, vt terminu appellationis, vobis ad die sancte
Catharine, coram nobis prefixum, in certu locu, in Regno
comutare, et transferre dignaremur, nos intelligentes vos,
et vros abesse no posse à Conuentu gnali, quem in istis, terre
meis Prussie, ad festu sancte Barbare pximu, statuimus, et
indiximus, cum ipsu terminu applonis, qui vobis, per Com-
missarios nros, coram nobis erat prefinitus, quo comodius causa
applonis vre prosequi possetis, ad diem sancte Agnetis pximu,

transponimus, et prorogamus, Mandantes vobis, Quatinus, pro eodem die, coram nobis Piotrcouie compareatis, a nobis, tam plixe, ac dispendiose contentionis, et litis sententiam audituri,

Nam, quod in fine trarum vrarum petitis, vt ad proximum, nescius, quod Ciuile Judicium, pro depositione veritatis et testimoniis ducendis, vos admitteremus, simul, vt nonulla munimenta, ac articulos Magco Georgio Conopaczki, Palatino Pomeraie, in forma Juris a nobis suscipienda committeremus, rem haud æquam, et dignitati nre Regie minime conueniente, optatis videmini, Quoniam cum semel ad nos appellastis, Judicesq3 Commissarii, vre hmoi appellationi detulerut, iam nobis no videtur ex Justicia et æquitate fore, si vos ad aliqua Ciuilia Judicia, siue ad quosuis alios Commissarios dimittere debeamus, quin nos ipsi cum Senatu tam Regni nri, q3 terrarum Prussie, totam hanc causam, cum toto eius effectu, discutere, et dispicere curabimus, et nemini partium fauore, vel gratia acclinati, Deum pre oculis habeñ, quicquid nobis cum dicto Senatu nro æquum et iustum videbitur, id diffiniemus, et decernemus, nec committemus, vt vlterius cum ea lite, vtrinq3 trahi et vexari debeatis. Si vero testes aliquos inducere adhuc volueritis, in fulcimentum, et subsidium cause vre, eos simul, et munimenta quecunq3 coram nobis, pro die Sancte Agnetis predicto inducatis, et exhibeatis. Datum.

. 1524 .

. dtana .

Interlocutoria in causa Ferber

SAcea Mtas Regia, ex pductis et allegatis, tã ex parte dñi Ebrebardi Ferber, emsqꝫ amicorũ, et litis Cõsortiũ, qꝫ eciã p parte dominorũ Procõsulũ, Consulũ, Scabinorũ, ac oiũ Ordinũ Ciuitatis sue Gdanen, cõperiẽs causã Principalem, ad quã idẽ Ebrebardus Ferber, vocauit in Judiciũ Mtis sue Regie, ipsa Ciuitate Gdanen, esse cõmixtã cũ causa restitutionis, seu spolii, quam eciã ipse Ebrebardus postea intentauit, et vnã absqꝫ altera, debito modo diffiniri nõ posse, nolens alicui partiũ pdictarũ iniuriã facere, aut quicqꝫ precipitanter agere, in presens diffinitionẽ cause restitutois suspẽdit, decernitqꝫ, vt pars vtraqꝫ pducta, in causa Principali vlterius predat, et quẽ vtiq illarũ oportuna visa fuerint, alleget, et pducat, ac quẽ allegauerit et pduxerit, oportunis, ac legittimis pbationibus, deducat, pbet, et ostendat, Quod vbi factũ fuerit, Mtas sua Regia id, quod iustũ fuerit, sup vtroqꝫ negotio predicto, decernere et diffinire dignabitur,

Vult aũt, et mandat Mtas sua Regia, vt ea lite et causa sic pendente, interim nihil ab vtraqꝫ parte innouetur, vtqꝫ in primis decretũ Mtis sue, de restituendis bonis omnibus mobilibus, dicto Ebrebardo Ferber, antea latũ, robur suũ habeat, et vt ipsi Gdanen, eadem bona mobilia, illi, iuxta idẽ decretũ, restituãt, infra hinc, et festũ Ascensiõis dñi, sub pena decẽ millium marcorũ, et gravissima indignacõe Mtis sue Regie

1523

Sigismundus Rex. Comissariis suis

quinta.

Ex lris vris, accepimus seriem Judicii vri, cu omni processu suo, in causa, que inter Ciuitatem Gdanew, et Ebrehardu Ferber, iam pridem incepta, multisq3 vltro citroq3 cotencoibg agitata vertitur, que si aliquo alio leniori modo, q3 seueritate Juridica, transigi potuisset, multo libentius audiremus. q3 quod ad id ventu sit, vt per strepitu Jurg decernatur. qui in tam obstinatis et obfiematis animis, raro sic solet pfici, quin sit, partibus disceptantibus, grauis et molestus, Sed cu id tam duru, tamq3 difficile fuerit, q, rigorem Judicij declinare nequiuerit, placuisset multu, vt saltem hec omnia, decisioni cause sequentia, sicuti à nobis iniunctu erat, per vos transacta fuissent, sine quibus causa ipsa, rite peragi, et decidi no potest, nos tamen in futuro Conuentu Piotrconiensi, ad quem, et diem sancte Agnetis proximu, terminu, quem partibus disceptantibus prefixistis, propter Comentu ista; ru terraru ad diem sancte Barbare, Thoronii statutum, transponendu duximus, et transponimus, audiemusq3 oia, que ad finem imponendu, tam fastidiose, imo vero pernitio; se cause pruiere videbuntur, et quod matura deliberatioe, et diligenti examine, visu fuerit consultius faciendum. omnia ad equitatem referendo, omni ia terginersatione posthabita, Deo bene volente, faciemus et decernemus.

1524

Instructio ac plenipoten[tiaria] a rege Comissariis data ad Torunum.

Mathie de Drzewicza Epō Wladislavien[si]
Nicolao de Cosiclor Palato Calissien[si]
Hieronymo de Laszo Palatino Syradien[si]
Georgio de Conopat Palatino Pomeranie

Sigismundus .I. Rex Polonie

.prima.

Cōmissarij mei, Thoruniū deputati, hec agent, audient causas dissensionis Communitatis cū Consulatu, easq3 modis omnibus tollere, et exradicare curent, Si cui ex Communitate Consules noxii videbuntur, iusticiam decentem illi mini-strent, sicq3 res omnes constituant, vt et Communitas nō grauetur à Consulatu, et ipse Consulatus, in honestate et auctoritate debita permaneat, nihilq3 in regimine Ciuitatis renouetur, ne Communitas, quę ex variis hominibus, et nobis fide et Juramento, non astrictis, constat, Imperiū et regimen Ciuitatis sibi supra Consules, qui nobis Jurati sunt, vsurparet, quod in nostrū, et Ciuitatis illius foret detrimētum, Alioquin, quicquid preterea ipsis Commissariis, vtile et necessariū factu, aut dictu videbitur, ad ipsius Ciuitatis dissensionem tollendam, id totū exequantur, quod eorū prudencie cōmittimus.

Commissio in re Ferberi cu Gdanen bo

Mathie de Drzewiczа Epo Wladislauiensi
Nicolao de Coscielec Palatº Calissiensi
Hieronÿmo Laski Palatino Siradiensi
Georgio de Conopat. Palatº pomeranie.

quarta

Gigysmundus .I. Rex Polomiæ

Rnde ni Chro ſpe, ac Magi sincere nobis dilecti, Cupientes
diſſenſionem, et motu inteſtinu in Ciuitate mea Gdanen exor-
tu ſedari, per quem Famatus Ebrehardus Ferber, cogitur cu
liberis, et nonnullis Conſanguineis, et affinibus ſuis ex ipſa
Ciuitate, exulari, deſignandas duximus S. vras, et harum ſerie
deſignamus ni Comiſſarios meos, ad ea controuerſia coponeda
Volentes, mandantes illis, vt coicato inter ſe coſilio, pro aliquo
certo die ni Marienburgu deſcendant, et auditis oibus con-
trouerſijs, que inter Conſules, Scabinos, et Coitatem eiusde
Ciuitatis mee Gdanen ac ipſu Ebrehardu, et eius neceſſa-
rios ac amicos, interuenerunt, auditisq et mature ppenſis
illorum ppoſitis et rnſis, totam illam controuerſiam, et
diſſenſione, bonis, et æquis mediis, componere curent, In q.
omne ſua opam adhibeant. Sciunt em vre S. q3 pernitioſe
ſunt eiuſmodi controuerſie inteſtine ni oibus Comitatibus.
Vbi vero ſiſtere no poſſent eedem S. vre, decentibus medijs,
diſſenſiones predictas, et eſſet aliqd, quod diffinii, ac decern
oporteret, id ad nos remittant, Quicquid aut decreuerint,
id faciant per partes vtrinq3 firmiter obſeruari. Sic
factume etc

Tercia

Instructio Commissariis a rege data ad componendas discordias ciuium Gdanensium cum ferbero: et tumultus tam Ciuiles q religionis

Commissarii nri Marienburgw designati, hoc agent, curabunt modis omnibus, motw Ciuitatis Gdanen, sine exquisita discep-tatione, et strepitu, placide et æquanimiter sedare, vnitatem et concordiam inter Ciues reducere, et Ebrehardw Ferber, cw illis reconciliare, agereq3 vti res et officia eius illi resti-tuerentur, quandoquide ij motus et discordie Ciiiw intestine, cum semp noxie sunt, tum hoc tempore vbiq3 turbulento, pnitiosissime. Ciuitas vero Gdanen, tot hostilitatib9 est obnoxia, tot euocationibus ad Cameram Impialem molestatur. vnde si istis dissensionibus suis agitabitur, siq3 insignes Ciues, ab illa exulare cogentur, bonis suis non Judicio, sed seditione priuati, possent eidem Ciuitati maxima inferre no-cumenta, propter que, et nos cogeremur, difficultates et con-tentiones subire, Et proinde, vt Commissarii curent, ea reco-ciliatione Ferberi, et pacem in ipsa Ciuitate, omni cura facere.

Vbi aut, vel tota hec dissensio, vel aliqua res singularis, tantu difficultatis haberet, vt opera ipsorw Comissariorw copo-no posset, indigeretq3 aliquid indiciaria cognitioe, et decreto, id totw ad nos, et diffinitione nra deuoluatur.

Verw nihil opere pretermittatur, quo ipsimet aquis medijs, ac roibus, eas turbas sopiant, et ad id negotiw pficiendum, quicquid preter hec oportunw ac vtile illis loqui, et agere

videbitur, id totū faciant, quod illorū prudentiori[bus] cōmittimus.

Ceterū, quia questi sunt Cives Gdanen, Ebrehardū Ferber, Decretū Regiū, inter se, et illū latū, in multa exemplaria impzimi feciße, et illa ad varias regiones, et vrbes trāsmi; siße, et preter ea, hoc ipsū decretū in lingua Gezmanicam traduxisse aliter, q3 fuerit ꝓmulgatū, et scriptū, ac illud in contumeliā illorū diuulgaße, E diuerso ipse Ferber queritur bona sua mobilia, non esse sibi restituta, iuxta Decretū Regiū, et ꝙ multē aliē iniurie, sibi, et suis sint illate; si hēc ꝓferentur ad dnos Cōmißarios per querelam, de illis ecia cognoscent, et id, quod æquū et iustū esse cēsebūt, diffinient, et vt supra dictū est, partes inter se dissidētes, ad concordiā, modis omnibus reducere curabunt.

Queritur etiam Nicolaus Holste, Procurator Cansarū, de Ciuibus Gdanen, ꝙ illū non ꝓmittunt libere manere in Ci; vitate, et priuatis suis aduersus eū conceptis odijs, machinātur ei in mortem, Is si quidpiā contra eosdem Gdanen proponere voluerit, illū, simul et ipsos Gdanen, dni Commißarij audiant, et re bene ac matūre discussa, iusticiā in vtramq3 partem faciant.

. Nona .

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie datum nunciis Gdanensium qui contra Ferberum causam instigabant.

Sacra Ats Regia, dni Gdanenses, q, hactenus vos, tanto tpore hic morates expediri no fecerit, in causa fuit, partim egritudo Atis sue, partim alia immensa negotia, que Atem sua distinebant. Accessit ad hec dns Ferber, qui cu supplicaret se coram vobis à lite sua audiri, facere non potuit eius Atas, quin et illi, vt equu est, amicos suas prebmisset.

Ad Legationem igr vram, sic Atas sua, vobis respoderi mandavit, Statuta vra, que vos, remissis vetustis Institutionibus, et Plebiscitis vris, pro bono regimine Civitatis vre, condidisse retulistis, et ea rata fieri à lite sua petimistis, no potest Atas sua, cu illa no vidit, approbare, sed nec vituperare illa dignetur. Quando vero ea Ati sue patebut, et cognouerit vobis, et Civitati vre conducere, nihilq3 in illis contineri, qd auctoritatem et Jurisditione Atis sue imminueret, illa, no gratanter approbare et ratificare dignabitur.

Quod aut ad dnm Ferber attinet, intellexit abunde Atas sua, causas comotionis in illa Civitatis vre, quas recessistis. Licet vero Atas sua cognouerit, ipsu dnm Ferber, et fide sibi, et Civitati vre vtilem ac honorificu, tam domi, q3 foris semp extitisse, Licet etia ipse, dicta in se, amplioribus verbis diluerit, et promptus sit innocentia suam declarare, tamen cu illius replicationi respondere in presens nolmistis,

vel facultatem respondendi nó habmstis, designabit vñtas
sua, nómullos dnos Consiliarios tam Regm, q3 terrarum Prus:
sie, qui Mariemburgi conmenientes, et parte vtraq3 audita,
eam turbam, et controuersiam indignam et pniciosam, aequis ac
decentibus modis, sopire et componere curabunt, Quod vbi pre:
stare nó possent, illam ad vñtem suam remittent, quam ipsamet
vñtas sua, sistere et determinare dignabitur.

Quia vero priuatio officiorum dni Ferber, et Jacobi de Reess, ac
proscriptio de Ciuitate, tam ipsius, q3 aliorum eius necessariorum
et amicorum, facta per Cives vros, et libelli famosi in illum
scripti, nómihil eius honori detrahere videntur, ipse aut pro
tuendo eodem honore suo coram eius vte mihil ptermittit, su:
amq3 innocentiam paratus est declarare, vosq3 respondere illi
recusastis, decernit vñtas sua, p quod aduersus illum, ac Jacobum
de Reess, Hillebrandum Ferber, et alios cómplices, et amicos, in
ea controuersia, actum, dictum, aut scriptum sit ignominiosum, id
corum honori, et bonae existimationi, eorumq3 posteris, nulla in
parte nocere debebit, vsq3 dum ea cótrouersia determinetur.

Preterea, quia ipse do. Ferber, est tam in Ciuitate vra, q3 etiam extra,
satis abunde possessionatus, et paratus é, ac sufficiés cóstare Juri,
decernit vñtas sua, vt ante óia, bona illi p Cives vros ablata,
seu retenta, liberè dimittantur, et restituantur, vsq3 dum ea cótroue:
sia determinetur.

Postremo, vt vñtas sua molestissió ferat aio turbas et seditiões vras,
tam in dnis q3 etiam humanis rebus, ad indignacióem Dei, et pniciem
Ciuitatis vre excitas, ita hortatur vos impése, et mandat sua
vñtas, vt religióem imprimis, sicuti à Patribus sanctis tradita est,
et p maiores vros obseruata; Deinde pacem, et mutuam cócordiam

inter vos, diligẽter custodiatis, hoiesqꝫ insolẽtes ac seditiosos, qui vnicuiqꝫ Reipᵉ pnicies sut, et pestis, quatꝰ potestis, cõprimatis.

Sigismundus primus Rex Polonie Proconsulibus et Consulibus Gdanen.

Famati fideles dilecti, Cꝰ multis rumoribꝫ platꝰ esset ad nos, seditiões vras intestinas et insolentias aduersus fidẽ, et religiõeꝫ sanctaꝫ Cathcaꝫ, eo vsqꝫ pcessisse, vt plurima cõtra Deũ, et bti^ma^ virginẽ Mrem eius, ac oes sctos, indignissima cõmitterẽtur, in dimissiõ Sacramẽtꝰ blasphemarentur, Ciboria, altaria, imagies, picturas, in Ecclesijs esse cõfracta, et cõtumeliose erecta, Calices, patenas, Cruces, et alia Clenodia de Eccljs accepta, et asportata, Monachos, et Monales, spoliatos, et de monasterijs erectos, nouas sectas, et nouaꝫ religiõeꝫ inuectaꝫ, ores nros, Rcmꝰ et Rcndꝰ, in Chro patres dnos Jo. de Laske. Archiepꝰ Gnesn, et Mathiaꝫ de Dzenisza Epꝰ Wladislavien, infamatos, et cõtumelijs affectos, Procõsules, Consules, et alios offles Ciuitatis, turpiter depositos, et opprobrijs indigniꝫie affectos, aliosqꝫ in locꝰ ipsorꝰ, indebite suffectos. Quegrabinꝰ cõtra auctem mea, exauctoratꝰ, et nouas de illo Cõstituões, in derogacõeꝫ ptatis mee, factas, Judicia mea Regia violata, fureaꝫ et rotaꝫ, in foro extructaꝫ, cõtra Priuilegia et libertates Ciuitatis, Rcndo dño Epo Wladislavien, et eius Clero, item orphãis et viduis cẽsus solui phibitos, vt noui Cõsules, qui in Domibus census obligatos habent, solue illos nõ tenerẽtur, Insigniores Cines nullo tpe secures esse, Eccias parochiales Jurisprudaꝫ mra, externis Sacerdotibꝫ, sine scia, et cõsensu mro collatas, et alia innumera ppetrari, Videbãtur hec

oia, nob adeò indigna, et abominada, vt fidē illis adhibē nequaqz
potuerig, Nā et contra religionē sanctā Catholicā, quā omia
Regna, et Dominia Christiana hactenus tot Seculis cōcorditer et inui-
olabiliter obseruanerit, talia nephāda cōmissa videbāmr, quē ne Thurci
aut Thartari forsitan cōmittere auderēt, et aduersus auctez mā
ita insolenter excessū, ac si nomē et ptas mā Regia pluma le-
uior cēseretur, Admonerāqz vos, p Nuncios meos, benignissimis
vobis, de his ipsis rebz verbis, quē ad nos rumoribz pferebatur, qbz nō
vsqz quaqz credere potuig, verū qa intellexim⁹ post eā Legacōez
mām, nō modo nō intermissa, et correcta esse, à vob quē sut, in-
dignissime cōmissa, sed ecia illa indies magis inualescē, maio-
resqz insolēcias et blasphēias fieri, aduersꝰ diuinā vltez, et sctos
eius, ritusqz et ordinē Ecclē, q nō à sceleratis Apostatis, qles
sunt ij, qui nūc cēsurā sibi insolētissime sumūt, sed à pīs⁹ sctis
Patribz, vita, et miraculis clarescētibz, est instituta Doctore et
Magro vnico Ecclē Spūsctō, Timetesqz nos, ne ij⁹ grauissimā vl-
tionē à Dño Deo, et apud alios ocs Reges, Pncipesqz et Nacōes
Chrianas, turpissimā notā subeam⁹, si ad tā indigna et nephāda
facinora cōniuezeg; admonedos vos iterū hijs lris meis duxig,
Mandām vob sub gravissima indignacōe mā, vt si ea ita se habēt,
vti ad nos delata sūt, primū omz religioez sanctā Cathcā, ad
eā obseruatioez, et ordinem, quē à Maioribz vrīs p mānus acce-
pistis, et cū qua nob, subditi facti estis, in oibz, quē mutata, de-
structa, ablata, et violata sūt, restituatis. Sacramētū Enchari-
stiē, seruari in Ecclīs, et Monachos, ac Monachas, ad sua Mon-
nia, quē Maiores mei fūdarūt, et Plebāos ad suas ecclas, quē mei
Iuris pīoalg sūt, redire libere pmittatis, Intensosqz q3 primū ci-
uatis. Alioqn dūcate hoc errorū fūdamēto, nihil boni sperari
potest in reliquis, quēadmodū id et Bohemi cognoscētes, tandē
resipuerūt, et ad vnitatē sctē mātis ecclē, nunc demum redierunt.

Deinde ingratu ocz, indigne, et indecenter depositu, restituatis, Co-
stitucoesq3, quas ppria volutate, et seditiose cofeciſtis, abrogetis,
rotasq3 et patibula indigniſsia, Carnificine insignia, è foro dei-
ciatis, Census debitos Rendo dno Epo Wladislaniew, einsq3
Clero, et alijs oibg, dari et solui faciatis, vosq3 in oibg tam
dnis, q3 huiis rebg, et negocijs vris, ad priscu laudabile
morem ac institutu, qbg aucta est Ciuitas vra reducatis, Na
si vos ipsi inter vos id facere no cureueritis, nos debitu
ac officium Christi Regis ptermittere no potezig. Ad que oia,
volug vt nob, per hunc Nunciu respondeatis,

Ad has precedentes lras, Gdanenses, per Regiu Nuciu, Regi
no responderunt, sed Nunctios suos quatuor, et quintu No-
tariu nostru, ad Regem Cracoviu miserunt, per quos oblate
sunt Regi appologie, et stultitie eorum.

Rex eosdem Nunctios, Cracouie, retineri iussit, et expectare
Rensu sup Appologias, Interim Rex scripsit ad Consiliarios
p consilio, quid respondendu illis, qd cotra illos agech esset.

Appologie Et Defensiones: quas Nuncii Gdanensium Regie Mti obtulerunt Cracouie 1525

Avertit á nobis ad tempus Omnipotens Deus, vultu ſuu bemi; gnu per furorem, verbu ſuu humano generi ſubducens, Cu aut bona ſua foret voluntas, immiſit Miſericors Deus ſalutifera fame verbi ſui iteru in orbem, inſtrumeta ſua ſuſitádo, que tum ſcripto, tum viua voce, puriſſim tritici granum, ſine quibusnis humanis additamétis, ac permitioſis gloſſema; tis, in fines Orbis terrarum circúferrent ac dilatarent, Inſup diuine léé, germano ac ſincero ſenſu typis ſunt excuſſe, ita vt lectio eorundem librorum, omnibus legere ſciétibus, in am; babus lingnis, et Germánica et latina, imó Greca et hebrea, manifeſta facta eſt, Hinc ſequitu, vt homines exacto Judi; tio, in lectione ſcripture inciderunt, hinc et inde ſcripture locis inuicem collatis, Ac eo diuino impulſu et ordinatioe, tam ex lectione, q3 auditu, ventu eſt, vt hoies ipſi, manib3 ac pedibus (quod in Prouerbio eſt) manifeſtiſſime erroie, deceptionem, et ſeductionem, deprehenderunt et intellexerút. Id cu paſſim, per tocius Orbis ambitu, ſparſu eſſet, cóti; git temporis tractu, q, cu aliis mercibus, hoc preciosu mar; garitu, in Regiu vrbem Gedanen, aductum eſt. Vbi vero auribus populi id foret inculcatu, incredibile dictu, q3 fer; vens amor diuini verbi, mentes eorum obſedit.

Sed Proh dolor, ne vnus quidem repertus, qui boni consulmisset, aut vices plebis sollicita cura perpenderet, quin potius contemnetes Dei, sua vocationem omnigenis gratiarum donis refertam, leviorem pluma, estimati sunt. Et hoc quidem forsitan ferendum, si per Seculares (quod vocant) tali culpe nó fuisset prestitum, sed huic periculo, ne etiam per eos, qui se haberi volunt spuales, obuiam itum est, Imo in tam ampla Ciuitate, nec vnus nec alter aderat Pastorum. Quod si forsan aliqui eorum, quorum admodum pauci fuerant, gregis cure domi inuigilaret, nihil tñ sane doctrine, sed tantum hominum somnia, ac figmenta miseris hominibus proposuerunt.

Nec vulgares viri in Monasteryis, Secularibus penes quos summa rerum tunc erat, se iunxerant, qui magno sezio, ac ceu è planstro, diuinum verbum oppugnauerunt, ac multis, variisq3 dolis petiuerunt, Sed quanto magis in diuinum verbum facti sunt inimicy, et contra illud se obiecerunt, tanto magis in hominum cordibus (nam ita sua natura cóparatum est) excrescere coepit, firminsq3 radices suas egit. Sta vt verbum ipsum semper triumphans primas tenuit, nec ficti potuit. quantumuis humana ratió, cecal sua temeritatem excusare satagebat, et infamire ac furere coepisset, quin eius ignominia vniuerso Orbi, redderetur manifesta, atq3 perspecta.

Progressu aut temporis, cum admirandis modis in salute hominum Deus opera sua promouisset, sæpe vniuersæ plebis nomie, Maioribus, plaude, humiliter, et magno conatu supplicatum est, cum petendo, tum hortando, vt habita superne misericorde

coraꝝ qua nos omnes, nemine excepto, manifestari oportet,
per singulas Contionatorꝝ classes, siue religiosi, siue Seculares
forent, salutiferꝝ Dei verbꝝ, sincere, pure, sine ommibꝫ hu-
manis additamẽtis (sicut vere germana eius natura est)
populo proponeretur, quandoquidem nihil esset, quod tum ma-
xime populus postularet, qui iã omnia errorꝝ esse plena
pernosceret, quã petitionem Plebis, cꝝ sæpe Senatus pollicitꝰ
esset se impletꝝ, haud quicqꝫ sequutꝝ est, quinimo eaꝝ
semp pulsantes cordã (vt in Paremiis est) nihil ni tẽplis
resonabant Concionatores, nisi somnia, inanes glossas, atqꝫ
figmenta humana, nec cessatꝝ est, licet sæpius promissꝝ
et tentatꝝ, nequaqꝫ tamen impletꝝ, aut satisfactꝝ, sed ma-
gis omni conatu, et potentia remitebantur.

Ad diem aũt Dominicã, ante eꝫ, qui diui Pauli Conuersioni
sacer est, contigit, vt duodecima hora pomeridiana, iuxta
consuetꝰ morem, in maiori templo, è suggestꝰ, ad populum
fieret declamatio, In qua plurima turba semꝫ, ac Iuuenꝫ,
diuitꝫ, ac pauperꝫ, promiscuo modo, ad audiendꝫ verbꝫ
diuinꝫ conuenerat, vbi quilibet pacifice, quiete, et citra
omnẽ tumultꝫ, vsqꝫ in finẽ, et tactꝫ primæ horæ sedit
et pmansit. Soluta aũt Contione, dꝫ quisqꝫ suas ædes
petere statuisset, terrifica fama exorta est, quã et factꝫ
euidens comprobauit, q̃ Ugratus iam Capite diminutus,
sub tempore Contionis, prẽter spem, atqꝫ opinionẽ, cꝝ suis
Complicibus, arma arripuerit, ac omni apparatu bellico,
forꝫ, quod in Ciuitate est, occupasset. Insuper, certos.

ſuos Nunchios tunc, ſicuti iã ante ipſũ diem fecerant, ad cee-
tas tribus Ciuitatis, ac aliquos artifices miſiſſent, vt citra
omnẽ moraꝫ, armis ſuis inſtructi, ſub fide Regiæ iuſti præ-
ſtita, Ciuiliq3 Sacramẽto, ad ſe in forũ venirent, portas
demiq3 per Ciuitatis circuitũ, ad alias Ciuitates reſpicẽtes,
et ad Campos patentes, fidemiſſima cuſtodia clauſerunt.
Claues demiq3 à Ciuibus, quibus cõmiſſæ erant acceptũt.
Populũ, qui, in forũ, ad hoc inauditũ et fœdũ ſpectaculũ
conſpiciendũ, curſitabat, non ſolũ repreſſerũt, verũ verbe-
ribus affectũ abigebant, vicos, qui viã in forũ patefacie-
bant, cathenis ferreis, quæ olim factæ erant, occluſerunt.
Machinas bellicas maiores ac minores, tum etiã omnis ge-
neris, nõ in paruo numero, verſus publicũ fori aditũ, ordi-
nauerunt, illucq3 equorũ ac hominũ miniſterio duxerunt.
Signa demiq3 publicæ in foro exercuerunt. Quid plura, in orbe
quæ tum agebant, nihil aliud fecerũt, aut ſuis factis præ ſe
ferebant, q3 ſi' aperto marte, ac inſtructo agmine, cũ mani-
feſtis hoſtibus, manus forent conſerendæ, Et quicqd bellicæ
ſuppellectilis vniuerſa plebs, ſuis nummis ac impenſis, pro
hoſtiũ inſultu reprimendo, à multis annis, ſumma fide
congeſſerat, hoc omne in perditionẽ ſuorũ Ciuiũ, ac fratrũ
vertere nitebantur. Sicq3 ſuã exercentes tyrannidem, fu-
rore, ac ira æſtuantes, cũ omni bellico apparatu, quem
vel humanũ ingeniũ excogitare poterat, ordine, iuxta mili-
taré diſciplinã facto, forũ Ciuitatis occupauerunt.

Dum hæc ſtupidis animis plebs, et qui diuino verbo adhærebat,

considerassent, ex intimis precordijs territi sunt, audientesq3 tam horrendu, tamq3 indignu, suoru maioru, ad arma concursu, metu humano (qui certe talis erat, vt nullu constantem, iuxta ac constantissimu quemq3 caderet) in quenda aliu locu Ciuitatis, fugierunt et secesserunt. Attamen nihil per temeritatem agebant, sed semp benigne rem ipsa tentates, duos vere pietatis viros, mansuete, sine armis, ad eos in foru miserunt, Rogan, et peten, quid nam in Regia Vrbe, vbi nulli essent hostes, tam horrendus ad arma concursus, presse ferret, et contra quos, aut ob quam causa fieret, explicaret. Non em sperarent eis vlla occasione esse datam, qua subito repentino cursu arma arripuerit, suis quoq3 Ciuibus se tam horribiles preberent aspectu.

Ad hanc interrogatione, amarulento animo maiores Ciuitatis responderunt, Hij sunt fructus iam dudu predicati Euangelij, hij se nunc, luce meridiana clarius ostentant. Quibus dicti duo viri, summa quada animi modestia respondederunt. Per Deu vos precamur, optimi Maiores, ac Domini, sanius captate consiliu, sitis tranquilli animi, nihil aduersi vobis continget. Sunt em adhuc Cines, ac subditi vri, in altera parte Ciuitatis, pacifice, sine tumultu, congregati, nec quicquid hostile, in animu suu induxerunt. Sed no potuerut hec monita, apud eos efficere. Quinimo dicti duo viri, et Nuncij, multis cotumelijs, et opprobrijs, Christianis minime dignis, ab eis affecti, tanq3 captiui in Pretoriu detensi, et ingenti tumultu detenti

Cæteru maiores Ciuitatis cu suis adherentibus, aciem sua

iuxta Militaris disciplinæ institutu, cu machinis et omni apparatu bellico, dextre ac probe ministrauere,

Quibus tum actis, et vbi hæc ad Plebis notitiã puenerãt, videlicet, q̃ Maiores sui, tanta animoru duritia, aduersu eos, se exercerant, tantamq̃ tyrannidem attentassent, (q̃mis ex eorũ medio dicti Maiores, ad Plebem, seu Cõitatem, multis inanibus sermonibus, Nunchios suos miserũt, scrutã-tes, quid in animo haberent; nihilominus dicti Nuncij, bene-vole sunt expediti et remissi, hoc vnu duntaxat ab eis humiliter petebant, vt eos viros, quos captiuos detinerent, libertate donarent. Quã petitionẽ populi, Maiores non solũ denegarãt, verũ aliquos de eorũ classe, tanq̃ ad Car-nificina, tradendu postulauerunt, Quod iustis, dignisq̃ ratio-nibus Cives ꝓmoti, tanq̃ homines Christiani, minime fa-ciendu censebant.) magno quoda et memorabili ti-more sunt perculsi, nec minus facere poterãt, quin etiam factis rem tentarent, vt se, ac suos, cum liberos, tum vxo-res, tum vniuersã demiq̃ substantiã, securẽ faceret, et vna porta Ciuitatis eiecerunt, ne huic furori, et tam ingenti malo, quod sui Maiores in animo versabant, locus præbe-retur. Sicq̃ ab hora diei pomeridiana, quẽ hæc à Ma-ioribus cœpta sunt, vsq̃ in profundã noctem, vniuersi Cives pacifice, sine tumultu, in suo loco ꝓmanserunt, nec inde dimoti sunt. Deinde etiã manifeste, dum vltro ci-troq̃ varii sermones habiti sunt, vbi de sedando tumul-tu ageretur, Deũ opt. max. testem inuocauerũt nõ fuisse

nec esse eius animi, vt vel in pilo quemq3 lederet, Sed si quisq3 foret, qui eis vim inferre tentaret, huic eo in loco operiri vellent, et eundem suis cõtueri luminibus, Hác sép antea, et eiã adhuc eorũ esse, et fuisse sententiã. Dum ém Maiorũ suorũ, horrẽdũ furorem conspexissent, haud secus facere potuẽrt, vt tanto melius tuitioni, securitati, et defensioni suis consulerent, Hanc sententiã sæpe, sæpiusq3, dũ vrbs diuisa in armis staret, repetitis viribus, Núctijs abrogati Ingratus, pro responso, plebs dedit. Dictũ demq3 est, vt hanc fremitũ seruare vellent, ita nihil aliud ab eis fore expectandũ, quod etiã in pgressu factis ostensũ et comprobatũ fuit.

Vtcumq3 hæc omnia gesta sint, omnipotens et misericors Deus in medium tanti tumultus se demisit, ac suæ pietatis nube nos omnes operuit, ita, vt tota hæc Tragedia (Deo opt. max. sit perpetua laus, gla, et summus honos.) sic pacta est, vt nullus hominũ, suæ in rebus suis, suæ corporibus, lesus sit. Imo ne in pilo quidem, quin pocius, diuina cooperante benignitate, in gratiã, pro diuino Christiano, ac laudabili modo, quæ fundata est sup diuino verbo, debitoq3 fidelitatis in vrám Sacrã Ritém studio, ac incremẽto, prosperoq3 successu Reipce, ab omnibus, et sigillatim vniuersis, itũ est, maxis fremissimisq3 sacramẽtis dictã concordiam stabiliẽdo. In quaqdem mutua gratia, vniuersa Cõitas, toto cũ magnis ac pusillis cũ bonis ac corporibus suis, insup cũ omnibq quæcũq3 in hac mortaliũ luce habẽt, permanere vult et intendit. Speraũ, et certo certius sibi pollicẽũ, cũ hæc ipsa

concordia honestissimis fundamẽtis sit nixa, videlicet in Deu⁹ opt. max. item in debita subiectionis obseruatia⁹ Sacratissmę vrę Regię ũtis, et vniuersę reipę vtilitatem, fieri no posse, vt quisq3 mortaliu⁹, imo ne inferoru⁹ quidem porte, iuste ac legittime, ea⁹ oppugnare, ac euertere valeant, Quandoquidẽ vbi hęc fundamenta, salua, ac integra pſistunt, sicuti optimi Dei auxilio, semp manebunt, inuiolata, et no mutabuntur, (. pocus em̃ uezet coelu⁹ et parerent ulę, vt est in Prouer: bio.) existimat, et sibi pſuadet vniuersa Comitas, nihil esse sub sole, quod nocere, aut officere nobis posset, et animum Sacratsmę vrę Regię ũtis offendere.

Vt aut hęc Christiana pax, sic vt premissu⁹ est, libere inita, tanto maturius ab omni parte seruẽtur, cõfirmabitur, et corroborabitur, perpetuisq3 duraret tpibus, Ideo vnanimiter per omnes Tribus locuis Ciuitatis, fuit acceptata, condonates ex animo et intimo corde, omne errore, qualitercu⁹q3 ille foret admissus, ex Christiana fraq3 charitate, Promittendo nullo vnq3 tempore in iacturam, aut detrimẽtu⁹ alicuius, eunq3 in memoriam reuocare, quę oia ſtarum munimẽtis fulcita sunt, et stabilita, Constanti firmaq3 fiducia sperates, q⁹ Sacratissia Regia ũtas, huic Concordię Christianę, no solum suu⁹ adiiciet calculu⁹, verum eandem in perpetua tempora valituram gratiose dignabitur cõfirmare, vt exinde in posteru⁹ e mẽtibus hominu⁹ ois suspitio, qua⁹ aliquis sibi concipere posset, penitus amouebitur, et nos post hac, sub Deo opt. max. et Sacratsma vra Regia ũte, cum in vnitate fidei, tum subiectione fidelitatis, vsq3 in finem seculoru⁹, quietam vitam

agere, et ducere possemus, quod eiã sine aliquo impedimẽto factũ iri, omnes credimus, neq3 per nos vllo pacto violabit, quin pocius vniuersa Cõitas, in eadem concordia, ꝑpetuo ꝑmanere deliberamit, cũ omnibus suis fortunis ac bonis, volentes pocius sanguiné suũ fundere, q3 quòd dicta fundamẽta, in minimo ledi, aut violari deberent. Quod Sacratissima Regia vtas, certo sibi persuadeat, et fiemissime credat.

Hinc eiã errori, nõ modicam occasiõe dedẽt, qui nobiscum Monastica professionẽ vitã, quomiã in õibg, quod suũ erat, quærebant, seq3 semꝑ summis adiungere studuẽt, et ꝑ omẽ3 temeritatem, indurata cernice, humanis traditionibg, hõũ3 cõsentias, nõ solũ illaqueabant, quantummis à Deo et Chro Jesu, nro Seruatore, pretiosissimo thesauro, nõ quidem auro, vel argento, sed suo sanguine, in libertatem, quæ secundum spiritũ est, sunt adserte, verũ perpetuo à Deo, ac vnico Seruatore nro, in sua somnia, et humana mũdta, confictasq3 fabellas deduxerunt. In quibus omnibus, vsq3 adeò indurati permanserunt, vt neq3 precibus, neq3 adhortationibg, neq3 scriptũrarũ testimonijs, aut suorũ errorũ manifesta ostensiõe, quicq3 apud eos obtineri potuit, aut in meliorem frugẽ eos vertere; quamuis apud eos benignissime crebro tentatũ est, petitũq3 fuit ab eis, licet minime impetratũ, vt ratiõné haberent mirabiliũ operũ Dei, quibus nũc mundus, ꝑ diuiñ verbũ exagitatur, nec Deo tanta temeritate reluctarẽtur, Sed nõ cessabãt indies, magis ac magis prana sua doctrina, Ciuiũ animos turbare, et eos quotidiẽ reuocare ad iuregia. His omnibus demiq3 tentatis, postremo vt omnis lapis moueret

et omnia ex fundamẽto seruarẽtur, propositũ eis fuit et dictũ. Si ex diuinis lẽis Ordinem ac statũ, simul atq; doctrinã ostenderent, et probarent, cuncta illis forent admittenda, quæ diuinis lẽis, per eos fuleiri, et obtineri possent. Cũ ne hoc qdẽ vellẽt subire, iterũ res grandis eis oblata est. videlicet, vt his, qui in Cenobijs permanere vellent, Chriano, legittimo, ac honorifico modo, victu et amictu, imo esculentis et poculentis, alijsq; vitæ necessarijs prouideretur, Hocq; sic seruandũ eis, sub Christiana fide fuit promissũ, Quæ omnia ignominiose, per omne cõtemptũ subire recusarũt, nõ obmittendo insurgere contra Deum, et aduersus illum cernices erigere, omni pertinatia, in suggestu aperte in domibus, ac suis Symposijs clanculũ, apud deniq; priuatas personas, vicus suũ, et impiã doctrinã effundentes, Vnde factũ est, vt in diuersitate doctrinæ, mẽtes hominũ in pugna vocarẽtur, et in tã atrocissimũ errorem inciderent, vt nisi Deus optimus maximus, sua benignitate Rempublicã seruasset, nõ fuisset possibile, ab humana ratione ipsã conseruari, Quod si in Ciuitate Regia Gedanen, duntaxat ex monasticis hic error fuisset coortus, posset quispiã existimare, hac mea querimonia, illos indigne granari. Sed re vera, aptissime veritas docet (. Prob Deũ atq; hominũ fidem .) vt passim in omnibus Prouincijs et Ciuitatibus, imò pene toto orbe, ex hoc horũ genere, omnis error, omnis tumultus, omnis deniq; Contentionis origo fuit. Atq; ita cũ eis comparatũ est, vt anteq; Deo honorẽ darent, patẽrẽtur pœnis vniuersũ interire orbem, modo-corũ inuenta, traditiones, et excogitata dogmata, integra et salua persisterent. conseruabit tñ Deus suã gloriam, nec dabit eã alteri.

Quoniã aũt ij, qui magistratu destituti sunt, liquido, tanq;

Ossores, diuini verbi sunt reperti, ac multis aliis defectibus, et errori-
bus obnoxii. Insuper in sui ingratus destitutione, et premenorata
vnione, atq3 concordia publice consenserunt, Et post hac, nos cum
eis, ac ipsi nobiscum concordibus vobis consensimus, Christiano more
pacifice et fraterne viuere, Ideo nos et vniuersa Comitas, certissi-
ma de sacratissima Regia vestre spem concipimus, tanq3 de na-
turali nro ac hereditario dno, q, nullo pacto Ciuitatem Gedanen,
suis mandatis arcebit, vt contra sacramenta, per nomen sumi Dei,
sub patulo huius cælestis orbis aspectu facta, contra diuinitus
data et inspirata concordia ac pacem, contra demq3 pacta et
fœdera mutuo inita, et diplomate firmata, iam iam electos,
et ad ingratu vocatos (quorum imperiu gratissime ferunt) desti-
tuant, ac reliquos ex antedictis, et postea lacunis deducendis cau-
sis destitutos, nequaq3 in pristinu ordinem restituere, potissimu
cu vniuersa plebs, omnes, qui sic exauthorati sunt, tanq3 cha-
rissimos fratres suos, et vicinos sustinere vult, et sufferre, atq3
simul cu ipsis, in omnibus, diuinis, æquis, iustis, ac legitimis acti-
onibus, anima, opes, et bona sua exponere, Quod si contingat
aliquem ex eis, qui sic destituti sunt, in hoc casu, vel alia in
re querulari, aut sibi irrogata iniuria esse, vel vllu grana-
men pretexerit, et Comitas ipsa, vel nos coru nomine, de hu-
iusmodi querelis certiores redderemur, visis demq3 articulis,
et perspecta qualitate causæ, parati sumus ad coru obiecta,
dignis rationibus respondere.

Preter hæc fundamenta, et has ultimas causas et voces, ad immu-
tatione regiminis, Christiana Comitas Gedanew, haud modica
ex subsequentibus motiuis sumpsit occasioez. Nempe sic sæpe
compertu est, vt Ciuitas ipsa Gedanen, à tpe antiqui Prutheni-

belli, in quo Ciues ipsi ſuma animorum alacritate, ſua ſubſtãcia
pfuderũt, in opibus ærarii publici nõ ſolũ nõ auxeri nõ pos
tuit, verũ adeò anguſte reddite, vt nihil reliqui, quo in neceſſi-
tate Reſpublica foueretur, in ipſo Ærario pmaneret, qm̃ etiã
ſequutũ eſt, vt miſera turba Ciuiũ, ſemper multa et infinita
grauamina paſſa eſt, quæ omnia ſicut omes patientiſſimè, ſustinu-
erunt, et citra aliquã murmurationẽ, de vna exactiõe, in aliã
conſenſerunt, vt pote in datias plurimas, quas Axeſas (quorũ
pene infinitè.) vocant, Item de cẽtũ marcis, decem, Rurſum
de domibus, Item de redditibus ſuis cẽſibus, Iterũ de marca vna
Reuthenica, ſolidũ vnum. Præterea Ciues ſuos ipſe ingra-
tus, ad mutuãda pecunia, poenis carcerũ adhibitis compulit
ſemper exinde augmẽtũ ærarii publici ſperauit. maxime in ſa
multis præteritis annis, quibus in pace et tranquillitate Ciui-
tas ipſa fuit. Et vbi pertinaces illi Cruciferi, qui ſe multis ar-
tibus ad bellũ, et rebellionẽ parauerunt, caput erigerent, et sacre
Mti vrę, ac eius ſubditis (ſicuti etiã factũ eſt.) bellũ vellet
inferre, tantũ ex ærario publico ſumptuũ ſumi poſſet, quãtũ
ad tuendã Regiã Ciuitatem, et conſeruandã illam in debita
obedientia Sacre Mtis vrę, hoſtiumq3 inſultũ reprimẽdũ, ſufficeret.
Præterea omnia mœnia, foſſæ, et quicq3 ẽpugnaculorũ circa Ci-
uitatem Regiã, his annis factũ eſt, citra grauamen ærarii
publici, per Ciuiũ nũmos erecta ſunt, et ædificata, et tam diffi-
ciles exactores pecuniarũ, ipſi maiores ſe præſtiterũt, vt ne
infimæ ſortis hominibus parcerent, Imò in eorũ conſpectu,
nec miſeræ mulierculæ, quæ fuſo ſtamina ducẽtes, victũ tame
ſibi parãt, gratiã vel veniã flendo, impetrare potuerunt.
Quæquidem collationes pecuniarũ in Ærariũ publicũ, ple-
bis animos exacerbarunt, vt ſibi perſuaderet et crederet, q ex illis

atqꝫ aliis Ciuitatis redditibus, aliquis thesaurus vtiqꝫ esset cō-
flatus, sed longe aliter, qꝫ omniū sunt opimo, cū serio negotiū
foret agendū, et bellū iam in limine esset, res cessit, et vniuer-
se Cōitati (quod auditu erat horrēdissimū) dictū est, nulla
penitus in Aerario publico esse pecunia. Hec vox ꝫmis
immensa et terrifica formidinem animis omniū Ciuiū, incusse-
rat: tamē resūpto ānio, et viribus collectis, se ipsos vtcunqꝫ potue-
runt iuuarūt, et cōsolati sunt, sustinētes omnia onera, quę ipsis
imponebātur, pro honore Dei opt. max. et decore Sacre ūtis vrē.
eiusqꝫ obedientię conseruatione, quā etiā tā manifestis argu-
mētis palā fecerūt, et manifestissime testati sunt, in hoc re-
centiori bello, vt ipsis omnino persuasū est, hoc Sacre ūti vrē,
et vniuerso orbi esse perspectissimum.

Ex hijs facile colliget Sērma vra ūtas, in quo horrore, for-
midine, ac panore, ipsa tota Ciuitas, maiorū suorū negligētia,
tunc in tā presentissimis malis, et anxietatibus sita fuit et col-
locata. Attamē tunc imposterū, vtcunqꝫ fortuna se inclinaue-
rit, Deo bene iuuāte, fideles subditi ūtis vrē, nō secus qꝫ vicos,
constantes ac fortes decet, se gerent et ostendent, nō formidan
se exponere, et obijcere omnibus periculis, cū corporibꝫ, re-
bus, ac fortunis omnibus.

Hec atqꝫ similia, alieq; demqꝫ grauissime voces, non immerito
pmonerunt plebis āios, vt non semel, sed multis repetitis viisꝫ,
à maioribus suis, ratione à multis retroactis annis, exigerēt,
et peterent, in hunc duntaxat finem, vt scire possent, quę nā
causa esset tāti incōmodi, vt nequiqꝫ erraria publica augeri, et
in immensū excrescere posset. Interim tamē omni honestate in
debita obedientiā, se erga suos maiores exhibēdo. quam

postulatione Plebis, Senatus omnibus modis fugiebat, et ad cer-
tū annorū numerū torquebat, De qua sententia et volūtate,
ipsa Cōitas fuit cōtenta, et obmissis multorū annorū cur-
riculis totū rationē faciundē sūmā, in annos duntaxat vi-
ginti transtulerunt, De qua mutatione, et ipse ingratus gratus
fuit, attamē nō senatus, neqꝫ satisfactū est ꝓpriē eorū sentētiē.

Ex hȳs omnibus, haud parua displicentia, plebis animi cōcepe-
runt, ymō quēdā suspitio, sicuti vēra Sacra vtas, et quimis facile
conȳcere pōt. orta; quoniā nō satis sermonibꝫ explicari pōt,
qꝫ ingens pecuniarū summa, et diuersē Contributiōes, in pu-
blicū ærariū sunt relatē, et institutē, vltra oēs ꝓfectus, ac
reditus, quē ipsa Cīuitas Gedanen, singulis annis recipit, qđ
reuera mirū in modū pauperes et miseros. Cīues pressit. Et
quicqđ taliū, aut similiū rerū (. vt rem in sūma dicamus.)
pēr Cōitatē, candido pectore à maioribus petitū, seu postula-
tū est, id semꝫ pilo lenius existimatū est, et tenui animē cō-
missum.

Nec parū mouit vniuersā Plebem, multus numerus Senato-
rii ordinis, quibus adhuc quadraginta octo adiuncti erāt, et
ꝓ passim, iā in hūc, iā in aliū trahebāt ordinē quē vellent.
Et quēadmodū tam amplus numerus Rebuspublicis plurimū
solet officere; sic et Cīuitati Gdanen, nō parū incommodi pe-
perit, Insuper nō pauci defectus orti sunt in Senatu, qbus
ad varias preces Plebis nullū remediū est adhibitum.

Tandem cū et Deo, factū eorū displicuisset, facti etiam sūt
pro maiori parte, diuini verbi osores, ostendentes se sicuti

iam ante anditu est, in ea palestra, strennuos et diligentes homines, donec ad sumenda arma se conerterent, sicq3 sue temeritati expensu ferant, q3 et plebs arma arripuit, quoniam nullus sciebat, qualitere, cui, aut contra que, hec fieret, aut tentaretur. Et quamuis, cu in diuersissimas partem res ruerit, fauor fortune, in contemptu cohortem se inclinauit, adeo ecia, vt in eou omnes foret potestate, Attamen e suo loco non sunt dimoti, imo palam munitianerunt reliquis locis, quoties cu eis seremo habebatur, q3 nullu hoiez, nequidem in pilo ledere vellet, Si aut quispia eis vim ulla facere tentaret, hoc in loco stare vellent, et freti auxilio Jesu Christi, eos expectare et cernere, qui mala eis conaretur inferre, et pro se, fratribusq3 suis, corpora et fortunas exposituros.

Ex quibus omnibus, palam factu arbitramur, et satis persuasu vre Sacre uiti Regie, ac omnibus mortalibus, q3 in animis plebis, seu Communitatis, nullius tumultus faciundi fuit meditatio, sed quieti permansissent, si sui maiores pace, et tranquillitatem seruare studuissent.

Omnibus iam ductis, peractis, et postq3 per diuersos fluctuationes co ventu est, vt tota Ciuitas in mutuu rediret gratiam, omnes iuxta, ac singuli Ciues, omnia, que admissa erant, sut obliti: Rationem, qua paulo ante, multis de causis, sciuti dictu est, postulauerut, ingratii condonarunt, et remiserunt. Omnes, denicq3, qui sic ad arma, ad opprimendu Plebem conolauerat, sine aliqua ultione, tanq3 fratres suos in dno susceperunt. Et in summa omnia preterita non donando, ipsos eiam nunc et in posterou (si saltem vitam, Christianis, bonisq3 Ciuibus dignam, cu eis amice agere studuerint, tanq3 fratres

vicinos, et amicos habituros, & nod offitiu eis reuera prestitum, nec ipsi inficias ire possint, Mirum ém dictu est, q3 amice, q3 frene, q3 demq3 Chriane, cu eis actu est, Et si in alteram eoru partem, fortuna se inclinasset, nondum persuasu habet plebs, si in eo; rum oculis, eam inuenissent gratiam, Itaq3 vre vltis, aliorumq3 Iudiciu relinquunt.

Hoc tame palam vniuersa Comitas, coram vra Sexma ute, ac su; is dignissimis dnis à Consilio, ante omnia testatu velit, q3 quecumq3 iam antea de illis, qui ingratu sunt destituti, recen; suimus, non sunt ex Plebis, aut nra sententia recensita, aut dicta, vt quempiam eoru incusare vellemus, aut expostulatio; nem aliquam facere, aut eos inuidia, aut indignatioe aliqua, coram vra ute onerare, vt de eis vltio sumeretur, quoniam interueni; entibus grauissimis sacramentis, per nomen summi ma-ximiq3 Dei, alterutru fidem sernadam iurauimus et promisimus, Sed eo animo atq3 intentione relata sunt, vt vra Sezma ñ tas, tanq3 iustus arbiter factu vniuersæ Comitatus, non absq3 dignis grauissimisq3 roibus, tentatu intelligeret, peznosce; retq3 totius huius tragediæ fundamentu,

Persuasum demq3 habent, fratres mei domi agentes, cum sin; guli, tum vniuersi, q3 et illi destituti, sui iuramenti et promissi memores, sibi ipsis consulentes, in causa hac iam sopita et transacta quiescent. In euentu vero, (sicuti antea dictu est. q3 quispiam eorum, siue viua voce, siue in scriptis, expo; stulationem facere vellet, et hoc ipsu Comitati, aut nobis, eo; ru nomibus, esset detectu, parati sumus in hac causa,

corum vra Sacratissima ute, ad quevis eorum obiecta respo-
dere, atq3 adeo eorum querimonias retundere, et dilucre, vt
satisfacto animo vre utis, no solum illa, verum cuncti morta-
les, aperte intelligant, ipsa Comitatem nihil vnq3 perpera
egisse, sed vrgentissime grauissimeq3 rones, factum sum coram
Sacra ute vra, excusabunt, Si vero pacifica ac quietam
ducentes vitam, nobiscum minime ex iure manum conserere
pergent, quicqd eis promissum est, fideliter seruabitur, sperates,
q3 vra Sacra utas, clementissimis suis oculis, fidissimos su-
os subditos cotuebitur, et eosdem in bona quietudine, pace
ac mutua concordia, ex innata Regali pietate, perpetuo
conseruabit.

Vitio nobis datur Sacratissime Rex, q3 Patrias Leges, Statuta,
Jura, et Plebiscita mutauerimus, sed si æmuli nri acutius
rem perpendissent, non fuissent adeo proclivi, cuncta in
peiorem interpretari partem, Nam antea sæpe idipsum, p3 mul-
tos, vigore Priuilegiorum, nobis, a diuis Progenitoribus Sacre
utis vre, concessorum, atq3 non pridem ex singulari gratia
utis vre, benigne confirmatorum, hæc prouintia tentata est,
licet parum foeliciter, neq3 existimet vra utas sacratissima, et
nunc in illis legibus condendis, quippiam per temeritatem esse
actum, sed multo magis magna maturitate, per eos, quibus hoc
munus fuit delegatum, cuiusce rei cura est suscepta, qui suo iudi-
ce, ante huc nrum aduentum, vltimam manum addidissent, nisi
multis occupationibus in varias legationes, ad Exoticos Prin-
cipes et Ciuitates, a coepto fuissent auocati. Speraq3 futurum, vt cum primum in lucem prodierint, et se Semet utis vestre
prospectui subiecerint, non egere aliquo externo testimonio,

sed abunde satis se se ꝯmendare, maxime cũ vniuersa Plebs sta-
tuit, vt sequentibus, singula Jura, Statuta, atq3 Plebiscita, fun-
dametis essent immixa, Primo, vt quantũ fieri posset, diuino
verbo conderetur q3 simillimè, Deinde in omnibus, debitus illi
vrè honos, et humilis subiectio seruaretur. Postremo ad vti-
litatem ac prosperitatem Reipce, tanq3 ad amussim singula
exigerentur. Sicuti igr nobis persuasũ est, hæc à nemine
improbari posse, ita facile credimus, vram Sacrã ũtem,
pro rerũ ac temporũ conditione, suorũ subditorũ vigi-
lantiã, non nisi gratioso animo interpretari.

Admirari deinde licet Sacratissime Rex, perfricatã impudo-
rũ frontem, qui nos traducunt coram vra ũte, cen aliorũ
prouectũ, ac censũ, vzt dñi Epi Cuianien, Occupatores
essemus. Quod iustis, ac dignis testimonijs, nemo mortalium
comprobabit, nec vnq3 eorundem solutione interdixeris,
sed ipsa necessitas, ac temporũ molesta difficultas docet,
quid egentes ac miseri Coloni faciant obmittantur. Hoc
ãt (: testem vocamus Deũ :) ingemiscendũ ac dolendũ ce-
semus, q illi qui officijs Epalis dignitatis presunt, mul-
lam rationem habent vel temporũ, vel inopũ, aut quid,
omniũ humanarũ actionũ gnomon, charitas exigat,
sed eo ommibus modis, viribus ac conatibus tendũt, et assi-
due cogitant, quomodo panperes expilent, et in gramissimis
exactionibus, suis dñis gratificẽtur, non magnopere curates,
si egeni illi, atq3 aliorũ subditi, compelluntur cũ vxoribꝫ
ac liberis exiliũ capessere. Hinc domus atq3 bona reddũ-
tur deserta, agri manẽt inculti, toti deniq3 pagi, ac ville,
rediguntur in nihilũ. Quanta ãt inopia miseri Coloni

nūc prēmūtur, adeò manifestū est, vt probatione nō egeat; quandoquidem sup hēc ferrea tempora, quē Deus, ob scelera mēa immisit in mundū, paulo ante grauissima bella, iāiam p sacrā vīrtem vrā (cui, post Deū, hoc ipsū acceptū ferimus) sopita, inciderūt, quē reuera pauperibus, nō solū fuerūt onerosa, verū adeò attenuati sūt ex illis, vt ne multorū quidem armorū vbertate, ea damna resarciri possūt, ēd palā est, cū dūs suis iustum pensū soluere nequeunt. Quare cōfidimus Rēmū dūm Epūm, cū suis officialibus facile moueri, vt cū egenis et inopibus patientiā habeāt, et exerceāt misericordiā, non secus, atq; Christus nobiscum, versantes ob oculos, presentiū temporū calamitatem, Donec, et quousq; Deus optimus maximus, placidiora, et magis frugifera, de sua benignitate fuerit largitus.

Nec sumus nobis conscii Sacratissime Rex, q, de Burgrabio, vīrē, qui Regaliū Iuditiorū administrandi tenet facultatem, aliquid, quod vel animū vīrē posset offendere, aut pristinē nō responderet consuetudini, constitutum, aut sanctū sit, sed studebimus per omnia, in hoc casu, mēorū Priuilegiorū sequi tenorem, Et eā ob rem, nūc flexis poplitibus, studiosūs rogāns, sacra vīras vra, vnū ex illis octo, qui in Sceda descripti sunt, eo munere, pro huiq; ani spatio, decorare, Quod si forte iam dudū antea, quicq; de Burgrabio, per alios statutū, sanctumne fuerit, ipsi qui harū Legum authores sunt, viderint, non accedimus id mēa referre.

Quis nō ferret indigne Sacratissime Rex eam fabulā.

qua nra Zoili cõmiscẽtur, de ignominia Reuerẽ in Chro patri, et dño, dño Joann Archiepo Gnesnen, legato nato, hu; nisq3 michyti Regni Polonie Primati, irrogata, qñ profe; cto ingredientem Regia vrbem, ingratus, et Cines, Comitiua Centu, et amplius equoru, honorifice exceperunt, et ad fores sui hospicii pduxerunt, debito quoq3 ac digno honore sua R. D. perpetuo tempore, quo in Ciuitate versabatur, tanq3 pri; mu à consilio Regio prosequẽtes, neq3 minori celebritate in suo egreßu comitatus, qñ omnia pro gratioso affectu sua R. D. suscepit, nullius vnq3 illate ignominie memor, licet quotidie, vnus aut alter Consiliu sue R. D. colloqñtur, nec scire possumus, qua specie, quone modo facta sit, cu nec qs; pia è sua familia, de hac re, nutu fecerit mentionẽ, Itaq3 credimus apud vrã Sacratissima ñtem, et era sua R. D. innocencia nra plus valere, q3 obtrectantiu inique spi; cula, Eamq3 ob rem, cunctos aduersantes, iusto inditio re; pellere.

Quod aũt attinet, ad causa Rcmi dñi Cuiavien, cuius pro; fecto in hoc vicem dolemus, q3 preter spem, tam inopinatq3 casus, sue R.P. acciderit, sed reuera nõ nobis, aut Cmibq meis, sed magis susorromq3 illis, quibus semp invida mens est, expensu ferendu arbitrantur, qui sua R.P. multis varijsq3 technis eo pduxerunt, vt multis persuasionibus ingratus posthabitis, non est passus sibi psuadere, q3 reliquoru, et certe maioru (quod debita prefatione honoris dictum vo; lumus.) Consiliariorum aductu, non expectauit, quinimo pe; titus et hortatus, à suo coepto duelli nõ potuit, q3uis, eundq Sacrificu, qui in Carcerem erat detrusus, ipse ingratus.

promitteret sue R. D. sistere velle, nec tame impetrari potuit, sententie mutatio, Demu promiscua Plebs, eundem vinctu eripere tentans, quis erat, qui potuit prohibere? Innaluit em rumor, q, multos alios Cives sua Pretas R, destinasset mitte in carcerem, Attamen, non obmissu est, quantu nobis cō stat, cu per Oratores, tum per varias trās, sua R. P. ad pristina gratia reuocare, et eius animu mitigare, Itaq3 vniuersa Comitas sedanen, Sacratissima utem vram petit humiliter, sibi nō imputari, quod aliorū errore admissu est.

Ex quibus vero causis pleriq3 Cives, qui diuicijs ac opib3 polent, inanem quendam timorem sibi concepernt. quasi in Ciuitate, secure vitam agere, non liceret, nec coniectura Séreme Rex, subditi vre utis assequi possunt, tantu abest, vt solido fundamento quisq3 nixus, rem tam foeda euulgaret, Quod facile quilibet mortaliu deprehendet, si preteritoru memor, vniuersorum Ciuium benenolentia, in suos persequutores, diginis argumētis expendet. Siquidem eū in ardore, tam periculosi tumultus, vniuersa Plebs, illis qui sibi male volebant, et tum erant in eoru manu pepcit, et ab omni vindicta se temperauit, qui fieri potest, vt iam cu ni Deo, et per Deu in mutua benenolentia itu est, iam tale quicpia in animu suu induxerent, quo bonis Ciuibus nocerent, Absit vt quispia talia cogitet, tantu abest, vt factis implearur, Qua de re Séema vra utas, facile p coniectura etia certissima assequi potest, q has, et similes technas aemuli mei, et cætera improbu turba, que semp panida est, et fugit nemine psequente, dolosis cōsilijs excogitant, cum nullo modo sui ducti vera uoem afferre possint, Imo manifeste domi post

tumultu per Plebem, res bene gesta, eos in faciem coargnit, et rubore pfundit. nempe, cu ad diem Martis post Dnicam, que Individue Trinitati solet sacer haberi, vniuersa Comunitas to; ius Ciuitatis Gedanen, in maiori templo fuit congregata, omnia, que tum agenda erant, concordibus animis atq; vobis, pacifice, quiete, et amice tractata sunt et conclusa, ita vt om; nium vna mens, idem animus, idemq; sensus fuit,

Ad amputandam aut et extirpandam quamcumq; sinistra opi; nionem, iteru atq; iteru in diuersis Contionibus è suggestu, vniuersis denunciatu est, vt quilibet omne timore deponet. nihilq; formidaret, na ingratus, omnes probos ac honestos, tueri vellet, et quoscumq; impios immorigeros, et pacis pu; blice turbatores, dignis poenis afficere, & si forte in tam populosa Ciuitate, vbi homes varii gnis diuersaru lingnaru, variorum studiorum (na hic artificiu aliquod callet, hic opas nauticas exercet, hic à multis annis crudelem et sangnina; riu secutus est martem, inueniuntur) qui nonunq; ligne habenis laxatis, no semper, que comodu adferut, aut sale co; dita sunt, loquuntur, Id neminem certe terrere debet: Cu pex eos no stat, neq; in eoru ptate est, publicu violare pa; cem, na maior pars inhabitantiu et Ciniu, tanq; veri Christiani pacem diligunt, et suos fratres benenolentia amplectentur, imo viribus omnibq; iniuria repellent, iuxta legu sanctitatem, Et vt finis medio ac principio res; pondeat, nihil vnq; tentabut Sacre vtis vre subditi, nisi quod perspexerint pertinere ad laudem sumi maxiq; Dei, gloria, ac fidissima subiectione sacre vtis vre, ac deniq; ad comunem Reipce vtilitatem paranda, nec inscita facient,

quę Dei virtute ac gratia firmata sunt, persistent demiqꝫ in prędictis fundamętis vsqꝫ ad sanguinem. Si vero quispiá ꝟbo aut facto, per temeritatem, ea infrĩgere conaretur, non sperant Sacrę vtis vrę subditi, vt sacra vtas vra eúdę à legu sanctitate vindicabit.

De rebus, quę ad religionę spectant, Sacratissime Rex, mę hic dicere ordo postulat. Sed quoniá eiuscemodi res, et negotia humanu excuperant sensu, ne sęt plus aut minus, qꝫ rerum tante molis, dignitas exigit, dicatur, neue multis longioribusqꝫ verbis, pientissimas vrę vtis aures obtúdaus, cu adhuc multa sint dicenda, ad quę festinat oratio, facturos nos operepreciu sumus arbitrati, si in tenuem papyru, tanta mysteria formulis vrarum delimaremus, et Sacratissimę vti vrę, digna debitaqꝫ veneratione, ad legendu porrigeremus. Id, quod et mę cu summa humilitate prestamus.

Secunda Classis Legationis Gdanensium.

Exercuit miru in modu Serme Rex, animos subditoru vre
ribus, pertinax temeritas vicinoru suoru Thoronii habitatu,
qui obsoleta, et iam div, tempore fraterne ribus, foelias meo-
rie dini Alexandri, dissimita et decisam causam, cev ex
specu Throphony, in lucem revocare videntur, et suu empo-
riu in perniciem, damnu, et iactura, nedum Civitatis Gē-
danen, veru totius Regni, et aliorū Dominioru, ac Prelato-
ru, Palatinoru, Baroniu, ac Procerū eiusdem, per summa au-
datia, cunctis reclamantibus, mordicus tenere, non attenden,
vetustissima foedera, ac pacem perpetua, no Jura, Priuilegia,
ac inviolabiliter conservatas Consuetudines, que in talibg
humanis actionibus, magni ponderis sunt, quibus libertas
illa omniu rerū definitandi, sat firmata est, quis tadeg
panperū ac inopu, damna pensabit, qui pro ementiu vo-
luntate, ligna, picem, et alia id genus, istic vendere co-
guntur. Ante aliquot annos, dum post mortem Ploceis
Presulis, cu quo aliquando Rome Jure certabant, primu
hanc sua ꝑtinacia tentassent, atqs adeo frenniter omnia
occluderent, vt ne gallu vnu gallinaceu demitterent,
visum est illis, qui tuc Reipe preerant, vt familiari q̄da
colloquio cu Thoronen, in publicis Comicijs, priuatim, pro
bona vicinitate cōseruada, de hoc depositorio sermone face-
rent, Imo, vltra hoc, leis saepe, saepiusqs admoniti, ne

hanc rem, in perniciem boni publici, tanta temeritate, fa-
cerent, Daturos se omne operā ac studiū, vt sapiori quodā
cōsilio, Reipce eorū succurrissi posset. Sed talia atqꝫ multa,
quē cū eis, pro bono publico, acta sunt, plane sunt cōtępta,
neqꝫ studuerunt Sacre vbis vre mandatis parere, quibus
sæpe cōmissū est, ne ista libera defluitationē impedirent.
Quare Sacratsa vra vtem, humili mente petimus, dignetur
in hoc casu, bono publico tocius Regni, gratiose consulere,
et suos fideles subditos, in prisstina libertate clementissie cō-
seruare, sententia, maturo consilio, à deputatis Cōmissa-
rijs lata, et per frenam vtem confirmata, in debita exe-
quutionem demandare, vt hac lite tandem composita, qui-
libet sua libertate frui possit, et gaudere.

Orta est quēdam controuersia, inter Rcmū dnm Presulem
Varmiens, et Ciuitatem Gedanen, occasione bonorū Ciuitatis
Gedanen, Pro qua causa, sua R D. ignorantibus nob certos
Cōmissarios, pro suo beneplacito, à Sacra vbe vra impe-
trauit. Die à Commissarijs dicta, dum et nos p̄ bono-
re Sacre vbis vre, coram eorū Tribunali cōparuissens, pro
mea parte petitū est, vt dni Cōmissarij huius causę, bona
rationem habere vellent, attento, q̄ lis esset de bonis hæredi-
tarijs tocius Ciuitatis, quē non nummis tantū, sed sanguine
Ciuiū, in preteritis gramissimis antiquis bellis, essent ex
Regia benenolentia obtenta, dignaretureqꝫ admittere, vt
nobis quoqꝫ à Sacra vbe vra, Commissarios impetrare
liceret, qui cū eorū dō, rem oculis primū cōtuerentur,
visis, iuxta antiqua Priuilegia, et Indulta vtriusqꝫ partis,
limitibus, tandem quod iustum et æquū esset decernen.

Qua postulationem, cũ iustam, tum æquã, tum demiqꝫ Iure fundatam, ab ipsis Cõmissariis, Nũctii mei, minime impetrare potuerũt, quàmuis si annuissent, neutra parciũ, quicqd damni sensisset. sed precoci quodã Iudicio, ad suam diffinitiuã proceßerunt, haud citra grauamen, et minime ferendam iniuriã, vniuersæ Ciuitatis Gedanen, À qua eorũ sententia Nũctii Ciuitatis, vnico oppressorũ remedio se relevarunt, appellan, scꝫt, ad Sedem Apl̃icam vrã. Cui qdem Appellationi, vt par erat, dicti Cõmissarii honorifice detulerunt, dantes nobis Apl̃os reuerentiales. Nos igr volentes mãm prosequi applonem, sacræ Mti vræ humiliter supplicamus, dignetur et nobis certos Cõmissarios, pro tempore nominandos designare, qui simul cũ illis, quibus antea hoc mumus, à Sacra vra R. Mte, delegatũ est, bona mẽorata, de quibus est questio, diligenter, præsertim, quo ad vetustiores limites, ac reliqua rerũ earundem qualitate, lustrent, et remideant, et demũ iuxta Priuilegiorũ, ac donationũ priscarũ, vim, et tenorem, diffiniant.

Magna ac grani admodũ iniuria Sedme Rex præmunitus, subditi Mtis vræ, à nonullis vicinis Principibus, Idqꝫ ecia cũ derogatione Iurisdictionis Mtis vræ. Primũ qdem Illus Princeps, ac dñus dñs Ioachimus Marchio Brandenburgen, Sacri Romani Imperii Elector, et Archicamerarius, Ciuitatem Gedanen, pro alieno debito, quod in præterito Prutenico bello, Dux Prußiæ, tunc Mgr gnalis, apud quendam Anthoniũ Vinß, eiusqꝫ familiã cõtraxit, et post defectionem Braunßbergen, illis ipsis soluẽdũ minuxerat,

Dictus aũt Anthonius, in Ciuitate Gedanẽn, sup eorũ bona, Jure arestũ posuit, vbi tandem res in contentionẽ partiũ peruenit, ipsi Braunßbergẽn, mutandi, seu declinãdi fori causa, ad suũt competentem Judicem se prouocarũt, Qua quidem prouocatione, haud phas erat (. vetusta consuetudine, et Statuto terrarũ Prussiæ id disponẽte.) denegare, Inde motus est dictus Anthonius, coraũ suo Principe nos accusare, tanqꝫ eos, qui sibi iustitiaũ denegassent, et eo pduxit eius animũ, vt Ciues et mercatores nros, victus parãdi gratia, Lipsiaũ in Nundinis publicis frequentan, nõ quidẽ eundo, sed redeundo, cũ bonis, rebus, ac corporibꝫ detinuit. nec ante liberos dimisit, qꝫ corporali Juramẽto prẽstito, sponsionem faceret, vt sub certo termino, suo subdito, sesquimille florenũ Renẽn, deponerẽtur, aut illi detenti se in suis personis in Berlinũ, pro certo tunc prẽfixo termino sisterent, nostri Ciues hoc graviter ferẽtes, iure Braunßbergẽn, ad cõsulẽdũ eorũ indemnitati, in causa ad eos penitus nõ pertinente, coẽgerunt, Qua tandem causa vix sopita, sua ffltas simili modo, cuidaũ Jano Reich, qui amplũ olim vxoris Patrimoniũ, ex Ciuitate Gedanenũ accepit, licet ære alieno grauissime pressus, tales repressalias cõcessit, et Sermẽ vrẽ nris subditos Ciues Gedanẽn, in reditu ex Lipsiõ, cum bonis, tam Francophordii, qꝫ Berlini detinuit, Ipsis tãdem dimissis, bona eorũ in hunc vsqꝫ diem, sub arresto tenet. Nec potuit saciari sue ffltis animus, qꝫ subditi nris vrẽ, et quorũ intererat, se multis modis obtulerunt, in hac causa, si quaũ minuciaũ suus subditus esset passus, nris vrẽ, atqꝫ Ordinariorũ Judiciũ, cognitionem minime subterfugere, sed nihil profecerũt, imo magis, ac magis lacessitus, ptez

omnē Jurēs, et equitatis ordinē, Judicem Francophordiaz et Berlinēn cōgit, vt subditos vtrīs vrē, in dicta loca, per literatem citationē, ad sua Tribunalia, certe aliena, p festo Decollationis sancti Joannis, et feria tertia proxima sequēte, euocare nō erubescerent, quod certe sine contemptu vtrīs vrē fieri minime potuit. Qualem etiā sententiā, subditi vtrīs vrē iste sint reportaturi, facile vra vtras expēdet. licet istic nō comparebūt ad contestandā litem, sed duntaxat Procūrem mittent, qui exceptiones fori declinatorias proponet, Tamen verisimile est, q dicti Judices, nō minus contra absentes, qz pntes, sniam dicent et promulgabunt, Quamobrem rogamus Sacrā vtem vram, vt illa dignetur fideles suos subditos, contra dicti Ille Principis sæuitiā, tueri, Cui etiā in preterito bello Prutenico, malus conatus in vram vtem, et suas terras nō defuit. Id aut, mro Judicio, cōmode fiet, (salua saniori sententiā vtrīs vrē) si Serma vtras vra, Regia sua authoritate, pacēs vires expendezit, indulseritqz fidelissimis suis subditis, patentibus lris, vt vbiqz in terris, ac amplissimis Dominijs vrē vtrīs, subditi dicti Principis, similiter onere premantur, eos tam in bonis, qz in suis corporibz detinendo, donec et quouisqz ex integro subditi vtrīs vrē omniū suorū damnorū, plena obtinuerint solutionem. Si em Principi, in alienos subditos, vltra dignas exhibitiones factas, hēc liceat; quanto magis Serme vti vrē hoc Jure cōpetit, Cuius authoritas in hoc labefactatur, et cōtemnitur.

Nec mediocrem iacturā subditis vtrīs vrē, videntur

facere Illustriss. Duces Pomeraniæ, Siquidem et illi vetu-
stissimaꝝ, et iaꝫ diuꝰ antiquataꝫ causam captiuorꝫ, demo
renouant, quam vra vtas sæpe ad sanctatem vsqꝫ an-
dimit, multis demiqꝫ laboribꝰ per suos Oratores, apud olim
Illrem Boguslauꝫ, dꝫ inter vinos numerareture, egit, Pro-
qua benenolentiá vtis vræ, summas gratias, mllo ævo
interituras, agins. Licet in hûc vsqꝫ diem istic mille
et quadrigenti florem Renen, in puro auro, et iusto pon-
dere detinentur, Illo nõ attento, neqꝫ aliis granaminibus
pensatis, qꝫ vꝫt durißimis olim carceribus, Cuies, qui dã-
mum paciuntur, erant occlusi, sine omni noxa, nûc tãdẽ,
eos vigore sponsionis factẽ, in pristinaꝫ obligationẽ reuocat.
Petimus igr, Sacra vtas vra, opportunis in eaꝫ rem lris,
fideles suos consolari dignetur. vt numis restitutꝰ, ampli
subditos vræ vtis, non molestent, aut qꝫ causa ista, in
proximaꝫ Comitionem Consiliariorꝫ vtis vræ, et suaꝝ
Illtatuꝫ, suspendatur, Istic tandem, quando id supioribꝰ
diebus, neqꝫ Gedani, neqꝫ in Conitio (Choÿnice licet valde à nobis
sollicitatum) factu non sit, super ea re, citra ulteriorem
dilationem, mutua consilia, et tractatus, habitur.

Nolumus etiaꝫ, vrãm Sacratissimaꝫ vtem ignorare, qꝫ riges
Predonꝫ, ac latrociniꝫ sæuitia, tam in terris Prussiæ, qꝫ eri-
am in dicto Ducatu, indies magis, ac magis increscit, vt
vix cuiqꝫ tutu sit, iter ad Urbes, hinc inde, petere, Licet
sue Illtes pditis illis hominibus, sint infestissimi, nec
cessant magna poenarꝫ sæuitate, eorꝫ malitiaꝫ op-
primere, tamen in finibus hinc inde delitescunt, et

damno facto, alio migrãt, illicq3 ad tempus se continent, donec occasione accepta, aut in terreis vrę ñtis, aut in dicto Ducatu homines spoliant, Et si in recenti facto insectature, cũ primũ limites attingũt, sunt securi: quoniã fas nos est fines transgredi, et anteaq3 officialiũ assistentia imploretur, in latebras suas cõfugiũt. Fitq3 hoc modo, vt eorũ scelera maneãt impunita, Inde latrones isti peruersissimi, sumpta maiori audentia, magis ac magis ad maiora flagitia perpetranda, inflammatur. Huic tã migęti, ac crudeli malo, quod miręũ in modũ affligit Rempcam, obniã ire, per salubria cõsilia, subditis vrę Sacre ñtis videtur, si sacra vra ñtas, hortaretur, moneretq3, ductos Illtres Principes, quatinus subditis ñtis vrę, citra offensionẽ suarũ Illtatũ, liceret hmoi latrones, in eorũ Dominijs, etiã si iam limites dicti Ducatus essent transgressi, persequi, et comprehensos in proximũ Judiciũ puniendos, pro facti qualitate offerre, Rursus hoc ipsum, subditis eorum liceret in Dominijs vrę ñtis. Vbi hęc essẽt emulgata, haud parum tam impudentes frontes concuterẽt; tunc, nec auderent in Viatores, facile suã tyrannidẽ exercere,

Quia vero Ciuitas Gedanẽn, inter omnes alias, maxime hoc malum sentit, summa deuotione flagitant, vt Sacratissima vra ñtas, dignetur illis gratiose indulgere, vt tales latrones libere, in Dominijs vrę ñtis persequi et comprehendere possint, quatinus tandem extirpati, securitas viarũ publiarũ vbiq3 habeatur.

Sunt etiam istis. diebus duo Monasteria, videlicet,

Carthusianorum, et olinen, in Ditionem vtris vre recepta, quod subditis vtris vre summe placet, Petunt tamen, vt vra vtas sacra, illis, qui curam eorum gerunt, ita rebus prideant, ne subditis vtris vre, aut mercatoribus, cæteris q peregre virtu quærentibus, damnum aliquod ex eisdem inferatur.

Opus habent in causa quadam, que vertitur inter Lubicen et Ciuitatem Gedanen, vris promotionis vtris vre, ad Illustrissimu Dane Regem, et item ad illius Regni dignissimos Consiliarios, quoniam prefati Lubicen, nedu Ciuitati Gedanen, verum omnibus Ciuitatibus Prussie, ingens spaciu terre, pro vsu saliendorum allecu in Scandia, per olim Regem Voldemiru, datu et concessu, adimere, et abstrahere volunt, quod multis annis in nostro vsu habuimus. Sacra itaq vra vtas, iustitie nostre benigne fauere dignetur, et quantum expedire videbitur, suis commendaticiis gratiose inuabit.

Tercia Classis Legationis Gdanen

Quantis malis, quantis incomodis, quantis demq3 inextrica-
bilibus, difficultatibus, causa illa sentiosa Verberiana, quæ ab
aliquot iam annis, coram Sacræ vtis vræ Tribunali, in lite
volnitur, Ciuitatem Gedanen, et eius Incolas affecit, nemo
est, qui ignorat, quæ etiã scienti foedum et abominandum sup-
sit initium, ita eciam perdurum, ac gramißimum sortita est exitum.
Nam in initio Senatores tunc existentes, hanc in Verberium
tulerunt sniam, vizt, q, ipse sui honoris immemor, tanq3 pro-
fugus Patrii soli, aufugisset, et ita de facto, iuxta Statuta
ac Plebiscita Ciuitatis, esset condemnatus. eamq3 ob rem, in
causa illam Verberiana, nullas, ex publico Aerario, fieri
impensas, neq3 in futurum, equm vnm, ea ob rem sella onera-
re, quoniã ingratus causa istam ad se sumeret. Quomodo aut
huic sponsioni satisfactum est, apertus rerum docuit euentus,
na aliquot millia in hanc causa sunt expensa.

Nunc aut in fine, q3 gramissima, et omnium mortalium auribus
horrisona, peperit sententia, tenor eiusdem plane indicat.
cum ne in minima quidem parte, Ciuitas ipsa Regia, rele-
vata sit, sed omnino à vertice, vsq3 ad pedis planta, dam-
natione percußa, quod reuera nõ aliunde euenisse autumat,
Serme vræ vtis subditi, q3 ex Cõmißariorum inordinato,
nouo, et inconsueto processv, quem in primis Marienburgi,
deinde Thoronij, ac demum Stargardi tenuerit, ita vt nũq3 ip-
sa Ciuitas Regia, testes sibi in causa illa opportunos, producere
potuit, sed infinitis modis, p dictos Cõmissarios grauata, ad iu-
stum Jus nõ peruenit.

Vt cuqz hec gesta sint, attamen subditi Scemę vrę nris, maxia cordis sui anxietate, ac sollicitudine, hanc causa ob oculos ver; sant. Imprimis en eos gravis admodu, et valde dura nris vrę sententia, vehemęter et anxie premit, maxime cu gravissis poenis sit vallata, vt si contravenirętur, necesse esset Civita; tem ipsa funditus perire, atqz adeo, vt ne ędificiu vnum, imo nec nomę eius sub hoc coelo amplius maneret.

Ab altera parte vrę Sacrę nris fidißmi subditi secu in animo volunt, immensa, ac nullis sermonibus explicanda invidiam, qua ipse Verberius se se in vniuersa Plebe oneravit. Cui, eha multis de causis, sicuti in toto causę processu, Scęma vra nras, tum scriptis, tum viva voce, satis abundanter et copiose, andiit. ipse occasionę prębuit, satisqz erit inter innumeras hac vna ręnovasse. q ipse tanqz caput primariu et supremu, Civi; tatis Statuta, Jura, ac plebiscita Vrbis, quę ipsemet condidit et acceptavit, violavit, quę merito totis viribus, cu assisten; tia suoru vicinoru, vsqz ad sanguinę, ab eo fuissent defęde; da, et mantenęda. Et illis violatis, tandem sua sponte, ę Civitate profectus, Hinc factu est, q saepe saepius qz nri vrę obsequiose, et humile fuit nuchiatu, q vniuersa Civitas nullo modo illius hominis presentia pati, aut ferre potest. Cuius animi adhuc pmanent in hodiernu vsqz diem.

Hec vię, sibi ex dyametro repugnates, aciem visus nri ob; nubilant, atqz adeo vna adversus alia pugnat, vt penę moe; ror mortalis nos obsedit, quid nam sit faciundu, Nam ab vna parte vrget, ac stringit nos, dura ac gravis sententia vrę nris, ab altera vero parte impatiens adversitas pez; sonę Ebrehardi, quę Civibus nullo pacto est ferenda.

Si iam in tam supra modu anxia difficultate, Deus optim⁹ maximus suã benignitatem, et gratiã nobis impartiri vellet, vt possemus Regia via incedere, ne hic aut aut alibi impin⁹ geremus, id nobis admodu salutare esset.

Quare humillimis precibus, maxmo quo possumus studio obsequentiss, rogamus, vt sacratiss. vra mtas, suis fidelibus subditis, ea gratiã exhibere velit, et benignu suu consiliu, nobis in hac tam difficili, tam ardua, tamq3 intricata causa, non denegare, sed gratiose detegere et impartiri, vt in omnibus casibus possemus esse tuti, et aliquando huius rei habere finem, ne in indignatione Sermẽ mtis vre caderemus, neue dictus Verberius sua presentia, Cuibus domi agentibus, (qui illu ferre non possunt) contrarius esset, et onerosus.

Aut si mtas vra, consulere suis subditis nollet (quod nõ speramus) id saltem liceat à mte vra Serma precibus impetrare, vt vel penes duos et amicos, aut nobisu, et inter nos, mutua consilia caperemus, vt tandem ab hac molestia esse possemus alieni, Tantu hoc vno adiecto et obtento, q, rigor sententiæ Sermẽ mtis vre, tam precipitanter Regiam suã vrbem, non premeret, quandoquidem nobis, et vniuersæ vrbi Regiæ ꝑsuasu est, longe melius de Serma mte vra, in clyto suo Regno, ac alijs Dominijs, tu in vetustiori, q3 etiu recentiori bello, in omni fidelitate esse meritos, q3 quod ob gratiã vnius hominis, tota Comitas, in tam grauissimam indignationem, regia deberet.

Quòd si, nec hoc impetratu foret à mte vra, rogans summis precibus, q, tota ista causa, in eo statu, sicuti nunc est, citra

iactura Regie ſue vrbis, ſuſpenderetur, vsq3 ad fauſtiſſim
vre vrbis aduetu, qui nobis iam antea nuctiatus eſt, in terras
Pruſſie, Ibidem vra Sacra vtas, apud nos exiſtens, propzijs
ſuis luminibus, ac gratioſis animbus, ſingula audiet, et cõtue-
bitur, Nos vero omnes et ſinguli, à maiore vsq3 ad mi-
nimu, qui modo ſunt, aut inpoſterum naſcentur, in debita
Sacre vrbis vre, fidelitate et ſubiectione, cu fortunarum
omniu, ac vite, et corporu expoſitione, ſedulo ac in ppetuu
permanebimus, et pocius vitam cu morte cõmutabimus, q3
quicq3 contra hec admittere.

Eſt et quedam vetuſta cauſa, ac lis, cuidam Tilemanno hezß-
felt, cu ſepedicto Verberio, qui certe cu Gedani olim habitaret,
Ciuibus ſuis gratus fuit, Is senioribus nris, apprime per Illrem
Ducem Pruſſie eſt cõmendatus, Cui hanc petitionis ſchedu-
lam etiã dedit, in qua petit omni denotione Sacre vre vti
commendari, Ex qua Sacra vra vtas, omnium rerum
poſitionem, plane intelliget, Igr et nos humili mete poſcim,
Sacra vra vtas, ex ſua authoritate Verberio mandare di-
gnetur, vt Arbitris in terris Pruſſie, qui rerum ac mercium
supputandarum peritiam haberent, ab vtraq3 parte electis,
cauſam iſtam tandem, citra fruſtratorium hactenus ſeruatum,
terminent, et finiant, ne idem Tilemannus, cu vxore ſua
amplius, in deflendo exilio detineatur, Confidentes cõno,
Sacra vra vtas, nos dignabitur in hoc caſu, gratioſe exau-
dire.

Accepimus ante paucos dies à Maioribus nris, quomodo Leo-
nardus de Voynam Iudex terreſtris Diſtrictq Perſchovien,

temere, et per omne cõtumeliã, dũ domũ sua post cõfirmatã sententiã, à qua ipse appellauerat, repeteret, Famatũ Philippũ Bisschoff, in itinere, et ni Ciuitate Gedanen', palã in suæ famæ diminutionem traduxit, asserens eum trina vice, coram Sacra Vtte vra Sacrosanctũ Euangeliũ abiurasse, et q̃ id esset professus, non sponte sed metu esse factum. Insuper anteq̃ idem Philippus domũ rediret, dictus Vojnowski, in antiquiori Opido, Scabinos Judicij, suis vasticijs circumvenire voluit, petens ab eis certũ testimoniũ, sup bona Mutterestrent' eciã post latam sententiã vtis vesset. Asserens Sacra vtem vram hic Cracoviæ prefatũ Philippũ Bisschoff, sub stipulatione detinere, donec ipse cũ tali testimonio, se vre vti sisteret, quæ reuera indigne fert, idem Philippꝰ. Et eã ob rem petit, Sacra vra vtas suis seruitoribus vtã datis, hominis impudentiã coherere, ne sua loquacitate eiꝰ Philippo noceat, aut apud quecumq̃ sibi detrahat.

Non possumus etiã Sẽme Rex, sine ingenti animi moerore, coram Sẽma vra vte referre, quæ nobis istis diebus, hic in hac Regia, acciderunt, Mallemus profecto pocius silere, et salutarem labeis digitũ, si hæret, admouere, sed ne nros humeros tantis oneremus periculis, tũ apud Sacra vtem vram, tum apud Cives et fratres nros domi agentes, veget nos necessitas, id quod palã gestum est, in propatulo etiã referre. Nos qui maioribus statibus, debitũ semp honorem impendere studuimus, in animũ induxeramus, sub absentia Sẽme vtis vestre, dũ illa ob infinitas curas, animi laxandi causa, in venationẽ abierat, Rcmũ dñm Antistitem Cuiauiensem,

ſalutandu, vt ſi quid acerbius ſua Ptas de nobis agitaret, nos audita mente ſua, ſtuderemus animu ſuu, vel bonis informationibus humiliter edocere, aut verbis mollibus et mitioribus precibus, ira et indignatióne eius frágere. Poſteaq3 ſua Ptem ſalutaſſemus, coepit multa de rebus noſtris in mediu adducere, excuſans ſe q, nobis núc adeſſe nó poſſet, et niſi rens, vos me habetis hoſtem, quibus verbis ſmoti, modico ſeruato colloquio, leniter et cum ſumma humilitate reſpondimus, volentes à tanta acerbitate, animu ſue R.me D. auocare, ſed du non proferimus, cócluſiús breuiter, rem in preſentia Ptis ſue, et aliou adſtantiu. quia aliter fieri nó poteſt, cómendamus cauſa nrám Deo optimo maximo, et Sacre Mti Regie, clementiſſimo Domino néo, et ſic diſceſſimus.

Rogamus itaq3 Sacram Mtem vram, vt nobis, qui hic ſumus, gratioſe cóſulat, ne moles iſta, in noſtris humeris cóquieſcat, neue eos, qui domi ſunt, contra nos irritemus, ſi R. D. ſua, aliquid dnens in Ciuitatem Regia molireture, Aut ſi faceret, ipſa Ciuitas Gedanen ſuas etia tueri partes, auxilio Mtis vre cogeretur. Non em æquu censeo, ab illis expectare hoſtilitatem, et inimicitias, qui merito aduerſus hoſtes, nos tueri deberent, quicquid aut vra Sacrea Mtas conſuluerit, hocipſu humiliter ſuſcipientes, alys, qui nos miſerunt, ſuo tempore fidele referemus.

Ratio Doctrinæ ministrorum Ecclesiæ Gdanen, et expurgatio de crimimbus obiectis, ad Seremissimum Prmcipem Do. Sigismundum primum Regé Polo.

Agimus Deo optimo maximo gratias immortaleis, nobis apud tuã Celsitudinem Sérmé et Augustissime Rex, causã de sacris dicẽdam esse, quo nullus Principũ, absit invidia dicto, omnibus egregiis virtutibus, et Regiis dotibus, splendidiq ornatus est, aut magnificentius expolitus, quem ẽ ex omni sæculorũ memoria in Regũ Cathalogis Principem, aut heroa habemus? tam eximia naturæ foelicitate? tã præclaris ingenii dotibus? tam demiq admirabili omniũ rerum prudentia præditũ? quem cũ tua clarissime heros prudẽtia, vlla ex parte possimus conferre? qua in rebus discendis nihil exactius est neq foelicius neq perfectius. Insigni Iustitia et summa æquitate innumeros fuisse claros comperimus: quorũ tamen, si eos ad tuarũ virtutũ gloriã et splendorem exigamus, et nominis decus et æquitatis laudem videmus obscurari nõ aliter, q si cerei lucẽ, ad solis splendorem adhibeaũs, quid aũt dicaũs de pulcherrimo tuo erga Rempublicã Christianã studio, et singulari sacrarũ rerũ peritia? cum illud orbis terrarũ testimonio abunde prædicetur? qui tuã vigilantiã et fortitudinem, in tuendis Christiani populi finibus, ab incursione fœdissimæ

gentis et spectat et miratur, et hanc magn et excellentem virt, nunnq̃ satis suspicere aut celebrare potuerint, Hijs tuis virtutibus Illme Princeps freti, apud tuã Regiã vltẽ, quẽ ad pulcherrimũ Impiũ administrandũ, pulcherrimas virtutes diuinitus adepta est, non solũ mẽ doctrinæ rõẽ reddere nõ formidamus; sed maxime gandemus, quia si nihil sceleris in nos admisimus, gratiam nõ poenã apud talem Principem inueniemus, Sin admisimus, quod non speramus, salutarem et puram è sacris lris doctrinã, ex voce mẽo amoto, reportabimus. Verũ illud nobis summe dolet, q̃ à magnis et arctis Regni negocijs, tuã Sacrã Rex curã, ad hanc actionẽ auocare cogimur, quod tamẽ nõ mea culpa, sed eorũ factũ est, qui nos apud Regiã tuã Celsitudinem detulerunt magna ex parte falso, vel q̃ ita per rumorem acceperũt, qui semp vero multũ affingit, vel q̃ nulla sacrorũ cognitionem habuerunt; qui vt pmptißi, ita et ineptißimi ad iudicandũ sunt, vel q̃, vt multi sunt in maximis Regnis malenoli, hanc tuã Ciuitatem, apud te in inuidiã vocare voluerũt, quod audatius multo q̃ prudentius ab illis factũ videmus, An ignorãt boni isti viri, se tuas opes inuadere, dũ hanc vrbem impetũt, quẽ nullius est nisi Dei Regis, Sed hijs omissis, ne longiores simus q̃ par est, ad ipsã causã accedens, eaq̃ breuiter et dilucide tractabimus, quã vt ea benignitate et æquitate Regia vtãs audiat, quam omnes sui subditi experti sunt, maximopere oramus, et ea prudentia et pietate iudicet, qua Deus opt. max. Regnũ pectq̃ apliter illustrauit.

PAucis abhinc annis, cum renascentis Euangelij gloria, et miserantis Dei gratia, in apertu[m] e tenebris, cu[m] mitoru[m] et gaudio et dolore prodiret, Christianissime Princeps, incredibile dictu, quata celeritate, per magna[m] Europe[m] partem serperet, q3 diuinitus multis illucesceret, q3 mirabili consilio Deus, à se dilectos, ad se pertraheret, q3 subita vbiq3 rerum multarum mutatio, q3 varij deniq3 passim tumultus, nulla em prope Ciuitas fuit, in qua no extiterit turba, etsi in alia leuior, in alia atrocior, quam videmus no solu[m] hoc nostro infoelici sæculo, sed etia[m] olim fere prima[m] Euangelii prædicationem comitata[m] esse, cuius hanc credideriu[m]s causa[m] esse, cu[m] Euangelici Præconis officiu[m] sit, duo denunciare populo, primu[m] legem, deinde Euangeliu[m], quod ita esse, satis probant, Christus, Matthei v. et Paulus ad Romanos ij. Hic Præco accusat omnes peccati, q[uo]d legem non impleuerint, quam vt vt simulet quis, citra carnis renouationem, implere unq3 poterit, et damnat Phariseorum opera, quamlibet in speciem splendida, reliquaq3 vitæ genera, quæ quæstus omittendi causa, à Christi doctrina abhorrent, tum phariseï qui operu[m] iustitia se beatos dicut, et illi quæstuosi, negare, fremere, et tumultuari incœptat. Illi q[uo]d sceleris damnari nolint, hij q[uo]d quidquis malunt, q3 rei iacturam facere, Hinc illæ turbæ exoriuntur. Est et tertiu[m] genus horu[m], quod, cu[m] Euangeliu[m] suaue et amabile munus audiat, per veram fidem in Christu[m] peccata remittere, salutem conferre, absq3 vllo operu[m] beneficio, hi peronatis pedibus in hac sententia[m] eunt, falsa fidei persuasione foelices, hi fere sunt impuri, scelerati,

impÿ, palam, malam ducentes vitã, qui Euangelica libertate,
quæ Spiritus est, ad carnis libidinem nefarie abutuntur, scãdali,
ciuilis et morũ disciplinæ, et omniũ honestarũ artiũ secuũi,
sacra prophanis, et quod dici solet, cælũ terræ miscent: qui
cęv ventris pecudes, voluptatem sectantur, et mirantur.
Hos vel in Cornos relegari, vel in Crucem attolli, ex bono
publico erat, quia suis flagitiis Euangelii candorem aspgũt.
cuius nomine immerito gloriantur, et imbecilles ab illo,
sua vitæ turpitudine deterreret. Hyis tribus hominũ generi-
bus, tumultus vbiq3 excitatos, ferimus expensos, et si qd
hic ea in re admiſsũ est, illis debetur, quos homines diligẽ-
ter verbo diuino in viã reuocãg, qui si admoniti, resipuerit,
gaudebimus oviculas ãmiſsas, nobis restitutas. Sin secus, pa-
lam impie viuentes, ingratus secularis fustuario corriget,
ne vel istorũ exemplo, alii ad simile faciũs pellicientur.
neue publica tranquillitas, quã illi perturbare solent,
violetur. Et horũ flagitiis factũ esse nihil dubitamus, q
nra doctrina, apud te sanctiſsimũ Principẽ, male audiat,
q Sycophantæ eã talem esse apud tuã Mtem accuſarint,
quæ istorũ impiſsimã vitã approbet, q secus esse, iã mũc
cõmoſtrabimus.

Purgatio de falsa religione et noua secta et blasphemia in deum.

Primũ nos ſſime Princeps, tanq3 nouæ sectæ, et falsæ doctrinæ au-
thores, malenoli accuſant, vnde intollerabilis in Deũ blas-
phemia redundet, grane crimen, atq3 facinus, et imane

flagitiũ nobis obiicitur, sed hoc Deus optimus maximus, à nobis miseris mortalibus auertat, nos uitæ dulcedine, æternæ, felicitatis uiã, et mẽ salutis redemptorem Christum deserere, aliũ sectantes, qui cũ precipites ruemus, illo omisso, à quo nõ solũ futuræ uitæ, sed etiã præsentis bonæ felicitates dependent, quemq3 solũ uniuersa scriptura, nobis, cæu certã salutis tesseram, una uoce cõmendat, hoc Deus prohibeat, ne quando nos tã detestabili scelere astringamus, neue tam crudeli crimine hanc miseram mẽam uitam inquinemus, et ut tua Sacratissime Rex prudentia, quæ singularis et incomparabilis est, queat doctrinã à nobis populo traditã, clare intelligere, et ueram de illa sententiã ferre, fontem et caput paulò altius repetẽtes doctrinæ mẽæ, tuæ celsitudini declarabimus.

Nos natura esse filios iræ et peccati, populo denuntiamus, qb9 infusa et instillata sit, uis quædam et energia ex primi Parentis lapsu, quæ semper prona, atq3 inclinata est ad deteriora, et quæ ex ipso Adã, in omnẽ eius posteritatem propagata, et naturæ uitio inspirata sit, nõ secus q3 cancro, praua incessus naturæ ui ingenitus est, et q, hæc mea natura, tã malis artibus imbuta, nullaq3 diuinæ gratiæ luce illustrata, se diligat, se amet, se admiretur, suã ueneretur gloriã, suis cõmodis studeat, et sibi uelit esse bene, q, q3 hæc uomica, ex qua ceu cloaca, omnia scelera fluunt, semper in nobis uiuat, ardeat, et æstuet, et hanc esse, per quam omnes in Adamo mortui sumus, ut Paulus inquit, et per quam filii iræ nascamur, ut idem author est, hancq3 carnem in causa esse cur spiritus Dei non maneat in homine, ut liber Geneseos docet, et hinc esse illud Apli uocẽ, nõ scio in carne mea bonũ,

hunc q3 esse illu stimulu satis constare, qñ sodientem in nob sentiamus tantisper, dñ anima in hoc caduco carnis hospitio moratur, et q, hanc sua homo pranitatem, innatam q3 vim, qñ carne semper, ad peccandu accendit, nó agnosce; ret, nullius q3 sceleris sibi consenis esset, vt est excoecatq, nisi lex adesset, sceptru exactoris, et virtus peccati, qñ mandat et damnat, hic docemus legem precipere, Diliges dominu Deu tuu, ex toto corde tuo, et in anima, et in tota méte tua, Item, quod vultis vobis vt faciant homines, facitote illis. Carnem aut se se maxime diligere, sui amorem nó posse ponere, et cupere sibi ab aliis bene fieri, et nó idem aliis prestare. Legem precipere domino fidé, dñ esse, et illu cmcd méi gerere. carnem vero Deo diffidere, et à sua industria pendere, idemq3 sentire, quod illi Ezech vij. Non videt dñs nos, deserit dñs terra. Nec vllo modo carné posse legem implere vt vt se componat, aut simulet, q, lex spualis sit, et affectu, et cor, et hilaré animu requirat. Caro aut, sicut Paulus dicit, sua quærat, et legi Dei subici nequeat, quod idem docet Chrus apud Joánē, dicens, nullus facit legem. Sic igitur homini peccatum ostendi per legem, et mortis rem agi sedulo profitemur, et hic adesse Euangeliu lætu, et amabile Nuncu, nihil exigens, nihil mandans, omnia cõdonás, quod homine consternatu, et territu, erigat et moueat de suo conatu desistendu, de suis viribus desperandu, ad Christum confugiendu, et confusa conscientiá, per fidem ad illu exigenda, illius q3 promissionibus tenacissime adhærendu esse, Illu esse semen mulieris, quod caput serpentis cõtereret.

illud esse serpentem à palo suspensum, cuius aspectu, laesi curarentur, Illud esse qui diceat, Venite ad me omnes, qui laboratis, Illud esse, qui venerit, no vt iustos, sed peccatores, saluaret, illud demiß esse, qui pro nobis, maledictu, peccatu, oppropriu, factus sit, qui pro nobis passus, mortuus, et in cruce sublatus sit, qui peccatu, mortem, inferoru Regnu, in triumphu duxerit, His firmißime credendu, ex q3, istius scripturæ, et verbi diuini auditu, nobis per diuina gratia, fidem dono dari, quæ animu nostru, illis promissionibus affigat, illasq3 imo pectori et mẽti madet, hicq3 veteris Adami, tyrannidem cessare, spiritus Regnu incipere, et homine, quòd contra omnẽ carnis sensu sit, nouã creaturã fieri, et tum demu vere Chrm diligere, et timere, et sibi displicere, et agnoscere clare, per solã fidem in Christu se seruari, nullo nec operu adiumẽto, nec meritoru beneficio, Hoc verum esse, populo, scripturis manifestissime probamus. Chrus ẽm, inquit, Fides tua salvam te fecit, Vade in pace, Et Prophetа, ex fide vivet iustus, et Paulus ijs, qui in christo sunt iam nulla est damnatio, per fidem ẽm misericimur Chro, ceu surculus arbori, Et Genesi. Credidit Abraham Deo, et imputatu est ei ad iustitiã, et id genus innumeris scripturis, syncere docemus populu, omnes, qui à conducto mundo, eterna felicitatem adepti sunt, fide in Chrm assequutos esse. Si ẽm iustificatio no esset ex fide, iã de totius diuinæ scripturæ authoritate, actu esse, quandoquidem tota scriptura in Chrm spectat, et desinit, et si mis viribus nobis salutẽ afferre possemus, tum Christu frustra natu, frustra passum,

frustra in Crucem suspensu esse, et omne illam scripturam esse fabulu factam, q̄ semen mulieris cōtereret caput serpentis, et q̄ Chr̄us pro nr̄is peccatis, maledictu, peccatu, opprobriu, et propitiatoriu factus sit, Item ex operibus legis nō iustificabitur omnis caro in conspectu Dei, Item, ecce agnus Dei tollens peccata mundi, Item si ex operibus legis iustitia, frustra igr̄ Chr̄us passus, absit, postremo, hēc est vita ætterna, vt cognoscant te solu Deu, et quem misisti Christu. Fieri aut nō posse, vt hēc scriptura vana sit, aut mēdiatur, quę est ætterna veritas, et cœlo et mūdo supstes erit, Stare igr̄ hoc et firmu esse, cœu aheneu murcu asserimus, fide sola in Christu, nos seruari, nec hāc fidem esse vanā hōmis opinionē, quā quis hōmtio naturalis, ex Contione male intellecta, capiat, sic in aīo cogitās, satis tibi nūc est, audisti, credendu esse, credes, et miterī nulla vitē mutatio accedet, illu nebulonem esse, et manere docēs, sed viuu Dei impetu, et impulsu, quo rapiamur, feramur, et diuinitus ducamur, contra carnis indiciu ostendimus. Et sanē caro ꝛ infidelitas sit, omniu malorū lezna, aut camerina quēdā, q̄ sic quoq3 fides, omnis boni lympidissimus, et semper scatūriēs fons sit. q̄q3 vt illa vērē luxu admiratur, sua industria nititur, Deo diffidit, ita hēc carnē affligat, sibi diffidat, sibiq3 maxima quēq3 à Deo pollicetur, et q̄, vt illa peccatorū, et nequitiarū parens sit, ita hēc spei, charitatis, in proximu, et omniu bonorū operum mater.

Hanc doctrinā in tua Ciuitate, tuo populo, ornatissime Princeps proponimus, et reliquā Canonicā scripturam,

cui vel minimu addere, aut adimere, nephas ſcriptura
pnũciat. quamq3 Petrus iubet ſequi, tanq3 prelucentem
nobis in hỹs tenebris, Hanc illi quadruplatores, ſuie noua
ſecta, ſuie hæreſin vocent, nra nihil referre, in animu
neu induximus, Illud ẽm nos mirabiliter conſolatur, q
apud te talem Pricipẽ, cauſa agẽda eſt, qui nõ ſecũdu
ullius hõis gratia, ſed ſecundu diuini verbi veritatem,
ſententia ferre, honeſtiſſimu ducis, Hic ia per Deu
immortalem rogamus clariſſime heros, vt pro tua pul-
cherrima in nos prudentia, et pro ſingulari erga tuos cle-
mẽtia, expendas, nos ne ſimus noue ſecte authores, qui
Chri doctrina pfitẽur, lucrena ad eterna felicitate, via
nõſtrantem. an nri calumniatores potius, qui eu hanc
noua ſecta appellent, que ſola, et vera ſalutis via eſt,
neceſſe eſt eos alia hæreſin ſequi, que à Chriſtianiſmo
aliena ſit, Et ita fit, vt illi in eo crimine hereãt, cuius
nos inſimulant, Nos igr blaſphemie culpa liberamur, et in
ipſos tranſfertur, accidit q3, quod ſacru prouerbiu teſtatur:
Impius in fouea cecidit, qua fecerat. Nũc ſperamus ſatis per-
ſpicuu eſſe, nos nec falſe doctrine authores, nec blaſphemos
eſſe, quos ſeuerus Dei Judiciu manet, et quibus ſic minat,
Qui ceciderit ſuper lapidem hunc, cõfringetur, ſuper quẽ
vero ceciderit, cõteretur. Et quando doctrina, que caput
eſt, bene habet, ia pgemus de reliquis nos expurgare,

Non esse Blasphemiam in diuinum Sacramentu commissam: Et cur e templo sublatum sit?

Accusant, q3 Sacramentum Christi, indignis modis à nobis tractatu sit, quod mei malenoli nunq3 fecissent Christiamisse Principes, nisi Christi doctrinâ, hominu institutioni posteriore habuissent, et nisi impiu hominu errore, q3 sanctu aterni Dei institutu, sequi mallent, nihil curates diuinâ scriptura, quæ diligenter canet, subinde monet, et sæuere præcipit, nihil nos nec addere, nec adimere Christi doctrinæ debere, Hic enim temeritas hominu, ne dicâ impietas, nimiu sibi sumpsit, et suæ libidini quæ semper diuina cõspurcat, nefarie indulsit. Chrus moriturus, quo perpetua sui erga nos beneficii memoria duraret, et quo illustre ac sacro sanctu suæ benevolentiæ erga nos, signu relinqueret, quo mea fidem cõfirmare, stabilire, et corroborare possemus, nouu Testamentu instituit, vt corpus, quod pro nobis traditu est, sumeremus, et sanguinem qui pro nobis effusus est in remissionẽ peccatoru, biberemus, in memoriâ sui, quo fides mea vegetaretur, et accenderetur, ad conflictu aduersus Carnem, peccatu, et inferoru portas, certoq3 sciremus nos in Chro victuros esse, Et hinc enasit et irrepsit nimia modica humana impietas, et Testamentu Christi violauit, et quod, ne cogitari quidem sine magno scelere potuit, sanguinem nobis intercepit: quo mea peccata abluta sunt, Chrus inquit bibite ex hoc omnes, humana impietas

vetat, Ille iubet de quo Deus dixit, Hic filius meus dilectꝰ est, ipsum audite, Illi prohibent de quibus Chrús dixit, cauete à fermento Phariseorum, Quid igr Christianissime Princeps vis nos facere, hominis ne impietatem, an Christi doctrina sequi? nimirum dices cum Petro Apostolo, oportet Deo magis obedire qꝫ hominibus, Illud nos quoqꝫ ratum habemus, sub vtraqꝫ enim specie sumimus, sicut christus instituit, quamobrem si factum nostrum damnat, Christi institutum damnant, quod auditu horrendum, et modis omnibus intollerabile est, adeo nihil pudere humanam caecitatem, vt etiam Christi pulcherrimum pro salute nra facta vituperet, sed manet illa, sanctum Dei iudicium. Jam, qd Ciborius, vt vocat, sustulimus Sacramentum, non cedit in Dei contemptum, sed in eius gloriam, Esaias em clarus testis est, Deum nolle in templis manufactis habitare, et praeter Christi institutum esse vel inde satis patet, qꝺ ille inquit, neqꝫ in monte hoc, neqꝫ in illo patrem adorari, sed in spiritu, et veritate. Satis igr perspicuum est sanctissime heros, in his nos Chri authoritate sequi, non nram stultitiam, quae suas manus continebit, ne quid immutet, aut recenset praeter Christi doctrina, quam necessario cogimur sequi vel salutis dispendio negligimus, Si tame quis contendat, hoc ciuis nos facisse, qꝫ. per imbecillium charitatem nobis licuerit, illi fatebimur nos fragiles homines esse, et haud scimus, an hac parte, no nihil delictum sit, sed nihilominus lenius, et moderatius nos ita acturos esse pollicemur, quod cum imbecillium salus, tum nrum officium postulat.

Nec in Diuam virginem matrem: nec in Sanctos peccatum esse: et expurgatio de Statuis e templo eiectis.

Porro nos deferunt, q; sanctissimæ et purissimæ virginis Mariæ, et reliquorum diuorum contemptores simus, quod nunq3 faceret, nisi turpissimæ calumniandi libidini segui, q3 verum, et honestum colere, suauius illis esset, nos diuam virginem nostrum, et reliquos sanctos, amplissimis, et pulcherrimis a deo virtutibus, diuinitus exornatos prædicamus; Verum nullo diuorum merito, sed inenarrabili Dei misericordia, hoc factum probamus, Propheta enim inquit, omnis homo mendax. et Paulus, omnes conclusit sub peccato, vt omnium misereatur, Item, non est volentis, neq3 currentis, sed miserantis Dei, Item, Iacob dilexi, Esau odio habui etc. Laudans igit Dei munera in sanctis, quæ nobis, ceu documenta, siue exempla, ob oculos posita sunt, admirabilis et immensæ Dei misericordiæ, erga genus humanum, illumq3 liberalem et benignum parentem esse, ad quem solum confugiendum sit, testamur. Sed hic incredulitatem, veram omnis mali radicem fingere Christum, ceu tyrannum, eumq3 diuos, ceu tyranni Aulicos, censet igit Aulicos sibi muneribus esse coercendos, per quos sibi ad Dominum aditus sit, Hanc impietatem sacri Doctorculi hactenus non extirpant, quod illorum partim erat, sed corroborarunt, nec temere, Vberrimus enim inde quæstus ijs fuit, quandoquidem nemo ferme hominum fuit, qui non diuum tutelarem in cœlo haberet.

qñe certis diebus, certis officijs, sibi demererentur, Et tan-
ta fere fuit peculiaris Numinis cura, vt prope veri Dei
cultus, prorsus omitterentur, Et si clienti paulo amplior
res domi erat, tanto Patronus foelicior, aut ém sumptuose
instructus in templo fulgebat, aut domi molliter vestitq
astabat, Est ne hẽc notabilis impietas, ex sanctis facere
idola? et scelus horrendum, ex Christo Tyrannum? quod il-
los facere luce clarius est, qui Patronum apud Christum
sibi parant, De quo Prophẽta inquit, Ille scelera et lan-
guores nr̃os portabit, et Joannes. Si quis situt, veniat
ad me, Item, ad me venientem non ejiciã foras, Item,
petite et dabitur vobis, Postremo Paulus. Unus Conciliator
Dei et hominum, homo Chr̃us Jesus, qui dedit semetipsum
precium redemptionis pro omnibus, Quare recte asseri-
mus, duos non adorandos esse, vel q ipsi gloriam,
quã Deo debetur, vt vivi fugerunt, ita et mortui nõ
agnoscant, Vel q, scriptura prẽcipiat, non habebis Deos ali-
enos, Item. Adorabis dñm Deũ tuum, et illi soli servies.
Quamobrem nos nõ male meremur de Divis, qui christi
dona in illis miramur, sed illi, qui ex illis idola faciũt,
quod et ipsi sancti execrantur, qui solius Dei gloriam
celebrari, et prẽdicari volunt, et Deus nullo modo ferre
potest, quia, vt scriptura inquit, Zelotes est.

Ex hijs satis superq3 satis perstrictum est Sanctissĩe Prin-
ceps, quid de statuis sanctorum censendum sit, quas è
templis sublatas esse, delatorès mei sine fine vocife-
rantur, quod non mirum est. Ipsi enim saxei et truci,

saxis et tenueis delectantur, et gaudent, nihil animaduer-
tentes, quante impietatis, simplici populo causa sint, qui
illis diuinu honore habent, quod ne fieret, Deus prohi-
buit, ne quis sibi sculptile faceret, Et Prophetæ aliqua-
do idola, quibus diuinus cultus habebatur, confringe-
bant, adeo illa non ferenda putabant. Verum cum
nos sciamus, Deu, Cordiu Judice esse, asserimus diuini
verbi virtute, ex animis hominu auellenda esse, et
deinde, nullo manus admouente, paulatim collapsura.
Quamobrem nó probamus hoc hominu genus, quod néo
tempore tumultuatur, in subuertendis statuis, partim,
q imbecilles quosdam mire offendat, partim q plus tur-
bé, q3 bonæ frugis in se habeat, et q hic ex vno, aut
altero templo, Idola elata sint, temere magis q3 consul-
to factu est. Nã quidam impuri, et titulo tantu Chri-
stiani, quos Dyabolus semper instigat, ad traducendam
Euangelii gloriã, clanculu è templis, statuas sustulerit.
Hoc vbi illi resciuerunt, quoru sumptu factæ, et quoru
cura in templu deportatæ erant, ex vno templo, aut
altero, communi magis consensu, q3 consilio, statuas
extulerunt, quæ res nó tam valde noxia est, q3 no-
bis vehemẽter displiceat. Quare in posteru diligenter
cauebimus, ne quid tale accidat; quandoquidem illa
curanda sunt, quæ ad Ecclesiæ ædificationẽ conducut,
cauenda vero, quæ vel minime nocent.

Monachos non esse eiectos: et cur aurum et Argentum e templis collectum sit.

Monachos conqueri, se hinc expulsos, falsw esse, ipsa res indicabit; Et si illorw pertinatia et impietas hoc ipsw meretur. Cw ergo illorw vitæ Institutioné, à Christo alienam esse videremus, q̃ hic præcipiat, In sudore vultus tui, vescéris pane tuo, et illi in ocio, nó suo, sed alieno vescántur, et fatua, et ridicula precepta, à se se cómenta superstitiose colant, è quibus sibi sempiternam felicitatem pollicéntur, cw Deus apud Esaiam dicat, Item Euangelista Matt. Se frustra coli mandatis hominw, et Paulus, Gratis per fidem seruati estis, Et aw ehiam vitæ, cótra proximi charitatem instituta, et doctrinam nec puram nec piam, oculis palam ceneremus, quia sibi nó proximis viuunt, cw scriptura dicat, q̃ nó nobis, sed proximis viuendw sit, et doctrina ad sanctw vitæ gemus corroborandw cóparata, et non ad Euangelii gloriam omni execratæ prædicandam composita; egimus aw illis, q̃ Christiana charitas postulat, vt sanctæ vitæ institutw, à christianissimo non esse alienw probarent. Quod vt facerent, nec Senatus authoritate compelli, nec sui ordinis amore, aut religionis pietate, adduci potuerunt, Ad hæc non satis illis erat, q̃ aliorw bene parta, cum furi male dilapidarét, sed etiam seditiosis clamoribus, omnia perturbabant, et falsa doctrina, multos illaqueabant. Quamobrem oés

in vnu Cœnobiu concluſi ſint, ne malu dare poſſent, Ciuili Reip: Statui, aut Chriſtianiſmo, ibiq3 ne qua re egerent, Ciuitas, pro Chriſtiane charitatis offitiõ, ſedulo curatura erat, At Monachi vbi ſuã exiſtimationem amiſſã, ſanctitatis opinionem periiſſe, ſplendidam hypocriſim detectã, et queſtus faciundi occaſionẽ, ſublatu eſſe, viderint, vt eſt ſuperbu et impaciens hominu genus, alio migrare placuit, vbi queſtus vberior, et vetus ſue hypocriſi honẽ eſſet, et ita ſua ſponte dilapſi ſint, non à Ciuitate expulſi. Nouimus enĩ Chriſtu præcipere, vt ſinamus inter tritica zizaniam creſcere, et propterea primũ cõmuni, et Senatus et populi conſilio, è templis aurea, et argentea vaſa, collecta ſint, et apud Senatu depoſita; ne fugitiui illi, aliquid earu rerum, conuaſaret, quas à Ciuitate expilauerant, aũ quibus ſe in pedes conijcerent, et diligenter proſpectu eſt, ne hæc vaſa diſtrahantur, ſed aſſeruentur in vſu pauperum, et in præſidiu tuæ Ciuitatis, atq3 Regiæ iuris,

De Cerimoniis in Eccª: et ordine quem ſublatum falſo accuſant.

Nihil tam bene dici, aut doceri poteſt, quod male narrãdo, et aſtute calumniando, depranari non queat, quamobrem, ſi hanc legem recipiũs, vt cuiuis liberum ſit

camillari, magna fenestra aperiemus, improborum nequitiæ. et reliquum est, vt omnes boni à præclaris et honestis conatibus desistant, quos maligni virulenta lingua semper insectantur. Siquidem horum scelera, quæ illorum virtuti, maior honos habetur. Nos docemus Christianos, qui per fidem Christo implantati sunt, omnes esse Sacerdotes, omnes esse Reges, omnes esse liberos, quantum ad spiritum attinet, sicut Petrus inquit. Vos autem gens electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, etc. et Paulus ad Galath. V. In Christo Jesu, non est Judæus, neque est Græcus, non est masculus, non est fœmina, non est servus, non est Dominus, sed omnes, vnum sumus in Christo, hic nullus ordo, nulla singularis personarum authoritas, sed popularis illa, æqualitas est, et celebratur. At vere Christiani, vix pauci reperiuntur, nam vulgus hominum, qui Christiani salutari gaudent, et haberi volunt, longissime fere absunt à Christo, qui labiis eum, tantum honorant, non corde, qui cum in choro non sint, eos legi subiectos esse, quis dubitat? Siquidem Paulus docet, legem iniustis esse positam, hi partim civilium legum authoritate, à malefitio coercendi sunt, tum ceremoniarum institutione ad Christum pertrahendi; quandoquidem Paulus ad Gal. iij. inquit, Legem Pædagogum in Christum esse, qui Ceremonias, quæ ædificent, instituat, quæ pro tempore mutari possunt. Apostolus enim inquit, Ne vexemini decretis, quibus pueri exerceri, erudiri, et formari possint, vt paulatim ad cultum Dei assuescant, donec robur in sanctis faciant, et in Christo grandescant, Nec pueri modo

sed omnes horu similes, et idem ordo verbu Dei populo
demmaict. Sunt igr eligendi Episcopi, et Diaconi ta-
les, quales, ad Timotheum, et ad Titum, nobis Paulus de-
pingit, vitæ sanctimonia, et sacraru lrarum peritia iux-
ta excellentes, et omnibus eximiis virtutibus clari,
qui christiana Rempublica, pie administrare queant,
et qui non minus sancte, qz vtiliter in illa versari
possint, Quamobrem ordinem nō submouens ex Re
publica christiana, quod homines ad calumniandu
nati, vociferantur, sed tantu nos disciplina et institu-
tione ab illis variamus, nos iuxta Christi institutu,
iuxta Apostoloru disciplinam, iuxta sacraru lrarum
sententia, omnia in Ecclesia munera exequimur,
illi vero secundu consuetudinem, quā cer per ma-
nus, à maioribus suis, hominibus male pijs accepit,
et secundu mandata humana, et secundum vana
stultoru somnia. Nos scriptura sequimur, De qua
Christus dixit, ne apicem quidem ab illa, periturū
esse, illi vero eos, quibus Christus minatur, omnis
plantatio, quæ non est à patre meo, exradicabitur.
Jam quis non videt nos hic nihil peccare? illos autem
atrox flagitiu patrare, qui primitiuæ Ecclesiæ, quæ
sola pure christiana fuit, institutum deserunt, impia
hominu commenta amplectentes, cu Episcoporum
officiu sit, in ecclesia, omnia ad diuinas lras, tanqz
ad amussim exigere. Quapropter si ubi à diuina-
rum lrarum puritate aberrauerimus, vt sumus

homines, illi qui nos ad eas reuocarint, magnam apud nos inibunt gratiã, tantum abesit, vt illis parum æqui, simus.

Pudet nos propemodũ, maxime et augustissime Princeps, tam multis apud tuã Regiã vtem agere, cui, singulari Dei optimi maximi beneficio, contigit, tam admirabile, omniũ illustriũ ornamẽtorũ, et pulcherrimarum virtutum specimen, et deum, vt pro foelicissimi ingenii acumine, et pro exactissimi Judicij dexteritate, et pro eximia sacrarũ rerũ cognitione, de causa, vel nude et temere proposita, facile sententiã, rege, omniũ Seculorũ, maximo, et prudentissimo, dignã feres, quæq3 sempiternã, Sanctissimi et Christianissimi Principis, laudem, posteritati testaretur. Quamobrem, et nos, et nostram causam, tibi, religionis Christianæ, et Euangelicæ gloriæ studiosissimo, commendamus. Cui diuino et humano Jure subiecti sumus, nihil ambigentes, quin tua amplitudo, hoc decernat, et cõstituat, quod tuæ sempiternæ apud posteros memoriæ, gloriosum, et communi omniũ subditorũ saluti, salubérrimũ, et ad gloriã, æterni Dei, et dñi mei Jesu Chri, celebrandã, aptissimũ sit, qui tuã Regiã vtem, nobis ad Regni foelicitatem, pariter, et ad ánie salúte, dñi nicolaum, et florétem, in suã laudem, fecerit.

Responsum a Sigismundo primo Rege Polonie Datum nunciis Ciuium Gdanen: post oblatas per eos Regi Appologias precedentes: in cosilio regio

Persuasu habuit Sacra vtas Regia, cu vos benignissimis lris smis dudu admonuisset de his, que aduersus fidem, et religionem sanctam Catholicam, ac etiam aduersus authoritatem suam Regiam, patrata esse in Ciuitate Gdanen, fama cognouerat, cu vos vtas sua cohortata fuisset, vt tam templa, et monasteria spoliata, totumq ordinem Ecclesiasticu, turpiter et insolenter eiectu, qui primu illic à maioribus eius vtis fundatus est, et protectioni vtis sue subest, et in quem vobis nihil est, vel Juris, vel auctoritatis: q etiam ingratu, ac officiales depositos, qui eius vtis locu tenent, in ommibus, et ex integro restitueretis, Persuasu, niquam, habuit vtas sua, q ad ea clementissima, et iustissima sua monita et mandata, vel parere iussis eius vtis, vel aliud responsu dare, q à vobis accepit, in animum induxissetis.

Veru, cu Legatio vra, et prolixe ille Apologie vre, vobis quidem subiectionem, obedientia, et fidem preseferentes, re aut ipsa, nulla ex parte voluntati, et expectationi vtis sue satisfactu esse, nec vt fiat in posteru, vos velle, abunde declararunt, Idq pretextu verbi Dei, quasi vero vtas sua, quicq contra verbu Dei niteretur, aut ignoraret, quid cotineat Euangeliu, quales sunt effectus et fructus verbi

Dei, et quales verbi Apostatici, quos nunc etiam et ea ci vident.

Cum tamen ūtas sua, pro verbo Dei, vt Christianum decet Principem, semp stetit, et stare vult, ac illud iuxta sensū et intel; lectū vniuersalis Eccle, quę illi sola fidem facit, nō iuxta vi; rulentas obtrectationes, et cōmenta Apostatarū, qui illud li; bidini, et nepharijs facinoribus, opeculū faciūt, cōplectitur, ac veneratur.

Et pinde vna ex parte, perpendēs eius ūtas, debitū ac officiū Chriāni Regis, exemplūq3 aliorū Principū, et Nationū Orbis Christiani, perpendens q3 nō conueniret, vt eius ūtas, quę hac; tenus sanctę Religionē Catholicā, pro viribus sua, aduersus potentissimos hostes, tutata fuerit, illa in Regno et Dnijs suis, ac insolētibus et sacrilegis Prēuaricatoribus labefactari, et pphanare permitteret.

Ex altera vero parte cōsyderās eius ūtas, humiles supplicesq3 vrās, cōsyderās merita maiorū vrorū, et dignitate Ciuitatis suę Gdanēsis, quā semp eius ūtas singulari gratia est pśequuta, ac nolēs eius ūtas q3q3, in negotio tāti momēti, pcipitanter agere, quod ūti suę, pter oēz opinioēz, à tā insigni Ciuitate sua accidit, cōtinēdos vos adhuc aliquandiu hic cōstituit, donec ma; turius cōsiliū capere possit, quo pacto et ūtas sua, officio suo satisfeāre, et vos spes vra, de clemētia eius ūtis, nō fefellisse, videri poßit.

Quare cōtinebitis vos interim in hac Ciuitate, vt hospites decet, modestē et cōtinēter, ūtas vero sua Regia, vos deinde, quātū eius debitū, et honor patietur, clemēter absolūe dignabit.

Sigismundus primus Rex Polonie Consiliariis Regni Polonie

Re, etc. Cu intellexissemus iam pridem, turbas, et seditiones intestinas, pullulare in Ciuitate nra Gedanesi, potissimum contagione Lutherana, egimus sedulo, cum per Nunctios, et lras nras, tum vero publicis edictis, aduersus Lutheranismu, vt ipsa Ciuitatem ab his tumultibus, et erroribus cohinere potuissemus, verum, cum plebs illa, neglectis admonitionibus, et contemptis edictis nris, indies magis in ipsum errorem, et seditionem flaberetur, plurimaq; contra Deu, et beatissimam virginem Matrem eius, ac omnes sanctos, indignissima committeretur, in diuinissimu Sacrametu blasphemaretur. Ciborea, Altaria, Imagines, picture, in Ecclesiis essent confracta, et cotumelliose eiecta, Calices, patine, Cruces, et alia Clenodia, de ecclesiis accepta, et asportata, monachi et moniales spoliati, et de monasteriis eiecti, nouæ sectæ, et noua religio inuecta, Oratores et Consiliarii nri, et presertim Rendus dns Epus Wladislauien, contemptus, et per seditionem indignissime habitus, Proconsules, Consules, et alii officiales Ciuitatis, licentiosissime depositi, et opprobriis affecti, aliiq; in locu ipsoru, indebite suffecti, Burgrabius, contra authoritatem mea, exauctoratus, et nouæ de illo Constitutões, in derogationem potestatis mee, factæ, Iuditia nra Regia violata, furca et rota, in foro, extructa, cotra Priuilegia et libertates Ciuitatis, orphanis et viduis, cessus

prohibiti, vt nomi Consules, qui in domibus Census obligatos habent, soluere illos non teneréetme. Insigniores Ciues nullo tempore securi essent, Ecclesiæ parochiales Iurispronatus méi, externis Sacerdotibus, sine scientia, et consensu méo, collatæ fuissent, et alia innumera facinora perpetrari, Visu fuit Consiliariis méis, qui preterita Quadragesima, cu ex Regno, tum eciá ex terris Prussiæ, hic apud nos fuerút, vt Ciues ipsos Gdanen, de his ommibus, per trás meas admonerẽg Scripseramus itaqz illis benignissimis verbis, quæ de illis essent ad nos perlata, quæ propemodu fidem excedere videbantme, mandauimusqz illis, vt si ea vera essét, primu omniu, religioné sanctá Catholicá, ad eá obseruationem, et ordinem, quem à maioribus suis, per manus accepissét, et cu quo, nobis subditi facti sunt, in ommibus, quæ mutata, destructa, ablata, et violata essent, restituerent, Sacramétu Eucharistiæ seruari in Ecclesijs, ac Monachos, et Monachas, ad Monasteria, quæ Maiores méi fundauerãt, et Plebanos ad suas Ecclesias, quæ méi Iurispronatus sunt, redire libere permitterent, intrusosqz qz primu ejicerent: quádoqz durãte hoc errorũ fundamento, nihil boni sperari posset in rebus, Deinde negatu omne, indigne, et indecéter depositu, restitueret, Constitutionesqz, quas propria voluntate, et seditiose confecerunt, abrogarent, rotas et patibula nidigrissima Carnificinæ insignia, è foro dejceret, seqz in omnibus, tam diuinis, qz humanis rebus, et negotijs suis, ad priscu, et laudabilem morem, ac instituta, quibus aucta est Ciuitas eorũ, reducerent, Nam si ipsi inter se id facere nó curarét, q nos debitu, ac officiu Chriani

Regis prętermittere nó possemus; Et proinde, vt ad omnia nó; bis per eundem Tabellariú nostrú responderent, quibus hís nrís, ipsi Cmes hactenus nihil respondétes, et vt accepimus, multifariá de his rebus secú deliberántes, miserunt tandem ad nos Nunctios, qui potissimi huius tocius tragediæ, auspi; ces, et Antesignani, perhibentur, qui venientes huc, multa dixerunt, et scriptas Appologias, nobis dederút, quibusqde prętextu verboru, omnę obedientiá, et subiectionę testati, sensu tamę, et re ipsa pene confessi, rationes adducebant, quibus ea cómissa sua tueri, et culpá diluere nituntur. Prout Pętas vra, ex ipsis corú Appologijs, facilis cognoscet, quarú tota summa est, de concordia quada, inter ipsos mu; tuo inita, deqz Constitutionibus, et ordinatione noua facta, tá in religione, qz ecia in rebus Ciuilibus, iuxta verbu Dei, Hoc demqz palam testati, se ipsas Constitutiónes et ordinationes, ad aras vsqz, ad sanguinem, et vitá, defen; re nolle,

Nos scientes hęc omnia, tumultu populari, et per oppressiócz potiorú Ciuiú, confecta esse, Perpendeú, vna ex parte, vt res noua nó sit hæresis, semperqz nó solú Ecclesię, sed ecia rebus publicis pernitiosissima, vt nó alię solú diuinę et hu; manę leges, sed ecia nóa publica institutа doceant plane, quo pacto se Reges et Principes Chriani, in talibq enębq gerere se debeant, vt hactenus vbiqz arcetur et explodatur hęc seditiosa disciplina, et vbivbi ea pestis irrepserit, omnia diuina et humana sub prętextu verbi Dei confundat, vt ipsi Gdaneú, contemptis edictis nrís, poenú cófiscatois bonorú omniú, manifestissime inciderunt, et vt nos gerere

in eo casu conueniret, et presertim cu aliorum multorum oculi, ad ea vna transactione sint intenti, ex eaq3 posse, et vtilitatem non vulgare, et honorem nobis incomparabilem prouenire, si hoc malu ex illa Ciuitate tolleretur. Pernitiosu vero exemplu, si secus fieret, et nos leniter dimitteretur, ad reliquas Ciuitates Prussie, et forte etiam ad intimiora pmanaret.

Ex altera item parte, consyderates, quanti momenti sit Ciuitas ipsa, cosyderates obstinata eoru sententia persistendi in eo errore, qui multoru animis infusus, difficillime eradicari posse videatur, Atq3 ita nobiscu rem expendentes, et vteaq3 ex parte, grauem et difficilem indicantes, presertim, que vim et coactionem postulare videtur, si audatia seditiose plebis cohercerei, et malu molitu exradicari, vt maxime opus est, deberet: retinendos ipsos Nunctios, et rem ad vram Pretem, et potiores alios Consiliarios nros deferenda, necessarium duximus. Hortamurq3 eande Pretz vra, vt nobis quanto eius sua sniam perscribat. quo pacto nos in eo casu, gerere et conseruare debere censeat. Nam hinc multa mala, et bona futura dependent. Bene valeat Pretas vra. Datu.

Deliberatio in causa Gdanen.
Jo^nis Laski Archiepi Gnesnensis

IN negotio Nunciorū Gdanen, videtur considerandus p̄s status illius Reipublicæ, in qua nō Patricii, nō ex melioribꝫ electi, nō etiā ipsi per seditiōē in ingratus susc̄epti, neqꝫ etiā ipsa promiscua multitudo principatū, sed pauci ex infima Plebe, sordidæ conditiōnis, qui ꝑ in aliis motibꝫ Ciuitatis, semper fuerint seditiōnū ingrei, et authores, sue sortis homines sibi iunxerūt, egenos, diuitibus et nobilitati Ciuiū infensos, in alienas fortunas cupidissimos, inpetu impatientes, Principem suū, ob eius perpetuā absentiā, nihil reuerentes, ac nihil instū, nisi omniū rerū paritate ducentes. Et ideo in spem libertatis, et ad tumultus facile ductibiles, qui iā vt ad omnia nouanda pretextū habeant, Enāgelii auctoritate, vt libet abutuntur, constitutis etiā Predicatoribus seditiosissimis, qui nihil magis studeant, qꝫ plebem ad libertatis ambitionem, et contemptum Superiorum allectare.

Secundo, qꝫ illorū terror, et magna licentia, Patritiorū aios et meliorū Ciuiū partem, adeò oppressit, vt aut patria carere, aut illis subesse malint, qꝫ obmitendo, vel iniurias suas cōquerendo, occasionem prebere nouis tumultibꝫ, et se cū Patria in capitale periculū precipitare.

Quare neqꝫ conuenire inter se, ad capienda cōsilia, neqꝫ

contra tanta tyrannidem mutuo audent, cu chal sacra-
mentis, et ppriis subscriptionibus, ad consentiendu in illorum
Constituta, imo ad se ipsos damnados sint per vim adacti,
quod, isti modo, Compositione et Concordia appellant.

Quamuis in illo Ciuitatis motu, maior pars inferioy Ple-
bis spe potiunde libertatis, ex Nouatione rerum illecta, se
illis seditiosis adiunxerit; tame ia videntes, nihil in rem
Ciuitatis, sed omnia cupiditatis studio, geri, magna in par-
te resipiscunt, partim etia metu Regie indignatios, cuig
saueriorem ultione futura, ia fama admonuit, damnat omia
que acta sunt.

Aduertendu etia, q; isti Nuncii missi sunt magis, ad instigatio-
nem bonoru, libenter obtemperare volentiu Regie uti, vt
videlicet hi, qui facto suo indignatione Regia Ciuitati indu-
xerunt, curent etia purgare illa à crimine, si possunt, ac
placare animu Regis, ne quid deterius accidat. Vnde mag-
na est Ciuiu illic expectatio, que exitu habitura sit hec
legatio, et videtur tocius Ciuitatis voluntas, ex hoc euentu
pendere, et no solu illius Ciuitatis, sed etia tocius Prussie,
vt vel illi, vel isti sint futuri victores, prout videret animus
Regiu se inclinare, vel ad molliciem vel ad saeuitatem,
nec dubie eodem etia vento Polonia tota statim afflabitur.
Est aut magna spes, si ultas sua saeuiorem se ostendet, in
illoru Nunciou expeditione, ad omnia integranda
facilis erit via et occasio.

Cum aut omnia mandata Regia, illuc missa, magno stu-
dio sint à Comitate celata, et prorsus suppressa, Certum

est, propterea magnas dissensiones esse ortas, ab his, qui integri adhuc erant, et Regii nominis ratione habere cupiebãt. In quorũ vota, cũ tota nuper Ciuitas pene descendisset, ac omniũ rerũ executio, Consulatui iterũ delata esset, hijs abrogatis, qui Plebis nomine, omnibus consilijs adhibebantur, tamẽ tantũ valuit seditiosorũ error, vt nihil profiterentur. Quare consultũ videtur, modũ aliquem inueniri, vt Nostratorũ, Mechanicorũ, et aliorũ ordinũ congregationibus, secundum consultum, facultas esset, libere, et absq; metu, dicendi, et decernẽdi, quæ eis viderẽtur, vtq; omniũ sententiæ, ad notitiã vtris Regiæ deducerẽtur, ex quibus intelligere posset, quos habeat subditos obedientes, quos rebelles.

Idem videtur faciendũ, cũ exanthoratis Cõsulibus, vt hii quoq; libere causã suã dicere possint. Ne aũt hæc res, illis maiori periculo sit, cũ sint iuramẽtis, et inscriptionibus obstricti, ne se defendant, videntur citandi hæres Regius, vt purgent se ab hijs crimimbus, de quibus per istos Nunctios sunt apud vtrem suã delati, maxime, quo ad excitatũ tumultũ, et malã administrationem, et ad audiendã supplicationẽ Maiestatis Regiæ, Idq; fieret, vel coram deputatis Commissarijs, in Mariebnrgo, vel, quod consultius videretur, hic in Regno, retentis interim istis Nunctijs, quo libernus illi defensiones suas, illic parare possint.

Hijs præmissis, cũ proposita legatio in tribus Capitibus summarie versetur, primũ in religionis defensione, secundũ, in purgatione excessuũ et inobedientiæ, terciũ, in petitionibus quibusdam Regii subsidii, et defensionibus, ac singularibus quibusdam

actionibus, ad omnia, videtur breuissimis verbis, offensu Regis animu præferentibus, respondendum.

Ad Primu. Nouit ætas sua, ab ineunte ætate Euangelicis præceptis æducata, quantu tribuere debeat Euangelio, et Dei verbo sincero, de quo cognouit multa ab ipsis Nutritiis dicta et affirmata, à quibus Catholicæ Ecclesiæ præsides nunq̃ dissenserunt. Cu aũt videat ætas sua, istos Subditos suos ob ritu et obseruationes quasdã à Communi fideliu Ecclesia se separare, et rem hanc inter duo versari, vtrũ videlicet Germanu scripturæ sensu habeant, an veteres illi, quoru doctrina ab ãplis, ad næa vsq̃ tempora, vniuersa ecclesia est amplexa, an isti Neoterici, qui ita in Ius suu scripturas trahunt, et de omnibus sententiã ferunt, vt milli Euangeliu nomen permittant, nisi, qui sapiant, quod ipsi, non pót perpendere ætas sua, cur nõ magis concedere debeat, maiorũ authoritati, quoru doctrinæ, vita ꝓbata, et vniuersalis Ecclesiæ, per tot Secula vsus, et cõsensus, confirmauit, q̃ istoru, qui neq̃ sibi ipsis constant, neq̃ aliu fructu suæ doctrinæ ostendunt, q̃ ꝙ tumultibus et cædibus, totu inuoluunt orbẽ. Et cu vniuersalis Ecclia, nihil adhuc aliud de hȳs rebus statuerit, liceat ætas sua in his, quæ pridem mandauit, et ordinari uolut, quibus cu magna contumelia Regij nominis, illi hactenus nõ parueruut. Quãuis etiã iuxta eoru ꝓpriã doctrinã Principu mãdata, in harũ rerũ ordinatione sint obseruãda, Ideo data de his ratioq̃, vt quæ congrua, et sufficiẽs nõ est, ætas sua nequaq̃ suscipit.

Ad secundu. Quoniã huc tendit illa conuitati tumultus,

et inobedientie purgatio, vt eos, qui ex ingratibus depositi sunt, maxime iuuet, nō pot in tanta causa, vtas sua pretexere, quin etiā illos, ratione actorū suorū redditureos audiat, prius3 aliquid, de eorū punitione, qui tanti mali authores fuerint deprehensi, decernat. Quapter constituit vtas sua, vt ipsis Nunciis interea hic manentibus, illi huc retinentur, per Fiscalem Regiū, obiectis crimimibus responsuri. Quod, vt liberū illis sit, mandat vtas sua, per ipsos Nuncios, apud Consulatū et Comitatem, fuideri.

Ad tertiū. Non vult vtas sua, vllo modo, in his que iustitiā subditorū suorū attingunt, aliud decernere, aut admittere, 3 quod iā per Imeis ordinē est constitutū. Quoniā vero et Nuncij vtis sue dignissimi, et omnia mandata Regia, in illā Comitatem missa, per ipsos subditos vtis sue contemptibiliter, et indigne, tractata sunt, ac omnis prope obedientia vti sue subducta, nō vult vtas sua in alijs, que ipsi petunt, hoc tempore eos exaudire, sed de modis et remediis, Regio honore dignis, quo pacto hanc rerū rebellionem castigāt, cogitare.

Videtur eīcadū, vt Respōsio vtis Regie, quēcūq3 ea futura est, si modo seuēritatem preseferat, apud Comitatem emulgetur ne vel immutari, vel tota suppzimi p Cōsulatū possit.

Supra oia, que in cōsultacōez adduci possūt, presentissimū remedium esset, oibg hijs difficultatibg et periculis, vt vtas sua psentia sua in Prussia exhiberet, saltem in Maziburg. ac aliq3 ostenderet, offenso Principe dignū, Sola. n. hec res restituere oia integra, absq3 dubio posset.

Sigismundus primus Rex Polonie Gdanensibus.

FAmati fideles dilecti. Venert ad nos Nuctii vri, fecerut nos certiores, de eo Statu et ordine vro, quate futurew in tw insign, nra Ciuitate, nugz credebag, Quare vt exactius cognoscere posseg, mutatarw rerw conditioez, opus habeg, nonnullis ex Cosulibg. et Coiuibg vris, qs notiatim nro mandato, huc vocados duxim, volunggz, et mandans vobis districte, vt vnw quegz eorw, qs voarg, libere ad nos venire permittatis. Pro gra mea no alte factmei.

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie Ferbero Burgrabio Gdanen datum.

SAcra Mtas Regia, audire dignata est, nuper vrusw, et excusacoz vra, ad ea q vob p dnm Palat Crac, comeoraci fecit, no ex vlla indignatioe sua, sed vt vob declararet, qz no incognita sit eius Mti ea, q acta sut in Ciuitate vra, ex qbg inigb hec oia mala processit. Vtunggz est, accipit in pns eius Mtas p sua in vos gra, in ea parte, excusacoz vra, vt retulistis.

Et, quod ab eius Mte postulastis, vt vos in hoc casu no deseret, ppter Mtas sua vos huc euocauit, ppter re tanto studio est aggressa, vt vos no deseret, vtqz tw insigne imprimis Deo oipi, deinde eciaz sibi, illataz iniuria, impunitaz no sineret, et vos, et Ciuitate vraz, extam ignomioso, et pnitiosissio errore liberaret, Et ppter, quemadmodz iaz vob dictu est, vult eius Mtas, eciaz in hac re, vro vt consilio, no diffides in prudetia et fide vra, qua Mti sue obstricti estis, p tale datum sitis consiliu ei Mti, qle videbit opportunu, et p vidicada divina, suaqz iniuria, et eciaz p Statu vro pacado, et in pristinu ordiez reducedo. Que igz sit sntia, et consiliu vrum, iaz eius Mti declarebis.

Responsum Gedanen^bus

ad Legationem et Appologias ipsorū, nomine Regio datū. Cracoī 1525

Hactenus Sacra Mtās Regia vob hīc detinuit, vt quae à vobis prolixè cum dicta sunt tum etiam scripta, diligentius expenderet, et quae denique scitu opus erat, perueſtigaret.

Miratur inprimis Mtās sua Regia, vt cum eam in praefationibus vestris, et sacrarū lrārum peritā, et summa iustitia, summisq; de re Christiana meritis praeditā, nec immeritò, fateamini, ea vob corā eius Mte proponere, ea confiteri, ac pro his stare velle vsq; ad aras testari non pnderit, quae cum vniuersali Eccā cum diuinis ac humanis instītutis, cumq; omni ordine et bono statu rei Christianae, tanquā ex Dyametro pugnare ac dissidere liquidò videntur.

Si enim prudentem et peritā rei diuinae Mtēm suam syncerè et candidè profiteremini, qua fronte vobis ea, quae coram ipsa producenda putaretis, quae dudum per vniuersū coetum rei diuinae damnata sunt et explosa: quoue piaculo ea vana stultorū somnia duceretis appellanda, quae Mtās sua cum Eccā catholica sequitur et obseruat?

Si eius Mtēm iustū principem ex animo iudicaretis, qua ratione eius iussa et decreta fateri potuissetis, etiam quaedam, non alia causa, nisi ob contractū vnius hominis odium et inuidiā, non suscepta?

Si potentem defensorem fidei Catholicae eius Mtem serio confiteremini, quo pacto veritī non fuissetis, ea coram eius Mte profiteri, quae crimē laesae Mtis diuinae, crimen laesae Mtis suae manifestissimè continet et declarant, vnde rectius congruere videatur in vos ipsos illud. Populus hic meis labiis me honorat, cor autē illius longè est à me.

Quæ autem impudentia est, verbum DEI, nouandis rebus, seditionibus intestinis, rapinis, et sacrilegiis prætendere? Quæ vesania Euangelium hactenus in tenebris fuisse? Hactenus verbum DEI subductum humano generi dicere, et quiritari? idq; coram eo Principe, qui ab ineunte ætate sua verbum DEI quotidie audit, quotidie osculatur et adorat, qui pro verbo DEI, pro fide sancta Catholica gladium suum vibrat, et vitam suam exponit.

Qui non ignorat, vt verbo DEI facta et creata sunt omnia, ita cum omnibus aliis, tum mox homini, quantumlibet adhuc iusto et innocenti legem fuisse positam, vt et iustus legem haberet qua dirigeret quam sponte impleret, Id enim est iusti, non qua cogeretur vel coerceretur vt iniustus.

Qui non ignorat idem verbum DEI viguisse semper olim in Prophetis, quorum monumenta nihil magis, q̃ legem et norma ac instituta salubria continent. Demum verbum ipsum incarnatum et mundo patefactum, non modo non soluisse leges et traditiones Prophetarum, sed eam illas, vt vmbras et figuras futurarum, adimpleuisse.

Constituisse Synagoga perfectiorem Ecclesiam sanctam catholicam non in arena, vt fluctibus deyaeretur, non in sinu demisso, vt abscondi posset, sed in solida petra, ne vnq̃ laberetur: sed in monte excelso, vt Euangelium et doctrina illius nullo tempore latere, neq; abscondi posset, cum potius cælum et terra q̃ verba DEI sint transitura, Tantum abest, vt tot seculis subpressum Euangelium, absconsa veritas, nunc demum per hæc egregia instrumenta, quæ videmus, è tenebris eruatur in lucem.

Cuius autem Eccie, quæ corpus est Christi, ipsum quidem esse caput, ipsum cuius ouilis pastorem Iesum Christum, sed illum cum migraturus esset in cælum, huic corpori visibili Eccie militanti, quæ ex malis et bonis constat, vti sagena missa in mare, visibile et congruum membris caput; et ouili præsenti, præsentem et visibilem pastorem præficere voluisse, clauibus Regni cœlestis, et officio pastorali vni ex discipulis delegato: vt vnus esset, qui omnem potestatem ligandi et solnendi haberet in terris, reliquisq; impartiretur, et ex cuius vnius ore, vt ipsemet in Actis testatur, audiret gentes verbum Euangelii, crederentq;, ne quis pro libitu suo expendere et pronunciare de Euangelio doctrinaq; Eccia posset, vnde omnia incerta omnia scissa et confusa redderentur, vt verissime docuit Cyprianus, Non alinnde oriri hæreses, q; vbi sacerdoti DEI non obeditur, neq; vnus esse in Eccia vice Christi creditur.

Contra hanc vnam in ea petra ædificatam Eccam promisisse idem verbum DEI, portas inferi non præualituras, vt patet tot iam hæreticis ad eam petram collisis, promisisse non defecturam eius vnius sedem, vt liquet, reliquorum Apostolorum sedibus collapsis, ea sola regnante, et non ex hæreticis solum sed ex ipsis Regibus et Imperatoribus sibi aduersis semper triumphante, quad qui nó audiret, habendum esse pro Ethnico, et infideli, veritas ipsa pronunciauit.

Ad eam vineam excolendam, cum mitteret olim suos operarios ille cœlestis paterfamilias: non eum præcepisse illis, vt seri berent, vt in omnibus ad amussim scripturæ culturam suam

exercerent: litera enim occidit, Spūs viuificat, sed iussisse prædicare, sed missurum esse Spūm sanctū, qui doceret et suggeret illis omnia, qđq cum eis futurum vsq ad consumationem seculi promisisse: Hoc etiam atq etiam à patre precatum, vt qui vnum essent, sicut et ipse cum illo, vnum sit semper.

Proinde ad eam vnitatem conseruandam, qui horum operariorum visibilium, visibilem Viccarium Summi illius Patrisfamilias et eius corporis ministeriale caput non recognoscit, ipsum verū patremfamilias, ipsum verum et inuisibile caput Christū et eius verbum, quo hæc authoritas fundata et ordinata est, negare necesse est. Et qui Eccām errare putat, qui traditionibus et potestatibus in Eccā constitutis resistit, Christū et Spūm sanctū errare credere, christo et eius ordinationi resistere illum oportere, cum non Ecclię solum, sed etiam omnes aliæ potestates, à DEO sunt constitutæ, quibus etiam quantumlibet prauis obediendū præcipitur. Cumq non contineat Euangelium ædificatā Eccām, sed ædificandam: tantum abest, vt omnia quæ ad eam opportuna sunt, contineat. Traditam verò Iurisdictionem regiminis, Pasce oues meas, Traditam potestatem statuendi. Qui vos audit, me audit, manifestissimè contineat.

Vnde ordinationes orthodoxæ fidei, traditiones Eccæ Catholicæ, non doctrinas esse Hominū, non vana commenta et somnia stultorum, vt insanos et sceleratos præuaricatores blaterare et garrire non pudet, sed esse ipsam meram doctrinam, meras traditiones, et Euangelium Iesu Christi, Ecclesiam suam Spu sancto dirigentis. Quandoquidem ipsum scriptum Euangeliū solo decreto et traditionibus Eccæ creditur, tenetur et obseruat.

Quæ quidem traditiones, si fidem et authoritatem non haberet, neq; Euangelium in fide sua consistere posset. Cùm verò Ecclesia ædificata sit super fundamentũ Apostolorũ et Prophetarũ, fundamenta verò sola ad constituendam domũ non sufficiunt, nisi reliqua superædificentur. Stultissimũ esse contendere, solam Christi et Apostolorum doctrinã, ad statum et regimen Ecclesiæ sufficere, etiam si tota hris mandata fuisset; quanto magis cùm Joannes testetur, minimũ esse gestorũ Christi quod scriptũ sit, mundumq; si omnia scriberentur ad capiendos libros non esse capacem, cumq; Aplus scribat se reliqua dispositurũ, quæ nõ scripsit.

Spectatam igitur huiusmodi nebulonũ, verbis duntaxat Euangeliũ crepantium, et ad scriptum Euangelium omnia exigentium, opere verò nihil non nefarium, non scelestũ et sacrilegum, eiũs prætextu patrantium, spectatam inquam impudentiam, iactare verbum Dei et germanum illius sensum nũc demum, velut è tenebris illuxisse, Quasi verò Chrũs, Ecclesiã sua contra promissũ suum tot seculis deserta, subductoq; ab illis Spiritu sancto, qui nobis religionem sanctã per manus tradiderunt, eamq; doctrina et miraculis suis confirmârunt, resedisset, nunc demũ longo postliminio, in exercrandis istis, libidinesq; ac insolentia perditis prævaricatoribus, qui vt magis idonea Spũs sancti tabernacula, q̃ hactenus vlli sancti, vlli doctores fuerũt, arguerent mundum de peccato.

Qvi docerent nos, sola fide posse salvari, quòd sola, nusq̃ est scriptum, sed ea fide, quam Aplus declarat, quæ per charitatem operatur. quandoquidem nec ea fides, quæ montes transferat valere possit quicq̃ absq; charitate, nedum ea quæ in religione sua prævaricatur.

Qui docerent violatum impiè Christi Testamentu, subtracto sanguine illius comuni populo, satis arguitè illo. Bibite ex hoc omnes, quasi illi omnes, aliqui alii fuissent quàm Apostoli, qui iam sacerdotes constituti erant. Aut quasi Christus de solo corpore non rectè dixisset, Hic est panis vivus, cùm vivum corpus esse nequit sine sanguine, quasiq; non sæpius solius panis mentio fiat in Euangelio, absq; vino. Et in actis apostolorum non contineretur, quemadmodum erant perseuerantes in communione et fractione panis, vt Ecclesia etiam ex scriptura, nedum ex optimis rationibus rectè statuisse liquidò videri possit.

Ceterum qui docerent, DEVM non esse adorandum in templis manu factis, proindeq; non seruandum in Ecclesia sacramentu; quasi no manu factu fuerit templum de quo negociatores eiecit Christus, dicens eam domu suam, domu orationis futura. Aut quasi Apli errarent descendentes sæpius in templum ad orandum.

Qui præterea docerent Sanctos non inuocandos: quos Chrus iam non seruos, sed amicos suos vocauit, et assessores fecit Judiciorii suorum. Tantùm abest, vt inuocari illos, et se ab eis rogari, ægrè pati posset, præsertim cùm doceat scriptura, orationem iusti multu valere; et Prophęta dixerit: pro hac orabit omnis sanctus. Honorandos autem eos quis dubitet? quos honorari à DEO patre filius ipse testetur.

Qui item docerent imagines è templis eliminandas, quod scriptu sit, Non facies tibi sculptile, non addentes causam quæ antecedit, Non adorabis DEOS alienos, et quod sequitur ad sculptile adorand quasi vllus sit nunc adeo expers rationis Christianus, qui vel DEOS alienos, vel lignum, aut colores adorare vel venerari deberet,

et non eos siue Christum seu sanctos eius, quos pictura designaret. Quasiꝫ Eccᵃ non optima rone illas admisit, vt pro libris essent ignarae plebi. Aut quasi expediret magis depictos apostatas cum columbis et radijs, ꝙ Christum aut sanctu quempiam in domo vel templo foueri.

Qui demu docerent, impiam esse Monachorum institutione, cùm scriptum sit. In sudore tuo vescēris pane tuo: et ipsi alieno vescaret. vinceret. Quasi haec scriptura praeceptum sit, et non maledictum in omne genus humanum, quod in omnes cuiuslibet Ordinis homines est deriuatu. Omnis enim vita labor. Et quasi non sit alius labor et sudor, ꝙ hic qui in agendis remibus, aut qualiendis malleis exercitur. Quasiꝫ non ex Euangelio fluxerint religiones Monachorū, qui relictis omnibus sequuntur Christu. Aut, cùm illis vsus opum alienarum obycitur, non pari ratione obyci possit et Apostolis, quibus, sub pedes bona omnium proyciebantur.

Denigꝫ qui docerent, omnes Christianos esse Reges et sacerdotes, quòd Cpum, et proinde aequalitatem popularem esse inter omnes debere: quasi quis neget, quemlibet posse esse Regem Spiritu, qui sensus suos regit. Cum, sacerdotem, qui fidem et orones suas offerat DEO patri. Non autem propterea aequales esse omnes, et sacerdotes, ordine externo posse, cùm praecipiatur obedientia Regibus et Ducibus, omnemꝫ animam potestatibus sublimioribus subditu esse debere. Et cùm assumatur ex hominibus, et vocetur à DEO, qui offerat dona et sacrificia pro peccatis. Iubeaturꝫ, vt non vnicuiꝫ citò manus imponantur, vt singularis sit ordo sacerdotii, qui conferatur, et Sacramentu, constans per inspiratione gratiae Spiritus sancti, et potestatis peccata remittendi.

Qui doceret postremo, et præscriberent nobis, quales esse debeat Episcopi, quibus dotibus præditi, ex doctrina Apostoli, quam ille pro exacto archetypo ad imitandum proposuit, adeò interim nō excludens eum, qui vsq; adeò non assequatur, vt etiam quodammodo talem Pontificem exigere videatur, qui Homo sit, et condolere posset his qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus esset infirmitate, et qui quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerret pro peccatis.

IN summa, qui nobis, si DEO placet, nouas constitutiones, nouas Ceremonias, quæ ædificaret, constituerent, nihil interim de hac ptate sua docentes, Quasi Eccæ vniuersalis traditiones, Ceremoniæ non ædificent, si quis ea pietate illis, vt initio statutæ sunt, vtat. Aut quasi hæc nostræ non è meris fontibus et fundamentis Apłor et Prophetarum emanassent, vt clarius sit in sacris lris, quàm vllis documentis sit opus aut expediat ea inpræsens explicare. Quasiq; vel cæci non videant, q̃ adeò nihil ædificet nunc hæc noua dogmata et Ceremoniæ in vicinia, vt etiam prorsus destruat et pessundent omnia.

NOn potest itaq; Mtas sua satis mirari? non potest non indignissimo ferre animo, ea vobis coram se pio et Christiano principe, producta et confessa, prætextu et allegationibus verbi DEI, quæ ipsum synceru verbum DEI prorsus impurat, infamat et extinguut. Non enim è vestigio recte dicit, qui scriptura allegat, Siquidem nemo vnq̃ hæreticorum non scriptura allegauit, non scripturis est nixus, Vt et dæmon dnum tentans scripturam adduxerit. sed peruerse, quemadmodum et nūc per instrumenta sua facit, insanam plebem et perditos ac sceleratos homines, ad prauam libertatem, ad rapinas ac sacrilegia, ad cædes et incendia exagitando.

Ne autem Mtas sua frustra terrat tempus, declarando vobis exactius, quantum erga religionem sanctam Catholicam, ac etiã erga se excesserit, et qꝫ illa nihil faciunt pro vobis, quibus nihimini, quibus nouatum ritum religionis, Sacramentu Eucharistiæ de Ecclesiis eiectum, Monasteria et templa spoliata, plebanos, sacerdotes, Monachos et Monachas expulsas, Burgrabium ac Consules, et alios officiales Ciuitatis exauthoratos, Census dari prohibitos, Sacra prophanis mixta, contegere et excusare contenditis, cùm satis sit vos ritum et instituta vniuersalis Ecclesiæ, tot seculis, tot miraculis, tanta authoritate Conciliorũ, Pontificũ, Imperatorũ, Regum, Regnorumqꝫ et nationũ Christianorũ confirmata, vnde religua omnia manant, violasse, et quæ dudum sunt damnata, in Ciuitate vestra resuscitasse, ac officiales deiecisse, idqꝫ authoritate propria, cùm ab initio id muneris fuerit semper Principum, Praefectorum et Seniorum, de his, quæ tam in Ecclesia qꝫ etiam in Reipubcã impendebat, dispicere et statuere.

Proinde iustissimè Sacra Mtas sua, vos et totum Ciuitatem suam Gdanen, iuxta omnia diuina et humana Jura, iuxta etiam edicta sua, iam punire et condemnare posset; ne tamen aliquid in negotio tanti momenti praecipitanter aduersum vos egisse videretur, suspendendam duxit eius Mtas sententiam suam in hac re, ad Conuentu generalem proximu, vbi cum pleno Senatu suo, tam Regni qꝫ etiam terrarum Prussiæ, id decernet, quod iusto, pium et Christianum Principem decebit.

Interim verò, cùm haec ipsa negocia determinari adhuc non potuerunt, quorum gratia ad Mtem suam venistis, vult et mandat eius Mtas, vt tantisper hîc maneatis et expectetis, donec à

Mte sua vltimum responsu habueritis, vt interea vos hic mansuete et continenter, vti hospites decet, conseruetis.

Quod autem petistis, vt Mtas sua, Executionem decreti in causa Ferberiana lati, suspenderet, ad suum in terras Prussie aduentum, aut ipsa consuleret vobis, quid in tam ardua causa facere debeatis. vel saltem permitteret, vt cum amicis, aut inter vos ipsi super illa, consilia capere possitis, Non videtur Mti sue decens et honestu, vt in ipsa causa tanto tempore solenniter acta, et cum pleno Senatu decisa, suspendere et mutare deberet decretu suum, sed vult illud in suo robore et firmitate conseruari.

Quia etiam Philemanus Hirsfelth, cum Ferbero, compromiserut in sua causa coram Mte Regia, ad Judicium Marienburgen. et illi Judices, expensis eorum rationibus, et calculis, sententia tulerunt, quam Mtas sua confirmauit. Non etiam videtur eius Mti illam a se vel debere vel posse, citra iniuria alterius partis, retractari, aut ad alios Judices seu arbitros remitti.

Pronunciat autem eius Mtas contumaces eos omnes, qui citati coram Mte sua non comparuerut. Pronunciat et Ciuitatem suam Gedanensem, quos mandata sue Mtis executa non sint, poenas in literis et mandatis suis contentas incidisse.

Sigismundus primus Rex Polonie, Proconsulibus Et Consulibus Gdanen[sibus].

FAmati fideles dilecti, Inter multos et varios errores, quibꝫ Ciꝫ vitas nra Gdanen, perturbata et implicata heret, hoc eciam incommodi adiectu esse dudu accepimus, qꝫ instantibus, et, vegetibꝫ seditiosis quibusdam et turbulentis Ciibus vris, binc isthuc lre confecte sunt, altere, multos articulos in se continetes, Sigillo Ciitatis, altere, exauctoratoru Consulu, et aliorum pluriu Ciiu, Sigillis obsignate, manibusqꝫ eoru subscripte, In quibus, prout intelleximus, multa aduersus veram pietate, et Sacrosanctam religione à Christo institutam, et à maioribꝫ in longo vsu approbatam, et observatam, tum etiam ad immiꝫnutionem auctoritatis mre Regie, et perturbatione Statꝫ publici, continetur. Nos itaqꝫ, tot, tantisqꝫ malis, que illic, nisi mature promisu fuerit, oriri necesse est, occurrere, et mederi volen, ipsamqꝫ Ciitatem mram, in tranquillum et quietu Statu reducere cupietes: mandamus vobis, vt easdem lras Originales, cu suis sigillis, nulla mora interposita, per hunc Cubiculariu nostru, qui vobis has nras reddiderit, nobis mittatis.

Preterea, quatuor Concines vri, videlicet Lauretius Hapzagen, Joannes Netak, Joannes Scholze, et Joachim Nyemoy. qui lris mis, cu relqmis, huc ad nos Citati, et euocati fuerant, cotumaciter no comparuerunt, Quam ob causa, nos, eos, hic Contumaces pronunciamus, poenasqꝫ in lris mis

Citatorijs contentas, eos incidisse declaramus, Volumusq; et mandamus vobis, vt vniuersa bona eorū, mobilia et imobilia, nomine nr̄o confiscetis, nec ea permittatis ab hæredibus, seu ꝑximis eorū vendi, vt quoquo modo distrahi, Et nihilominꝰ eos solos in personis eorū, ad nos huc mittendos curetis, vt exactius ab eis cognoscere possimus, mutatarū rerū conditioꝫ

Insuper, tres precipuos Concionatores, vel Seductores potius, isthic apud vos esse accepimus, vꝫt. Jacobū Molner, ad sanctā Barbaram, Jacobū ad sanctā Catharinā, et Joannē, dictū Lanꝫknecht, ad sanctū Joannem, qui sub prętextu Euāgelicæ puritatis, Christiq; doctrinæ, insana dogmata, imperite multitudini ingerunt, ob quę Plebs ipsa, in varios animorū motus, et turbulenta cōsilia, mātatur, et impellitur, Vt igr̄ ea pestis, et pernities, ex vrbe ista mea, penitus tollatur, volumus, et mandamus vobis, vt eos quoq; ipsos pseudo Cōionatores, huc ad nos, sine mora, mittatis.

Hæc aūt omnia supra scripta, volumus à vobis fieri, sub poena banni mei Regij, et prohibitione invectionis, et importatiōis omniū rerū venaliū, quę ex Regno, cæteris q; Dominijs meis, istuc ꝯdamnū invehi, importariq; solent. Datū.

Sigismundus primus Rex Polonie Contuberniis seu fratermitatibus Mechanicorum Gedanensium.

Amatis, fidelibus mis dilectis, frnitatibus, et Collegiis, Mez: catorw, Parricidarw, Institorw, Nautarw, et Cerusie Coctorw, Ciuitatis nre Gedanen, Gram Regiar. Famati fideles mi di: lecti, In motu, et perturbatione rerw, istius Ciuitatis nostre Gedanen, que per seditiosos, nouarwq3 rerw auidos Ciues, mp exorta est, accepim binas tras, isthic Gdam esse confectas. Alteras, multos articulos in se cotinetes, sigillo Ciuitatis, al: teras exauctoratorw Consulw, et aliorw plurimorw Ciuiw, sygillis obsignatas, manibusq3 eorw subscriptas, In quibus fut intellexim, multa aduersus veram pietatem, et sancto: sanctam religione, a Chro institutam, et a Maioribus iam, logo usu, cobbatam et obseruatam, tum eam ad imminutione, auctori: tatis nre Regie, et plurbatioez Status Reipce, continetur. Mandamusq3 per tras meas Magnatibus modernis Gdanen, vt easdem tras sub certis poenis, per hunc nrum Cubicula: rium, huc ad nos mittant, et nonulla alia faciant, fut in eisdem trs mis, plenius est expressum. Volumus itaq3, vt vos, quos nobis, et Reipce, fidos esse semp cognouig, opera faciatis, vt eedem tre, et mandata mea, que nunc mittig vob. communicetur, et nequaq3 supprimatur, in maioriq3 reuerentia, q3 olim haberi solite fuit, habeatur, mandantes vobis, vt admittamini, quatenus iussis et madatis mis in oibg satis: fiat, ne Ciuitas ipsa, atq3 ita et vos oes in poenas, in

dictis lr̃is nr̃is contentas, mãdatis, efficiatisq3 vt mandatũ nostrũ, omnibus et singulis Collegii, et cõtuberny vr̃i hõrbus pala fiat, nec aliter facialis p gr̃a mea. Datũ Crac.

Articuli seu plebiscitum: per plebem Gdanensem confectum.

Monachi omnes valetudinarii in vnũ monasteriũ redigãtur, et illis victus ex publico ministretur, simile et monialibus.

Vt pauci Sacerdotes sint, et illis simile de publico promideatur.

Omnes fẽtes tollantur, et destituantur.

Omnes Census pecuniarii extinguãtur, et qui Capitales habent s̃umas, anuua solutione extenuẽtur.

Contributiões ões, oia thelonea desinãt, preter funthsol.

Piscationes, Aucupia, Venationes, et alia id genus, omnibus deinceps sint libera, et maxime piscatio Stureionũ et Succinum.

Causidici omnes eliminandi, vt quisq3 causã suã diceret, nec scienti vero, vnus ex Scabinis adesset, vtq3 pductiões mille fiant in Judicijs

Jeunia, vigilie, funerationes, cadele, sacrificia p defunctis, hore Canonice, Salue Regina, Aqua bndicta, et ões alie Cerimonie abrogentur.

Verbū Dei, pure et ſimpliciter prędicetur, iuxta tamē prę̄ſcriptum, et beneplacitū Plebis.

Creati duodecim viri ex infima Plebe, qui formulā prędicandi verbi Dei, et omnem Sacrorū ordinem, conſtituere debent.

Hi duodecem viri, cū Communitate, poteſtatem habere debebunt Cōſules et Scabinos creādi, et nemo alius.

Conſulatus à facienda ratione exemptus erit, nec debet de illa in poſterū cogitari, ſolum prouentus et expenſę conſcribi.

Adultere et meretrices omnes expellantur, et qui cōtinere nequit, nubat

Propolę omnes, et ſocietates, prę̄ſertim focarorū, vt Cōmunitati noxię, exterminentur.

Omnes tā Conſules, q3 Communitas fideles eſſe debent ſuō Regię, omnesq3 Conſulatui parere, in hijs, quę mutuam charitatem, et Chriſtianā fēmitatem concernunt.

Debet etiā Conſulatus, cū duodecim viris, ordinare, et diſpone, vt deinceps nemo, vel in corpore, vel in bonis, etiā vel in pilo grauetur, ſed ſolū in Chriſto Jeſu, et ſancto eius verbo, alter alteri fidere, et æqualem ſe prę̄ſtare, alter alterum amare, et iuuare debet, vt Chriſtianos viros decet.

Conſules et Magratus, nō iuxta vulpes et maeandros, ſed iuxta virtutem hominū eligantur.

Electi sunt Consules, et duodecim viri, ex vili, et infima Plebecula, preter Philippum Bißuff, et Agricolam Georgium.

Apud diuam Barbaram Thorunii, parochus vxorem ducés, predicat libertatem et æqualitatem Christianam. Papam vero, Episcopum, Regem, Ducem, Nobilem, et quascunq3 alias dignitates, inuentum esse Tyrannicu, ad Plebem, et populum Dei premendu, et expilandum,

Citatio contra Consules et Scabinos quos Luterani ex officiis deiecerunt.

Sigismundus etc. Famate fidelis dilecte. Quoniam nobis, de Statu et regimine Ciuitatis mee Gedanen, pro meo officio, ingrebus, Proconsules, et Consules, atq; alii ex ingratibus, nup destituti, in quorum Collegio tua f. tunc erat, graviter delati sut, q tu; multibus, et seditionibus, in ea Ciuitate nuper motis, ac mali institutioni illius Reipce, causa prestiterut, quod cu sine magna, animi mei, molestia, audire no possumus, volentes officii mei debitu exequi, tua f. pntibus meis leris, peremptorie citamus, mandantes. vt die N. coram nobis Cracouie, aut vbi tunc cu Curia mea constituemur, in propria persona, sub indignationis mee, et ammissionis oniu bonorum tuorum, fisco meo applicandorum, poena coparcas, eiusdem fisci mei Procuratori, de omnibus premissis, et aliis, que tibi ex officio meo obiecta fuerint, responsurus, ac rationem reddituras, newq; super his decretu et sententiam anditurus, non obstante, si forsitan Juramento, inscripcoe, aut alio pacto, seu cautione qualicumq; te obstrinxisti, ne de supradictis, aut alijs tibi obyciendis excessibus, te defenderes, aut expurgares. Nos enim tue obedientie debitu exigentes, ea occasione, tua f. in mea Regalem susipimus protectionem.

Citatio contra authores factionis Lutheranę in Ciuitate Gdanen

Sigismundus ętc. Fideles nobis dilecti. Quoniã ad promidã ordinationem, quam in nŕa Ciuitate Gdanew, instituere decreuimus, aliquorũ nostrorũ subditorũ prędsentia, nob est opus, eorũ prędsertim, quibus actarũ illic rerũ conditio cognita est, prędsentibus nŕis lŕis peremptorie te citamus. Districte mandantes, vt sub indignationis nŕę, ac ámissionis, et confiscationis bonorũ omniũ tuorũ, mobiliũ, et immobiliũ, poena, feria quinta proxima, ante festum Sancti Michaëlis nunc instans proxima, Cracouię, aut vbi tunc, cũ nostra Curia constituemur, personaliter cõparęas, animũ nostrũ super his auditurus. Datũ Crac

Promiſio honoris & fame bone ciuium Gedanen exauctorato27.

Sigismundus &c. Manifeſtu facimus vniuerſis, Quia cu intellexeramus graues motus, et ſeditiones inteſtinas, ano pre-ſenti fuiße excitatas in Ciuitate mea Gdanen, et preter alia multa facinora, aduerſus religione ſancta, et auctoritatem mea Regia, inſolentiſſime comiſſa, ehia Burgrabiu meum, Proconſules, Conſules, Scultetu, Scabinos, et alios officiales exauctoratos, hos vzt, Georgiu Branth. Henriew Viße, Matthia Lange Procoſules, Vlriew Hurſer, Detardu Brandis, Reynoldu Felſtett, Eduardu Nederhoff, Heningum Szum, Joannem Thukinck, Jacobu Apzagen, Eggerdu Vonnkem-pen, Ebreardu Boge, Michaelem Keßler, Michaelem Bo-renſoth, Caſſarem Euerth, Joame Varendorp, Georgiu Bazow, Gerhardu Aferran, Casparem Memel, Nicolaw Hacke, Co-ſules, Georgiu Schepper, Scultetu, Philippu Angermunde, Joannem Stutte, Andreea Von dem waſſer, Henriew Frederik Hermannu Gerean, Hermannu Goldbergk et Michaelem Thile, Scabinos, Nosqz ew ante per nunctios, et Oratores no-ſtros, tum nonniſſmie aduocatis ad nos nomullis, tu ex nouo, qz ehia antiquo Conſulatu, et Scabinatu, diligenter cauſas tantoru malorum ſcrutati eſſemus, coperiſſemusqz euidetis-ſimis argumetis, rationibus, et teſtimonijs, Procoſules, Co-ſules, et officiales ipſos pdictos, no aliqua culpa, vel demerito ſuo, ſed inſolentia Plebis, et ſeditione populari tumultarie de-poſitos, et exauctoratos, et ew ad alia indigna, tum ehia ad

Inſcripcões, obſignathões, ac recognithões, eas vzt, q ipſi, vna
cu quibuſdaꝫ Conciuibus ſuis vzt. Petro Stholz, Joanne Ap;
Zhagen, Joanne Howner, Joanne Angermunde. Laurentio
Stholz. Georgio, Balthaſar, Jacobo uelman. Petro Von ham;
burg, Joanne Gleſer, Laurétio Holek, et pleriſq; aliis bonis, et
fidelibus Ciuibus, cauſam motibus et ſeditiónibus prędictis,
prę́ſtiterint, metu coactos fuiſſe, pnt́ibus lŕis, et decreto nŕo
Regio pnũciamus, et decernimus, q hę́c eorũ per Plebę́ depo;
ſitió, et exauctoratio, eorũq; coacta quęuis inſcriptio, obſigna;
tio, et recognitió, ac quicqd aduerſus illos, q cótumeliá, cómitia,
libellos, et cátilenas famoſas, domi, et apud exteras gentes,
per nonnullos quoſdam Ciues temerarios, et ſeditióſos, de Có;
munitate, vel quemuis aliũ, de cauſa excitati tumultus,
in Ciuitate, et Repũbca male adminiſtrata, et aliis id ge;
nus dictũ ſit, aut ecia ſcriptũ, culpa ipſorũ careat, neq;
quicq; eis, eorumq; poſteris, in honore, et bona exiſtima;
tione officere debeat nuc, et in poſterũ, et preſertim eũ
ipſi exhibuerint, et parati fuerint, et ſint, órbus, quicumq;
eos, quóbt culpare vellent, coraꝫ nobis respondere, ſuumq;
honorem et innocẽtiaꝫ tueri, In cuius rei teſtimonium,
ſigillũ nŕũ, eſt pnt́ibus appenſũ. Datũ Crac die ſancti mar;
tiri Glorioſi Epi, et Confeſſoris. Anno Dni M° D° XXv°.
Regni vero nri anno xix°.

Prouisio fame Mathie Lange Consulis: contra obtrectatores.

Sigismundus, etc. Manifestu facimus vniuersis, Quia cu nitel-
lexeramus, graues motus, et seditiones intestinas, anno pti
fuisse excitatas, in Ciuitate nra Gdanensi, et pretez alia
multa facinora, aduersus religionem sanctam Catholicam,
et auctoritatem neam Regiam, insolentissime commissa, eam
Famatu Mathiam Lange, Procosulem, inter alios Procosules,
Consules, Scabinos, et reliquos officiales, exauctoratum,
nosqz diligenter causas tantoru malorum perquisigantes, com-
periissemus euidentissimis argumetis, rationibus, et testimo-
nijs, eundem Mathiam Lange, non aliqua culpa, vel deme-
rito suo, sed insolentia Plebis, et seditione popularj, tumul-
tuarie depositu. et exauctoratum, et cum ad alia indignita-
tem, etiam ad inscriptiones, obsignationes, ac recognitiones,
eas vigt, qz ipse, vna cu quibusdam Conciuibus suis, causa
motibus, et seditionibus predictis prestiterit, metu coactu fu-
isse, presentibus leris, et decreto neo Regio pronunciamus, et
decernimus, qz hec illius per Plebem depositio, et exauto-
ratio, cuiusqz coacta, quemis inscriptio, obsignatio, et recogni-
tio, ac quicqd aduersu illu, per cotumelias, conuitia, libel-
los, et Cantilenas famosas, domi, et apud exteras gen-
tes, per nonnullos Ciues temerarios, et seditiosos, de Co-
munitate, vel quemis aliu, de causa excitati tumultu
in Ciuitate et Republica male administrata, et alijs

id genus, dictū sit, aut ecia scriptū, culpa ipsius careat, neq3 quicq3 ei, eiusq3 posteris, in honore, et bona existimatioe offi-
cere debeat nūc, et in posterū, et presertim cum ipse se ex-
hibuerit, et paratus fuerit, et sit, omnibus, quicumq3 ew quo-
modolibet culpare vellent, coram nobis respondere, suūq3
honoe, et innocētia tueri, In cuius rei testimoniū sigillū
meū pntibus est impressū. Datū Crac. die sancti Mazlini.
Anno Dni M°. D°. XXV°. Regni mei XIX°.

Prouiſio fame & bone exiſtimationis Hermáni Gerwan Scabini Gdanen: contra obtrectatores.

Sigiſmundus, etc. Manifeſtu facimus vniuerſis, Quia, cum intellexeramus, graues motus, et ſeditiones inteſtinas, anno preſenti, fuiſſe excitatas, in Ciuitate mea Gdanen, et ptez alia multa facinora, aduerſus religionem ſancta Catholi: ca, et auctoritatem mea Regia, inſolentiſſime comiſſa, eti: am Famatu Hermannu Gerwan, Scabinu, inter alios Sca: binos, et reliquos officiales, no ſolu exauctoratu, ſed etiam in Carcerem coniectu, cautioneq3 fideiuſſoria, per Nouos Co: ſules, per Plebem ſuffectos, obſtrictu fuiſſe, Comperiſſeusq3 euidentiſſimis argumetis, rationibus, et teſtimonijs, eundem Hermannu Gerwan, no aliqua culpa, vel demerito ſuo, ſed inſolentia Plebis, et ſeditione populari, tumultuarie depoſitu, et exauctoratu, et ea ad alia indigna, tum etia ad in: ſcriptiones, obſignationes, et recognitiones, eas vgt, q3 ipſe, una ea quibusda Conciuibus ſuis, cauſa mouibus, et ſe: ditionibus predictis preſtiterit, metu coactu fuiſſe, propter: eaq3 in carcerem coniectu, et vinculo ipſius cautionis fidemſorie obſtrictu, q3 egiſſet apud eoſdem Nouos Con: ſules, vt mandata mea, nedu ad illos, verum etia ad Scabi: nos, et totu Comitatem illius Ciuitatis mee Gdanen, ſcripta et directa, ipſis etia Scabinis et Ciuitati, conicaret, publq lris, et decreto meo Regio pnunciamus, et decernimus, q3 hec illius q3 Plebem depoſitio, et exauctoratio, eiusq3 coacta que: uis inſcriptio, obſignatio, et recognitio, ac etiam incarceratio,

et Cautionis fidemissorie prestitio, et quicqd aduersus illum, p
cõtumeliã, Conuitia, libellos, et Cantilenas famosas, domi, et
apud exteras gentes, per nonnullos Cives temerarios, et seditio-
sos de Cõmunitate, vel quemuis alium, de causa excitati tu-
multus, in Ciuitate, et Repũbca, male administrata, et aliis
id genus, dictum sit, aut eciã scriptum, vel per nomen ingratum
Gedanen, attentatum, culpa ipsius careat, neqz quicqz ei, eiqz
posteris, in honore, et bona fama, existimatione, officere
debeat, nunc, et in posterum, et presertim cum ipse se ex-
hibuerit, et paratus fuerit, et sit, omnibus, quicumqz eum
quomodolibet culpare vellent, coram nobis respondere,
suumqz honorem et innocentiã tueri. Cuiusquidz Her-
manni fidemissores, ab ipsa Cautione fidemissoria, per
illos, pro eo, prestita, absolumus, et liberos facimus, in
tuitionemqz nram recipimus. per presentes, quibus in
testimonium, sigillum nrum est impressum. Datum Crac.

Prouiſio fame aliorum ciuium infraſcriptor priuatorum.

Sigiſmundus, etc. Manifeſtw facimus vniuerſis, quia cum intellexerams, graues motus, et ſeditiones inteſtinas, anno pnti fuiſſe excitatas, in Ciuitate mea Gedanew, et pretez alia multa facinora, aduerſus religionem ſanctam Catholicam, et auctoritatem meam Regiam, inſolentiſſime commiſſa, etiam Famatw[m] N. cw ad alia indigna, tw etiam ad inſcriptiones, obſignationes, et recognitiones, eas videlicet. q ipſe vna cw Preconſulibus, Conſulibus, Scabinis, et reliqs officialibus, et quibusdam Conciuibus ſuis, cauſam motibus, et ſeditionibus predictis preſtiterit, metw coactum fuiſſe, predictis ſentibus leis, ac decreto meo Regio pronunctiamus, et decernimus q hec illius per Plebem coacta, quemis inſcriptio, obſignatio, et recognitio, ac quidqd aduerſus illw, per contumeliam, contumelia, conuitia, libellos, et cantilenas famoſas, domi, et apud exteras gentes, per nonnullos Ciues temerarios et ſeditioſos de Communitate, vel quemis alivw, de cauſa excitati tumultus, in Ciuitate, et aliis id genus, dictw ſit, aut eciam ſcriptum, culpa ipſius careat, nec quicq3 ei, eiusq3 poſteris in honore, et bona exiſtimatione officere debeat, nunc, et in poſterw. In cuius rei teſtimoniw, sigillw noſtrw eſt pntibus impreſſw. Datw Cracouie, die ſancti martini glorioſi Epi et Confeſſoris. Anno dmi M°. D. XXv°. Regni mei, anno XIX°.

Receptio in protectionem regiam ciuiũ Gdanen infrascriptorum, qui a factione Luteranor Gdanen non erant tuti: qbus non adherebant

Sigismundus. etc. Significamus tenore presentiũ, quibus expedit vniuersis, qmia nos Famatũ. N. Ciuem nrũ Gedanen. cũ vxore, liberis, ac familia, bonisqꝫ ipsius omnibus, mobilibꝫ et immobilibus, ob eius erga nos, et rempublicã Regni nri fidem, et merita, in nram protectionem regiã susc̃epimus, et harũ serie trarũ susc̃ipimus, hinc ad volũtatis nostre beneplacitũ, ita vt ipse hac nra protectione fretus, possit, vna cũ vxore, ac liberis predictis, bonisqꝫ suis oibꝫ, libere, secure, et absqꝫ cuiusuis hominis impetitione, ac molestia, in Ciuitate nra Gdanen, inqꝫ terris nris Prussie, et vniuerso Regno Polonie, et magno nro Ducatu Lithuanie, manere, mercari, et negotia sua quecunqꝫ per se, vel factores aut familiares suos, exercere, et vbi ei libuerit, ire ac rursũ redire, persona, bonisqꝫ ipsius, ac vxoris, et liberorũ eius predictorũ, sub nra protectione saluis p̃manen. et vt Census, quos habet in Ciuitate nra Gedanen, et alias vbilibet, libere capiat, eosqꝫ nemo illi retinere, aut arestare audeat. Eximimus preterea illũ, ac vxorem, et liberos eius prefatos, auctoritate nra Regia, legibus. et plebiscitis, dicte Ciuitatis nre Gedanesis, ac aliarũ Ciuitatũ, terrarũ nrarũ Prussie, Regniqꝫ Polonie, et magni Ducatus nri Lithuanie quarumcunqꝫ, in contrariũ non obstantibus, ab omniũ officialiũ noꝝ, et Judiciũ quorũ; cunqꝫ potestate, et omni impedimento, ita vt in causis

quibuscúnq3, quantecunq3 importantie fuerint, coram nemie illorum, nisi coram nobis ipsis, vel coram Cómissarys nostris, comparere, et respondere teneatur, nemoq3 illum ipterea Có: tumacé, dicere, vel ad Judicium quodcunq3 aliud q3 nostrum, Regium, vocare audeat, exceptis tamé Creditoribus, si qs habet, vel interim habere illum cótigerit, quibus duntaxat & debito in Jure, et coram Judice competenti, respondere sit astrictus. Eundemq3 chiá N. cum ipsa vxore, et liberis, bonisq3 ipsius omnibus, ab omni arresto, persone, vel per: sonis quibuscunq3, concesso, vel concedendo, liberum, im: munem & facimus. Ita, vt nemo subditorum nrorum cuiuscúq3 status, et conditionis existat, illum, vel bona sua, aut vxo: rem, liberos, et Seruitores ipsius, tam in Regno nro, in q3 ter: ris nris Prussie, q3 in Magno Ducatu Lithuanie, mercatu: ras, vel negotia quecunq3 alia exercen, interea arresta: re, seu aliquo alio impedimeto afficere audeat.

Quapropter vobis omnibus dignitarijs, officialibus, ac alijs subditis meis quibuscunq3, in Regno, et terris meis Prussie, in q3 Magno Ducatu nro Lithuanie, presertim ve: ro in Ciuitate mea Gdanensi predicta constitutis, districte precipientes mandamus, quatinus hanc mam securitatem, et protectionem, in qua N. prefatum recepimus, nulla in parte infringere, seu cauillis aliquibus sumonere, aut illi quomis pacto derogare audeatis, sed illum in omnibus eius clausulis et articulis, firmiter et inuiolabile obser: uetis, et obseruari faciatis, eidemq3 ipsi N, ac suis om: nibus nullam vim, seu molestiam, inferre audeatis, sub poena decé millium florenorum Hungaricalium, et gramissima in di: gnatione nostra. Sic et no atte factum. Harum cr Cedr vts.

Supraſcripto exemplo: ſimiles littere
date ſunt etiam ciuibus infraſcriptis

Henrico Viße } Procōſulibꝫ.
Mathie Lange }

Georgio Brantt Procōſuli.

Heningo Hum } cōſulibꝫ citatis
Caſpari Eberth } his et excuſatis

Vlrico Hnxer.
Deterdo Brandes.
Reynoldo Felſtete.
Eduardo Nidderhoff.
Georgio Scheper.
Joanni Tutinek.
Jacobo Abteſhagen. Cōſulibus
Erhardo Won Lempen.
Ebrehardo Veyge.
Michaëli Koſeler.
Michaëli Barenſus.
Georgio Baroff.
Gerhardo Onerman

Philippo Angermúde. } Scabinis citatis
Joanni Stutte. }
Andree Vom waſſer. } et cōpa
Hermano German. } uerit.
et frībus ſuis.

Caſpari Memel, Conſuli nō citato ſed exauctorato.

Henrico fridezich } Scabinis nō ci
Hermano Goltberg } tatis, ſed ex
Michaëli Thile, } auctoratis.

Jacobo Hoffener. Petro kreſeler,
Jacobo Melman. Arnoldo de Schelinge.
Laurētio Stulee. Laurētio Frēber.
Joāni Angermúde. Mathie Czimerman.
Joāi Abteſthagēn. Hermano Bremer.
Laurēcho Hoelk. Jacobo Campe
Joanni Crakow. Joāi Conrad, cū matre ſua.
Joāi von Verden. Joanni Fiſſcher.
Joanni Forſte. Hermano Gise.
Ambroſio Storme. Cū fratre Georgio.

Georgio Schembe cw vxore, et cw fratribus, et Sororibus vxoris sue.

Raynoldo Angermunde, cw Bartholomeo Senger, et Margaretha Sorori Bartholomei,

Georgio Sydickhusen.
Adriano Czernebok.
Joanni Stulze.
Joanni onerram.
Henrico Bol.
Georgio Inderhoff
Henrico Sparembargk
Christophoro Beyer.
Joanni Thorbeke.
Vilhelmo von Resen
Henrico Von Rese.
Theoderico Falke.
Arnoldo von Stellinge.
Georgio Stepper.

Henrico Blome, vxori, et liberis.

Sigismundus primus Rex Polonie Duci Prussie Magistro Liuonie. Lubicensibus.

cod exemplo

Jlleis Princeps, et dñe Nepos mē charissime, Intelleximus non nullos Ciues nros Gedanen, per quos tumultus populares illic nō pridem erat excitatus, improba et temeraria loquacitate ductos, ad sum negotiū cuncta reflectentes, fauorem q3 et presidia rebus suis laborantibus captantes, quas dam Cantilenas famosas, aduersū Proconsules, Cōsules, Scabinos, et nōnullos alios officiales, atq3 Ciues primores eiusdem Ciuitatis, per Plebem tunc depositos, et exauctoratos, edidisse, ac inprimi feriisse, ad diuersasq3 Prouincias, quo eorū temeritas, et insolentia notior fieret, et scādalorū.

materia diffusus seminarent, mittere presumpsisse. Proinde nos cupientes quantocius è medio submoneri easdem Cantilenas, vel pocius libellos famosos, in grauamé bonæ existimationis, ac ignominiam dictorum Proconsulum, et Consulum, aliorumq3 officialium exauctoratorum, malitiose et indigne diuulgatis, quos non aliqua culpa, vel demerito suo, sed insolentia Plebis, et seditione populari, tumultuarie depositos, et exauctoratos esse compereimus, postulamus à vra Sctte, committere, et mandare velit, vniuersis suis officialibus, q. in Ciuitatibus, et alijs locis, Ditioni vræ Sctti subiectis, hmoi Cantilenas cantari, et circumferri, palam, vel occulte, nequaq3 permittant, et cantantes, vel diuulgantes eas ipsas Cantilenas, aut honori prædictorum officialium, et Ciuium Gdanensium, quomodolibet detrahentes, debita animaduersione puniant, perinde, atq3 ipsos authores. Factura vra Sctitas, rem officio boni Principis consentaneam, nobisq3 multo gratissimam. Quæ foeliciter valeat, nosq3 diligat. Crác vtis.

Litere ad externos, de cantilenis famosis inhibendis.

Vniuersis et singulis Principibus, tam Eccles, q3 Secularibus. Comitibus, Baronibus, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Nobilibus, Militibus, et eorum Prefectis, Ciuitatum et Opidorum Presidibus, Agris Ciuium, et quorumuis locorum Prefectis, eorumq3 Vicesgerentibus, ac aliis quibuscumq3, ad quorum notitiam pntes lre mee puenerint, amicis, et benenolis meis, sincere et grate dilectis, Salutem, et omne bonum, Subditis vero meis, gratiam Regiam. Rxmi ac Rxndi in Christo Patres, ac Illtres, Spectabiles et Magci, Gnosi, Nobiles, Famati, et Prouidi, sincere, et grate nobis dilecti, Intelleximus nonnullos Cmes meos Gedanenses, etc, vt supra in lris Duris Prussie etc. Postulamus à vobis amicis et benenolis mis. Subditis vero meis strictissime precipimus, et mandamus. Vt in Ciuitatibus, Opidis, et alijs locis veris, hmoi Cantilenas cantari, et circumferri palam, vel occulte isthic, nequaq3 permittatis, et cantantes, vel diuulgantes eas ipsas Cantilenas, aut honori predictorum officialium et Ciuium Gedanensium, quoqt detrahentes, debita animaduersione, perinde atq3 ipsos authores, puniatis, officium vestrum, mutua vicissitudine cōpensandum. remq3 nobis multo gratissimam facturi, Subditi vero mei. omnia et singula premissa facere et exequi teneantur pro gratia mea. Crac. die sancte Elizabeth. A. D. XXV.

Sigismundus primus Rex Polonie Subditis Regni Polonie: contra famosas Cantilenas Lutheranoz & Gdanen.

Vniuersis et singulis Dignitariis, et officialibus, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Vicecapitaneis Burgrabijs, Ciuitatúqz et Opidorum Prócosulibus, et Consulibus, et quorúmis locorum Prefectis, ac aliis Subditis méis, in Regno, et terris Prussie, Magnoqz Ducatu Lithuanie, vbilibet constitutis, Sincere et fidelibus dilectis. Magci, Hnósi, Nobiles, Famati, et Pronidi, sincere et fideles dilecti, Intelleximus étc vtsqz mandamus vobis, vt hmoi Cantilenas cantari et circumferri, palam, vel occulte, nequaqz permittatis, et cantantes, vel diuulgantes eas ipsas Cantilenas, aut honori predictorum officialium, et Ciuium Gdanensium, quomodolibet detrahentes, debita animaduersione, perinde, atqz ipsos authores, puniatis. Et ne quispiam de premissis, suam ignorantiam pretendat, volumus, et mandamus, vt hanc inhibitionem, seu Mandatum nostrum, per publicas proclamationes, et scripta vra, valuis Pretoriorum, et aliorum locorum publicorum, per vos applicanda, ad vniuersorum notitiam deduci faciatis, pro officio vro, et gra nostra. Datum Crac die sancte Elizabeth. Anno Domini XXV°.

Responsum a rege Sigismundo datum Ciuibus Gdanensibus, deiectis per plebem ex officiis ciuilibus.

Sacra ẽtas Regia, cũ intellexerat ea, que patrata sunt, in Ciuitate sua Gdanen, aduersus Deũ, et religionẽ Catholicam, et aduersus etiã auctem suam Regiã, mirata fuit vehementer, q̃ ea tã nepharia facinora eius ẽti, mox nõ declaranerit. difficilig ẽm ignis extingnitur, cũ nẽdia vires sũpserũt.

Vtcumq3 est factũ, ẽtas sua, nolens rem tã nidignã, et ꝓmitiosã, diutius tollerare, vos huc ad se vocari volnit, vt et consiliũ vestrũ, et alia quẽ ẽti suẽ saltu erãt necessaria, à vobis pernestigaret.

Cum aũt eius ẽtas accepit iã à vobis ad plenũ id, quod opus habebat, dimittit vos cũ gratia sua Regia, vt q̃sq3 quo velit discedere possit. Et hortatur vos, vt sicut decet fidos subditos, et vicos Catholicos, curet pro se qnisq3, vna cũ amicis suis, vt hoc exitiale virus possit citra difficultatem, ex Ciuitate illa eliminari, Nam propterea eig ẽtas tam matuxe negotiũ hoc aggressa est, ꝓpterea ad Cõuentũ generalem suspendit, vt tanto exactius, solidius q3. illud exeqni posset, nõ vult ẽm eius ẽtas, vos vlla in parte desexere, nõ vult tam insignem Ciuitatem suã, in tam foedo errore diutius fexe, et tanta improborũ facinora, impunita relinquere.

Lras vero, et alia õia, que vobis necessaria fuerint, pro honore et fecmitate vra, ẽtas sua vobis liberale cõcedere dignabitur.

Prouisio honoris ciuium Gdanen. per sedicionem exautorato2, per decretum regis facta

Sigismundus ⁊c. Manifestu facimus ⁊c. Quia cu intellexeramus, graues motus, et seditiones intestinas fuisse excitatas in Ciuitate nra Gdanensi, et preter alia multa facinora, aduersus religionem sancta, et auctoritatem nostra Regia insolentissime cõmissa, etiã Burgrabiu nrm, Proconsules, Consules, Scabinos, et alios officiales nros exauctoratos, nosq3 cu ante per Nunctios, et Ores nros, tu nonnisi nie aduocatis ad nos nõnullis, tu ex nouo, q3 etiã antiquo Consulatu, diligeter causas tantorũ malorũ scrutati essemus, cõperissemusq3, euidentibus argumentis, rationibus, et testiõyb, Procõsules, Cõsules, et offles ipsos predictos, nõ aliqua culpa vel demerito suo, sed insolentia Plebis, et seditione populari, tumultuarie depositos, et exauctoratos, et ad Inscpcoes, aliaq3 indigna, metu coactos fuisse, pnitibus lris, et decreto nro Regio, pnunciamus et decernim̃s, q, hec eorũ per Plebẽ depositio, et exauctoratio, eorũq3 coacta quelibet inscriptio, ac qcqd aduersus illos, per Cõitatem, vel quemis aliu, de causa excitati tumultus in Ciuitate, et Repca male administrata, et aliis id genus dictu sit, aut etiã scriptu, culpa ipsorũ careat, neq3 qcq3 eis, eorũq3 posteris in honore, vel bona existimatione officere debeat, nec, et in posteru, et pserim, cu ipsi se exhibuerũt, et parati sint oib9, quibusq3 eos quolzt culpare vellẽt, coram nob respodere, suumq3 honore et innocẽtiam tueri. In cuius rei testimoniu. ⁊c.

Sigismundus primo regi Polonie Sophia ex ducibus Masouie: vxor Stefani Batori Palatini Vngarie.

Premissa seruitutis mee perpetue, in gratia Sacratissime vestre vre, humili ac debita commendatione. Sacratissima vestas, dne mihi clementissime, Dignetur meminisse vtas vestra Sacratissima, quo pacto, pro sua suma in me, domuq3, et familia nram clemetia, et antea, cu res sponsaliou tra: ctabatur, peculiariter in sua, me, tutela, habere sit dignata, suisq3 auspiciis, id etia negociu sponsaliou agi, et ffici, voluerit, quo item pacto, cu vadens in Hungaria, ad nr3 vram sacratissima, salutatu, veneratuq3 illa, supplex ac: cessissem, supplice me, no meo merito, sed sola generosissimi animi sui bonitate, atq3 clemetia, no vt subditu quempia sum, sed vt sobolem, natamq3 sua, in tutela me recipere, Nunc itaq3, qualis, et q3 inopinatus me casus, cu Spectabili et Magco dno, et Coniuge meo oppressit, quàmq3 no dubi: to, vre Sacratissime vti, ia cognitu esse: tamen vberius vre Sacratissime vti exponet, is Rendus dns Ladislaus, de Macedonia, Electus Epus Eccle Sirmien, quem ad vra vtem, vnica spem, et perfugiu neu, huius rei gratia expediuimus. Supplico igr Sacratissime vti vre, tanq3 Dno meo clemetissmo, vnacu ipso Spectabili, et Magco Domio et Coniuge meo, dignetur ipsi dno Epo, du calamitatem, casumq3 rerum nrarum exponet, benignas prebere aures, et pro ea clemetia, atq3 benignitate, qua me indigna

in ſua, in ſuæ ſuſcipere eſt dignata tutela, ita cõſulere rebꝰ meis afflictis, vt nõbis vrę ſacratiſſimę Patrocinio, atqꝫ ope releue-mur, et attollam, quæ ſolam conſtituimus nobis, et pfugiũ, et ſpem, tutoremqꝫ ſingularem, quod nõbis vrę beneficium, vna cũ ipſo Spectabili, et Magco dño, et Conuige meo, et vtriuſqꝫ mẽũ familia, dũ aliquis eorũ ſuperit, aſſiduis, ac perpetuis obſequiis meis promereri cõtendemus. In cuius gratiã, ac tutelã, perpetua ſeruitia mea, iterũ atqꝫ iterũ ſupplex cõmendo, et offero. Quæ Deus optimus ma-ximus, ſemper foelicem et incolumem conſeruare di-gnetur. Datũ in Babolcha ſabbato proxmo poſt feſ-tũ beati Michaëlis Archangeli Mº. Dº. XXmº.

Sigismundo primo regi Polomie
Stefanus de Bathor palatinus vngarie

Post humilem ac debitam seruitior~ meor~, in gratiam vre Sacratissime vtis commendatione, Sacratissima vtas dne clementissime. Memoria teneo, q3 clemens, ac benigna semper fuit mihi vtas vra Serma, q3q3 in me ornádo illustrandoq3 cu antea semper, tum nouissime in iungeda mihi Matrimonio Illtri Duce Sophia, fuit propitia, vt sola vtem vra esse duca, omnis mee accessionis, ornamétiq3 auctorem. Quod cu ita sit, ipsa eandem, in calamitatibus etia, angustiisq3 meis, perfugiu, et quasi Asyllu quodda mihi constitui. Que quidem calamitas mea q̃lis sit, scio peruenisse iam ad aures vtis vre, Clarius tamen vberiusq3 vti vre declarabit, is Rndus dns Ladislaus de Macedonia, Electus Epus Sirmien, Qne ad vtez V. et Nuntiu huius mee calamitatis, et depcatorem misi. supplicans vti vre, tanq3 duo clemetissimo, dignetur ipsi duo Epo, benignas pbere aures, et calamitatem deditissimi Clientuli sui, ea pietate et clemetia exaudire, ita sua auctoritate, suo patrocinio adesse, vt que ornameta, accessiones, honores, vre vtis auspitio, exa essequutus, eas, beneficio, atq3 ope eiusdem recuperare possim amissas. In cuius gram me, seruitiaq3 mea perpetua, iteru atq3 iteru humillime comendo, Ex Baboleha Sabbato post festu beati Michaelis Archangeli. Anno D. xxiiij.

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie datum Ladislao electo Epo Sirmiensi

Mtas sua Regia, preventa hac egritudine, nõ potuit ocig vrã D. Vc. audire, et pinde optat, vt bonã consulat.

Molestissimũ fuit Mti sue, cũ audisset dñm Stephanũ de Bathor, Palatinatu Regni Hungarie privatũ, et exauctoratũ, non ignorat em Mtas sua, illũ, et ppensũ erga se, et bonũ seruitorem Regis sui semp extitisse.

Quare, cũ expediret mp in Hungaria Mtas sua dñm Palatinũ Crac, cõmittere illi dignata est, diligenter agere de ipso dño Stephano, ad dignitatem suã restituendo, feritq3 id Mtas sua libentẽ, cum intuitu illius meritorũ, tũ vero ratione, et ad postulata, dnorũ Ducũ Masouie, quorũ Sororẽ Mtas sua in Cõmbiũ ipsi dño Stephano, suo opa et aucte ordinauit, Tame et nũc petente vra D. R. scribere dignabitur Mtas sua diligẽter ori suo, dño Palatino Crac, vt tal de Palatinatu Hungarie, eidem dño Stephano restituendo, q3 eciã cũ literis illi nõ anferẽdis, impendat omnẽ opam, noie Mtis sue Regie.

Et alia, quecunq3 oportuna senserit Mtas sua, ad iuuandũ et cõmodandũ ipsi dño Stephano, se factura semp, nõ grauatim polliceture.

Sigismundus primus Rex Polonie Stefano de Bator palat° vngarie

Nihil pretermisimus in tua S. iuuanda, quantu mic nobis, licere videbatur, vt vitas Sermi Nepotis ete, ad pristinu gradu dignitatis, restituere dignetur. Dedimus em literas in ea re, ad illius vtem, et Sermam dnam Reginam, ac Rcmu dnm Strigoniensem, et eas, per propriu nrum Cubiculariu, misimus, spemq3 optima habemus, suam vtem omnia esse facturam, quæ cu dignitate, in ea ipsa causa, ei facere licebit,

Mittemus aut, no longo interiecto interuallo, quibusda in rebus, ad vtem suam, orem nrum, Cui etia committemus diligenter, vt nihil pretermittat, quod, ad tua S^tem allenanda, spectare videbitur, Tua vero S. interim sit boni animi, et de nobis id sibi polliceatur, quod et in hac re, et in omni alia necessitate, gratiam nostram, quantu opus erit, experietur.

Sigismundus Rex Polonie Ludouico Regi Vngarie et Bohemie

Post miserabilem casu Magci Stephani de Bathor, non quim
e vestigio causa eius, vt in integrum restituatur, summa con=
tentione agereus, quandoquidem ope et auxilio mo Illtris
Princeps dna Zophia, vxor eius, Duum Mosonie Soror,
in Matrimonio sibi collocata est, Duabus itaq3 causis
pmoti, ad eu inuadu adducti eramus, q3 scilicet et ma:
trimoñj eius, Auctores fuimus, et q3 de gradu dignitatis
eiectus, et exauctoratus, no sine magno dedecore, vterq3
ipsorum vitu degere cogitur, no multo ante, cu magna
sua, suorumq3 omniu gloria, ad summu Regni Magratu
euectus, in quo florere, et apud omnes homies gratio=
sus esse videbatur. Quanta sit aut ista calamitas, q3q3
grauis, et molesta, quu, aduersa fortune malignitas,
attulit, que Jure suo, quodu modo id sibi vendicare vi=
detur, vt vim Impii sui, in oes passim exerceat nos ex
multis humanis casibus intelligentes, ad hoc a principio
casus eius ppensi eramus, vt eu ad pristinu Statu restituq3,
p virili parte inuareq3, Et queadmodu antea id feq3, ita
et nuc ei deesse nolimq3, vramq3 autem vehemeter rogag.
id iu effitere dignetur, quod in recuperanda dignitate, de
qua deiectus est, id sibi iu iu pollicezi valeat, vt suo auxilio,
vreq3 ite Artis aucte et gratia, id, quod suma necessitate
adductq3 petere cogitur, tande cosequatur. Cupiq3 vru Artq3
bene, et foelte valere. Cuiq3 mutuo amori nos comendamus.

Sigismundus Rex Polonie
Marie Regine vngarie.

Redins autem vra, eo, quo par est, animo, ferre casum miserabilem, Mgci Stephani de Bathor, qui dum floreret, summoq3 Mgratu Inclyti Regni Hungarie fungeretur, accepit vxore Illtris, et vetuste familie, masonie Ducu Sorore, Cum qua vita agens, vt credidit foelice et fortunatam, nulla sua, sed fortune, culpa, et malignitate, ad id devenit, vt de gradu deiectus, cu Connige sua, in summa sit calamitate collocatus, De qua, si nulla spes emergendi sit reliqua, quid vtroq3 ipsoru calamitosius dici, vel existimari possit? nihil profecto cogitando assequi valemus, Sed au no ignoremus, ipsa fortuna, rerum Dna, cu cursu tenere semp solita esse, vt nec quos claruerat, perpetuo foueat, nec quos deprimit, ppetuo premat, no cessag causa eius, apud Sigmu et charum Nepotem meu, dnm Ludouicu re agere, vt post tot exantlatos labores, et erumnas, in recuperanda tandem amissa dignitate, vtrumq3 eoru, aucte et gratia sua, iuuare dignetur. Vra q3 nutez eria atq3 eria rogans, dignetur vtemisq3 eoru calamitatis, ea, quaz par est, ronem habere, et imprimis hac matrona, huius familie oriunda, au qua etia, vre nutis familia, satis ppinqua Cosanguitatis coiunctioez habuit, gra coplecti dignetur, idq3 agat, et efficiat, ne in hac miseria, ol ope destituta, cotabescat, et cosumatur, Id em agens, vt collapsos et iacetes erigat, ab hijs qui recte iudicant, sic cesebitur,

vt nihil magis se dignu facere posse videatur, et nobis erit valde gratu. Cupimus vrám autém bene et foelr valere.

Sigismundus primus Rex Polonie Archiepo Strigoniensi.

NOn est incognita vre Pti calamitas Mági Stephani de Batbor, cu Comitissa sua. A qua, vt sint aliquando liberi, exedimus omnes bonos, vereq3 laudis gustu habetes, eis opa sua, sedulo nauare. Scribim̃s iterum Sermo et charmo hi; poti mro étc. Sermeq3 dne Regine, et rogam̃s, vt sue mites, ia tandem auctem et gratia adhibere dignetur, q3 ipse Stephanus ab hac calamitate celerius liberatus, ad pristinu dignitatis gradu restituatur. Vrá eiá Pretem rogamus, vt que sua est prudentia, et pbitas, eorum calamitatem, iusto examine dimetiatur, agatq3 ea dexteritate, qua in aliis rebus magnis agendis, vti solet, vt in impetranda eis gratia, et restituenda eis dignitate ammissa, voti ro; potes fiant, Quicqd aut vra Pretas, in hac re perficieda, mea causa fecerit, id erit nobis valde gratu.

Ludouicus Rex Vngarie Sigismundo Regi Polonie.

Serme, etc. Lras nras vre datas in comendationez Spectabilis et Magci Stephani de Bathor, ats Regni mei Hungarie Palatini, accepimus, quibus nos hortatur, vt ew pristino gradui curaremq restituem. Est hic ingratus hmoi, vt mea quidem authoritate, sed dnorum Prelatorum, ac Baronum, tocuisq nobilitatis interueniente suffragio, creari solerat, vnde fit, vt huic ingratu, que illi, ad tocius Regni instancia, ademius, sine eiusde Regni consensu, restituere nequeamus. Et qmis nos quoq monerat casus hois, presertim ew sciamus, hac illi calamitatem comune, ew Illustri Conuige, accidisse, inter quos, ope, et aute nras vre, hoc meriorum fuerat coniuctu. publica tamen Regni mei libertatem, eiu tuende ac retinende, solenni Iuramento fumus astricti, mro desyderio cogimur anteponere. Nihil est itaq recti, quod nri vre, de hoc negotio, in presens possimus respondere aliud, qm q Illustri Conuentui Regnicolis meis gnalem indicto. In quo, inter cetera, que, tunc Illustrissime, ageda, huius quoq peticois nris vre, recordabimur. Et quicqd deliberatu de ea re fuerit, faciemus nram vram certiorem. Cui nos oibus in rebus, vti Patruo colendissimo grati: ficazi, pro virili mea, semp studebimus, et ea valere optans foelicissima. Datu Bude xij Julii. Anno dni M°. D°. xxiiij°. Regnorum meorum, anno vicesimo

Sigismundo Regi Polonie Stefanus de Bator Palatinus Vngarie.

Post debite seruitutis mee, in gram Seeme vtis vre comendationem, Quamqz scio vtem vra, ow ex Bcndo dno Prepposito Oratore suo. tw ex leris meis, iamdiu, ad amussim omnia cognoisse. que in Conuentv, ad opidw Gathwan, perpetrata sint, ac inter alia, quomodo ego, quorudam machinatione, et insolentia, exanthoratus sim, nihil vnqz minus veritus, aut meritus, Sed aliud erat Seeme Princeps scopon, quod arcus minabatur, aliud quo sagitta dirigebatur, quem ictw ego, pro veteri mea fide, meorwqz omniw, erga Clarissimam Casimirei Stematis pgeniem, seruitute, excepi lubens, no sine grauissima honoris mei iactura, sustinoqz: que omnia or Seeme vtis vre, luce ipsa meridiana clarius vidit, cognouitqz, Cuius ego tw opem, authoritatem, fidemqz, identidem implorani, testatusqz sum, no Jure, sed inuria, atqz immerito, hanc ignominia, notamqz, mihi vrrogari, Constitui tame Seeme Rex, supplice hac scheda, ad Seema vtem vra dare, primo, vt illius corepla forsitan indignatione deprecerer, q in hac seuissia procella, imo potius naufragio meo, segnis, et tardus ad ea confugia, cui pene vni, omes accessiones meas, acceptas ferre debeo, Eius. n. ope, eius auctre, Ingratus meos adeptus sum. adeptos sepe retinui, amissw recuperaueram, Verwem vero Seeme Rex, certissima mihi Spes dabatur, vtez vra, ow Seemo et clemetisso Rege meo, nepote suo, ppedie conclusa, vbi, vt vti vre prius calamitates meas inges declarare, q potius deplorare, iam me accinxeram, Sed hac q fiducia

delusus, et ad extremu omni spe destitutus, procido ad clemē-
tissimos vtris vre pedes, psterno, ad pientissima illig gemma,
audi obscenu, que, vt clarū faceres, sapientie tue consilia,
operasq multiplices adhibuisti, Audi calamitosu, que vt foeli-
cem faceres, penitissimos quosq clemētie tue sinus effudisti,
Supplico itaq Sermē vtri vre, quatinus per orem suu, quem
ad Comentu Hungar, proximu festu beati Georgii Martyr,
ad Principes meos clementissimos, mittendu designabit, dig-
netur huiusce calamitatis mee memisse, et suis vtibq, honore
meu cōmendare, et tandem Rmo dño Archiepo Strigonien, aliisq
dnis Prelatis et Baronibus, Regnicq hunis Proceribq, hocipsu
mei honoris negotiu cōmittere, vt vtas sua, habita rone
dignitatis Regie, authoritatisq vniuersoru dnoru Prelato-
ru et Baroniu, et libertatis Regni (quas in meo casu illegi-
timo, cōmulsas, corruptasq esse duco) ex hac me cōtume-
lia, ex hac calamitate, auspitiis vtris vre eximat, libe-
retq. Quod etsi nullo vnq seruitioru genere, nullis
gratiaru actionibus à vbe vra promereri posse. spero: ta-
men enitar vti vre, vna cu Illri Sophia Consorte mea,
devota vtris vre ancilla, filioq, et frībus meis, ad extre-
mu vsq spiritu, seruicijs fidelibus, et pmptitudine famu-
latus promereri. Cum his me, et seruitutis mee,
perpetua fidem, atq alacritatem, in gram vtris vre sup-
plex cōmendo. Datu in Baboleha, in festo Annūciationis
gloriosissime virgis Marie. M°. D°. XXVj°.

Sigismundo primo Regi Polonie Sophia ex Ducibus Masouie vxor Stephani Batori Palatini vngarie

Post humilem, perpetuiqz mei obsequii in gram Seme vtis vre comendatione, Scio cognitu iam esse vti vre Seme, in qua rursus est deiectus calamitate, magnus dns, et maritus meus, nec dubito, qn p suo sapietissio inditio pspiciat vtas vra, no culpa aliqua mea, in has nos inidisse erunas, Loge aut antea Seme Puceps, hinc mee calamitati, opem et Patrociniu vtis vre Seme imploraasseus, misi spem aliquam fuisseus sequti, que nob alia pollicebatur occasione, comodi, tatemqz imploradi Patrocinii vtis vre, Qua qdem spem cre ipsius dni mariti mei, clarig vti vre declarabat. Sicut aut superiori illo, dni et mariti mei, casu, clemetsus nob fuit vtas vra Proms, atqz adiutor, ita nuc eade ipsa vtis vre, in nos clemetia cofisi, in hoc etiaz pnti mo casu, solig vtt vre, opem, supplices implorag. Illud identide in pectore meo volues, q vtas vra, dum iussu illig huc in Hungaria venire, pronu se mihi clemetsu, atqz Tutore offerre est dignata. Cuiꝰ erga me clemetie, sep meor, pcabor, dum viuaz, pcorqz Deu opt. max. vt assiduis victorie triuphis, augeat vtes vra, vtqz vti vre, ac pli illiꝰ oia spera tribuat, Cui supplico tanqz humilis ancilla, dignetur huiꝰ eniaz pntis nre calamitatis memisse, Et sicut illa priori calamitate, nos sua aucte, sua ope, procimoqz lena, ita ex hac etiaz nos sublenet. dignetuqz p oreꝫ suu agẽ, efficẽqz apd vtraqz vtez dni mei, vt dignitas mea vte vre auspiciis nob reddatur, ne in hac erunna, et in hys calamitatu procellis cotabescam. Reliquu est, mea seruitia erga vtes in gra vtis vre comendo atqz offero, Qua Deus diutissime coseruet, Ex Castro meo Babolcha. vtis.

Sigismundus primus Rex Polonie.
Chr°fero de Schidlowiec Palat° et Capit°
Cracouien: Regni Polonie Cancellario.

Magce sincere nobis dilecte. Venit ad nos Bendus Ladislag de Macedonia, electus Sirmien, qui prolixa et lugubri oroe, recesnit calamitate, que accidit Spectabili et magco Stephano de Bathor, qui ppter furore populare, dignitate sua est exauthoratus, quasi ipse nimiu sauere, erga Regnicolas Regni Hugarie se gessisset, comemorasq3 merita erga nos, et neos Predecessores eiusde dni Stephani, et maioru ipsius, rogauit nos impense, vt pro illo apud Sermu dim Nepotem intercederemq, nos qbus comiserimus ia tue Sae agere cu ipso Sermo dno Nepote neo, de restitutione eiusdem dni Stephani ad Palatinatu Hungarie, tame intuitu meritoru ipsius, et Illustriu dnoru Ducu Masouie, qui in ea re, huc ad nos suu etia Nuctiu miserut, ac nra causa et opa, eidem dno Stephano, sua Sororem in Meioniu collocarunt, iteru illi impsius committimus; vt cura isthic omne adhibeat, de ipso dno Stephano, ad locu et dignitatem sua restituendo, ne hec nota, in domo sua, et posteroru suoru remaneret, quasi pro crimine aliquo, eadem dignitate sua priuatus esset, Effitiat etia apud illius utem, ne bona, vgt Castru Cherewgh et Futhak, que utas sua, in certa pecunie suma, ipsi dno Stephao inscripsit, ab ipso auferri pmittat, anteq3 illa pecunie suma, p qua inscripta smt, sibi restituatur, vel alia bona, et sufficies cautio sibi fiat in effectu. Et sup his habeat S. tua, mutua intelligeta cu Rdo d. Epo Agrien, Cancellro. Et bene valeat. Dat.

Ludouicus Rex Vngarie et Bohemie Sigismundo primo regi Polonie.

Serme Princeps, Patrue nr honoradissme. Non sumus immemores, qz accurate, et qz diligenter, ubi vre, causa Illtris dne Zophie, Ducis Masovie, Consortis fidelis nri Spectabilis et Magci Stephani de Bathor, Regni huius nri Hungarie Palatini: qua ratione ipsius Ducatus Masovie, cora vestra Ute habet, mlt comendauerimus, Licet credaus eam esse ubis vre in nos benevolentia, et item ea erga domum ac familia ipsius Ducatus Masovie, singularem gram, et ppensitatem, vt causa ipsius dne Zophie Ducis, singulariter habeat comendata: merita fame cumulatissima ipsig Stephani Palatini nri, nos inducut, vt hanc ipsa causam Consortis sue, velus apud vram, Utem esse comendatiore. Quamobrem rogamus Utem vra plurimu, velit cum petitionis nre, tum etiam fidei et meritorum Domus et familie Mazovien, intuitu, qua erga Utem vra Duces ipsi ab initio fuerunt, ipsa dnam Zophiam, ac Anna Sorore sua, natu minorem, in Dominio ipsius Ducatg relinque. Que, vestigia Maiorum suorum imitantes, eam fide, sincerita tem, et integritatem, vna cu omni sua posteritate, Ubi vre, et Regno suo Polonie, in omnibus rebus prestabunt, quam debent, et qua Maiores sui prestiterunt. Et alioqui, nihil est laudabilius, nihilue ubi vre dignius, qz si familia hec Mazovien, a multis annis insignis, et preclarissima, tempore ubis vre integra conservabitur.

Si vero Mtas vra grauaretur, hoc facere velit saltem, ipius petitionem mã singularem, causã hanc Ducatus, ad Conventũ suũ Petercomien, integrã reicere, et differre, vt causa hec ibi perspecta, et cognita remideatur, quid Imcis ipsa dna Zophia et Anna Soror sua in ipso Ducatu sint habiture, Mtas vra in hoc rem iustã, Deoq3 gratã, et apud Principes Christianos laudabilem, nobis vero gratissimã faciet, Eandem foelicissimã valere cupimus. Budę, nona die Julii. M°. D.° XXvj°.

Prelati. Barones. ac Nobiles regni Vngarię in Dieta generali S. Georgii congregati.

Sigismundo Primo regi Polonię.

Post debitę, ingisq3 seruitutis mee, in gratiã Sereme Mtis vre cõmendationem humilem, Sereme Rex, Dne nobis clementissime, Non dubitamus, optime Mtem vram meminisse, quo pacto superioribus annis Illtris dna Zophia, Dux Masomię, opera, atq3 authoritate Mtis vre, data fuerit Spectabili et magco dno Stephano de Bathor, Regni Hungarię Palatino, dno, et fratri meo charmo, in matrimoniũ. Nunc accepimus, ex relatione ipsius dni Palatini, tum etiã aliunde, vtrumq3 iam fratrem ipsius Illtris dnę Zophię, Duces vigt Masomię, decessisse, esseq3 ex hijs sexu etiã masculinum, illig stirpis ducalis perempto, et intermortuum, supesse duas tantũ sanguinis et stirpis eius sorores, alteram minorem natu, quę adhuc innupta in domo illa Ducali est, alteram hanc, quę

vrē vtris auspiciis, ipsi dño Palatino nupsit, Quàmqz igitur Serma vtas, nō dubitam⁹, sub vtris vrē, tanqz boni, et iusti Principis tutela, ipsi sttri dnē Sorori, et supstiti, quonda⁹ dominorū Ducū, omnia et Jura, et alia Ducatus illius negotia, tuta et illesa fuisse, futuraqz etiā deinceps, volumus tamē hac ipsa in re · vti vrē Supplicare, vt sicut illa Christianissimus, et iustissimus Princeps est, ita contemplatione imprimis iusticiē, tum etiā seruitutis omniū nostrū, dignetur ipsas Sorores superstites, et reliquias, quonda⁹ dnorū Ducū, sua Regia clemētia cōplecti, et fouere, vt sub tutela vtris vrē, retineant pristinū statū, honorēqz Ducalem, quas, ere-dimus, à fide, et ist Sacrē Coronē, et vti vrē, debita obediētia, manqz discessuras, sed tanqz fideles subditas, omnia vere et sincere fidei offitia, instar maiorū suorū, vti vrē præstituras. Plura aut super hoc, referet vti vrē, nostro nomine Dñus dns Joannes Stabilus, Preceptus Budēn. Ore, Sermi dni Regis mei, Cuius verbis supplicam⁹, Sertas vra dignetur fidem adhibere, In cuius gratiā nos, et seruitia mea humillime recōmendamus, quā Deus opt. max. ad multos annos felicissimā, et incolumē conseruet, atqz illā assiduis victoriis augeat. Datū Budē, in festo sanctorum Philippi et Jacobi Apłorū, in Comentu nostro generali. Anno dni .M°. D.°. XXVj°.

Sigismundo Regi Polonie
Thomas eps Agrien Cancells.
Alexius Thurzo Judex Curie
Regis Bohemie Vngarie

SEréme Princeps, dne dne clementissme. Post servitiorum no; strorum commendationem. Intelleximus magcum dnm An; dream de Bathor, post reditum Ventbis dni Alberti, Predpti Quingzecclien, dedisse lras ad utem vram, quibus illi per; suadere conatus sit, ne reliqua Dotis pensionem Ilkei dne Zophie Duci Masovie, per Illres fratres suos promisse, mi; merandum curaret, Quid bono vico, dno Andree, in mentem venerit, cur Vidue Conjugi sui fratris, his maxime tem; poribus, in re, que nec sibi, nec familie sue, detrimenti aliquid afferre possit, negotium voluerit exhibere, ignorag. Nihil em est magis perspicuum, qz quibus conditionibus, vra ute, ac Sermis Regibus nris, consentientibus, matri; monium, inter dnm Palatinum defunctum, ac dnam Zophiam Ducem, sit transactum, Contractus, cui semel dns Andre; as, una cum Magco dno Georgio Bathorii, vltro subscripsit, ac cosensit, displicere amplius non poterit, tantum autem abest, vt renocare Contractum, dominus Georgius, maior natu frater, velit, vt pro sua, in fratrem defunctum, pie; tate, proqz singulari charitate, et veneratione, qua Illrem dnam Zophiam prosequitur, si nulla, eiusmodi dotis assi; gnatio, fratre viuente, esset facta, nunc fieri vel maio; rem, vel certiorem optaret.

Supplicamus igr uti vestre, dignetur sue primum exsplacatis

ac dignitatis, deinde Illustris familiæ, ac Ducatus Masouiæ, qui, quantus est, in potestatem ubis vestræ recidit, habere rationem, et hanc non magnæ pecuniæ summæ, vt clementer se facturam spopendit, iubere citra difficultatem aliquam numerari. Nemo enim est, qui sibi, factam in ea re iniuriam, merito queri possit, præsertim, cum dominus Palatinus, et filiam reliquerit superstitem, et familiæ suæ commoda auxerit, et duplo propemodum maiora studuerit efficere.

Deus optimus maximus, vestram maiestatem, seruet foeliſſimam. Datum Posonii die xv. Mensis Augusti. Anno Domini. M°. D°. xxx°.

Sigismundo primo regi Polonie Zophia dux Masoe palatina vngarie.

Serme Princeps, dne dne mihi gratiosissime. Post humillima orationum, ac seruitiorum meorum, in gratiam vtis vestre commendationem. Quamuis vtas vra Serema, cum ex lris meis, tum relatibus, seruitorum meorum, humillimam supplicationem meam, iam pridem intellexerit: cui tamen post Deum optimum, neminem habeam Serme Principes, ad quem confugiam, cuiusq3 implorem auxilium, presertim quando inclytum hoc Regnum hungarie, in quod per vtis vre gratiam, locata sum (vt eidem constare non dubito) tam misere conflictetur, vt nulla salus sperari in eo liceat, et quod Deus auertat benignissimus, si eo potitus hostis fuerit, siq3 dum et maritum meum Palatinum, obsequentissimum vtis vre seruitorem, fortuna belli, vita priuauerit, vbi caput meum reclinem. Proinde Serenissime Princeps vti vre humillime supplico, dignetur ex sua singulari, in omnes, maxime aut in orphanas, iustitia, atq3 clemetia, in hys, que optimo Jure meo, à vte vestra postulo, seruitores ipsos, gratiosa et optata relatione, ad me remittere, et ita mihi orphane, et Ancille sue, de bonis paternis, vna cum Sorore mea prouidere, quo perpetuis semper temporibus precibus diuinis agnoscere, à vte vra non desistamus, Ne mihi preterea cum filio meo, si per rabiem tam potentissimi hostis, de solitis sedibus, (quod Deus aliter vertat) eiimur, sub

tectis duiagari contingat aliens, Rursum igitme ũti vrē hu:
millime supplico, dignetur ipsos Seruitores meos optata ad
me mittere relatione. Eandem Deus optimus Maximus,
conseruet foelicissimam, Ex Castro nr̄o Babolcha, in fe:
sto Assumptionis virginis glorioſe. M°. D°. XXVj°.

Sbc cañ pykoouon
mpucma nzmbgecaoorb
0 bol (352) ruema
1897 XII/30

781

111

IV

Lat. F. IV. 145/V

Roma. 134
Parma. 264.
Genova Duchi antichi 139

Livorno 245

139

Латинская.
Л: 7 отд. V N 145